ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
2
MARDI
2 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

51ԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·454

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.454

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕԳՆԵ՛ՆՔ ԼԻԲԱՆԱՆԻ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

— o —

Ազգային ճակատի վրայ օրուան հրատապ խնդիրն է Լիբանանի մեր հայրենակիցներուն ողբալի վիճակը եւ աղէտալներուն եղբայրական աջակցութիւն փութացնելու անհրաժեշտութիւնը։

Վերջին օրերուն լայնօրէն զբաղեցանք Լիբանանի ողբերգութեամբ, որ իսկական աննախընթաց աղէտի մը հանդամանքն է առած աւելի քան եօթը ամիսէ ի վեր։

Իրական ռազմադաշտի է վերածուած Մերձաւոր Արեւելքի այդ խաղաղ ու կենսատու ովասիսը, որու հիւրընկալ ծոցին մէջ ապաստան էին գտած ցանկալի կիլիկիայէն հեռանալու ստիպուած հարիւր հազար Հայեր, 1921ի վերջերը, ուր ապաստանեցան նոյնպէս վերջին տասնամեակներուն հարեւան երկիրներէն հազարաւոր հայրենակիցներ, իրրեւ հեռանք ստեղծուած քաղաքական եւ տնտեսական նոր պայմաններու։

Լրիւ իրաւունքներով լիբանանեան քաղաքացի դարձած, Հայերը հոգեւին նըւիրուեցան չինարար աշխատանքի եւ իրենց նախաձեռնութեան ոգիով, բազուկին ուժով եւ ճակտին քրտինքով սատարեցին իրենց երկրորդ հայրենիքի վերելքին՝ արձանագրելով զնահատելի նուաճումներ բոլոր մարզերու մէջ։

Լիբանան դարձաւ սփիւռքի համար հայկ. կրօնական կեդրոն մը։ Այնտեղ հաստատուեցան՝ Ա) Մեծի Տանն Կիլի – կիոյ Կաթողիկոսութիւնը, որուն մակարին ենթակայ են այսօր չուրջ կէս միլիոն Հայեր արեւելքի եւ արեւմուտքի մէջ։ Բ) Հայ Կաթոլիկ Կաթողիկոս–Պատրիարքութիւնը (նախապէս Պոլիս) եւ Գ) Հայ Աւետարանական Ազգապետարանը (Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու Միութիւն)։

Երեք յարանուանութիւններն ալ Լիբանանի մէջ ունին բազմաթիւ եկեղեցիներ եւ անոնց կողքին երկսեռ ազգային վարժարանները, — մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ միջնակարգ, — ճեմարան, ջոկեճ, հայագիտական բարձրագոյն հիմնարկ, եւայլն, մայրիներու երկիրը դարձընելով հայկական կրթական ու մշակութային ոստան մը։ Իր մամուլով եւ ամէն կարգի կազմակերպութիւններով Լիբանան կը ներկայանայ իրրեւ փոքրիկ Հայաստան մը, ուր մեր հայրենակիցները նոր սերունդի ազգապահպանման հոգը չունին։

Ահա՛ այս աքանչելի երկիրն է, ուր մարդիկ ամեհի փոթորիկի մը բռնուած՝ ամիսներէ ի վեր ոչ միայն անգործութեան եւ ամլութեան են դատապարտուած, այլ եւ ամէն վայրկեան կորսուած գնդակի մը զոհ երթալու վտանգէն սարսափահար՝ թաքստոցներու մէջ կը փնտռեն իրենց կեանքի փրկութիւնը։

Դպրոցները արդէն չէին կրցած աւարտել 1974–75ի տարեշրջանը՝ եղբայրաբար ապահովելու պատճառաւ։ 1975–76ի ուսումնական շրջանն ալ դեռ չէ բացուած։ Տուժողներն են ամէն հասակի դպրոցականները։

Յանութները փակուած են։ Շատեր կողոպտուած կամ կրակի տրուած են։ Շրջաններէն սնունդի անհրաժեշտ նիւթեր չեն ստացուիր ամիսներէ ի վեր։ Անգործութիւնը սկսած է աւերները դրժել մանաւանդ արհեստաւորներու եւ աշխատաւորներու մէջ, որոնք օրը օրին իրենց վաստակով կ'ապրին։

Մինչեւ ե՞րբ պիտի դիմանան։

Քաղաքական ներքին թէ արտաքին բարդ չահեր ու խաղեր արդելք կը հանդիսանան վերականգնելու խաղաղութիւնը՝ աշխարհի ամէնէն խաղաղասէր ու ժողովրդավար երկրին մէջ։

Ահազանգը կը հնչեցնեն մեր զոյգ Հայրապետները, Ս. Էջմիածնի ու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսները, Հայ Կաթոլիկ – ներու կաթողիկոս – պատրիարքն ու Հայ Աւետարանականներու հոգեւոր պետը։ Անոնց կը ձայնակցի նաեւ Սերովբէ Արք. Մանուկեան։ Սփիւռքի միւս գաղութներն ալ պիտի պատասխանեն անյուշ հոգեւոր պետերու սրտառուչ կոչին։

Զմեռուան սեմին աւելի եւս հրամայական կը դառնայ պայքարիլ թշուառութեան դէմ, որ հետզհետէ կը ծանրանայ, իրրեւ հետեւանք բնականոն կեանքի խանգարման եւ երկարատեւ ընդհանուր դադրկութեան։

Եղբայրաբար օգնե՛նք Լիբանանի մեր դժբախտ հայրենակիցներուն, որոնք իրենց կամքէն անկախ կ'ապրին զարհուրելի օրեր։

« ... Ամէնէն կենսունակ եւ ամէնէն լուսակեդրոն մեր մեծագոյն գաղութին փիզիքական գոյութիւնն է, որ խնդրոյ առարկայ է այսօր։ փրկէ՛ զայն fու ազնուագոյն կեցուածքովդ, արժեցո՛ւր Հայութիւնդ անգամ մը եւս », կը գոչէ Խորէն Ա.։

Ֆրանսայի հայ գաղութը, որ անցեալին քանիցս ապացոյցը տուած է իր հայրենասիրութեան եւ առատաձեռնութեան, յուսալից ենք, որ այս անգամ եւս սիրով ընդառաջ պիտի երթայ մեր հոգեւոր պետերու «սրտագին ու թախանձագին» կոչին, փրկելու համար Լիբանանի մեր տառապեալ հայրենակիցները։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԿԸ ԹՈՒԻ ԹԷ

ՔՈՒՎ ՏԸ ՄԻՒՐՎԻԼ ՅԱՋՈՂԱԾ Է

ԲԱՑԱ ՄԻՇՏ ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ ԿԱՆ
ՈՒ ՆԱԵԻ ՀԱՑ ԶՕՀԵՐ ՊՈՒՐՃ–ՀԱՄՈՒՏ

Առաջին ակնարկով կը թուի թէ Քուվ տը Միւրվիլ յաջողած է ելք մը գտնել լիբանանեան տագնապին։ Շաբաթ իրի – կուն Ֆրանճիէ եւ Քարամէ կոչեր կ'ընէին ժողովուրդին հանդարտութեան եւ հաշտութեան մինչ, ինչ որ ամէնէն դրական երեւոյթն էր, քաղաքական գետնի վրայ ալ սառը հալած է եւ ելքեր կը տեսնուին։ Բայց եւ այնպէս փորձառութիւնը կը թելադրէ որ մասնաւոր խանդավառութիւն մը չտիրէ։ Արդարեւ, նման «հրաշքներ» պատահած էին անգամ մը Յունիս 30ին, երբ «Ազգ· Փրկութեան Դահլիճ» մը կազմուեցաւ եւ Սեպտ· 24ին երբ կազմուեցաւ Բանակցութեան Ազգ· Կոմիտէն, նաեւ կոչուած Խանները Խորհուրդ։

Միջադէպերը չեն դադրած եւ պէյրութի մէջ միշտ մեռեալներ կան, վիրաւորներ եւ առեւանգումներ։ Խռովութեանց նոր օջախներ ստեղծուած են հիւսիսային Լիբանան եւ Զահլէ։ Ըստ Ֆիկառոյի Թղթակցին Պէյրութի երկու գօտիի բաժնուիլը (քրիստոնեայ եւ մահմետական) աւելի քան երբեք չեչտուած է։ Սուքի հայկ· մասի խանութները կողոպտուած ու թալանի տրուած են։

Քուվ տը Միւրվիլ կիրակի օր Դամասկոս անցած էր աւելի ամրապնդելու համար այն համաձայնութիւնը, զոր կրցած էր ձեռք բերել, Սուրիոյ դիրքը շատ կարեւոր ըլլալով։

×

Ամէն պարագայի մէջ, թալանն ու կողոպուտը աւեր կը գործեն երկրին մէջ եւ թերթերը ամէն օր արձագանգ կը հանդիսանան անոնց։ Կիրակի օրուան (Նոյ· 30) Օրիան–Լը–Ժուռը կը դրէ թէ Քուվ Էլ Խասի մէջ, Եուսէֆ Մոհամէտ Մահմուտ իրեն դրացի եօթանասունմնոց զոյգի մը տունը գացած է՝ Միքայէլ Մանոկ Պալաեան (?) եւ կինը՝ Աստղիկ եւ փորձած է կողոպտել բայց որովհետեւ ընդդիմացած են, դանակ քաշած ու դաշունահարած է։ Ծանրօրէն վիրաւորուած հիւանդանոց փոխադրուած են։ Անցեալ շաբթու ծանր դէպքեր պատահած են նաեւ Պուրճ – Համուտ եւ զգալի թիւով հայ զոհեր կան։ Այս մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները ստացանք.—

Անցնող շաբթուան ընթացքին Թրատէն Պուրճ Համուտ երկարող շրջանը վտանգաւոր պահեր անցուց։ Խումբ մը արձակազէններու գործունէութիւնը այդ շրջանին մէջ պատճառ դարձաւ կռիւներու եւ բախումներու վերսկսման։ Ծանր վիրաւորներ կան, որոնց մէջ նաեւ հայ վիրաւորներ։

Շրջանի Հ· Ը· Դ· մարմիններու դիմումներուն եւ ճնշումներուն որպէս հետեւանք, Երկուշաբթի Նոյ· 24էն ի վեր Պուրճ Համուտի շրջանի ապահովութիւնը յանձնուեցաւ Հ· Ը· Դ·ին։ Այս կարգադրութիւնը տեղի ունեցաւ հակամարտ կողմերու համաձայնութեամբ։ Նոյն տարրերու հետ, Հ· Ը· Դ·ի ձեռնարկած բանակցութեանց յաջող ելքը մեծ զոհունակութիւն պատճառեց Պուրճ Համուտի հայ եւ տեղացի բնակչութեան։

Այժմ Պուրճ Համուտի պաշտպանութեան դիրքերը ստանձնած է Հ· Ը· Դ·ի երիտասարդութիւնը, որ արթուն պահակի նման կը հսկէ անդորրութեան եւ կարգապահութեան։

Այս համաձայնութիւնը գոյացաւ Ազատական կուսակցութեան, Փաղանգաւորներու եւ Պաղեստինեան կազմակերպութեան եւ Հ· Ը· Դ·ի միջեւ։

Հայ երիտասարդներ մնայուն կերպով կը շրջին Պուրճ Համուտի թաղամասերուն մէջ։ Կարելի է ըսել որ ապատաղերուած գօտի է Պուրճ Համուտը եւ թափուած ճիգերը տուին իրենց արդիւնքը։

Նոյն ձեւի լուծում մը գրեթէ գոյացած է քաղաքին մէջ եւս ,մասնաւորաբար Քանթարիի, Զոքաք Պլաթի եւ Ուաթ Ուաթի շրջաններուն մէջ։

Եօթը կեդրոններու ապահովութեան համար քաղաքական երեք հայ կուսակցութիւններ ճիգերը արդիւնաւորեցան։

Այսպէս երեք կեդրոն Քանթարիի մէջ եւ չորս կեդրոն Զոքաք Պլաթի մէջ յանձնուեցան երեք կուսակցութեանց հսկողութեան։ Նշան Փալանճեան ճեմարանը, Ալեք Մանուկեան կեդրոնը, Հայկազեան քոլէճը եւ Մխիթարեաններու պատկանող շէնքը կը գտնուին հայ երիտասարդներու հսկողութեան տակ։ Անոնք կը հսկեն կեդրոններու շրջակայ թաղերուն վրայ եւ կը պահպանեն անդորրութիւնն ու կարգն ու կանոնը, խռովարար տարրերու դուրս – ծունկէսութիւնը չէզոքացնելով։

Եօթը կեդրոններու շուրջ համաձայնութիւնը գոյացաւ հակամարտ կողմերու եւ հայ քաղաքական կուսակցութեանց խառն Մարմնին մէջեւ։ Լիբանանեան Ապահովութեան Ուժերու պատասխանատու մարմիններ համաձայն գտնուած են այս լուծման։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՏԷՍԻՆԻ մարզադաշտին վրայ կիրակի օր Տէսին – Լիոնի Հ· Մ· Ը· Մ·ը 2ի դէմ 6 կէտով յաղթած է Ա·–էս Փիւզինեանի։ Հ· Մ· Ը· Մ·ի խումբը Լիկ տիւ Լիոնէի Փրոմոսիոնէն, մինչ Ա·–էս· Փիւզինեանը՝ պատուոյ Փրոմոսիոնէ նոյն Լիկային։ Այս մրցումին ներկայ եղած է Տէսինի համար աննախընթաց բազմութիւն մը, կը կատարուէր Ֆրանսայի բաժակի 6րդ շրջանի կարգին։ Ներկայիս ուրեմն Հ· Մ· Ը· Մ·ի խումբը, զոր կը վարէ Ճորքայէֆ, որակուած է 7րդ շրջանի համար եւ միակ խումբն է ցարդ չպարտուած։

Ֆաւի մը տոյով

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ համագումարը, 74րդը, տեղի ունեցաւ Լիոնի մէջ եւ կուսակցութեան նախագահ ընտրուեցաւ Հանրային Պաշտօնի Ենթանախարար՝ Կապրիէլ Փերոնէ։ Մինչ Շաբաթ օր բոլորը համաձայնած էին Փերոնէի անունին շուրջ, կիրակի ցերեկուան մօտ յանկարծ, ուրիշ ենթանախարար մը՝ Ֆրանսուազ Ժիրու իր թեկնածութիւնը կը դնէր նոյն աթոռին տրուած ըլլալով, ըստ իր բացատրութեան որ ուզածը չէր եղած։ Ինք թելադրած էր որ նախագահին հետ ընտրուին նաեւ դիւանը եւ ընդհ· քարտուղարը, ու Փերոնէ որ շատ հին ազուէս մըն է նորելուկ արմատական Ժիկին Ժիրուին համար, պատասխանած էր «բան մը կ'ընենք»։ Ասիկա հաւանութիւն համարած էր Ֆրանսուազ Ժիրու ու երբ տեսած որ այդպիսի բան չկայ, ինք ալ թեկնածու եղած էր, 329ի դէմ 230 ձայնով պատուելով Փերոնէէ։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ծառայութիւն կատարող 14 երիտասարդներ ամբաստանուեցան տակ առնուելուն, այն յանցանքով որ «մասնակցած են բանակի բարոյալքման ձեռնարկի մը»։ Ասոնք Ապահովութեան Ատեանին առջեւ պիտի քաշուին։ Բոլոր ձախ կազմակերպութիւնները կը բողոքեն այս եղածին դէմ։

ԿՈԼԱՆԻ վրայ, ՄԱԿի ուժերը վեց ամիս ալ պիտի մնան։ Վերջին պահուն կարելի եղաւ համաձայնութիւն գոյացնել երկարաձգելու համար կապոյտ սաղարտաւորներու մնալը։ Պայմանաժամը կը վերջանար այս չաբթու։

1915-Ի ՈՎՔԵՐԻՆ ՅՈՒՇԵՐԸ

[ՀԱՅԱՍԻՑԻ ՎԱՂԱՐԱՆԱՎՈՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ]

ՀՈՍ ՅՈՎՀ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ ՎԱ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

— ՕՐԱԿԱՐԳ —

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵՐԵՔՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՂԱՐԱՆԱՎՈՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

10 - 14 ԱՊՐԻԼԻՆ

ԱՅԳԱՅԱՑԱՆ ՄԵՐՁԱՎԱՅՐԻՆ

ՊՈՍՏՈՎԱՊԱՏՈՒՄ

ՊՈՒՐՍԱՅԻ ՀԱՅ ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՀԱՆԳԻՍՏԻ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏԱՐԱԳՈՎ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՄԱՆԿԱՀԱՍԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՀԱՐՍՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՀԱՐՍԱՑՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ՀԱՐՍՆԱՑՈՒ

ԱՐՎԱԾՔԻ ԺԱՄԸ

ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՕՏԱՐԻ

ՎԱՆԱՑԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱՆԻ ՎԱՐԺԱՊԵՏ ՊԵՐՃ

ՎԱՆԱՑԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ

Ա.

Հասարակաց ժողովոյ մը մէջ, որ տեղի ունեցաւ Վանի Հայկական Միութեան սրահին մէջ, Միութեան Վարչութեան անդամ Պ. Գ. Ալեքսանեան հետեւեալ ճառը խօսեցաւ Վանի Հայկական Միութեան նպատակին եւ գործունէութեան մասին։

Ես ալ ուզեցի ձեզ հետ խօսիլ Վանի Հայկական Միութեան նպատակին եւ գործունէութեան մասին, որովհետեւ ինչպէս գիտէք, ես ալ Միութեան անդամ եմ եւ ինչպէս ամէնքդ ալ գիտէք, Միութիւնը ինծի վստահեցուցած է Վանի մասնաճիւղին վարչութեան անդամ ընտրելով։ Ես ալ ընդունեցի այդ պատիւը, որովհետեւ ինծի համար ամենամեծ պատիւն է ծառայել իմ ազգիս եւ հայրենիքիս։ Ես ալ ուզեցի ձեզ հետ խօսիլ Միութեան նպատակին եւ գործունէութեան մասին, որովհետեւ ինծի համար ամենամեծ պատիւն է ծառայել իմ ազգիս եւ հայրենիքիս։ Ես ալ ուզեցի ձեզ հետ խօսիլ Միութեան նպատակին եւ գործունէութեան մասին, որովհետեւ ինծի համար ամենամեծ պատիւն է ծառայել իմ ազգիս եւ հայրենիքիս։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Մոնթորուէն Տէր եւ Տիկին Վարդան Գասիկեան եւ զաւակները երաւանդ Թէրզեանի մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, հետեւեալ նուէրները կ'ընեն, ողբալով անոր դառն կորուստը։

Իր սիրելի «Ցառաջ»ին 50, «Արմէնիա»ին 50, «Գեղարդ»ին 50, Նիսի Հայոց եկեղեցիին 50, Կապոյտ Ա֊ի Փարիզ 25, Կարմիր Ա֊ի Փարիզ 25 Ֆրանք։

(Ա֊երու գումարները ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Ա֊ի վալանսի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ իրենց ընկերուհիին՝ Տիկին Մարի Ցովսէփեանի իր մօրունոյն մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 50 Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

×

Մարսէյլի Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջ. Կոմիտէն իր ընկերներու անունով խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Ղազար Տէրտէրեանի եւ համայն Տէրտէրեան ընտանիքին եւ պարագաներուն տարաբախտ՝ Կ. Տէրտէրեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

×

Մարսէյլի Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջ. Կոմիտէն իր բոլոր ընկերներու անունով խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Գրիգոր Փիլիկեանին եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն իրենց փեսային Ա. Լաֆոնի դառնակսկիծ մահուան առթիւ։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿԻ ՊԱՀԸ

Կեդրոնականներու Բաժակի Պահը ըստ աւանդական սովորութեան տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբերի երկրորդ կիրակին

14 Դեկտեմբեր ժամը 13ին
ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒԽՄԲԻՆ ՄԷՋ
118, rue de Tourcoing, 75017 Paris

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնական֊ները եւ համակիրները այս առթիւ կազմակերպուած ճաշին։

Անակնկալներ
Ծախքերու մասնակցութիւն

Տեղերը ապահովել մինչեւ 10 Դեկտեմբեր հեռաձայնելով ՊԷՐԼԻՒՔ հաստատութիւն 236–54–48 փոսք 15։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Էսաեան Սանուց Միութեան

ՏՕՆԱԾՈՒԹԻՒՆ

Դեկտ. 24ին, ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Ա֊ի Վալանսի մասնաճիւղը չընորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Կօչկակարեանէ 100 Ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Համբարձում Ցովսէփեանի մահուան առթիւ։ Նաեւ 30 Ֆր. Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Եագճեանէ իրենց հօր մահուան 2րդ տարելիցին առթիւ։

×

Հայ Ուսանողաց Օգն. Մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները Տիկին Աբշալոյս Տէյիրմէնճեանի (Լիոն) ցաւալի մահուան առթիւ.—

Տիկ. Նուարդ Տէյիրմէնճեան եւ զաւակները 200, Տիկ. Մաուլէն Պամամճեան 200, Տիկ. Է. Այվազեան 100, Տիկ. Ալիս Տէյիրմէնճեան 100, Տիկ. Թագուհի Սիմոն 100, Պր. Յակոբ Թերզեան 50 Ֆր. եւ նաեւ փոխան ծաղկեպսակի Պր. Սուրէն Ֆէլահեանի (Լիոն) կսկծալի մահուան առթիւ Տիկ. Նուարդ Տէյիրմէնճեան 150։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ընկերուհիները երեքշաբթի, Դեկտ. 2ին, ժամը 20·30ին, ընկեր – րուհի Մատոյեանի բնակարանը, 38 Վիլլա Ռուվըրոլ, Անիէռ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կարեւոր օրակարգ։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ

Մանչի ափերուն
ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՕԴԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ ՄԻՋ
14 Սէնթ Օնորիճ֊տէ֊Փէրթ
10 եւ 11 Յունուար 1976
Արձանագրուիլ կարմիր Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել 985–36–53
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

THEATRE
POCHE - MONTPARNASSE
75, *Bd. du Montparnasse*

La Caverne d'Adullam
de Jean-Jacques VAROUJEAN

Tous les soirs, sauf dimanche
à 20 h. 45, samedi 20 h. 30 et
22 h. 30

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի մայր եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները եկեղեցւոյ պայծառութեան համար.

Ուրախ առիթներով.— Տէր եւ Տիկին Հ. Մանուկեան իրենց աղջկան՝ Սոնիա֊Մաքրուհիի մկրտութեան ուրախ առիթով սրահի չինութեան 500 Ֆր., Պ. Լուսվիկ Միհրանեանի ամուսնութեան առիթով 200։ Տէր եւ Տիկ. Ե. Ահարոնեան իրենց աղջկան՝ Արմաւենիի մկրտութեան առ֊թիւ 100, Տէր եւ Տիկին Եղիա Ահարոնեան 50։ Ուխտի մը առիթով Օր. Էլիզապէթ Տէր֊Գէորգեան եւ ծնողքը 550 Ֆ.։

Տխուր առիթով.— արկածամահ տա֊րաբախտ Հայկ Աթթոյեանի թաղման առթիւ Պ. Մ. Աթթոյեան եւ զաւակները 1500 Ֆր.։ Մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը դպրոցին 300, եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւնը սրահի չինութեան համար 250, Հ. Բ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը դպրոցին 250, Հ. Բ. Ը. Մ.ի Տիկնանց վարչութիւնը սրահի չինութեան 250։ Տէր եւ Տիկին Ա. Ջըրաչեան դպրոցին 250, Տէր եւ Տիկին Ժ. Մելքոնեան, Տէր եւ Տիկին Շ. Կուրտիկեան, Տէր և Տիկ. Տոքթ. Ռ. Սիսակեան, Տէր եւ Տիկին Ն. Էօքսիւզեան 100ական։ Տէր եւ Տիկին Բ. Մաշոյեան, Տէր եւ Տիկին Պ. Ղազիկեան, Պր. Թ. Քիւրքճեան, Պր. Ա. Փրոֆէթթա 50ական։ Պր. Ց. Փափազեան դպրոցին 50, Ժաֆի Շրջ. վարչութիւն սրահի չինութեան 50։ Ցարութիւն Քէչեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկին Ժ. Միւզիքեան 200, ա֊տամնաբոյժ Դաւիթեան եղբայրները 50, Տէր եւ Տիկին Գ. Քէսթէքեան 60, Տէր եւ Տիկին Զ. Ալէքսանեան եւ Պր. Զ. Ալթունեան 30ական։ Փէմփէլի Զիֆթճեանի հոգեհանգիստին Պր. Գ. Զիֆթճեան 100։ Սրբուհի Զարուհեանի հոգեհանգիստին Սարաֆեան ընտանիք 30։ Ռուբէն Պահատուրեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Վ. Արպօեան 50։ Աննա Տէր֊Մարտիրոսեանի հոգեհանգիստին, Տէր եւ Տիկին Կ. Զէօրէքճեան 20 ե. պ. 20 աղքատներու, 20 սրահի չինութեան։

Նէլլի Ճէմարտախօսեանի մահուան քառասունքին առթիւ Տիկին Լ. Կարապետեան 50, Տէր եւ Տիկին Մ. Գալայճեան 10։ Ժորժ Ցակոբեանի հոգեհանգիստին Տէր եւ Տիկին Ժ. Մարզարեան (Մոնփելիէ) 50։ Տոքթ. Տապաղ եւ Տիկին (Մոնփելիէ), սրահի չինութեան 50։ Տիրուհի Խաչեանի թաղման առթիւ Պր. Ա. Մանկասարեան 50, Տէր եւ Տիկին Ե. Տօքումեան 30, Տէր եւ Տիկին Ց. Խաչիճեան, Տէր եւ Տիկին Էրէքնազեան, Տէր եւ Տիկին Փ. Կիրակոսեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Կիրակոսեան 20ական, Տիկին Էմմէճեան 10։ Պարսամ Ցակոբեանի հոգեհանգիստին Պ. Քիւրքճեան եւ Պ. Քինոսեան 10ական, Մարինէ Մարգարեանի հոգեհանգիստին Պ. Տ. Մարգարեան եւ զաւակները 50։

Հ. Յ. Դ.

ՍԻՆ – ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Անտոք – Վարուժան կոմիտէներու ժողովը Հինգ – շաբթի Դեկտ. 4 ժամը 20·30ին Հայ Տան մէջ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները Շաբաթ 6 Դեկտեմբեր ժամը 21ին Ահարոնեան ակումբը։

Կարեւոր օրակարգ – պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՎԻԵՆ.— Անի կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը Շաբաթ (Դեկտ. 6) ժամը 20·30ին Իփէկեան ակումբը։ Բոլոր ընկեր եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Շատ կարեւոր օրակարգ։

Դեկտեմբեր 20 Դեկտեմբեր 20

ՏՕՆԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
(կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի)

ԿԻՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ ՊԻՒՖԷ

Գեղարուեստական յայտագիր
իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն վարժարանի երգչախումբը, Թատերախումբն ու պարախումբը։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

LE COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE
organise UN DEBAT, sur le thème :

LES ARMÉNIENS ET LA TURQUIE D'AUJOURD'HUI

— L'ONU et le paragraphe 30, et la protection des minorités
— Sauvegarde culturelle : langue, religion, architecture.

Participent au débat :

Monsieur COUTANT DE SAISSEVAL
Grand Chancelier de l'Ordre de Saint Lazare de Jérusalem
REVEREND PERE DALMAIS
MONSIEUR JUVIGNY
Délégué de la France auprès de la Commission des des droits de l'homme de l'ONU
C. D. C. A.

Le Mardi 2 Décembre à 20 h. 30
au CENTRE CHAILLOT-GALLIERA
28, Avenue George V, Paris — Métro Alma-Marceau et George V

HOTEL SPLENDID
31, BD. D'ATHENES — MARSEILLE

Grande Nuitée Dansante

Organisée par
L'U.G.A. - A.S. ARDZIV

Samedi 6 Décembre, de 21 heures à l'aube

Orchestre : LES MEDITERRANEENS de Radio - Monte - Carlo

Réservations : Téléphoner 48-55-74

Déjeuner-Dansant

L'UNION D'AIDE
AUX ETUDIANTS ARMENIENS

Vous invite à participer au DEJEUNER DANSANT qu'elle organise le Dimanche 7 Décembre à 13 heures, au YAN'S CLUB 5, Avenue Reille — PARIS (13e).

PRIX du Repas 65 Fr.

Réservations : Madame KERMEZIAN
15, Rue de Cléry, Paris 2e
Tél. : 236-94-91

ԼՕԹՕ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը եւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութիւնը կազմակերպած են «Լօթօ»ի խաղ մը որ տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ Դեկտեմբեր 12ին ժամը 21ին Փալէ տը Ցուարի մէջ Վալանս։

Արժէքաւոր նուէրներ հայկական ջերմ մթնոլորտ, քարթերը ապահովել հոգաբարձութեան եւ Մարզականի անդամներէն։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի Դեկտ. 7, ժամը 17էն կէս գիշեր

Dans les salons de l'Hôtel George V
31, Avenue George V — Paris (8e)
Նախագահութեամբ
Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԷՆԿԵԱՆԻ
Նուագախումբ Ճարպիկեան
Noël Djarbikian vous présente le groupe TROIKA - TZIGANOVITCH
NOMBREUSES ATTRACTIONS — DANSES ET CHANTS
Մուտք 25 Ֆր. — ուսանողներու 15 Ֆր.
Սեղանները ապահովել հեռաձայնելով՝ 924–38–54

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
3
MERCREDI
3 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 170 ֆր· Վեցամսեայ 90 ֆր·
Արտասահման Տար· 200 ֆր· Հատը 1 ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·455

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.455

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԴԷՊԻ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԴԺԳՈՀ Է ՖՐԱՆՍԱՑԻՆ

— o —

Քուվ տը Միւրվիլ Փարիզ վերադարձաւ բաւական գոհ։ Պէյրութէն անցած էր Դամասկոս եւ հոն ալ հաղորդած էր այն եղակացութիւնները որոնց հասած էր։ Ոչ ոք կ'անդիտանայ Սուրիոյ դերը այս հարցին մէջ եւ պարզ է որ անոր հաւանութիւնը շատ կարեւոր է։

Ֆրանսայի նախկին նախարարը զանազան տեսակցութիւններ տուած է թերթերուն եւ առջի օր կ'ըսէր Մոնտին թէ Պէյրութէն կը հեռանայ այն տպաւորութեամբ որ մեծ քայլ մը եղած է, հաւանաբար առաջինը, տաղնապին սկիզբէն ի վեր, քայլ մը ազդ· հաչտութեան ուղղութեամբ, այսինքն հասկացողութիւնը բոլոր համայնքներուն միջեւ։ Այս էր անհրաժեշտ պայմանը որ կրնար թոյլ տալ Լիբանանի կրկին ճամբայ ելլելու։ Քուվ տը Միւրվիլ զգացած է որ անկախութենէն 33 տարի ետք, բարեկամութիւնը որ կայ Լիբանանի եւ Ֆրանսայի միջեւ աւելի քան երբեք ամուր է։ Նաեւ վստահութիւնը զոր Լիբանանցիք ունին Ֆրանսայի հանդէպ։ Տաղնապը կրկնակ երեւոյթ մը ունի, բախում Լիբանանցիներու միջեւ եւ նաեւ զանգուածային պաղեստինեան ներկայութիւն մը։ Ֆրանսայի բանագնացը համոզուած է որ հարցերը պիտի կարգադրուին բայց կը չեշտէ.— «Չեմ գիտեր թէ կարելի՞ է առաքելութեան մը առաջին փուլին մասին խօսիլ։ Անշուշտ, արմատրելի կը մնամ եթէ կրնամ օգտակար ըլլալ։ Միւս կողմէ ինծի չի վերաբերիր կարգ ու կանոն դնել երկրին մէջ։ Պատասխանատուութիւնը նոյնինքն Լիբանանցիներուն կ'իյնայ։ Ինչ որ կրնամ ընել պարզապէս համոզել է կողմերը հաչտութեան անհրաժեշտութեան վրայ։ Որքի կենսական հարցերը կը մնան, ամէնք մէկ կողմէն՝ անհրաժեշտ յարմարացումներն են քաղաքական, տնտեսական, ընկերային ծրագիրներուն եւ միւս կողմէ՝ կարգադրութիւնը որ պէտք է ընայ Պաղեստինցիներուն հետ վերջնական կերպով ճշդելու համար իրենց կանոնաւորը Լիբանանի մէջ»։

Այս «միջամտութենէն» դժգոհ է Մոսկուա եւ Պրաւդա խիստ կերպով կը քննադատէ Քուվ տը Միւրվիլը եւ անոր ըրած կարգ մը յայտարարութիւնները։ Ու Յորհ· Միութեան կուսակցական պաշտօնաթերթին՝ Պրաւդայի մէջ, թերթին Պէյրութի թղթակիցը կը գրէ.— «Քանի մը օր անցընելէ ետք Պէյրութ, Քուվ տը Միւրվիլ սկսաւ տեղական թերթերուն տեսակցութիւններ տալ, որոնց որոշ մասերը, — նուազագոյնը զոր կարելի է ըսել — զարմանքի մատնեցին Լիբանանցիք։ Այսպէս Օրիան – Լը–Ժուռի որուած տեսակցութեան մը մէջ, յայտարարած է որ Պաղեստինցիները գլխաւոր դերը կը խաղան Լիբանանեան տագնապին մէջ եւ թէ Սուրիա եւ Լիբիա գործօն կերպով կը խառնուին Լիբանանի ներքին հարցերուն»։ Կուսակցական պաշտօնաթերթին համար յանցաւորները նշուած երկիրները չեն, այլ միայն ու միայն «յետադիմական շրջանակները որոնք կ'ուզեն հաչուեյար – դարի ենթարկել Պաղեստինի Ազատագրութեան Շարժումը» ու առանց ոչ մէկ հիւմուռի, Պրաւդա կ'ամբաստանէ « Քուվ տը Միւրվիլը որ միջամուխ կ'ըլլայ օտար երկրի մը ներքին գործերուն»։ Պարզ է որ եթէ մէկը կայ որ կրնայ այդ մասին արտայայտուիլ այն երկիրն է որ աղատատենչ ժողովուրդներ ճզմեց իր հրաւայլերով փեչտայէն Փրակա, այն միակ պատճառով որ այդ երկիրներուն ընկերվարութիւն մը իրենց երկրին մէջ։ Ու այս միջամտութիւնները խօսքով չեղան ինչպէս կ'ընէ Ֆրանսա, այն երկրին համար, որուն այնքան մտաւած է իր մտքէն ու սրտէն, այլ զէնքով ու զրահապատ կառքերով, «ընկերվարութիւնը հասկցնելու» համար մարդոց որոնք վարդագոյն գարունի մը երազն ունէին իրենց սրտերուն մէջ, ու իրենց իսկ արիւնով ներկուած կարմիր մայթեր գըտան։

Ամէն պարագայի մէջ, Մոսկուա ուզէ թէ չուզէ եթէ այս հաչտութիւնը կատարուի, կարելի չէ ուրանալ Ֆրանսայի բարերար դերը։ Ներկայիս Քարամէ կը չարունակէ իր տեսակցութիւնները քանի միտք ունի ընդլայնելու վեց հոգինոց իր դահլիճը, մէջն առնելու համար նաեւ բոլոր կռուողներէն ներկայացուցիչներ։ Յարդ ութ ամիսներու տագնապին զոհերու թիւը կը հաչուուի.— 7000 մեռեալ եւ չորսկուկէս միլիառ տոլար տնտեսական վնաս։ Շատերու կարծիքով նաեւ այլեւս վերջ դտած է Լիբանանեան 33 տարեկան առաջին Հանրապետութիւնը եւ կը ծնի Բ· Հանրապետութիւնը։

Փ· Ճեմայէլ ալ կը պատրաստուէր Դամասկոս երթալու, միշտ ի մտի ունենալով այն կարեւոր դերը, զոր Սուրիա կը խաղայ այս խնդրին մէջ։ Ընդհանուր ձեւով ամէն ինչ խաղաղած կը թուի (հոս–հոն դեռ զէնք կը պարպուի եւ առեւանգումներ կ'ըլլան ինչպէս կը հաստատէինք երեքշաբթի առտու հեռաճայնով, ապա – հովութիւն առնելով նաեւ թէ Պուրճ – Համուտի մէջ ամէն ինչ հանդարտ է) ու այս խաղաղութեան սպառնացող միակ վտանգը կը նկատուի քրիստոնեայ – մահմետական այն լարուածութիւնը որ կայ արեւելեան Լիբանանի լեռնային շրջանը։

L'APPLICATION DU CESSEZ-LE-FEU CONFIEE AUX TACHNAG AU QUARTIER DU FLEUVE

Une patrouille Tachnag à Nahr.

A la suite d'une réunion qui s'est tenue entre les dirigeants militaires des Fedayin, des combattants chiites et des Kataëb au Club arménien du Camp Trad, il a été décidé qu'un «désengagement des forces» serait opéré dans le quartier du Fleuve ainsi qu'à Bourj-Hammoud. Toutes les barricades et tous les points chauds, selon l'accord conclu, sont désormais placés sous le contrôle de la milice du parti arménien Tachnag, qui contribue ainsi à pallier le manque d'effectifs des F.S.L. qui auraient dû, en principe, venir occuper les positions des deux camps antagonistes.

ԴԱՇՆԱԿ ՊԱՀԱԿԱԽՈՒՄԲ ՄԸ՝ ՆԱՀՐ

×

Այս նկարը լոյս տեսած է *Օրիան–լը ժուռի* Նոյ· 29ի թիւին մէջ։ Թերթը կ'ըսէ, ինչ որ գրեցինք մեր երէկուան թիւով, թէ ժողովէ մը ետք, որ տեղի ունեցած է փետայիներու, շիի ռազմիկներու եւ ֆաթայէպներու զինուորական դեկավարներուն միջեւ Թըրատ կայանի հայկ· ակումբին մէջ, համաձայնութիւն գոյացած է որ Գետին շրջանի եւ Պուրճ–Համուտի բոլոր «տաֆ» կէտերը Դաշնակցութեան միլիսին հակակշռին տակ անցնին

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Նոյ· 25)

ՂԱՓԱՆ – ՔԱՋԱՐԱՆ ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԻՆ ՆԱԽԱԳԻԾԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

Հայաստանի Նախարարներու Խորհուրդը վաւերացուցած է Ղափան – Քաջարան շրջանային քաղաքին նախագիծը։

Զանգեզուրի կիրճերուն, բլուրներուն եւ լեռնալանջերուն մէջ յստակ կ'երեւին հարիւր հազար բնակչութեան համար նախատեսուած արտասովոր քաղաքին ուրուագիծերը։ Աւելի իր շրջագիծին մէջ կ'առնէ Ղափանն ու Քաջարանը, որոնք իրարմէ գրեթէ 40 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ կը գտնուին, ինչպէս նաեւասոնց միջեւ տարածուող բոլոր աւանները։

Նախագիծը պատրաստողներու յղացումով, քաղաքը կը տարածուի Ողջ գետին երկայնքով։ Ձախ ափին կը կառուցուին բնակելի տուներ, իսկ աջափնեայ անտառին մէջ ալ՝ հանգստեան տուներ, պանդոկներ, երիտասարդական ճամբարներ։ Ամբողջ քաղաքին մէջէն կ'անցնի 40 քիլոմեթրնոց քառուղին հանրակառքերու երթեւեկութեան համար։

Քաղաքին բնապատկերին մէջ կը մտնեն Զանգեզուրի բնութեան եզակի հրաշալիքները՝ լեռներու սրածայր գագաթները, անտառները եւ ալպեան մարգագետինները։ Նկատի առնելով շրջանին աշխարհագրական առանձնայատկութիւնը եւ, մասնաւորապէս, մինչեւ 1200 բարձրութիւն ունեցող լեռնագագաթները, հոս կը շինուին կամուրջներ, ճոպանուղիներ։ Միւս կողմէ, բնակելի թաղամասերը սանդուխի ձեւով կը հաստատուին թեք լանջերուն վրայ։ Վեր կը խոյանան «Ջրվէժ»ի ձեւի 10–15 յարկանի տուներ։ Ղափանի մէջ արդէն սկսան այս ձեւի երկու տուներու շինութիւնը, որոնք, ի դէպ, առաջինն են Հանրապետութեան մէջ։

Ցետագային նման շրջանային քաղաքներ եւս կը նախագծուին, ինչպէս Երեւան–Սեւան, Ազիզբեկով–Ջերմուկ–Եղեգ – Նաճոր, Կիրովական – Սպիտակ – Իջեւան–Դիլիջան։

Քանի մը տողով

ՀՌՈՄի մէջ բացուեցաւ Եւրոպայի Համարակաց Շուկայի վեհաժողովը։ Նախքան առաջին նիստը, ժիսքար տ'Էսթէնի եւ կինը ընդունուեցան Երկուշաբթի առտու Պապին կողմէ։ Պօղոս Զ· յայտնած է թէ եթէ տեսակէտներու համաձայնութիւն կայ իր եւ Ֆրանսայի Նախագահին միջեւ, գոհ չէ շատ մը տեսակէտներուն մէջ, գոհ չէ Ֆրանսայի տուած որոշումներէն վիժումի եւ ամուսնալուծումի մասին։

ԳՐԱԿԱՆ « ԼԻՆԹԱՌԱԼԻՋ » մրցանակը Վոլտեմար Լէսթիէնի տրուեցաւ «Գրպանի սիրահարը» վէպին համար, մինչ նոր մրցանակ մը՝ Շաթօպրիան, տրուեցաւ Միշէլ Տէլ Քաստիլյոյի, որ իր «Քարեբուլ լռութեան» մէջ կը խօսի առանձնութեան մասին։

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ զինուորական իշխանութիւնները կը չարունակեն մաքրագործել բանակի ձախակողմեան տարրերը։ Յարդ ձերբակալուած սպաներու եւ զինուորներու թիւը 160ի հասած է։ Բոլորն ալ բանտարկուած են։ Ասոնց մէջ են Ներքին եւ Կրթական նախկին նախարարները՝ եր –

կուքն ալ հազարապետի աստիճանով։ Վարչապետը պաշտօնէ հեռացուց 36 հոգի իր պաշտօնէութենէն, ժողովրդական Դեմոկրատ կուսակցութիւնը կը պահանջէ, որ դահլիճէն հեռացուի միակ համակիրը վարչապետը, իսկ Ընկերվարական կուսակցութիւնը, կարգ մը աղբիւրներու համաձայն՝ Համայնավար նախարարին ներկայութեան համար երկու պայման դրած է· այն թէ՝ Համայնավար կուսակցութիւնը հրապարակաւ դատապարտէ պետական հարուածի վերջին փորձը եւ խոստանայ վերջ տալ իր ընդդիմութեան Ազգվետոյի կառավարութեան։ Երեքշաբթի օր Փորթուկալի մէջ պատերազմական վիճակը վերցուեցաւ։

ՖՈՐԴ ձափոնի ճամբով Փեքին գնաց։ Այս առթիւ յայտարարեց, թէ իր նպատակն է «ընդլայնել եւ զօրացնել, ինչպէս նաեւ խորացնել հասկացողութիւնը Չինաստանի եւ Մ· Նահանգներու միջեւ»։ Դիտել տուաւ նաեւ, թէ երկու երկիրներն ալ դէմ են «զինուորական տարածումին Ասիոյ մէջ»։ Այս յայտարարութիւնը կը նշանակէ, թէ Ուաշինկթըն փեքինի կողքին է դէմ դնելու համար խորհրդային զինուորական ազդեցութեան ծաւալման Ասիոյ մէջ։

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԸ

10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ

(ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԻ ԿԵՆԴՐՈՆՆԵՐ)

ՀՈՌՈՄՈՍ, ՄԱՐՄԱՇԷՆ, ԱՐԳԻՆԱ...

Հիւսիս – արեւելեան Հայաստանի մէջ – նադարեան դաստիարակչական ամրոց – ներու քարտէզը քննող ոեւէ անձ՝ բազ – մաւանիներու քաղաքամայր Անիի չուրջ պիտի դտնէ համասեռութիւն մը վանա – կան հաստատութիւններու, որոնց կա – րեւորագոյնները են Հոռոմոս, Մարմաշէն (Մարմարաշէն), Արգինա, Հաւիճ եւ Դպրեվանք: Եկեղեցական եւ ուսումնա – կան այս կեդրոններու մասին հնագոյն վկայութիւնները կուգան Ստեփանոս Ա – ոդիկի, Սամուէլ Անեցիի, Կիրակոս Գան – ձակեցիի եւ Մաթէոս Ուռհայեցիի ժա – մանակագրային եւ պատմական գործե – րէն՝ որոնց մէջ 10–13րդ դարերու մեր կեանքը կը պատկերացուի առարկայական պիծերով:

Ստեփանոս Ասողիկ (կամ Տարօնացի)՝ որ Սարգիս Ա. Սեւանցի կաթողիկոսի (992–1019) յանձնարարութեամբ 1004 թուականին գրի առած է չրջանի ընդհա – նուր պատմութիւնը, «Հաւիդէս» անունով բնորոշած իր ժամանակագրային գործով կը խօսի առաւելապէս չրջանի կրօնական ու եկեղեցական անցուդարձներուն մա – սին եւ կը յիշատակէ Հոռոմոսի վանքը, իբրեւ 10րդ դարու կարեւորագոյն վա – նական հաստատութիւնը՝ ուրկէ ազգա – յին–եկեղեցական մեծ ժողովներուն կը մասնակցէին ընդհանուր յարգանք վայե – լելով հոգեւորական դէմքեր:

Հոռոմոսը կը գտնուէր քաղաքամայր Անիի դրեթէ կէս, հիւսիս – արեւմտա – կողմը: Այստեղ խմբուած էին բիւզան – դական արշաւանքներէն խոյս տուող ա – րեւմտահայ հոգեւորականներ՝ որոնք «Հոռոմ»ներ կը կոչուէին արեւելահա – յաստանի մէջ, որովհետեւ գաղթած էին Հոռոմոս կայսեր կողմէ հղթայարեր – ծուած հալածանքներէ խոյս տալով:

Վանական այս ամրոցէն մնացորդներ կան մինչեւ այսօր. պատմաքննական ու – սումնասիրութիւններու թէ վիմագիր ար – ձանագրութիւններու հիման վրայ՝ Հո – ռոմոս անունի եղած է մասնաւորաբար հարուստ իր գրադարանով եւ ուղեւորնե – րու համար իբրեւ օթեւան ծառայող հիւ – րանոցով:

Մատենադրային նոյն վկայութեանց եւ ժամանակագրային արձանագրութիւննե – րու համաձայն՝ հռչակաւոր վանքերէն մէկն է եղած նաեւ Մարմաշէնը, համա – նուն դպրոցով (10–11րդ դարերուն): Ստեփանոս Ասողիկ եւ Սամուէլ Անեցի կը գրեն թէ դաստիարակչական այս օ – ճախը վայելած է հոգածութիւնն ու գուր – գուրանքը Պահլաւունի իշխաններուն: Կը գտնուի Անիի հիւսիս – արեւելակողմը, Արգինա եւ Դպրեվանք անուն վանքերուն մօտիկ (դէպի հիւսիս,), այժմու Լենի – նականէն եօթը քիլոմեթր հեռու:

Հոռոմոսի եւ Մարմաշէնի հետ կը յի – շատակուի անունը Հաւիճի ամրոցին, Արագած լերան հիւսիս – արեւմտակող – մը: Գոյութիւն ունեցած է եօթներորդ դարէն սկսեալ՝ սակայն փայլած է 10–11– րդ դարերուն: Այստեղ է որ ապրած ու դաստիարակչական գործունէութիւն ու – նեցած է չրջանի ամէնէն համբաւաւոր պիտանական եկեղեցականներէն Սարգիս Ճոն, որուն դասախօսութիւնները հռչակ ապահոված էին իրեն:

Թաթարական յաջորդական արշաւանք – ներու հետեւանքով, բոլոր այս վանական եւ ուսումնական հաստատութիւնները են – թարկուած են աւերումի. իսկ Անիի գրա – ւումէն ետք (1234) չիջած են իրբեւ դաս – տիարակչական օճախներ:

Առանձնապէս պատմական գործունէու – թիւն ունեցած է Անիի հիւսիսային ան – ներէն Արգինայի դպրոցը՝ ուր որոշ ատեն իր աթոռը հաստատած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնը, 10րդ դա – րուն:

Ստեփանոս Ասողիկ կը պատմէ որ կաթողիկոսարանին կից կառուցուած էին նաեւ Արգինայի հոգեւոր դպրոցին «վար – դապետարան»ի ու «զրատան չէնքերը՝ Անիի հռչակաւոր ճարտարապետ Տրդատի ձեռամբ: Ցետագային, երբ կաթողիկո – սական աթոռը փոխադրուած է քաղա – քամայր Անի, վանական դպրոցն ալ իր գործունէութիւնը շարունակած է կաթո – ղիկոսարանին կից:

Մատթէոս Ուռհայեցի, ժամանակակից պատմիչը, Արգինայի ուսումնարանին մասին կը խօսի մանաւանդ հիացմամբ, դիտել տալով որ հոգեւորականներու կող – քին նաեւ աշխարհականներ աշակերտած են հոն, — անսովոր երեւոյթ մը այդ դարուն համար՝ սակայն պատմականօրէն ստոյգ:

Այս առիթով ալ կը յիշատակէ անունը Արգինայէն ընթացաւարտ Ատոմներսեհի՝ իշխան Բագրեւանդի, հետեւեալ բնոր – չումը ընելով անոր մասին.

— « Այր կորովի եւ հանճարեղ, բանի – բուն եւ իմաստասէր... Հասեալ ամենայն շնորհաց աստուածեղէն կտակարանաց. հզօր գիտութեամբ եւ զարմանալի ատե – նախօսութեամբ, ուսեալ ի մեծն Արգի – նա »: (Տե՛ս «Պատմութիւն Մատթէոս Ուռհայեցւոյ, 1869 Երուսաղէմ, էջ 183):

ԵՐԿԻՐՆԵՐ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ

ԹԱՅԼԱՆՑ

— o —

Ա.

Իտալիան անուանի է իր արեւով, ար – ուեստով, երգերով եւ... մաքարոնիով:

Գերմանիան չատերու համար փիլիսո – փայութեան, արուեստի, երչիկի, գարե – ջուրի եւ պատերազմներու երկիրն է:

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մասին եթէ խօսինք կը յիչենք միլիոնա – տէրներ, երկնաքերներ եւ մեքենաներ:

Ճափոն երկիր մըն է «Սամուրայ»ներու, «Հարաքիրի»ներու, ծաղիկներու, նկար – չամեքենաներու ու... դեղեցիկ կէյշանե – րու:

Սակայն Թայլանտը, ի՞նչպէս նկարա – գրենք: Թայլանտին կուտան «փիղերու երկիր» անունը: Իրականութեան մէջ սա – կայն, Հնդկաստանէ, Ցինաստանէ կամ Աֆրիկէէ աւելի փիղեր չկան հոն: Փիղը՝ պարզապէս իր զինանշանն է, ինչպէս ա – ռիւծը՝ Վենետիկի եւ արծիւը Հռոմի:

Թայլանտի մէջ ամէն տեղ կը հանդի – պինք փիղի փորագրուած դիմանկարի մը, մանաւանդ տաճարներու եւ չիչա – տակարաններու պատերուն վրայ: Թայ – լանտ ունի ճերմակ փիղի տեսակ մը, սա – կայն, Թայլանտի մէջ, ոչ մէկ տեղ կը հանդիպինք անոր:

«Ճերմակ» փիղը չի տարբերիր միւս փիղէն: Ան իր մորթին վրայ որոշ ճերմակ մասեր ունի միայն եւ Թայլանտացիք, այս փիղերը «սուրբ» կը նկատեն եւ բա – ցառիկ խնամք եւ յարգանք կ'ընծայեն անոնց:

Թայլանտ ամառուան երեք եղանակներ ունեցող երկիր մըն է:

Առաջինը, կը սկսի անձրեւներով եւ անտանելի տաք կ'ընէ: Ամէն կողմ պե – տերը եւ ջրաղիները կը յորդին եւ պե – տինը ամբողջութեամբ բաւական ժամա – նակ կը մնայ ջուրերու տակ եւ ցեխի մէջ: Տերեւ չի չարժիր եւ այսպէս կեանքը եւ ընչաւութիւնը բաւական դժուար կ'ըլլայ հոն:

Երկրորդ՝ ամառը կ'իչխէ երաչտը եւ նեղացուցիչ տաք կ'ընէ, գետինը կը չոր – նայ ու կը սկսի «այրել»:

Արարատեան դաստիարակչական կեդ – րոններու չարքին՝ յաջորդով արագօրէն պիտի խօսինք նաեւ Վանանդի (Կարսի) դպրոցին մասին, անցնելու համար Վաս – պուրական, Մուշ, Կարին, Պոլիս, Երզնկա, Կիլիկիա...:

Մ. Թ.

Երրորդ՝ ամառը ամբողջութեամբ անձրեւներու եղանակ մըն է:

Դարձեալ տաք կ'ընէ, անձրեւի ջուրը պաղ կ'ըլլայ եւ մեծ քանակութեամբ կը ծծուի չորցած անյարդ գետնին կողմէ: Սակայն խոնաւութիւնը այնքան ապրեցիկ կ'ըլլայ որ, կարծես կ'ապրիս գաճի մէջ փաթթուած: Բայց եւ այնպէս, Թայլան – տի կլիման փոփոխական է:

Թայլանտ ամբողջ երկայնքին կը բաժ – նուի «Մէ–Նամ» գետով եւ անոր բազմա – թիւ ճիւղաւորումներով:

Անձրեւներու եղանակին, գետերու ջու – րերը կը յորդին, եւ կ'ողողեն ափունք – ներու դիւղերն ու քաղաքները եւ ամէն տեղ ճախճախուտ եւ ծանծաղ ծովու մը երեւոյթը կ'առնէ: Ցետոյ սակայն, պըտ – ղատու ծառերը կը ծաղկին, եւ ամբողջ երկիրը կը ծածկուի կանաչութեամբ:

Թայլանտի բնակչութիւնը կ'ապրի ե – կակենցաղ կեանք մը եղերդներով եւ յար – դէ հիւսքերով կառուցուած հիւղակներու մէջ, որոնք կը ծփան գետերու եւ լիճե – րու վրայ:

Ծառուտները յարդէ տանիքներով ծած – կուած նարակներ են: Շուկան, նաւակ – ներու «տորմիղ» մըն է, ուր ամէն տե – սակի ապրանք կը ցուցադրուի նաւակնե – րու վրայ գետեղուած մեծ սակառներու մէջ:

Եկեղեցիներն անդամ նաւակներու վրայ են:

Թայլանտցիք կը ծնին, կ'ապրին ու կը մեռնին ջուրերու մէջ: Տղաքը կը լողան ու կը թաւալին ջուրերու եւ ցեխերու մէջ, գորտերու պէս, ուր կը վխտան նաեւ բոլոր կենդանիները առուտուրնէ մինչեւ գիչեր, հաւեր, չուներ, կովեր, փիղեր եւ օձեր:

Երբ անձրեւները դադրին, գետինը բա – ւական ժամանակ կը մնայ ցեխոտ եւ այս միջոցին Թայլանտցիք ցեխերու մէջէն կ'որսան փոքր ձուկեր, խեչափառներ եւ կարիդէսներ:

Թայլանտ եւ իր մայրաքաղաքը՝ Պան – քոք, ամբողջութեամբ բազմաթիւ ջը – րանցքներով բաժնուած ըլլալուն, անոր կուտան «Արեւելքի Վենետիկ» անունը:

Թայլանտի ազգային անտեսութեան ե – կամուտին վախճան առ հարիւրը կը ղ – յանայ իր անտառներուն պարունակած «Թիք» ծառերուն հարուստ արտադրու – թենէն:

«Թիք»ը ծառ մըն է, որուն կոճղի լայն – քը չորս մեթրէն աւելի է եւ բարձրու – թիւնը կը հասնի երեսուն – քառասուն մեթրի: Կը կշռէ մինչեւ չորս թոն: Մի – այն զգաթթը կ'ունենայ կանաչ տերեւ – ներ, որոնք ձմրան կը թափին: «Թիք» ծառը, չատ տաքը չսիրելուն, կ'աճի ծո – վու մակերեսէն մօտաւորապէս հազար մեթր բարձրութեան վրայ գտնուղ ան – տառներու մէջ եւ որքան բարձր ըլլայ տեղը՝ այնքան աւելի կը բարձրանայ հասակը եւ կ'ըլլայ աւելի տոկուն: կ'ածի Թայլանտի հիւսիսային անտառներուն

1915-Ի ԴԱՌՆ ՅՈՒՇԵՐԷՍ ՀԱՄԱՌՕՏ ՄԱՍԸ

Փայտի պէս անչարժ կեցայ:

— Մօտեցիր տղաս, ըսաւ Սրբազանը, եկուր քովս:

Մօտեցայ, ծնրադիր ինկայ անոր ոտ – քերուն առջեւ եւ սկսայ հեծկլտալ. ամ – բողջ Մշոյ Ս. Կարապետը իր եպիսկո – պոսներով եւ վարդապետներով կարծես սկսան աչքիս առջեւ տողանցել:

— Ելիր զաւակս, մի լար, ելիր նա – յիմ ո՞րտեղացի ես, անունդ ի՞նչ է:

Երբ ոտքի ելայ, տեսայ իր ճերմակ մօրուքի վրայէն նաեւ արցունքի կաթիլ – ներ կը հոսէին: Ըսի որ Մշեցի եմ եւ իմ անունս Յարեթ Յարութիւնեան է:

— Է՛հ, տղաս, իսկական Հայաստանի սրտի մէկ երակն ես: Մուշ եւ Ս. Կա – րապետ չատ եկած եմ, Վարդան վար – դապետը եւ Խարախան Սրբազանը ի՞նչ եղան, լուր մը ունիս:

— Այո, ըսի, Խարախանեանը իր բնա – կան մահով վախճանեցաւ, իսկ Վարդան վարդապետը անխղճօրէն խողխողեցին:

— Տղաս, ըսաւ Սրբազանը, ասկէ վերջ հոգ մի ընէք, մեր Հայոց տառապանք – ները վերջ պիտի գտնեն, եւ կը յուսամ որ Աբարատեան լերան տոորոտը Հա – յաստանի Հանրապետութիւն մը պիտի ստեղծուի: Ձեզ, Մշեցի տղաքներդ պիտի ղրկեմ Կիլիկիա, որ այժմ Ֆրանսական հովանաւորութեան տակն է. անկից կ'անցնիք Պոլիս, Ազգային Ժնամատա – րութիւնը ձեզ դպրոց պիտի դնէ. ուսում կ'առնէք, Հայաստան կ'անցնիք. մինչեւ այդ ժամանակ մեծցած կ'ըլլաք եւ Հա – յաստանի վերելքին կը ծառայէք:

Եւ իսկապէս քանի մը չաբաթ վերջ մեզմէ տասը մշեցի տղաքներս ձիու կառ – քով մը որուն տէրը ազնիւ Հայ մըն էր, առատ ուտելիք տալով մեզ ճամբու դրին:

Մեր հայ կառապանը մեզ չատ հան – դիստ կերպով առաջնորդեց: Եկանք ան – ցանք Քիլիսէն, հասանք Այնթապ քա – ղաքը, քանի մը օր հոն հանգստացանք ու ճամբայ ելանք, եկանք Հալէպ: Կա – ռապանը մեզ առաջնորդեց Ազգային Ա – ռաջնորդարան եւ մեզ ներկայացուց Բար – դէն Սրբազանին: Երբ Սրբազանը իմա – ցաւ որ բոլորս ալ մշեցի տղաքներ ենք, չատ ուրախացաւ եւ յիչեց Մուշ անցու – ցած իր տխուր եւ դժուար օրերը:

— Տղաքներս, ըսաւ, մինչեւ Կիլիկիա կը ղրկեմ ձեզ, սակայն մինչեւ մեկնել – նիդ, քանի մը օր պէտք է որ հոս հան – դիստ ընէք: Եւ մեզ բոլորս միատեղ ղըր – կեցին Սապոն Ման կոչուած տեղը, ուր հաւաքուած էին մօտաւորապէս 300 որ – բեր: Մեզի անմիջապէս քիչ մը հաց եւ պանիր տուին, խոտէ պատրաստուած ան – կողին ցոյց տուին, ուր պիտի պառկէինք:

Անշուշտ մեր առաջին գործը եղաւ մշե – ցի տղաքներ փնտռել. չատ հարցուփորձէ յետոյ գտանք Զիւարեթցի Գէորգ Միրոյ – եանը, որ այժմ Փարիզ կը բնակի: Իմա – ցաւ որ ես սորտարցի եմ. լաւ ծանօթ ըլլալով մեր ընտանիքին ըսաւ որ հօրա – քրոջս աղջիկը՝ Անոյշը հոս է: Քիւրտեր տարած զայն գեղեցիկ ըլլալուն եւ այժմ փախած եկած էր Հալէպ եւ ամուսնացած Սասունցի հացագործի մը հետ:

— Հոգ մի ըներ, ըսաւ, վաղը քեզ անոր տունը կը տանիմ:

Այս ուրախ լուրը երբ իմացայ, այլեւս դիչերը չկրցայ քնանալ, անհամբեր կը սպասէի որ չուտ առաւօտ ըլլար: Վերջա – պէս առաւօտ եղաւ, Գէորգը եկաւ, դա – կինք անօրէնութենէն հրաման առինք եւ ուղղակի հօրաքրոջս տունը գացինք. դու – ռը զարկինք, գեղեցիկ հարս մը եկաւ դուռը բացաւ ու մեզ դիտելով Գէորգը ճանչցաւ, քանի որ իր համագիւղացին էր, եւ քանի մը անգամ գացած եկած էր:

— Ներս հրամմեցէք, ըսաւ. մտանք ներս:

— Գէորգ, ղուրպան, այս տղան ո՞վ է, ո՞րտեղացի է հարցուց: Գէորգ պատաս – խանեց որ մշեցի տղայ մըն է նոր եկած է. հոս կուգայի հետս բերի:

— Մշոյ քաղքե՞ն է թէ գեղերէն, հար – ցուց Գէորգին:

— Գիւղերէն է:

Դարձաւ ինծի.

— Ո՞ր գիւղէն ես, մեռնիմ քու սրե – ւուն, ըսաւ:

— Սորտարցի եմ, պատասխանեցի:

— Որո՞նցմէ՞ ես, հարցուց դարձեալ:

— Պահապան Պետրոսի տղան եմ:

— Վա՛յ իմ աչք քէօռնայ, մեծցած ես, չճանչցայ:

Բայց ես գինքը առաջին տեսնելուս ճանչցած էի սակայն չէի ուզած հասկ – ցնել: Որով երկուքս իրարու փաթթուե – ցանք եւ սկսանք լալ. չատ յուզիչ էր տե – սարանը եւ հարազատ քեռու տղան չէր ճանչնար:

Գէորգ քանի մը մխիթարական խօս – քեր ըսելով մեզի, եկաւ եւ որքանոց գնաց, ես մնացի: Վրաս գլուխս ոչինչե – րու մէջ կը լողար. հօրաքրոջս աղջիկը անմիջապէս խոշոր կաթսայ մը ջուր տաք – ցուց, գլխս լուաց եւ վրայիս ոչնոտ հա – գուստներս կաթսային տակ դրաւ այրեց, եւ մաքուր ճերմակեղէններ հագցուց ինծի: Եւ անմիջապէս ամուսինին ուրախ լուրը ղրկեց:

ՍՈՐՏԱՐՑԻ

(14 – Շար.)

ՎՂՎՈՑՂՈՓ ԺՈՂՈՎԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ-ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ՎՂՎՈՑՂՈՓ ԺՈՂՈՎԻ

ԲՈՒՄԲԱԿԱՀԱՐԴ ՕՏԱՐԸ

Ա.

Մեր ժամանակ շատ հազվադեպ է պատահում, որ մարդ ինքնասպան լինի՝ ոչ մի ակնհայտ պատճառ չունենալով դրա համար։ Ինքնասպանության պատճառները, որոնք ստիպում են մարդուն ձեռք առնել ինքնասպանության զենքը, սովորաբար ծանր են լինում։ Ինքնասպանության պատճառները կարող են լինել ֆիզիկական կամ հոգեկան տառապանքներ, որոնք մարդուն հասցնում են անտանելի վիճակի։ Ինքնասպանության պատճառները կարող են լինել նաև ֆինանսական դժվարությունները, որոնք մարդուն հասցնում են սնանկության։ Ինքնասպանության պատճառները կարող են լինել նաև ընտանեկան անհաջողությունները, որոնք մարդուն հասցնում են հուսահատության։ Ինքնասպանության պատճառները կարող են լինել նաև սիրո հարցում կրած անհաջողությունները, որոնք մարդուն հասցնում են հոգեկան խոր ապրումների։ Ինքնասպանության պատճառները կարող են լինել նաև հասարակական կյանքում կրած անհաջողությունները, որոնք մարդուն հասցնում են հոգեկան խոր ապրումների։ Ինքնասպանության պատճառները կարող են լինել նաև ընտանեկան կյանք

Conférence

Organisée par

AMITIES FRANCE - ARMENIE

le Lundi 15 Décembre à 20 h. 30 en la salle de l'U.G. A.B., 118, Rue de Courcelles (Métro Courcelles)

Promenade à travers Ani et Aghtamar

par Monsieur Henri Paul EYDOUX, écrivain, historien, et archéologue

En EXCLUSIVITE « Rencontre Historique entre le Pape PAUL VI et le Catholicos VASKEN Ier, à Rome.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ԾԱԽՈՒ Է

Սոխպողաբար ծախու է Առնուվիլի մէջ վաւիյոն մը, երկու յարկ։ Գինը 165·000 ֆր· զոր կարելի է վիճիլ։

Դիմել՝

ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻՆ

77, Rue Lafayette, Paris (9e)

Tél. : 878-02-99

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Անիէս – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները – ընկերուհիները երեքշաբթի, Դեկտ· 2ին, ժամը 20·30ին, ընկերուհի Մատոյեանի բնակարանը, 38 Վիլլա Ռուվըրոլ, Անիէս։ Խոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Դեկտեմբեր 5, երեկոյեան ժամը 20·30ին, Տիկին Հաքիմեանի բնակարանը՝ 144 Աւընիւ Արիսթիտ Պրիան, Պանեէօ։ Կարեւոր օրակարգ, նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Էսաեան Սաւուց Միութեան

ՏՕՆԱԾՈՒԹԻՒՆ

Դեկտ· 24ին, ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱԾՈՒԹԻՒՆ ՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ ժամը 17էն սկսեալ։

Հոն ներկայ է կաղանդ Պապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով բաշխելու համար ներկայ բոլոր մանուկներուն։

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Վարժարանի աշակերտներու քառաձայն երգչախումբը եւ

ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ
իր նուագախումբով
ԵՒ ՍԵԻՄԱՆ

Սիրով կը հրաւիրուին վարժարանի բարեկամները եւ համակիրները։

26, Ռիւ Թրուայոն, ՍԵԻՐ

Մուտքը ազատ է։

Déjeuner-Dansant

L'UNION D'AIDE
AUX ETUDIANTS ARMENIENS

Vous invite à participer au DEJEUNER DANSANT qu'elle organise le Dimanche 7 Décembre à 13 heures, au YAN'S CLUB 5, Avenue Reille — PARIS (13e).

PRIX du Repas 65 Fr.

Réservations : Madame KERMEZIAN

15, Rue de Cléry, Paris 2e

Tél. : 236-94-91

Հ. Յ. Դ.

ՍԻՆ – ՇԱՄՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Անտոք – Վարուժան կոմիտէներու ժողովը Հինգ – չաբթի Դեկտ· 4 ժամը 20·30ին Հայ Տան մէջ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Սէն Մօրիսի Վրացեան կոմիտէի ընկերները, Ուրբաթ Դեկտ· 5, երեկոյեան ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դաշնակցութեան Շրջ· կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները Շաբաթ 6 Դեկտեմբեր ժամը 21ին Ահարոնեան ակումբը։

Կարեւոր օրակարգ – պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՎԻԵՆ.— Անի կոմիտէի ընկերական ընդհ· ժողովը Շաբաթ (Դեկտ· 6) ժամը 20·30ին Իփէկեան ակումբը։ Բոլոր ընկեր եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Շատ կարեւոր օրակարգ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ

Մանչի ափերուն
ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՕԳԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ ՄԷՋ
14 Սէնք Օնորիճ–տէ–Փէրք
10 եւ 11 Յունուար 1976
Արձանագրուիլ կարմիր Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել 985–36–53
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ՀԱՑ ԱՐՈՒԵՍՏ ՀԱՐԳԱՒՈՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑ ԱՐՈՒԵՍՏ

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

VENDREDI 5 DECEMBRE A 21 H.

CINÉMA

SERGE PARADJANOV
GÉRARD DE BATTISTA
MARC LÉVIE

LES CHEVAUX DE FEU — STRASBOURG PARIS
LA DEMANDE EN MARIAGE (AVANT-PREMIERES)

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16

PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՀԱՑ ԱՐՈՒԵՍՏ ՀԱՐԳԱՒՈՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կիրակի Դեկտ· 7, ժամը 17էն կէս գիշեր

Dans les salons de l'Hôtel George V
31, Avenue George V — Paris (8e)
Նախագահութեամբ
Պ· ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԷՆԿԵԱՆԻ
Նուագախումբ Ճարպիկեան
Noël Djarbikian vous présente le groupe TROIKA - TZIGANOVITCH
NOMBREUSES ATTRACTIONS — DANSES ET CHANTS
Մուտք 25 ֆր· — ուսանողներու 15 ֆր·
Սեղանները ապահովել հեռաձայնելով՝ 924–38–54

HOTEL SPLENDID
31, BD. D'ATHENES — MARSEILLE

Grande Nuitée Dansante

Organisée par
L'U.G.A. - A.S. ARDZIV

Samedi 6 Décembre, de 21 heures à l'aube

Orchestre : LES MEDITERRANEENS de Radio - Monte - Carlo

Résérvations : Téléphoner 48-55-74

ARMÉNIE 1975 ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Départs chaque mois :

du 20 Décembre au 3 Janvier

à partir 2580 F

Demandez nos brochures détaillées

Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS Sonia Coumryantz

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE Dicran Cazarian

61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19

Licence Voyages : A. 721.

Exigez

de votre fournisseur habituel

les délicieux

halva lokoum tahin

Bongoût

USINE A St. MENET - 13011 MARSEILLE - TEL (91) 43 12 53 - 43 04 07

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
4
JEUDI
4 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՍԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 ֆր·	Վեցամսեայ	90 ֆր·
Արտասահման	Տար· 200 ֆր·	Հատը	1 ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·456

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.456

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ Ի ԽՆԴԻՐ ՆՈՒ ՀՈՐԻԶՈՆՆԵՐՈՒ

— o —

Ա.

Այս խորագրին տակ, պատկերներով զարդարուած, երկար զրուցիւն մը լոյս տեսաւ ամերիկեան հանրածանօթ շաբաթաթերթ Թայմի Դեկտեմբեր մկկի թիւին մէջ։ Ենթախորագիրը՝ Ծածուկ պատմութիւն։

Թերթին հրատարակիչը Ռալֆ Փ· Տէյվիսոնն «նամակ»ով մը կը բացատրէ, որ Թրքական դիւանագիտութիւնն ու քաղաքական կնճռոտութիւնները մամուլի նկատմամբ դարձան 17 ամիսէ՝ այսինքն Կիպրոսի տագնապէն ի վեր։ Սակայն բուն խնդիրն ու իր ընկերային փոփոխութեան հարուածային ու արագընթաց յառաջդիմութիւնը լայնօրէն անտեսուած են, բացի թերեւս որոշ թիւով արկածախնդիր զբօսաշրջիկներէ, որոնք կը ճամբորդեն երկրին հեռաւոր եւ տարաշխարհիկ արեւելեան շրջաններուն մէջ («հայկական նահանգներուն մէջ» ըսել կ'ուզէ) կամ եզակի խորտուբորտ ափերու երկայնքին։

Թայմի Հռոմի զրասենեակին վարիչ Ձորքն Պոնֆանթէ ամիսներով քանիցս ուսումնասիրական շրջապտոյտներ կատարած է Թուրքիոյ, մասնաւորաբար Անգարայի եւ Պոլսոյ մէջ։ Իսկ ի վերջոյ Հոկտեմբերին բախտն ունեցեր է հետեւելու վարչապետ Սիւլէյման Տէմիրէլի եւ ընդդիմադիրներու վարիչ Պիւլէնթ Ճէվիտի ընտրապայքարին՝ երկրի ներքին շրջաններուն մէջ։ Տեղւոյն վրայ տեսնուելը է բազմաթիւ մարդոց հետ եւ չատ նիւթեր հաւաքեր է։

«Անցեալ շաբաթ» օդանաւով Անգարա երթալով Պոնֆանթէի մխացեր է Թայմի Ղեթակից էրիք Ամֆիթէատրոֆ, որ տեսնուելէ Տէմիրէլի եւ Ճէվիտի հետ, ընկերակցութեամբ Մէհմէտ Ալի Քըշլալըի, անօրէն – խմբագիր Եանիը (Արճագանգ) շաբաթօրեակի եւ ոչ-մնայուն Թղթակից Թայմի, ծանօթ՝ երկրի ծակուծուկին եւ բոլոր յայտնի մարդոց։

Ամֆիթէատրոֆի եւ Պոնֆանթէի համաձայն, հակառակ Ուաչինկթընի հետ յարաբերութեանց լարումին, իրրեւ հեռուանք զէնքի յանձնումին դէմ դրուած արգելքին, Թուրքերը թշնամութիւն չունին եղեր Ամերիկայի դէմ։ Տեսնուեր են բազմաթիւ ակադեմական եւ քաղաքական դէմքերու հետ, որոնք Ամերիկայի մէջ ուսած էին։

Իսկ ամէնէն «ուշագրաւ դիւտ»ը, զոր ըրած են ամերիկացի երկու Թղթակիցները, Թուրքերու «տոկուն պարկեշտութիւն»ն է եղեր։ Պոնֆանթէ Թայմի հրատարակիչ Ռալֆ Տէյվիսընի դրեր է, որ «Թուրքերը գողութիւն չեն ըներ, եւ Թրքական քաղաքները ենթակայ չեն ոճիրի սեւական ալիքներուն» (?)։

Ձիշդ հակառակն է անշուշտ ճշմարիտը։

Պոնֆանթէ իր յօդուածը կը սկսի մէջբերումով մը։ 1920ին Մուսթաֆա Քէմալ ըսեր է· «Երանի՛ այն մարդուն, որ կըրնայ ըսել թէ «ես Թուրք եմ»։ Նոր Թուրքիոյ հիմնադիրը ուզեր էր ազգային հպարտութեան զգացումը վերարծարծել իր հայրենակիցներու հոգիին մէջ, անկումի երկար շրջանէ մը ետք։ Օսմանեան կայսրութիւնը իր գոյութեան 600 տարիներու աւարտին «Թուրք» կոչումը ա՛յնքան սորնացուցեր էր, որ Սուլթանի ի մօտոյ պիտի անդամակցի Քարիւղ Արտադրող Երկիրներու Կազմակերպութեան, քանի քարիւղ գտած է Հիւսիսի ծովին մէջ եւ այդ պատճառով կը պահանջէ որ այդ կազմակերպութեան մեծաւոր ժողովին (Դեկտ· 16, Փարիզ) իր աթոռն ունենայ եւ ոչ թէ ներկայանայ եւրոպական հաւաքականութեան ընդհանուր պատուիրակութեան մէջ։ Ուրեմն, ինչպէս կ'ըսուի ամկօրէն Ուիլսըն եւ Շմիթ բաւական «տուած-առած են» եւ Գերմանիոյ վարչապետը դիտել տուած է Անգլիացիին, չոր կերպով, թէ Բրիտանիա – նիա դեռ չատ պէտք պիտի ունենայ եւրոպացի իր ընկերներուն մինչեւ որ քարիւղ արտածող Պետութիւն դառնայ եւ եթէ ձախողեցնէ Եւրոպայի Հասարակապետութիւնը «Գերմանիա անկասկած չատ աւելի զիւրին կը վերապրի քան Մեծն Բրիտանիան»։ Բայց ինչպէս դիտել կուտան թերթերը Պարպերինի պալատին մէջ, Ուիլսըն « իր յամառութենէն » զատ ոչ մէկ համախոհ գտած է ու ի վերջոյ կարելի եղած է միջին լուծումով մը անդամ մը եւս փրկել Եւրոպան։ Ուրեմն ուրոշուած է որ «Հիւսիս – Հարաւ» այդ ժողովին Եւրոպան ներկայանայ պատուիրակութեամբ, բայց Անգլիա ինչպէս նաեւ միւս անդամները կրնան խօսք առնել ու մեկնաբանութիւններ ընել, պայմանաւ որ իրենց ելոյթը խոտոր չհամեմատի Եւրոպայի դիրքին հետ։ Ասիկա բաւարարութիւն տուած է Ուիլսընի թէեւ Հասարակապետութեան մէկ անդամը ծիծաղելի գտած է այս կարգադրութիւնը, յիշեցնելով թէ առանց անոր ալ Եւրոպայի Հասարակաց Շուկայի անդամները իրաւունք ունէին խօսք առնելու եւ արտայայտուելու։ Դեկտ· 16ի Փարիզի ժողովը ուրեմն փրկուած է վերջին պահուն եւ յանուն Հասարակապետութեան պաշտօնական ներկայացուցիչն է՝ Իտալիա։

Աւելի դիւրին կարելի եղած է ուրիշ երկու որոշումներ տալ·— Ա) 1978էն սկսեալ եւրոպական անցագիր մը կը ստեղծուի (մեծ վէճեր եղած են ասոր գոյնը ընտրելու համար մինչեւ որ կապոյտէն եւ այլ գոյներէ ծիրանին ընտրուած է)։ Բ) Որոշուած է նաեւ որ 1978 Մայիսին հանրաքուէով ընտրուի Եւրոպական Խորհրդարան մը։ Ասոր թուականը չատ մերձաւոր կը նկատուի Դանիոյ եւ Անգլիոյ համար։

ՆՈՐԷՆ ՊԱՏԱՆԴԻ ԱՆԴԻՐ ՄԸ

— o —

Խաղաղական ովկիանոսի փոքր արշիպելագոսի մը անունը այժմէականացաւ Երեքշաբթի օր, երբ հինգ ահաբեկիչներ Հոլանտայի Պէյլէն քաղաքին մօտ կառախումբ մը կեցուցին՝ ճամբորդները պատանդ առնելով։ Ահաբեկիչները Հարաւ· Մոլուքցիներ են եւ կը պահանջեն ազատ արձակումը 17 քաղաքական բանտարկեալներու, որոնց դատավարութիւնը պիտի սկսէր մօտերս։ Ատոնք փորձած էին ժիւլիանա Թագուհին առեւանգել։ Իրենք եւս Հարաւ· Մոլուքցիներ են։

Ահաբեկիչները ստիպեցին ուղեվարը, որ կեցնէ կառախումբը, ապա 60 ճամբորդներ պատանդ առին։ Երկու հոգի, որոնցմէ մին ուղեվարը սպաննուեցան ահաբեկիչներուն կողմէ, երբ փորձեցին փախուստ տալ։ Իշխանութիւնները անմիջապէս զինուորական շղթայի տակ առին կառախումբը· զօրագունդ մը չորս զրահապատ կառքերով պաշարեց, իսկ թոռներ տեւական հսկողութիւն կը կատարեն։

Ջորեքշաբթի առաւօտ դեռ կառախումբը չուրջ 60 պատանդներով եւ հինգ ահաբեկիչներով շղթայի մէջ առնուած կը մնար։ Այս վերջինները կը պահանջեն կառք մը, որ զիրենք օդակայան առաջնորդէ, ապա օդանաւ մը՝ հեռանալու համար Հոլանտայէ։

Հոլանտայի մէջ չուրջ 40·000 Հարաւ· Մոլուքցիներ կ'ապրին, կազմած են տարագիր կառավարութիւն մը եւ ունին իրենց Հանրապետութեան նախագահը՝ Ճոհաննէս Մանուսամա։

Ատոնց հայրենիքը Հարաւ· Մոլուք անունով արշիպելագոս մըն է, որ կը գտնուի Խաղաղական ովկիանոսի, եւ կը տարածուի Սելեպէս ու Նոր-Կինէ կղզիներուն միջեւ։ 1949ին Հոլանտա հեռացաւ շրջանէն՝ խոստանալով երաշխաւորել անկախութիւնը «Հարաւ· Մոլուքի Հանրապետութեան»։ Այսուհանդերձ Հոլանտա անտարբեր գտնուեցաւ, երբ Ինտոնեզիա իրեն կցեց կղզեխումբը, որու հետեւանքով 15·000 տեղացիներ Հոլանտա հաստատուեցան։ 1960ին հրկիզեցին Ինտոնեզիոյ Լա Հէյի դեսպանատունը, 1970ին յարձակեցան Ինտոնեզիոյ նախագահին հին բնակած տան վրայ, երբ այս վերջինը՝ Սուհարթօ, պաշտօնական այցելութեամբ Հոլանտա կը գտնուէր։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՌՈՄ

Վերջին պահուն միջին ճամբայ մը գտնուեցաւ

— o —

Երեքշաբթի օր մթնոլորտը լարուած էր Հռոմի եւրոպական վեհաժողովին եւ պահ մը եղած է որ Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ վարչապետները այնքան բուռն վէճ մը ունեցած են, որ խնդրուած է Արտաքին նախարարներէն դուրս ելլել որ չլսեն... ճիշդ այնպէս ինչպէս երախայ մը կը հեռացուի երբ ծնողքները կը կռուին կամ անվայել խօսակցութիւն մը կ'ունենան։ Արդարեւ, ի՞նչ էր նիւթը։ Անգլիա չընդառաջեր ընտրանին իբրեւ նախատահական անուն կը գործածէր զայն՝ յատկանշելու համար յետամնաց գիւղացիները։

Իրականութիւնը ա՛յն է սակայն, — ինչպէս քանիցս պարզած ենք այս էջե – րուն մէջ, — որ Օսմանեան Սահմանադրութեան սկզբնական շրջանին ի պատուի էր «օսմանցի» յորջորջումը կայսրութեան քրիստոնեայ եւ իսլամ բոլոր հպատակներուն համար։ «Թուրք»ը իսկապէս նախատական անուն էր։

Սակայն չատ չանցած «համաթրքականն», «թուրանական» գաղափարախօսութիւնը հրապարակ նետուեցաւ Իթթիհատի տեսաբաններուն կողմէ։ «Օսմանցի»ն զամբիւղը նետուեցաւ։ «Թուրք»ը պատուոյ աթոռին վրայ դրուեցաւ։

Մուսթաֆա Քէմալ իթթիհատական էր։ Ու 1920ին, երբ երանի կուտար այն մարդուն, որ ինքզինք իրրեւ «Թուրք» կը դաւանէր, նորութիւն մը չէր բերեր։ Իթթիհատի վարդապետութիւնը կը վերանորոգէր ու կ'ամրապնդէր։

Թայմի յօդուածագիրը, որ անշուշտ տեղեակ չէ այս մանրամասնութեան, կը սխալի, երբ կը գրէ թէ Թուրքերը հպարտութիւն չէին զգար իրենց հին ծագումին համար՝ իրրեւ վաչկատուն պատերազմիկներ կեդրոնական Ասիոյ։

Ընդհակառակն, Թուրանական գաղափարականը կը փառաբանեն եւ կը չարունակեն փառաբանել Կեդրոնական Ասիոյ վաղեմի Օղուզ Թուրքերը, իրենց կը սեփականացնեն ձինկիզ խանն ու Թիմուր – լէնկը։ Հին Թուրքերէնի անտաշ բառերով կը փոխարինեն օսմաներէնի արուարեստ եւ պարսկերէն գեղեցիկ բառերն ու ասութիւնները։ Հին Թրքական, Թուրանական անուններ կուտան իրենց վանկերուն։

Աթաթիւրք եւ իր յաջորդները, կ'ըսէ Պոնֆանթէ, չաճախ հակառակ իրենց կամքին դէպի արդիականացում մղեցին Թուրքերը, այսօր խնդրոյ առարկայ դարձնելով այս բազմատարր ազգի ճակատագիրը։

Եզրակացութիւն.— Աւելի քան երբեք «Նոր Օտրիզոններ» կը բացուին Թուրքերուն առջեւ···

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՑՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Նոյ· 25)

ՍԵՆԵԿԱՑԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայաստանի երգահաններու տան մէջ տեղի ունեցած նուագահանդէսին ներկայացուած են միջին եւ երիտասարդ սերունդներու ներկայացուցիչներու սենեկային նոր ստեղծագործութիւնները։

Երեկոյթին նուագուեցան Էմին Արիս – տակէսեանի «Սահակ Պարթեւի հինգ չարականները», Տիգրան Մանսուրեանի «Վարդի պարգեւը» երգաշարքերը, Մարտին Վարդազարեանի երկու երգերը (խօսք՝ Ա.· Խահակեանի), Գագիկ Հովունցի, Հրաչեայ Մելիքեանի, Ռուբէն Սարգսեանի, Էմմա Միհրանեանի եւ այլ հեղինակներու ստեղծագործութիւնները։

Քանի մը տողով

ԻՍՐԱՑԵԼԵԱՆ օդուժը չատ բուռն ռմբակոծութիւն մը ըրաւ Լիբանանի պաղեստինեան կայաններուն վրայ ուր չուրջ 100 մեռեալ կայ եւ նոյնքան ալ վիրաւոր։ Նկատի կ'առնուի անշուշտ որ այս ռմբակոծութիւնը կը զուգադիպի Լիբանանի համեմատական խաղաղութեան հետ։ Պարզ է որ Իսրայէլի գործին չի գար որ Լիբանան հանդարտի քանի տարբեր յարանուանութիւններու պատկանող համայնքներու համակերպութիւնը կ'ամրապնդէ Արաֆաթի տեսակէտը (պարզուած ՄԱԿի առջեւ) ու այդ հարցը կրկին պիտի ծեծուի Ազգաժողովին առջեւ Ճուն – ուար 12ին։

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՋԱՐ ըստ կազմակերպիչներուն, 15·000 ըստ ոստիկանութեան, հոգի ցոյց մը կատարեցին Ռեփիւպլիքէն Օփերա երեքշաբթի օր ընդհանուր բողոք բարձրացնելու համար գործազրկութեան, աշխատանքի անապահովութեան դէմ։ Է· Մէտ ըսած է որ ընկերային լարուածութիւնը պիտի սաստկանայ։ Նոյն օրը Ջայն – հեռատեսիլ եւ երկաթուղի գործադուլի մէջ էին։ Գործադուլի չարժումն մըն ալ ծայր տուած է թղթատարի գործիկեզրուններուն մէջ։

ՅԱՓՈՒՇԻ
ԵՐԿԱՄՅԱ ՕՐԱԹԵՐԹ
1915-Ի
ՈՎԿԵՉՎԻՑ ՂԱՄՈՎ
ՆՈՒՄԱՐՈՍ ՀԱՄԱՐ

Ա.

— Ո ——

Ջարտիարտ ստեղծագործական բոլոր ուժերի լարվածության պահերին, երբ ամբողջ ազգը ոտքի էր ելել ընդդեմ թշնամու, որ ուզում էր ոտնակոխ անել հայրենի հողը, ստեղծագործական ոգին ևս չէր կարող մնալ անգործ։ Ամբողջ ազգի հետ միասին ստեղծագործում էին նաև գրողները։ Նրանք ևս իրենց ներդրումն էին ունենում ազգային ընդհանուր պայքարում։ Նրանք ևս իրենց ասելիքն ունեին ասելու։ Նրանք ևս իրենց խոսքն ունեին ազգին հասցնելու։ Եվ նրանք ևս իրենց ձայնը բարձրացրին։

Ղազարոս Աղայանի «Ոսկի ճյուղ» պատմվածքը գրված է 1915 թվականին։ Հեղինակը ստեղծագործում է ազգային ընդհանուր պայքարի ոգով։ Նա ցույց է տալիս, թե ինչպես ազգային ընդհանուր պայքարի ոգին ազդում է մարդկանց հոգեբանության վրա։

ՎՂՎՈՒՆՋՂՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՂՈՒԿԱՅԱՆՑՂԱԿՆ ՈՒ ՎԱՂՎԱՇՂՈՒՓ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

ՎԱՂՎԱՇՂՈՒՓ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Ներ փափաքումը ժողովուրդս ունենալու ազգային ներկայացուցիչներ, որոնք ոչ միայն ունակ ըլլան ազգին ցաւերը զգալու, այլ նաեւ ունենան ուժ եւ կարողութիւն զանոնք բժշկելու, ներ փափաքումը ունենալու

Պ. Պ. Ցարութիւն եւ Ռուբէն Տէր-Գալուստեան եղբայրները, այրի Տիկին Բարսեղեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Միսաք Մոմճեան (Ամէնք), Տէր եւ Տիկին Պալեան եւ զաւակները (Քանատա), այրի Տիկին Աննիկ Մինասեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Սրբուհի Տէր-Գալուստեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Լիւսի Օհանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Նեկտար Տէր-Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բժ. Մանուկեան եւ զաւակը (Պուլկարիա), այրի Տիկին Մարի Մանուկեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Թագուհի Սաղաթէլեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ Նազարեան, Մանուկեան, Պէյաքճեան, Նալբանդեան, Փափազեան, Խօրէքճեան, Տէր-Վարդանեան եւ Տատուրեան ընտանիքները կը ծանուցանեն իրենց մօր, հօրաքրոջ աղջկան, ներոջ, եղբօր կնոջ եւ ազգականին՝

ՄԱՐԻ ՏԷՐ-ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ

(ծնեալ Մոմճեան)

մահը որ պատահեցաւ 71 տարեկանին:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Դեկտ. 5, Ուրբաթ ժամը 14ին, Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ թաղմամբ՝ Շաւիլի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Պռոնէն Տէր եւ Տիկին Կ. Յովակիմեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի իրենց շատ սիրելի եւ համազիւղացի, ողբացեալ Նշան Ռըստիկեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջ. Կոմիտէն իր բոլոր ընկերներու անունով իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Նիկողոսեանին եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն ընկեր Ցարութիւն Նիկողոսեանի մահուան ախուր առիթով:

×

Լիոնի Հայ Սաղ. Միութիւնը իր եւ Լիոնի հայ գաղութին անունով կուգայ իր խորին ցաւակցութիւնները յայտնել տեղւոյս հոգեւոր հովիւ Գեղամ Ծ. Վրդ. Զաքարեանի եւ իր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց եղբօր Յակոբ Արթին Զաքարեանի կսկծալի մահուան առթիւ՝ Պէյրութի մէջ, զոհ վրիպած զնդակներու:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Դեկտեմբեր 5, երեկոյեան ժամը 20·30ին, Տիկին Հաքիմեանի բնակարանը՝ 144 Աւընիւ Արիսթիտ Պրիան, Պանեէօ: կարեւոր օրակարգ, նոր վարչութեան ընտրութիւն:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ՍԷՆ – Մօրիսի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները կիրակի Դեկտ. 7, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկերուհի Մերան Մխոեանի բնակարանը: Կը խընդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ողբ. ընկերներու յիշատակին հոգեհանգստեան պաշտօնին առթիւ.— Տիկին Զէրէքճեան իր հօր կարապետ Բագոսեանի յիշատակին 100 Ֆր., Տիկին Սիրանոյշ Մարգարեան 100, Տիկին Վերգինէ Յովնանեան 50 Ֆր.:

ԾԱԽՈՒԻ Է

Մոխրողաբար ծախու է Առնուվիլի մէջ վաւիյոն մը, երկու յարկ: Գինը 165·000 Ֆր. զոր կարելի է վիճել:

Դիմել՝

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻՆ

77, Rue Lafayette, Paris (9e)

Tél. : 878-02-99

THEATRE
POCHE - MONTPARNASSE
75, *Bd. du Montparnasse*

La Caverne d'Adullam

de Jean-Jacques VAROUJEAN

Tous les soirs, sauf dimanche
à 20 h. 45, samedi 20 h. 30 et
22 h. 30

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Déjeuner-Dansant

L'UNION D'AIDE
AUX ETUDIANTS ARMENIENS

Vous invite à participer au DEJEUNER DANSANT qu'elle organise le Dimanche 7 Décembre à 13 heures, au YAN'S CLUB 5, Avenue Reille — PARIS (13e).

PRIX du Repas 65 Fr.

Réservations : Madame KERMEZIAN
15, Rue de Cléry, Paris 2e
Tél. : 236-94-91

FNAIM *Membre O.R.P.I. Sud*

ETUDE RIVE GAUCHE

Adminstration de biens
Transaction Immobilière
Directeur Jacques TORANIAN
Cartes Professionnelles Too 69 Goo45
122, Boulevard Raspail, 75006 Paris
544-19-46 — 544-11-25
222-70-63 — 548-67-61

Հ. Յ. Դ.

ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Անտոք - Վարուժան կոմիտէներու ժողովը Հինգշաբթի Դեկտ. 4 ժամը 20·30ին Հայ Տան մէջ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Սէն Մօրիսի Վրացեան կոմիտէի ընկերները, Ուրբաթ Դեկտ. 5, երեկոյեան ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները Շաբաթ 6 Դեկտեմբեր ժամը 21ին Ահարոնեան ակումբը:

Կարեւոր օրակարգ – պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՎԻԵՆ.— Անկ կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը Շաբաթ (Դեկտ. 6) ժամը 20·30ին Իփէկեան ակումբը: Բոլոր ընկեր եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստոփոր կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, Դեկտ. 6, ժամը 9ին Ահարոնեան ակումբը: կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ • ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ Չ ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ Չ ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

VENDREDI 5 DECEMBRE A 21 H.

CINÉMA

SERGE PARADJANOV
GERARD DE BATTISTA
MARC LÉVIE

LES CHEVAUX DE FEU — STRASBOURG PARIS
LA DEMANDE EN MARIAGE (AVANT-PREMIERES)

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16
PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ • ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ Չ ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ Չ ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԻ ՉԱՐԳ

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose ses

VOYAGES EN ARMENIE

Spécial Jour de l'An et Noël en Arménie

Départ 26 Décembre — Retour 8 Janvier 1976

Prix par personne au départ de MARSEILLE

F 2500

Ces prix comprennent :

— Transport aérien Marseille — Erévan — Marseille
— Transferts aéroport — Hôtel et V. V.
— Logement en chambre double Hôtel 1ère classe
— Pension complète
— Visite Erévan — Etchmiadzin
— Excursions : Sardarabad — Garni — Kégart — Lac Sévan

IMPORTANT : Inscriptions; minimum un mois avant la date de départ

Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 La Canebière
13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12 Lic. 97

HOTEL SPLENDID
31, BD. D'ATHENES — MARSEILLE

Grande Nuitée Dansante

Organisée par
L'U.G.A. - A.S. ARDZIV

Samedi 6 Décembre, de 21 heures à l'aube

Orchestre : LES MEDITERRANEENS de Radio - Monte - Carlo

Résérvations : Téléphoner 48-55-74

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կիրակի Դեկտ. 7, ժամը 17էն կէս գիշեր

Dans les salons de l'Hôtel George V
31, Avenue George V — Paris (8e)
Նախագահութեամբ
Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԷՆԿԵԱՆԻ
Նուագախումբ Ճարպիկեան
Noël Djarbikian vous présente le groupe TROIKA - TZIGANOVITCH
NOMBREUSES ATTRACTIONS — DANSES ET CHANTS
Մուտք 25 ֆր. — ուսանողներու 15 ֆր.
Սեղանները ապահովել հեռաձայնելով՝ 924-38-54

ՈՒՐԲԱԹ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
5
VENDREDI
5 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 ֆր.	Վեցամսեայ	90 ֆր.
Արտասահման	Տար. 200 ֆր.	Հատը	1 ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.457

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.457

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ Ի ԽՆԴԻՐ ՆՈՐ ՀՈՐԻԶՈՆՆԵՐՈՒ

— o —

Բ.

ԵՐԿՈՒ ԼԱՐԻ ՎՐԱՑ ԽԱՂԱԼ

— o —

Ի՞նչ ուղղութեան պիտի հետեւին Թուրքիոյ արեւելեա՞ն թէ արեւմտեան : Վոսփորը երկուքի կը բաժնէ Թուրքիան, — Եւրոպա եւ Ասիա :

Ըստ Թայմի յօդուածագրին, քաղաքական վարիչներու եւ զինուորականներու մեծ մասը կը ճգտի դառնալ կատարեալ եւրոպացի, ինչպէս կը թելադրէր Աթաթիւրք : Թուրքիա արդէն անդամ է Միջազգուրկի Եւրոպական Խորհուրդին, կը պաշտպանէ ՕԹԱՆի արեւելեան ճակատը, դիմում կատարած է 1992ին լիակատար իրաւունքներով Հասարակաց Շուկայի անդամ դառնալու համար : Թուրք պատմագէտները կը սիրեն յիշեցնել, որ իրենց ազգը դարերով տիրապետած է Եւրոպայի Պալքաններուն վրայ, պաշարած է Վիէննան՝ նախ քան ճանչցուիլը իբրեւ Եւրոպայի առաջին, եթէ ոչ վերջին հիւանդ մարդը :

Միւս կողմէ կան որոշ թիւով Թուրքեր, որոնք իբրեւ ջերմեռանդ իսլամ, յուզուած իրենց աչքերը կը դարձնեն դէպի վերածնող իսլամական աշխարհը, որ ժամանակին կ'ապրէր օսմանեան տիրապետութեան տակ :

Միաժամանակ Թուրք ըմբոստ ուսանողներ եւ մտաւորականներ կը մեղադրեն արեւմտեան դրամատիրութիւնը, որ հարստութեան ակնբախ անհաւասարութիւն ստեղծած է երկրին մէջ, ուր մարդ պլուխ եկամուտն է միայն 550 տոլար, Սպանիոյ մէկ քառորդը :

Տեսնելով, որ ժողովրդավար երկիրները անզօր են առաջքն առնելու համաշխարհային տնտեսական տագնապին, շատ մը Թուրքեր սկսեր են հարց տալ թէ արեւելք – արեւմուտք քաղաքակրթու – թիւնց մէջեւ դժուար ընտրութիւն մը կատարելու կոչուած ազգ մը կ'արժէ՞, որ իրեւ տիպար հետեւի արեւմտեան Եւրոպայի :

Թուրքիա ծանրակշիռ երկընտրանքի մը առջեւ դտնուեցաւ անցեալ տարի : Հակառակ Ուաշինկթընի եւ եւրոպական Պետութեանց դիւանագիտական ամենախիստ ընդմիմներուն, 1974 Յուլիսին Մէրսինի նաւահանգիստէն Թրքական զանգուածային արշաւաբանակ մը ցամաք հանեց կիպրոսի հիւսիսակողմը եւ յաջորդական երկու ընդհանուր յարձակումներով գրաւեց կղզիին 40 առ հարիւրը : Ու հակառակ Անգարայի դաշնակիցներուն տեսակէտին, մինչեւ այսօր կան հակառակութեան, մինչեւ այսօր պնդող կը մնայ :

Թայմի յօդուածագրին համեմատ չեն կիպրոսի հարցին մէջ Թուրքիոյ բռնած անհաշտ դիրքը, վէճը հաշտարար եղանակով կարգադրելու մերժումը, ամերիկեան խարխլները գրաւելու սպառնալիքը, համաշխարհային հանդամանք ներկայացնող խնդիրներու հանդէպ ցոյց տուած յարաճուն ազդայնամոլութիւնը : Ժողովուրդի բերնին մէջ յանկերգ եղած են «Անկախ Թուրքիա», «Ո՛չ մէկ արտաքին ճնշում» նշանախօսքերը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱՌԵԻԱՆԳՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՋՈՀԵՐ

— o —

Հոս ու հոն միջադէպերը չեն դադրած եւ իսրայէլեան օդուժին ռմբակոծութիւնները ալ բաւական ջղագրգիռ մթնոլորտ մը ստեղծած են : Լիբանան բողոք ներկայացուցած է Ապահովութեան Խորհուրդին իր կողքին ունենալով նաեւ Եգիպտոսը :

Միւս կողմէ Օրիան – Լը Ժուռ Դեկոտ. 2ի իր թիւով կարգ մը մանրամասնու – թիւններ կուտայ եւ կը հաստատէ որ Ֆրանճիէ – Քարամէ համաձայնութեան յաջորդող առաջին 24 ժամերը շատ փայլուն արդիւնք մը չեն տուած քանի 7 մեռեալ կայ, 10 դիակ գտնուած է եւ քիչ մը ամէն կողմ առեւանգումներ եղած են, մասնաւորաբար Պէյրութ, Զահլէ եւ Տրիպոլիս : Անդին Քարամէ կը փորձէ աւելի ներկայացուցչական դահլիճ մը կազմել, ուր ըլլան բոլոր հոսանքներն ու յարանուանութիւնները : Կ'ըսուի թէ ի տես երկրին տնտեսական աղէտալի կացութեան, հաւանական կը նկատուի նաեւ որ նման կառավարութեան մը մէջն առնուի Ասան Քասար որ նախագահն է Առեւտուրի եւ Ճարտարուեստի Սենեակին : Նոյն թերթին համաձայն (որ կրցած էր վեց էջով լոյս տեսնել, մինչ ցարդ չէր կրցած չորսը անցնիլ երբ սովորաբար ութ էջ է) նոր կառավարութեան համար զանազան վարկածներ կան : Այսպէս առաջին վարկածի մը համաձայն, չորս սիւննի, որոնց կարգին Քարամէ, չորս շիի, երեք յոյն–օրթոտոքս, չորս մարոնի (որոնց կարգին Շամուն), մէկ հայ (Սուրէն Յովհաննիսեան), երկու յոյն–կաթոլիկ : Ուրիշ լուծում մը նախատեսելով հանդերձ նոյն համեմատութիւնը ներկայացուցչական դեռնի վրայ, անուններ – րու փոփոխութիւն կը կրէ միայն, օրի – նակ յոյն–կաթոլիկներուն համար, Ֆիլիփ Թաքլա փոխանակ Ալպէր Մանսուրի, որ հակառակորդներ ունի եւ Յաչիկ Պապիկեան փոխանակ Սուրէն Յովհաննիսեանի : Նոյնն է դրեթէ երրորդ ձեւի մը վարկածը ուր Հայերու կողմէ կրկին կը յիշուի Յաչիկ Պապիկեան եւ յոյն–կաթոլիկներու համար ալ այս անգամ Թաքլայի տեղ՝ Նասրի Մաալուֆ :

× Վերջին չարաթներու զոհերու կարգին յիշենք որ ընկ. Յակոբ Իսկէնտէրեան կորսնցուցած է իր աներհայրը, մինչ ինք հրաշքով ողջ մնացած է երբ իր կառքը գնդակներու տարափի մը տակ բռնքը գնդակներու տարափի մը տակ բռնքը նուած է եւ աներհայրը տեղն ու տեղը մեռած է գնդակը գլխուն ստանալով :

Օրիան – Լը Ժուռ Դեկո. 2ի նոյն թիւին 6րդ էջին վրայ արձագանգ կը հանդիսանայ «Հայաստանի ազատագրութեան դաշտնի բանակ»ի մէկ մանիֆեստին, որ դաշտնի բանակ»ի մէկ մանիֆեստին, որ գրուած է Պէյրութ եւ ուր կ'ըսուի թէ այդ «բանակին» անդամները վճռած են բոլոր միջոցներով եւ «Ազգ. ուժերու» օժանդակութեամբ ապահովել «հայ պարտուած ընտանիքներու» պաշտպանութիւնը : Մանիֆեստը կը դատապարտէ «այն անկարողութիւնը զոր ցուցաբերած են հայ կազմակերպութիւններն ու կուսակցութիւնները վերջին դէպքերու ընթացքին եւ որոնք տեղի տուած են իրենց պատասխանատուութեանց առջեւ» : Կ'ըսէ նաեւ թէ Քանթարիի չրջանը ապրող Հայերու տուները թալանի տրուած են :

× Միջազգային բեմին վրայ կողմերու դիրքերը կարծրացած են : Այսպէս Խորհ. Միութեան Արտաքին նախարարը քննադատած է ամերիկեան նախաձեռնութիւնը Մերձաւոր Արեւելքի վերաբերեալ նախապատրաստական ժողովի մը, որ դեռ չէր ալ հրապարակուած : Խորհ. Միութեան համար խաղ մըն է, որ կը ձգտի արգիլք հանդիսանալու Պաղեստինեան կազմակերպութեան մասնակցութեան բուն իսկ ժողովին : Մնաց որ արաբական աշխարհն ալ չատ տաք չէ :

Քանի մը տողով

ՓԱՐԻԶ, Ավընիւ Պոսքէ բաւական յուզմունքով օր մը անցուցած է Զորեքշաբթի օր երբ երկու հոգի — մէկ Հիւսիս. Ափրիկեցի եւ մէկ Սպանացի հոլտ–ըի մը կատարելու համար խուժած են Քրեական Լիոնէի գրասենեակը ժամը 11·15ին բայց ոստիկաններու ժամանումը արգելք հանդիսացած է եւ աւազակները մինչեւ կէս գիշեր պատանդ պահած են երեսուն հոգի — պաշտօնեայ եւ յաճախորդ, մէկ միլիառ Ֆր. պահանջելով (երկու միլիոն տոլարով եւ երկու միլիոն ֆրանքով) : Կէս գիշերին դրամին մէկ մասը կը բերուէր, քիչ ետք նաեւ մնացեալը ու գողերը կը մեկնէին երկու պատանդ իրենց հետ տանելով բայց քիչ անդին կարմիր լոյս մը «կ'այրէին» եւ բախում կ'ունենային նոյն կառքի մը հետ, մինչ ոստիկանութիւնը սկսած էր կրակել : Մէկ գողը սպաննուած է, միւսն ալ ձերբակալուած :

ԲԱՆԱԿԻՆ մէջ անախորժ մթնոլորտը ծանրանայ եւ ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ ըրած է Սէ. Էֆ. Տէ. Թէ. սենտիքային գաւառի չորս կեդրոնները, ինչ որ մեծ վրդովում ստեղծած է եւ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հրաւէրովը հայ երեք Ճարանուանու – թիւններու Հոգեւոր Պետերուն, 1975 Նոյեմբեր 28ի Ուրբաթ օրը, Փարիզի մայր եկեղեցւոյ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ խորհրդակցական ժողով մը, Լիբանանի ծանօթ դէպքերու պատճառաւ աղէտեալ մեր ժողովուրդին օգնութեան ձեռնարկը կազմակերպելու համար :

Հրաւէրին պատասխանած էին Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներու եւ բոլոր կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, որոնք նկատի ունենալով խնդրոյն կարեւորութիւնն ու ստիպողական հանդամանքը, երեք Հոգեւոր Պետերու հովանաւորութեամբ կազմեցին եօթը հոգինոց յանձնախումբ մը, որ պիտի գործէ որպէս

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ
ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

կեդրոն ունենալով Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան–Կուժոն :

Յանձնախումբը իր առաջին նիստը գումարեց Դեկտեմբեր 1, երկուշաբթի օրը, նախագահութեամբ կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի եւ ընտրեց իր դիւանը.—

Պր. Գէորգ ՊԱՂՃՐՃԵԱՆ Ատենապետ
Պր. Կարապետ ՋՐԲԱՇԵԱՆ Գանձապահ
Պ. Անդրէ ԵՏԻՓՈՒՐՏԱՇԵԱՆ Ատենադպիր
Պ. Կարապետ ԳԱՊԱՏԱՑԵԱՆ
Պ. Նորայր ԵՐԱՄԵԱՆ
Պ. Կարապետ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Պ. Մեհրան ՔԵՀԵԱՑԵԱՆ

Դրամական նուիրատուութիւնները կրնան ղրկուիլ եկեղեցին ուր Ճանճնախումբը մասնաւոր հաշիւ մը բացած է. բայ աստի, Ճանճնախումբը պատրաստած է յատուկ նուիրատուութեան տոմարներ, արձանագրելու համար անուններն ու տրուած գումարները : Բոլոր նուիրատուներուն անունները եւ տուած գումարները պիտի հրատարակուին Փարիզի հայ մամուլին մէջ :

Այս առթիւ Ճանճնախումբս սրտագին կոչ կ'ընէ մեր սիրելի հայրենակիցներուն, որպէսզի սիրով ընդառաջեն Ամենայն Հայոց Հայրապետի եւ Լիբանանի երեք հայ Հոգեւոր Պետերու սրտառուչ կոչին, եւ առաւել չափով մասնակցին մարդասիրական համազգային այս հանդանա – կութեան՝ իբր նուիրական պարտակա – նութիւն :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ
ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

COMITE DE SECOURS AUX SINISTRES
ARMENIENS DU LIBAN
c/0 Eglise Arménienne
15, Rue Jean-Goujon
75008 PARIS

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

« ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷ »Ի
ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄԸ

— o —

Շաբաթ օրուան (Նոյ. 29) մեր թիւով հաղորդած էինք թէ Հայաստանի «Անվտանգութեան Կոմիտէի» նոր նախագահ նշանակուած է Հրայր Միխայէլեան, ըստ Նոյ. 28ի Ինքներնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւնին : Նոր առացանք «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Նոյ. 25ի թիւը որ իր առաջին էջին վրայ հրապարակած է Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան «Հրամանագիրը» «Պետական Անվտանգութեան Կոմիտէ»ի նոր նախագահի նշանակման մասին.

«Հայկական ՍՍՀ Գերագոյն Սովետի նախագահութիւնը որոշում է ընկ. Հրայր Աւանէսի Միխայէլեանին նշանակել Հայկական ՍՍՀ Մինիստրներու սովետին առընթեր Պետական Անվտանգութեան Կոմիտէի նախագահ» :

Օրաթերթին նոյն թիւին չորրորդ էջին վրայ «Մրոնիկա» խորագրին տակ հրատարակուած է՝ «Հայկական ՍՍՀ Գերագոյն Սովետի նախագահութիւնը ընկեր Արկադի Պաւլովիչ Ռագոզինին ազատել է Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների սովետին առընթեր Պետական Անվտանգութեան Կոմիտէի նախագահի պարտականութիւններից՝ այլ աշխատանքի անցնելու կապակցութեամբ» զեկոյցը :

էտ. Մէտ. «զանգուածային պատասխանի» կոչ կ'ընէ : Ազգ. Ժողովին մէջ ալ Տէֆէշերաք շատ բուռն վէճ մը տեղի ունեցաւ : Նախարարապետը կ'ամբաստանէ Ընկերվարական կուսակցութիւնը որ բանակին մէջ «կոմիտէներու» կազմութեան ջատագով եղած է եւ կ'ուզէ կուսակցութեան տեսակէտն ունենալ եւ ոչ թէ Տէֆէի կամ Միթերանի կարծիքը իր մասին :

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԸ 10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ

(ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԻ ԿԵՍՐՈՆՆԵՐ)

ՎԱՆԱՆԴԻ (ԿԱՐՍ) ԴՊՐՈՑԸ

— Ս —

Անիի եւ Վանանդի շրջաններուն մէջ ուսումնական ու դրական գործունէութեան շարժումը հայ ազնուականութեան գործօն հետաքրքրութեան առարկայ կը դառնայ տասներորդ դարէն սկսեալ, երբ Պահլաւունիներու տոհմը ռազմական եւ քաղաքական գործերու կողքին նաեւ մանուկ եւ պատանի սերունդներու մատուր պատրաստութեան մասնաւոր կարեւորութիւն կ'ընծայէ:

11րդ դարու հայկական վերածնութեան մէջ Գրիգոր Մագիստրոսի եւ առհասարակ Բագրատունիներու ուսում-նատեղ ձգտումները ու իրագործում-ները կը կազմեն նախերգանքը կրթական զարթօնքի մը՝ որուն յառաջապահ գիծերուն վրայ կը յիշատակուին Յովհաննէս - Սմբատ Թագաւորի, Անիի Սարգիս վարդապետին եւ Գագիկ Բ.ի անունները:

Գրիգոր Մագիստրոս՝ իր 40րդ «Թուղթ»-ին(*) մէջ (նամակ), ինչպէս նաեւ Մատթէոս Ուռհայեցի՝ իր պատմութեան մէջ, լայն տեղեկութիւններ կուտան մանաւանդ Գագիկ Թագաւորի կողմէ կրօնական թէ արտաքին գիտութիւններու ընծայուած բացառիկ կարեւորութեան, ինչպէս նաեւ ճեմարաններու եւ իմաստասիրական ճիւղերու յատկացուած ուսումնառութիւններու մասին, չեչտելով որ ան (Գագիկ Թագաւոր) եղած է քերթողական արուեստի հետեւորդ եւ իմաստասէր անձնաւորութիւն մը:

Այս առիթով է նաեւ որ անոնք կը խօսին Վանանդի եւ յատկապէս Կարսի դէպրոցներուն մասին, որոնք 11րդ եւ 12րդ դարերուն հանդիսացած են կրթական - մշակութային վառարաններ, իրենց կիսմատենադարաններով եւ դրչութեան նուիրուած մասնաւոր բաժիններով:

Գրիգոր Մագիստրոս, որ սերտ յարաբերութիւն ունեցած է Կարսի արքունիքին եւ յատկապէս Գագիկ Թագաւորի հետ, իր կարդ մը նամակներուն մէջ համակրանքով կ'արտայայտուի այս վեր - ջինի մասին՝ վկայելով որ ան իր դուռ-դուրանքին ու հոգածութեան առարկայ դարձուցած է դաստիարակչական, դիտական եւ կրթական պատրաստութեան դործը:

Ուռհայեցի եւս չի ծածկեր իր հիացումը, երբ, խօսելով Գագիկի մասին, կը դրէ· «Այր իմաստասէր եւ լցեալ ամենայն շնորհօք փիլիսոփայականացն եւ հռետորական արուեստիցն· էր յոյժ ճարտարաբան»:

Մանուկ Աբեղեան, իր «Հայոց հին գրականութեան պատմութիւն» գործին մէջ (հատոր Բ· 1946, Երեւան, էջ 15–21) խօսելով Գրիգոր Մագիստրոսի կեանքին մասին, կ'անդրադառնայ Գագիկ Թագաւորի հետ անոր բարեկամութեան եւ կը դրէ·

— « Գագիկ թագաւոր հովանաւորել է գիտնականներին եւ ունեցել ճեմարան, այսինքն փիլիսոփայական դպրոց, ուր սորվեցնում էին կրօնականի հետ ե՛ւ արտաքին գիտութիւններ: Այսպիսի ուսումն արդէն վերածնութեան ոգու առաջին պահանջն էր»:

Կարդ մը պատմիչներու համաձայն, Կարսի եւ շրջակայ գիւղերու մէջ 11 - 12րդ դարերուն գոյութիւն ունեցած են վանական եւ ժողովրդային բազմաթիւ դպրոցներ· դժբախտաբար· սակայն, հիմնէն եկող այս վկայութիւններուն մէջ մանրամասնութիւններ չեն տրուիր:

Իսկ Աբգար Մովսիսեան, իր «Ուրարտագծեր հայ դպրոցի եւ մանկավարժութեան պատմութեան» անուն աշխատասիրութեան մէջ (1958, Երեւան, էջ 275), անդրադառնալէ ետք Վանանդի դաստիարակչական ամրոցներուն մասին յետնորդ սերունդներու փոխանցուած տեղեկութիւններուն՝ կը հաստատէ·

— « Մենք չենք կասկածում որ 11րդ - 12րդ դարերում Հայաստանում եւ յատկապէս Արարատեան, Սիւնեաց եւ Կաթսի շրջաններում կային հասարակական (ժողովրդային, Մ·) դպրոցներ: Այս շրջանում սկսում են ծաղկել աշխարհիկ գիտութիւնները ու արուեստները, իմաստիպ ու բազմերանգ ճարտարապետութիւնը՝ որի հսկայական ու հոյակապ կոթողները կանգնեցին Անիում, Կարսում, Աղթամարում, Ոստանում, Արարատեան նահանգում եւ Հայաստանի բազմաթիւ այլ վայրերում:

«Ցիշենք որ Կարսի արհունիքում կային ուսումնական եւ գիտուն շատ Պարսիկներ, Արաբներ եւ Հրեաներ· նրանցից շատերը բժիշկներ, կառուցողներ եւ մասնագէտներ էին· սրանց միջոցով կատարում էին նաեւ թարգմանութիւններ»:

Վեր· Եղիա Քասունի՝ իր «Պատմութիւն հին հայ դաստիարակութեան» անուն դործին մէջ (1959, Պէյրութ, էջ 205–207), հիմնուելով Ստեփանոս Ասողիկի վկայութեանց եւ Ս· Պալասանեանի «Հայոց Պատմութիւն» աշխատասիրութեան վերաձորակի» մէջ դաստիրաբար կը սպասնուի: Ահա ոճիրին նկարագրութիւնը·

Բայց սուրբ տեղիս չհասանի,
մինչ Սահակայ ձորակ մտեալ՝
ի նենգողացն ընդհարեալ,
սրախողխող մարմնովն լեալ,
կսկծալի մահուամբ մեռեալ,
կոծով մեծաւ ի յաստ բերեալ,
ի գերեզման մահու եղեալ...:

Օսմանեան կայսրութեան մէջ, բացի կրօնական եւ ազգային հալածանքներէ, միշտ դաւեր կը սարքուէին հայ երեւելի մարդոց դէմ, նոյնիսկ այնպիսիներու, որոնք իրենց գործունէութեամբ բարձր դիրք եւ հեղինակութիւն ձեռք ձգած էին պետական շրջանակներու, արուեստի եւ մշակոյթի բնագաւառներու մէջ:

Ինչպէս յայտնի է, Օսմանեան կայսրութեան մէջ բարձր դիրքի հասած էր Տուզեաններու տոհմը: Միքայէլ Տուզեան սուլթան Մուսթաֆա Գ.ի օրով կարգուած էր վերաքեւուչ կայսրութեան վաղերանոցի: Արդ նոյն պաշտօնին յետագային սուլթան Մահմուտ Գ.ի օրով կը կարգուի նաեւ Միքայէլ Տուզեանի թոռը՝ Գրիգոր Տուզեան: Այս վերջինը զրպարտութիւններու զոհ դառնալով՝ կ'ենթարկուի մահապատիժի, նոյն ճակատագրին կ'արժանանան նաեւ անոր եղբայրները՝ Սարգիս, Միքայէլ, ինչպէս նաեւ հօրեղբօր տղան՝ Մկրտիչ: «1819 թ· Օգոստոսի 27ին էր այդ սեւ օրը... Գրիգոր Զելէպի եւ եղբայր Սարգիս Զելէպի խարդաւանօք կը բանտարկուին արքունի փաղերանոցի մէջ: Հոկտեմբերին երկուքն ալ կը դլխատուին Պապը Հիւմայունի առջեւ, մինչ իրենց միւս եղբայրը՝ Միքայէլ եւ հօրեղբօրորդին՝ Մկրտիչ Զելէպիները Տուզեանց Գուրուչեմէ Եավելեանց՝ տոպարանին պատուհաններէն կը կախուէին... »:

Տուզեաններու այս եղերական նահատակութեան պատմութիւնը դարձած է բանաստեղծութեան նիւթ: Ահա Միքայէլի նուիրուած մասը·

Որ ոչ բաւեալ
դարձուցանել ի գլխոյ եղբարցս
գշանթընկեց ամպրոպացն սպառնալիս
առ սէր նոցին
մատուցի եւ զիմս անմեղ պարանոց
եւ պարանեցայ ի նոյն մրրիկ՝
Միքայէլս Տիւզեան,
յանհաս խորհրդոց երկնից
հարուածեալ անմեղութիւն:
Հայեաց յայս մահ անպարտական
դիր ափ ի բերան...

Հալածանքներն ու ճնշումները սովորական երեւոյթներ էին Արեւմտահայաստանի եւ հայկական գաղութներու մէջ յատկապէս ԺԸ.-ԺԹ· դարերուն: Գ· Սրուանձտեանց կը դրէ· «Կարծէ երկիւղով պաշարեալ են Հայկ· ո՛չ իրենց իրաւունքը, եւ ո՛չ իրենց կրօնքը կրնան համարձորքի» մէջ դաստիրաբար կը սպասնուի: Ահա ոճիրին նկարագրութիւնը·

Բայց սուրբ տեղիս չհասանի,
մինչ Սահակայ ձորակ մտեալ՝
ի նենգողացն ընդհարեալ,
սրախողխող մարմնովն լեալ,
կսկծալի մահուամբ մեռեալ,
կոծով մեծաւ ի յաստ բերեալ,
ի գերեզման մահու եղեալ...:

Օսմանեան կայսրութեան մէջ, բացի կրօնական եւ ազգային հալածանքներէ, միշտ դաւեր կը սարքուէին հայ երեւելի մարդոց դէմ, նոյնիսկ այնպիսիներու, որոնք իրենց գործունէութեամբ բարձր դիրք եւ հեղինակութիւն ձեռք ձգած էին պետական շրջանակներու, արուեստի եւ մշակոյթի բնագաւառներու մէջ:

Ինչպէս յայտնի է, Օսմանեան կայսրութեան մէջ բարձր դիրքի հասած էր Տուզեաններու տոհմը: Միքայէլ Տուզեան սուլթան Մուսթաֆա Գ.ի օրով կարգուած էր վերաքեւուչ կայսրութեան վաղերանոցի: Արդ նոյն պաշտօնին յետագային սուլթան Մահմուտ Գ.ի օրով կը կարգուի նաեւ Միքայէլ Տուզեանի թոռը՝ Գրիգոր Տուզեան: Այս վերջինը զրպարտութիւններու զոհ դառնալով՝ կ'ենթարկուի մահապատիժի, նոյն ճակատագրին կ'արժանանան նաեւ անոր եղբայրները՝ Սարգիս, Միքայէլ, ինչպէս նաեւ հօրեղբօր տղան՝ Մկրտիչ: «1819 թ· Օգոստոսի 27ին էր այդ սեւ օրը... Գրիգոր Զելէպի եւ եղբայր Սարգիս Զելէպի խարդաւանօք կը բանտարկուին արքունի փաղերանոցի մէջ: Հոկտեմբերին երկուքն ալ կը դլխատուին Պապը Հիւմայունի առջեւ, մինչ իրենց միւս եղբայրը՝ Միքայէլ եւ հօրեղբօրորդին՝ Մկրտիչ Զելէպիները Տուզեանց Գուրուչեմէ Եավելեանց՝ տոպարանին պատուհաններէն կը կախուէին... »:

Տուզեաններու այս եղերական նահատակութեան պատմութիւնը դարձած է բանաստեղծութեան նիւթ: Ահա Միքայէլի նուիրուած մասը·

Որ ոչ բաւեալ
դարձուցանել ի գլխոյ եղբարցս
գշանթընկեց ամպրոպացն սպառնալիս
առ սէր նոցին
մատուցի եւ զիմս անմեղ պարանոց
եւ պարանեցայ ի նոյն մրրիկ՝
Միքայէլս Տիւզեան,
յանհաս խորհրդոց երկնից
հարուածեալ անմեղութիւն:
Հայեաց յայս մահ անպարտական
դիր ափ ի բերան...

Հալածանքներն ու ճնշումները սովորական երեւոյթներ էին Արեւմտահայաստանի եւ հայկական գաղութներու մէջ յատկապէս ԺԸ.-ԺԹ· դարերուն: Գ· Սրուանձտեանց կը դրէ· «Կարծէ երկիւղով պաշարեալ են Հայկ· ո՛չ իրենց իրաւունքը, եւ ո՛չ իրենց կրօնքը կրնան համար-

ՎԻՄԱԳԻՐ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Օ —

Բ·

Ըստ վկայութեանց, Օսմանեան կայսրութեան մէջ այլադաւանութեան ու ուրիշ պատճառներով ծայր տուած հալածանքները, անմարդկային ձեւերով տանջանքները, ենթարկելը, մահապատիժ դործադրելը ոչ միայն չէր արգիլուած ու պատժուած, այլեւ հովանաւորուած էր պետութեան կողմէ:

Հայկական նահանգներու մէջ « ամէն օր հրացան կը պարպեն եւ բան ըսող չկայ, աւազակութիւն կ'ընեն, փնտռող եւ հարցնող չկայ, մարդասպան են՝ հրկոզ պաշտօնէութիւն չկայ... »: Իրենց առնետայ ժողովուրդները ամէն տեսակ ճնշումներու ենթարկողները « ունին իրենց գլուխը ազատեր, պէկեր, այսինքն իրենց ձեռնարկութեանց մէջ գիրենք խրախուսող եւ պաշտպանող արիւնկզակ դահիճներ, մարդակերպ գազաններ »: Անոնք, որոնք յանդգնութիւնն ունեցած են իրենց բողոքի ձայնը բարձրացնելու՝ պատժուած են կամ ալ դլխատուած հրապարակով: Այս առումով ուշագրաւ է սաթիացի Յակոբի 1807ի ողբերգական նահատակութիւնը նկարագրող վիմագիր բանաստեղծութիւնը: Յակոբ Մշոյ Ս· Կարապետ վանքին եւ Կարնոյ հոգեւոր առաջնորդն էր: Ոչ միայն կը հալածուի, այլեւ զանազան ամբաստանութիւններով «Յարգելանոց բանտս նետի»: Սակայն ո՛չ բանտը, ոչ ալ հալածանքները չեն յաջողիր ընկճել հոգեւորականին կամքը: Կը յաջողի ազատիլ բանտարկութենէ, սակայն վերադարձի ճամբուն վրայ, Մուշի մօտերը, «Սահակայ

լայ, կը հաստատէ թէ Գագիկ Ա.ի օրով իսկ «Հարիւրատուր» վանքեր եւ դպրոցներ գոյութիւն՝ ունեցած են ու մինչեւ 11րդ դարու երկրորդ քառորդին (1025 - 1050), — մինչեւ սելճուքեան աւերումները —, «շատ ծաղկեալ» վիճակ ներկայացուցած են անոնք:

Մ· Թ·

(*) *Գրիգոր Պահլաւունիի (Մագիստրոս) կեանքին, գործունէութեան եւ մեծակշիռ վաստակին մանրամասնօրէն անդրադարձած ենք Միջնադարեան մշակութային վերազարթումին յատկացուած ակնարկներու մեր շարքին մէջ՝ 1974ի ընթացքին: Խօսած ենք նաեւ իր նամակներուն մասին, ընդհանրապէս:*

Մ· Թ·

Մարդը գաղտնօրէն կը հետապնդէ այս կինը եւ կը տեսնէ որ վրանին մէջ կը մտնէ: Կը տեսնէ չորս կիներ միասին, կ'ուզէ ներս մտնել եւ իր նպատակը հասկցնել, կիները կը վախնան եւ կը սկսին պոռալ - կանչել· անմիջապէս Աբսէն Զաւուշ եկաւ, մարդը բռնեց, տարաւ ոստիկանութեան դրասենեակը: Իրիկուն էր եւ ոստիկանը մեկնած: Մարդը վար դրին այդ դիշեր մինչեւ յաջորդ առաւօտ:

Առաւօտուն երբ ոստիկանը եկաւ եւ մանրամասնութեանց տեղեկացաւ, մարդուն հարցուց թէ ինչո՞ւ այդ կիներու վրանը մտած էր: Մարդը կը պատասխանէ թէ ինքը Ամերիկայէն եկած է հայ կնոջ մը հետ ամուսնանալու համար, այդ վրանին տակ տեսած կին մը, համակրած է ու ուզած է ներս մտնել եւ մտադրութիւնը իրեն յայտնել:

— Հազիւ ներս մտայ, սկսաւ իրարանցում: ես Հայ իրենք Հայ, ի՞նչ պէտք կայ այսքան անպատեհութիւն ստեղծելու:,

ՍՈՐՏԱՐՑԻ

(16 — Շար·)

1915-Ի ԴԱՌՆ ՅՈՒՇԵՐԷՍ ՀԱՄԱՌՕՏ ՄԱՍ ՄԸ

Մեր առաջին կայարանը եղաւ Քոնիա քաղաքը: Շոգեկառքը երկու ժամ հան - դիստ ըրաւ եւ մենք ալ վար իջանք, ուտելիք դնեցինք, աժան խնճոր կար՝ փամփուշտներու պէս թեւերու վրայ չար - ուած, դնեցինք, վիզերնիս անցուցինք, հաց եւ պանիր ալ դնեցինք ու երկու ժամ վերջ ճամբայ ելանք:

Այն վակոնը ուր միայն մենք մչեցի տղաքներս կայինք, կիւլիկիայէն եկած ժամանակ, այս անդամ անծանօթ մարդ մը, հազիւ 40 տարեկան, եկած մեր վակոնին մէջ տեղաւորուած էր: Շոգեկառքին մէջ մենք բոլորս Թրքերէն կը խօսէինք, որպէսզի հասկնանք մեր այս ընկերակիցին ի՛նչ ազդէ ըլլալը: Ճամբան բաւական խօսեցանք եւ մեղի հարցուց թէ ի՞նչ ազդէ ենք: Պատասխանեցինք որ Թուրք ենք: — Ո՞ւր կ'երթաք այսպէս հարցուց մեղի: Ըսինք որ Պոլիս կ'երթանք ուսանելու· Ռուսը եկաւ մեր ծը - նողքները կոտորեց, մենք ալ որոշած ենք Պոլիս երթալ եւ զինուորական կրթութիւն ստանալ, ու օր մը մեր ազգին օգտակար դառնալ: — Իսկապէս լաւ խորհած էք, ըսաւ մեղի: — Դո՞ւք ի՛նչ ազդէ էք, հարցուցինք: — Քիւրտ եմ ըսաւ, այդ խնդիր Հայերը բաւական կոտորեցինք: Կը տեսնէ՞ք այս ժամացոյցը Հայու մը գրպանէն առի, անոր գլուխը կըտրելէ ետք: Քանի՛, քանի՛ Հայեր անդիի աշխարհը ղրկած եմ: Հոգ մի ընէք, ձեր վրէժը լուծած եմ անոնցմէ:

Լաւ հասկցանք թէ ի՛նչ հրէշի մը հետ է որ կը ճամբորդէինք: Հարցուցինք թէ ինք ո՞ւր կ'երթայ: Ըսաւ որ Իզմիր կ'երթար առեւտրական դործով:

Մինչ այդ, մեր չափահաս ընկերները գաղտնի ծրագիր մը սկսան կազմել եւ այդ անպիտան Քիւրտը որ մինակն էր մեր վակոնին մէջ իրրեւ օտարական, (մնացածներս մչեցի տղաքներ էինք), որոշեցինք մաքրագործել այդ հրէշը, քանի որ այնքան «Հայեր կոտորած եմ» ըսելով կը պարծենար մեղի իրեն կրօնակից կարծելով, քանի որ մենք զինքը խաբած էինք Թուրք ձեւանալով:

Իրիկուն եղաւ, շոգեկառքը անտառի մը մէջէն կը յառաջանար· Քիւրտը խեղդեցինք, ձեռքերէն եւ ոտքերէն բռնելով վակոնին դուռը բացինք· մութ - խաւար էր, դուրս նետեցինք: Շոգեկառքը կը սուրար առանց տեղեակ ըլլալու թէ ի՛նչ արդար դատաստան մը կը կատարուէր, դահիճ մը անդիի աշխարհը ղրկելով:

Սիրտերնիս հանգիստ հասանք Իզմիր: Շոգեկառքը չատ երկար չկեցաւ քաղաք· ճամբայ ելաւ: Եկանք հասանք Հայոց փաշա կայարանը:

Մեզ առաջնորդեցին ծովեզերք դըտնուած գաղթականի մը· այնտեղ մեկի վրան մը տուին· այդ կայանին մէջ մոտաւորապէս հազար հոգի կար զանազան վրաններու տակ պատսպարուած : Ամէն օր մէկ անդամ կերակուր կ'եփէին եւ կը բաժնէին· անչուշտ, այդպէսով չէինք կշտանար: Թէեւ տաբիքով փոքր էինք, բայց նաւամատոյց կ'երթայինք, երբեմն ուտը - անոր պայուսակը կը չալկէինք մինչեւ իրենց տուները եւ փոխարէն քանի մը ղրուշ կը ստանայինք ու այսպէսով կը քաշքշուէինք:

Գաղթականականի անօրէնն էր Պր· Զարդարեան կոչուած անձ մը, իսկ ընդհանուր հսկիչը՝ մչեցի Աբսէն Զաւուշը:

Այդտեղ փոքրիկ դէպք մը պատահեցաւ զոր կ'արժէ վերյիշել: Ամերիկայէն Սեբաստացի Հայ մը եկած էր գաղթականականէն կին մը դտնելու, ամուսնանալու եւ կրկին վերադառնալու համար: Յեղեկին դեղանի կին մը կը տեսնէ, կ'ուզէ անոր մօտենալ եւ իր մտադրութիւնը յայտնել: Պատուախնդիր կինը չուզեր անդամ պատասխանել, խորհելով որ անկիրթին մէկն է:

Մարսէյի Հ.Մ.Ը.Մ - Արծիւը

— o —

Ամէն կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւ Մարզական Համաձայնութիւնը «դեղին եւ սեւ» գոյներու տակ կը ներկայացնէ Մարսէյլի հայ գաղութը, Մարսէյլի եւ շրջակայքի մարզադաշտերուն վրայ: Պատիւ մը որ ինչպէս կը չեշտէ իր նախագահը Ռաֆֆի Նազարեան, մխիթարիստ հայրերու հպարտութեամբ կ'առնէ իր ուսերուն վրայ:

Ի՞նչ դիմագիծ կը ներկայացնէ Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւ Մարզական Համաձայնութիւնը 1975–76 տարեշրջանին:

Վարչական կազմը որ կ'ընտրուի տարեկան համագումարի ընթացքին, կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէ.— նախագահ՝ Ռ. Նազարեան, փոխ–նախագահներ՝ Ա. Վարդանեան եւ Վ. Մարճոյեան, ընդհ. քարտուղար՝ Ժ. Ժ. Ղարիպեան, փոխ–քարտուղարներ՝ Պ. Վարդանեան եւ Գ. Պողոսեան, դանձապահ՝ Մ. Արզումանեան, փոխ–դանձապահ՝ Ռ. Գիտահեան, խորհրդականներ՝ Ա. Խըլոյեան, Ժ. Զերքէզեան եւ Կ. Արապիքեան:

Մխիթեան տարեկան ընդհանուր պիւտճէն չուրջ վեց միլիոն հ. ֆ. է, որուն մէջ մարզիկներու արուած պիտոյքները, մրցումներու առիթով կատարուած տեղափոխութիւնները եւ մարզիչի պաշտօնին վճարումները կը կազմեն ամէնէն կարեւոր բաժինը: Այս պիւտճէն առաւել կամ նուազ չափով կը հատասարակչռուի յատկապէս մրցումներու մուտքի հասոյթով, անդամավճարներով, պատուոյ անդամներու նուէրներով, տարեկան ճեռնարկներով այսինքն՝ պարահանդէս եւ դաշտահանդէս:

Միութիւնը կը հաշուէ չուրջ 180 անդամներ որոնք տարիներու ընթացքին, հետեւելէն թէ մօտէն, եղած են միշտ այս չարժումին ծիրին մէջ որպէս ազգային, որպէս մարզասէր, որպէս նախկին մարզիկ եւայլն...:

1975–76 տարեշրջանին Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւը, որուն միակ գործունէութիւնը ֆութպոլն է, ունի 98 մարզիկներ, ֆութպոլէօրներ, բաժնուած եօթը խումբերու մէջ՝ դասակարգի եւ տարիքի համաձայն:

Աւագ խումբը կը չարունակէ մրցիլ «Տիսթրիճ տը Փրովանս»ի «Փրոմոսիոն տ'Օնէօր Ա.» ախոյեանութեան մէջ:

Այս տարի հարկ է չեշտել որ խումբը բաւական երիտասարդացած է եւ նորերը հակառակ իրենց եռանդին եւ յատկութիւններուն դեռ չեն մոռցներ որոշ տագնդաւոր եւ փորձառու տարրերու մեկնումը այլ օտար ակումբներու մէջ: Պատասխանատուները պարտաւոր են ըլլօրէն մտածել այս ուղղութեամբ եւ ձեռք առնել գործնական եւ դրական միջոցներ կատեցնելու համար այս «արտագաղթը»: Ընդհակառակն ճիգ պէտք չէ խնայել համախմբելու համար Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւի գոյներուն տակ բոլոր հայ մարզիկները որ կը թափառին օտար խումբերու մէջ: Աւելցնենք որ երիտասարդացումը միշտ լաւ նշան մըն է, սակայն ան պէտք է ըլլայ արդիւնքը ծրագրուած քաղաքականութեան մը եւ ոչ պարտադրուած դէպքերու բերումով, այսինքն ճգուած պատահականութեան եւ ենթակայ այս կամ այն կացութեան հոլովոյթին:

Այս է գլխաւոր պատճառներէն մէկը, որ այս տարի աւագ խումբը երկչոտ սկզբնաւորութիւն մը ունեցաւ ախոյեան–նական մրցումներուն մէջ եւ ուժ մրցումներէ յետոյ կը գրաւէ միայն վրդ տեղը (12 խումբերու վրայ) ընդհանուր դասաւորման մէջ, արձանագրելով երեք յաղթանակներ, չորս պարտութիւններ, մէկ հաւասար խաղ: Կը յուսանք ու կը մաղթենք որ, հետզհետէ աւելի վստահութիւն յայտնաբերելով եւ խաղարկութեան տալով որոշ կազմաւորում մը, մեր երիտասարդ մարզիկները բարելաւեն արդիւնքները:

Սակայն պէտք է նշել ուրախութեամբ, որ Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւը դեղեցիկ արդիւնքներ կ'արձանագրէ «Փրանսայի Բաժակ»ի մրցումներուն մէջ:

Անցեալ կիրակի, Նոյեմբեր 30ին, իր դաշտին վրայ պարտութեան մատնեց «Փոռ տը Պուք»ի խումբը (2–1), ապահովելով իր մասնակցութիւնը յաջորդ շրջանին համար: Ֆրանսայի Բաժակի յաջորդ շրջանը, Ցրդ շրջանն է, ու այս հանդրուանին մրցակցութեան մէջ կը մտնեն Ֆրանսայի ախոյեանութեան Բ. Ազգային դասակարգի արհեստավարժ (փրոֆեսիոնէլ) խումբերը: Ցիշենք որ Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւը 1967ին եւս հասած էր Ֆրանսայի Բաժակի այս հանդրուանի, պարտուելով Գանի փրոֆեսիոնէլ խումբին:

Ամէն պարագայի տակ, Ախոյեանութիւն կամ Ֆրանսայի Բաժակ, մեծ գոհունակութիւն մը ունինք, որ բացի մարզիչին բոլոր խաղացողները Հայեր են: Այս երեւոյթը քաջալերական է եւ բացառիկ, որովհետեւ Ֆրանսայի միւս հայաշատ քաղաքներու մէջ մրցող հայկական խումբերը կը հաշուեն մէկէ աւելի, չը–սելու համար մեծամասնութիւնը, օտար խաղացողներ:

Ուստի, ինչպէս ըսինք, կը սպասենք բարելաւումներ եղանակի յառաջացման հետ, մանաւանդ խումբի խաղարկութեան կազմաւորման մէջ որպէսզի ան, եթէ ոչ ախոյեանի տիտղոսին, գոնէ ձգտի խաղալ հետաքրքրական դեր մը իր դասակարգին մէջ:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԴԱՂՈՒԹԷ ԴԱՂՈՒԹ

Աթէնքի «Պարնասոս» գրական–գեղարուեստական միութեան սրահներուն մէջ, Նոյեմբերի ընթացքին, նկարչական ցուցահանդէս մը եւ երգահանդէս մը կազմակերպուած է հայ արուեստագէտներու կողմէ: Նկարիչ Արթին Արթինեան 64 նկարներ ցուցադրած է՝ բնանկարներ, մեռեալ բնութիւն, դաշիկներ եւ որսի տեսարաններ: Երգչուհի Մաղիկ Գազանճեանի երգահանդէսին յայտագիրը կազմուած էր 14 երգերէ, որոնք զանազան սեռերու եւ ժողովուրդներու կը պատկանին (նախնադարեան ժողովրդային, նախադասական, լիտ, ժողովրդական եւ օփերա):

ՓԼՈՎՏԻՎի մէջ Նոյեմբեր 2ին եւ վառնայի մէջ Նոյ. 9ին յիշատակուած է Ա. Իսահակեանի ծննդեան 100ամեակը: Փըլովտիվի հանդիսութեան խօսած է Գրողներու Միութեան անդամ Վասիլ Ուրուզմով, իսկ Վառնայի հանդիսութեան՝ «Նարոտնօ տեւօ» թերթի խմբագիրներէն Լ. Թահմիզեան:

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

ՅԱԿՈԲ ՄՆՋՈՒՐԻ Ի ՊԱՏՈՒԻ

Մխիթարեան Սանուց Միութեան սրահը, Նոյեմբեր 27ին, ծայրէ ծայր լեցուած է գրասէր ընտրանի բազմութեամբ մը, որ եկած է պատուելու ալհեր գրագէտ Յակոբ Մնձուրին: Երեկոյթը գրական վայելք մը եղած է իսկապէս, եւ ներկաները ամբողջ երկու ժամ հաղորդուած են Ամմտանի երգիչին անկրկնելի արուեստովը, որ փառաբանուած եւ ներկայացուած է զանազան գրուձներու եւ արուեստագէտներու կողմէ:

Երեկոյթը կազմակերպուած էր Մխիթարեան Սանուց Միութեան Գրական Յանձնախումբին կողմէ, Մնձուրիի վերջին գիրքին՝ «Կռունկ, ուսուի՞ կուգաս»ի հրատարակութեան եւ գրագէտին 90ամեակի կրկնակ առիթներովը:

Բացումը կատարած է դաստիարակ Փասքալ Թէօրէնլի, որմէ ետք բեմ հրաւիրուած է Ռ. Հատտէճեան, որ ի մէջ այլոց բնութագրած է գրագէտին նկատիները: Ապա գրագէտ եւ ուսուցիչ Վարդան Կոմիկեան ներբողած է գրագէտը:

Մնձուրիի պատրաստած ուղերձը կարդացած է Ռ. Հատտէճեան: Մնձուրի անդամ մը եւս սրբագրուցած եւ փառաբանած է իր գաւառի կիները, բոլոր այն մայրերն ու հարսները, որոնք «այբ»ներու կեանք ապրած են իրենց պանդուխտ ամուսիններէն հեռու, եւ հողի չարքաշ աշխատանքի սպառումով:

ՍՏԱՑԱՆՔ

THE MUSE OF SHEERAK, A. Issahakian, Compiled and translated by Mischa Kudian, Mashtots Press, London.

ԵՐԿԵՐ, հեղինակ՝ Կ. Զարեան (անցորդը եւ իր ճամբան, արեւմուտք, քաղաքները), հրատարակութիւն Գէորգ Մելիտինեցի գրական մրցանակի եւ վերահրատարակման հիմնադրամի յանձնաժողովի:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻՆԻԷ

Գ.

Հեռագիրը ստորագրուած է չորս անուններով ի դիմաց 600ի մօտ գիտակից երիտասարդներու: Եթէ յարմար դատէք՝ կրնաք հեռագրին բառերը մի քիչ փոփոխելով հրատարակել, նաեւ իրրեւ կտուցին, Լիմէն, Ալիւբէն կամ Արճէչէն ուղղուած, ի հարկէ «ի դիմաց»ներու թիւը ջնջելով:

Գալով հեռագրի տակ դրուելիք անուններուն, դիւրութեան համար ձեզ ըսեմ որ այստեղացի Հայերու սովորական անուններն են Վարդան, Վահան, Գարեգին, Մկրտիչ, Մակար, Մարկոս, Դաւիթ, Աբգար, եւայլն:

Բայց նորէն կը կրկնեմ, դա մի անբաւական փալիաքիֆ է մեր պրեսթիժի բարձրացման համար. պէտք է բոլի համակրանք ստեղծել, սարսափ ձգելով միտքերու մէջ:

Ժողովուրդը չպէտք է որ լոպէ մը դադրի մեզմով զբաղիլէ. պէտք է միշտ լարուած դրութեան մէջ ըլլայ, թէկուզ այդ դրութիւնը առժամապէս մեզ պէմ լինի, հարկ է զայն տրորել, խոնջեցնել, ոգեսպառ ընել մինչեւ որ տեղի տայ եւ ստիպուի դառնալ մեզ համակիր: Օր ըստ օրէական կռիւ, միշտ նոր յուզում, միշտ նոր պայքար. ահա՛ միակ դարմանը մի լաւ բան յաջողցնելու համար այս դըժբախտ ազգի մէջ:

Ես այսպէս կ'ըմբռնեմ մեր միսիան. այդ եղեր է ու պիտի ըլլայ իմ ուղղութիւնը ե՛ւ Ծապլվարի ե՛ւ Վանի մէջ:

Վանէն ուղղած իմ առաջին նամակիս մէջ պատմեցի այն համերաշխ գործունէութեան փրովոքացիան որ այստեղի մենթ–աղային դասակարգը ուզեց մէջտեղ հանել մութ նպատակներով: Ըսի թէ ի՛նչպէս մեր բռնած անկեղծ ու խոհական ընթացքով այդ փրովոքացիան չկրցաւ յաջողիլ:

Այժմ նորանոր փորձեր կ'ըլլան, մութ ուժերու կողմէ, այդ համերաշխութեան էնթրիկը զարճեալ խաղալու համար, բայց մեր տղերքը արդէն լուսաբանուած են եւ երկիւղ չկայ թէ թակարդը իյնան:

Կռիւի դաշտ ստեղծելու համար արդէն իսկ միջոցներ ձեռք առած եմ եւ կը յուսամ որ մօտ ժամանակէն մեր վրայ յօսեցնելու առիթ պիտի տանք:

Վանի մատուռական գիտակից երիտասարդութիւնը, որ կը ներկայացնեն Նոր Սերնդական եւ Ազատ–Սէրեան խմբակցութիւնները, արդէն իսկ տաք վերաբերում ցոյց կուտան դէպի մեզ:

Մի քանի անգամ առիթ ունեցայ իմ մօտ հրաւիրելու այդ պայքարող ուժերը, զանոնք դնելու համար գործնական հողի վրայ: Իրենց բացատրեցի թէ անհրաժեշտ էր մի ցնցող իրականութեամբ իրենց գոյութիւնը հաստատել, թէ առանց պայքարի կարելի չէր գաղափարի յաղթութիւն, թէ ժամը հասած էր ապարդիւ լինելու: Ամէնքն ալ համոզուեցան իմ պարզած տեսութիւններուս եւ պատրաստակամութիւն յայտնեցին մի բան ընելու:

— Բայց ի՞նչ կարելի է ընել, հարցուց իրենց վարիչ ուժերէն մէկը:

— Ընել մի որեւէ բան, խրատեցի, որ տայ ցնցող տպաւորութիւն, օրինակ՝ մի պայթակղական արարք, մի սխալանոք, վերջապէս մի գործ, որ յուզում առաջ բերէ ժողովրդի զանազան տարրերու մէջ:

Տղերքը ըմբռնեցին թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզէի եւ խոստացան այդ ոգիով չարժիլ:

Ի հարկէ, անոնք պիտի գործեն մեր հրամանով ու մեր ուղղութեամբ. բայց իրենց անհատական պատասխանատուութեան տակ: Մենք կը մնանք միշտ հեռու այդ տեսակ գործերէ, մանաւանդ երբ ատոնք անհաճոյ արդիւնք առաջ բերեն, նոյնիսկ ի հարկին կրնանք դատապարտել գործուած արարքը, գործողներու սոսկական հանգամանքը ցոյց տալ եւ ապացուցանել թէ մեր հակառակորդներու թելադրանքով կատարուած է ամէն բան: Փաստացի իրողութիւններ միշտ մեր ձեռքին տակ պատրաստ կան, այդ մասին միամիտ եղէք:

(Շար.)

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Նազելի Պուճաուեան (Մարսէյլ–Լավալպարէլ) կը նուիրէ 50 ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման, Գեղամ Լուսա – բարեանի մահուան տարելիցին առիթով:

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Ափէ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները կ'ողբան մահը ընկերուհի Մարի Տէր–Գալուստեանի, յաւակցութիւն կը յայտնեն ողբացեալին ընտանեկան պարագաներուն եւ փոխան ծաղկեպսակի 50 ֆր. կը նուիրեն Կապ. Ափէի կայանին:
(Տառնալ «Յառաջ»էն):

ԼՕԹՕ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը եւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութիւնը կազմակերպած են «Լօթօ»ի խաղ մը որ տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ Դեկտեմբեր 12ին ժամը 21ին Փալէ տը Ֆուարի մէջ Վալանս:

Արժէքաւոր նուէրներ հայկական ջերմ մթնոլորտ, քարթերը ապահովել հոգաբարձութեան եւ Մարզականի անդամ – ներէն:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿԻ ՊԱՀԸ

Կեդրոնականցիներու Բաժակի Պահը ըստ աւանդական սովորութեան տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբերի երկրորդ կիրակին

14 Դեկտեմբեր ժամը 13ին
ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ
ԱԿՈՒՄԲԻՆ ՄԷՋ
118, rue de Tourcoing, 75017 Paris

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնական – ցիները եւ համակիրները այս առիթու կազմակերպուած ճաշին:

Անակնկալներ
Ծախքերու մասնակցութիւն

Տեղերը ապահովել մինչեւ 10 Դեկ – տեմբեր հեռաձայնելով ՊԻՐԼԻՒԻՔ հաստատութիւն 236–54–48 փոսք 15:

Déjeuner-Dansant

L'UNION D'AIDE
AUX ETUDIANTS ARMENIENS
Vous invite à participer au DEJEUNER DANSANT qu'elle organise le Dimanche 7 Décembre à 13 heures, au YAN'S CLUB 5, Avenue Reille — PARIS (13e).
PRIX du Repas 65 Fr.
Réservations : Madame KERMEZIAN
15, Rue de Cléry, Paris 2e
Tél. : 236-94-91

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՅԱՆԿ ԻԵ.

Հոկտ. 19ի հացկերոյթին առթիւ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէ 1000, Հ. Ց. Դ. Պօմոնի Ջաւարեան խումբ 500, Հ. Ց. Դ. Շաւարշ Միսաքեան խումբ 400, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի Քրիստափոր խումբ 150, Կապ. Ափէի Պօմոնի մասնաճիւղ եւ Պօմոնի Թաղ. Խորհուրդ 300ական, Տիկին Մարի Գազազեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Մելքոնեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Օհանեան, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Ճառայեան 200ական, Պր. Հայկազ Պօղոսեան 50, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ճանիկեան 200, Պր. Գրիգոր Թիւթիւնեան 100, փոքրիկն Դրօ Գըլըճեան 150, Տիկին Սիրանոյշ Կարապետեան 100, Տիկին Հռիփսիմէ Տօրոմեան 200, Նշան Քհնյ. Դուլգարեան, Մակար Քհնյ. Նաճարեան, Տիկին Թերզի – պաշեան 100ական, Տիկին Ռոզ Տօրոմեան 200, Տէր եւ Տիկին Վարդան Պանտիկեան 100 ֆր.:

Գումար 4850, նախկին գումար 129630
Ընդհ. գումար 134480

Նախորդ ցանկին մէջ («Յառաջ» Նոյ. 29) Վ. Տէր–Վարդանեանի զաւկին ամուսնութեան առթիւ եղած նուէրներու կարգին Պ. Հ. Պէզազեանը պէտք է ըլլար Տէր եւ Տիկին Հայկազ Պէզազեան:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65
présente
deux soirées dansantes, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

NOEL
24 DECEMBRE à partir de 22 heures
avec les chanteurs guitaristes
FERDI LUDOVIC

St SYLVESTRE
31 DECEMBRE à partir de 22 heures
même ambiance et
exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Դեկտեմբեր 5, երեկոյեան ժամը 20·30ին, Տիկին Հաքիմեանի բնակարանը՝ 144 Աւենիւ Արիսթիտ Պրիան, Պանեէօ: Կարեւոր օրակարգ, նոր վարչութեան ընտրութիւն:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՍԷՆ – Մօրիսի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները կիրակի Դեկտ. 7, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկերուհի Շիրան Մխոեանի բնակարանը: Կը խընդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԾԱԽՈՒ Է

Ստիպողաբար ծախու է Առնուվիլի մէջ փավիլյոն մը, երկու յարկ: Գինը 165·000 ֆր. զոր կարելի է վճարել:
Դիմել՝
ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻՆ
77, Rue Lafayette, Paris (9e)
Tél. : 878-02-99

Հ. Ց. Դ.

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Սէն Մօրիսի Վրացեան կոմիտէի ընկերները, Ուրբաթ Դեկտ. 5, երեկոյեան ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի բոլոր ընկերները Շաբաթ 6 Դեկտեմբեր ժամը 21ին Ա.Հարոնեան սրահը:

Կարեւոր օրակարգ – պարտաւորիչ ներկայութիւն:

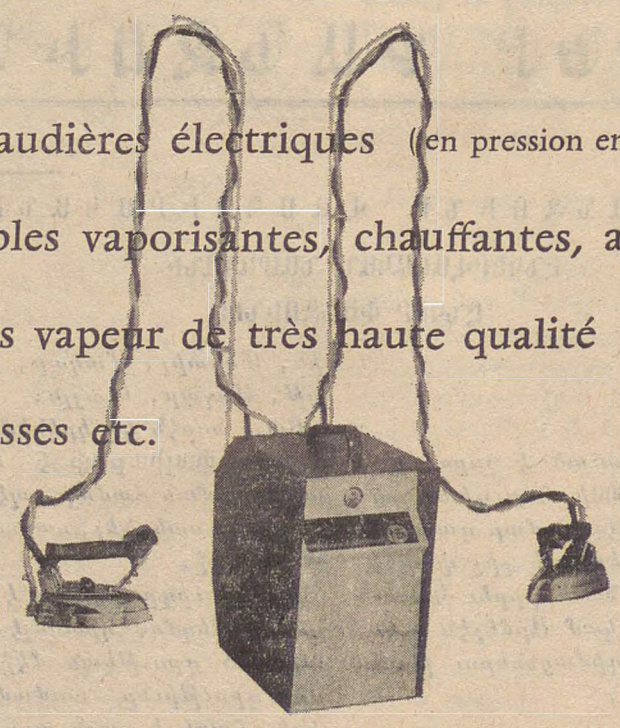
ՎԻԷՆ.— Անի կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը Շաբաթ (Դեկտ. 6) ժամը 20·30ին Իփէկեան սրահը: Բոլոր ընկեր եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, Դեկտ. 6, ժամը 9ին Ա.Հարոնեան սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

HOTEL SPLENDID
31, BD. D'ATHENES — MARSEILLE
Grande Nuitée Dansante
Organisée par
L'U.G.A. - A.S. ARDZIV
Samedi 6 Décembre, de 21 heures à l'aube
Orchestre : LES MEDITERRANEENS de Radio - Monte - Carlo
Résérvations : Téléphoner 48-55-74

ՀԱՑ ԵՐԳԻ ԵՒ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՒ ՄԻԱԿ ՀԱՄԵՐԳ
կ'երգէ
ՎԱՐԴԻՎԱՐ ԱՆԹՈՍԵԱՆ
(Պէյրութէն)
Նուագախումբ
ARMENIAN'S SUNSHINE
Շաբաթ, Դեկտեմբեր 6, ժամը ճիշդ 20·30ին Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ
Խուռներամ փութացէ՛ք հայկական ժամեր ապրելու:
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
կիրակի Դեկտ. 7, ժամը 17էն կէս գիշեր
Dans les salons de l'Hôtel George V
31, Avenue George V — Paris (8e)
Նախագահութեամբ
Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆԻ
Նուագախումբ Ճարպիկեան
Noël Djarbikian vous présente le groupe TROIKA - TZIGANOVITCH
NOMBREUSES ATTRACTIONS — DANSES ET CHANTS
Մուտք 25 ֆր. — ուսանողներու 15 ֆր.
Սեղանները ապահովել հեռաձայնելով՝ 924–38–54

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL
Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. **APPREX** 61 rue de Chabrol 75010 Paris
téléphone : 770.70.89 — 824.68.26 — 523.23.04

ԿԻՐԱԿԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
7
DIMANCHE
7 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 ֆր.	Վեցամսեայ	90 Ֆր.
Արտասահման	Տար. 200 ֆր.	Հատը	1 ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.458

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.458

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ Ի ԽՆԴԻՐ ՆՈՒ ՀՈՐԻԶՈՆՆԵՐՈՒ

— o —

Գ.

ԵՐԿՈՒ ԼԱՐԻ ՎՐԱՑ ՀԱՂԱԼ

Թուրքերը կը կարծեն, որ ո՛չ միայն Մ. Նահանգները, այլ եւ արեւմտեան Եւրոպայի հանրային կարծիքը եւս դատապարտած են իրենց, Կիպրոսի խնդրին մէջ ցուցաբերած կողմը բռնելով։ Ասոր համար կարեւոր պատճառ մըն է ա՛յն, որ եւրոպացիները որոշ պատկեր մը ունին Թուրքիոյ մասին, — Խաչակիրներէն սկսած։ Մտքերու մէջ արմատ ձգած է այն կարծիքը թէ անցեալին Թուրքերը եղած են անգութ, կրօնական մարդի մէջ մոլեռանդ եւ ատակ բիւզանդական մեքենայութեանց։ Թուրքերը երբեք ցոյներուն պէս մեծ թիւով չեն գաղթած արեւմուտք, գաղութներ չեն հաստատած եւրոպական մայրաքաղաքներուն մէջ, ոչ իսկ Ցոյներուն պէս Մ. Նահանգներու Ծորհրդարանի անդամներուն վրայ ազդեցութիւն բանեցնելու միջոցներ ունին։

Պոնֆանթէ կ'ըսէ, որ ներկայիս Եւրոպայի մէջ աշխատող 800.000 Թուրքերը անաւարտ գիւղացիներ են, որոնք թիւնամութեան հաւասարող անտարբեր ընդունելութիւն գտած են եւ նպատակ չունին մնայուն կերպով այնտեղ հաստատուելու։ Իրենք գործաւոր մեծ արժէք ունին, սակայն անոնց մեծ մասը երբեք հնդիստ կեանք չունի քրիստոնեայ մեծամասնութեան մէջ, չի վարժուիր եւ բողոքական կերակուրներուն եւ կիներու հանդէպ ոչ-իսլամներու վերաբերումին։

Թուրքերը հիասթափուեր են Ամերիկացիներէն։ Մերակուտական Համրան Ինան «Թայմ»ի Թղթակցին հասկցուցեր է, որ ապստային զգացումով առգրուած ոեւէ մարդ մէկ կողմի վրայ պէտք չէ դնէ իր յոյսը։ Ըսել ուզեր է, որ Թուրքիոյ չահը կը պահանջէ երկու լարի վրայ խաղալ, այսինքն զարգացել միաժամանակ թէ՛ Ռաչինկթընի եւ թէ Մոսկուայի···։

Ուրիշ պաշտօնատար մը զանգատեր է իրեն, որ Ամերիկացիները միայն մէկ երբորդ չափով վերցուցեր են զէնքի դէմ արգելքը։ Մինչ կ'արտօնեն կանխիկ վճարուած 185 միլիոն տոլարի զէնքերու յանձնումը, դադրեցուցած են իրենց նըպաստ արուած գումարը եւ ապառիկ պնումները։ Եուկոսլաւիոյ պէս համայ նավար երկրէ մը աւելի չահ մը չունին եղեր Մ. Նահանգներէն։

Մինչ այդ երկու երկտանեակ ամերիկեան խարխխներ անգործութեան մատնուած են՝ թրքական դրօշակի եւ Թուրք սպաներու հրամանին տակ։ 7.000 ամերիկացի պաշտօնեաներէն քանի մը հարիւր հոգի իրենց չրջանը աւարտած ըլլալով, Թուրքիայէն մեկնած են։ Գացողներուն տեղ նորեր չեն եկած։

Ցոյնածագիրը վախ կը յայտնէ, որ ինչ արդիւնք ալ որ տան ներկայիս երկուստեք կատարուած բանակցութիւնները նոր կարգադրութեան ձեւ մը գտնելու համար, ամերիկեան խարխխները անտարակոյս որոշ չափով — եթէ ոչ ամբողջովին — պիտի մնան Թուրքերու հրամանատարութեան տակ։

Թուրքերը երբե՛ք պիտի չչեղին երկու լարի վրայ խաղալու իրենց աւանդական քաղաքականութենէն։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄՕՏԵՆԱԼՈՒ ՓՈՐՁԵՐ

Ուաչինկթընը գլո՞ւխ կը բռնէ։ Ո՛ղջ ըլլայ Մոսկուան։

Անգարա՝ ճարպիկ լարախաղաց՝ դիտէ առաւելագոյնս չահագործել աշխարհի ճակատագիրը վարող հակամարտ երկու մեծերը։ «Շանթաժի քաղաքականութիւն»ը, որ անցեալին ա՛յնքան օգտակար էր եղած նոր Թուրքիոյ, Կիլիկիայէն, Լօզանէն մինչեւ Սանճաք, կը չարունակուի ցարդ կիպրոսով եւ յարակից հարցերով։

Թայմի յօդուածագրին համաձայն, Թուրքեամերիկեան բանակցութիւնները կը չարունակուին փենթագոնի մատնա-պէտներուն հետ։ Թուրք դիւանագէտ մը ըսեր է իրեն. «Մենք օրինապահ եւ հաւատարիմ մարդիկ ենք, բայց միաժամանակ զգայուն եւ դիւրաւ հիասթափուող։ Ուստի Թուրքեամերիկեան յարաբերութիւնները զգացումի սահմաններէն հեռանալով գործի (պիզնէս) մօտ հիմերու վրայ պէտք է դրուին»։

Մինչ այդ, կը գրէ Պոնֆանթէ, Թուրքիա հաչառար նոր յարաբերութիւններ մշակած է Ա. Միութեան հետ, որ էր երբեմն ժառանգական թշնամի կը նկատուէր։ Նոյնը՝ հիւսիսի իր միւս դրացիին՝ Պուլկարիոյ հետ։ Միւս կողմէ լայնօրէն ընդարձակած է իր կապերը արաբական աշխարհին հետ, նոյնիսկ զէնքեր ընդունած է Լիբիայէն, նաեւ ՄԱԿի մէջ միացած է «Երրորդ Աշխարհ»ի չարքերուն։ Այս բոլորը չատ հեռու են այն օրերէն, երբ Թուրքիա ՄԱԿի մէջ Ֆրանսայի ի նպաստ կը քուէարկէր՝ ընդդէմ Ալժերիոյ եւ կը նկատուէր Արեւմուտքի դարձակալը միջազգային հաւաքոյթներու մէջ։

Թուրքիա Մոսկուայի մօտեցած է անձնական ամուր չահեր ապահովելու համար։ Անգարա Ա. Միութենէն ստացած է աւելի քան կէս միլիառ տոլարի վարկեր, մեծ մասամբ ճարտարարուեստի ծրագիրներուն, մասնաւորապէս Իզքէն-տէրունի պողպատի գործարանին համար։

Ըստ Թայմի յօդուածագրին, Մոսկուա վախնալով, որ Ցոյներու իշխանութեան տակ կիպրոս կրնայ ՕԹԱՆի համար հզօր օդանաւակիր մարտանաւ մը դառնալ, պաշտպաներ է Թուրքիան ընդդէմ Ցունաստանի։ Նոյնիսկ առաջարկած է զինուորական զէնքեր ծախել Թուրքիոյ, սակայն Թուրքերը ցարդ չեն ընդունած բոլչեւիկեան առաջարկը։ Ա. Միութեան հետաքրքրուած է եղեր միշտ ձեռք անցնել Տարտանէլի Նեղուցը, որ Թուրքիոյ հակակշռին տակ է եւ գոնէ տեսականօրէն ՕԹԱՆի իրաւունք կուտայ փակելու Մոսկուայի միակ ճամբան դէպի Միջերկրական։

Անգարայի նոր մերձեցումը Արաբներուն՝ նպատակաւոր է։ Արեւմտեան եւրոպայի նման Թուրքիա եւս «փեթրոտոլար»ի պէտք ունի։ Լիբիոյ առաջարկած է իր «թեքնիք» աջակցութիւնը՝ Տրիպոլիսի նաւահանգիստը մեծցնելու համար։ Նոյնպէս համաձայնած է քննել միասնաբար զէնք արտադրելու կարելիութիւնը։ Իրաքի հետ միասին 750 միլիոն տոլար ծախքով 500 մղոն երկարութեամբ նաւթամուղ մը պիտի կառուցանէ՝ Թուրքեքէյէն դէպի արեւմտեան Եւրոպա չոգեհաւով քարիւղ փոխադրելու համար։ Անցեալ չաբաթ Իրանի հետ ստորագրած է մէկ միլիառ երկու միլիոն տոլարի համաձայնագիր մը՝ իրագործելու համար թրքական չինարարական ծրագիրները, նաեւ հանգիստի, փոխադրական միջոցներու, աննդեղէնի վերաբերեալ։

Բացի տնտեսական պատճառներէ, Թուրքիա բացէ ի բաց Արաբներու աջակցութեան պէտք ունի կիպրոսի հարցին համար։ Ահա՛ թէ ինչո՛ւ Թուրքիա ՄԱԿի մէջ քուէ տուաւ Սիոնականութիւնը իրեւ ցեղապաշտութեան մէկ ձեւը հռչակող բանաձեւին։ Թուրքերը ցարդ կ'ընդդէմանան Իսրայէլի հետ երկար առեւնչ է վեր չարունակուղ իրենց յարաբերութիւնները խղելու մասին Արաբներու ճնշումին։

Ընկերային կեանքը վերջին տարինե-րուն արագօրէն փոխուած է, կը գրէ Պոնֆանթէ, իրրեւ հետեւանք ճարտարարուեստի զարգացման. հակամարտու-թիւն ծագած է հարուստին եւ աղքատին, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ։ Գիւղի բնակիչները չերմեռանդ իսլամ են։ Եւրոպականացած քաղքենիները կը բնակին Պոլսոյ, Ատանայի եւ Իզմիրի պէս գործի կեդրոններուն մէջ։ Մեծահարուստները, որ բնակչութեան 20 առ հարիւրը կը կազմեն, կը ստանան ազգային եկամուտին 57 առ հարիւրը։ Շատ աղքատները, որ 20 առ հարիւրը կը կազմեն, կը ստանան 4,5 առ հարիւրը։

Անհաւասարութեան գլխաւոր պատճառը աշխարհագրական է։ Թէեւ տեղական օդանաւեր կ'երթեւեկեն Արեւելեան Թուրքիա, սակայն միայն մէկ երկաթուղի դիծ է, որ երկրին արեւմտեան չրջանը կը կապէ հեռաւոր, մոռցուած ներքնամասին հետ, որ կեդրոնական ամայի լեռնաշաւտին մէջէն կ'երկարի դէպի արեւելեան մարզերը։ Անգարայէն Թատուան (Վանայ լիճին վրայ) ամէնօրեայ կառախումբը 40 ժամէն կը հասնի եւ սովորաբար 24 ժամուան յապաղում կ'ունենայ։ Երբ պատահմամբ ժամանակին հասնի, Թատուանցիները կ'ըսեն եղեր, որ «ասիկա երէկուան կառախումբը պէտք է ըլլայ», կը հեգնէ Թայմի ամերիկացի յօդուածագիրը։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Գաղի մը տողով

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ բուռն բանավէճեր ծագեցան գլխաւորաբար Ներքին նախարար Փոնիաթովսկիի եւ ժորժ Մարշէի միջեւ։ Մանաթ է որ 16 գինուորա-կրուածներ եւ վեց քաղաքացիներ ամբաստանութեան տակ առնուած են Պետութեան Ապահովութեան Ատեանին կողմէ եւ թէ ասոնց մէջ կան Սէ. էֆ. Տէ. Թէ. սենտիքալին գաւառական պատասխանատուները։ Զախը կը բողոքէ եւ Ուրբաթ օր էտ. Մէռի գլխաւորութեամբ ցոյց մը կը կատարուէր Պասթիլ։ Ուրիշ մըն ալ պէտք է ըլլար Շաբաթ կէսօրէ ետք, այս անգամ երեք ձախ կուսակցութեանց նախաձեռնութեամբ։ Ազգ. ժողովին մէջ, Փոնիաթովսկի որու «սեւ կենդանին» է համայնավար կուսակցութիւնը զայն կ'որակէր խառնակութեան կուսակցութիւն մը եւ զայն կ'ամբաստանէր որ գինուորա-կրուածները կը հրահրէ եւ զանոնք կը հրաւիրէ զէնք քաշելու իրենց սպաներուն վրայ։ Մառշէ կը հերքէ եւ կ'ըսէ թէ համայնավարները մատ չունին բանակին մէջ անցած – դարձածին մէջ եւ վտանգաւոր մարզ մը կը նկատէ Փոնիաթովսկին ու կը պահանջէ անոր հրաժարումը։

ԼԻԲԱՆԱՆ աւելի հանդարտ է։ Կառավարութեան միջամտութեամբ առջի օր առեւանգուած 150 հոգիէ (երկու կողմերէն) ազատ արձակուած են հարիւրը։ Շամուն, Ներքին նախարարը յայտարարեց թէ եթէ կռիւները վերսկսին, պատճառը այս առեւանգումները պիտի ըլլան։

ՊՈԼՍՈՑ մէջ ուսանողներու եւ ոստիկաններու միջեւ եղած բախումներու հետեւանքով (սպաննուած ուսանողի մը յուղարկաւորութեան առթիւ) չուրջ 100 հոգի ձերբակալուած են։ 23 վիրաւոր կայ։ Միւս կողմէ 16 մահապատիժ պահանջուած է ծայրայեղ ձախ չարքային-ներու դէմ, զինուորական դատախազին կողմէ որ 165 էջնոց ամբաստանագիր մը կարդացած է։

ԱՆԳԼԻՈՑ Արտաքին նախարարութիւնը հերքեց խորհրդային ամբաստանութիւնը թէ անգլիացի գաղտնի ոստիկաններ ծեծած են Սուբէն Յարութիւնեանը, որպէսզի Ա. Միութիւն չվերադառնայ։ Սուբէն Յարութիւնեան մաս կը կազմէր Հայաստանի պարախումբին, որ վերջերս Լոնտոնի մէջ ներկայացումներ տուած էր։ Պարողը նախ քաղաքական ապաստանի իրաւունք խնդրած էր, ապա որոշած էր Հայաստան վերադառնալ։ Խորհրդային ամբաստանութիւնը հրատարակուած է «Լիտերաթուրնայա Կազետա»ի մէջ։

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Հինգչաբթի գիչեր Գերքի Բանուորներու Սէ. Ժէ. Թէ. սենտիքային անակընկալ գործադուլի որոշումին իրրեւ հետեւանք, փարիզեան օրաթերթերը — որոնց կարգին՝ «Յառաջ» — չկրցան լոյս տեսնել Ուրբաթ օր («Յառաջ»ի համար Շաբաթի թիւ)։ Գործադուլի այս որոշումը տրուած էր բողոքելու համար ոստիկան-ական զոպռումներուն դէմ որոնք տեղի ունեցած էին Հինգչաբթի ժամը 18ին Առ գ'է Մեթիէէի Փոնաերիաթուառին առջեւ, ուր Փարիզիէն Լիպեռէի բանուորները ցոյց մը կը կատարէին։ Քիչ հետք հոն պիտի հասնէր Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէն 50ամեայ ոգեկոչումի արարողութեան նախագահելու։ Բախումները բուռն բնոյթ ստացած են եւ քանի մը տասնեակ վիրաւորներ կան, վեցը՝ ծանր վիճակի մէջ։ Ոստիկաններ ալ վիրաւորուած են։

Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ Փարիզեան Մամուլի Սենտիքան իր հրատարակած զեկոյցին մէջ կը չեշտէ թէ եօթնեօրդ անգամ ըլլալով վեց ամսուան ընթացքին Սէ. Ժէ. Թէ.ն արգելք կը հանդիսանայ թերթերու հրատարակութեան, տեղ-տեղ ստիպելով բանուորներուն որ հեռանան տպարաններէն, կէս ձգելով օրաթիվներու վրայ արդէն սկսած տպագրութիւն մը եւ աւելորդ կը դարձնէ լրագրողներու, պաշտօնեաներու եւ այլ աշխատաւորներու աշխատանքը։ Այս պայմաններուն մէջ, Փարիզեան Մամուլի Տնօրէններու Կոմիտէն կ'արձանագրէ որ Սէ. Ժէ. Թէ.ն իր ընթացքով իսկ խզած է յարաբերութիւնները Փարիզեան Մամուլի Սենտիքային հետ եւ այս վերջնոյն պիտի առաջարկէ որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնէ։ Սէ. Ժէ. Թէ. սենտիքան բուռն պատասխան մը կուտայ յայտնելով թէ այս ամբողջին պատասխանատուն Ամօրին է (Փարիզիէն Լիպերէի տէրը), որուն անունը չի տրուիր իսկ եւ թէ թոյլ պիտի չտայ գործատիրութեան որ սպառնալիքներ ընէ։

Մէկ յստակ կէտ կայ սակայն, այն է որ Փարիզիէն Լիպերէն անգամ չէ Փարիզեան Մամուլի Սենտիքային եւ թէ ինք ··· լոյս կը տեսնէ։

ԿԻԼԻԿԻԱ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ)

Գրեց՝ Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԻԿԵԱՆ

Ասանդուխեան մը համաձայն, Կիլիկիա յորջորջումը ծնունդ առած է Փիւնիկէի Ագենովը Թագաւորին Կիլիկոս որդիին անունէն:

Կիլիկիոյ վրայ իշխած են Ասորեստանցիները, Պարսիկները, Եգիպտացիները: Մեծն Աղեքսանդը Դ. դարուն Քրիստոսէ առաջ գրաւեց Կիլիկիան որ յետոյ մաս կազմեց Սելեւկեաններու կայսրութեան:

103 Թուին Ք. առաջ Կիլիկիա դարձաւ հռոմէական նահանգ եւ համբաւաւոր ճարտասան Կիկերոն՝ կարգադրեցաւ անոր կառավարիչ: Ցետոյ Բիւզանդացիները տիրապետեցին անոր եւ Թ. դարուն անցաւ Արաբներու ձեռքը:

Բիւզանդիոնի հայազարմ կայսրը Փոկաս (962–69) գրաւեց ամբողջ Կիլիկիան մինչեւ Անտիոք՝ որ Բիւզանդացիներուն ձեռքը մնաց մինչեւ 1078 Թուականը: Փոկաս իսլամները վտարեց երկրէն, զանոնք քրիստոնեաններով փոխարինելով, որոնց մէջ կային Հայեր:

Հայերու գոյութիւնը Կիլիկիոյ մէջ շատ հին ժամանակներէ կը սկսի: Նորագոյն տուեալներու համաձայն, Քրիստոսէ ԺԱ. դար առաջ Ամմէնները կիլիկեան հողերու վրայ կը բնակէին Ուրարտու անցնելէ առաջ:

Հոմերոս կը յիշէ Կիլիկիոյ Արիմները կամ Արիմէնները Ք. Ա. Ժ. դար:

362ին Ստեփանոս Ուլնեցի նահատակուած է Ցուլիանոս Ուրացողի կողմէ եւ Թաղուած Ուլնիա որ է Զէյթուն:

404ին երբ Ս. Ցովհան Ոսկեբերան Կիւսիոս աքսորուեցաւ, հոն Հայեր գտաւ:

Ը. դարը կարելի է նկատել Հայոց դէպի Կիլիկիա զանգուածային գաղթի շրջանը:

809ին Սիսի մէջ Հայեր հաստատուած էին:

Արաբական գրաւման շրջանին Տարսոն եւ Անտիոք հայաբնակ կեդրոններ էին:

990ին Խաչիկ Ա. Արշարունի կաթողիկոսը եպիսկոպոսներ նշանակեց Անտիոքի, Տարսոնի եւ Սելեւկիոյ համար:

Այս շրջանին Սեաւ լեռներուն վրայ (Ամանոս) վանքեր հաստատուած էին:

Հետզհետէ Հայոց գաղթը կը կատարուէր Կապադովկիոյ կողմէն որ այդ շրջանին իսկապէս դարձած էր փոքր Հայաստան մը:

1071ի Մանազկերտի պատերազմէն վերջ, երբ սելճուք Թուրքերը չախչախեցին բիւզանդական բանակը, տիրելով բովանդակ Մեծ Հայքի, հայ իշխաններ սկսան Կիլիկիա հաստատուիլ:

Փիլարտոս՝ ծագումով Հայ, բիւզանդացի զօրավարը, ապստամբելով կայսրէն գրաւեց Մարաշի շրջանը անկախ կառավարութիւն մը հիմնելով հոն եւ հրաւիրեց հայ իշխանները գալու Կիլիկիա անոնց աւարներ բաշխելով:

Կայսրն ալ միաժամանակ բերդեր բաշխած էր հայ իշխաններու որպէս պաշտպանութիւն իր արեւելեան սահմաններուն: Այսպէս՝ Ապլղարիպ Սրծրունի տէր էր Տարսոն քաղաքի, Դոզ Վասիլ՝ Քիսխինի (Մարաշի մօտ): Օշին տէրն էր Լամբրոնի: Ս. Ներսէս Շնորհալիի հայրը՝ Ապիրատ՝ ունէր Ցովք դղեակը Այնթապի մօտ:

Ռուբէն իշխան եղաւ հիմնադիրը հայկական Կիլիկիոյ: Ան 1076ին կայսրէն ստացած էր Կոսիտոռոս ամրոցը. երբ Բագրատունի վերջին Թագաւորը Գագիկ Բ. սպանուեցաւ Ցոյներէ, Ռուբէն Հաճընի մօտ Գոռոմոզոլ աւանը ապաստանեցաւ, ապա գրաւեց Բարթր Բերդ ամրոցը Սիսի մօտ, եւ օգտուելով Բիւզանդիոնի տկարացումէն եւ Սելճուքներու ներքին պատերազմէն, 1080ին անկախութիւն հռչակեց:

Իր յաջորդին՝ Կոստանդինի օրով, հասան Ա. խաչակիրները եւ այնուհետեւ նորածին հայկական իշխանութիւնը աւելի առընչութիւն ունեցաւ եւրոպացի ասպետներուն հետ քան Բիւզանդացիներուն:

Թորոս գրաւեց Սիսը, իսկ Լեւոն Ա. երկիրը ընդարձակեց մինչեւ Միջերկրական ծով, գրաւելով Մամեստիան, Ատանան եւ Տարսոնը որ դարձաւ Հայոց նոր մայրաքաղաքը:

Լեւոն Բ. Մեծագործ (1187–1219) աւելի ընդարձակեց երկրին սահմանները, եւ Թագ ստացաւ Գերմանիոյ Հենրիկոս Զ. կայսրէն, մայրաքաղաքը Սիս փոխադրելով. շինեց բազմաթիւ ամրոցներ (72) Կիլիկիոյ սահմանները պաշտպանելու համար:

Անագարբա, Բարձրաբերդ, Լամբրոն, Վահկաբերդ նշանաւոր բերդեր էին:

Հեթում իր երկիրը պաշտպանելու համար Եգիպտոսի Արաբներու դէմ, դաշնակցեցաւ Թաթարներու Մանկու Խանին հետ. դժբախտաբար Թաթարները չուտով իսլամութիւնը ընդունեցան եւ այս դաշինքը երկար չտեւեց:

Հայեր խնամիական կապեր հաստատած էին Եդեսիա, Անտիոք, Տրիպոլիս, Երուսաղէմ եւ Կիպրոս հաստատուած խաչակիրներու հետ որուն հետեւանքով Կիլիկիոյ վերջին Թագաւորը եղաւ Կիպրոսի Լուսինեան տունէն Լեւոն Զ. Ֆրանսացին, որ գահը կորսնցուց 1375ին յանձնելով Սիսը Եգիպտացիներուն եւ աքսորական մեռաւ Փարիզի մէջ 1393ին եւ Թաղուեցաւ Սէն Տընիի մայր տաճարին մէջ:

Կիլիկիոյ հայկական անկախ իշխանութիւնը տեւեց չուրջ երեք դար (295 տարի) 1080–1375:

(Շար. – 1)

ՎԻՄԱԳԻՐ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— o —

(Գ. եւ վերջին մաս)

Հայ ժողովուրդը շատ անգամ ընդվզած է օսմանեան իշխանութեան սանձաղեր – ծած հալածանքներուն եւ բռնութիւններ – րուն դէմ, զէնքի ուժով վտրձած է բարելաւել իր կեանքը: Թէեւ այդ պայքարը ձախողած է, սակայն Հայաստանի կարգ մը շրջաններու բնակիչները յաջողած են պայքարի ճամբով կիսանկախ վիճակ մը ապահովել իրենց համար: Այս առումով ուշադրութեան արժանի է 1736ի վիմա – գիր բանաստեղծութիւն մը՝ նուիրուած Մելիք Շահնազարի զաւկին՝ Մելիքի: Տէր դառնալով հայրենի Վարանդայի, յաջողած է երկիրը ազատել օսմանեան կայսրութեան հարկատու վիճակէն: Հեղինակը դիմագիծը հետեւեալ ձեւով պատկերացուցած է.

Սա էր հացով, սեղանով լի,
ողորմեր ամէն ազգի.
կերպարանօք էր գովելի,
թագ, պարծանք էր Հայոց ազգի.
յոյժ կողոպեաց ազգէն դաջկի,
պատերազմեաց յետ օսմանցի,
սա ոչ ետ հարկ թագաւորի,
ամուր պարիսպ էր աշխարհի...

1820ին, հրապարակաւ, դահիճներու ձեռքով, ղէսատուած է Պօղոս հայ իրականութեան երեւելի դէմքերէն մէկը՝ Սաքայեան Գրիգոր իշխանը, որ հայկական միջավայրի մէջ ծանօթ եղած է իր ազգանուէր գործունէութեամբ: Թուրք իշխանութիւններու կողմէ հալածանքի ենթարկուած է այն պարզ պատճառով, որ արհամարհելով սպառնացող վտանգը, պաշտպան եւ նեցուկ կեցած է իր ժողովուրդին: Իրրեւ պատիժ, թուրք իշխանութիւնները մատնած են մոլեռանդ խուժանին՝ ծերունազարդ իշխանը, ապտնետած են բանտ: Ըմբռնելով, որ բռնակալները առիթ կը փնտռեն հալածելու Հայերը՝ «կամօք յաժն էառ ըզվտանգ ազգին» եւ կը զոհուի.

Տեսեալմբ փառաւոր՝ մեծատոհմ իշխան,
սատար ընդելոց՝ որբոց օգնական.
բանից սուրբ գրոց՝ հըմուտ բաւական,
լուսաւորչաւանդ՝ կըրօնից պաշտպան.
ուստի մատնեցաւ յամբոխէ խուժան,
բանտից տանջանաց ի դահճաց դաժան,
կամօք յանձն էառ ըզվտանգ ազգին,
գլխատեալ եհեղ զարիւն իւր անգին՝
ի դուռն ժամու սուրբ Աստուածածնին...

Գրիգոր գլխատուած է Կ. Պոլսոյ Ս. Աստուածածին եկեղեցիին դրան առջեւ՝ ի ցոյց եւ սարսափ իր ազգակիցներուն:

Ցուզիչ է նաեւ Խաչատուր Բաստրմաճեանի նուիրուած վիմագիր բանաստեղծութիւնը (1872): Իր բարեգործութիւններուն չնորհիւ հռչակուած է «առաջ պայծառ եւ լինքնալոյս», «մեծագործ» եւ «չինաբար»: Եւ չուտով քինախնդիր Թշնամին դաւադրաբար սպաննած է Խաչատուր իշխանը.

Աւա՛ղ, նախանձ թշնամւոյն խաչին
ի մի զարկ ատրճանակի լայնաբերան,
բարձ զկեանս ազգասիրիս,
որ որբոց եւ այրեաց էր կեանք
եւ պաշտպան...

Հայրենիքին ազատութեան եւ անկախութեան տենչով տառապած է Նոր Ջուղայեցի Շամիրի կրտսեր զաւակը՝ Յակոբ: Օտարութեան մէջ իր մահկանացուն կնքած, հայրենիքին ազատութիւնը չտեսած մարդուն խոր մտորումները կան Յակոբի նուիրուած քանաստեղծութեան մէջ.

Ողջոյն ձեզի, որ կ'ընթեռնուս
տապանագիրս իմ շիրիմիս,
պատմէ ինծի լուրեր, խօսէ
ազատութեան մասին,
մարդերուն իմ հայրենիքիս,
որու վրան այնքա՜ն լացի.
Ըսէ ինծի՝ արդեօ՞ք եղաւ
անոնց մէջէն քաջալաւ
պահապան մ'որ զիրենք ուղիղ
առաջնորդէ, պաշտպանէ:

Յակոբ իր ամբողջ կեանքին ընթացքին սպասած է ազատութեան օրուան, երբ Հայութեան ծոցէն վերջապէս կը ծնի «բարի հովիւ» մը, որ կը հսկէ «հօտին վերայ ցերուցեան»՝

Զի ես իրաւ ըսպասեցի
բոլոր օրերն իմ կեանքիս,
որ գար բարի հովիւ մ'հսկել՝
Հօտին վրայ ցերուցեան...

Յակոբ ցաւ յայտնած է, որ դժեան ճակատագիրը զինքը նետած է հեռաւոր Մարաքեա, եւ այդ օտար երկիրը առյաւէտ «իր ծոցին մէջ պիտի պահէ» իր նշխարները՝ հայրենիքի կարօտը իր հոգիին մէջ, հայրենի երկրին եւ ժողովուրդին ազատութիւնը չտեսած:

Ինչպէս կը տեսնուի, հայ վիմագիր բանաստեղծութիւնը, իսկապէս, կը ներկայացնէ ոչ միայն գրական արժէք, այլ եւ Հայոց պատմութեան տուեալ շրջանը լուսաբանող իւրայատուկ աղբիւր:

Ս. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

1915-Ի ԴԱՌՆ ՅՈՒՇԵՐԷՍ ՀԱՄԱՌՕՏ ՄԱՍՄԸ

— Շատ լաւ նպատակի մը համար եկած ես, կը պատասխանէ տնօրէնը, բայց մեծ սխալ մը գործած ես. պէտք է որ հոս գայիր, նպատակդ յայտնէիր: Մենք քու գործդ կը կարգադրենք, որով ապօրինի է քու վարմունքդ, եւ իրրեւ պատիժ 200 ոսկի պիտի վճարես: Հոս քանի մը մշեցի տղաքներ կան, զորս Թուրքերու քովէն հաւաքած բերած են. բոլորն ալ տնօրէնի ծառաս կը պտըտին, այդ 200 ոսկիով անոնց ուտելիք պիտի գնենք, որ լաւ մը կշտանան ժամանակ մը:

— Շատ լաւ, կ'ըսէ մեր Ամերիկահայը, քանի որ մշեցի տղոց համար է, 200 ոսկի եւս կը նուիրեմ իմ կողմանէ, որովհետեւ աւտնք լաւ Հայերու զաւակներ են:

Պր. տնօրէնը, Ամերիկահայուն հաւնած կինը քովը կը կանչէ ու հաւանութիւնը կ'առնէ: Անոնք քանի մը օրէն ամուսնացան եւ մեկնեցան Ամերիկա, իսկ մենք դրեթէ ամէն ամիս ոչխարի միսով փիլաւ կերանք, երջանկութիւն մաղթելով նոր – բապսակ ամոլին:

1918 Նոյեմբեր ամսուն, տնօրէնը, մեզ մշեցի տղաքներս, իր գրասենեակը հրաւիրեց. անուն – մականուն գրեցին եւ ըսին որ յաջորդ առաւօտ նաւով Պոլիս պիտի տանին եւ անկից ուղղակի Եսի Գուլէի Ազգային Հիւանդանոցը, որբանոց մը բացուած է որբերուն համար:

Ցաջորդ օր, ըսածին պէս, մեզ որ – բանոց յանձնեցին:

Որբանոցի այդ ժամանակուան տնօրէնն էր Պր. Զոլաքեան. ուսուցիչները Պ. Պ. Խորով Ներսէսեան (Վշտունի), Լեւոն Խաճանեան (բանաստեղծ), Արշակ, Երուանդ եւ ուրիշներ որոնց անունները եւ մականունները մոռցած եմ դժբախտաբար:

Բոլորս ալ Քիւրտերու, Թուրքերու, Աբաքներու, Զերքէզներու քովէն հաւաքած բերած էինք. կայինք մօտաւորապէս 300 հոգիէ աւելի. այս բոլորին խօսք հասկցնել այնքան ալ դիւրին բան մը չէր, որովհետեւ բոլորս ալ, առանց բացառութեան, իւրացուցած էինք անոնց դէշ սովորութիւնները եւ դարձած էինք կատարեալ վայրենիներ. ուստի հարկաւոր էր խիստ կարգապահութիւն: Շնորհիւ մեր ուսուցիչներու չանքերուն եւ մանաւանդ Պարոն Խորովի մանկավարժական կարողութեան, շատ չուտով կարգ ու կանոնի մէջ մտանք. դասախօսութիւններ սկսան, սկաուտական խումբեր կազմուեցան Պր. Օննիկ Եազմաճեանի խմբապետութեամբ, պահ մը վերջ ֆութպոլի խումբեր կազմուեցան ու դպրոցը սկսաւ կանոնաւոր ընթանալ:

Մեր մէջ կային բաւական տարեց թէ փոքր տղաքներ, որոնք բնաւ Ա. Բ. Գ. չէին դիտեր, բայց չնորհիւ մեր ուսուցիչներու համբերութեան եւ չանքերուն, շատ կարճ ժամանակուան մէջ, բոլորն ալ սորվեցան Մեսրոպեան տառերը եւ սկսան դրել–կարդալ:

Այսպէս անցուցինք 1919 Թուականը:

1920ին Նշան Թաչի մէջ որբանոց–արհեստանոց մը բացաւ Ազգային Ընտանութիւնը եւ մեզի ըսին թէ ով որ կը փափաքի արհեստի հետեւիլ Նշան Թաչ կը ղրկենք: Քանի մը տղաքներու հետ ես ալ գրուեցայ: Քանի մը օրէն մեզ փոխադրեցին արհեստանոցը, որ բաժնուած էր երեք մասնաճիւղէ.— կօշկակարութիւն, դերձակութիւն եւ տաղաւարձութիւն. ուզուղը իր փափաքած ճիւղը ընտրեց: Ես ընտրեցի կօշկակարութիւն:

Հազիւ Նշան Թաչ հասած ու գործի սկսած էի, ծաղկախտի բռնուեցայ ու ծանր հիւանդ պառկեցայ. 16 տարեկան էի. տաքութիւնս չատ բարձրացաւ, գլխս մեկուսացուցին եւ առանձին սենեակ մը գրին, բժշկական խորհուրդով որ միւս որբերն ալ չբռնուին նոյն ախտէն:

Մշեցի բժիշկ Մանուէլեան ամէն օր կուգար, խնամքով կը քննէր, պէտք եղած դարմանումները կ'ընէր, բայց տաքութիւնս չէր իջներ. տկարանալ սկսայ ու նիհարնալ ալ:

Օր մը բժիշկը ինծի հարցուց.
— Ծնողք ունի՞ս:
— Դժբախտաբար...
— Հեռուէն կամ մօտէն մէկը չունի՞ս:
— Ոչ ծնողք ունիմ եւ ոչ մէկը հեռուէն եւ մօտէն պատասխանեցի, այլ մեկ հայրենակից ընկեր մը ունիմ Եսի Գուլէի Ազգ. Հիւանդանոցին որբանոցը, որ Զերքէզներու քով չորս տարի միասին ենք անցուցած. միայն ան կայ որպէս մշեցի հայրենակիցս եւ սիրելի ընկեր:

— Լաւ ըսաւ բժիշկը, կը փափաքի՞ս զինք տեսնել:

— Այնուհետեւ, եթէ հնարաւոր է. շատ կը բաղձամ զինքը տեսնել:

— Հոգ մի ըներ, անպայման բերել կուտամ զինքը:

Եւ իրօք, յաջորդ օրը իմ ընկեր Սամսոնը քովս էր: Շատ մեծ հաճոյք պատճառեց անոր դալը, տաքութիւնս բաւական իջաւ այդ օր: Սամսոնին հետ բաւական խօսեցանք մեր անցեալէն եւ ներկայէն ու ան խօսք տուաւ ինծի ըսելով որ ինքն ալ պիտի արձանագրուի իրրեւ արհեստաւոր ու պիտի գայ ինծի միանայ, ու մեկնեցաւ:

ՍՈՐՏԱՐՑԻ

(17 – Շար.)

ՎԱՂԱՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ ԺԱՄԱԿ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒՆԱԿԱՆ ՎԱՂՎԱՅՐԱՔԱՂԱՔ ՄԱՅՔ

ՎԱՂԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՍՏԱՅԻ (Յառաջ) — Մայն ատեան ժողովուրդին ներկայացուցիչներուն ընտրութեան համար հրաւիրուած է։ Ընտրութիւնը պիտի կատարուի ընդհանուր քուէարկութեամբ։ Ընտրելիները պիտի ըլլան ոչ միայն ազգային ներկայացուցիչներ, այլ նաեւ ներկայացուցիչներ ամբողջ ժողովուրդին

Պ. Եդուարդ Կէօվճեան, այրի Տիկին Սոֆի Յակոբովիչ, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Շաուրօֆ կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, զաւկին եւ քրոջ՝

ՎԵՐԺԻՆ ԿԷՕՎՃԵԱՆԻ
(ծնեալ Յակոբովիչ)

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 4ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երեքշաբթի Դեկտ. 9ին ժամը 11ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 Ռիւ Ժան-Կուժոն:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ ժամը 17էն սկսեալ:

Հոն ներկայ է կազանդ Պապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով քաշխելու համար ներկայ բոլոր մանուկները:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Վարժարանի աշակերտներու քառաձայն երգչախումբը եւ

ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ
իր նուագախումբով
ԵՒ ՍԵՒԱՆ

Սիրով կը հրաւիրուին վարժարանի բարեկամները եւ համակիրները:

26, Ռիւ Թրուայոն, ՍԵՒՐ
Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ
«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը
Փարիզի մէջ Յունուար 18ին

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65
présente
deux soirées dansantes, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

NOEL
24 DECEMBRE à partir de 22 heures

S^T SYLVESTRE
31 DECEMBRE à partir de 22 heures

avec les chanteurs guitaristes
FERDI LUDOVIC

même ambiance et
exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

LE YAN'S CLUB
5, Avenue Reille, PARIS 14
Vous invite
le Vendredi
12 Décembre à une soirée
CARZOU
à l'occasion de la parution de
« CARZOU GRAVURE - LITHO »
tome II
Préface Marcel Brion de l'Académie Française, Introduction à l'œuvre par Pierre Mazars, Commentaire de chaque œuvre par Maguy Furhange
SIGNATURE.— à partir de 19 h. 30
Dîner vers 22 heures. Réservation obligatoire pour le dîner en téléphonant 589-20-48

Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԴԱՐԱՆԻՆ
Այցելութեան առթիւ

Թեհրանէն Պ. Յովսէփ Ղուկասեան հազար գերմանական մարք կը նուիրէ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Ծովի Փարիզի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ Թէյասեղան մը իր պարոյի աշակերտներուն եւ Ծնողքներուն համար Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամները:

le voyage en grèce

Mayda BERBERIAN
6, rue de l'Echelle PARIS 1
tél 260 30 20 et 260 67 34
de 9 h. à 19 h. tous les jours

DEPART CHAQUE SAMEDI
Paris - Athènes - Paris
A partir de
850 Fr.
Week-End et séjours de moins d'un mois
INTERROGEZ-NOUS POUR D'AUTRES CHARTERS
DEPARTS SPECIAUX POUR NOEL ET PAQUES
ՁԵՐ ԱՄԱՌՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
Դիմեցէ՛ք ՄԱԳՏԱ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ
LE VOYAGE EN GRECE
Ամէն օր ժամը 9էն 19

ARMÉNIE 1975 ՀԱՅԱՍՏԱՆ
Départs chaque mois :
du 20 Décembre au 3 Janvier
à partir 2580 F
Demandez nos brochures détaillées
Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.
Renseignements et Inscriptions
A PARIS Sonia Coumryantz
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64
A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66
A MARSEILLE Dicran Cazarian
61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19
Licence Voyages : A. 721.

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

85ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ
կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի
մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր խումբերուն
Շաբաթ Դեկտեմբեր 13, ժամը 21ին
Սվլանահիա պանդոկը (Պուլվ. տ'Ալբէն)
կը խօսին
ԸՆԿԵՐ ՄՈՒՇԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
MAITRE MICHEL PEZET
(*Secrétaire Fédéral du Parti Socialiste des B. du Rh., chargé des relations extérieures*)
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

L'ARCHE DE NOE
42, RUE DESCARTES, 75005 PARIS - Tél 326 31 37
Venez Déjeuner
Venez Diner
OU MIEUX
Après le théâtre
Venez Souper
et goûter sa fameuse soupe aux tripes, (*Khache*)
DES SPECIALITES ARMENIENNES
UN AIR DE FLAMENCO
×
Vous trouverez tous les produits orientaux à des prix imbattables chez
CHIRAG
Entièrement rénové
26 Rue de Trévise — 75009 Paris — Téléphone 770-38-63
Livraison à domicile à partir de 150 FF

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
9
MARDI
9 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փրանսա	Տար· 170 փր·	Վեցամսեայ	90 փր·
Արտասահման	Տար· 200 փր·	Հատը	1 փ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·459

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.459

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ Ի ԽՆԴԻՐ ՆՈՐ ՀՈՐԻԶՈՆՆԵՐՈՒ

— o —

Գ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՏԽՈՒՐ ՎԻՃԱԿԸ

Այլապէս չահեկան տեղեկութիւնները կուտայ ամերիկեան Թայմ չաթաթաթերը նոր հորիզոնները փնտռող Թուրքիոյ մասին։ Մանաւանդ ախուր գոյներով կը նկարագրէ երբեմնի չէն ու բարգաւաճ հայկական նահանգներու այսօրուան ողբալի վիճակը։

Այսպէս, կը գրէ թէ արեւելեան նահանգներու 30·000 գիւղերէն 3·600ը մնայն ելեկտրականութիւն ունի։ Գիւղացիներու մեծ մասը դպրոցէ զուրկ է։ «Մեկալ Թուրքիան» կոչուած այդ չորս չորրորդին բնակիչներէն 80 առ հարիւրը գրել կարդալ չի գիտեր։ 180·000 բնակիչ ունեցող Պիթլիս քաղաքին մէջ միայն մէկ թիւրկ կայ։ Վերջերս խումբ մը սպառազէն ւազակներ քաղաք մտնելով յարձակած են տեղւոյն մեծ պռոնկանոցին վրայ, կողոպտած են աղջիկները ու յափախորդները։ Այդ առթիւ տեղի ունեցած հրացանաձգութեան հետեւանքով ւազակները զարկած են վեց հոգի, սպանելով յաճախորդ մը։

Թուրքիոյ հարաւ – արեւելեան անկիւնը, ցեխով ու քարով չինուած հէգքերի քաղաքին մօտակայ գիւղ մը բորովին ամայացած է, որովհետեւ վերջերս տեղի ունեցած զինեալ բախումներու ընթացքին սպաննուեր էին վեց Թուրք ոստիկան – զինուորները։ Գիւղացիները, փոխ–վրէժ վախնալով, բոլորն ալ բլուրները ապաստաներ են։

Շինարարական ծրագրի պատասխանատու բազմաթիւ Թուրքերու կարծիքով արեւելեան այդ վայրի չքջանը պիտի չարունակէ երթալ դէպի անկում։ Տեղւոյն երիտասարդ քաղաքագէտներէն մէկը «Թայմ»ի Թղթակցին գանգատեր է, որ «մարդկային ու տնտեսական ամէն հարստութիւն յատկացուած է արեւմուտքին»։ Այսինքն արեւելեան նահանգները զրկուած են ամէն բանէ։

Նոյն մարդը աւելցուցեր է.— «Երբ երկրի մը մէջ միայն մէկ քաղաք — Պոլիսը — ազգային եկամուտի 40 առ հարիւրը կ'արտադրէ, այդ երկիրը հիւանդ է։ Երբ Վոսիորի վրայ կամուրջ մը ունի, մինչ արեւելեան նահանգներուն մէջ գիւղացիները ստիպուած են լողալով անցնիլ գետերն ու առուները, այդ երկիրը հիւանդ է։ Երկիր մը, ուր նոյն փողոցին վրայ կը տեսնէք էշերն ու Մերսէտէսը՝ ինչպէս կեդրոնական Աֆտատլուի մէջ, այդ երկիրը քաղաքականօրէն հիւանդ է»։

Անհաւասարութիւնը ակնբախ է, կ'ըսէ Թայմ, արեւմտեան եւ արեւելեան շրջաններուն մէջեւ։ Երկու հազար կը հաշուեն մէկիսնամսէր նոր հարուստներու թիւը Իզմիրի, Պոլսոյ եւ Ատանայի մէջ, որ 400·000 բնակիչ ունի եւ առատ բամպակ կ'արտադրէ։ «Կ'ըսուի որ այնտեղ մարդ–գլուխ աւելի Լիմուզին կառքեր կան քան աշխարհի որեւէ ուրիշ քաղաքին մէջ»։

Ահա՛ թէ ինչ մեծ սխալ գործեց Ֆրանսա՝ հայկական «ազգային օջախ» դառնալու կոչուած Կիլիկիան Թուրքերուն յանձնելով...։

Վերջին քանի տարիներուն Թուրքիոյ քաղաքաբնակ բնակչութեան թիւը կրկնապատկուած է, թէեւ տակաւին գիւղերու մէջ կ'ապրի բնակիչներու 60 %ը։

Գիշերաթոյս (կէմէֆոնտու) կոչուած նոր ճեպի տուները կը շրջապատեն մեծ քաղաքները։ Անոնց թիւը ա՛յնքան աւելցած է Անատոլուէն եկող գիւղացիներով, որ այդ քաղաքները հսկայ գիւղերու ձեւ ստացած են՝ գեղջկական բարքերով։ Անգարայի բնակչութեան 60 առ հարիւրը, Պոլիսինները մօտաւորապէս կէսը գիւղերէն եկողները կը կազմեն։ Թէեւ չատ դղրդութիւն չի պատահիր եղեր օրէնքի խստութեան պատճառաւ, սակայն չատերու կարծիքով գիշերաթոյսները ի վերջոյ « անհանդարտութեան պայթուցիկ կեդրոններ պիտի դառնան »։

Տնտեսական մարզին մէջ Թուրքիա աղդուած է համաշխարհային տագնապէն։ Արտածումները մեծապէս պակսած են, ներածումները աւելցած, առեւտրական բացը հասցնելով երկու միլիառ երեք հարիւր հազար միլիոն տոլարի, իսկ օտար դրամի պահեստը լքած է մէկ միլիառ երկու հարիւր միլիոն տոլարի։

Թայմ չատ վստահ չէ, որ Թուրքիա Հասարակաց Շուկային մէջ մտնելու ընդունակ ըլլայ 1992ին։ Թուրքերը դարերով առեւտուրը ձգեցին սաորագաս ազգերուն, — հայ, յոյն, հրեայ, — մինչ իրենք զինուորական եւ վարչական պաշտօններուն հետամուտ եղան։ Հետեւանքն եղաւ ա՛յն, որ, կ'ըսէ յօդուածագիրը, Թուրքերէն չատեր կը վախնան, որ իրենց կը պակսի արեւմուտքի չատուկ առեւտրական գործի նրբամտութիւնը։ Մինչ Թուրքերը զբօսաշրջիկութեան կամ փողոցային առեւտուրով դրամ կ'ուզեն չահիլ, օտարները մեծագումար ձեռնարկներով կարեւոր չահեր կ'ապահովեն, դիտել կուտայ ամերիկեան Թերթը։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՄԷՆԷՆ ՍԵՒ ՕՐԸ՝ ՇԱԲԱԹ

200 ՄԵՌԵԱԼ, 500 ԱՌԵԻԱՆԳՈՒՄ

ԼՈՒՍԱՐԳԵԼ ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ

Ռ· ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ՝ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ

Երկուշաբթի առտու (ժամը 8·30ին) Պէյրութէն հեռաձայնով առած մեր տեղեկութիւններուն համաձայն, մթնոլորտը խիստ լարուած է եւ ամբողջ օրուան համար (24 ժամ 24ի վրայ) հաստատուած լուսարձակը բոլորովին չղպզիւռ դարձուցած է բոլորը։ Հեռաձայնով արդէն կը լսէինք հրացանաձգութիւնը որ վերսկսած էր երկուշաբթի առտու քաղաքին կեդրոնը։

Երկուշաբթի առտուան (Դեկտ· 8) Օրիան – Լը Ժուռի խորագիրներն էին.—

ԺԱՄԸ 10·30ին ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՆԻՍՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ Կ'ՈՒԶԷ ՊԱՏԵ – ՐԱԶՄԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ՀՌԱԶԱԿԵԼ, ԶԱՒԸ Կ'ԸՆԴԻՄԱՆԱՑ

ՀԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆ ԱՆՇԱՐ – ԺՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏՆՈՒԱԾ, ՑԱՌԱԶԴԻՄԱԿԱՆՆԵՐԸ ՔԱՇՈՒԵՑԱՆ

Եթէ չատ բան անորոշ է Պէյրութի մէջ, մէկ բան չատ յստակ է որ արտաքին ուժեր կան որոնք վճռած են չթողուլ որ Լիբանանը վերագտնէ իր դիմագիծը, կայ նաեւ մէկ յստակ այլ կէտ՝ այն է որ Իսրայէլի գործին կուզայ այս խառնակութիւնը եւ կը հաստատէ իր տեսակէտը, այլ խօսքով համակեցութիւնը կարելի չէ զանազան յարանուանութեանց միջեւ։

Շաբաթ օր արդէն աւելի քան տասը օր է որ հրադադարը կը տեւէր (Նոյ· 23էն ի վեր) հակառակ կարգ մը միջադէպերու եւ առեւանգումներու։ Բայց Շաբաթ յանկարծ ամէն ինչ կը խանգարուէր։ Ինչո՞ւ, ի՞նչպէս։ Վարկածներն ու բացատրութիւնները չատ են։ Կ'ըսուի թէ առտուն կանուխ չորս ֆալանժիստներու անդամահատուած դիակները կը գտնէին Ֆանար եւ ատիկա կը բաւէր որ կատաղութիւնը ծայր տայ եւ ամբողջ օրը Պէյրութ սարսափի եւ վայրագութեան ահաւոր օր մը ապրի, օր մը զոր Ռոք-իտիէն տը Փարին չի վարանիր Սէն Պարթելէմի մկրտելու, զայն բաղդատելով Ֆրանսական պատմութեան այդ սեւ էջին երբ կը ջարդուէին բողոքականները մէկ գիշերուան մէջ (1572 Օգոստ· 23) Քաթրին տը Մեհիսիսի դրդումով։ Արդարեւ եթէ Պէյրութի Դեկտ· 6ի Շաբաթ օրը ոչ մէկ ուրիշ օրուան կը նմանի, պատճառը ո՛չ զոհերու թիւն է ոչ ալ առեւանգումներու թիւը այլ պարզապէս ձեւն է։ Քրիստոնիայի համար կը բաւէ որ դիմացինը մահմեդական ըլլայ եւ փոխադարձաբար, որպէսզի տեղն ու տեղը սպաննէ, պաղարիւնութեամբ։ Այս – պէս է որ Շաբաթ օրուան մեռեալներուն թիւը կը հասնէր 70ի մէջն ըլլալով խորհրդային դիւանագէտ մը եւ 40 ալ կիրակի։ 500 առեւանգումներէն, երկուշաբթի միայն հարիւր հոգի ազատ արձակուած էին եւ հոս ալ սպանութիւնները սովորական էին։ Երկուշաբթի առտու 48 ժամուան ընթացքին մեռեալներու թիւը 200 էր ըստ Ֆրանսական ճանապարհներուն։ Ամէն անկիւն խումբեր, մահմեդական թէ քրիստոնեայ, կը կեցնեն անցորդը, կը ստուգեն կրօնքը, որ գրուած է անձագրին վրայ, ու ըստ անոր տեղն ու տեղը կը զարնեն։ Ու ասիկա հակառակ անոր որ Շաբաթ օր Ֆալանժներու պետը Փիէր Ճեմայէլ Դամասկոս գացած էր, ընդունուած նախագահին կողմէ պետական պետական կավարի մը նման եւ վերադարձած չատ դոհ, յայտնելով թէ սպասածէն աւելին ձեռք ձգած էր եւ թէ Սուրիա ամէն ապահովութիւն տուած էր որ ճնշում բանեցնէ հանդարտութիւնը վերահաստատելու համար, կիրակի իրենց կարգին սիւննի եւ շիի պարագլուխները Դամասկոս կ'երթային եւ դոհ կը վերադառնային բայց եւ այնպէս՝ սարսափը տարածուած էր ամբողջ Պէյրութի մէջ եւ ջարդը կը չարունակուէր սաստկութեամբ եւ վայրագութեամբ։

× Մարոնի պատրիարքը՝ Անթուան Խորէշ տեսակցութիւն մը չնորհած է Ֆիկառոյի եւ կ'ըսէ թէ անհրաժեշտ է որ Լիբանան աշխարհական դառնայ եւ ջնջուի յարանուանական մտայնութիւնը, բայց մահմեդականը դժուար կը հասկըցայ որ Պետութիւնը եւ կրօնքը բաժնուին։

× Խորհրդային կառավարական օրաթերթը՝ Իզվեստիա կը գրէ թէ Լիբանանի ներքին տագնապը նպաստաւոր է Իսրայէլի։

× Ամէն կողմ դիակներ կը գտնուին։ Միայն 17 դիակներ պտնուած են Շատլ Հելու կամուրջին տակ, Քարանթինայի չրջանը։ Ըստ մեր ստացած տեղեկութեանց, երկուշաբթի առտու, հայ զոհ չկար, գոնէ նման պարագայ մը ծանօթ չէր, քանի բազմաթիւ դիակներ կան, որոնց ինքնութիւնն ալ ծանօթ չէ։ Բայց քաղաքը կրակի մէջ էր, տուներ կը վառէին, պանդոկներ եւ ամէն կողմ զէնքի ձայն։

«Աստղութեան հետքերի» կը խորագրէր լիբանանեան Թերթ մը։

× Ինքնիշխանութիւն Հերըլտ Թրիպիւնը կը հաղորդէր երկուշաբթի առտու թէ երկու խորհրդային դիւանագէտներու կառքը կրակի տակ կը բռնուէր ճամբի եւ այլի կռիւներու ատեն, պանդոկին չրջանը, նաւահանգիստին մօտ։ Խորհրդային դեսպանատան Բ· քարտուղար՝ Ռոպէր Մարտիրոսեան անդամալոյծ կ'ըլլար մասամբ, գնդակէ մը զոր կը ստանար կռնակէն եւ չէր կրնար այլեւս ոտքերը չարժել։ Ընկերը աւելի Թերեւօրէն վիրաւորուած էր եւ կը յաջողէր փախել։

Քանի մը տողով

ՊԱՏԱՆԴՆԵՐՈՒ խնդիրը օրէ օր աւելի մղձաւանջային բնոյթ կ'առնէ։ Երկուշաբթի առտու Հոլանտայի «վախի կառախտմբը» դեռ կը մնար ահաբեկիչներու սպառնալիքին ներքեւ։ Երկու տարեց (82 եւ 84 տարեկան) պատանդներ կ'արձակուէին բայց 30–35 հոգի իրենց եօթներորդ օրը կը թեւակոխէին երկուշաբթի առտու Պէլճիի երկաթուղիի գիծին վրայ մինչ աշխարհը կը սկսէր Մոլուք – ներով հետաքրքրուիլ, որոնք նաեւ պատանդներ բռնած են Ամսթերտամի ինտոնեզիոյ դեսպանատունը։ Երկուշաբթի առտու հոլանտական կառավարութիւնը միչտ տեղի չէր տար, ինչպէս նաեւ անգլիական կառավարութիւնը Լոնտոնի մէջ, ուր եւս երկու հոգի պատանդ առնուած են Իռայի ահաբեկիչներու կողմէ։

ԱՆԳԼԻԱՑԻ մէջ մթնոլորտը չատ լարուած է եւ «Համալսարանը կը սպառնայ Տէմիրէլի կառավարութեան» ըստ դէտերու։

ԶԱՒ ԵՐԵՔ կուսակցութեանց գլխաւորութեամբ ցոյց մը տեղի ունեցաւ Շաբաթ օր կառ Սէն–Լազարէն դէպի Ներքին նախարարութիւն։ Մթթերան, իր կարգին, Մառչէէ եաք Փոնիաթովսկիի հրաժարումը կը պահանջէ։

ԿԻՊՐՈՍԻ կառավարութիւնը մերժեց Թուրք Արտաքին նախարարին առաջարկը՝ կը՝ մէջ–համայնքի բանակցութիւնները վերսկսելու ընդլայնուած կազմով, այսինքն Թուրքիոյ եւ Ցունաստանի մասնակցութեամբ։ Մակարիոս Արք· մեկնաբանելով Զաղլայանկիլի առաջարկը դիտել տուաւ, թէ «ակնյայտնի կը դառնայ, որ Թուրքիա պատրաստ չէ իմաստ ունեցող բանակցութիւններ վարելու, այլ պարզապէս կը փորձէ իր պայմանները պարտադրել մեզի»։

ԻՆՏՈՆԵԶԻԱ. դրաւեց փորթուկալեան Թիմորի մայրաքաղաքը Տիլի։ Ինտոնեզիոյ Արտաքին նախարարին համաձայն, զինուորական միջամտութիւնը կատարուած է Թիմորի Դեմոկրատ Դաշնակցութեան դիմումին վրայ։ Ինտոնեզիա կընդգիծէ այդ չրջանը դրաւելու մտադրութիւն չունի, յայտարարեց Արտաքին նախարարը։ Փորթուկալ խզեց դիւանագիտական իր յարաբերութիւնները Ինտոնեզիոյ հետ եւ պահանջեց Ապահովութեան Խորհուրդէն, որ վերջ դնել տայ Ինտոնեզիոյ յարձակումին։

1915-Ի ՅՈՒՆՈՍՅԱՆ ԴԱՄԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒՄԸ

Հայկական հանրապետական կուսակցության հիմնադրումը տեղի ունեցավ 1920 թվականի Դեկտեմբերի 6-ին Թիֆլիսում, որտեղ ներկայացուցիչներ էին եկել Հայաստանի բոլոր նահանգներից։ Ներկա էին 1921 թվականի Մայիսյան ապստամբության ղեկավարները, որոնք ապրում էին Վրաստանում։ Ներկայացուցչական կազմի մեծ մասը կազմում էին Դաշնակցության նախկին անդամները, որոնք Հայաստանի անկախության վերականգնումից հետո հրաժարվել էին Դաշնակցության գործունեությունից։ Ներկա էին նաև Հայաստանի Հանրապետության նախկին զինվորական և քաղաքական գործիչներ։

Կուսակցության հիմնադրման նախաձեռնությունը պատկանում է Ռուբեն Տեր-Մինասյանին, Ռուբեն Ղազարյանին, Ռուբեն Ղորղանյանին, Ռուբեն Ղուկասյանին, Ռուբեն Ղուկասյանին, Ռուբեն Ղուկաս

№ 4, 1909 թվական, Նոեմբ. 4, Վենետիկ

Մխիթար աբբ. Ալիշանի մասին հոդվածներ, պատմական հետաքրքրական նամակներ, հին ձեռագրերի նկարագրություններ, ինչպես նաև հայ հնագիտության, պատմության, աշխարհագրության, լեզվաբանության, ազգագրության, գրականության, ինչպես նաև հայ հին ճարտարապետության, նկարչության, քանդակագործության, երաժշտության, ինչպես նաև հայ ժողովրդական կյանքի, սովորությունների, հավատալիքների, խաղերի, հանելուկների, առածների, ասացվածքների, ասույթների, ինչպես նաև հայ ժողովրդական երգերի, պարերի, ինչպես նաև հայ ժողովրդական հեքիաթների, զրույցների, ավանդությունների, ինչպես նաև հայ ժողովրդական էպոսի, ինչպես նաև հայ ժողովրդական դիցաբանության, ինչպես նաև հայ ժողովրդական կրոնական հավատալիքների, ինչպես նաև հայ ժողովրդական տոների, ինչպես նաև հայ ժողովրդական ծեսերի, ինչպես նաև հայ ժողովրդական կենցաղի, ինչպես նաև հայ ժողովրդական տնտեսության, ինչպես նաև հայ ժողովրդական արհեստների, ինչպես նաև հայ ժողովրդական ճարտարապետության, ինչպես նաև հայ ժողովրդական նկարչության, ինչպես նաև հայ ժողովրդական քանդակագործության, ինչպես նաև հայ ժողովրդական երաժշտության, ինչպես նաև հայ ժողովրդական պարերի, ինչպես նաև հայ ժողովրդական երգերի, ինչպես նաև հայ ժողովրդական խաղերի, ինչպես նաև հայ ժողովրդական հանելուկների, ինչպես նաև հայ ժողովրդական առածների, ասացվածքների, ասույթների

Այրի Տիկին Ալիս Սէֆէրեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Սէֆէրեան եւ զաւակները, Օր. Անն – Մառի Սէֆէրեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Սէֆէրեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Մարիամ Քէչիշօղլու, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Քէչիշօղլու եւ զաւակները, Պ. Բարսեղ Քէչիշօղլու, Տիկին Մարի Ֆընտըղլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գուլումճեան եւ զաւակները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, փեսայ–ին, եղբօրորդւոյն եւ ազգականին՝

ԱԼՊԷՐ ՍԷՖԷՐԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահած է Նիս, 54 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Երեքշաբթի, Դեկտ. 9, ժամը 2ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, Ռիւ Կոմիտաս:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Տէր եւ Տիկին Ստեփան Իշխանեան, Տէր եւ Տիկին Միշէլ Իշխանեան խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՄԵՀՐԻՆԷ ԻՇԽԱՆԵԱՆԻ

(ծնեալ Կազանճեան)

մահը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Երեքշաբթի Դեկտ. 9, ժամը 15·30ին Իսիի Ս. Աստուածածին եկեղեցին, Ռիւ Պուրկէն:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՇԱԻԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Եկեղեցւոյն վերաշինութեան եւ օծման 18րդ տարեվիցը կը տօնուի Դեկտ. 14, Կիրակի օր, եւ կը մատուցուի պատարագ:

Ճաշարան պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, եկեղեցւոյ բարերարներու եւ սատարողներու հանգուցեալ ծնողաց ի յիշատակ: Ի մասնաւորի Ալեմեանակ Համբարձումեանի եւ Սարգիս Պալապանեանի հոգւոց ի յիշատակ–

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ հասարակութիւնը անխտիր:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Դեկտեմբեր 14, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Ա.Հարոնեան ակումբը, Ռիւ Պուֆիէ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ: Պատգամաւորութիւն վերկուցում:

×

ՀԱՄԱԽՍՐԲԵՐԴԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը Կիրակի, Դեկտ. 14, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

Ա Յ Ց՝

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԵՐԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը կազմակերպած է այցելութիւն մը հանգստեան տուները Կիրակի Դեկտ. 14, ժամը 13·30ին: Այս առթիւ օթոբաս մը վարձուած ըլլալով, փափաքողները կրնան մասնակցիլ:

Մեկնում Դեկտ. 14, ժամը 13·30ին, Փլաս Լէօն Պլում, Իսի:

ԼՕԹՕ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը եւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութիւնը կազմակերպած են «Լօթօ»ի խաղ մը որ տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ Դեկտեմբեր 12ին ժամը 21ին Փալէ տը Ֆուարի մէջ Վալանս:

Արժէքաւոր նուէրներ հայկական ջերմ մթնոլորտ, քարթերը ապահովել հոգաբարձութեան եւ Մարզականի անդամներէն:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ Դեկտ. 12, ժամը 20·30ին Մշակ. Տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

×

ՔԱՐԻՋ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Թէհլիրեան» խումբի ժողովը Ուրբաթ, Դեկտ. 12ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 9ին:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքավայրը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿԻ ՊԱՀԸ

Կեդրոնականցիներու Բաժակի Պահը ըստ աւանդական սովորութեան տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբերի երկրորդ Կիրակին

14 Դեկտեմբեր ժամը 13ին

ԲԱԺԱԿԻ ՊԱՀ ժամը 13·30ին

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԻՆ ՄԷՋ

118, ռիւ տը Գուրսէլ, 75017 Փարիզ

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնական–ցիները եւ համակիրները այս առթիւ կազմակերպուած ճաշին:

Անակնկալներ

Ճաշագին 40 ֆր.

Տեղերը ապահովել մինչեւ 10 Դեկտեմբեր հեռաձայնելով ՊԷՐԼԻԻՔ հաստատութիւն 236–54–48 փոսք 15:

LE YAN'S CLUB

5, Avenue Reille, PARIS 14

Vous invite
le Vendredi
12 Décembre à une soirée

CARZOU

à l'occasion de la parution de
« CARZOU GRAVURE - LITHO »
tome II
Préface Marcel Brion de l'Académie Française, Introduction à l'œuvre par Pierre Mazars, Commentaire de chaque œuvre par Maguy Furhange

SIGNATURE.— à partir de 19 h. 30
Dîner vers 22 heures. Réservation obligatoire pour le dîner en téléphonant 589-20-48

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ ժամը 17էն սկսեալ:

Հոն ներկայ է կաղանդ Պապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով լաչխելու համար ներկայ բոլոր մանուկներուն:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Վարժարանի աշակերտներու քառաձայն երգչախումբը եւ

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ

իր նուագախումբով

ԵՒ ՍԵԻԱՆ

Սիրով կը հրաւիրուին վարժարանի բարեկամները եւ համակիրները:

26, Ռիւ Թրուայոն, ՍԵՒՐ

Մուտքը ազատ է:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ Թէյասեղան մը իր դպրոցի աշակերտներուն եւ ծնողքներուն համար Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամները:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

85ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի
մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր խումբերուն
Շաբաթ Դեկտեմբեր 13, ժամը 21ին
Սէլանտիա պանդոկը (Պուլվ. տ'Ալբէն)
Կը խօսին
ԸՆԿԵՐ ԱՒԼԻԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
MAITRE MICHEL PEZET
(Secrétaire Fédéral du Parti Socialiste des B. du Rh., chargé des relations extérieures)
Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Camp d'Hiver de Bellefontaine

Du 25 Décembre 75 au 3 Janvier inclus

ORGANISÉ PAR L'UEAE

— 10 jours de fête arménienne

— 10 jours de réflexion et d'échanges d'idées autour des thèmes concernant notre jeunesse et son rôle dans la lutte de libération nationale Arménienne (diapositives - films débats)

— Avec, pour la première fois, la participation et la présence de délégations d'organisations d'étudiants arméniens du monde et d'Associations estudiantines étrangères.

FRAIS d'inscription : 30 F.

PRIX journalier : 25 F.

— Départ du collectif le 25 Décembre au matin — Frais de transport : 110 F. A.R.

Inscriptions : 17 Rue Bleue — Tél. : 824-63-89

Tous les Lundis de 19 à 21 h.
Mercredi de 19 à 21 h.
Jeudis de 19 à 21 h.
Vendredi de 18 à 21 h.

(demander le responsable de l'UEAE)

Ou se renseigner auprès de Mr. HAIG TOUFANIAN 657-29-07

Disques Vogue

Musique Religieuse

La Grande Messe Arménienne

Par les chœurs de l'Eglise Arménienne de Paris

No 451 (Transcription selon R. P. Komitas)
No 442 (Transcription selon M. Ekmalian)
No 454 Trésors de la liturgie Arménienne Volume I
No 547 Trésors de la liturgie Arménienne Volume II
(Cantiques de Pâques, de Noël et divers)

Musique Folklorique

No 526 Chants du Caucase et d'Arménie
No 527 Arménie
No 516 Reflets d'Arménie
No 199 Arménie Immortelle
No 517 Soirée Arménienne
No 596 Promenade en Arménie
No 182 Le Caucase
No 409 Le Tar
No 30211 Danses Arméniennes
No 30152 Chants Romantiques Arméniens
No 30240 Légendes d'Arménie

Pour chœurs, solo et orchestre
Chaque disque contenant 10 *à* 15 *morceaux*

Oeuvres Symphoniques

No 20176 Oeuvres symphoniques
No 714 Au Fil des Songes
Par l'Orchestre des Concerts Colonne
No 790 Deux Trios pour Flûtes, Clarinettes, Piano et Harpe

Direction : ARA BARTEVIAN

Disques Vogue : 14, Rue Petit Paris 75019, Tél. : 208-99-22

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
10
MERCREDI
10 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.460

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.460

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ Ի ԽՆԴԻՐ ՆՈՐ ՀՈՐԻԶՈՆՆԵՐՈՒ

— o —

Ե.

ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ԱՃԸ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԶԱՐԹՕՆՔԸ

Իր յօդուածի չարունակութեան մէջ ամերիկացի լրագրողը դիտել կուտայ, որ Թուրքիոյ վրայ ծանրացող թերեւս ամէնէն մեծ բեռն է բնակչութեան այն-քան « պայթուցիկ » աճումը, խնդրոյ առարկայ է թէ երկրին տնտեսական վի-ճակը պիտի տակա՞յատոր : Տարեկան 3 առ հարիւր աճով վերջին 25 տարիներու ընթացքին բնակչութեան թիւը աւելի քան կրկնապատկուեր է, հասնելով այսօրուան 40 միլիոնին : Հինգ տարի չանցած թիւը պիտի բարձրանայ եղեր չուրջ 50 միլիոնի :

Գործազրկութիւնը, որ արդէն 13էն 20 առ հարիւր էր, դարձած է մղձաւանջ մը հիմա, երբ Եւրոպայէն երկիր կը դառ-նան հազարաւոր գործաւորներ, իրենց հետեւանք տնտեսական տագնապի : Ամէն տարի մէկ միլիոն հոգի աշխատելու տա-րիքը կը թեւակոխէ : Առանց մօտաւորա-պէս կէսը գործ մը կրնայ գտնել : Մնայ-եալները անգործ պիտի մնան, միանա-լով գիւղերու անհամար գործազուրկնե-րուն : Անոնք քաղաքի փողոցներուն մէջ աժան զարդերէններ պիտի ծախեն կամ կօշիկ պիտի ներկեն : Բնակչութեան յա-ռաձուն յաւելումն է եղեր դէմառոր պատ-ճառը, որ հակառակ կառավարութեան կրթական յանդուգն ծրագիրներուն, գը-բել-կարդալ չգիտցողներու թիւը չուրջ 50 առ հարիւր է :

Աթաթիւրք 52 տարի առաջ ուզելով 20րդ դարու արեւմտեան քաղաքակրթու-թեան մասնակից դարձնել Թուրքերը, յանդուգն բարենորոգումներ մտցուցեր էր երկրին մէջ : Իսլամական կրօնքը պատճառ նկատելով Թուրքերու յետա-մնացութեան, արմատական միջոցի մը դիմած էր, ջնջելով խալիֆայութիւնը : Այսօր բանակի սպաներն ու մտաւորական ընտրանին պաշտպանք ունին Աթաթիւր-քի հանդէպ : Սակայն անոր դէմ է, կ'ըսէ « Թայմ », յետադիմական իսլամներու ահ-ռելի ուժը :

Արեւմուտքի աչքին ծիծաղելի չդառ-նալու համար, Մ. Քէմալ ջնջեց Ֆէսը, որ թոյլ կուտար իսլամներուն գլուխնին պետին դպցնել նամազի առեն : Կիներու քօղին հակառակ էր, սակայն չհամար-ձակեցաւ օրէնքով արգիլել զայն : Իսլա-մական չէրիաթը փոխարինեց զուիցերա-կան քաղաքային օրինագրքով, արաբա-կան տառերը փոխեց լատինականի :

1945ին, Իմէթ Ինէօնիւի օրով, երբ բազմակուսակցական ժողովրդավարու-թիւն հաստատուեցաւ, իսլամութեան դէմ հակառակութիւնը տեղի տուաւ, որով-հետեւ քաղաքական մարդիկ կրօնասէր-ներու ամենազօր քուէին պէտք ունէին : Առանն Մէնտէրէսի կառավարութիւնը իշխանութեան գլուխ մնաց 1950ական թուականներուն՝ մինչեւ որ քէմալական դպրացած սպաներ կախեցին վարչապետը եւ 1961ին քաղաքականներու յաձնեցին կառավարութիւնը :

Սպաները տհաճութեամբ նչեր են, որ Մէջքէ գացող ուխտաւորներու թիւը տարուէ տարի աւելցած է, մեծ թիւով մզկիթներ կառուցուած են երկրին մէկ ծայրէն միւսը, գաւառներու մէջ վերա-բացուած են կրօնական դպրոցները : Սա-կայն անոնց ձեռք առած խիստ միջոցնե-րը չկրցան վերջ տալ իսլամութեան հան-դէպ Թուրքերու կարօտին : Աթաթիւրք թրքերէնի փոխած էր օրական հինգ էզաններըը, — մինարէներէն հաւատաց – եալներու ուղղուած աղօթքի կոչը : Հինգ տարիէ ի վեր « էզան »ը արաբերէնի վե – րածուած է կրկին : Արեւմտականացած նախկին պետական պաշտօնեայ մը Թայմի թղթակցին դիտել տուած է. « Ամէն մէկ մինարէ տապանաքար մըն է, որուն տակ թրքական գիւղ մը թաղուած է » :

Նոր հորիզոններ փնտռող Թուրքիոյ մասին իր երկարաշունչ յօդուածի վեր-ջին մասին մէջ Պոնֆանթէ կը խօսի փոխ-վարչապետ Նէճմէտտինն Էրպաքանի երեք տարի առաջ կազմուած « Միլլի Սէլամէթ » կուսակցութեան մասին, որ 1973 Հոկ – տեմբերի ընտրութեանց մէջ 48 աթոռ չահեցաւ եւ իրաւարարն է Սիւլէյման Տէմիրէլի կառավարութեան : Էրպաքան անհաշտ է Կիպրոսի հարցին մէջ : Կը պա-հանջէ գրաւուած հողամասէն ո՛չ մէկ թիզ վերադարձնել :

Էճէվիտի « Հալք » կուսակցութիւնը, որ ընտրութեանց մէջ 43 առ հարիւր չահած էր, տարի մը առաջ քաշուեցաւ կառավա-րութենէն : Ներկայիս չորս կուսակցու – թեանց Ազգային ճակատին ձեռքն է իշ-խանութիւնը Անգարայի մէջ :

Էճէվիտի կուսակցութեան մէջ եւ անկէ դուրս ձախակողմեան հոսանքը հետ – զհետէ կ'աճի : Թուրքիոյ բնակչութեան կէսը 25 տարեկանէն վար է :

Ուսանողական շրջանակներու մէջ խռո-վութիւնները կ'աւելնան : Ներկայիս հա-մալսարաններու կէսը փակուած է, իբ-րեւ հետեւանք ձախակողմեան եւ աջա – կողմեան ուսանողներու հակամարտու – թեան : Այս տարի երկոտասնեակ մը ու-սանողներ սպաննուած են ոստիկաններու կամ իրարու հետ կատաղուած բախում-ներու ընթացքին : Համայնավար կուսակ-ցութիւնը թէեւ Սահմանադրութեամբ օրէնքէ դուրս հռչակուած է, սակայն գաղտնի պզտիկ կազմակերպութիւն մը գոյութիւն ունի : Ծայրայեղ ձախ չար – ժումը կրնայ մեծնալ՝ պահանջելու հա – մար ընկերային հաւասարութիւն : Այս կարծիքն ունի եղեր ընկերային մարդա-բան Պոզքուրա Կիւվէնճ :

Թրքական բանակը իր 500·000 զին – ուորներով եւ 30·000 սպաներով եւրոպա-կան ՕԹԱՆի ցամաքային ամէնէն մեծ ուժն է, որ կը կազմէ ո՛չ միայն տեսակ մը ազգային մտաւորականութիւնը, այլ նաեւ բարոյական ուժ մը՝ Սահմանադ – րութեամբ ճանչցուած : Թուրք սպաները Աթաթիւրքի տիպարով յառաջդիմական են եւ ժողովրդավար : 1950ին եւ 1971ին զինուորականները երկիցս միջամտեր են, երբ տեսեր են, որ Աթաթիւրքի արեւ – մտակնացման սկզբունքները կ'անտես – ուին : Եռքը կրկին վարագոյրի ետեւ քաշուեր են :

Գալով Կիպրոսի « Թունոս » խնդրին, զինուորական վարիչները — աւելի բա-նաւոր են եղեր քան Թուրք հանրային կարծիքը : Զինուորականները կ'ընդու – նին, որ Կիպրոսը խնդիրներ կը ստեղծէ Եւրոպայի եւ Մ. Նահանգներու հետ, կը ձեւափոխէ Թուրքիոյ պաշտպանողական դիրքը եւ տարեկան առնուազն 200 մի-լիոն տոլարի կը նստի պետական գանձին, — կորսուած դրամ :

Կիպրոսը թէ՛ Թուրքիոյ եւ թէ Ցունաս-տանի մէջ այնքան յուզում առթած է եւ խորհրդանշական է, որ դժուար է գու – շակել թէ ինչո՛վ պիտի վերջանայ : Բայց եթէ Թուրքիա որոշէ բանակիլ իր պա-շտօրէն, ատիկա պիտի ընէ իրեն յա-տուկ գործնական պատճառներով, ո՛չ թէ ենթարկուելով արտաքին ճնշումի :

Իրրեւ եզրակացութիւն, Թայմ կը դրէ. « Հիմակուընէ սկսեալ վստահութեամբ մը, որ պիտի հպարտացնէր Աթաթիւրքը Թուրք ըլլալուն համար, Անգարայի վա-րիչները վճռած են իրենց երկիրը դնել իր բուն ուղղութեան վրայ » :

Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ :

×

Գրեթէ ամբողջութեամբ տուինք ամե-րիկեան հանրածանօթ եւ տարածուն չա-բաթաթերթին գրութիւնը Թուրքիոյ մա-սին : Հեղինակը ուզած է առարկայական ըլլալ, ինչ որ հազուագիւտ յատկութիւն մըն է օտար հրապարակագիրներուն մօտ : Ամէն պարագայի ուշադրութիւնք մեր ընթեր – ցողները տեղեակ պահել նոր հորիզոններ փնտռող Թուրքիոյ այսօրուան կացու – թեան՝ դիտուած ամերիկեան ակնոցով :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

70 ՄԵՌԱՒ ԵԻՍ ՀԱԿԱՌԱԿ ԼՈՒՍԱՐԳԵԼԻՆ

— o —

Լուսարգելը հաստատուած է 24 ժամ 24ի վրայ եւ հակառակ ատոր, երկուշաբ-թի օր 70 նոր մեռեալի մասին կը խօս – ուի : Թէեւ ոչ ոք կրնայ ճշդիւտ թիւ մը տալ այդ մասին քանի դիակ ժողվող ալ չկայ եւ վիրաւորներ իսկ կը մեռնին փո-ղոցները, քանի հիւանդատար կառքերը չեն կրնար անցնիլ ու հասնիլ վիրաւոր-ներուն : Քարամէ կոչ մը ըրած է յանուն « Աստուծոյ, հայրենիքին եւ մարդկու – թեան », բայց կարգը կը չարունակուի, անխնայ եւ վայրագութեամբ : Կրկին վեր-լուծելով այն պայմանները որոնց մէջ ծագած է խելագարութեան ալիքը Շաբաթ օր, դէտեր եւ լրագրողներ չեն վարանիր նոյնիսկ գրգռութեան մը մասին խօսելէ : Ծանօթ է որ ֆալանժիստ չորս դիակնե-րու յայտնումը Շաբաթ առտու պատճառ եղած էր որ ֆալանժները կատղին եւ ան-նախընթաց կարգի մը ձեռնարկեն, ան-գորով, խանութային սպանելով, գլխա-հատելով, ստուգելէ ետք պարզապէս ա-նոնց մահմետական ըլլալը : Ֆալանժները իրենք ալ դատապարտած են իրենց իսկ չարքայիններուն ծայրայեղութիւնները, բայց մերժած են յանձնել վայրագու – թիւններու պատասխանատուները, ինչ-պէս կը պահանջէին իշխանութիւնները : Ինչպէս ըսինք կը չեչտուի թէ չորս երի-տասարդ ֆալանժիստներու սպանութեան պարագաները աւելի քան կասկածելի են : Զորսերու դիակները գտնուած են ֆա-լանժի հակակշռի տակ գտնուող լեռնա-յին շրջանը, ուր սակայն միջ-յարանուա-նական բազմաթիւ միջադէպեր իրարու յաջորդած էին, ինչպէս գուբաններու հրկիզում, եկեղեցիներու հրկիզում եւ եղեռնափորձեր եպիսկոպոսարանին դէմ եւայլն, եւայլն :

Երկուշաբթի օրուան Նախարարաց Խոր-հուրդի արտակարգ նիստին, որոշուած էր որ յաջորդ առտուն նախագահ Ֆրան-ճիէ իր մօտ կանչէ 24 հոգի (տեսակ մը ազգային համագումար կ'ըսէ Ֆիկարօ), 12 քրիստոնեայ եւ 12 մահմետական ղե-կավարներ լուծում մը գտնելու համար : Բայց չատ ապահով չէր որ կարգ մը մահմետական պետեր, ինչպէս՝ կամալ

Լիբանանահայ աղէտեալներու ի նպաստ

Ա. ՑԱՆԿ

Հայկ Աղապէկեան	10·000
Եան'ց	10·000
Պագըրճեան Գէորգ	10·000
Գործունեան եղբարք	7·500
Կարապետ Յակոբեան	5·000
Քիւրամիճեան Յակոբ	5·000
Հ. Մ.	5·000
Կ. Զ.	5·000
Գումար	57·500

Ճումպլաթ, Սայէպ Սալամ եւայլն, դրա-կան պատասխան տան :

Էսաշիէթքըտ Փրէս կ'ըսէ թէ մահմետա-կաններու հակազդեցութիւնը սարսափելի եղած է եւ Երկուշաբթի օր ձգտած է դրաւելու կարգ մը քրիստոնեայ « բեր – դեր » : Այսպէս պաղեստինեան կեռիլլա-ներու օգնութեամբ մահմետական ձա – խեր գրաւած են Պէյրութի հրէական թա-ղը եւ ձեռք ձեռքի եկած քրիստոն – եաներուն հետ : Ութ ամսուան մէջ, մահ-մետական ամէնէն ծանր յարձակումը կը նկատուի : Նպատակն էր պաշարել քրիս-տոնեայ ներքնամասերը եւ անոնց պաշա-պանները ետ մղել էյրէֆիէյի եւ Այն-էլ-Ռումանէի ներսերը : Ռոմէքներ պայթած են Խորհրդարանի շրջանը եւ երեք հրա-գունդ ինկած է Երեսփոխանական ժողովի շէնքին վրայ : Երիտասարդ մահմետա – կաններու գունդեր, պաղեստինեան հրա-մանատարութեան տակ, գրաւած են Սէն-ժորժ պանդոկը, որ ֆալանժներուն ձեռքն էր նախորդ կռիւներուատեն եւ յարդ մխայն Ֆէնիխեան է որ չէզոք գօտի մնա-ցած է մեծ պանդոկներու կարգին : Կրակ առած են Փանամերիքանի շէնքը, լիբա – նանեան դրամատուն մը եւ մեծ գրատուն մը : Քաղաքին բոլոր ճամբաները վտան-գաւոր են եւ միայն դէպի օդակայան ճամբան բաց մնացած է Պէյրութէն փա-խողներու մեկնելու կարելիութիւն տալու համար :

×

Քարամէ իր կոչին մէջ Շաբաթ օրուան ակնարկելով Լիբանանի պատմութեան « սեւ օրը » որակած է եւ պահանջած ֆա-լանժներէն որ պատասխանատուները յանձնեն : Ըսած է թէ չի հրաժարիր, վասնզի հրաժարիլը պիտի նշանակէր պատասխանատուութիւններէ փախիլ :

Ամէն պարագայի մէջ, Լիբանանը կրկին անդունդին եզրն է եւ յայտնի չէ թէ ի՞նչ կրնայ ընել Սուրիա, որ հաւանաբար ան-կեղծօրէն կ'ուզէ որ վերջ տրուի այս վայրագ խելագարութեան :

× Խորհրդային դեսպանատան Բ. քար-տուղարի մասին Օրիաճ – Լը ժուռ կի-րակիի թիւին մէջ հետեւեալ մանրամաս-նութիւնները կուտայ.— Ալպէր (Հերբլա Թրիպոլիէն Ռոպէր ըսած էր) Մարտիրոս-եան վիրաւորուած է Սէն-ժորժ պանդո-կին մօտ եւ փոխադրուած է Էյ-Ու-Պի ուր ենթարկուած է վիրաբուժական գոր-ծողութեան : Երեք գնդակ կերած էր կռնակէն եւ հատ մըն ալ կզակին : Վի-ճակը չատ ծանր նկատուած է :

Քանի մը տողով

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Խորհուրդին մէջ Մ. Նահանգները օգտագործելով վեթոյի իրենց իրաւունքը մերժեցին Իրաքի եւ Մաւրիտանիոյ ներկայացուցած բանաձե-ւը, որ կը դատապարտէ իսրայէլեան վեր-ջին ռմբակոծութիւնները Լիբանանի վը-րայ : Ֆրանսա թեր քուէարկած էր :

ԿԻԼԻԿԻԱ 1975

Գրեց՝ Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԻԿԵԱՆ

Գ.

ՈՒԽՏ՝ ԱՌԱՆՑ ՄՈՄԻ ԵՒ ԱՂՕԹՔԻ

Երազային ապրումներու մէջ եմ։

Հոգիս դինով է չնչելով հայրենի կիլիկիոյ սրբազան օդը որ անհամար նարնջենիներու բոյրով է յղփացած։

Աչքերս անկուշտ կը ճաշակեն Տաւրոսի լեռնաշղթայի սրածայր կատարները ոնրոնք գերարդիական նկարի մը կը նմանին, կապոյտ երկինքին մէջ ցցուած։

Սիրտս անպատում խռովքի մէջ արցունքներու հետ կը պայքարի ի զուր փնտռելով այնքան հրաշալիքներու մէջ Լեւոններու, Հեթումներու, Լամբրոնացիներու, Շնորհալիներու զաւակները եւ լեզուն։ իսկապէս գեղեցիկ է եղեր Կիլիկիան եւ արդէն կը խորհիմ թէ որքա՞ն տարբեր պիտի հնչեն ականջիս այսուհետեւ «ցանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա»յի բառերը։

Ժամանակը կարճ է, բայց Ատրիանօն եւ ես արդէն կառք մը վարձած ենք եւ կը սուրանք դէպի Աբեւելք, որքան որ խորտուփորտ եւ վտանգաւոր ճամբաները թոյլ կուտան մեզի։ ինքնաշարժիս ալ հակառակ կոկիկ երեւոյթին բեռնատարի ձայներ կը հանէ, ամէն վայրկեան կէ – նալու վախը սիրտերնիս։ ստիպուած ենք անտեսելու յունա – հռոմէական հրաշալիքները մեր անցքին վրայ, որպէսզի հասնինք տեսնելու գոնէ հայկական կոռի – կոսը իր ծովային եւ ցամաքային պոյպ բերդերով։

Փէրճի, Սելիւտմ, Ասիէնտոս, Սիտէ, Մանուկատ։ քանի մը վայրկեան կը կենանք Մանուկատի ջրվէժը դիտելու որ Հ. Ղ. Ալիշանի Սիսուանին մէջ որպէս կիլիկիոյ « հրաշագեղ բնանկար » տեղ գրաւած է ընտիր քնքշով մը։ Հորիզոնին վրայ կը նշմարուի Ալանիա, 150–180 մեթր բարձրութիւն ունեցող վարդագոյն բարձունքի մը վրայ, իր կանգուն մնացած պարիսպներով պարզապէս հիանալի է։

Ծովահէններու այս որջը Քրիստոսէ երկու դար առաջ արդէն, 67 թուին կը կործանէ Պոմպէոս, իսկ Անտոնիոս զայն կը նուիրէ Կղէոպատրային։ 1221ին սելճուքեան Թուրքերը կը յափշտակեն զայն Հայերու ձեռքէն պարապատեղով զայն ամբօրէն։ 1228ին հալէպցի Հայ մը կը յղանայ Գըզըլ Թուլէի ճարտարապետութիւնը, ուխտանկիւն 36 մեթր բարձրութեամբ եւ 32 լայնքով աշտարակը՝ հինգ յարկով որ հիմը կը կազմէ Ալանիոյ պաշտպանողական դրութեան եւ բաղկացած էր 146 ուրիշ աշտարակներով եւ երեք բերդերով։ ամէն փոքրամասնութիւն ունէր իր թաղը։ Հայեր, Յոյներ, Հրեաներ, Վենետիկցիներ, Ճենովացիներ, Փլորենտացիներ։ 1471ին Ալիանիա կ'անցնի օսմանեան Թուրքերու ձեռքը։ այսօր քաղաքը կ'ապրի անցեալի յուշերով միայն, աննշան կեդրոն մըն է մօտ 12·000 բնակչութիւն ունեցող, սքանչելի ծովախորշի մը դիրկը ընդարձակուած Տաւրոսի լեռներով։

Ժամանակը յարպի է, պէտք է աճապարել։ 279 հազարամեթր ճամբայ ունինք կտրելիք տակաւին։ Քիչ մը անտարբե՞ր դարձած եմ... Եւրոպայի մէջ ժամերով կը ճամբորդեմ հայկական արձանագրութիւն մը կարդալու, տեսնելու ուրախութիւնն ունենալու համար։ հոս ամէն քայլափոխիս պատերուս հետքերը կան, վիտեմ, վստահ եմ, կ'ուզեմ հետխոտն քալել, կանգուն առ կանգուն, պրպտել, զգալ, խոկալ, հաղորդուիլ... բայց պէտք է սուրանք եթէ իրատես չըլլանք, մուրը կը կոխէ։ եւ արդէն Ատրիանօն կը զարմանայ թէ ինչո՞ւ ամէն աննշան վայտակի առջեւ կանգ կ'առնեմ ու «ֆիլմ կը փճացնեմ»։ Շէն ու պայծառ հայրենիքի տէր բարի Իտալացին ի՛նչ հասկնայ թէ ինչէ՛ր կ'անցնին հոգիիս։

Ալանիայէն մօտաւորապէս 20 հազարամեթր դէպի արեւելք ճամբուն վրայ, թրքական աննշան գիւղ մը Ա՛յտաը, 40 մեթր քարաժայռէ մը դէպի ծով նայող։ Նախկին Ամասիան է, ձեւացած «ամաքսա» իոնական բառէն եւ կը նշանակէ չորս անիւներով սայլ, եղներով լծուած։ ժամանակին երեւելի էին իր անտառները, Լիբանանի մայրիներուն նման, եւ կը ծառայէին նաւաշինութեան։

Քիչ անդին կ'անցնինք Կաղի–Փաշայէ։ երբեմնի Սելինու – Տրայիանուպոլիս, ուր կը նշմարուին տակաւին պարիսպի հետքեր եւ աւերակ եկեղեցիի մը կամարները։

Դէպի հարաւ, Հորիզոնին վրայ կը նշմարենք Կիպրոսի լեռները։

Զարմանալի հանդիպում մը հին բարձր քաղաքակրթութիւններու որ այս ափերու, փոքր հեռաւորութիւններու վրայ իրարու կը յաջորդեն։ յաճախ ձուլուած մէկ ընդ մէկ իոնականը, հռոմէականին, բիւզանդականին, հայկականին, սելճուքեանին եւ ի վերջոյ թրքականին։

Գալէսիրան՝ թերեւս հռոմէական փոքր նաւահանգիստ մը ուր բիւզանդական ամրոցի մը աւերակները կան, Սելճուքներէ քանդուելէ առաջ, երկար տարի ծառայած հայ իշխաններու, այսօր աղքատ գիւղ մըն է, ուր զուտ չարժող արարածներ կը ջրէին։

Կանգ կ'առնենք ամերուկ մը գնելու։ թրքական դրամ չունինք։ տոլար կ'առաջարկենք պաղատագանին, որ զարմացած հարց կուտայ թէ ի՞նչ դրամ է — ամերիկեան, կ'ըսեմ։

— Ամերիկա՞ նէ ակմէք... (Ամերիկա ի՞նչ ըսել է)։

Ա.ամուր, դէպի Կորիկոս մեր ճամբուն վրայ՝ յուշարձաններու ամէնէն հայկականը, եւ հայկականներուն ամէնէն անապարտ մնացածը։

Ալանիայէն 142 հազարամեթր դէպի արեւելք, ներկայ Թուրքիոյ հարաւափոյն հրուանդանն է եւ ամէնէն մօտ կէտը դէպի Կիպրոս։ Ձորս հազարամեթր դէպի ալ կպրապատ ճամբայ մը կ'առաջնորդէ դէպի հին Անեմուրիում յունա – հռոմէական քաղաքը ուր աւերակները բոլորովին լքուած եւ անխնամ թողուած են։

Ա.ամուր կառուցուած է Հայերէ կիլիկեան շրջանին։ ունի հոյակապ դղեակ մը 36 աշտարակներով չատ լաւ վիճակի մէջ։ 1230ին Գարամանի էմիրը երկար պաշարումէ եւ արիւնայեղութենէ վերջ կը յաջողի գրաւել զայն եւ վերաշինել իր իսկ կործանած վիթխարի ամրոցը որ այնուհետեւ կը մնայ Թուրքերու ձեռքը։

Թորոս իշխան՝ որդի Լեւոնի (որ սրտի ցաւէն մեռաւ Բիւզանդիոնի բանտերուն մէջ) լուծելու համար իր հօր եւ սպանուած Ռուբէն եղբօր վրէժը, 1157ին վրէժի արշաւանք մը կազմակերպեց Անտիոքի Ռէնալդ իշխանին հետ, բազմաթիւ նաւերով մեկնելով Անամուրէն եւ յանկարծակի երեւնալով Կիպրոսի ափերուն վրայ, կրակի տուաւ բազմաթիւ քաղաքներ եւ գիւղեր, անթիւ աւար առնելով։ Աթիկա վրէժի պատերազմ էր։ Նա յիշեց այն բոլոր չարիքները որ Բիւզանդացիները ըրին Հայերուն, սպաննելով հայ իշխաններ, կործանելով Բագրատունիներու թագաւորութիւնը եւ անոր վերջին արքային մեծահռչակ Գագիկ Բ.ի եղբայրական մահը, սպաննուած յոյն մանուկներու եղբայրներու կողմէ՝ կախելով կիղեղրա բերդին պարիսպներէն։

Ահա կանգնած եմ Անամուրի պարիսպներուն առջեւ։ հակառակ իրենց վիթխարի ծաւալին եւ ահազդեցիկ բարձրութեան չեմ զգար ոչ մի ճնշում, եւ երազային պատրանքն ունիմ թէ աշտարակի բացուածքէն հայ պահակը իր նիզակով նշան պիտի տայ որ ներս հրամմեմ, իշխան Թորոսին սեղանակից ըլլալու։ չէ՞ որ հայ ուխտաւոր մըն եմ, հետուներէն եկած...

Մուէզզինի եղերական ահազանգէ նամնող կոչը կը սթափեցնէ զիս թմբիրէս եւ յանկարծական կը զգամ ապրումելի իրականութիւնը։ այս անապարա բերդը տապանաքարի կը վերածուի աչքերուս, եւ

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ՅԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲԻ ՀԱԻԱՔՈՅԹԸ

(ՇԱՅՕ–ԿԱԼԻԵՐԱ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2ԻՆ)

Ժամը 20·30ին յայտարարուած մաքսու փոխանակութիւնը՝ «Հայերը եւ այսօրուան Թուրքիան» նիւթով, սկսաւ ժամը ճիշդ 21ին բերնէ բերան լեցուն, 400 բազկաթոռնոց, արդիական սրահին մէջ։

Շատեր ալ դուրսը մնացին։

Ներկաներուն նախ հրամցուեցաւ դուռնաւոր եւ անոթով լուսապատկերներու չարք մը, առանց բացատրութիւններու, ընկերացած մեղմ երաժշտութեամբ, ներկայացնելով հայկական ճարտարապետական ծանօթ յուշարձանները՝ Անիէն, Կարսէն (որ չհասկցանք, թէ ինչո՞ւ Ղարս կը հնչուէր), Աղթամարէն։

Ապա օրուան նախագահը՝ Արա Գէլէ – գօրեան, ներկայացուց հրաւիրեալ երեք անձնաւորութիւնները, որոնք պիտի վրէին վիճաբանական այս հաւաքոյթը։

— Պ. Ժիւվինյի, ՄԱԿի մօտ Մարզկային Իրաւանց Յանձնախումբին Ֆրանսայի պատուիրակ։

— Հայր Տալմէ, Դոմինիկեան Միաձներու կարգէն, արեւելեան քրիստոնեաներու արուեստի եւ աւանդութեանց դասախօս՝ Փարիզի Կաթոլիկէ Համալսարանի մէջ (Ինսթիթիւթ Կաթոլիք)։

— Պ. Գուքաճ տը Սեսըվալ, Երուսաղէմի Ս. Ղազարու Կարգին Մեծ Ասպետ։

Ամբողջական ըլլալու համար աւելցնենք, որ մեծ թիւով Թուրք ուսանող – ուսանողուհիներ տեղ գրաւած էին բազմութեան մէջ։

Արդիական սրահ, հոծ բազմութիւն, որակաւոր մասնակիցներ, տուեալներ՝ ուսկից ծնունդ պէտք էր առներ բացառիկ եւ չինարար մաքսու փոխանակութիւն մը։

Հայ Դատի Պաշտպանութեան Յանձնախումբի ներկայացուցիչ եւ օրուան նախագահ՝ Արա Գրիգորեան, մեծ ճիգ կը թափէր, ընտիր Ֆրանսերէնով, եւ որոշ հանդարտութիւն ցոյց տալով, խօսք ես սպակիրի մը՝ որ եկած եմ հեռուներէն արցունք թափելու «տանջուած հայրենիքիս» դամբանին առջեւ։

Անամուրի 6·500 բնակիչները որ ամէն օր իրենց էշերով եւ կառքերով կ'անցնին այս հոյակապ պարիսպներուն մէջերէն եւ առջեւէն, իրենց առօրեայ հացին եռանդն վազելով, կը զգա՞ն արդեօք թէ այսօր, իրենց գիւղին մէջ եկած է Հայ մը, որ կը սնանի, կ'ապրի, կ'արբենայ ի տես այդ սեւ քարերուն եւ նիւթական անշունչ կառոյցին...։

(Շար. – 3)

1915-Ի ԴԱՌՆ ՅՈՒՇԵՐԷՍ ՀԱՄԱՌՕՏ ՄԱՍ ՄԸ

Մենք ալ սկսած էինք կամաց–կամաց տարիքնիս առնել և գլուխնուս ճարը տեսնել։ Երեք ընկերներով որոշեցինք Փրանսա գալ, այդ մասին մեր անօրէնին՝ Պր. Թաշճեանին բաղձանքնիս յայտնեցինք, ընդունեցաւ մեր առաջարկը եւ մեզ խրատեց։ Քանի մը օրէն թուղթերնիս հանեցինք, անցանք Ա.Ֆէնք, այնտեղէն ալ Հայկ։ Հանրապետութեան դեսպանատունը գացինք, դեսպան Պր. Գլըճեանի միջոցաւ եւ հայկական անցագրով եկանք Փրանսա, նախ Մարսէյլ, ապա Փարիզ։ Անշուշտ սկիզբը չատ նեղութիւն քաշեցինք լեզուին անծանօթ ըլլալնուս, ու կամաց – կամաց վարժուեցանք մեր արհեստի վերաբերեալ գործեր գտանք եւ սկսանք աշխատիլ։

Եկաւ 1924 թուականը, գործերնիս լաւ եւ կուշտ ամէն իրիկուն ընկերական խումբով, պարզ ու աժան ճիւ մը գինիով ու 50 սանթիմի սոսիսոն Ֆրիթով փառատոր ուրախութիւն կ'ընէինք։ Երիտասարդ էինք. որքանոյն եւած ազատութիւն կը տար, աշխարհը մերն էր։

Հիմա որ տարիքնիս առած եւ նիւթական վիճակնիս ալ գոհացուցիչ է, սեղանիս առատ չամփանիան իսկ այն հաճոյքը չի պատճառեր մեզի, ինչ որ այդ աժան ճիւ գինին էր։

Դառնանք մեր երիտասարդութեան անցուցած օրերնուս։

Անշուշտ մենք իրրեւ Հայ, պէտք է որ որեւէ ազգային կազմակերպութեան մաս կազմէինք եւ մեր ազգային պարտակատութիւնը կատարէինք։

1925ին Ե. Մխոքեան «Յառաջ» թերթը հրատարակեց չատ ծանր գոհազութեամբ։ Սկսանք ուրախութեամբ հետեւիլ «Յառաջ»ին. այնտեղ գտանք մեր սրտին եւ հոգիին մօտիկ զրուածքներ, մանաւանդ Շաւարշին համով – հոտով համբաւբա – կանները մագնիսական ուժ կուտային մեզի եւ մեր ազգային զգացումները կ'արթնցնէին մեր հոգիներուն մէջ։ Օր մը «Յառաջ»ի մէջ կարդացինք որ Ռիւ տիւ Թամփլը, ուր պիւրօ–թապա մը կար, Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ էնթակամիէն ընկերական ժողով մը պիտի ունենար, որուն ներկայ պիտի ըլլային Շաւարշ Միսաքեան եւ Ռուբէն։

Մինչեւ այդ Շաւարշն ու Ռուբէնը տեսած չէինք. փափաքեցանք երթալ եւ այդ ժողովին առթիւ, այդ երկու տիտանները տեսնել, որովհետեւ Շաւարշը կը ճանչնայինք իր գրուածքներով, իսկ Ռուբէնը՝ իրրեւ հին յեղափոխական եւ ապագային դործիչ, մանաւանդ Տարօնի մէջ։

Ուրեմն, վեց մշեցի տղաքներս, որոշուած օրը գացինք պիւրօ – թապան, տեսանք որ հաւաքուած էին Ռոստոմի խումբի տղաքները եւ Շաւարշն ու Ռուբէնն ալ ներկայ էին։ Այնուհետեւ մենք իրենց ժողովատեղին չմտանք, քանի որ խումբին անդամագրուած չէինք։ Անոնք ներսի սրահը նստած էին, իսկ մենք տեղ գրաւեցինք դուրսը, որ ճիշդ իրենց դէմն էր։ Հետեւէն կ'իմանայինք անոնց խօսակցութիւնը։ Հայրենակից Սեդրակ Սաւունին որ մեզի ծանօթ էր եւ անոնց ժողովին մէջ կը գտնուէր, մեզ նշմարեց ու մեր քով եկաւ։

— Բարեւ տղաք, ըսաւ՝ ի՞նչ կ'ընէք հոս։

— Եկանք Ռուբէնն ու Շաւարշը տեսնելու, բայց դժբախտաբար ներս չենք կրնար մտնել քանի որ խումբին մաս չենք կազմեր։

— Քանի որ այդպէս է, եկէք ներս տանիմ եւ ծանօթացնեմ ձեզ։

Ու այդպէս ալ Սեդրակին հետ միասին ժողովասրահ մտանք։ Սեդրակ մեզ ծանօթացուց բոլորին, մշեցի տղաքներ են ըսելով։ Ռուբէն երբ իմացաւ որ մշեցի ենք, իւրաքանչիւրին հարցուց ո՞րտեղացի ըլլալը։ երբ կարգը հասաւ ինծի եկաւ, տուի անունս եւ մականունս։ երբ իմացաւ որ Ս. Կարապետի պահապան Պետրոսի տղան եմ, ոտքի ելաւ եւ զիս համբուրեց ըսելով։— Քու նահատակ հայրդ չատ լաւ ծանօթ է ինծի, եւ մեր խումբը երբ Ս. Կարապետի անտառը ժողով կը մակերեսէր գու հայրդ էր մեր առաջնորդը։ Եւ պարտականութիւն դրաւ վրաս, որ 1915ի եղեռնի եւ Տարօնի մասին ծանօթութիւններս դրեմ ու Շաւարշին տամ որ «Յառաջ»ին տայ ու այդ պատճառաւ քանի մը անդամ «Յառաջ»ի մէջ երեւցայ, Սորտարցի տատրագրութեամբ։

Ահա այդ օրն է որ Ռուբէնի եւ Շաւարշի հետ անկեղծ հայրութեամբ կուսակցական դրուագներ, պայմանաւ որ Գէորգ Զաւուշ խումբը կազմէինք մեր մշեցի տղաքներով։

ՍՈՐՏԱՐՑԻ

(19. եւ վերջ)

ՎԱՂՎԱ ՓՈՔՐԱՀԱՍԱԿ

ԲՈՒԴՎԱ ՕՏԱՐԸ

Գ.

Վան, Ապրիլ 4, 1909

Իրկունն ինձ տեսնելէ ետքը տուրս տալ էի ընդհանուր ժողովի մը, որ հրաւիրուած էր Օրիորդ Վարդուհիի տունը։ Գնացի։ Ներկայ էին 60 մարդ։ Ամէնքն ալ ծանօթ էին ինծի։ Ծանր էր ինծի համար այդ ժողովը։ Ես գիտէի, որ ամէնքն ալ ինծի կը նայէին իբրեւ մեղադրեալ մը։ Ես գիտէի, որ ամէնքն ալ կը սպասէին, որ ես ինքս ինծի համար պաշտպանութիւն մը գտնեմ

Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Թոստանեան, Պ. Ալպէր Օթամեան եւ զաւակը՝ փաթրիք ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ–հօր՝

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՕԹԱՄԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Երկուշաբթի առաւու, Դեկտ. 8ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ (Դեկտ. 10) ժամը 15·30ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ կոմիտաս եւ մարմինը կ'ամփոփուի տեղւոյն գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

Հաղորդ. միջոց.— Շառանթոն – Լքոլէն 103 թիւ հանրակառքը, իջնել՝ Փըթի փոն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Մեսրոպ Տէր–Գրիգորեան իր զաւակներով, թոռներով եւ ծոռներով սրտի խոր կսկիծով իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ «Ցառաջ»ի խմբագրութեան, ապա խորազգած շնորհակալութիւնները նաեւ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի, քահանայ հայրերուն, դպրաց դասին որոնք յուղարկաւորութեան կարգը մատուցին, Սերովբէ Արք.ի, իր խօսած դամբանականին համար, բոլոր ներկայ բարեկամներուն եւ ծանօթներուն որոնք լեցուցած էին եկեղեցին: Ապա, նաեւ խորին շնորհակալութիւնները բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ, հեռագրերով, հեռաձայնով, ամէն կողմէ, Հայաստանէն թէ արտասահմանէ ցաւակցութիւնները յայտնեցին իր ողբացեալ կնոջ

ՄԱՐԳԻՒՏ ՏԷՐ–ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

(ծնեալ Յակոբեան)

դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

×

Պ. Գէորգ Մուրատեան եւ ընտանիքը շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իր տղուն՝

ԱԲՐԱՀԱՄ–ՄԱՐՍԷԼԻ

եւ կնոջ՝

ԱԳԱՊի ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ:

Յուղարկաւորութիւնները կատարուած են Նոյեմբեր 26ին եւ 28ին:

ՇԱՒԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Եկեղեցւոյն վերաշինութեան եւ օծման 18րդ տարելիցը կը տօնուի Դեկտ. 14, կիրակի օր, եւ կը մատուցուի պատարագ:

Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, եկեղեցւոյ բարերարներու եւ սատարողներու հանգուցեալ ծնողաց է յիշատակ: Ի մասնաւորի Ալֆրեդ Չամբարճեանի եւ Սարգիս Պալապանեանի հոգւոց է յիշատակ–

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ հասարակութիւնը անխտիր:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի մայր եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը տեղեկացնէ որ Դեկտ. 14, կիրակի, Ս. Ցաղորդայ տօնին առթիւ՝ տեղի կ'ունենայ եպիսկ. հանդիսաւոր պատարագ, որ կը մատուցանէ

ՑԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Ցետ պատարագի կը կատարուի մաս – նաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն ՊԱԼԱՑԵԱՆ ՍԱՐԲԱԶԱՆԻ, բարերար Վ. ԽՈՐՍԱՆՃԵԱՆԻ, Տոքթ. Ց. ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐԼԵԱՆԻ, Ց. ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ, Ա. ԹՒՔԻԵՆԻ, Տ. ԹՒՔԻԵԱՆԻ, ԹԱՀԹԱՃԵԱՆԻ, Վ. ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ, Ե. ԱՐՄԷՆԻ եւ Օ. ՀԱՑԿԱՉԵԱՆԻ հոգիներուն համար:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը կատայ իր խորին ցաւակցութիւնները յայտնել Լիոնի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ՝ Գեղամ Ծ. Վ. Զաքարեանի, Պէյրութի բնակող իր եղբօր դառնադէպ մահուան առթիւ:

Հ. Ց. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ Դեկտ. 12, ժամը 20·30ին Մշակ. Տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Թէհլիրեան» խումբի ժողովը Ուրբաթ, Դեկտ. 12ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 9ին:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքավայրը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՅԻՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱԿԻ ՊԱՀԸ

Կեդրոնականցիներու բաժակի Պահը ըստ աւանդական սովորութեան տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբերի երկրորդ կիրակին

14 Դեկտեմբեր ժամը 13ին

ԲԱԺԱԿԻ ՊԱՀ ժամը 13·30ին

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԻՆ ՄԷՋ

118, ռիւ տը Գուրսէլ, 75017 Փարիզ

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնական – ցիները եւ համակիրները այս առթիւ կազմակերպուած ճաշին:

Անակնկալներ

Ճաշագին 40 փր.

Տեղերը ապահովել մինչեւ 10 Դեկ – տեմբեր հեռաձայնելով ՊԷՐԼԻՒԻՔ հաստատութիւն 236–54–48 փոսթ 15:

ԼՕԹՕ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը եւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութիւնը կազմակերպած են «Լոթօ»ի խաղ մը որ տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ Դեկտեմբեր 12ին ժամը 21ին Փալէ տը Ֆեսթիվալ մէջ Վալանս:

Արժէքաւոր նուէրներ հայկական ջերմ մթնոլորտ, քարթերը ապահովել հոգաբարձութեան եւ Մարզականի անդամ – ներէն:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ Թէյասեղան մը իր դպրոցի աշակերտներուն եւ ծնողքներուն համար Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 ռիւ Պլէօ:

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամները:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԻՍ

Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ ժամը 17էն սկսեալ:

Հոն ներկայ է Կաղանդ Պապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով բաշխելու համար ներկայ բոլոր մանուկներուն:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Վարժարանի աշակերտներու քառաձայն երգչախումբը եւ

ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ
իր նուագախումբով
ԵՒ ՍԵՒԱՆ

Սիրով կը հրաւիրուին վարժարանի բարեկամները եւ համակիրները:

26, Ռիւ Թրուայոն, Սեւր
Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

85ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր խումբերուն

Շաբաթ Դեկտեմբեր 13, ժամը 21ին

Սվլանահա պանդոկը (Պուլվ. տ'Ալթէն)

կը խօսին

ԸՆԿԵՐ ԱՒԼԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

MAITRE MICHEL PEZET

(*Secrétaire Fédéral du Parti Socialiste des B. du Rh., chargé des relations extérieures*)

Ֆրանսայի Հ. Ց. Դ. Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչ՝

ընկ. ԱՆՐԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԷՄՄՈՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆ

Կը մասնակցի երգչուհի (Վիէննէն) Ալիս Գալուստեան

Գեղարուեստական պատշաճ յայտսպիր

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍՏԻՊՂԱԿԱՆ

Լիբանահայ ընտանիքի մը համար ստիպողաբար կը վնտռուի մէկ–երկու սեն – եակ եւ խոհանոցի յարմարութիւն, մատչելի պայմաններով:

Դիմել «Ցառաջ»ի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է Պ. Ա. Արապեանի մէկոյաւ Էքս–էն–Պէնի մէջ խաղադօրհնէքի եւ ճաշի առթիւ հաւաքուած գումարէն 341 Ֆր.:

×

Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է Տիկին Արաքսի Սիմոնեանէ 100 Ֆր. իր ամուսնոյն Յովհ. Սիմոնեանի յիշատակին:

THEATRE
POCHE - MONTPARNASSE
75, *Bd. du Montparnasse*

La Caverne d'Adullam

de Jean-Jacques VAROUJEAN

Tous les soirs, sauf dimanche
à 20 h. 45, samedi 20 h. 30 et
22 h. 30

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Դեկտեմբեր 14, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Ա.Հարոնեան ակումբը, ռիւ Պուֆիէ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ: Պատգամաւորուհիի զեկուցում:

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը կիրակի, Դեկտ. 14, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

Ա Յ Յ՝

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԵՐԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը կազմակերպած է այցելութիւն մը հանգստեան տուները կիրակի Դեկտ. 14, ժամը 13·30ին: Այս առթիւ օթոբուս մը վարձուած ըլլալով, փափաքողներ կրնան մասնակցիլ:

Մեկնում Դեկտ. 14, ժամը 13·30ին, Փլաս Լէօն Պլում, Իսի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Պօմոնի մէջ, նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի տեղւոյն մասնաճիւղին, Յունուար 4ին:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան թատերական խումբը կը ներկայացնէ, Շաբաթ Յունուար 24ին Զարշըլը Արթիճ Աղան:

Ի ՆՊԱՍՏ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՇՏՈՑ ԴՊՐՈՑԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ կաթողիկոսական Պատուիրակ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

եւ

Ալֆորվիլի երեսփոխան – քաղաքապետ

ԺՈԶԷՖ ՓՐԱՆՉԵՍՔԻՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ուրբաթ, Դեկտ. 12, ժամը 20·45ին

Salle des Fêtes, Rue Vontaire, Alfortville

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ

ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ՐԱՖՖԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՄԱՐԻՆԱ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
11
JEUDI
11 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·461

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.461

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԴԺՈՒԽՔԸ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ – ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

185 Մ'ԵՌԵԱԼ

— o —

Ոչ ոք խելքի կուգայ եւ կը յաջողի հանդարտեցնել կիրքերը: Պէյրութը միշտ ժխոքի վերածուած է, ամէն կողմ կրակ, բոց, դիակ եւ հրացանաձգութիւն: Լուսարձակը միշտ կը չարունակուի 24 ժամ 24ի վրայ բայց եւ այնպէս երկուշաբթի եւ երեքշաբթի մեռեալներու թիւը 185 կը նկատուէր: Փողոցի կռիւները ամէնէն աստիճաններն են Ապրիլ 13էն ի վեր: Երկուշաբթի իսլամ յառաջդիմական ուժերը փոխ-վրէժի կ'անցնէին քանի Շաբաթ օր ֆալանժները վրէժը լուծելու համար չորս սպաննուած ֆալանժներու, 110 մահմետական կը սպաննէին:

Քաղաքական ճակատի վրայ ալ անել կացութիւն է: Հանրապետութեան նախագահը «ազգ· համաձայնութիւն» մը հրաւիրած էր 12 մահմետական եւ 12 քրիստոնեայ պետեր, բայց մահմետական եւ ձախ պարագլուխները մերժած են երթալ եւ կամալ ձեւմպլաթ ըսած է թէ չի ճանչնար ժողովի մը որ օրակարգ չունի եւ ձաղկած է մահմետական այն պարագլուխները որոնք կ'ուզեն լեզու գտնել քրիստոնեայ աշխին հետ, մեղադրելով զիրենք որ «դիակներու վրայ կը քալեն երթալ ժողով ընելու համար այդ մարդոց մարդասպաններու հետ» (կ'ակնարկէր Շաբաթ օրուան 110 մահմետական զոհերուն): Աւելի հեռու ալ երթալով, նախկին վարչապետ Սայէպ Սալամ կը յարձակէր Հանրապետութեան նախագահին վրայ·— «Ի՞նչպէս կրնամ «ծածկել» պինքը յորչափ փաստը կայ որ մատուցի դաւադրութեան մէջ, որ մատուցի այն դէպքերուն մէջ որոնք կը ձգտին երկիրը քանդելու: Ժողովուրդը վստահութիւն չունի կառավարութեան հանդէպ եւ չեմ կրնար միանալ ձեռնարկներու, որոնք սահմանուած են ամրապնդելու վարչակարգը: Այս ազգ· համաձայնը խեղկատակութիւն մըն է, առիթ մը ծուռայի համբոյրները փոխանակելու եւ ոչ ոք հաւատք ունի այդ ժողովին»:

×

Հողին վրայ մահմետականները ամրապնդած են իրենց դիրքերը ընդդէմ փալանժիստ ուժերուն մեծ պանդոկներու եւ կեդրոնի շրջաններուն մէջ: Կռիւները իրենց սաստկութիւնը առած են մանաւանդ Ավրնիւ տէ Ֆրանսէ, Սթարքօ, Պապը – տրիս: Երեք «աշտարակները» ֆալանժներու ձեռքն էին տակաւին երեքշաբթի (Հոլիտէ Ին, Սթարքօ առեւտրական կեդրոնը, Հիլթըն), իրենց հակառակորդները վերագրաւած են Միւռը: Իպրահիմ Քոլէյլաթի նահերական ուժերը պրաւած են Սէն–ժորժը, Ալքազարը եւ փոքրիկ Զէյթունէ փողոցը ինչ որ իրենց թոյլ տուած է ծովային մէկ ճակատին հակակշիռն ունենալ:

Իպրահիմ Քոլէյլաթ, որ պետն է յառաջդիմական մահմետականներու, տեսակցութիւն մը տուած է Ֆիկառօի ու կը հետաքրքիր է թէ կռիւները կրնան դադրիլ այն տաեն երբ հակառակորդը հրաժարի երկրին բաժանումի ծրագրէն: Կ'ըսէ նաեւ թէ Նասրի մահէն ի վեր ոչ մէկ կապ ունի արաբական երկրի մը հետ բայց իր հակառակորդները կը պնդեն որ Լիբիոյ մարդն է:

Պարզ է որ օտար մատեր կան, կան նաեւ դրդիչ գործակալներ եւ ամէն ոք հաւանաբար իր երազն ունի: Կը բաւէ յիշել որ Սուրիան ցարդ չէ մարսած Լիբանանի անկախութիւնը, ֆալանժները զուգէ «փոքրիկ Լիբանան» մը կը նախատեսեն առանց Պաղեստինցիի, Իսրայէլ կրնայ շատ լաւ ստեղծել կացութիւններ որոնք արդարացնեն իր միջամտութիւնը, եթէ նկատի առնենք նաեւ ամերիկեան Սէ· Ի· Ա·ն որ կը սիրէ ձկնորսութիւն ընել պղտոր ջուրերու մէջ եւ ըրջանակը զոցենք խորհելով որ Մոսկուա ալ կրաւորական դէմի դերերը շատ չի սիրեր, լայն ցուցակ մը կ'ունենանք ժողովուրդի մը ոչընչացման պատասխանատուներու:

× Մինչ անցեալ շաբթուան հանդարտութիւնը թոյլ կուտար որ զպրոցներ բացուին (ճեմարանը պիտի բացուէր երկուշաբթի) Շաբաթ օրուընէ ի վեր ամէն ինչ փոխուած է եւ ամէն ոք տունը բանտարկուած: Երեքշաբթի գիշեր, հեռաձայնով առած մեր լուրերը կը հաստատէին մամուլի տուած տեղեկութիւնները, կ'ըսուէր նաեւ թէ «վնասաղարի կոչ մը եղած է մահմետական ռազերուն առթիւ որ կը սկսին Ուրբաթ:

× Զորեքշաբթի առտու կը հաղորդուէր թէ Սէն–ժորժ պանդոկի երեք յարկեր հրոյ ճարակ եղած էին, մինչ Քարամէ–Արաֆաթ կը տեսնուէին ելք մը գտնելու համար:

Քանի մը տողով

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ բացը գոցելու համար եմտական նախարարը որոշեց նաեւ բարձրացնել սակերը 1,50 առ հարիւր, զոր կէս առ կէս պիտի վճարեն աշխատողը եւ գործատէրը, 15 առ հարիւր պիտի բարձրանայ սահմանափակ աշխատավարձքը (փլաֆոն) որու վրայ կը վճարուին սակերը 2750էն 3100ի հասնելով, մաս մըն ալ պետութիւնը իր վրայ կ'առնէ 20էն 7 առ հարիւրի իջեցնելով դեղերու Թէ· Վէ· Ան·:

ՍԵԿԻ – ՄԷՌ հանդիպումը որ տեղի պիտի ունենար երեքշաբթի առտու յետաձգուեցաւ, որովհետեւ Սէ· ժէ· Թէ·ի ընդհ· քարտուղարը համաձայն չէ Մէոռի սենթիքային (Սէ· Էֆ· Տէ· Թէ·) բռնած դիրքին բանակի հարցերու վերաբերեալ եւ կ'ուզէ որ Է· Մէռ բացէ ի բաց դատապարտէ ձախապաշարները:

ԱՆԳԱՐԱՑԻ քաղաքապետարանը ծախուէ, յայտարարած է ընկերվարական քաղաքապետը երբ խումբ մը թաղապետական բանուորներ գրաւած են իր գրասենեակը երկու ամսուան չվճարուած աշխատավարձքը պահանջելով: «Կը յարգեմ բանուորներու իրաւունքները եւ քանի որ կառավարութիւնը չօգներ, որոշեցի քաղաքապետարանը ծախել պաշտօնեաները վճարելու համար»:

Ա· ՍԱՒԱՐՈՎԻ գլխաւորութեամբ չուրջ 50 հոգի լուռ ցոյց մը կատարեցին Մոսկուայի մէջ, Դեկտեմբեր 5ին, որ Խորհ· Միութեան Սահմանադրութեան օրն է: Ցոյցին նպատակն էր ցոյց տալ, թէ չեն յարգուիր Սահմանադրութիւնով երաշխաւորուած խօսքի եւ արտայայտութեան իրաւունքները: Ոստիկանութիւնը չմիջամտեց ցոյցին, որ տեւեց տասը վայրկեան: Միւս կողմէ Օսլոյի մէջ, Տիկին Սախարով ստացաւ իր ամուսնոյն յատկացուած խաղաղութեան մրցանակը:

ՊԻՑԼԷՆԻ կառախումբը միշտ նոյն վիճակին մէջ էր Զորեքշաբթի առտու եւ ինտոնեզիա կը մերժէ ահաբեկիչներու պահանջներուն տեղի տալ եւ տեսնուիլ Մոլուքուաներուն հետ: Հոլանտա ալ սպասողական դիրքի մէջ է: Նոյնն է Լոնտոնի պատանդներու վիճակը:

ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁ ՄԸ կատարուած է Զորեքշաբթի վաղ առաւօտեան Փարիզի փորթուկալեան դեսպանատան առջեւ: Միայն նիւթական վնաս կայ:

ԹՆԱՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿԻ (fէս տ'Է–փարները) չահաբաժինի սակը 7,5էն 6,5 առ հարիւրի իջաւ Ֆրանսայի մէջ:

ԱՀԱԽՈՐ ՀՐԴԵՀ

Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՄԷՋ

ԱՆԴԱՐՄԱՆԵԼԻ ՎՆԱՍՆԵՐ՝

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ, ԱԻԱՆԴԱՏՈՒՆԸ, ՄԱՏՈՒՒԸ ՀՐՈՅ ՃԱՐԱԿ ԴԱՐՁԱՆ

Երեքշաբթի առտուան ժամը 1ին, fուտսիբիւիի հեռեւանքով հրդեհ մը ծագած է Ս· Ղազարի մէջ, անդարմանելի աւերներ գործելով: Կրակը ծայր առած է հաւանաբար աւանդատունէն, տարածուած է մատուռը եւ Մխիթար Աբբահօր հին գրադարանը: Օգնութեան անմիջական միջոցներն ալ, հրշէջները հասած են քառորդ ժամ ետք, չեն կրցած առաջքն առնել անդարմանելի կորուստներու որոնց կարզին ուրեմն՝ Մխիթար Աբբահօր գրադարանի կէսէն աւելին, ուր կային շատ հին հատորներ, մատեաններ (12րդ, 13րդ դար) կէս առ կէս փճացած է նաեւ մատուռը, բոլորովին աւերուած է աւանդատունը եւ հրոյ ճարակ եղած բոլոր յարդի հին չուրջառները:

Երեքշաբթի օր, հեռաձայնով խօսեցանք Միխաելեանի աթոռակալ Հ· Սեւրովբէ Վ· Ազըլեանի հետ, որ չէր կրնար զսպել իր յուզումը եւ կը հաստատէր անդարմանելի աւերը: Իտալիոյ հեռատեսիլի, ձայնասփիւռի եւ մամուլի թղթակիցներ տեղւոյն վրայ էին, իտալական իշխանութիւններն ալ չանք չէին խնայեր հարկ եղածը ընելու համար բայց եւ այնպէս...

Ահաւասիկ հսկայ կորուստ մը մեր մշակոյթին համար: Մինչ հայկական հոգիները արդէն իսկ խռոված էին Պէյրութի դէպքերով, այս անակնկալ մեծ աղէտը աւելի եւս կ'ազդէ մեր վրայ: Ս· Ղազարու վանքը մեր մշակոյթի սիւեռքի ամէնէն կարեւոր կեդրոններէն մին է եթէ ոչ ամէնէն կարեւորը, ուր մեծն Մխիթարէն ի վեր, նուիրեալ վարդապետներու սերունդներ պահպանած են մեր գանձերը: Քանի մը տարի առաջ մեծ նուիրատուի մը չնորհիւ կարելի եղած էր հինել արդիական, ամէն վտանգէ զերծ ձեռագրատուն մը, բայց ծրագրի ձեւի մէջ էր տակաւին նոյնանման գրադարանի մը կառուցումը: Ինչ որ կը պատահի այսօր անդարմանելի է եւ խորապէս ցնցեց մեզ: Ողբացեալ Իսպէնեանի բացառիկ եւ անաղմուկ նուէրին չնորհիւ է որ այսօր կը փրկուին թանկագին ձեռագրեր:

Ցաւակից՝ Մխիթարեան վաստակաւոր Մխաքանութեան, կ'ուզենք վստահեցնել Աբբահայրը եւ բոլոր վարդապետները թէ ինչպէս 1966 Նոյեմբերի աղէտալի ողողումներու առեն, որոնք միայն նիւթական վնաս հասցուցած էին, այս անգամ ալ պատրաստ ենք ամէն ձեւով մեր օժանդակութիւնը հասցնելու վենետիկի եւ ընելու ինչ որ հարկ տեսնուի:

Մինչ այդ, ուժ եւ կարողութիւն կը մաղթենք մեր յարգելի Մխիթարեան հայրերուն:

×

Զորեքշաբթի (Դեկտ· 10) Ինքերնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն էսօշիէյթըտ Փրէսի հետեւեալ հեռագիրը կուտար·— «Հրդեհ Ս· Ղազար կղզին հայկական վանքին մէջ, քանդելով մատուռը, աւանդատունը: Հին գիրքերու եւ արուեստի առարկաներու կորուստը մէկ միլիոն տոլարէն աւելի կը գնահատուի: Վիրաւոր չկայ»:

Հարցը հոն է որ կորուստը մեզի համար անդարմանելի ըլլալով, մէկ միլիոն տոլարի գնահատումն ալ իմաստէ զուրկ է եւ քան մը չի կրնար նշանակել քանի նոյնիսկ մէկ միլիոն տոլարով տեղը չի կրնար գալ ինչ որ գնաց:

Լիբանահայ ադէտեալներու ի նպաստ

Կը յիշեցնենք որ դրամական առաքումները պէտք է ըլլան հետեւեալ հասցէին·

COMITE DE SECOURS AUX SINISTRES
ARMENIENS DU LIBAN
c/o Eglise Arménienne
15, Rue Jean-Goujon
75008 PARIS

Ամէն օր դաւառի զանազան քաղաքներու պատասխանատու մարմիններէն կը ստանանք կոչեր եւ հաղորդագրութիւններ տեղւոյն վրայ կազմուելիք կամ կազմուած յանձնախումբերու վերաբերեալ: Պարզ է որ որեւէ կարելիութիւն չունինք տեղ տալու անոնցմէ ոչ մէկուն: Շատեր ալ պարզ կրկնութիւններ են ցարդ եղած կոչերուն: Կը խորհինք որ իւրաքանչիւր Հայ կրնայ դիւրութեամբ իր նուէրը յանձնել տեղւոյն վրայ կազմուած յանձնախումբերուն: Անկարելիութեան պարագային ղրկել ուղղակի Փարիզի կեդր· Յանձնախումբին, որու մաս պիտի հաւաքուին ի վերջոյ բոլոր դրամարները:

ԿԻԼԻԿԻԱ 1975

Գրեց՝ Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՋՏԻԿԵԱՆ

Դ.

Ու կը չարունակենք մեր ճանապարհը դէպի Կոռիկոս։

Սոփտա, մինարէներ աւերակներ։

Այտընճըք, բերդի մը մնացորդները. հայկակա՞ն։

Օվաճըք, հին պարիսպներու հետքեր։

Տաճա Ատասը, այժմ անբնակ կղզի, որուն հիւսիս – արեւմտեան կողմը հայկական աւերակներ, ծառայած նաեւ Երուսաղէմի Ս. Յովհաննէսի Ասպետներուն, որպէս յառաջապահ դիրք։

Աղալիման հրուանդան ուր տակաւին կարելի է նշմարել, քարաժայռի մը ոտրոտուքին, կիլիկեան դղեակի մը աւերակները։

Թաշուճու, Լիման Գալէսի, Այաթեկլա ուր թաղուած ըլլալ կը համարուի Սըրուհի Թեկղ որ դարձի եկած էր Ս. Պօղոս Առաքեալի քարոզութեամբ, կը նըշմարուին հինգերորդ դարու եկեղեցիի մը մնացորդները։

Սիլիֆքէ, նախկին Սելեւկիա կալիկադնոսի, հիմնուած Քրիստոսէ երեք դար առաջ Սելեւկոս Ա.էն, որուն բաժին ինկած էր Կիլիկիան, Մեծն Աղեքսանդրի մահէն յետոյ։

Մեծն Լեւոնի Կիլիկիային մէկ երրորդը կորած ենք արդէն զալով արեւմուտքէն։

1190ին Գերմանիոյ Քրեդերիկոս Ա. Շիկամօրուս կայսրը զլուխ անցած երրորդ խաչակրութեան մուտ փոքր Ասիա. ատիպուեցաւ Գոնիան գրաւել յարձակումով եւ չարունակ կռուիլ յոյն հրոսակներու դէմ։ Դեսպաններ ղրկեց Մեծն Լեւոնի, անոր աջակցութիւնը ուզելով «սուրբ» պատերազմին համար։ Լեւոն Ռուբինեան՝ ոչ միայն առատ պաշար ղրկեց եւրոպական բանակին, այլ եւ փոխադրութեան միջոցներ, ուղեցոյցներ, թանկագին ընծաներ, խոստանալով իր բանակին աջակցութիւնը. իսկ կայսրը՝ փոխարէն արքայական թագով պսակել ուզեց Հայոց իշխանը։

Հայկական չքեղ պատուիրակութիւն մը ճամբայ եղաւ Ս. Ներսէս Լամբրոնացիի նախագահութեամբ, կայսրը հրաւիրելու Կիլիկիոյ մայրաքաղաքը՝ Սիս։

Քրեդերիկոս մտած էր հայկական հողերը եւ բանակ զարկած Սելեւկիա քաղաքի մօտ, Կալիկատնոս գետին ափերուն։

Հայկական պատուիրակութիւնը երբեք չտեսաւ կայսրը, որովհետեւ սա, ճաչէ մը վերջ, ուզելով լողանք առնել գետին մէջ, ուղղուտպէ մը բռնուելով, անհետացաւ սառնորակ ջուրերուն մէջ... եւ Սելեւկիա պատմութեան անցաւ որպէս Գերմանիոյ կայսեր՝ Քրեդերիկոս Շիկամօրուսի բացօթեայ դամբարան։

Կալիկադնոս գետին վրայ (Կէօքսու մկրտուած՝ Թուրքերէն) կայ հին կամուրջ մը ուակից հայկական բերդին համայնապատկերը կը տեսնուի. բերդին ներքեւ ժայռին մէջ փորուած հսկայ հոր մը կայ որ մինչեւ այսօր կը ծառայէ որպէս ընտիր ջրամբար։ Քաղաքին հին աւերակներուն մէջ կարելի է նշմարել նաեւ հռոմէական թատրոնի մը եւ գետնափոր բանտերու մնացորդներ։

ԷՐՄԷՆԻ ՆԷ ՏԷՄԷՔ

Պահ մը կանգ կ'առնենք. Ասրիանօն արդէն ամբողջութեամբ տեղեակ է հայկական կիլիկիոյ պատմութեան. այնքան հարցումներ ուղղած է լինելի ճամբու ընթացքին, որ ինձի պէս, զրեթէ ինքն ալ, իրը կը նկատէ այս ամէնը. չէ՞ որ իր հայրենակիցներէն ձենովացիներն ու Վենետիկցիներն ալ ապրած են այս ափերուն։ Գրեթէ կ'ամչնայ որ ցարդ անտեղեակ էր այս բոլորին եւ հայ եկեղեցականի մը պատահական հանդիպումովն է որ տէր եղած է այսքան հարստութեան։

Իմբէճ փալաս պանդոկին ճաշարանն ենք. միակն է որ բանի մը կը նմանի. 26 հազարամեթը ճամբայ ունինք կտրելիք տակաւին Կոռիկոս հասնելու համար, վերադարձի ճամբան բռնելէ առաջ։

Թարմ կանաչեղէն եւ պտուղներ կ'ապսպրենք, քիչ մը զօրանալու համար եւ մեր տպաւորութիւնները իրարու կը փոխանցենք. ինք առաջին իսկ վայրկեանէն քանած է ընակիչներու կեղտոտութենէն եւ կը զգուշանայ մսեղէնէ եւ առհասարակ խոհանոցի կերակուրներէն։ Ես թէեւ նուազ զժուարահաճ՝ կը հետեւիմ իրեն։ Օդը տաք է, բայց ծովէն զով զեփիւռ մը կ'անուշցնէ մեր յոգնութիւնը։

Վայրի եղնիկի աչքերով, արեւէն սեւցած, բոկոտն, մաղերը ածիլած 12ամեայ պատանի մը կը մօտենայ մեր սեղանին, կարկառուն տաբատին գրպանէն մի քանի պղնձեայ դրամներ ներկայացնելով մեզի. Ասրիանօն բնազդաբար պնակները կը հեռացնէ որ տղուն ձեռքը չհպի ատոնց։

— Էֆէնտիմ, հին դրամներ, 50 լիրայի։

Ցայտնի է որ կեղծ էին այդ «հին» դրամները, ինչպէս չատ անգամ հանդիպելու որ 20րդ դարու վերջին քառորդին, տակաւին մարդիկ կ'ապրին արեւելեան կողմն աշխարհի, մասնաւորաբար «Արեւելքի Զուիցերիոյ» մէջ, որոնք կտրուած են արդի ժամանակաշրջանի քաղաքակրթութենէն ու տակաւին կը տառապին տգիտութեան ու աւատապետական դարաշրջանների խաւարին մէջ։ Ո՞վ կոչած է Լիբանանը «Արեւելքի Զուիցերիա»ն, չեմ դիտեր, բայց վստահաբար՝ կատակ մը ըլած ըլալու է։

Վաւերագրային ժապաւէնը կը սկսի յատկանշական տիպարի մը ներկայացումով։ Արդարեւ, Ֆրանսայէն հրաւիրուած «մահուան ուսուցիչ» մըն է ան, որուն պարտականութիւնն է սորվեցնել սպանելու ձեւերն ու հնարքները խումբ մը երիտասարդներու, որոնք կը վճարուին Լիբանանցի քաղքենի երիտասարդի մը կողմէ որ կ'ուզէ ունենալ իր անձնական բանակը։ «Մահուան ուսուցիչը» լաւագոյն կերպով կը մարզէ ու կը դաստիարակէ։ Ան, որ մասնակցած է Ալժերլոյ եւ Հնդկաչինի պատերազմներուն եւ ներկայիս հանգստեան կոչուած, թղթակցի մը հարցումին պատասխանելով կ'ըսէ. «Կը սիրեմ մարդ սպանել, բայց չեմ դիտեր ինչո՛ւ։ Զիս կը կոչեն արիւնածարբաւ»։ Իրաւունք ունին։

Այնուհետեւ, պատառին վրայ տեղի կ'ունենայ տղանոցը զանազան հոսանքներու պատկանող անհատներու, որոնք կը պարզեն տիրող կացութիւնը ու տագնապին պատճառները։ Քրիստոնեային համար՝ Պաղեստինցիներու ներկայութիւնն ու անոնց սանձարձակ գործունէութիւնն է լիբանանեան հողին վրայ. մահմետականին համար՝ ընկերային հարց մըն է, որ կը մատնանշէ տիրող անարդարութիւնը՝ տարիներէ ի վեր. անարդարութիւն մը որուն զոհերն են առաւելաբար մահմետականները, որոնց բնակավայրերուն մէջ չկան կեանքի, աշխատանքի ու յառաջդիմութեան տանելի պայմանները։ Գիւղական շրջաններուն մէջ, գիւղացին տակաւին հնադարեան միջոցներով է որ կ'իրագործէ արտադրութիւնը։ Ցամաքն ջուրի տաղնապ կայ. կառավարութիւնը անհրաժեշտ ուշադրութիւնն ու հոգածութիւնը ցոյց չի տար։ Այս իրականութեան կողքին կայ մի ուրիշ ծայրայեղութիւնը։ Դասակարգ մը, որ անուշտ մեծ ազգ մը չի կազմեր, կը լողայ չքեղութեան եւ չռայլութեան մէջ։ Գանի մը աւատապետական կարգի ընտանիքներ, կը չահագործեն գիւղացին ու խեղճը։ Թէեւ կարելի չէ խօսիլ սարկական դարաշրջանի մը մասին, բայց պէտք է չեշտել որ յաճախ նման կացութիւններու կարելի է հանդիպիլ զանազան շրջաններու մէջ, յատկապէս ծխախոտի մշակութեամբ եւ ձկնորսութեամբ զբաղող աշխատաւորներու մօտ, որոնք առտուան ժամը 3էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 6ը կը աշխատին՝ ի խնդիր պատառ մը հացի։

Թղթակցի հարցումին պատասխանելով՝ վարձանդաւոր կուսակցութեան պետ,

«ԼԻԲԱՆԱՆ՝ ՓՈԹՈՐԻԿԻ ՄԷՋ»

Ամէնուր կրակ ու ծուխ։ Հրացաններ, թնդանօթներ, այլազան ու այլաչափ, կ'արձակուին չորս կողմերէն, առանց դիտնալու ինչո՛ւ։ Երբեմնի չէն ու խաղաղ Լիբանանը զարձեր է այսօր աւերակ ու ծուխ։ Մարդիկ, երիտասարդ, պատանի, նոյնիսկ կիներ՝ զինուած, փողոցներու մէջ օրհասական պայքար կը մղեն, չես դիտեր ի՛նչ նպատակի համար։ Ցաճախ իրենք ալ չեն դիտեր։

Փա՞սա։

Լիբանան՝ փոթորիկի մէջ փաստանկար ժապաւէնին մէջ այնքա՛ն հմտօրէն եւ առարկայական մօտեցումով կը ներկայացուին զանազան քաղաքական հոսանքներու պատկանող մարդեր, որոնք իւրայատուկ մեկնաբանութիւն կուտան ներկայ տագնապին։ Այնքան հակասական ու այնքան բազմազոյն են արտայայտուած կարծիքները, որ մարդ կը մղուի մտածելու որ 20րդ դարու վերջին քառորդին, տակաւին մարդիկ կ'ապրին արեւելեան կողմն աշխարհի, մասնաւորաբար «Արեւելքի Զուիցերիոյ» մէջ, որոնք կտրուած են արդի ժամանակաշրջանի քաղաքակրթութենէն ու տակաւին կը տառապին տգիտութեան ու աւատապետական դարաշրջանների խաւարին մէջ։ Ո՞վ կոչած է Լիբանանը «Արեւելքի Զուիցերիա»ն, չեմ դիտեր, բայց վստահաբար՝ կատակ մը ըլած ըլալու է։

Վաւերագրային ժապաւէնը կը սկսի յատկանշական տիպարի մը ներկայացումով։ Արդարեւ, Ֆրանսայէն հրաւիրուած «մահուան ուսուցիչ» մըն է ան, որուն պարտականութիւնն է սորվեցնել սպանելու ձեւերն ու հնարքները խումբ մը երիտասարդներու, որոնք կը վճարուին Լիբանանցի քաղքենի երիտասարդի մը կողմէ որ կ'ուզէ ունենալ իր անձնական բանակը։ «Մահուան ուսուցիչը» լաւագոյն կերպով կը մարզէ ու կը դաստիարակէ։ Ան, որ մասնակցած է Ալժերլոյ եւ Հնդկաչինի պատերազմներուն եւ ներկայիս հանգստեան կոչուած, թղթակցի մը հարցումին պատասխանելով կ'ըսէ. «Կը սիրեմ մարդ սպանել, բայց չեմ դիտեր ինչո՛ւ։ Զիս կը կոչեն արիւնածարբաւ»։ Իրաւունք ունին։

Այնուհետեւ, պատառին վրայ տեղի կ'ունենայ տղանոցը զանազան հոսանքներու պատկանող անհատներու, որոնք կը պարզեն տիրող կացութիւնը ու տագնապին պատճառները։ Քրիստոնեային համար՝ Պաղեստինցիներու ներկայութիւնն ու անոնց սանձարձակ գործունէութիւնն է լիբանանեան հողին վրայ. մահմետականին համար՝ ընկերային հարց մըն է, որ կը մատնանշէ տիրող անարդարութիւնը՝ տարիներէ ի վեր. անարդարութիւն մը որուն զոհերն են առաւելաբար մահմետականները, որոնց բնակավայրերուն մէջ չկան կեանքի, աշխատանքի ու յառաջդիմութեան տանելի պայմանները։ Գիւղական շրջաններուն մէջ, գիւղացին տակաւին հնադարեան միջոցներով է որ կ'իրագործէ արտադրութիւնը։ Ցամաքն ջուրի տաղնապ կայ. կառավարութիւնը անհրաժեշտ ուշադրութիւնն ու հոգածութիւնը ցոյց չի տար։ Այս իրականութեան կողքին կայ մի ուրիշ ծայրայեղութիւնը։ Դասակարգ մը, որ անուշտ մեծ ազգ մը չի կազմեր, կը լողայ չքեղութեան եւ չռայլութեան մէջ։ Գանի մը աւատապետական կարգի ընտանիքներ, կը չահագործեն գիւղացին ու խեղճը։ Թէեւ կարելի չէ խօսիլ սարկական դարաշրջանի մը մասին, բայց պէտք է չեշտել որ յաճախ նման կացութիւններու կարելի է հանդիպիլ զանազան շրջաններու մէջ, յատկապէս ծխախոտի մշակութեամբ եւ ձկնորսութեամբ զբաղող աշխատաւորներու մօտ, որոնք առտուան ժամը 3էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 6ը կը աշխատին՝ ի խնդիր պատառ մը հացի։

Թղթակցի հարցումին պատասխանելով՝ վարձանդաւոր կուսակցութեան պետ,

պեցանք մեր ճամբու ընթացքին. տեսակ մը ճարտարարուեստ զարձած հաւանաբեր եկամուտ մըն է ծովեզերեայ այս հին կեդրոններուն՝ որոնց գլխաւոր զոհերն են ընդհանրապէս միամիտ ամերիկացի մամիկներ։ Ասրիանօն Իտալացի է, ես Հայ...

Պղինձները ափիս մէջ կ'առնեմ. «կարողութեամբն Աստուծոյ Լեւոն թագաւոր Հայոց». գիրերը չատ յստակ ընթեռնլի են. որքան ալ կեղծ ըլլան անոնք, սա թուրք տղան գրպաններուն մէջ, սա հայ գիրերը, այս ափերուն վրայ... դող մը կ'անցնի սրտէս։

— Ապտուլլահ (այդպէս կը կոչուէր) ուրտեղէ՞ն գտար ասոնք։

— Էֆէնտիմ, մարդու մը ըսեր, Գալէին (բերդին) մէջէն։

— Ստախօս ես, Ապտուլլահ, ասոնք դրամ չեն, Աթաթիւրքին նկարը չկայ վրան։

— Աստուած վկայ, էֆէնտիմ, ասոնք էրմէնի են, Աթաթիւրքէն չատ առաջ։

— Էրմէնի նէ՞ տէմէք (էրմէնի ի՞նչ ըսել է)։

— Մեզմէ առաջ հին ժողովուրդ մըն է որ հոս ապրած է։

— Դուն գալոց կ'երթա՞ս Ապտուլլահ։

— Չէ, էֆէնտիմ, ես գրել կարդալ չեմ գիտեր։

— Բեզի ո՞վ ըսաւ որ էրմէնին հոս ապրած է։

— Որուն կ'ուզես, հարցո՛ւր, էֆէնտիմ, ամէնքը գիտեն, Աստուած վկայ, էֆէնտիմ, սուտ չեմ խօսիր, Աստուած վկայ...։

(Շար. – 4)

ԱՏՐԻԷՆ ԵՒ ԺԻԼՊԷՌ ՏԷ ԼԱ ՖԱՅԷԹ

Հիւսիսային Ամերիկայի ազատագրութեան երկու հարիւրամեակին է գալ տարի։ Ակադեմական ողբացեալ Անտրէ Մօրուա չահեկան ուսումնասիրութիւն մը ունի եւ Լա Ֆայէթի կնոջ Ասրիէնի մասին գրած է գիրք մը, ուր կ'երեւայ նաեւ հերոսական դիմագիծը Ժիլպէռ Մօթիէ ոը Լա Ֆայէթի, բարեկամը Ճորճ Ուաշինկթընի եւ զօրավար Ֆրանսական յեղափոխութեան։

Ասրիէն ոը Նօայլ ընտանիքը կը պատկանէր հին ազնուական դասուն, կապեր ունենալով պալատին հետ։ Սակայն Ասրիէնի մայրը, զքաւուկ տ'Այէն ամէն բանէ աւելի կը սիրէր զրաղիլ իր հինգ աղջիկներու դաստիարակութեամբ։ Անոնք կը բնակէին Օթէլ ոը Նօայլ, Սէնթ Օնորէ փողոցին մէջ։

Ասրիէն տասներկու տարեկան էր երբ իր հայրը առաջարկեց իր կնոջ ամուսնացնել աղջիկը ոը Լա Ֆայէթի հետ, որ տասնըչորս տարեկան էր։

Լա Ֆայէթ կը սերէր Օվերնիայի հին ընտանիքէ մը, որ Շավանեաքի դղեակը կ'ապրէր։ Հայրը զոհ եղած էր Անգլիացիի մը դնդակին։ Կանուխ մեռած էր նաեւ մայրը եւ մեծ հայրը եւ որբ մնացած փիլպէռ ոը Լա Ֆայէթ տէր դարձաւ հսկայ հարստութեան մը։ Հօրաքոյրը դուրդուրանքով մեծցուց եւ խնամեց զայն Շավանեաքի դղեակին մէջ։ Մանուկ հասակէն Լա Ֆայէթ ցոյց կուտար նախանձախնդրութիւն, բանականութիւն եւ փափաք ունէր օր մը մեծ մարդ ըլալու։

Հայրը զինուոր եղած ըլլալով զայն դրին թագաւորին ծառայութեան մէջ իբրեւ զօրագունդի հրամանատար։

Պալատի չուրջի ընտանիքներէն չատեր կ'ուզէին ամուսնացնել իրենց աղջիկները Լա Ֆայէթի հետ, միայն Ասրիէնի մայրն էր որ կը մերժէր աղջիկը տալ անոր։ Բայց ի վերջոյ համոզեցին, ըսելով թէ ամուսնութիւնը երկու տարիով պիտի յետաձգէին եւ թէ աղջիկը պիտի չհեռանար, ու Օթէլ Նօայլ պիտի բնակէին, որով համաձայնեցաւ եւ ամուսնացան 1774ին։

Ասրիէն իր ամուսնական կեանքին մէջ եղաւ զօրավարուհի մը ամուսնոյն հանդէպ։ Լա Ֆայէթ հրամանատար նշանակուեցաւ Մէսի մէջ եւ նամակներ կը զրէր իր կնոջ կոչելով զայն սիրելի սիրտս։ Ասով հանդերձ անտարբեր ալ չէր կիներու հանդէպ։ Ասրիէն համբերութեամբ կը տանէր։ Երբ Փարիզ վերադարձաւ Լա Ֆայէթ ինքզինք նետեց Վերսայլի հաճոյքներուն մէջ։ Այս չիկահեր տղան կը պարէր անչնորհք կերպով, ինչ որ ծիծաղը կը չարժէր Թագուհի Մարի Անթուանէթի եւ արդէն պաղութիւն մը կար այս երկուքին միջեւ։ Այդ թուա-կաններուն Վերսայլի մէջ բարեկամուհի մը չունենալը ծիծաղելի էր եւ Լա Ֆայէթ միտքը դրաւ բարեկամուհի մը գտնել։

Ընտրեց երիտասարդ պեղեցկուհի Ակլաէ ոը Խօնոմէյնը, որուն վրայ սիրահարած էր արքայական արիւն կրող իշխան մը, տղան եւ գահաժառանգը Օռլէանի դուքսին։ Լա Ֆայէթի համար յանդգնութիւն էր առած քայլը եւ չյաջողեցաւ։

Ասրիէն ծանօթ էր այն առեղուան բարքերուն եւ կը մտածէր թէ ժամանակին իր հայրն ալ խաբած էր իր մայրը։

1775ին երբ Անգլիոյ թագաւորին եղբայրը Կլուսթըր դուքսը Մեսէն կ'անցնէր, դառնութեամբ կ'արտայայտուէր Ամերիկացիներու յեղափոխութեան մասին։ Ամերիկա այդ միջոցին անգլիական գաղութ մըն էր։ Լա Ֆայէթ մտիկ ըրաւ իշխանին այս դառն խօսքերը։ Պաշտպանելու համար ազատութիւնը, Լա Ֆայէթ խոկմն որոշեց միանալ յեղափոխական-ներուն։ Այսպէսով մտածեց կրնայ վրէժ-ժը լուծել Անգլիացիներէն, որոնք սպանած էին իր հայրը։

Ասրիէնի ծնողքին համար քիչ մը խորթ թուեցաւ այս գաղափարը։ Բայց Լա Ֆայէթ գաղտնօրէն տեսնուեցաւ Ամերիկայի պատգամաւոր՝ Սայլըս Տինի հետ, որ բանակի մեծ համարակալի պաշտօն մը առաջարկեց անոր։ Տասնըվեց տարեկան տղու մը համար մեծ խայծ էր այդ պաշտօնը։ Լա Ֆայէթ ծպտուելով խարեց ոստիկանութիւնը եւ մտաւ վիթ-պուան նաւը որ ճամբայ եղաւ 1777 Ապրիլին դէպի Ամերիկա։

Ասրիէն ամուսինէն լուր չառաւ մինչեւ Օգոստոս, բայց վերջապէս եկաւ լուրը թէ Լա Ֆայէթ զօրավար է, թէ վիրաւորուած է, թէ մեծ յաղթութիւններ տարած է եւ հերոսացած է։

Փարիզի եւ Վերսայլի մէջ արդէն ատած էին լուրը թէ Ուաշինկթընի իբրեւ բարեկամի կը վարուէր հետը եւ նոյնիսկ խորհուրդ կը հարցնէր։

Ասրիէնի ծնողքը ոչ միայն այլեւս քէն չպահեց, այլեւ անոր փառքով կը զգեստաւորուէր։ Փոքրիկ մարդիզուհին՝ Ասրիէն առաջնակարգ դէմք զարձաւ։ Մեծ Վոլթէրը խնդրեց որ անոր ծանօթացնեն զինք եւ մէկ ծունկը գետին դնելով ըսաւ. «Կ'ուզեմ իմ մեծարանքիս հաստատիքը ներկայացնել Նոր Աշխարհի հերոսին կնոջ։ Թո՛ղ ապրիմ այնքան, որ կարենամ աղջունել անոր մէջ իրբեւ պատուիրը հինին»։

Մ. Մ.

(Շար. – 1)

ԿՈՒՐԾ ՓՈՔՐԻԿ ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

ԲՈՒՐԳԱՅԻ ՄԱՀԸ

Ե.

Կարդում են մեր խոշոր ազգային գործիչների կենսագրությունները եւ ամենքն էլ մի ընդհանուր հատկանիշ են ունեցել՝ նրանք ծնվել են աղքատ ընտանիքներում եւ իրենց ուժերով հասել են մեծ դիրքերի։ Ինչպես ասում են՝ ոչ մի ժառանգական կալվածք, ոչ մի ժառանգական կապիտալ։ Ամեն ինչ ձեռք են բերել իրենց ուժերով։

Ինչպե՞ս է ստացվում, որ ազգի ամենաաղքատ խավերից են դուրս գալիս ազգի ամենամեծ մարդիկները։ Ինչպե՞ս է ստացվում, որ ամենաաղքատ ընտանիքներում են ծնվում ամենահանճարեղ զավակները։

Ահա այդ հարցերի պատասխանը։

Ամենաաղքատ ընտանիքներում ծնվում են ամենահանճարեղ զավակները, որովհետեւ ամենաաղքատ ընտանիքներում են ծնվում ամենաշատ զավակները։ Ամենաաղքատ ընտանիքներում ծնվում են տասնյակ զավակներ, իսկ ամենահարուստ ընտանիքներում՝ մեկ կամ երկու։ Ամենաաղքատ ընտանիքներում ծնվում են ամենաշատ զավակները, որովհետեւ ամենաաղքատ ընտանիքներում ամենաքիչ գիտեն ծնելության կանխարգելման միջոցների մասին։

Ամենաաղքատ ընտանիքներում ծնվում են ամենահանճարեղ զավակները, որովհետեւ ամենաաղքատ ընտանիքներում ամենաշատ զավակներ են ծնվում

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Մուշեղ Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Տէր-Յակոբեան, Պ. Շահէն Կարապետեան եւ Կարապետեան հարազատները կը յանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի առաւօտ (Դեկտ. 14), Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ հօրեղբօր՝

ՄՈՒՇԵՂ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Տիրամայր այրի Տիկին Մարի Յովսէփեան եւ զաւակը Սեպուհ Յովսէփեան կը յանուցանեն իրենց ազգական եւ բարեկամներուն թէ կիրակի (Դեկտ. 14) Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց սիրեցեալ հօր՝

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ

(58 տարեկան)

յիշատակին, մահուան քառասունքին առթիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Դեկտեմբեր 14, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Ահարոնեան ակոմբը, Ռիւ Պուֆիէ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։ Պատգամաւորուհիի զեկուցում։

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը կիրակի, Դեկտ. 14, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

ՇԱԻԻԼԻ Ս. ԽՐ. ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉ

Եկեղեցւոյն վերաշինութեան եւ օծման 18րդ տարեվիցը կը տօնուի Դեկտ. 14, կիրակի օր, եւ կը մատուցուի պատարագ։

Ճաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, եկեղեցւոյ բարերարներու և սատարողներու հանգուցեալ ծնողաց է յիշատակ։ Ի մասնաւորի Ալֆենակ Համբարձումեանի եւ Սարգիս Պալապանեանի հոգւոց է յիշատակ։

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ հասարակութիւնը անխտիր։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի մայր եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը տեղեկացնէ որ Դեկտ. 14, Կիրակի, Ս. Յակոբայ տօնին առթիվ՝ տեղի կ'ունենայ Եպիսկ. հանդիսաւոր պատարագ, որ կը մատուցանէ

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Ճեմ պատարագի կը կատարուի մաս նաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն ՊԱԼԱՊԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ, բարերար Վ. ԽՈՐՍՍԱՆՃԵԱՆԻ, Տոքթ. Յ. ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐԼԵԱՆԻ, Յ. ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ, Ա. ԹՔՔԼԵՆԻ, Տ. ԹՔՔԼԵԱՆԻ, ԹԱՀԹԱՃԵԱՆԻ, Վ. ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ, Ե. ԱՐՄԷՆԻ եւ Օ. ՀԱՅԿԱԶԵԱՆԻ հոգիներուն համար։

ՊՈՒԼ. OSSO

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ
ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՏՕՆԻՆ

Կիրակի Դեկտ. 14ին Պուլվար Օսոյի Հայոց եկեղեցիի պաշտպան Ս. Յակոբ Մծբնացիի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի եւ յաւարտ պատարագի՝ մատաղի օրհնութիւն կը կատարուի։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Թաղիս հոգեւոր հովիւ ՆՇԱՆ ՓՀՆՅ. ԴՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզի Ս. Խաչ Ընկերակցութեան տարեկան պարահանդէսը Փետր. 8ին։

×

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ «ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը
Փարիզի մէջ Յունուար 18ին

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Պ. Կ. Փօլատեան 500 Ֆր. կը նուիրէ։

ՇԻՒՔԱԿՈՑԻՆ Յովսէփ Նիկողոսեան 50 տոլար։

ՍԵՒՐԱՆ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղ 300 Ֆրանք։

ՓԱՐԻԶ.— Ժան-Ժաք Վարուժան 150 Ֆրանք։

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱ.— Պ. Յակոբ Աճէմեան 30։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ Թէյասեղան մը իր ղպրոցի աշակերտներուն եւ ծնողքներուն համար Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ։

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամները։

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՈՒՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Չ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՈՒՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Չ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

VENDREDI 12 DECEMBRE A 21 H.

DUO PIANO - VIOLONCELLE

CHARLES RENEAU
RAFFI PETROSSIAN

BEETHOVEN — BAUD
SAINT-SAENS — GRIEG

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16

PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՈՒՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Չ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՈՒՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Չ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳ

Ի ՆՊԱՍՏ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՇՏՈՑ ԴՊՐՈՑԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ կաթողիկոսական Պատուիրակ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

եւ

Ալֆորվիլի երեսփոխան – քաղաքապետ

ԺՈԶԷՖ ՓՐԱՆՉԵՍՔԻՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ուրբաթ, Դեկտ. 12, ժամը 20·45ին

Salle des Fêtes, Rue Voltaire, Alfortville

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ

ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ
ՐԱՖՖԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
ՄԱՐԻՆԱ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Տոմսերը ապահովել Ալֆորվիլի Փիլիփ սրճարանէն, հեռ. 368-61-35

Ա Յ Ց՝

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԵՐԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը կազմակերպած է այցելութիւն մը հանգստանան տուները Կիրակի Դեկտ. 14, ժամը 13·30ին։ Այս առթիւ օթոբուս մը վարձուած ըլլալով, փափաքողները կրնան մասնակցիլ։

Մեկնում Դեկտ. 14, ժամը 13·30ին, Փլաս Լէօն Պլում, Իսի։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ ժամը 17էն սկսեալ։

Հոն ներկայ է կազանդ Պապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով բաշխելու համար ներկայ բոլոր մանուկներուն։

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Վարժարանի աշակերտներու քառաձայն երգչախումբը եւ

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ

իր նուագախումբով

ԵՒ ՍԵՒԱՆ

Սիրով կը հրաւիրուին վարժարանի բարեկամները եւ համակիրները։

Մուտքը ազատ է։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Ը. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ Դեկտ. 12, ժամը 20·30ին Մշակ. Տան մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Թէհլիրեան» խումբի ժողովը Ուրբաթ, Դեկտ. 12ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 9ին։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ը. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքավայրը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Ը. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Դեկտ. 12) ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տունը։

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

ԹԱՓ ՇԵԼԵԼԷՔԵԱՆ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՉԵԶԻ ԻՐ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Գին, մարդ գլուխ Մարսէյլէն։—

2.500 Ֆր.

ՅԱՏՈՒԿ ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԻՆ

Մեկնում Դեկտ. 26 — վերադարձ Յուն. 8

ԱՅՍ ԳԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԵՆ։—

— Օդանաւային ճամբորդութիւնը՝ Մարսէյլ — Երեւան — Մարսէյլ
— Օդակայանէն պանդոկ ենթադարձերը
— Բնակութիւն երկու հոգինոց սենեակներ, Ա. կարգի պանդոկ
— Ամրողջական փանսիոն
— Այցելութիւններ Երեւան, Էջմիածին
— Պտոյտներ Սարդարապատ — Գառնի — Գեղարդ — Սեւանայ լիճ

ԿԱՐԵՒՈՐ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԱՋԱԳՈՅՆ ՄԵԿՆՈՒՄԷՆ ԱՄԻՍ ՄԸ ԱՌԱՋ

Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 La Canebière
13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12

Lic. 97

ՈՒՐԲԱԹ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
12
VENDREDI
12 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՆԴԱՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·462

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.462

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 6ԷՆ ԱՌԱՋ

7.319 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ
21.316 ՎԻՐԱՒՈՐ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՆՈՐ ՀՐԱԴԱՏԱՐ ՄԸ

— o —

Հրաշագործ մը ևս (14ՐԴ, 15ՐԴ, բան մի փոխեր արդէն) կ'ընդունած է Պէյրութի մէջ բայց ոչ ոք յոյս ունի այլեւս թէ կրնայ բանի մը ծառայել: Քաղաքական գետնի վրայ անելը ամբողջական է: Ձախը՝ յուսախաբ է Սուրիայէն, որու քաղաքականութիւնը չի հասկնար, Պա – լետինցիք ալ կասկածոտ դարձած են Դամասկոսի նկատմամբ եւ ընդհանուր կարծիքն այն է թէ վերջին 3–4 օրերու Լարդերու միակ պատճառն է փ. ձեմայէլի Դամասկոս երթալն ու նախագահին հետ տեսնուիլը: Կը յիշուի թէ նոյն այդ նպատակ առաւօտն է որ Ֆանարի մէջ չորս ֆալանժիստներու դիակները գտնուած են:

երկու մեծ պանդոկներ՝ Սէն–ժորժ (գրած կինք երկ) եւ Ալքազար հրա – տմնդերու հետեւանքով կրակ առած են: Իպրահիմ Քոլէյլաթի « վիժիլան »ները թոյլ չեն տուած որ կարգի ուժերը մօտենան եւ մարեն հրդեհները:

Երեքշաբթի (Դեկտ· 9) օրուան Օռիանէլը ծուռը կ'ըսէ թէ փողոցէ փողոց կռիւներէն տասնեակներով մեռեալներ կան: Երեքշաբթի օր «ազգ· համագումար» մկրտուած ժողովը, որու մասնակցելու համար 24 հազի հրաւիրած էր նախագահ Ֆրանճիէ, տեղի չունեցաւ, ինչպէս կը – րած էինք արդէն, ձախ – մահմետական – ները մերժած ըլլալով մասնակցիլ: Ծանուն Հայերու հրաւիրուած էր Տօքթ· Մելքոն Քպլիլեաթեան:

Ներքին նախարար՝ Շամուն բանակէն հրահանգած է տեղ–տեղ միլմամել լինչ որ նոր վրդովում ստեղծած է մահմետականներու մօտ եւ ճոմպլաթ ըսած է որ այդ ձեւով Շամուն կ'ուզէ օգնել նեղ կացութեան մատնուած ֆալանժիստներուն:

Ձամբորդի մը մէջոցաւ ստացանք Դեկտեմբեր 1, 2, 3, 4 թուական «Ազգակ» – ները, այսինքն վերջին արիւնալի դէպ – քերէն առաջ ուր հետեւեալ պատկերը կը տրուի ցարդ (7 ամիսներու) տեղի ունեցած դէպքերուն.—

Վերջին եօթը ամիսներու ընթացքին Լիբանանի մէջ տեղի ունեցած ներքին բախումներուն շուրջ տրուած կիսապաշտօնական վերջին ցուցակին համաձայն, մարդկային եւ նիւթական վնասները կը ներկայացնեն հետեւեալ պատկերը.

Մեռեալներ	7·319
Վիրաւորներ	21·316
Անհետացածներ	409
Գտնուած անծանօթ դիակներ	718
Կողոպտուած կամ բանդուած վաճառատուներ	873
Կողոպտուած բնակարաններ	715
Վնասուած շէնքեր	1·106
Վնասուած եւ գողցուած ինքնաշարժներ	1·247
Երկրէն հեռացած Լիբանանցիներ	250·000
Երկրէն մեկնած օտարահպատակներ	22·000
Երկրէն հեռացած օտար ընկերութիւններ	400
Անգործներ	100·000
Ինքնաշարժներէ զրկուած աշակերտ·	220·000
Նիւթական ընդհ· վնաս 14 միլ· լիր· ոսկի	

Դանի մը տպաւ

ՆԱԶԱՐԷԹի մէջ համայնավար արաբ իսրայէլացի քաղաքապետ մը ընտրուեցաւ լինչ որ բաւական հետաքրքրական երեւոյթ է: Թէեւ զարմանալու պատճառ չըլլար եթէ խորհինք որ առաջին համայնավարը գուցէ Քիսոս լինքն էր եւ եղածը — այսօր — արդար է:

Ա. ՂԱԶԱՐԻ ԱՂԷՏԸ

ԳԻՐՔԵՐԸ ՓՐԿՈՒԱԾ

Ձորեքշաբթի օր, Վենետիկէն կը հեռաձայնէին մեզի, մխիթարական կարեւոր լուր մը տալու համար, այն էր որ Մխիթար Աբբահօր դրադարանին գիրքերուն մեծ մասը փրկուած է, գլխաւորապար չնորհիւ ժառանգաւորներու անհուն նուիրումին եւ աշխատանքին: Անոնք երկու գիշեր աչք չեն գոցած բոցերու մէջէն փրկելու ինչ որ կարելի էր փրկել ու այդ ձեւով փրկուած են հին դրադարանի թանկագին հատորները: Ձորեքշաբթի կէսօրէ ետք դեռ հոս հոն կայծեր կային, մինչ վանք փութացած հրշէջները եւ օգնական ուժերը կը փորձէին ամբողջովին վնասուած պատեր, որոնք փլելու անմիջական սպառնալիքի տակ էին եւ նոր աւերներ պիտի գործէին:

×

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՁԵՐՄ ԱՐՏԱՑԱՑՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Իտալական մամուլը չատ լայն տեղ կուտայ այս աղէտին, առաջին էջերուն եւ ներսի էջերուն վրայ հրատարակելով նաեւ նկարներ, որոնք կրնան միայն խոր վիշտ պատճառել բոլորին ու մանաւանդ անոնց որոնք տեսած են վանքը, եկեղեցին, Թանգարանը: Ամէն ինչ քանդուած, փճացած, մոխրացած ու տխուր է աւերակներու պատկերը:

Մեր տեսած թերթերու մէջ երկար սիւնակներ կան ու նաեւ ակնարկներ Հայոց պատմութեան:

ՈՒՆԻԹԱ. (համայնավար պաշտօնաթերթ) մէկ նկար հրատարակած է առաջին էջը, որու տակ գրուած է.— «Բոցերը լափեցին միլիառներու արուեստի գործերը Վենետիկի մէջ» ու 3րդ էջին վրայ, ուրիշ նկար մըն ալ հրատարակած է ու երկար յօդուած մը, որու առաջին տողերն են.— Մշակութային անհաշուելի կորուստ մը պիտի ըլլար Վենետիկի եւ աշխարհի համար եթէ պահապան հունին երկար հազոցը արթնցուցած չըլլար հայրերը:

Թերթը, ապա երկար կ'անդրադառնայ վանքին եւ հայ մշակոյթին, ուրախութիւն յայտնելով թէ արդիական ձեռնադրութիւնը փրկած է 4000 թանկագին ձեռագրեր: Կ'ըսէ թէ Ս· Ղազարը ժամանակի ընթացքին համաշխարհային մշակութային կեդրոն մը եղած է, մանաւանդ հին ձեռագրերու համար: Ցետոյ պատմականը կ'ընէ միաբանութեան:

ՔՕՐՒԻԷՐ ՏԷԼԼԱ ՍԵՌԱ, 9րդ էջին վրայ նկար մը հրատարակած է ու իր յօդուածը խորագրած՝ Վենետիկ.— Միլիառներու վնաս հրդեհի մը մէջ որ կործանեց Հայոց Ս· Ղազարը: Ապա մանրամասնօրէն կուտայ եղածին պատկերը, չեչտելով թէ Ձորեքշաբթի առաւօտ դեռ բոցեր կը բարձրանային: Կը թուէ վնասները, 18րդ դարու ազամանդակուռ սկիհ մը, Թիէպոլոյի աշակերտ՝ Ծուներոյի մէկ ուրմնանկարը եւ շուրջ 30 հրատարակութիւններ 18րդ եւ 19րդ դարերու, ոսկիով եւ արծաթով կազմուած: Միլանոյի օրաթերթը ապա կ'անդրադառնայ Հայոց պատմութեան, յիշելէ ետք թէ աշխարհի ամէն կողմէն ցաւակցական հեռագրեր կը տեղան արդէն, կ'ըսէ թէ Ս· Ղազարը քիչ մը Հայոց հայրենիքը նը – կատուած է: Եօթը միլիոնի հասնող ժողովուրդ մը, ցրուած է աշխարհի ամէն կողմը իբրեւ հետեւանք նախ Աբաբներու ապա՝ Թուրքերու հալածանքին:

ԼԱ ՍԹԱՄՓԱ, մեծ նկար մը հրատարակած է առաջին էջը, վրան իբրեւ խորագիր դնելով՝ «Հայոց եկեղեցին բոցերու մէջ», ապա 9րդ էջին վրայ, հրատարակած է ուրիշ նկար մը, որ կը ներկայացնէ եկեղեցւոյ ներքնամասը ու երկար յօդուածով մը կը չեչտէ թէ հրդեհը պէտք է ծագած ըլլայ երեկոյեան (Երկուշաբթի) 9ի առեներէն յետոյ հրշէջները աւելի քան երեք ժամ դրած են պարփակելու համար հրդեհը, մինչ այդ վարդապետ եւ ժառանգաւոր, ամէն վտանգ աչք առնելով, փրկած են ինչ որ կրցած են:

Թերթը կուտայ նաեւ ցանկը կորսուած եւ փճացած անգին գանձերու բայց պիտի նախընտրենք սպասել քիչ մը, մինչեւ որ Մխիթարեանը ինք կարենայ ճշգրիտ պատկեր մը տալ: Կասկած չկայ սակայն թէ վնասը քանի մը միլիառ իտալական լիր է, ինչպէս կը գրէ մամուլը:

× *Փարիզեան մամուլի մէջ յիշենք Լա Քռուա,ն որ Ձորեքշաբթի երիկուն (Դեկտ· 11) քանի մը տող նուիրած էր, ուր կը յիշէր միլիառներու վնասը, թերեւս լինչ որ կորսուած է (սկիհ, բոլոր շուրջառները եւայլն), աւելցնելով թէ կարելի եղած է փրկել 3500 տարուան եպիսկոպական մոմիա մը:*

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԴԱՏԻ ՀԱՒԱՔՈՅԹԸ ԵՒ ԲՐՈՒԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

— o —

Թուրքերը չատ մօտէն կը հետեւին արտասհմանի Հայերուն բոլոր հակաթուրք ելոյթներուն: Ահաւասիկ լինչ որ կը գրեն Դեկտ· 2ին Շայօ – կալերիայի մէջ տեղի ունեցած վիճաբանական հաւաքոյթին մասին.—

«Մկսիյէթ»ի Փարիզի թղթակից Միշէլ Էչլման եւ «Ճումհուրիյէթ»ի թղթակից Քոսթա Տարոնթէ իրենց թերթերուն կը հաղորդեն:

Ֆրանսայի Հայկական Դատի Պաշտպանութեան Կոմիտէն համաշխարհային հանրային կարծիքին ուշադրութիւնը 1915ի Ջարդին վրայ հրաւիրելու նպատակաւ առջի գիշեր Փարիզի մէջ հաւաքոյթ մը սարքեց: «Հայերը եւ այսօրուան Թուրքիա» թեմայով այս հաւաքոյթին մասնակիցներէն վեց հարիւր պատգամաւորը չափաւոր եւ ծայրայեղ այլազան տեսակէտներ պաշտպանեցին:

«Մակի մարդկային Իրաւանց Ծանօթացողովի Ֆրանսայի պատուիրակ Ժիւվինիի ալ անպաշտօն կերպով մասնակցեցաւ հաւաքոյթին, ու խօսք առաւ: Ժիւվինիի, նախ չեչտեց որ չափազանցուած են հայկական պահանջները բայց յետոյ ամբաստանեց 1915ի եւ 1975ի Թուրքիան: Ֆրանսացի պատուիրակը յիշեցուց որ դէպքին վրայէն 60 տարի անցած է եւ ինչպէս որ Ֆրանսացիներն ու Գերմանները հաշտուած են, Հայերն ալ պէտք է հաշտուին Թուրքերուն հետ: Ճառախօսներէն Տը Սէռվալ անհիմն պնդումներ ընելով չեչտեց որ Թուրքիան պէտք է մեղադրուի ՄԱԿի մէջ: Ճառախօսներէն Հայր Տալմէ յայտնեց որ ամէն կիրակի Ֆրանս. հեռատեսիլէն հայկական ցեղասպանութեան մասին պիտի խօսին: Հաւաքոյթին ընթացքին ցրուեցաւ թռուցիկ մը ուր կ'ըսուի. «Որպէսզի համաշխարհային հանրային կարծիքը հասկնայ, որ ցարդ չէ լուծուած Հայկական Հարցը, հարկ եղած է Թուրքիոյ Վիճննայի եւ Փարիզի մեծ դեսպաններուն դէմ կրկնակ ահաբեկչական մահափորձը ի գործ դնել: Հաւաքոյթին չորս հարիւր մասնակից – ներուն ու ճառախօսներուն միջեւ պար – բերաբար բանավէճեր ալ ծագեցան երբ կարգ մը ճառախօսներ առաջին անգամ ըլլալով Թուրք եւ Հայ ժողովուրդներուն միջեւ հաշտարար համակեցութեան ան – հրաժեշտութեան վրայ կը ծանրային. կարգ մը անձեր սա կարգի ելոյթներ ունեցան՝ Վիճննայի եւ Փարիզի Թուրքիոյ դեսպանները սպանողը մեղի ցոյց տը – ւաւ այն ճամբան որու պէտք է հետեւիլ: Բայց այս ելոյթը ունեցողին խօսքերը խափանուեցան հաւաքոյթը վարողներուն կողմէ բարձրախօսները փակելով: Ճառախօսները պնդեցին նաեւ որ անխնամ են Թուրքիոյ Հայկական յուշարձանները եւ Իւնէսքօն հրաւիրեցին չարժման անցնիլ զանոնք նորոգելու համար...*

«Անպատասխանի մնաց ներկայի մը այն հարցումը, թէ Անգլիացիները եւ Գերմանները մատ ունի՞ն թէ ոչ հայկական ցեղասպանութեան մէջ: «Լը Մոնտ» թերթին մէջ հաւաքոյթի մասին լոյս տեսած է ծանուցում մը, ուր Հայկական Դատին զօրավիգ հանդիսացողներուն ըստորագրութեանց մէջեւ կը գտնուին Ֆրանսացի նախկին Արտաքին նախարար Միշէլ Ժօպէռի, Ֆրանս. Ընկերվարական կուսակցութենէն անդամներու, Միքիս Թէոտորաքիսի, Ֆրանս. հեռատեսիլի լուրերու բաժնի տնօրէն Սալպէրի ու վիպագիր Հանրի Թրուայայի ստորագրութիւնները: Ճառախօսներէն մին ալ յիշեցուց որ ցարական Ռուսիոյ մէջ ալ Հայկական Ջարդ եղած է, ներկայիս ալ խորհրդային Հայաստանի Հայերուն մասին եղած հարցումները անպատասխանի մնացած են: Ճառախօսները չեչտեցին որ այսօր Թուրքիոյ մէջ ապրող Հայերուն թիւը 150 հազարի կը հասնի: Թուրքիոյ մէջ հայկ· վարժարաններ ու թերթեր չկան»:

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 1976Ի ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

(ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱԿՆԱՐԿ)

Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի լիակատար նիստը գումարուեցաւ Դեկտեմբեր մէկին, Մոսկուա: Օրակարգի երկու պիտառոր հարցերն եղան, առաջին՝ 1976ի տնտեսութեան պետական ծրագրին եւ պիւտճէին նախապիծերուն քննութիւնն ու վաւերացումը, երկրորդ՝ Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան 25րդ համագումարը, որ կեդր. Կոմիտէի Ապրիլ 16ի որոշումով, պիտի գումարուի 1976 Փետրուար 24ին (1):

Համագումարին՝ կեդր. Կոմիտէի զեկուցումէն ակն ալի տեղեկագիրը եւ կուսակցութեան տեղական կազմակերպութեան հարցերը պիտի ներկայացնէ Լ. Բրեժնեւ: Դալով Խորհ. Միութեան 10րդ հնգամեայ ծրագրին՝ զայն պիտի ներկայացնէ Ա. Կոսիկին: Աւելցնենք, որ կեդր. Կոմիտէի որոշումով՝ յառաջիկայ համագումարին համար «ներկայացուցչութեան նորմա» սահմանուած է «կուսակցութեան 3000 անդամի մէկ պատգամաւոր»: Ուրեմն չուրջ 5000 պատգամաւոր ներկայ պիտի գտնուի համագումարին, քանի կուսակցութեան շարքայիններու թիւը 15 միլիոնի կը հասնի (2):

Կեդր. Կոմիտէի լիակատար նիստին յաջորդեց «ՍՍՀՄ իննեորդ գումարման Գերագոյն Սովետի չորրորդ սեսիան», որ գումարուեցաւ Դեկտեմբեր 2էն 4:

Օրակարգի գլխաւոր հարցերն եղան՝ Խորհ. Միութեան տնտեսութեան զարգացման 1976ի պետական ծրագիրը եւ նոյն տարեշրջանի պետական պիւտճէն:

Ծրագիրը ներկայացուց Խորհ. Միութեան պետպլանի նախագահը՝ Ն. Բայբակով, իսկ պիւտճէն՝ Եմտական նախարարը՝ Գարբուզով (3):

Ն. Բայբակովի զեկուցումէն ակն ալի կը դառնայ, որ 1976ի ծրագրին ցուցանիշները համեստ են, մանաւանդ, երբ նկատի առնուին իննեորդ հնգամեակին (1971–1975) առաջադրութիւնները: Արդարեւ, ճշդուած թիւերն ու տոկոսները իրատես մօտեցումի մը իրողութիւնը կը պարզեն եւ հեռու են չոքնզալից խոստումներէ, այնքան ընթացիկ նման առիթներու: Մնաց որ Բայբակով յաճախ յստակ թիւեր եւ տոկոսներ չի ներկայացներ, այլ կը բաւարարուի ընդհանուր հաստատումներ կատարելով:

Այսպէս՝ խօսելով գիւղատնտեսութեան մասին, Բայբակով կը յիշեցնէ, թէ «հնչպէս յայտնի է, այս տարի կլիմայական պայմանները ծայրայեղօրէն անբարենպաստ – պատ եղան: Դա մեզ թոյլ չտուեց գիւղատնտեսական արտադրութեան մի շարք ցուցանիշներով հասնել պլանի մակարդակին»: Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ, ճիշդ պիտի չըլլար ամբողջ «մեղքը» բարդել կլիմայի անբարենպաստ պայմաններուն վրայ, քանի խորհրդային մասնագէտներու իսկ հաստատումով երկրին գիւղատնտեսութիւնը բազմաթիւ թերիներ ունի, որոնք որեւէ կապ չունին կլիմային հետ՝ ոռոգելի հողերու եւ պարարտանիւթի դէմ օգտագործում, գիւղատնտեսական մեքենաներու անբաւարար թիւ, ձեռքի աշխատանքի գերակշիռ դիրք եւայլն:

Հացահատիկի 1975ի արտադրութիւնը ամէնէն ցածը եղած է 1965էն (121 միլիոն թոն էր այդ տարին) ցայսօր: Ծրագիրը այս տարուան համար 215 միլիոն թոն սահմանած էր, մինչդեռ արտադրութիւնը 135 միլիոն թոնի սահմաններուն մէջ կը մնայ:

Քննութեան առնելով տնտեսութեան 1976ի պետական ծրագրին կէտերը եւ զանոնք համեմատելով անցեալ տարուան ծրագրին հետ (4), կը տեսնուի, որ յառաջիկայ տարուան նուազած են:

Ներկայացնենք 1976ի արդիւնաբերու – թեան գլխաւոր ճիւղերու առաջադրու – թիւնները:

Արդիւնաբերութեան արտադրութեան աճ՝ 4,3 տոկոս, մինչդեռ 1975ի համար սահմանուած էր 6,7 տոկոս: Արդիւնաբերութեան «Ա» ճիւղին համար (ծանր ճարտարարուեստ) աճ սահմանուած է 4,9 տոկոս, իսկ «Բ» ճիւղին համար (թեթեւ ճարտարարուեստ), 2,7 տոկոս: Արդ 1975ին համապատասխան կարգով աճի տոկոսներն էին 7 եւ 6: Աչխատանքի արտադրողականութիւն արդիւնաբերութեան մէջ՝ 3,4 տոկոս (1975ին՝ 5,7), շինարարութեան մէջ՝ 5,5 (1975ին՝ 6,6):

Նկատելի է, որ աճի տոկոսը չատ կը նուազի յատկապէս արդիւնաբերութեան «Բ» ճիւղին մէջ, որուն արտադրութիւնը առաւելաբար կենցաղի դործածութեան կը ծառայէ, այլ խօսքով՝ բնակչութեան համար անհրաժեշտ ապրանքներ են:

Աւելցնենք նաեւ, որ մինչ 1975ի ծրագրով 5 տոկոսի չափով կը սահմանուէր բնակչութեան անձ-գլուխ բաժին իյնալիք իսկական եկամուտներուն համար, այդ տոկոսը միայն 3,7 դարձած է յառաջիկայ տարուան համար:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

---

(1) Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան 26րդ համագումարին քը – ւականն է՝ Յունուար 20:

(2) 1974ի կէսին կուսակցականներու թիւն էր՝ աւելի քան 15 միլիոն անդամ եւ անդամութեան թեկնածու:

(3) «Սով. Հայաստան» Դեկտեմբեր 3, 4 եւ 5:

(4) «Սով. Հայաստան», 1974 Դեկտ 21:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՏՆՕՒՐ ՕՐԵՐՈՒՆ

ՃԻՆԻՇԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԻՔՆԵՐԸ

Օրերը զեղեցիկ չեն... ութ ամիսներու լիբանանեան արիւնալի առօրեան մեծ բան քանդեց: Հաւասարակշռութիւնը խախտեցաւ ընտանիքներու «պիւտճէին» մէջ: Հապճեպ-հազ ապրող Լիբանանցին ինքզինք կորնցուց եւ անձկութեամբ օգնութեան աղբիւրներ որոնեց ու տակաւին կ'որոնէ:

Լիբանահայը եւս զրկանքի ենթարկուեցաւ: Օրականով կեանք ապահովող Հայը թշուառ է այսօր: Թոշակաւոր Հայը վեճերը ամիս դիմացաւ: Ցետո՞յ: Անզոր – ծութիւնը սկսաւ եւ ապագան փայլուն չէ:

Մեր բարեսիրական հիմնարկութիւն – ները որքա՞ն պիտի կրնան (կամ կըրցան) օգտակար ըլլալ զրկեալ դասակարդին: Եկեղեցիներու Աղքատախնամները «բաներ մը» ըրին: Ուրիշներ խոստումներ տուին: Բայց անօթիին խոստում կ'ըլլա՞յ... Արտասովոր կացութիւն մը, որ սիրտ կը ճմլէ: Ունեցողը չունեցողին պիտի օգնէ՞:

Այս դժնդակ օրերուն սակայն, պահպան հրեշտակի պէս երեւան եկաւ «Ճինիչեան» հիմնարկը: Ան իր կարելին ըրաւ կրակի օրերուն օգնութեան հասնելով հայ չունեցող մեր խաւերուն: Ան խոստում չտուաւ, այլ եղաւ գործական ու գործնական: Թաղերուն մէջ չուտով տարածուեցաւ հիմնարկին բարերար օժանդակութեան լուրը: Նոյնիսկ չատ վտանգաւոր օրերուն, երբ պաշտօնեաներն իսկ չէին կրնար հասատատութեան դրասենեակները երթալ, դանուեցան քանի մը կամաւոր – կամաւորուհիներ, ապրանք օգնութեան ձեռք երկարեցին հացի կարօտ Հայերուն:

×

Երեքշաբթի, Նոյեմբեր 11ի առաւօտուն այցելեցի Ճինիչեան Բարեսիրական Հաստատութեան Նոր – Մարաշի դրասենեակը, եւ հանդիպում մը ունեցանք պատասխանատու ժաք Ստեփանեանի հետ:

Մուտքի դրան դիմաց խնամուած բաղմութիւն կայ, մեծ մասամբ տարեց այրեր եւ կիներ: Եկած են օգնութիւն խընդրելու: Պաշտօնեայ օրիորդ մը անոնց կը թելադրէ հերթով մտնել եւ, ժամադրութեան կարգով, ներս կ'ընդունի զանոնք: Ներսի սրահները եւ սենեակները արդէն լեցուած են: Ժաք Ստեփանեանին քով կ'առաջնորդեն զիս: Կ'անցնիմ բրինձի, ձաւարի, ոսպի, չաքարի պարկերուն մօտէն: Իւղի եւ անուշեղէնի տուփեր լեցուն են հոս ու հոն: Առանձին սենեակի մը մէջ պաշտօնեայ մը կը կշռէ ներկայացուած թղթիկին վրայ նշուած չափին (իւրաքանչիւր ընտանիքի անդամներու թիւին համաձայն) եւ կը յանձնէ կարիքաւորին:

Նպաստին գործնական մասը տեսնելէետք, քանի մը հարցումներ ուղղեցի Պ. Ստեփանեանին:

— Քանի՞ ադէատի կրցած օժանդակել մինչեւ հիմա:

— «Ճինիչեան» հիմնարկին առաքելութիւնը եղած է օգնել գործազուրկ կամ հիւանդ աղքատ ընտանիքներու: Լիբանանի արիւնալի կռիւները այս պահանջը բազմացուց: Պատերազմի անտանելի օրերուն չկրցանք բանալ մեր բոլոր դրասենեակները, եւ որպէսզի օրը օրին օգտակար ըլլանք ու դիւրութիւն տանք կամուրջէն անդին գտնուողներուն, գտինք Խալիլ Պեեւի եւ Մուխթար Մելքոն Սէֆէրեանին դրասենեակը օգտագործելով, օգտակար եղանք 500 չքաւոր ընտանիքներու: Հիմա վերադարձած ենք Նոր Մարաշի մեր դրասենեակները, ուր ամէն չրջաններէ կրնան հասնիլ մեզ փնտռողները:

— Դժուարութիւններ ունի՞ք:

— Դժուարութեան մեծագոյնը կրկնակի նպաստն է: Ընտանիքներ կան, որոնք կ'ուզեն առաւելագոյնս օգտուիլ: Անոնք երբեմն եկեղեցիներու Աղքատախնամներէն նպաստ ստանալով հանդերձ, մեզի ալ կը դիմեն: Այդպիսիները ստուգելը դիւրին չէ: Կ'ուզենք արդար ըլլալ:

— Երբ դրամատուները փակ էին, հաստատութիւնը հնչուն գումարներ ունէ՞ր իր մօտ:

— Անյուսութեան օրերուն, չատ գժուարութեան մատնուեցանք, որովհետեւ մեր մօտ ծախսելիք դումար չունէինք եւ դրամատուները փակ էին: Դիմեցինք կարգ մը ունեւորներու, բայց չկրցանք յաջողիլ: Այդ չատ նեղ օրերուն մեղի օգտակար եղաւ մեր թաղէն հայ մօավաճառ մը, որ քանի մը բառ հազիւ հայերէն գիտէ: Բայց այս ռամիկ Հայը, որ միայն ոչխար մորթել գիտէ, ինծի յանձնեց չատ սիրով, առանց վկայի եւ ստորագրութեան, 20·000 լիր· ոսկի: Այս բոլորիս Հայուն ըրած բարիքը բնաւ պիտի չմոռնանք: Շնորհակալութիւն իրեն: «Հոգ մի ընէք, եթէ նոյնիսկ չկրնամ վերադարձնել հապալ թող ըլլայ· բաժնեցէք աղէատներուն», ըսաւ ան: Նոյնիսկ «բոնի» տուաւ դումարը, զոր կը վարանէի ստանալու: Եթէ յետոյ դրամատուները չբացուէին... եթէ դէշ օրերը երկարէին, ի՞նչ պիտի ընէինք, մտածեցի, բայց մօավաճառ Հայը սիրտ տուաւ ինծի եւ այդ նեղ օրերուն հրաշքներ գործեցինք...

— Դրամական օժանդակութիւն ալ կը կատարէ՞ք սննդեղէն – օժանդակութեան առընթեր:

— Սկիզբի օրերուն իւրաքանչիւր ընտանիքի 50 լիր· ոսկի կուտայինք, բայց

ԱՏՐԻԷՆ ԵՒ ԺԻԼՊԷՌ ՏԷ ԼԱ ՖԱՅԷԹ

Ավելակ ա՛իօնէսթէյ որ ժամանակին արհամարհած էր Ժիլպէռի առաջարկները, հիմա կը ցաւէր որ մերժած էր:

Ուաշինկթընն կը փափաքէր որ Լա Ֆայէթ անգամ մը Ֆրանսա վերադառնայ, զինուոր եւ նպաստ ստանալու համար:

1779ին Լա Ֆայէթ Փարիզ եկաւ, Ատրիէն տեսաւ ամուսինը որ նոյն մարդը չէր, զարճած էր լրակեաց: Ան Շավանեաքի իրենց հօրաքրոջ կը զբէր թէ անկարելի է բացատրել թէ որքա՜ն երախտապարտ եմ Աստուծոյ: Թագուհին իսկ որ համակրած չէր, կը գովէր անոր քաջութիւնը եւ կը պաշտպանէր զայն: Իսկ Լա Ֆայէթ իր անձնական հարստութեան մեծ մասը տրամադրեց մատակարարելու ամերիկեան զօրաբաժին մը:

Դարձեալ մեկնում, զարձեալ բժժանում: Ֆրանսական գօրքը Ամերիկա հասաւ եւ յաղթութիւնը ապահովուեցաւ:

Լա Ֆայէթ Ատրիէնի եղբօրը եւ երկու բարեկամներու հետ Փարիզ հասած եւ ուղղակի Օթէլ Նօայլ գացած էին: Ճամբան ժողովուրդը տեսնելով չքեղ կառքը կեցցէ՛ թագուհին կը պոռայ, բայց երբ հասատատեց թէ Լա Ֆայէթն էր, որ Օթէլ Նօայլ կ'երթար, վազեց հերոսին հանդէս տալու անոր դահինիներու երկու ճիւղ: Լա Ֆայէթ տունը պարապ գտաւ, որովհետեւ թագաւորը եւ թագուհին Ատրիէնը միասին առնելով կ'երթային դէպի քաղաքապետարան: Ատրիէն խնդրեց թագուհիէն, որ վերադարձին անցնէին Օթէլ Նօայլի առջեւէն: Եւ երբ հոն հասան եւ Լա Ֆայէթ իր բազուկներուն մէջ առաւ կինը, Ատրիէն նուաղեցաւ դրան սեմին վրայ:

Ատրիէնի երջանկութիւնը երկար չտեւեց: Ականջին հասաւ թէ Լա Ֆայէթ կապեր ունէր գեղանի Մատամ տը Սեմֆիանի հետ: Թէեւ կը տանջուէր այս չչուկնեբրէն, սակայն այնպէս մը ըրաւ որ ան հաւատարիմը չկասկածէր թէ ի՜նչ ողբերգութիւն կ'ապրէր կինը:

Ատրիէն իր երեք զաւակներուն կրթութեան նուիրուեցաւ, ինչպէս եւ իրենց կալուածներուն մատակարարութեան: Երիտասարդ զոյգը կալուած մը գնած էր Պուէկոն փողոցին մէջ (հիմա Լիլ փողոց): Ակռ զատ Շավանեաքի մէջ փոքրիկ ճարտարարուեստական գործեր բացաւ, գործ հայթայթելու համար զինուորներուն: Նաեւ երկու բան իր սրտին կը խօսէին — Սեւերու ազատագրութիւնը եւ կրօնքը: — Այնքան կը սիրեմ կրօնքս, կ'ըսէր որ չեմ ուզեր որ անարդարութիւն գործուի: Կիւանի մէջ կալուած մը գնեց եւ ազատութիւն տուաւ գերիներուն:

Փարիզի մէջ կ'ընդունէր բոլոր անցորդ Ամերիկացիները նաեւ Անգլիացիները, զորս Լա Ֆայէթ սկսած էր սիրել:

Այդ թուականներուն բոլորը կ'ըմբռնէին թէ Ֆրանսայի վիճակը հետզհետէ կը վատթարանար: Մէկ կողմէ ազամանդակուռ մանեակին խնդիրը, մէւս կողմէ նոր դաշափարները, եւ այս բոլորը կը կործէին մենաթերութեան վարկը: Պետական անուռկը պարապ էր եւ ամէնքը կը խօսէին պալատին չռայլութեանց մասին:

1789: Ատրիէնի համար մեծ յոյսերու չրջան մը եղաւ: Իր ամուսինը ցանկացած եւ նախատեսած էր այդ դէպքերը եւ վստահ էր թէ մեծ եւ բարերար դեր պիտի կատարէր: Մեծ ժողովին Լա Ֆայէթ փոխ նախագահ ընտրուեցաւ, իր վրայ հրաւիրելով պալատին բարկութիւնը: Ատրիէն ուրախ էր որովհետեւ ընդունած էր իր ամուսնոյն ազատական դաղափարները, թէեւ չնորհիւ իր դաստիարակութեան հաւատարիմ ալ մնացած էր իր վեհապետներուն: Իսկ Լա Ֆայէթ կը հաւատար հաւասարութեան եւ ազատութեան սկզբունքներուն: Հիացած էր Ամերիկայի սահմանադրութեամբ եւ կը յուսար որ բոլոր Ֆրանսացիները մէյ-մէկ Ուաշինկթընի վրայ եւ կը յուսար որ բոլոր Ֆրանսացիները մէյ-մէկ Ուաշինկթընի վրայ եւ կը յուսար որ բոլոր Ֆրանսացիները մէյ-մէկ Ուաշինկթընի պիտի ըլլային:

Յուլիս 14ին եւեք Լա Ֆայէթ պզպալին պահակախումբին զօրավարը դարձաւ, որ դժուար եւ ծանր գործ էր: Թէեւ Ատրիէն ամէն կերպով նեցուկ հանդիսացաւ, սակայն կը սարսափէր պալիք վտանգներէն: Եւ երբ թագաւորը եւ թագուհին փարիզ վերադարձուցին, կացութիւնը աւելի եւս վտանգաւոր դարձաւ: Այդ միջոցին դաշնակցութիւն մը կազմուեցաւ Լա Ֆայէթի եւ Միրապոյի միջեւ: Անտրէ Մօուրա կը պնդէ թէ թերեւս կը մտածէին հաստատել դէկ թէ թերեւս կը մտածէին հաստատել սահմանադրական միապետութիւն մը, բայց Ատրիէն եւ ամուսինը կը յարդէին եւ կը սիրէին միայն մաքուր անձեր, իսկ Միրապոյէն դրամի հոտ կուգար: Միւս կողմէ թագուհին կ'ըսէր թէ՝ կը տեսնեմ որ Լա Ֆայէթ կ'ուզէ փրկել մեզ բայց մեզ ո՞վ պիտի փրկէ Լա Ֆայէթէն:

Մ. Մ.

(Շար. – 2)

ԿԱՐԵՐ ՓՈՒՆՋԱՅՈՒՆ

ԲՈՒԺՈՂ ՕՏԱՐԸ

ՎԱՂ ՎՈՒՆՋԱՅՈՒՆ

Ը.

Կ. Պոլիս, 4 Հոկտ. 1909

— Հայն է մեր ազգակիցը, ասում էր ինձ ես, ինչպես եղբայր մեր վիշտերում, ինչպես եղբայր մեր ուրախութեանց մէջ, ինչպես մեր ամենամտերիմ ընկերը, որի հետ ես կիսում եմ իմ ամենագաղտնի մտածմունքները, որի հետ ես կիսում եմ իմ ամենաանձնական զգացմունքները։ Ինչպե՞ս կարող է ինձ համար օտար լինել այն մարդը, որի հետ ես ունեցել եմ այնքան ընդհանրութիւններ, որի հետ ես կիսել եմ այնքան ընդհանուր ցաւեր եւ ուրախութիւններ։

— Ճշմարիտ է, որ ամենամտերիմ ընկերներ ենք մենք, բայց ոչ ազգակիցներ։

— Ինչպե՞ս թէ։

— Ես հայ եմ, իսկ նա՝ հրեայ։

— Ի՞նչ կայ որ նա հրեայ է, ասաց ինձ ես զարմանալով։ Ես ինձ համար ոչ հրեայ եմ տեսնում նրան, ոչ հայ եմ համարում ես նրան, այլ մարդ եմ տեսնում նրան, մարդ, որ ինձ նման ունի իր սրտի մէջ ամենայն զգացմունքներ, ամենայն ցանկութիւններ, ամենայն ձգտումներ։ Ինչպե՞ս կարող է նա ինձ օտար լինել։

Ես ուզում էի ասել, որ ինչպէս ինձ համար, նոյնպէս եւ նրա համար ազգութիւնը ոչ մի նշանակութիւն չունի։ Ես ուզում էի ասել, որ մենք ազգութիւնից վեր ենք կանգնած։ Ես ուզում էի ասել, որ մենք ազգութիւնից վեր ենք կանգնած։ Ես ուզում էի ասել, որ մենք ազգութիւնից վեր ենք կանգնած։

—

Տիկին Բերկրուհի Տեօթեանեան, Տէր եւ Տիկին Մարթէն Օֆլազ, Տէր եւ Տիկին Թոլմա Թոլմաեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Աստղիկ Տեօթեանեան եւ զաւակները (Թիֆլիզ), Տէր եւ Տիկին Մելքոն Տեօթեանեան եւ զաւակները (Երեւան), այրի Տիկին Բարուհի Սաեփանեան (Տիթրոյթ), այրի Տիկին Սիրարքի Գ. Թոլմաեան, Տէր եւ Տիկին Արթին Արթինեան, Տէր եւ Տիկին Արթաքի Շահինեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արիս Թունուզեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Ճարուխիւն Սերոբեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արմենակ Սերոբեան եւ զաւակը (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մինաս Սաեփանեան եւ զաւակները (Տիթրոյթ), Տէր եւ Տիկին Տիգրան Գալեմքէրեան եւ զաւակները (Տիթրոյթ), այրի Տիկին Թագուհի Եղիայեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Սիրանոյշ Տէմիրճեան եւ զաւակները (Պոլիս), Հաւակատուրեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, հօրեղբօր, քեռայրին, քենեկալին եւ ազգականին՝

ԼԵՒՈՆ ՏԵՄԹԱՆԵԱՆԻ

(Երզրումցի)

անակնկալ մահը, որ պատահեցաւ Դեկտեմբեր 9ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Դեկտ. 13, Շաբաթ ժամը 14ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ։

Յաւակցութիւն տոմարով։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Խաչատուր Սալերեան կը ծանուցանեն թէ կիրակի, Դեկտ. 14ին, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց հօր՝

ՎԱՄՇԵՆՊՈՒՀ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ ինչպէս նաեւ Գաբրիէլեան, Սալերեան եւ Տանտիկեան ընտանիքներու համայն ննջեցեալց յիշատակին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ ժամը 17էն սկսեալ։

Հոն ներկայ է կազանդ Պապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով բաշխելու համար ներկայ բոլոր մանուկներուն։

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Վարժարանի աշակերտներու քառաձայն երգչախումբը եւ

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ

իր նուագախումբով

ԵՒ ՍԵՒԱՆ

Սիրով կը հրաւիրուին վարժարանի բարեկամները եւ համակիրները։

26, Ռիւ Թրուայոն, ՍԵՒՐ

Մուտքը ազատ է։

Conférence

Organisée par

AMITIES FRANCE - ARMENIE

le Lundi 15 Décembre à 20 h. 30 en la salle de l'U.G. A.B., 118, Rue de Courcelles (Métro Courcelles)

Promenade à travers Ani et Aghtamar

par Monsieur Henri Paul EYDOUX, écrivain, historien et archéologue

En EXCLUSIVITE « Rencontre Historique entre le Pape PAUL VI et le Catholicos VASKEN Ier, à Rome.

ՇԱԽԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉ

Եկեղեցւոյն վերաշինութեան եւ օծման 18րդ տարելիցը կը տօնուի Դեկտ. 14, կիրակի օր, եւ կը մատուցուի պատարագ։

Կը պատարագէ
Հ. ՆՈՐՎԱՆ Վ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՕ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ
ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՏՕՆԻՆ

Կիրակի Դեկտ. 14ին Պուլվար Օտտոյի Հայոց եկեղեցիի պաշտպան Ս. Յակոբ Մծբնացիի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի եւ յաւարտ պատարագի՝ մատաղի օրհնութիւն կը կատարուի։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Թաղիս հոգեւոր հովիւ ՆՇԱՆ Քհնյ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ։

FNAIM — *Membre O.R.P.I. Sud*

ETUDE RIVE GAUCHE

Adminstration de biens
Transaction Immobilière
Directeur Jacques TORANIAN
Cartes Professionnelles Too 69 Goo45
122, Boulevard Raspail, 75006 Paris
544-19-46 — 544-11-25
222-70-63 — 548-67-61

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ Մառի Տէր–Գալուստեանի (Շաւիլ) ցաւալի մահուան առթիւ կը նուիրեն Պօմոնէն (Մարսէյլ) այրի Տիկին Եղիսաբէթ Տէր–Վարդանեան 30 Ֆր. «Յառաջ»ին եւ 20 Ֆր. Շաւիլի Կապ. Խաչին։ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Տէր–Վարդանեան եւ Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Մայիկեան 50ական Ֆր. Շաւիլի Կապոյտ Խաչին։

Հ. Յ. Դ. ՄԱՇՏՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆՁԱՒՈՐ

85ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր խումբերուն

Շաբաթ Դեկտեմբեր 13, ժամը 21ին

Սիլանտիա պանդոկը (Պուլվ. տ'Աքէն)

կը նախագահէ.—

ԸՆԿ. ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ

կը խօսին

ԸՆԿԵՐ ՄՈՒԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

MAITRE MICHEL PEZET

(Secrétaire Fédéral du Parti Socialiste des B. du Rh., chargé des relations extérieures)

Ֆրանսայի Հ. Յ. Դ. կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչ՝

ընկ. ԱՆՐԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԼՄՄՈՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆ

կը մասնակցի երգչուհի (Վիէնէն) Ալիս Գալուստեան

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Դեկտեմբեր 14, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Ահարոնեան ակումբը, Ռիւ Պուֆիէ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։ Պատշամաւորուհիի զեկուցում։

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը կիրակի, Դեկտ. 14, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ Թէյասեղան մը իր ղպրոցի աշակերտներուն եւ ծնողքներուն համար Դեկտեմբեր 13, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ։

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամները։

Ա Յ Ց՝

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԵՐԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը կազմակերպած է այցելութիւն մը հանգստեան տուները Կիրակի Դեկտ. 14, ժամը 13·30ին։ Այս առթիւ օթոքար մը վարձուած ըլլալով, փափաքողներ կրնան մասնակցիլ։

Մեկնում Դեկտ. 14, ժամը 13·30ին, Փլաս Լէօն Պլում, Իսի։

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ Դեկտ. 12, ժամը 20·30ին Մշակ. Տան մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Թէհլիրեան» խումբի ժողովը Ուրբաթ, Դեկտ. 12ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 9ին։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքավայրը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Դեկտ. 12) ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տունը։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

ԵՒ

ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ԿԻՍԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Կը շնորհաւորէ իր յարգոյ բարեկամ եւ յաճախորդներուն Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը, եւ այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ, այս տարի եւս ճոխ պաշարներու, միրգերու, անուշեղէններու եւ ըմպելիներու այլազան տեսակներով պատրաստ է սպասարկելու եւ զարդարելու իրենց Ամանորի սեղանները։

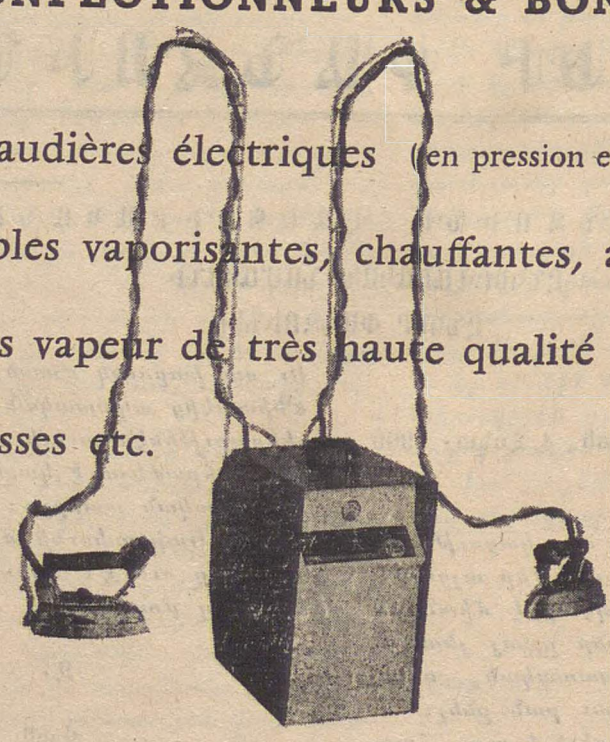
ՀԱՍՑԷ.—

N. NIGOGHOSSIAN

121, Ave. Henri-Barbusse — 95400 — ARNOUVILLE-LES-GONESSE
Tél. : 985-04-46

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL

Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. APPREX 61 rue de Chabrol 75010 Paris
téléphone : 770. 70.89 — 824. 68.26 — 523. 23.04

ՇԱԲԱԹ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
13
SAMEDI
13 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ԵՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13· 463

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.463

Մ՚ՂԱՋԱՐԻ ԱՀԱԻՈՐ ԱՂԷՏԸ

(Թերթելով իտալական թերթերը)

Ս. Ղազար լմ Տունս է:

Հոն եմ անած առաուածային եւ աղա–ղին ոգիով:

Հոն աճած եմ աչխարհէս հրաժարած անձնուէր հայրերու եւ պապերէս ժա–ռանգ մնացած մագաղաթներու եւ մա–տնքներու բուրմունքէս մթնոլորտին մէջ: Զայն կը կրեմ լմ մէջ եւ կը տանլմ ինծի հետ հոն՝ ուր պարտականութիւնը զիս կանչէ:

Գոյժը կը հասնի արագօրէն: Ազէտալի հրդեհ մը լ՚ սպառ ոչնչացուցած է հայ ժողովուրդին անկրկնելի գանձերէն կա–րեւոր մաս մը, որ այնքան դարդարան–քով կը պահուէին հոն՝ երեք դարէ լ՚ վեր: Այդ առարկաները կը ճանչնայի մի առ մի. չօչափած էլ զանոնք դողդղուն մատներով. ամօթխած երկիւղածու–թեամբ համբուրած էլ անոնցմէ չատե–րը, պատանի ջերմ ոգիով:

Միայն տունս չէ որ այրած է. տունիս հետ սիրտս ալ կ՚այրի:

Քանի՛ քանի՛ այցելուներու արդար հը–պարտութեամբ ցոյց կուտայի այդ ամէ–նը, ջանալով արթնցնել հայ ոգիներու առկայծ ճրագը, հանդէպ լրենց փառա–տոր անցեալին եւ ազգային սրբութիւն – ներուն, եւ օտարականներու հիացմունքը եւ գնահատանքը լ՚ տես մեր փոքր ազգին մշակութային գանձերուն:

Այսօր, ե՛ս է որ, այս ափերէն, օտա–րականի մը նման կը հետեւիմ հրդեհի աւերիչ բոցերուն, թերթատելով իտալա–կան մամուլին սարսափազդու արձա–գանգները, ու կ՚երեւակայեմ ինքզինքս յուղարկաւորութեան մը գլուխը կանգնած սգաւոր մարդերուն նման, առաջնորդի դերիս մէջ. մուառք կը զգեմ դեռ ծխա–ցող տաճարի մայր դուռնէն, արցունքոտ աչքերով պատմելով հետեւորդներուս.

— Այս ծխուած մարմարներուն եւ մո–խիրներուն տեղ կար պայծառ խորան մը, նրբօրէն քանդակուած, ճաշակով յարդարուած, նուիրուած Ս. Գրիգոր Լուսաւորչին, կառուցուած էր բարերա–րութեամբ Դաւիթ Բէկի քաջ զօրավար՝ Սեփան Շահումեանի, որ կը հանդիսէր նոյն խորանին ներքեւ... Նոյէ Պորճի–նեանի ձեռակերտ սքանչելի իւղանկար մը կ՚ամբողջացնէ զայն:

— Սա ածխացած որմերը հիւսուած էին ընկոյզի փայտէ չրջագիծով մը որոնց ճարտարապետն էր եղած Մխիթար Սե–բաստացին...

— Հոս կար Ս. Կարապետի նուրբ իւ–ղանկարը, աշխատուած փայտի վրայ իտալացի յայտնի արուեստագէտ՝ Փաո–լէթթիի կողմէ:

— Այս մոխրակոյտը, մնացորդն է թա–փէչէ այն վարագոյրին, որ իր քղանցք – ները սիրած էր վեհութիւն տալու հայ–կական ծէսին. չինուած էր Ֆրանսական թանկագին կերպասէ եւ ընծայուած Իտա–լիոյ մայր թագուհիին կողմէ (Մարգերիտ Սաւոյեայ) Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնարկութեան երկրորդ դարադարձին առիթով (1901):

— Հոս Ս. Անտոն Անապատականին նուիրուած խորանն էր. մարմարապատ, ճոխ. բազմաթիւ միլիոններու գնահատ–ուած մեծ իւղանկար մը կար հոս, գործ՝ Ֆրանչեսքօ Ծունեոյի՝ հիմնադիրէն մնա–ցած...

— Հոս կային երկու ընկոյզէ աշխատ – ուած դռներ, որ եկեղեցին կը բաժնէին աւանդատունէն ուր կարելի չէ մտնել փլատակներու պատճառով: Այնքան սար–սափելի է տեսարանը եւ մեծ՝ աղէտը... Աւանդատան մէջ, մասնաւոր խնամքով, այնքան դուրգուրանքով կը պահուէին Թանկագին սպասներ, Մխիթարի օրերէն, հայ ամիրաներու նուէրներ, ոսկի եւ ար–ծաթ հրաշալի հիւսուածքներով, որոնց համար քանի՛ քանի՛ հայ մայրեր եւ կոյ–սեր աչքեր էին մաչեցուցած... արծա – թապատ աւետարաններ, սկոլաթեր, ա–մեղնագործ չապիկներ, նրբակերտ խա – չեր, սկիհներ, եպիսկոպոսական եւ վար–դապետական նուրբ գաւազաններ, հայ – կական հին բուրվառներ, խնկամաններ, աշտանակներ... Իսկ չուրջառներէն ո՞ր մէկը ըսեմ. Տրապիզոնի՞նը, Սուլթանի՞–նը, Կիւրեղեանի՞նը, Զարբհանալեանի՞նը, Սարգիսեանի՞նը, Լուքա դուքաի՞նը... ամէնքն ալ անունը կը կրէին այն վար–դապետին՝ որուն ձեռքով վանք հասած էին անոնք, հայկական ներքին գաւառ – ներէն, ճողոպրելով թուրք եւ քիւրտ յափշտակիչներու ճիրաններէն:

— Աւանդական պատերը կը զարդա–րէին, դարձեալ, իտալական դպրոցի ան–ուանի վարպետներէն՝ Թիցիանիի չորս իւղանկարներ, անգնահատելի արժէքով, Թինթորէթթոյի երկու նկարներու նախա–տիպերը, Կուիտօ Ռէնիի Քրիստոսը եւ նոյն դպրոցէն Աստուածամայր մը. հոն էր նաեւ 17րդ դարէն մնացած անծանօթ հայ արուեստագէտի մը սքանչելի, մեծա–դիր Ս. Յովսէփը, Ցիսուս Մանուկը գիր–կը առած...

— Բարձրանանք վեր, ուր կար մեծ դրաստունը, Մխիթար Աբբահօր մեծ գահ–լիճը, զարդարուած վենետիկեան ճոխու–թեամբ:

— Որմերուն չարուած էին կեռասի փայտով քանդակուած բարձր եւ նոր դա–սական ոճով դրադարաններ. հրչէջե – րուն սրսկած առատ ջուրը տակաւին ո–ղողած է խճանկարներով զարդարուած յատակը, խառնուելով երկինքէն մաղ – ուող սխուր անձրեւին... Այո՛, հոս ամպամած երկինքի փոխարէն կար գե – ղարուեստական բացառիկ եւ թանկար – ժէք առաստաղ մը, ուր Ֆրանչեսքօ Ծու–նեոյ, Մեծն Թիէփոլոյի այդ մեծ աշա–կերտը, զարկած էր (երկուքուկէս դարեր առաջ) վրձինի դեղարուեստական հա–ւածներն ու ստեղծած Աղեքսանդրացի Ս. Կատարինէն, իմաստասէր հերոսու – հին որ հեթանոս իմաստուններուն հետ կը վիճաբանէր: Կողմնակի զոյգ բոլո – րակներու մէջ կային եկեղեցական հայ–րեր, հայ սուրբեր...

— Փլատակներու տակ տակաւին մաս–եաններ կան ճզմուած, այս դրադարանը պարծանքն էր Վենետիկ քաղաքին եւ ծանօթ համայն դրասէր աշխարհին: Հոն պարունակուած էին 35·000 հատորներ. եւրոպական հազուագիւտ հրատարակու – թիւններ, հին, անգտանելի. այդ գանձե–րուն մէջ էր նաեւ 1481ին տպուած լատին ժամագիրք մը, միակ օրինակը աշխար–հիս... հոն կարելի էր գտնել եւ ուսում–նասիրել 250 թուին գրուած յունարէն Աստուածաշունչին լուսատիպ մէկ օրի – նակը, նուիրուած Ռուսիոյ Աղեքսանդր Բ. ցարէն...

— Կոմիտաս վարդապետի մահագիմա–կը, ե· դարէն մնացած հնդկական թան–կարժէք պապիրոսը, 3500 տարուան հը–նութիւն ունեցող եգիպտական հազուա – դիւտ մոմիան, ճողոպրած են հրդեհի ա–ւերներէն չնորհիւ իրենց դիւրաշարժ ոտ–քերուն. իսկ սա անկիւնը կուտակուած հայկական ամենահին տպագիր դիրքե – րուն (1506) կոկիկ դէզը որ կը տեսնէք, նմանը չունեցող աշխարհիս մէջ. սաոնց փրկութիւնը կը պարտինք վարդապետ – ներու եւ առանգաւորներու անձնանուէր հերոսութեան, որոնք խեղդիչ ծուխերու եւ բոցերու մէջ նետուած խլած են զա – նոնք աւերի ճիրաններէ:

Հ. Ց. Պ.

Փարիզ, Դեկտ· 12

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

ԽՕՍՔԸ ԹՆԴԱՆՕԹԻՆ ԵԿԱԾ Է...

15ՐԴ ՀՐԱԴԱԴԱՐ ՄԸ ԲԱՑԻ ԿԱՏԱՂԻ ԿՈՒԻՆԵՐԸ ՉԵՆ ԴԱԴԱՐԻՐ

Հաս մըն ալ հրաղաղար որ ոչինչ կը փոխէ: Հինգշաբթի օր մեծ պանդոկնե–րու շրջանը թնդանօթն էր այլեւս որ կը տիրէր ու ամէն կողմ բոց ու աւեր: Հրա–շալի քաղաք մը կը քանդուի, ժողովուրդ մը կը հասնի տառապանքին ծայրը մար–դոց խելագարութենէն ու մեծ Պետու – թեանց ամարդի քաղաքականութենէն, ու դրախտային երկիր մը օրէ օր կը մեռնի: Եւ ի՞նչ նորութիւն: Նոր հրաղաղար մը, 15րդը (հաշուող ալ կայ...): Այս մէկը կը նախատեսէ նաեւ առանց պայմանի ազատագրումը բոլոր առեւանգուած մար–դոց, մերժումի պարագային, ապահո – վութեան ներքին ուժերը բռնի ուժի կըր–նան դիմել:

Կամալ Ճոմպլաթի յատաջդիմական ըն–կերվարական կարմիր դրօշը կը ծածանի Ֆենիսիա պանդոկին վրայ եւ պանդոկը դրաւուած է ու թերթերու թղթակից – ները կը հաստատեն թէ Հինգշաբթի օր իսկական դժոխք էր: Հոլիտէ Ին պան–դոկը որ Ֆալանժին բերդն է, պաշար – ուած է երեք կողմերէն եւ յար – ձակումներու թիրախը ձախ ռազմիկնե – րուն եւ Քոլէյլաթի մարդոց: Մեռեալ – ներու հաշուեկշիռ կարելի չէ բռնել ան–շուշտ ու կ՚ըսուի թէ օրական միջին հաշ–ուով հարիւր հոգի կը մեռնի: Նոյնքան ծանրակշիռ կռիւներ տեղի ունեցած են Զահլէ, ուր մահմետական վեց հոգինոց ընտանիք մը ջարդուած է քրիստոնեայ մը կողմէ եւ հոս փոխադարձաբար հինգ հոգինոց քրիստոնեայ ընտանիք մըն ալ ջարդուած է մահմետականի մը կողմէ, մինչ Պէյրութի մէջ «Սև Շաբաթ»էն ետք, մահմետականները «փոխ – ջարդի» չան – ցան:

Ֆալանժները տողանցել տուած են 100–125 համայնավար եւ սուրիական ժողո – վրդական կուսակցութեան անդամ զոյս դերի բռնած էին Ճալ–էլ–Տիպի մէջ, Հան–բայլին հրապարակին վրայ նախքան զա–նոնք բանտարկելը անզործածական դար–ձած սառնարանային մթերանոցի մը մէջ:

Չորեքշաբթի օրուան Օրիան – Լը Ժուռը որ նուազ լուրեր կուտայ քան Ֆրանսա–կան մամուլը, կը հրատարակէ տասնեակ մը նկարներ ուր կը տեսնուի ամբողջ քաղաքի մը քանդուիլն ու հրկիզուիլը: Լիբանանեան հիւմնարկի մաս կը կազմէ հաւանաբար նաեւ այն առնուազն տարօ–րինակ երեւոյթը, որ այս սեւ օրերուն, Ջարդի, հրկիզումի, առեւանգումի, զէն–խաւումի նկարագրութեանց կողքին, Օռիան – Լը Ժուռ, որ հազիւ կրնայ լոյս տեսնել ու միայն չորս էջ (8ի տեղ) չի մտնար ամէն օր հրատարակել օրուան դուշակութիւնները (horoscope):

Քանի մը տողով

ԺԻՍՔԱՐ Տ՚ԷՍԹԷՆ որ արտակարգ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ Գա – հիրէ, կը պաշտի տեսարժան վայրերը ու բուրդերէն եռք գացած է Լուքսոր: Ֆրանքֆեզեդիսական գործակցութիւնը կը սերտանայ:

ՄԱՏՐԻՏի մէջ Խուան Կարլոս 19 հոգի–նոց դահլիճ մը կազմեց տեղ տալով ա–զատական նկատուած դէմքերու: Բոլոր նախարարները նոր են:

ԿԻՊՐՈՍի կառավարութեան բանբերը անդրադառնալով Ֆորտի յայտարարու – թեան Ֆոնկրէսին առջեւ, թէ յաջողու – թիւններ արձանագրուած են կիպրական հարցին կարգադրութեան մէջ, դիտել տուաւ, թէ Մ. Նահանգներու նախագահը «լաւատես է, սակայն իր հաստատումը չի համապատասխաներ իրականութեան»: Կիպրոսի եօթը յունարէն թերթերն ալ իրենց առաջին էջին վրայ ստախօս որա–կած են Ֆորտը, մեծ խորագիրներով: Ֆորտ՝ Քոնկրէսի որոշումով, պարտա – ւորուած էր երկու ամիսէն Կիպրոսի հար–ցին մասին արտայայտուելու: Քոնկրէսը այս պայմանը դրած էր արտօնելու հա–մար ամերիկեան զինուորական օժան – դակութեան մասնակի վերսկսումը: Թուրքիոյ վարչապետը՝ Տէմիրէլ մամու–լի ասուլիսի մը ընթացքին կրկին առա – ջարկեց մէջ–համայնքի խօսակցութիւն – ներու վերսկսումը, ընդլայնուած կազ – մով, այսինքն Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ մասնակցութեամբ: Աֆէնտ եւ Նիկոսիա նախապէս մերժած էին, կրկին մերժե – ցին:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ վարչապետը յայտարա – րեց, թէ ամերիկեան կայանները անզոր–ծութեան դատապարտուած են եւ այդ վիճակին մէջ ալ կը մնան, ցորչափ թուրքեւամերիկեան պաշտպանողական բնոյթի համագործակցութիւնը հաս – տատուած չէ «կայուն եւ մնայուն հիմե–րու վրայ՝ զերծ այնպիսի ազդեցութիւն–ներէ, որոնք կապ չունին այդ պաշտպա–նութեան հետ»:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ԸՆԿ· ԱՐԱՄ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

Ցաւով կ՚իմանանք թէ յետ անողոք հի–ւանդութեան իր մահկանացուն կնքած է ընկ· Արամ Աւետիսեան:

Պուրսայի Միջագիւղէն, ողբացեալը ճաշակած է աքսորի դառնութիւնը, ապա փախած ու մասնակցած որբահաւաքին, կամաւոր արձանագրուած հայկ· բանա–կին ու կռուած Թուրքին դէմ: 1920ին երբ վերադարձած է Պոլիս, բանտարկուած է, բայց յաջողած է փախիլ:

Հաստատուած Փարիզ 1923ի աւեհները, հիմնադիրներէն եղած է Անիէռ – Պուա–Ֆոլոմպի Հ· Ց· Դ· Արամ ենթակոմիտէի եւ միչտ կատարած իր ազգային ու կու–սակցական պարտականութիւնները:

Մօտ 80 տարեկան, մաս կը կազմէր այն սերունդին, որ ապրած էր Հայուն սեւ օրերը ու սփիւռքի մէջ չանք թափած իր կարելին ընելու ծառայելու համար իր ժողովուրդին:

ՆՈՐԱՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՂԱՇՈՐԺԻԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՀԱՅՏ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

Գրքի հեղինակ Հ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ ծնվել է 1950 թվականին Ստեփանավանում։ Ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի արևելագիտության ֆակուլտետը։ Աշխատել է Հայաստանի պետական հրատարակչությունում, «Գրական թերթ»-ում, «Սովետական գրականություն» ամսագրում։ Հրատարակել է «Ծիրանի ծառեր» (1977) և «Ծիրանի ծառերի տակ» (1979) գրքերը։

Գրքի նյութը հեղինակը հավաքել է Հայաստանի տարբեր շրջաններում, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Վրաստանի, Ղրիմի, Ռումինիայի, Ֆրանսիայի, Իտալիայի, Ավստրիայի, Գերմանիայի, Հունգարիայի, Չեխոսլովակիայի, Լեհաստանի, Բուլղարիայի, Հունաստանի, Եգիպտոսի, Սիրիայի, Լիբանանի, Իրանի, Ֆինլանդիայի, Շվեդիայի, Նորվեգիայի, Դանիայի, Հոլանդիայի, Բելգիայի, Անգլիայի, Իռլանդիայի, Իսպանիայի, Պորտուգալիայի, Շվեյցարիայի, Ամերիկայի, Կանադայի, Ավստրալիայի, Նոր Զելանդիայի, Ճապոնիայի, Չինաստանի, Հնդկաստանի, Ինդոնեզիայի, Ֆիլիպինների, Մալայզիայի, Սինգապուրի, Թաիլանդի, Բիրմ

ԿՐԿԻՆ ՓԱՆՋԱՄԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԿԻՆ ՓԱՆՋԱՄԱՆ ՎՃՌԱԾՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻ

ՎԱՂԱԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԴԱՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԿԻՆ ՓԱՆՋԱՄԱՆ ՎՃՌԱԾՈՒԹԻՒՆ

Ջ.

Վան, 18 Հոկտ. 1910

Ժամախոտատունէն զուրս – ամուսնացած ըլլալ կ՚ուզեմ – ու կեցցէ իսկական ընկերութիւնը, որուն եզրերը չեն նեղեր իմ ոգիս: Ես ամուսնանալու համար ընտրելիքս պիտի ունենայ ոչ միայն գեղեցիկ մարմին, այլ նաեւ գեղեցիկ հոգի, որ ինծի հաւասար ըլլայ ամէն կողմանէ: Ես կ՚ուզեմ որ ան ինծի պէս ազատ մտածէ, ինծի պէս ազատ գործէ, ինծի պէս ազատ ապրի: Ես կ՚ուզեմ որ ան ինծի պէս ազատ ըլլայ ամէն տեսակ նախապաշարումներէ, ամէն տեսակ կապանքներէ, ամէն տեսակ ստրկութենէ

Այրի Տիկին Աբրինէ Աւետիսեան, այրի Տիկին Նուարդ Մարքոյեան, Պ. Զարեհ Դարիպեան, Տէր եւ Տիկին Մարսէլ Մօրօ, Տէր եւ Տիկին Փաթրիք Գէորգեան, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Քելճեան, Տէր եւ Տիկին Լըսեկ եւ իրենց զաւակը, Օրիորդ Ժօէլ Գէորգեան, ինչպէս նաեւ Զօրաբաբէլեան, Փափազեան, Գրիգորեան, Պասմաճեան, Մերազեան, Հիմինեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, փեսային, տադրոջ եւ ազգականին՝

ՍԱՄԱՄ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 10ին յետ անողոք հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երկուշաբթի Դեկտ. 15, առաւօտեան ժամը 10·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Անիէռ Ռիւ Տիւմէնիլի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՅԱՒԱՍ.— Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Ա. Աւետիսեանի եւ ընտանիքին:

Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Գուլումճեան եւ զաւակները (Լոս Անճելըս), Տէր եւ Տիկին Արմենակ Գուլումճեան եւ զաւակը (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գուլումճեան եւ զաւակները (Մոնթրէալ), ինչպէս նաեւ Գուլումճեան, Փափազեան (Աթէնք) եւ Եազուբեան (Պոլիս) ընտանիքները սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ–մօր եւ մօրաքրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԳՈՒԼՈՒՄՃԵԱՆԻ
(ծնեալ Յովհաննէսեան)

մահը որ պատահեցաւ Նոյ. 22ին Լոս Անճելըս (Քալիֆորնիա):

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 29ին:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Գամեր Գաբամաճեան, իրենց զարմիկին Պետրոս Ալանկիւլեանի մահուան տարեդարձին, ինչպէս նաեւ նորոգ հանգուցեալ Մուշեղ Կարապետեանի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուիրեն 40 Ֆր. Կարմիր Խաչին, 40 Ֆր. Կապոյտ Խաչին, 40 Ֆր. Ուսանողներու Օգն. Մարմնին եւ 40 Ֆր. «Յառաջ»ին:
(Մնացեալ «Մասաղ»էն):

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կին մը տունի գործերու համար, ամբողջ օրը կամ կէսօր:
Դիմել՝ ՀԱՑՐԱՊԵՏԵԱՆ
78, Rue des Rosiers
93400 ST OUEN
Tél. : 254-17-89

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգային Միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ կիրակի Դեկտ. 14, ոտն է Սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ Հայրապետին: Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի պատարագ եւ պիտի կատարուի մատաղի օրհնութիւն:
Սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեան ժամը 8·30, պատարագ ժամը 10, մատաղի օրհնութիւն ժամը 11·30:

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

deux soirées dansantes, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

NOEL

24 DECEMBRE à partir de 22 heures

avec les chanteurs guitaristes

FERDI LUDOVIC

St SYLVESTRE

31 DECEMBRE à partir de 22 heures

même ambiance et

exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

Exigez

de votre fournisseur habituel

les délicieux

halva lokoum tahin

Bongoût

USINE A St. MENET - 13011 MARSEILLE - TEL (91) 43 12 53 - 43 04 07

Conférence

Organisée par

AMITIES FRANCE - ARMENIE

le Lundi 15 Décembre à 20 h. 30 en la salle de l'U.G. A.B., 118, Rue de Courcelles (Métro Courcelles)

Promenade à travers Ani et Aghtamar

par Monsieur Henri Paul EYDOUX, écrivain, historien et archéologue

En EXCLUSIVITE « Rencontre Historique entre le Pope PAUL VI et le Catholicos VASKEN Ier, à Rome.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ARMÉNIE 1975 ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Départs chaque mois :

du 20 Décembre au 3 Janvier

à partir 2580 F

Demandez nos brochures détaillées

Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS — Sonia Coumryantz

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64

A LYON — Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE — Dicran Cazarian

61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19

Licence Voyages : A. 721.

Disques Vogue

Musique Religieuse

La Grande Messe Arménienne

Par les chœurs de l'Eglise Arménienne de Paris

No 451 (Transcription selon R. P. Komitas)
No 442 (Transcription selon M. Ekmalian)
No 454 Trésors de la liturgie Arménienne Volume I
No 547 Trésors de la liturgie Arménienne Volume II
(*Cantiques de Pâques, de Noël et divers*)

Musique Folklorique

No 526 Chants du Caucase et d'Arménie
No 527 Arménie
No 516 Reflets d'Arménie
No 199 Arménie Immortelle
No 517 Soirée Arménienne
No 596 Promenade en Arménie
No 182 Le Caucase
No 409 Le Tar
No 30211 Danses Arméniennes
No 30152 Chants Romantiques Arméniens
No 30240 Légendes d'Arménie
Pour chœurs, solo et orchestre
Chaque disque contenant 10 *à* 15 *morceaux*

Oeuvres Symphoniques

No 20176 Oeuvres symphoniques
No 714 Au Fil des Songes
Par l'Orchestre des Concerts Colonne
No 790 Deux Trios pour Flûtes, Clarinettes, Piano et Harpe

Direction : ARA BARTEVIAN

Disques Vogue : 14, Rue Petit Paris 75019, Tél. : 208-99-22
Prix 30 F. 30 cm. — Envoi contre remboursement

ԿԻՐԱԿԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
14
DIMANCHE
14 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·464

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.464

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Դեկտ· 4–5)

Հայի մը տողով

ԺԻՄՔԱՐ Տ'ԻՄԹԻՆ Շաբաթ օր Իսմայիլիա քաղաքը կ'այցելէր, Սուէզի Ջրանցքի եղերին: Այս այցելութիւնը խորհրդանշական բնոյթ կը կրէր, քանի այդ տեղերէն էր, որ եգիպտական բանակը 1973 Հոկտեմբերին Ջրանցքէն անցնելով արշաւեց Սինայի իսրայելեան դիրքերուն վրայ: Միւս կողմէ քաղաքին վերաշինութեան համար մեծ ծրագիրներ կան: Քաղաքական շրջանակներու համաձայն ներկայացիք է, որ շատ պնդած են, որպէսզի ժիմայիլիա:

ՊԷՅՐՈՒԹի մէջ կուիները կեդրոնացած են այսպէս կոչուած մեծ պանդոկներու շրջափակին մէջ, հակառակ նոր գինադուլին: Աւելի օր հարիւր հոգի սպան – նուած է, ինչ որ 360ի կը հասցնէ մեռելներու թիւը երկուշաբթիէն մինչեւ ուրբաթ առաւօտ: Վիրաւորներու համար ալ 700 հոգի կը ներկայացուէր: Պեքաա հովիտին մէջ, Պէյրութի արեւելքը, 56 հոգի սպաննուած է, մեծամասնութեամբ քրիստոնեայ, երբ մահմետականներ փոխվրէժի անցած են, մահմետական ընտանիքի մը չարդուելէն ետք, քրիստոնեայ մը կողմէ:

ՄՈՐՀՐԴԱՑԻՆ կենսաթան Սերգէյ Կովալեվ եօթը տարուան բանտարկութեան — ճամբարի մէջ — եւ երեք տարուան ալ Սիպերիա աքսորի դատապարտուեցաւ «հակախորհրդային քարոզչութեան» համար: Կովալեվ մաս կը կազմէ մարդկային իրաւունքներու պաշտպան կոմիտէին, Մոր· Միւութեան մէջ, Սախարով, որուն թոյլ չէր տրուած ներկայ գտնուիլ դատավարութեան, «խեղկատակութիւն» որակեց դատավարութիւնը: Ամբաստանեալը իրաւունք չէ ունեցած նոյնիսկ ինք ընտրելու իր պաշտպան փաստաբանը:

ԻՍԱ-ի չորս ահաբեկիչները յանձնուեցան ոստիկանութեան: Անցեալ Շաբաթ Լոնտոնի մէջ պատանդ բռնած էին այր ու կին մը, իրենց տան մէջ: Միւս կողմէ Հոլանտայի մէջ «վախի կառավարութիւնը» միշտ ահաբեկիչներու ձեռքը կը մնայ, բազմաթիւ պատանդներով:

ՊՐԻՍԻԼԻ Աւալանտեան Ուխտի կեդրոնատեղին մէջ Թուրքիոյ եւ Ցունաստանի Արտաքին նախարարները երեք ժամուան խօսակցութիւններ ունեցան: Մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին Զաքլայանկիլ եւ Պիթոխոս յայտարարեցին, թէ երկուստեք որոշեցին դիմել ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարին, որպէսզի միջոցներ գտնէ վերսկսիլ տալու համար միջհամայնքի խօսակցութեանց, կիպրոսի հարցին շուրջ:

ՄՈՍԿՈՒԱ. Փեքինէն եռք դատապարտեց Ինտոնեզիոյ ընկերային միջամտութիւնը արեւելեան Թիմորի մէջ:

«Deux millions d'Arméniens massacrés»

Այս խորագրին տակ, Դեկտեմբերի Միջուար տը լ'Իսթուար ամսաթերթը նկարներով ճոխացած խիստ չահեկան յօդուած մը հրատարակած է նուիրուած հայկ· ցեղասպանութեան:

ԵԶԱԿԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Աբուհասապէտ Եղուարդ Ղազարեան իր ստեղծագործութիւնները ցուցադրեց, որոնք իսկապէս եզակի կը նկատուին: Արդարեւ, ի՞նչպէս եզակի չորակել, երբ մէկ միլիմեթր երկարութեամբ մազի վրայ քանդակուած են 62 հայ մտաւորականներու դիմանկարները: Շուէտական ամէնէն բարակ ասեղին անցքին մէջ տեղաւորուած են Սթրատիվարիուսի 56 կտորներէ պատրաստուած ջութակին պատճէնը, ձիու մազին մէջ ճեղք մը բացուած է, ուր տեղ գտած են մարդու մազէ պատրաստուած վանդակներու մէջ զետեղուած 13 գազաններու քանդակները:

Շարժուն նկարներ ալ ստեղծած է: Մարդու մազին մէջ գետեղած է հեռաներկու, որ «կ'աշխատի» երկու «կայան»ի վրայ: Առաջինը դրուագներ կը ներկայացնէ «Դէ, սպասիր» կենդանի զծագրութիւն (ափսէն անիմէ) ժապաւէնէն, իսկ երկրորդը՝ ծովահէնի մը պատմութիւնը:

×

ՓԱՌԱԲԱՆՈՒԱԾ ՀՕՐԸ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

Աչխարհի եւ ոլիմպիական խաղերու ախոյեան Ալբեր Ազարեանի զաւակը՝ Եղուարդ, Կիեւի մէջ մասնակցեցաւ մարմնամարզի Մոր· Միւութեան պատանեկան ախոյենական մրցաշարքին: 17 տարեկայ մարզիկը առաջին տեղը գրաւեց օղակներու ճիւղին մէջ՝ ապահովելով 9,25 կէտ: Մոր· Միւութեան ախոյեան հրաւիրուեցաւ: Եղուարդ Ազարեան երկու արծաթեայ չքանչաններ ապահովեց ազատ վարժութիւններուն մէջ եւ պոլտա ձողին վրայ: Զորրորդ տեղը գրաւեց նժոյգաթափին եւ բազմամարտին մէջ:

Սեդրակ Գէորգեան ոսկէ չքանչան ձեռք ձգեց զուգափայտերու մրցումին մէջ:

×

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐՈՒ ԱՄԲԱՊՆԴՈՒՄ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի մանրէաբանութեան հիմնարկութիւնը վերջին տարիներուն ընդլայնեց իր միջազգային կապերը: Դիւղատնտեսութեան վնասատուներու դէմ մանրէաբանական արդիւնաւէտ միջոցներ գտնելու համար Ակադեմիայի թղթակից անդամ Յ· Աֆրիկեան ճափոնի եւ Մ· Նահանգներու գիտական կարեւոր կեդրոնները այցելեց, իսկ անցեալ տարի Դոկտ· Ռ· Ղալաչեանի հետ մասնակցեցաւ Թոքիոյի մանրէաբանութեան միջազգային խորհրդաժողովին:

Երեւանի մանրէաբանութեան հիմնարկութիւնը այցելեցին երկու Ֆրանսացի անուանի մասնագէտներ՝ Ֆ· Վակօ եւ Պ· Ուրպէն:

Այս տարուընէ սկսեալ հիմնարկութիւնը կը մասնակցի մանրէաբանութեան մարզին մէջ խորհրդային – ամերիկեան գիտական համագործակցութեան ծրագրին իրականացման: Մասնաբար աշխատանք պիտի կատարուի, որպէսզի արդիւնաւէտ պայքարի միջոցներ գտնուին կարգ մը արտակարգ վնասատուներու դէմ:

ՈՐՊԷՍԶԻ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՐԸ ԶԳԱՆ ՈՐ ԱՌԱՆՁԻՆ ՉԵՆ

Իտալիոյ բովանդակ մամուլը իրար անցած է ու երկար սիւնակներով կ'անդրադառնայ Ս· Ղազարի աղէտին: Քոռիէրէ Տէլլա Սեռա, Լա Սթամփա, Իլ Ճիորնալէ, Թէնիօ եւ Ունիթա արձագանգ կը հանդիսանան յուզումնալից տողերով մեր վանքին կրած հսկայ վնասներուն: Դեռ կայ Վենետիկեան մամուլը, Վատիկանի կիսապաշտօնական օրկանը՝ Օսսեռվաթորէ Ռոմանօ և ուրիշներ: Իտալական իշխանութիւնները նաեւ բացառիկ փութկոտութիւն ցոյց կուտան քանի որոշ պատասխանատուութիւն ունին եղած աղէտին մէջ: 15 տարի է որ Մխիթարեան Միաբանութիւնը արտօնութիւն կ'ուզէ նորոգելու վանքին հին թեւը, փայտաշէն մասը, նախազգալով որ օր մը փորձանք մը ի՛նչ աւեր կրնայ գործել: Ու փորձանքը եկաւ: Վենետիկի իտալական իշխանութիւնները տարիներով ձգձգելով, վարչական ձեւակերպութեանց մէջ թաղելով այս ստիպողական կարգադրութիւնը, այսօր կ'անդրադառնան իրենց յանցանքին ու որոշած են Հռոմէն բացառիկ հրամանով Գեղարուեստից Նախարարութենէն, վերջ տալ ձեւակերպութեանց և ամէն օժանդակութիւն ընել, առաջին առթիւ 20 միլիոն Լիռի նպաստ մը յատկացնելով:

Եղածը սակայն չի կրնար զարմանուիլ այլքանով ու մեր Մխիթարեան Հայրերը իրենց խոր վշտին մէջ պէտք է զգան որ առանձին չեն, որ այդ զարաւոր կեդրոնը՝ կղզին է բովանդակ Հայութեան, որ պիտի չզլանայ իր օժանդակութիւնը բերելու:

Երկու ամիսէն, 300ամեակն է այն մեծ հանճարին, որ էր Մխիթար Սեբաստացին, ու վանքը կը պատրաստուէր ոգեկոչման հանդիսութեանց, երբ կը պատահի այս աղէտը: Պէտք է անմիջականօրէն զօրավիժ ըլլանք Ս· Ղազարի, ու Միաբանութեան հաւանութեամբ «Ցառաջ» որոշած է բացառիկ հանգանակութեան մը ձեռնարկել:

Վստահ ենք, որ այս տօնական օրերուն, ի հարկին զեղչելով իրենց ծախսերէն, Ֆրանսայի եւ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայերը սրտաբուխ պիտի պատասխանեն մեր կոչին:

Նուէրներու առաջին ցանկ մը կը հրատարակենք երեքշաբթի օր:

Գումարները կը խնդրուի ղրկել Թերթիս վարչութեան, չօգտագործելով սակայն չէք-փոսթալի Թիւը, վարչութեան հաշուեկան աշխատանքին բարդութիւններ չստեղծելու համար:

ԿԱՐՄԻՐ ԱՂՅՈՒՍԱԿ

Գին՝ 4 կոպ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՅԻ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ

ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՅԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

Գին՝ 4 կոպ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՅԻ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

Գին՝ 4 կոպ.

Երբ աղաքաղաք, որպեսզի իր պատկերասրահը հարստացնի, ձեռք էր բերում մի նկար, նախ և առաջ ուշադրություն էր դարձնում նկարի թեմային։ Եթե դրանում նա չէր գտնում իր ճաշակին համապատասխան մի բան, ապա նկարը, որքան էլ լավ լիներ, նրա համար արժեք չէր ներկայացնում։ Ուրիշ նկարներ էլ կային, որոնք նա գնում էր միայն այն պատճառով, որ դրանց հեղինակները նրա ընկերներն էին։ Ինչ վերաբերում է ինքնանկարներին, նա դրանք ընդհանրապես չէր հավաքում։ Ասում էր, որ ինքնանկարներ նկարելը նշանակում է ինքդ քեզ հետ ամեն օր հանդիպել, իսկ դա ոչ մի հաճույք չի պատճառում։

Ի տարբերություն ուրիշ նկարիչների՝ նա չէր սիրում նկարել ինքնաբուխ կերպով, ոգեշնչման պահերին։ Նա ասում էր, որ ոգեշնչումը ստեղծագործության համար անհրաժեշտ է, բայց ոչ բավարար։ Ոգեշնչումը, ասում էր նա, ինքնին ոչ մի արժեք չունի, եթե նրան չի հետևում ամենամանրակրկիտ աշխատանքը։ Նա ասում էր, որ ոգեշնչումը նման է ծովի ալիքներին, որոնք ափ են նետում ինչ-որ բան, բայց որ այդ բանը ոչ մի դեպքում չի կարելի համարել գանձ։ Ոգեշնչումը, ասում էր նա, ինքնին ոչ մի արժեք չունի, եթե նրան չի հետևում ամենամանրակրկիտ աշխատանքը։

— Ես նայում եմ նրան, ինչպես ծովն է նայում ափին, — ասում էր նա, — ես ալիքներ եմ ուղարկում, որոնք ափ են նետում ինչ-որ բան, և ես նայում եմ, թե ինչ են նրանք նետում։

— Այդպես ես ստեղծում իմ նկարները, — ավելացնում էր նա։

Նկարելիս նա ամենից շատ սիրում էր աշխատել ցերեկային լույսի տակ։ Նա ասում էր, որ ցերեկային լույսը ամենաճշմարիտն է, որ նրա տակ ամեն ինչ իր իսկական գույներն է ստանում։ Նա ասում էր, որ ցերեկային լույսը ամենաճշմարիտն է, որ նրա տակ ամեն ինչ իր իսկական գույներն է ստանում։

— Ես ատում եմ ամպամած օրերը, — ասում էր նա, — ես ատում եմ անձրևը, ես ատում եմ ամպերը, ես ատում եմ ամեն ինչ, որ ինձ ստիպում է նկարել ոչ իրական գույներով։

Նա ասում էր, որ ինքը ոչ մի նկար չի վաճառել, որովհետև ինքը ոչ մի նկար չի նկարել, որ ինքը չի ուզենա վաճառել։ Նա ասում էր, որ ինքը ոչ մի նկար չի նկարել, որ ինքը չի ուզենա վաճառել։

— Ես նկարում եմ ինձ համար, — ասում էր նա, — ես նկարում եմ իմ հոգու համար, ես նկարում եմ իմ աչքերի համար, ես նկարում եմ իմ ձեռքերի համար։

Նա ասում էր, որ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՂՈՑՆԵՐԻ ՎԱՂՎԱ ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԱՍԻՆ

ԴՈՎՏՈ ՎԱՂՎՈՑԿԻ

Ջ.

Վան, 18 Հոկտ· 1910

Մենք հասկացանք ձեզ որ չուզեք ի թաղումն նոտարի մը երթալ։ Ձեզ կը հարցնեմ ինչո՞ւ ես ալ չգացի։ Որովհետև ես ալ ձեզի պես կը կարծեմ թե նոտարը ոչ մեկուն պետք է։ Ինչո՞ւ համար նոտարը։ Ինչ որ ունինք ամենքս ալ գիտենք, ինչ որ չունինք ալ գիտենք։ Ուրեմն ինչո՞ւ համար նոտարը։ Ես ալ ուզեցի ձեզի պես ըսել, բայց ետքը մտածեցի որ ես ձեզի պես չեմ կրնար ըսել, որովհետև ես ձեզի պես չեմ։ Ես ունիմ մեծ ընտանիք մը, որուն համար ամեն օր հարկ է որ ես ինչ մը ընեմ։ Ես ունիմ կին մը, որ ինձմով կ՚ապրի, ունիմ զաւակներ, որոնք ինձմով կ՚ապրին։ Ես ունիմ հայր մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ մայր մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ քոյր մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ եղբայր մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ հարսնացու մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ բարեկամներ, որոնք ինձմով կ՚ապրին։ Ես ունիմ ազգ մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ եկեղեցի մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ դպրոց մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ ազգային գործեր, որոնք ինձմով կ՚ապրին։ Ես ունիմ ազգային հարցեր, որոնք ինձմով կ՚ապրին։ Ես ունիմ ազգային խնդիրներ, որոնք ինձմով կ՚ապրին։ Ես ունիմ ազգային շահեր, որոնք ինձմով կ՚ապրին։ Ես ունիմ ազգային իրաւունքներ, որոնք ինձմով կ՚ապրին։ Ես ունիմ ազգային պատմութիւն, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ ազգային ապագայ մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ ազգային ներկայ մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ ազգային անցեալ մը, որ ինձմով կ՚ապրի։ Ես ունիմ ազգային ամեն ինչ

Այրի Տիկին Արփինէ Աւետիսեան, այրի Տիկին Նուարդ Մարքոյեան, Պ. Զարեհ Գարիպեան, Տէր եւ Տիկին Մարսէլ Մօրօ, Տէր եւ Տիկին Փաթրիք Գէորգեան, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Քելեճեան, Տէր եւ Տիկին Լըպեկ եւ իրենց զաւակը, Օրիորդ Ժօէլ Գէորգեան, ինչպէս նաեւ Զօրաբաբէլեան, Փափազեան, Գրիգորեան, Պաամաճեան, Մերազեան, Հիմինեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, փեսային, տագրոջ եւ ազգականին՝

ԱՐԱՄ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 10ին յետ անողոք հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի Դեկտ. 15, առաւօտեան ժամը 10·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Անիէռ Ռիւ Տիւմէնիլի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Վերժին Կէօվճեանի կակաչի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրուին Լիբանահայ ազգեաւներու ի նպաստ.—

ՆԻՈՒՆ.— Տէր եւ Տիկին ժաք Հէլվաճեան, Յնողքն ու զաւակները 500 Ֆր.,

ԹՈՒԱՒՆ Տէր եւ Տիկին ժաք Իքէթեան եւ զաւակը՝ Ալեքսանդր 200, Տէր եւ Տիկին Արսէնեան 150 Ֆր.:

ՓԱՐԻԶԻՆ Տէր եւ Տիկին Ալեքսանդր Նուբեան 100 Ֆր., նաեւ 100 Ֆր. «Ցարաջ»ի: Նոյն սխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Տիգրան Թորոսեան 100 Ֆր. կապ. Յաչէի օգափ. կայանի նոր չէնքին:

(Դրամարները ստանալ «Ցարաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլէն Ցարութիւն եւ Ռուբէն Տէր-Գալուստեան եղբայրները եւ ընտանեկան պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռաձայնով եւ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութեամբ ցաւակից եղան իրենց սուգին իրենց սիրելի մօր եւ ազգականին՝

ՄԱՌԻ ՏԷՐ-ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

Այս սխուր առթիւ, ողբացեալին երկու զաւակները՝ Ցարութիւն եւ Ռուբէն իրենց կապ. Ցաչէուհի Թանկագին մօր յիշատակին 30ական Ֆր. կը նուիրեն Շաւիլի կապոյտ Ցաչին եւ «Ցարաջ»ին:

ՅՈՒՇԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլէն Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ եւ դպրոցի վարչութիւնը ողբացեալ Մառի Տէր-Գալուստեանի մահուան առթիւ չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ փոխան ծաղկեպսակի նուէրները.—

Այրի Տիկին Զարմուհի Նալբանդեան 150 Ֆր., այրի Տիկին Հռիփսիմէ Նազարեան, Տէր եւ Տիկին Նազար Նազարեան եւ Տէր եւ Տիկին Սահակ ճէպէճեան 100ական Ֆր.: այրի Տիկին Աննիկ Մինասեան 50 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մկրտիչեան եւ Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Գոճակէօզեան 30ական Ֆր.:

Նոյն սխուր առթիւ այրի Տիկին Աննիկ Մինասեան 50 Ֆր. կը նուիրէ Աղքատասնամին: Այս վերջինը ստանալ Ցարաջէն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

ԷՍԱՅԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ԿՈՂՄԷ

Դեկտ. 24, ժամը 21էն միջնեւ առաւօտ Բարեգործականի սրահներուն մէջ, 118 Ռիւ տը Քուրսել (Մեթրօ՝ Քուրսել)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ՔՈՓԻՉՈՆ

տոհմիկ մթնոլորտ՝ կիթառներու հնչիւններով, զանազան անակնկալներ, խաղեր:

կաղանդի աւանդական ճաշատեսակ

ՄՈՒՏՔ 30 ՖՐ.

Սեղանները ապահովել հեռախօսելով 842-08-57 ամէն օր ժամը 18էն վերջ:

ՆՈՒԷՐ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒՆ

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Միութեան անդամներէն Ժիրայր Զիլինկիրեան կը նուիրէ 500 Ֆր., պնահատելով վարչութեան թափած չանքերը ազգանուէր գործունէութիւն մը ունենալու համար:

ՍՏԻՊՂԱԿԱՆ

ՎԱՐՁՈՒ, ԱՌԺԱՄԵԱՑ

Լիբանահայ ընտանիքի մը համար ստիպողաբար կը փնտռուի մէկ-երկու սեն-եակ եւ խոհանոցի յարմարութիւն, մատչելի պայմաններով:

Դիմել «Ցարաջ»ի:

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

deux soirées dansantes, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

NOEL

24 DECEMBRE à partir de 22 heures

avec les chanteurs guitaristes

FERDI LUDOVIC

St SYLVESTRE

31 DECEMBRE à partir de 22 heures

même ambiance et

exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

Conférence

Organisée par

AMITIES FRANCE - ARMENIE

le Lundi 15 Décembre à 20 h. 30 en la salle de l'U.G. A.B., 118, Rue de Courcelles (Métro Courcelles)

Promenade à travers Ani et Aghtamar

par Monsieur Henri Paul EYDOUX, écrivain, historien et archéologue

En EXCLUSIVITE « Rencontre Historique entre le Pape PAUL VI et le Catholicos VASKEN Ier, à Rome.

Camp d'Hiver de Bellefontaine

Du 25 Décembre 75 au 3 Janvier inclus

ORGANISÉ PAR L'UEAE

— 10 jours de fête arménienne

— 10 jours de réflexion et d'échanges d'idées autour des thèmes concernant notre jeunesse et son rôle dans la lutte de libération nationale Arménienne (diapositives - films débats)

— Avec, pour la première fois, la participation et la présence de délégations d'organisations d'étudiants arméniens du monde et d'Associations estudiantines étrangères.

FRAIS d'inscription : 30 F.

PRIX journalier : 25 F.

— Départ du collectif le 25 Décembre au matin — Frais de transport : 110 F. A.R.

Inscriptions : 17 Rue Bleue — Tél. : 824-63-89

Tous les Lundis de 19 à 21 h.

Mercredi de 19 à 21 h.

Jeudis de 19 à 21 h.

Vendredi de 18 à 21 h.

(*demander le responsable de l'UEAE*)

Ou se renseigner auprès de Mr. HAIG TOUFANIAN 657-29-07

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. «Արշալոյս» խումբի ընկերները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Մարտիրոս Օհանեանին եւ իր ընտանեկան պարագաներուն, ողբացեալ Մառի Տէր-Գալուստեանի ցաւալի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE

AGENCE DES INVALIDES

2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides

Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :

ANAHID BOYADJIAN

pour vos voyages d'affaires

et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, անհատական թէ հաւաքական,

մի՛ վարանիր

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր

ԱՆԱՀԻՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

le voyage en grèce

Mayda BERBERIAN

6, rue de l'Echelle PARIS 1

tél 260 30 20 et 260 67 34

de 9 h. à 19 h. tous les jours

DEPART CHAQUE SAMEDI

Paris - Athènes - Paris

A partir de

850 Fr.

Week-End et séjours de moins d'un mois

INTERROGEZ-NOUS POUR D'AUTRES CHARTERS

. DEPARTS SPECIAUX POUR NOEL ET PAQUES

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար

Դիմեցէ՛ք ՄԱՑՏԱ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆի

LE VOYAGE EN GRECE

Ամէն օր ժամը 9էն 19

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
16
MARDI
16 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

5ԼՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·465

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.465

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԿԻՒՆԵՐԸ ՉԵՆ ԴԱԴՐԻՐ

— o —

Այս հրաշագործն ալ օգուտ չըրաւ ու կռիւները նոյն սաստկութեամբ կը շարունակուին: Դիակները ամէն կողմ թէ՛ կուռղներուն եւ թէ հանգիստ տունը նստողներուն մէջ, այսպէս Աղնիւ Ապաքեան (67 տարեկան) որ երեք զնդակներով սպաննուած է Պուրճ-Համմուտի իր բնակարանին մէջ: Եւ դեռ կան դիակներ որոնք կը թաղուին առանց իսկ գիտնալու թէ ո՞վ էին: Ասոնց կողքին թալան, կողոպուտ եւ առեւանգում: Ռաս-Պէյրութի մէջ չորս զինեալ տղաք դիտաւորեալ կերպով բախում մը ստեղծած են իրենց եւ ձախոնի լիազօր – նախարարին կառքին հետ, ստիպելու համար զայն որ իրենց ապ հինչ որ ունի եւ առած են 700 լիբանանեան եւ դիւանագէտին անձնական թուղթերը:

Քաղաքին մէջ, մեծ պանդոկներու շրջանին, ամէն կողմ՝ հրդեհ եւ բուռն կռիւներ: Հոլիտէ Ինը որ Փալանժիստներու բերդն էր բոլորովին կղզիացուած է մահմետական – յառաջդիմական ուժերու կողմէ: Այս 25 յարկնոց նորակառոյց պանդոկին վերի չորս յարկերը արդէն այրած են:

Ոչ ոք ելք մը կը տեսնէ եւ Փալանժներու պետն ալ, վճռապէս մերժելով հանդերձ որեւէ բաժանման գաղափար, ըսած է առջի օր «Դժբախտաբար, բաժանումի իրողութիւն մը կայ արդէն»:

Քանի մը տողով

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴի որոշումով ՄԱԿի ուժերը պիտի չարունակեն իրենց պաշտօնը կիպրոսի մէջ, մինչեւ Յունիս 15: ՄԱԿի ուժերու հրամանատարութիւնը առանձին պայմանագիր մը կնքեց Տէնքթաշի հետ, որպէսզի թոյլ տրուի իրենց թրքական գօտիին մէջ եւս գործելու: Ասիկա դիւանագիտական յաղթութիւն մը կը նկատուի Թուրքերուն համար, քանի ՄԱԿը նկատի առած կ'ըլլայ առանձին կառավարութիւն մը: Յարգ պայմանագիրը կնքուած էր կիպրական կառավարութեան կողմէ եւ Թուրքերը թոյլ չէին տար ՄԱԿի զինուորներուն իրենց գօտին մտնելու:

«ՎԱՒի ԿԱՌԱՒՈՒՄԲ»ի ահաբեկիչները՝ վեց հարաւ. Մոլուքցիներ յանձնուեցան ոստիկանութեան: Պատանդները՝ 17 այր եւ 7 կին, որոնք 12 օրէ ի վեր անտանելի պայմաններու մէջ բանտարկուած էին, ողջ-առողջ ազատեցան: Ամերիտամի ինտոնեզիոյ դեսպանատունը միշտ պաշարուած կը մնայ, քանի հարաւ. մոլուքցի ահաբեկիչներ 25 պատանդներով կը մերժեն յանձնուիլ:

ՅԻՕ ՄԱՑՈՐի մէջ 20·000 գիւղացիներ ցոյց մը կատարեցին պահանջելով, որ բոլոր պետականացուած հողերը վերադարձուին իրենց սեփականատէրերուն:

ԼԵՀԱՍՏԱՆի Համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղար վերընտրուեցաւ կիերիք:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նիւզուիք չաբաթաթերթին համաձայն Ուաչինկթընի խորհրդա-

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Դեկտ· 4–5)

«ՀԱՅԿ· ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐ» ԱԲԽԱԶԻՈՑ ՄԷՋ

«Հայկական երաժշտութեան օրեր» անունին տակ Աբխազիոյ մէջ համերգներ տուած են հայ արուեստագէտները Հայաստանէն: Առաջին համերգը տեղի ունեցած է Սոխումի «Լակոբա» դպրոցը, ապա նոյն քաղաքի Ֆիլհարմոնիայի սրահը: Յայտագիրը կազմուած էր հայ երգահաններու ստեղծագործութիւններէ: Ելոյթ ունեցած են Ալ· Յարութիւնեան, Գեղունի Զաքեան, Գէորգ Արմէնեան, Գուրգէն Ադամեան, Գրիգոր Հախինեան, Մարտին Վարդազարեան, Ֆլորա Մորէնեան, Ռայիսա Մկրտչեան, Մելանեայ Աբովեան, Ռուբէն Մաթեւոսեան, Արտաշէս Հայրիկեան, Է· Ադամեան:

Հայ արուեստագէտները այցելած են քաղաքին հայկական միջնակարգ դպրոցը, որ հիմնուած է 70 տարի առաջ:

×

ՓԱՌԵՐԳՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՑ

Երաժշտական դպրոցի ուսուցչուհի Կ· Յովհաննիսեան տարիներու ընթացքին հետաքրքրական հաւաքածոյ մը կազմած է: Տանը դարակներուն մէջ տեղ գտած են աշխարհի գրեթէ բոլոր երկիրներու փառերգներուն սալերը, բնագիրները եւ ձայնագրութիւնները:

Վերջերս ուսուցչուհին նամակ մը ստացած է Փարիզի երաժշտանոցէն: Ֆրանսացի երաժիշտներ տեղեկութիւններ հաղորդած են «Մարսէյէզ»ի յօբինումին չուրջ:

×

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Սերօ Խանզադեանի ծննդեան 60ամեակին առթիւ Ե· Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը Դեկտ· 4ին գրագէտը պարգեւատրած է «Աշխատանքի կարմիր Դրօշ» քանիշանով:

Լիբանանայ ադետալներու ի նպաստ

Ջերմապէս կը խնդրենք մեր ընթերցողներէն որ «Յառաջ»ին ՁՐԿԵՆ լիբանահայ աղէտեալներու ի նպաստ գումարները: Կրկին կուտանք կեդրոնական Յանձնախումբի հասցէն.—

COMITE DE SECOURS AUX SINISTRES
ARMENIENS DU LIBAN
c/o Eglise Arménienne
15, Rue Jean-Goujon
75008 PARIS

յին դեսպանը հաղորդած է Քիսինկէրի, թէ Բրեժնեւ «անհրաժեշտ հիւանդութեամբ վարակուած է»: Կ'ըսուի, թէ կզակի խլիրդէ կը տառապի: Քիսինկէր անմիջապէս հեռացաւ այս լուրը:

ՋԱՒ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ համագումարը նորութիւն չբերաւ եւ Ռոպէր Քասը նախագահ վերընտրուեցաւ:

ԱՂԷՏԷՆ ԵՏՔ

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

Անմիջապէս որ հրդեհին լուրը տարածուած է Մխիթարեան Միաբանութիւնը ստացած է յաւակցական բազմաթիւ հեռագրեր, որոնց գլխաւորները կուտանք ստորեւ.—

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 12 Դեկտ· 1975

— Խոր վշտով լսեցինք հրդեհի մասին:
— Ընդունեցէք մեր ցաւակցութիւնը:
— Թող Աստուած ձեզ զօրացնէ եւ պարգեւէ նոր եռանդ, լաւատես ոգի, վերակառուցանելու ձեր պատմական վանքը:
— Հաճեցէք մեզի յայտնել ճշգրիտ տեղեկութիւններ վնասներու մասին:

Օրհնութեամբ

ՎԱԶԳԷՆ Ա·
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՅՈՑ

×

ԵՐԵՒԱՆ, 12 Դեկտ· 1975

Ցնցուած եմք ձեզ եւ ողջ հայ մշակոյթին հասած աղէտի լուրից: Մխիթարուած եմք այնու որ գէթ Ձեռագրատունը մնացել է անվթար: Բաժանելով ձեր վիշտը, պատրաստակամ եմք ըստ հնարաւորին օժանդակելու գրադարանի վերականգնմանը:

Մաշտոց Մատենադարանի
Տնօրէն
ԼԵՒՈՆ ԽԱԶԻԿԵԱՆ

×

ԵՐԵՒԱՆ, 12 Դեկտ· 1975

Մխիթարեան վանքում առաջացած հրդեհի պատճառով՝ դարերի ընթացքում հայ ժողովրդի ստեղծած նիւթական եւ հոգեւոր անգնահատելի պատմական արժէք ու նշանակութիւն ունեցող հարստութեան մոխրանալու լուրը անտարակոյս որ անասելի յուզում ու ցաւ պատճառեց աշխարհասփիւռ եւ հայրենաբնակ Հայութեան: Անդառնալի ու կսկծալի է կորուստը· մխիթարուիլ կը մնայ փրկուած մասով, եւ վստահ եմք որ կորուստի վերականգնման աշխատանքների համար ձեռք կ'առնուեն բոլոր միջոցները:

Վ· ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆ
(Սփիւռքահայ Մշակութային Կապի Միութեան նախագահ)

×

Ցաւով իմացանք ձեր վանքին հրդեհի լուրը որ վնասներ պատճառած է: Քահանայութիւն կը մաղթենք եւ մեր համակրանքին հաւաստիքը կը ներկայացնենք ձեզի:

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(Կաթող· Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց)

×

ՎԱՏԻԿԱՆ, Դեկտ· 10

Խորապէս ազդուած այս սիրելի վանքին հրդեհէն, ցաւ կը յայտնեմ անդարմանելի կորուստին համար այնքան գանձերու, ինչպէս նաեւ յուզումնալից հիացմունքս՝ յարգելի հոգեւորականներուդ նուիրումին համար, փրկելու թանկարժէք ժառանգութիւնը, սրբազան ու մշակութային:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՓՕԼ ՓԻԼԻՓ
(Արեւելեան Ժողովի նախագահ)

ՓԱՐԻԶ, Դեկտ· 11

Ապշութեամբ լսեցինք Ս· Ղազարի հընդեհի լուրը եւ մեծ մխիթար կը զգանք հայ ազգին այս ողբերգական պատահարին մէջ:

Ն· ՓՐԷՆԿԵԱՆ
Հ· Բ· Ը· Մ·ի
Ֆրանսայի Շրջանակային նախագահ)

×

ՄԻԼԱՆՕ, Դեկտ· 10

Խոր ցաւով իմացանք մեծ աղէտը, եկեղեցւոյ եւ գրադարանի հրդեհը: Ձեր տրամադրութեան տակ եմք վերաշինութեան որեւէ նախաձեռնութեան համար:

Հայ Ճարտարապետութեան
Ուսումնասիրութեան Կեդրոն
ԱԼՓԱԿՕ ՆՈՎԵԼԼՕ

×

ՄԻԼԱՆՕ, Դեկտ· 10

Իտալիոյ Հայոց Միութիւնը, յանուն իտալահայ գաղութին եւ կազմակերպութեանց, մասնակից է ձեր եւ Միաբանութեանդ խորունկ վշտին, վանքին պատահած հրդեհին համար, որ փճացուց պատմական եկեղեցական մշակութային անգին գանձեր: Անկուն կը կանգնինք ձեր կողքին, Միաբանութեանդ և ազգին կրած մեծ կորուստին դարմանումին ի խնդիր:

ԻՏԱԼԻՈՑ ՀԱՅՈՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ
ԳԱՂՈՒԹԱՑԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

×

ՀՌՈՄ, Դեկտ· 10

Խոր ցաւով կ'իմանանք եկեղեցւոյ հանդումը, արուեստի եւ մշակոյթի առարկաներու: Մեր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք եւ երկնային մխիթարութիւն կը մաղթենք:

ՄԱՑՐ ԷՐՄԵՆԻԱ ՔԷՉԷՃԵԱՆ
Ընդհ· Մեծաւորուհի
Անարատ Յղութեան
Հայ Քոյրերու

×

Կաթողիկոս – Պատրիարք Իգնատիոս – Պետրոս Ժ·Զ· Պաթանեան Պէյրութէն հեռագրով իր ցաւակցութիւնները յայտնած է Ներսէս Ե· Վ· Սէթեանի միջոցաւ:

×

Թերթիս տնօրէնուհին 24 ժամուան երթուղարձ մը կատարած ըլլալով Վահիկ, Շաբաթ օր, իր տպաւորութիւնները կուտայ քանի մը օրէն:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Գ. ՏԱՐԵԹԱՐՉԻՆ

ՆԻԿՈՂՈՍ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ ՀԵՏ

—o—

Ա.

ԽՄԲ.— Գր. Շահինեան այս տեսակցութիւնը ունեցած է Սարաֆեանի հետ, շուրջ հսան տարի առաջ եւ ցարդ անտեղեակ մնացած է թէեւ ունեցած էր ողբացեալ գրագէտին «վաւերացումը»:

« *Երկու դասակարգ գոյութիւն ունի գրողներու մէջ. մէկը աշխարհիկ ճամբաներէ կը քալէ, մեծամասնութեան սըրտին կը խօսի, մինչ միւսը առօրեայէն վեր է. տեսակ մը սիեզերական իմացականութեան կը ձգտի եւ աւելի խոր նայուածք ունի: Կը կարծեմ թէ չհասկցող – ներու դժուարութիւնը հոսկէ կուգայ: վերջէն կը նային աշխարհին ու հող չեն գտներ*»:

Թէթեւ դառնութիւն մը կայ իր ձայնին մէջ երբ այս բառերը կ'ըսէ: Հեռաւոր եւ իր աչքին մեղաւոր կարօտ մը նաեւ «մեծամասնութեան սիրտին խօսելու». հաստատում մը ընդհանուր իմաստով ու խոստովանութիւն մը ուրեմն, մասնաւոր չէշտով: Մեծամասնութեան, առօրեայի մարդը չէ Սարաֆեան, վերջէն կը նայի աշխարհին եւ ապաւորութիւնը ունի հող չգտնելու: Պահանջը ունի հաստկցուելու ժողովուրդի լայն խաւերէն բայց չուզեր զիջիլ արուեստի մարզէն ներս: Ու կը տառապի մինչեւ եզրի մը չգոյութենէն. իր ձգտումն է դէպի պարզութիւն երթալ բայց կ'ուզէ որ ժողովուրդն ալ ճիգ մը ընէ իրեն հասնելու:

Մինչեւ այս եզրի փնտռտուքին արտայայտութիւնն է թէեւս իր ներկայութիւնը մեր մէջ: Եւ Սարաֆեան, վէնէսէնի մենաւորը, եկած է իր խօսքը ըսելու Պելժիայի Հայութեան՝ հայ մշակոյթի մասին:

Դժուար հեռացած է իր անտառէն, բայց հեռացած է եւ ահա մեր մէջ է: Մանրամասն կը վերլուծէ հայ մշակոյթի ներկայ պայմաններու մէջ դրած բոլոր հարցերը եւ կը փորձէ իր պատասխանը տալ անոնց: Կը նայի վերէն, անաչառօրէն, անկեղծութեամբ: Մոլեռանդի խօսքեր չեն իր ըսածները, այլ անձնական փորձառութենէն քաղուած դասեր: Այս պատճառով է ահա որ խոստովանութեան չէշտ մը կայ միշտ իր ըսածներուն մէջ: Կայ պատգամ մը նաեւ երիտասարդութեան ուղղուած: Սարաֆեան եկած է ուսանողներու հրաւէրով. չէ կրցած մերժել նոր սերունդի առաջարկը, որովհետեւ կ'ուզէ խօսիլ երիտասարդութեան:

Դարուն հետ ծնած սերունդէն է Սարաֆեան, բայց ունի իրմէ վերջ եկող սերունդի մտահոգութիւնները: Արտասահմանի խորթ պայմաններու մէջ մեծցող մեր երիտասարդութեան առջեւ ցցուող բոլոր դժուարութիւններուն տեղեակ է: Հաղորդութիւն մը կայ իր եւ մեր հոգիներուն միջեւ: Աւելին. նո՛յն դժուարութիւնները գոյութիւն ունին ե՛ւ իրեն համար: Վերջին տարիներու ընթացքին հրատարակած իր փորձերը այս տագնապը կը գործեն: Շատ կը ցաւէ մտենչ մը ի վեր հայ գրողներու առաքինութեան մասին, չերմութիւն մը կը դնէ արտայայտութեան մէջ երբ կը խօսի անոնց դառնութիւններուն եւ օտար լեզուով գրելու փորձութիւններուն մասին: Օտար լեզուով գրող կամ չուարած մի մտածող մտաւորականներու դիրքը վերլուծելով՝ իր դրականութեան գոյութեան իմաստն է որ կը վերլուծէ, կ'ուզէ հիմնաւորել կարծես:

Պոռոտ խանդավառութիւն կամ ազգայնամոլ այլամերժութիւն չունի Սարաֆեան: Կը գրէ ու կը խօսի պարզօրէն հայ դրականութեան գեղեցկութիւններուն եւ հայ գրողի հպարտութեան մասին: Նոյն պարզութեամբ կը խօսի ու կը գրէ մեր դրականութեան թերիներուն եւ որոշ գրողներու չեզումին մասին: Իրականութեան, ճշմարտութե՛ան փնտռտուքն է որ կը հետապնդէ: Եւ կը հետապնդէ անկեղծութեամբ: Որովհետեւ, իր խոկ խօսքով՝

«Անկեղծութիւնը առաջին պայմանն է արուեստագէտին: Մնացածը «դրականութիւն» է: Ամէն մարդ կրնայ անկեղծ ըլլալ կամ «դրականութիւն» ընել, բայց քիչերն են որ իրենց տագանդովը կոչուած են մնայուն բան մը տալու»:

Այս «մնայուն բան»ի փնտռտուքն է իր արուեստը ու մարդը իր մէջ՝ զոհն է շփոթ մը անկեղծութեան եւ պարկեշտութեան պահանջին: Իրա՛ւ, ամրողջական մտաւորականի տիպարը անձնաւորելու իր ձգտումը խոտոր կը համեմատի կեանքի մէջ յաղթելու պայմաններուն: Իր մէջ իրար կը հրեն մտաւորականի հպարտութիւնը, իտէալի մը հասնելու ձգտումը եւ մենակեաց մը, չհասկցուած մը ըլլալու դառնութիւնը: Այս հակադրութեան հետ՝ յաւիտենական պայքարը իր հոգիին մէջ՝ յոռետես լքումին եւ պայծառ լաւատեսութեան:

«Յոռետես գրականութեան չրջան մը ունեցայ, կը խոստովանի Սարաֆեան: Ազդուած էի գերիրապաշտներէն եւ ֆրէյդեան որոնք խոռվքի գրականութիւն մը կը մշակէին: Բայց հիմա ձերբազատուած այդ բոլորէն՝ աւելի կորովի գրականութեան մը կը ձգտիմ: Կ'աշխատիմ մէկ կողմ դնել այն բոլոր տխրութիւնները, որոնք մեր գրականութեան ժանրութիւնն են: Ամէնէն ահաւորը լինելի համար ան է, որ ալեկոծ է հոգիս. այսօր թշնամի է վաղուան: Վիհեր կը բացուին հոգիէս ներս ու լեռներ կը բարձրանան յանկարծ: « *Տեղատուութիւն եւ Մակընթացութիւն* » անուն գիրքի մը հեղինակն եմ»: Ու յոգնաբեկ չեչտով մը կ'աւելցնէ. «Արուեստագէտի մը համար ամէնէն դժուարը հաւասարակշռութիւնը պահելն է այս երկու տարրերուն միջեւ»:

ԳՐ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Հայաստանի Գրողներու Միութեան կուսակցական կազմակերպութեան հաշուետու ընտրական ժողովը գումարուած է Նոյեմբեր 6ին: Տարուան մը գործունէութիւնը ներկայացուցած է կուսակցական Բիւրոյի քարտուղարը Ս. Խանզադեան: Կը ներկայացնենք զեկուցումին գլխաւոր հատուածները, զանոնք քաղելով «Գրական Թերթ»ի Նոյեմբեր 21ի թիւէն:

— *Մեր կուսակցութիւնը գրողներս առջեւ դրել է ժամանակակից բանուոր մարդու, առաջատար տեխնիկական մտաւորականի աշխատանքն ու կենցաղը դարաւեստօրէն արտացոլելու խնդիրը: Այս, այսինքն՝ աշխատանքի մարդու վարժէք կերպարը ստեղծելու ուղղութեամբ քիչ գործ չեն կատարել նաեւ մեր գրողները: Սակայն պէտք է ասել, որ ընդհանուր վիճակը դեռեւս գոհացուցիչ*

չէ: Ճիշդ է, ստեղծուեր են բանուորական թեմայով գրուած մի շարք գործեր, բայց, ցաւոք, այդ հրատապ թեմային նուիրուած գրականութիւնն առայժմ է՛ւ ծաւալով, է՛ւ յաճախ նաեւ որակական յատկանիշներով աւելի պակաս կարեւոր տեղ է գրաւելու սովետահայ ժամանակակից գրականութեան մէջ, քան, ասենք, դիւղի, պատերազմական, պատմական եւ այլ թեմաների մշակումները: Ի հարկէ, անհամեմատ դժուար է ժամանակակից կերպարը ստեղծելը, բայց դա չի նշանակում, թէ դժուարին խնդրից պէտք է խուսափել:

«Գրական Թերթ»ը, «Գարուն» եւ «Սով. Գրականութիւն» ամսագրերը խրախուսելի աշխատանք են կատարում սովետական բազմազգ գրականութիւնը հայ ընթերցողին ներկայացնելու, ինչպէս մեր ժողովուրդների միջեւ, այնպէս էլ սոցիալիստական երկրների հետ գրական կապերը ամրապնդելու գործում: Այս ուղղութեամբ լայն գործունէութիւն է ծաւալել նաեւ Հեղինակային իրաւունքների համամիութենական գործակալութեան հանրապետական բաժանմունքը»:

Խօսելով գրական մամուլի թերութիւնների մասին, Ս. Խանզադեան դիտել տուած է, որ «մեր տպագիր օրգանները վատ են զբաղւում գիտատեխնիկական առաջընթացի եւ գեղարուեստական գրականութեան փոխյարաբերութիւնների հարցերով: Մամուլում դէպքից դէպք են երեւում սոցիալիստական ռէալիզմի պրոբլեմների վերաբերեալ տեսական յօդուածներ: Դեռեւս հանդիպում են գեղարուեստական ցածր մակարդակ ունեցող գործեր, մասնաւորապէս յուշագրութիւններ եւ ճամբորդական նոթեր, որոնք ոչ միայն ոչինչ չեն աւելացնում հանրայայտ նիւթին, այլեւ ապակողմնորոշում են ընթերցողին»:

Զեկուցաբերը անդրադարձած է նաեւ « Լիտերատուրնայա Ամենիա » ամսագիրին խմբագրութեան անբաւարար աշխատանքին եւ յոյս յայտնած է, որ յառաջիկային լուրջ քայլեր կ'առնեն ամսագիրին վիճակը արմատապէս բարելաւելու համար:

Մի խօքերու փոխանակութենէն եաք ընտրուած է Բիւրոյի նոր կազմը: Առաջին քարտուղար ընտրուած է Մկրտիչ Սարգսեան, քարտուղարներ՝ Յովհաննէս Մելքոնեան եւ Զորի Բալայեան:

Ռումանիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը

—o—

Ռումանիոյ նախագահը՝ Զաուշեսքու, մինչեւ հիմա յաջողած է պահպանել իր երկրին քաղաքական եւ տնտեսական անկախութիւնը, առանց որ Մոսկուա կրենայ դարձի հրաւիրել զինքը, ինչպէս ըրաւ 1968ին, Չեխոսլովաքիոյ համար:

Ըստ Ռումանիոյ Համայնավար Կուսակցութեան որոշ տղբիւրներու, Զաուշեսքու իր այս քաղաքականութիւնը պարտադրելու միջոցը գտած է. այսպէս, երբ խորհրդային բանակը սահմանը անցնելով Պուքրէշի վրայ քալէ, Զաուշեսքու եւ իրեն հետ կուսակցութեան վերին մարմնի բոլոր անդամները, անմիջապէս Պելվեդեր պիտի փախչին, ուրկէ չինական օդանաւով մը Փեքին պիտի մեկնին: Հոն է, որ պիտի կազմեն տարագիր կուսակցութիւն եւ կառավարութիւն: Այս ձեւով Ռումանիոյ ղեկավարները, որ Մոսկուա իր գինուորական միջամտութիւնը եւ երկրին գրաւումը, ինչպէս ըրաւ եօթը տարի առաջ Չեխոսլովաքիոյ համար, ներկայացնէ իբրեւ օրինական քայլ մը:

Ռումանիա ցայսօր յաջողած է հաստատակամ չարունակել իր ճամբան, հակառակ այն իրողութեան, որ իր անտեսութիւնը խոցելի է եւ 500 մղոն երկարութեամբ սահմանապիծ մը ունի Խորհրդային Միութեան հետ:

Տնտեսութեան գետնի վրայ Ռումանիա ներկայիս ուտեստեղէնի լուրջ տագնապի մատնուած է՝ Դանուբի ամառուան հեղեղներուն հետեւանքով: Արեւելեան եւրոպայի համայնավար երկիրներու մէջ, Ռումանիա ապրուստի մակարդակով ամէնէն ցածն է, եթէ հաշուի չառնենք Ալպանիան եւ կարգ մը մարզերու մէջ ալ Պուլկարիան:

Զաուշեսքու մինչեւ այսօր յաջողած է այնպիսի ռազմավարութեան մը հետեւիլ, որ Մոսկուայի բիրտ հարուածին չենթարկուի: Այսպէս ըսուած՝ երկու քայլ յառաջ գացած եւ մէկ քայլ ետ դարձած է, միշտ, սակայն, հեռանալով խորհրդային տիրապետութեան ծիրէն: Առանձին քայլերը կրնան աննշան թուիլ, սակայն երբ իրարու վրայ բարդուին, յատկանշական չրջադարձի մը պատկերը կը պարզեն:

Ռումանիա չատ լաւ յարաբերութիւններ կը պահպանէ Եուկոսլաւիոյ հետ, եւ զօրավիգ կը կենայ Պելվեդեր վարած անկախ քաղաքականութեան:

Հակառակ Մոսկուայի բուռն յարձակումներուն Փեքինի վրայ՝ Ռումանիա հետամուտ է լաւ յարաբերութիւններու պահպանման Չինաստանի հետ:

Ռումանիա միակ երկիրը կը մնայ միշտ, խորհրդային ճակատին մէջ, որ իր կապը կը պահէ Իսրայէլի հետ եւ թոյլ կուտայ այս վերջնոյն էլ Ալ օդանաւային ընկերութեան՝ գրասենեակ մը ունենալ Պուքրէշի մէջ:

Տնտեսական հարցերու մէջ Եուկոսլաւիոյ Համայնավար կուսակցութեան կողքին է, եւ զօրավիգ կը կենայ Իտալիոյ, Սպանիոյ Համայնավար կուսակցութիւններուն, որոնք կը պնդեն, թէ համայնավար ամէն կուսակցութիւն լուտկներուն պաշտամունքին առարկան մըննայ: Կառնժի մէջ անոր սենեակը սրբավայր դարձաւ, Լա Ֆայէթ յուզումով կը յիշէր կինը եւ օրուան մէջ քանի մը վայրկեան կ'ամփոփուէր անոր մասին մտածելու:

Լա Ֆայէթ մեռաւ 1834 Մայիս 20ին Անժու փողոցին իր յարկաբաժնին մէջ: Իր վերջին հիւանդութեան առեն վիրաբոյժ Ժիւլ Քլոքէն նկատած էր որ իր վիզին կախուած ոսկի չրջանակի մը մէջ նկար մը կը համբուրէր.— Ասրիէնի մէկ մանրանկարն էր: Մեռայլին մէկ կողմը նկարին չուրջ գրուած էր «Քոլորովին քուկդ եմ», միւս կողմը՝ «Քու քաղցր ընկերդ եղայ, օրհնէ՛ զիս»:

Լա Ֆայէթ եւս թաղուեցաւ Փիքփիւսի գերեզմանատունը իր կնոջ քով, համաձայն իր փափաքին:

Սարսափի զոհերուն ցանկապատին խորը կը տեսնուի քարէ մեծ խաչ մը, զոր դնել տուած է իշխանուհի Հալենցոլէրն Սինկմարինկըն: Լա Ֆայէթի չիրիմին քով դրուած է ամերիկեան դրօշ մը:

Աւելի քան մէկուկէս դարէ ի վեր ամէն օր Փիքփիւսի մատուռին մէջ սպիտակ հագուած երեսուն երկու քոյրեր կ'աղօթեն ծնրադիր եւ կ'երգեն Թանիդամ էրկօն, խոր լռութեան մէջ:

Մ. Մ.

(5 եւ վերջ)

ԱՍՐԻԷՆ ԵՒ ԺԻԼՊԷՌ ՏԷ ԼԱ ՖԱՅԷԹ

Ֆրանսայի մէջ Տիրեքթուառը հետզհետէ կը կորսնցնէր իր ժողովրդականութիւնը: Պոնափարթ վերադարձաւ Եգիպտոսէն եւ սիրով ու ազնուութեամբ ընդունեցաւ Ասրիէնը, բայց խօսք չբրաւ Լա Ֆայէթի վերադարձի մասին:

Պոնափարթ պետական հարուած մը ըրաւ 18 Պրիւմէրին: Հիմա Լա Ֆայէթի հակառակորդը միմիայն Պոնափարթին ձեռքն էր: Ասրիէն օգտուեցաւ առիթէն, քանի որ ազատական չարժում մը կ'ենթադրէր վարչաձեւի փոփոխութիւնը եւ 1789ի սկզբունքները կը դնէր, Պոնափարթ պիտի չհամարձակէր ձերբակալել այն, որ առաջինը եղած էր պահանջելու ազատութիւնը:

Ենթադրական անունով անցագիր մը առաւ Ասրիէն եւ Լա Ֆայէթի հասցուց լսելով թէ՝ եթէ Ֆրանսա մտնել կ'ուզէր անմիջապէս պէտք է մեկնէր:

Երբ Պոնափարթ իմացաւ Լա Ֆայէթի վերադարձը, սաստիկ բարկացաւ: Թալլեան եւ Ռէօտէէռ գացին ըսելու Լա Ֆայէթի թէ խոհեմութիւն էր իսկոյն մեկնիլ:

Բայց Ասրիէն ներկայացաւ Պոնափարթի եւ ճարտարօրէն բացատրեց թէ Լա Ֆայէթի վերադարձը չատ լաւ տպաւորութիւն պիտի ձգէր պարկեշտ եւ հայրենասէր մարդոց վրայ: Ասիկա ապացոյցը պիտի ըլլար վարչաձեւի ազատականութեան: Պոնափարթ մոլեցաց, բայց Ասրիէն չահեցաւ գործը: Պոնափարթ համոզուեցաւ թէ չէր կրնար առանց դատաձկութեան ձերբակալել Լա Ֆայէթը, ըսաւ թէ կրնար Ֆրանսա մնալ, բայց պէտք էր դիւղը բնակէր: Լա Ֆայէթ ընդունեցաւ եւ ասոր վրայ քիչ մը բարեքեցան յարաբերութիւնները:

Ասրիէն իր քրոջը՝ Մոնթակիւի հետ փնտռեցին եւ գտան 1793ի մարտիրոսներու գերեզմանը, այսինքն այն ընդհանուր փոսը ուր նետուած էին իրենց մեծ մօր, մօր եւ քրոջ մարմինները: Մօտակայ տաճարի մը մէջ հոգեհանդիստ ընել տուին եւ Փիքփիւսի մէկ հին վանքին մէջ հաստատեցին Տեւական Պաշտամունքի միաբանութիւն մը:

1807ին Ասրիէնի հիւանդութիւնը ծանրանալով մեռաւ Փարիզի մէջ 48 տարեկանին եւ ուզեց թաղուիլ Փիքփիւսի գերեզմանատան մէջ, քովը իր մօրը:

Իր մահէն եաք իր ամուսնոյն եւ զաւակներուն պաշտամունքին առարկան մընաց: Կառնժի մէջ անոր սենեակը սրբավայր դարձաւ, Լա Ֆայէթ յուզումով կը յիշէր կինը եւ օրուան մէջ քանի մը վայրկեան կ'ամփոփուէր անոր մասին մտածելու:

Լա Ֆայէթ մեռաւ 1834 Մայիս 20ին Անժու փողոցին իր յարկաբաժնին մէջ: Իր վերջին հիւանդութեան առեն վիրաբոյժ Ժիւլ Քլոքէն նկատած էր որ իր վիզին կախուած ոսկի չրջանակի մը մէջ նկար մը կը համբուրէր.— Ասրիէնի մէկ մանրանկարն էր: Մեռայլին մէկ կողմը նկարին չուրջ գրուած էր «Քոլորովին քուկդ եմ», միւս կողմը՝ «Քու քաղցր ընկերդ եղայ, օրհնէ՛ զիս»:

Լա Ֆայէթ եւս թաղուեցաւ Փիքփիւսի գերեզմանատունը իր կնոջ քով, համաձայն իր փափաքին:

Սարսափի զոհերուն ցանկապատին խորը կը տեսնուի քարէ մեծ խաչ մը, զոր դնել տուած է իշխանուհի Հալենցոլէրն Սինկմարինկըն: Լա Ֆայէթի չիրիմին քով դրուած է ամերիկեան դրօշ մը:

Աւելի քան մէկուկէս դարէ ի վեր ամէն օր Փիքփիւսի մատուռին մէջ սպիտակ հագուած երեսուն երկու քոյրեր կ'աղօթեն ծնրադիր եւ կ'երգեն Թանիդամ էրկօն, խոր լռութեան մէջ:

Մ. Մ.

(5 եւ վերջ)

ՎԱՂԱՄԱՅՐԻ ՓԱՌԱՎՈՐԸ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՕՏԱՐԱՆ

Ե.

Վանա, 6 Նոյեմբեր 1910

Յանուն Հայրենեաց եւ Ազգի, ես՝ Վաղամայր Ազգանուն Վաղամայրեան, ի Վաղամայրս ծնեալ 1839 թուականին, ի Վաղամայրս ապրեալ եւ ի Վաղամայրս ամուսնացեալ, ի Վաղամայրս ծնանելով զերկու որդիս եւ զերկու դուստրս, որոնցմէ մին՝ Վաղամայր Ազգանուն Վաղամայրեան, ի Վաղամայրս ծնեալ 1870 թուականին, ի Վաղամայրս ամուսնացեալ Վաղամայր Ազգանուն Վաղամայրեանի հետ եւ ի Վաղամայրս ապրեալ մինչեւ 1905 թուականը, յորում ամուսինը մահացաւ եւ ինքն ալ այրի մնաց, ի Վաղամայրս ապրեալ մինչեւ 1909 թուականը, յորում Վանայ Հայոց Թեմական Վարչութեան հրաւէրով Վաղամայրէն Վանա փոխադրուեցաւ, ուր ներկայիս կը գտնուիմ, ի Վանա ապրելով մինչեւ իմ մահս, որ ամէն վայրկեան կրնայ պատահիլ, ծերութեան պատճառաւ եւ ի Վանա ապրելու ոչ մէկ յոյս ունենալով

Սարգսեան, Թանտրճեան, Բէյլիզեան, Լաթիֆեան, Ալթունեան եւ Աչճեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ զաւմուհիին՝

ՄԱՏԼԼԷՆ ԱՇՃԵԱՆԻ

մահը որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, պատահեցաւ Փոլոմպի հիւանդանոցին մէջ, Դեկտեմբեր 10ին։

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլա – լով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկա– տել։

ՅԱՌԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Վարդան Սարգսեանի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Իր զաւակները՝
Տիկիններ Էրնա, Արաքսի եւ Պ. Արմիկ Ջամալեան,
Իր թոռները՝
Սեզա եւ Էվլիթա,
Իր ծոռները՝
Թալի, Տիգրան, Սեդրիկ
կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի

ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կի– րակի, Դեկտ. 21, ժամը 12·45ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, նախագա– հութեամբ կաթող. Պատուիրակ՝ Սերով– բէ Արք. Մանուկեանի։

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Ս. Կարապետեան կը նուիրեն 50 ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանին, փոխան ծաղկեպսակի, իրենց սիրեցեալ զաւմի– կին՝ Մուշեղ Կարապետեանի մահուան տխուր առթիւ։

×

ՇԱՒԻՂ. — Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկե – ղեցւոյ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առած է 50 ֆր. Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Արմաղանէ ողբացեալ Թագուոր Մաքինէ – ճեանի մահուան առթիւ։

ԵՒՒԼԷՐ

Տէր եւ Տիկին Լուիզիկ Գաշիքէման – եան իրենց Թոռան Տօքթ. Փիլիպէր Գրի– գորեանի ամուսնութեան առթիւ կը նուի– րեն 200 ֆր. Պէյրութի աղէտեալներուն եւ 50 ֆր. «Ցառաջ»ի (կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Մանկիկեանի, Լիոն)։ Սառնալ «Ցառաջ»էն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը առած է հետեւեալ նուէրները.—

Ընկերուհի Տէրտէրեան իր ապաքինման առթիւ 50 ֆր., Տէր եւ Տիկին Աստուր Ղէշլեան իրենց Թոռնիկին Ծննդեան առ– թիւ 30, Տէր եւ Տիկին Տօնապետեան (Լիոն), Նշան Ռըստիկեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր., Տէր եւ Տիկին Միսաք Մէրզէ 100, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Քէփէնէքեան 50, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Սապունճեան 100, Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Խաչատուրեան (Լիոն) 50 ֆր., Տէր եւ Տիկին Բենոն Ձի– հանչահեան 60, Տէր եւ Տիկին Ալպէր Քէլէչեան 50, ընկերուհի Վարդուհի Ռըս– տիկեան իր ամուսնոյն Նշան Ռըստիկեանի մահուան առթիւ կը նուիրէ կապոյտ Խա– չի դպրոցին 300 ֆր., Տէր եւ Տիկին Մար– կոս Նաճարեան Մեռելոցի առթիւ Պր. Պարգեւ Բլթոյեանի Բ. տարելիցին 100։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Պետրոսեան կը նուիրեն 2000 ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի բարեգոր– ծական ձեռնարկներուն։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խում– բի ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տունը։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑԹ

Լիոնի Հայ Ազգ. Միութիւնը յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպած է, եկեղե– ցւոյ երէց քահանաներէն Տէր Թորգոմ Քահանայ Փոսթէեանի, եւ վաստակաւոր կրթական մշակ Օր. Ստեփանեանի ի պա– տիւ Դեկտեմբեր 21 կիրակի կէսօրէ յե– տոյ Ազգ. Տան մէջ։ Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել զանոնք։

(Իրենց մեկնումին առիթով)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կարօ Մեհեանի Ցօրելեանական Յանձնա– խումբը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Կարօ Մեհեանի յիսնամեայ յոբելեանին առիթիւ ցարդ եղած ինքնա – բուխ նուէրներուն։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Նոր գիրքերու քննարկում
(Առաջին մաս)

Նախագահութեամբ
ԴԵՂԱՄ ՔԷՐԼԻՍԹԷՃԵԱՆԻ

Զարեհ Որբունիի «*Սովորական օր մը*»
Վարդան Եղիշէեանի «*Խորէն Խորվիրա – պին երկրորդ մահը*»
Սերովբէ Մխիթարեանի «*Հայ լեզուն եւ Սփիւռքը*»
Տիրան Ոսկերիչեանի «*Արձակագէնի մը Ցուշերը*»
գործերուն մասին կը խօսին՝
Աւ. Ալիխանեան, Հրանդ Գույումճեան, Յակոբ – Գրիգոր եւ Յակոբ Վէզիրեան
Խօսք կը տրուի նաեւ հեղինակներուն։
Ուրբաթ Դեկտ. 19 ժամը 20·30ին Հ. Բ. Ը. Մ.ի «Ալեք Մանուկեան» մշակութային կեդրոնը 118, Ռիւ տը Փուրսէլ, Մէթրօ Փուրսէլ։

Մուտքը ազատ է

APPEL URGENT

A nos compatriotes commerçants, artisans, industriels et même aux particuliers :

Notre association sollicitée par de nombreux demandeurs d'emplois, lance un appel pour faire face à cette situation d'urgence.

Adressez vos offres, directement à notre siège social : A.A.A.S. 77 Rue Lafayette Paris (9e), Tél. : 878-02-99.

Notre service entièrement bénévole, vous mettra en contact avec les intéressés.

×

ԿՈՉ

Ազգային եւ Առեւտրական
Հաստատութեանց Տնօրէնութեան

Վերջերս, Աղքատախնամի գրասենեա– կը ունեցաւ, բազմաթիւ դիմումներ, զա– նազան երկիրներէ Ֆրանսա գաղթող հայ– րենակիցներու կողմէ, դրամական աջակ– ցութիւն եւ օթապահիկնին ապահովուլ գրաղում մը հայթայթելու համար։

Սոյն գաղթողներէն ոմանք կ'ապրին պանդոկներու մէջ սուղ գինով։

Աղքատախնամի Օգնութեան Յանձնա – խումբը կոչ կ'ընէ մեր հայրենակիցնե– րուն ու առեւտրական հաստատութեանց տնօրէններուն, որ նկատի ունենան վե– րոյիշեալները պարագան եւ տրամադրեն իրենց նիւթական եւ բարոյական աջակ– ցութիւնը դիմելով Աղքատախնամի գրա– սենեակը վերոյիշեալ հասցէով։

Կանխաւ կը յայտնենք մեր սրտագին շնորհակալիքը։

(ԿՆԻՔ)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզի Ս. Խաչ Ընկերակցութեան տա– րեկան պարահանդէսը Փետր. 8ին։

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

կը շարունակէ իր կազմակերպած դասախօսութեանց շարքը նուիրուած Հայոց պատմութեան եւ մշակոյթին սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը

Ուրբաթ 19 Դեկտեմբեր — *Արտաշէսեան հարստութիւն*

1976 — 16 Յունուար — *Արշակունեանց հարստութիւն — Գրերու գիւտ — Վարդանանք*

Ուրբաթ 13 Փետր. — *Արաբական գերիշխանութիւն — Բագրատունեաց հա – րստութիւն*

Ուրբաթ 19 Մարտ — *Կիլիկեան Հայաստան — Լեւոն Ա. Մեծագործ*

Ուրբաթ 23 Ապրիլ — *Հայկական Հարցը Պերլինի վեհաժողովէն մինչեւ Լոզան*

Ուրբաթ 14 Մայիս — *Խամսայի Մելիքութիւնները — Դաւիթ Բէկ — Մխիթար Աբբահայր*

ԲԱՆԱԽՕՍ

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊՋՏԻԿԵԱՆ

« ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ» ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ սրահին մէջ, 118, Ռիւ տը Փուրսէլ 75017 ՓԱՐԻԶ

Նիւթ՝ Արտաշէսեան Հարստութիւն
— Արտաշէսի առասպելական կեանքը — Արտաւազդ Ա. — Մեծն Տիգրան — Տիգրանի պատերազմները — Պատերազմ Հռոմի դէմ — Տիգրան դաշնակից Հռոմի — Արտաւազդ Բ. — Վերջ Արտաշէսեան Հարստութեան։

ԾԱՆՕԹ. — Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան հարց – պատասխանի ձեւին տակ։

Հ. Բ. Ը. Մ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆԶՆԱԽՕՒՄԲԻ
ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԻ
ձախաձեռնութեամբ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

118, Փուրսէլ փողոց — Փարիզ 17րդ
Շաբաթ, Դեկտ. 20, ժամը 20·30ին
Նկարչուհի ՎԱՎԱ ՍԱՐԳԻՍ կը ներկայացնէ

Մեծատաղանդ նկարիչ Սարգիս Խաչա– տուրեանի կեանքի երեք շրջաններու ար– ուեստին գործունէութիւնը
(Տիապօներու ցուցադրութիւն)
կը ցուցադրուին նաեւ 2 ժապաւէն՝
— *Վաղա Սարդիսի վերջին ցուցահան– դէսը Երեւանի մէջ*
— *Նկարչուհիին կեանքին նուիրուած ժապաւէն մը՝ պատրաստուած Քոլոմ – պիայի համալսարանին կողմէ։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկե– ղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալու– թեամբ առած է հետեւեալ նուէրը փո– խան ծաղկեպսակի ողբ. Համբարձում Յովսէփեանի թաղման առթիւ.— Հոգա– բարձութեան կողմէ 100 ֆր., Վալանսի Հայ Մարզականի կողմէ 100, Պր. Թիւ – ֆէնքճեանէ 50, այրի Տիկին Մնացական– եան եւ Տէր եւ Տիկին Ա. Սիմոնեան 100, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Ճերանեան 150, Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Ճերանեան 100 ֆր.։

ՏՕՆԱՃԱՌՈՒԹ

կազմակերպուած

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ԿՈՂՄԷ

Դեկտ. 24, ժամը 21էն մինչեւ առա– ւօտ Բարեգործականի սրահներուն մէջ, 118 Ռիւ տը Փուրսէլ
(Մէթրօ՝ Փուրսէլ)

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ, ՔՈՓԻՇՈՆ

տոհմիկ մթնոլորտ՝ կլիթառներու հնչիւններով, զանազան անակնկալ– ներ, խաղեր։

կաղանդի աւանդական ճաշատեսակ

ՄՈՒՏՔ 30 ՖՐ.

Սեղանները ապահովել հեռախօսե – լով 842–08–57 ամէն օր ժամը 18էն վերջ։

ՅԱԿՈԲ – ԳՐԻԳՈՐ

պիտի տօրադրէ իր վերջը՝

« Les Arméniens connus et inconnus »

ՇԱԲԱԹ ԴԵԿՏ. 20 ժամը 16էն սկսեալ
ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

9, rue de Trévise — 75009 Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL « HARATCH »
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

L'ARCHE DE NOE
42, RUE DESCARTES, 75005 PARIS - Tél 326 31 37

Venez Déjeuner

Venez Diner

OU MIEUX

Après le théâtre

Venez Souper

et goûter sa fameuse soupe aux tripes (*Khache*)

DES SPECIALITES ARMENIENNES
UN AIR DE FLAMENCO

×

Vous trouverez tous les produits orientaux à des prix imbattables chez

CHIRAG

Entièrement rénové
26 Rue de Trévise — 75009 Paris — Téléphone 770-38-63
Livraison à domicile à partir de 150 Fe

ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
17
MERCREDI
17 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1.20 F.

ՀԱՅԿԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·466

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.466

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՓՍՈՒՆԱՄԵԱԿ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏ

— o —

Նուռով կը լրանայ 1975ը, Մեծ Եղեռնի վաթսունամեակը ոգեկոչելու եւ Հայ Դատը վերարժեւորելու տարին։

Ամբողջ աշխարհի, մասնաւորաբար տարասփիւռ Հայութեան ապրած այս մռայլ օրերուն, սփոփարար ու կազդուրիչ երեւոյթ էր սրտառուչ համերաշխութիւնը, որ զոյացաւ մեր ներքին, ազգային ճակատին վրայ դեր մը կատարելու կոչուած երեք կուսակցութեանց միջեւ։

Անհա՛ս երազ, որ վերջապէս իրակա – նացաւ աւելի քան հինգ տասնեակ տարիներու խարխափումներէ ետք։

Սերունդի եւ մտայնութեան փոփոխութեան հետեւա՞նք։

Գիտակցութեան զարթո՞նք։

Հին սերունդի վերջին մնացորդներուն համար հոգեկան դերապոյն հաճոյք է տեսնել, որ օտար հարիզոններու տակ հասակ նետող հայ նոր սերունդը կ'ապրի ազգային զարթօնքի, վերածնունդի խոստմնալից շրջան մը, հերքելով ամէն կարգի յոռետեսներու սեւ զուշակութիւնները։

Վաթսունամեակի առթիւ կնքուած համերաշխութեան դաշինքը սահմանափակուած չէր միայն մեր մեկուկէս միլիոն նահատակներու պաշտելի յիշատակը մնայուն, ջերմեռանդ նոյն մթնոլորտի մէջ հաւաքաբար ոգեկոչելու։ Աւելի լայն իմաստ ունէր պատմական այդ դէպքը։

Արցունքը չատոնց ցամքած է մեր աչքերուն մէջ։ Մեր անթաղ նահատակները արդարութիւն կը պահանջեն։ Աննախընթաց ցեղասպանութեան զոհ ազգի զաւակները, հարազատ ժառանգորդները իրենց անբեւեւուած ու մարտիրոսացած մեծ հայրերուն, իբրեւ իրաւատէր ոգի կը կանչեն այսօր՝ չարունակելու համար երէց սերունդի անկատար մնացած նուիրական գործը։

Վերջին տարիներու, մանաւանդ ներկայ տարուան ընթացքին, ի սիւնս աշխարհի ցրուած հայ նոր սերունդի երկսեռ անդամները իրենց անվերապահ ու սիրայօժար նպաստը բերին Հայ Դատի հետապնդման մարզին մէջ կատարուած ճեռնարկներուն։

Հայ Դատը միջազգային հանրային կարծիքին ծանօթացնելու տեսակէտէն բացառիկ արդիւնաւէտ գործ տեսան օտար մայրերու զաւակ երկու երիտասարդ հայորդիներ, որոնցմէ մէկը Ֆրանսայի, միւսը Ամերիկայի մէջ լոյս ընծայուած փաստաթուղթերով անարգութեան սիւներն պատեցին ցեղասպան Թուրքը։

Միջազգային մամուլը, ձայնասփիւռն ու հեռատեսիլը վաթսունամեակին, սոյն դրքերու հրատարակութեան եւ երկու դեսպաններու սպանութեան առթիւ ան – դրադարձան 1915ի ցեղասպանութեան, չհետեւով որ Հայերը չեն մոռցած թրքական ջարդերը եւ կը պահանջեն իրենց բռնագրաւուած հողերը։

Հրապարակային մեծ հաւաքոյթներ վանազան երկիրներու մէջ, խաղաղ ցոյցեր, մամուլի ասուլիսներ, պատասխանատու պետական դէմքերու ղրկուած յուշագրեր եւ այլ ելոյթներ վառ ու կենդանի պահեցին Հայկական արդար Դատը, ազգային համերաշխութեան, սերունդներու միասնական գործակցութեան նախանձելի մթնոլորտին մէջ։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԻՍՔԱՐ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԻ

ՖՐԱՆՔԵԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՍԵՐՏ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

— o —

Ժիսքար տ'Էսթէն հինգ օրուան այցելութենէ մը ետք Եգիպտոս, փարիզ վերադարձաւ։ Նախագահին այցելութիւնը, ինչպէս պաշտօնական զեկոյցով մը ընդգծուեցաւ, առիթ ծառայեց երկու կողմերուն ցոյց տալու իրենց կամքը «պահպանելու եւ ամրապնդելու համագործակցութեան եւ բարեկամութեան կապերը, որոնք գոյութիւն ունին իրենց միջեւ»։

Միացեալ զեկոյցը կ'անդրադառնայ Մերձաւոր Արեւելքի, Լիբանանի եւ այլ կարեւոր հարցերուն։ Առաջին հարցին կապակցութեամբ երկուստեք եկած են այն համոզման, որ արագ լուծում մը պէտք է գտնել արդար հիմերու վրայ հաստատուած։ Իսրայէլ պէտք է պարպէ 1967էն ի վեր իր գրաւած հողերը, եւ շրջանի բոլոր Պետութիւններն ալ իրաւունք պէտք է ունենան ապահով, ճանչցուած եւ երաշխաւորուած սահմաններու մէջ խաղաղ ապրելու, պաղեստինցի ժողովուրդն ալ իրաւունք ունի ունենալու անկախ հայրենիք մը։ Այս բոլոր կէտերն ալ պէտք է երաշխաւորուին միջազգային դեպի վրայ, որուն Ֆրանսա պատրաստ է մասնակցելու։

Երկուստեք մտահոգ են Լիբանանի մէջ ստեղծուած կացութեան համար, քանի բարեկամ երկրի մը հետ կապ ունի։ Անհրաժեշտ է, որ ապահովուի Լիբանանի միասնականութիւնը եւ ամբողջականութիւնը։ Սատար կը գնահատէ Ֆրանսայի կառավարութեան նախաձեռնութիւնը Քուվէյթի Մէյրվիլի առաքելութեան կապակցութեամբ։

19ՐԴ ՀՐԱԴԱՐԱՐ...

ՄԻԶԱԴԷՊ ՄԸ ՊՈՒՐՃՀԱՄՈՒՏԻ ՄԷՋ ՋԻՆԵՒԼ ՏԱՐՐԵՐՈՒ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿ ՄԻԼԻՈՍԻ ՄԻՋԵՒ

19րդ հրաղադար մը սորագրուած է, այս անգամ ալ պաղեստինեան միջամտութեան մը իբրեւ հետեւանք բայց այլեւս ոչ ոք կը հաւատայ որ հրադադար մը կրնայ օգուտ ունենալ։

Պէյրութի Օռիան – Լը ժուռ ամէն օր կը պարզէ քաղաքին ողբերգական պատկերը եւ արձագանգ կը հանդիսանայ ծանր բախումներու, առեւանգումներու, կողոպուտներու, թալանիներու մինչ հոս ու հոն դիակներ կը գտնուին, դիահաւաքներ կ'ըլլան։ Կիրակի (Դեկտ· 14) օրուան Օռիան – Լը ժուռը արձագանգ կը հանդիսանայ նաեւ միջադէպի մը.— «Ռանճին միջադէպ մ'ուղի ունեցաւ Պուրճ-Համուտ, որ ցարդ հանդարտ էր։ Միջադէպը պատահեցաւ երբ Նապաայէն եկած դէպը պատահեցաւ երբ Նապաայէն եկած դինեալ տարրեր ուզած են թրատ կայանը մտնել ու բախած են Դաշնակ կուսակցութեան քաղաքապետին (միլիս), որ չարաթներէ ի վեր պարտականութիւն ունի, բոլոր կողմերու համաձայնութեամբ հսկելու տեսակ մը «թամփոն գօտի»ի այդ շրջանին մէջ։ Բախումը դադնակներու եւ զինեալ ուժերու միջեւ մէկ մեռեալ եւ երկու վիրաւոր պատճառած է այս վերջիններուն մօտ։ Միջադէպը սակայն արագօրէն սահմանափակուած է ժողովէ մը ետք որ տեղի ունեցած է զանազան կողմերու միջեւ, Դիմադրութեան ներկայացուցիչներու ներկայութեան, դաշնակ ակումբին մէջ։ Այդ ժողովէն ետք, «ազգ· եւ յառաջդիմական ուժերը» զեկոյց մը կը հրատարակէին որու մէջ կ'ըսէին· «Շաբաթ, Դեկտ· 13ին կարգ մը թերթեր լուր մը հրատարակեցին ըստ որուն տարակարծութիւն մը դէմ առ դէմ կը հանէ Պուրճ – Համուտի մէջ հայերը, մէկ կողմէ, եւ յառաջդիմական եւ ազգային ուժերը միւս կողմէ։ Այդ պատճառով կ'ուզենք ճշդել որ ոչ մէկ տարակարծութիւն կայ մեր եւ Հայերուն միջեւ եւ մանաւանդ դաշնակ կուսակցութիւնը որ կը նկատէ թէ պաղեստինցի ժողովուրդին դատը նոյնն է ինչ որ է հայ ժողովուրդին դատը»։

×

Արիւնալի կռիւներ տեղի ունեցած են Զահլէ (ջարդի շարֆ, կը գրէ Լիբանան – եան օրաթերթը), երկրին հիւսիսային մասն ալ ուր պատանդներ կը գտնուին – հարուին տասնեակներով։

Պէյրութի մէջ կռիւները իրենց սաստկութիւնը գտած են գլխաւորաբար Քանթարի, Քլէմանսօ, Վատի – Ապու – Ճամիլ, Պաս – Լարիս, ժուրժ – Փիքօ։ Նոյնքան կատաղի կռիւներ տեղի ունեցած են Քանոններու հրապարակին այս թէ այն կողմը եւ Պէչարա–Խուրի եւ Դամասկոսի փողոցները։

Քանի մը տողով

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻ զանազան չարժումներ պիտի խանգարեն փարիզցիներու կեանքը Հինգշաբթի օր — կազ, էլեկտրականութիւն, երկաթուղի, թղթատար եւայլն։ Ցոյց մըն ալ պիտի համախմբէ Ձախերը Նասիոնէն Պասթիյ։

ՓԱՐԻԶԻ մէջ բացուեցաւ երեքշաբթի օր հիւսիս – հարաւ ժողովը, որ կը համախմբէ 27 երկիրներ որոնք նոր անտեսութիւն մը կը փնտռեն։

ԺԱՆ ՇԼՎՐԻէ, Ֆրանսական բեմի եւ չարժանկարի ծանօթ դերասանը, մեռաւ առջի օր, 60 տարեկանին, զոհ սրտի տագնապի մը։ Կնոջը՝ Մառի Պելի կարգադրութեամբ, լուրը գաղտնի պահուած էր եւ յուղարկաւորութիւնը կատարուած մտերիմ շրջանակի մէջ։ Ի նշան սուգի Մառի Պել հրաժարած է այն ներկայացումներէն զորս պիտի տար տօնական օրերուն։ Ժան Շըվրիէ ազնուական ճայնով եւ կերպարանքով Քոմէտիա Ֆրանսազէն սկսեալ կատարեալ դերասանի մը ու անկեղծ մարդու մը յիշատակը կը թողու։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ նախարարուհի Տիկին Սիմոն Վէյլ յայտարարեց թէ 1980ին վերջ գտած պիտի ըլլան հիւանդանոցներու հասարակաց սրահները։

ԱՐԻԵԼ· ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ հաշտոյն լրատուութիւն կատարած Կ· Կիւյոմ 13 տարուան, իսկ իր կինն ալ տ տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցան Արեւմ· Գերմանիոյ դատարանին կողմէ։ Կիւյոմ քանի տարի առաջ Արեւել· Գերմանիայէն Արեւմտ· Գերմանիա անցած էր եւ տարիներու ընթացքին յաջողած էր նախկին վարչապետ Պրանտի մօտիկ գործակիցը դառնալ։ Պրանտ հրաժարեցաւ, երբ Կիւյոմի լրտեսական գործունէութիւնը եբեւան ելաւ։

ի նպաստ
Ս. ՂԱԶԱՐԻ

Ա· ՅԱՆԿ

Մուրատ Ռափայէլեան նախկին Աչակերտաց Միութ·(Մարսէյլ	10·000
Եան'ց	10·000
Տէր եւ Տիկին Ա· Պապայեան	2·000
Տէր եւ Տիկին Ա· Յակոբեան	2·000
Շալճեան ընտանիք	1·000
Տէր և Տիկ· Գ· Համբարձումեան	1·000
Տէր եւ Տիկ· Գ· Փափազեան	1·000
Պ· Արման Նշանեան	500
այրի Տիկին Սարգիս Տէօքմէճեան	200
Տէր եւ Տիկին Ժ· Միրիճեան	150
Արտաշէս Փուշուճեան	150
Գումար	28·000

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՑՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս Դեկտ· 4–5)

ՄԱՄՆԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի մէջ գումարուած է գիւղատնտեսական բնոյթի խորհրդաժողով մը, որու ընթացքին քննութեան առնուած են պատուղները թարմ եւ սառած վիճակի մէջ պահելու հարցերը։

×

ՆՈՐ ԱԼՊՈՄ

Լենինգրադի «Աւրօրա» հրատարակչութիւնը վերջերս լոյս ընծայած է «Հայաստանի պետական պատկերասրահը» (Երեւան) խորագրուած ալպոմը՝ անգլերէն եւ ֆրանսերէն։ Ալպոմը կը բովանդակէ 179 գունաւոր նկարներ։ Նախաբանը գրած է Նաղելի Մազմանեան, խմբագիրն է Հենրիկ Իգիթեան։

Հիմնական բաժինը կը բովանդակէ հայկական գեղանկարչական արուեստի նկարներ, որոնք ծնունդ կ'առնեն ԺԹ· դարու անծանօթ վարպետներու հայկական սրբապատկերներով։

ԺԹ· դարու հայկական նկարչութիւնը ներկայացուած է Յակոբ Յովնաթանեան, Յովի· Այվազովսկիի եւ Ստեփանոս Ներսիսեանի գործերով։ Դիմանկարիչ Յակոբ Յովնաթանեան ներկայացուած է իր գլուխ գործոցներով՝ «Նատալիա Թումանեան», «Նազելի Օրբելեան», «Մարտիրոս Օրբելեան», «Կաթողիկոս Ներսէս Աշտարակեցի» եւ այլ դիմանկարներով։

Ծովանկարիչ Յովհաննէս Այվազովսկի ներկայացուած է «Փոթորիկը Նիսի ափերուն» եւ «Փոթորկոտ ծովը» նկարներով։

Այդ նոյն ժամանակաշրջանի անուանի նկարիչ Ստեփանոս Ներսիսեանէ զետեղուած է «Ժամանցը կուռ դետի ափին» նկարը։ Տեղ գտած են նաեւ Վարդգէս Սուրէնեանցի, բնանկարիչ Գէորգ Բաշինջաղեանի, Ստեփան Աղաջանեանի, Փանոս Թերլէմէզեանի, Եղիշէ Թադեւոսեանի, Սեդրակ Առաքելեանի, Յակոբ Կոջոյեանի, Գաբրիէլ Գիւրջճեանի ստեղծագործութիւններ։

Մարտիրոս Սարեան լայնօրէն ներկայացուած է։

Ալպոմին մէջ տեղ գտած են Երուանդ Քոչար, Ալեքսանդր Բաժբեուկ – Մելիքեան, Գ· Գրիգորեան, Յովհ· Զարդարեան, Եղ· Իսաբէկեան, Մարիամ եւ Երանուհի Ալամազեանները, Յարութիւն Կալենց, Մինաս Աւետիսեան։

ՏՕՐՈՆԻՑ ԱՆՑԱԾ

Ա. ԿԱՐՊԻՍ ՎԱՀԳՆԻ ՀԱՅԿԱԶՆԵ

Ամառվան տնտեսական « Եռեքնիսյոն » Տօրն էր։ Ամէն տարի այդ օրը ամբողջ գիւղը կը հաւաքուէր Տէրտէրին տունը, ուր կը սկսէր տօնակատարութիւնը։ Ամէնքն ալ կը հագնէին իրենց լաւագոյն հագուստները, կ՚ուտէին ու կը խմէին առատապէս, կը պարէին ու կ՚երգէին։ Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամուսնութիւններ։ Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը ծնէին նոր մանուկներ։ Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը մեռնէին ծերունիներ։

Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը տեղի կ՚ունենային նաեւ ամէն տեսակ վէճեր, կռիւներ, ծեծկռտուքներ։ Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ անարդարութիւններ։ Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ ոճիրներ։

Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ անօրէնութիւններ։

Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ անբարոյականութիւններ։

Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ անամօթութիւններ։

Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ անպատկառութիւններ։

Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ անհեթեթութիւններ։

Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ անհեթեթ ոճիրներ։

Ամէն տարի այդ օրը գիւղին մէջ կը կատարուէին նաեւ ամէն տեսակ անհեթեթ ոճիրներ, որոնք ամէն տարի

լերան վրայ: Բայց Հայերը անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր բնակած են շուրջերը եւ համոզուած են ատոր մասին: Արարատին գագաթը, որ ամէնէն բարձրն է չրջանին, առաջինն է որ երեւցած է երբ ջուրերը քաշուած են:

Այս լեռը յարգանք կը ներշնչէ: Անտարակոյս այս երկրագունդին մէջ բազմաթիւ լեռներ կը գլեն կ'անցնին անոր 5165 մեթրը, սակայն միւսները չրջապատուած են աւելի ցած լեռներով, որոնք կը խանդարեն վեհութիւնը. մինչդեռ Արարատը տեւապէս ծածկուած ձիւնով եւ խորհրդաւորութեամբ՝ առանձին կը տիրապետէ աւելի քան 4200 մեթր ընդարձակ դաշտի մը:

Բազմաթիւ են Ջրհեղեղի մասին առասպելները: Առնուազն վեց հազար տարիէ ի վեր, Ս. Գիրքը խմբագրուելէն շատ աւելի առաջ չրջան կ'ընէր Միջին Արեւելքի մէջ զրոյց մը մօտաւորապէս Ծննդոցի մէջի գրուածքին նման, որու համաձայն Նոյ երբեմն կը կոչուէր Իւթնափիշթիմ, երբեմն Քսիսուէթրոս: Իսկ հեղհեղատարափ անձրեւները կը տեւէին միայն վեց-եօթը օր փոխանակ քառասունի:

(Միջնադեայ ըսենք թէ այս զրոյցի մասին Խորենացին ալ գրած է: Ն. Ադոնցը իր «Պատմութիւն Հայոց Գրականութեան» գիրքին մէջ կը գրէ այս մասին, ըսելով թէ Խորենացին լսած է հայ գիտուններէ, որոնք իրենց կարգին լսած էին Ճուանտանի մէջ յոյն գիտուններէ: Զրոյցը կ'ըսէ թէ Քսիսուէթրոս Հայաստան նաւելէ եւ ցամաք հանդիպելէ յեոյ, անոր որդիներէն մէկը որ կը կոչուէր Սիմ, կ'երթայ հիւսիս – արեւմուտք գիտելու երկիրը եւ հանդիպելով կատը մը գաշտի երկայնականի լերան մօտ, որու մօտով գետեր կ'անցնէին, Աստեղատանի կողմերը, գետի մօտ գտած կ'ատնէ երկուսին օրեր (երկու ամիս) եւ իր անունով լեռը կը կոչէ Սիմ: Իսկ անոր կրտսերագոյն որդիներէն մէկը, անունը Տարբուն, երեսուն արու զաւակներով եւ տասնեւհինգ աղջիկներով իրենց ամուսիններով հօրմէն մեկնելով կը բնակին նորէն նոյն գետեղրի մօտ, որուն անունով եւ գաւառը կը կոչուի Տարօն եւ այն տեղը ուր բնակեցաւ, կը կոչէ Ցրօնք, որովհետեւ առաջին անգամ անոր որդիներու բաժանման սկիզբն եղաւ: Բայց աւելի յաճախ Արամազունները հիները (ծերերը) բամբիռի նուագներով եւ պարի երգերու մէջ կը պատմեն այս բոլորը յիշատակներով: Տարօն եւ Սիմ Հայաստանի մէջ են, եւայլն: Մ. Մ.)

Կորէն կէսկիւ կ'ըսէ թէ Հայերը նախապէս համոզուած էին թէ ոչ ոք կրնայ բարձրանալ Արարատի գագաթը, որով շատ զարմացան երբ 1829ին գերման – ռուս փրոֆեսէօր Ֆրիտրիխ Փառօ հասաւ գագաթը: Իրենց սուրբ լեռը այլեւս անհասանելի չէր: Անկէ ի վեր տասնեակներով բարձրացան Արարատի գագաթը:

Մննդոց գիրքը չի նկարագրեր տապանը իբրեւ նաւու ձեւով բան մը, այլ հսկայական ուղղանկիւն փայտէ անտուկ մը, չինուած ծփալու հովին եւ ալիքներուն հետ: Անտուկին երկարութիւնը մօտ 137 մեթր, 23 մեթր լայնք, 13,7 մեթր բարձրութիւն ունէր:

Արարատի տորոսը Թրքական տահմանէն Տօկու Պայազիտի Քիւրտեր կ'առաջնորդեն օտարները փոխարէն դրամի: Ֆորհէթմին Քոլան անուն Քիւրտը, որ մրեւնոյն տաճն պանդոկ մըն ալ կը բանեցնէ, կ'ըսէ չրջիկներուն թէ Արարատի կողերուն վրայ գտնուղ արջերը, գայլերը եւ օձերը անվտանգ են եթէ լեռնականները լաւ պինուած եւ խոհեմ ըլլայ: Իսկական վտանգը ձիւնի բարակ չերտն է որ կը ծածկէ սառի ճեղքը:

Քիւրտ Քոլան չի հաւատար տապանին գոյութեան եւ կը պատմէ թէ իր պանդոկը Թատեւաւայրն է տորմասին վիճաբանութեան: Բ. աշխարհամարտէն ի վեր Ամերիկացիներ, որոնք կը հաւատան Ս. Գիրքին, չրջապտոյտներ կը կազմակերպեն եւ նիւթապէս կ'օգնեն արշաւներուն:

Առանցքէ մէկն է ձոն Լիպին որ կ'ըսէ թէ երպին մէջ տեսած է տապանին ճիշդ տեղը: Ան հետախուզած է Արարատը ամէն կողմէ, յարձակում կրած է արջէ մը: Թոքատապ ունեցած է, վար ինկած է եւ կեանքը հազիւ փրկուած: Միայն եօթներորդ վերելքէն եաք, երբ եօթանասուներեք տարեկան եղած է, տարուր կերպով յայտնած է թէ այլեւս չատ ծեր է չարունակելու: Թէեւ ոչ մէկ բան գտած է, սակայն համոզուած է թէ տապանը հոն է:

Էրիլ Քըմինկս հինգ անգամ վերելք կատարած է դէպի Արարատի գագաթը:

Հայկական ծագումով Ամերիկացի մը որ մեռած է 1920ին, 82 տարեկանին, տարօրինակ պատմութիւն մը պատմած է իր բարեկամներուն: 1856ին երբ իր հօր հետ այս նշանաւոր լերան մօտ կը բնակէր, երեք չհաւատացող օտարականներ իրենցմէ խնդրած են որ զիրենք դէպի լեռը առաջնորդեն որպէսզի տապանին չգոյութիւնը հաստատեն: Բայց գտած են, երդում ընել տուած եւ սպառնացած թէ կը սպաննեն զիրենք եթէ որեւէ մէկուն պատմեն: Տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը Բ. աշխարհամարտէն առաջ տանիլ տարբեր մէջոցներով:

Մեր գործօն չարքերը հրահանգ ստացան ամէն գնով արգիլել ջուլհակարանի աշխատութիւններուն վերակսումը եւ երթալով գործատան մօտերը, թոյլ չտուին ոչ մի բանուորուհիի որ ներս մտնէ: Մեր այս ուղղակի եւ զրեթէ բռնի ուժով միջամտութիւնը պրոլետարիայի պաշտպանութեան համար, առաջ բերաւ խանդավառ ոգեւորութիւն մեր ընկերներու մէջ, մինչդեռ հարստահարիչ պուրժուազիան սարսափահար կը նկատէր իր գարաւոր բռնակալութեան դէմ ցցուղ այս նոր ուժը:

Իսկ գործադուլ ընող բանուորուհիներու դրութիւնը շատ ողորմելի էր: Նոքա չունէին ո՛չ նիւթական կարողութիւն եւ ոչ ալ բարոյական կորով՝ դիմադրելու համար առժամեայ զրկանքներու եւ պատրաստակամութիւն կը յայտնէին երթալ գործի սկսելու, նախկին օրականով, ինչ որ պիտի ըլլար մեր պրեսթիժի համար աղետաւոր հարուած:

Գործարանատէր Մակար Մրկօեան երբ տեսաւ որ մենք հաստատ կեցած ենք մեր հայեցակէտի վրայ եւ չահագործուղ բանուորուհիներու պաշտպանութիւնը ձեռք առած, առանց իր խաբեբայական զիջումներու եւ աղաչանքներու ականջ կախելու, փորձեց ուրիշ բանուորուհի – ներ գտնել գործը չարունակելու համար: Այնատեն հարկ եղաւ պայքարը առաջ տանիլ տարբեր մէջոցներով:

Մեր գործօն չարքերը հրահանգ ստացան ամէն գնով արգիլել ջուլհակարանի աշխատութիւններուն վերակսումը եւ երթալով գործատան մօտերը, թոյլ չտուին ոչ մի բանուորուհիի որ ներս մտնէ: Մեր այս ուղղակի եւ զրեթէ բռնի ուժով միջամտութիւնը պրոլետարիայի պաշտպանութեան համար, առաջ բերաւ խանդավառ ոգեւորութիւն մեր ընկերներու մէջ, մինչդեռ հարստահարիչ պուրժուազիան սարսափահար կը նկատէր իր գարաւոր բռնակալութեան դէմ ցցուղ այս նոր ուժը:

Իսկ գործադուլ ընող բանուորուհիներու դրութիւնը շատ ողորմելի էր: Նոքա չունէին ո՛չ նիւթական կարողութիւն եւ ոչ ալ բարոյական կորով՝ դիմադրելու համար առժամեայ զրկանքներու եւ պատրաստակամութիւն կը յայտնէին երթալ գործի սկսելու, նախկին օրականով, ինչ որ պիտի ըլլար մեր պրեսթիժի համար աղետաւոր հարուած:

Կարդացէք

«ՅԱՒԱՋ»Ը

Տարածեցէք

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐՈՒԱԺԸ

Արարատեան դաշտավայրին մէջ կառուցուղ հիւլէական էլեկտրակայանը Հանրապետութեան էլեկտրուժին տարողութիւնը պիտի աւելցնէ մէկ երրորդով: 220·000 քիլովաթ տարողութիւն ունեցող երկու կայաններու առաջին ռեաքթէօրը պիտի բանի մօտ ապագային:

Հայաստանի էլեկտրուժը, ներկայիս, հիմնական օղակը կը կազմէ Անդրկովկասի էլեկտրականութեան պահեստին: Ամիկա իրականացաւ շնորհիւ Զրելեկտրակայաններու եւ Ջերմելեկտրակայաններու հաստատումով, որոնց ընդհանուր տարողութիւնն է այժմ երկուքուկէս միլիոն քիլովաթ: Այս տարի էլեկտրուժի արտադրութիւնը երկրին ձեռնարկութիւններուն, գիւղատնտեսութեան, քաղաքներու եւ գիւղերու բնակչութեան պահանջներուն համար ինը միլիոն քիլովաթ-ժամ եղաւ:

Վերջին տարիներու էլեկտրուժի զարգացման առանձնայատկութիւնն այն եղաւ, որ պիտաճէին — 400 միլիոն ռուբլի — աւելի քան երկու երրորդը նոր կառոյցներու չինութեան յատկացուեցաւ: Ամիկա այն պատճառով, որ Զրային աղբիւրներով հարուստ չեղող Հայաստանին համար աւելի յարմար է չինել կազով, ածուխով և քարիւղով բանող Ջերմելեկտրակայանները:

Էլեկտրականութիւնը փոխանցող գիծերու ցանցը կը տարածուի, փաստօրէն, ամբողջ Հայաստանի վրայ ու կը հասնի 20·000 քիլոմեթր երկարութեան:

Հանրապետութեան էլեկտրական արտադրութիւնը 1980ին պիտի հասնի աւելի քան 12 միլիառ քիլովաթ-ժամի: Էլեկտրականութեամբ կարելի պիտի ըլլայ ապահովել բարգաւաճող, նոր տեղծուղ քաղաքներն ու աւանները, ինչպէս նաեւ տասնեակ մը նոր ձեռնարկութիւններ:

Հայաստանի էլեկտրուժը դրացի երկիրներուն համար պահեստի աղբիւր կը ծառայէ, մինչեւ որ անոնք օժտուին Ջերմելեկտրակայաններով եւ Զրելեկտրակայաններով:

×

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Հունգարական «Մեդիկոր» ձեռնարկութիւնը բժշկական սարքեր կ'արտադրէ՝ բժշկական ասեղներէ մինչեւ ամէնէն արդիական ռէօնթկէնեան սարքերը, որոնք կը ղրկուին Խորհ. Միութիւն:

«Մեդիկոր» ձեռնարկութիւնը իր արտադրութիւնները ցուցադրեց Երեւանի մէջ:

ԵՐՕՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻՒ

Է·

Վաճ, 6 Նոյեմբեր 1910

— Բայց այն ատեն ես այդ գործէն ո՛չ թէ բնաւ դրամ չեմ հասիր, այլ բոլորովին կը կործանիմ:

— Դա տարբեր հարց է, վճռեց մեր ընկերը:

Վերջապէս կարելի չեղաւ այդ կեղծ պղուէսը համոզել:

— Հինգ ղրուշ օրական կուտամ վաղուընէ սկսեալ, պնդեց:

— Ուրեմն գործադուլը կը չարունակուի:

Եւ նա հեռացաւ յուսահատ տրամադրութեան տակ:

Այսօր գործադուլի եօթներորդ օրն է: Տեսնենք ի՞նչպէս կը վերջանայ ընկեր – վարպետ այս մեծ ցոյցը, որը ամբողջ քաղաքին մէջ օրուան խնդիր դարձած է:

Ը·

Վաճ, 30 Նոյեմբեր 1910

Սիրելի ընկերներ,

Ջուլհակի աշխատանոցին բանուորուհիներու գործադուլը, որու մասին խօսեցայ նախորդ նամակիս մէջ, մի շատ տարօրինակ արդիւնք տուաւ, որը սակայն մխիթարական է մեզի համար եւ նպատակուր մեր պրեսթիժի բարձրացումին:

Պ. Ցարութիւն Ցարութիւնեան եւ զաւակները (Պուէնոսայրէս), այրի Տիկին Կարապետ Օսմանճեան, Օր. Անի Օսմանճեան, Տէր եւ Տիկին Թորոս Օսմանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան-Ժաք Օսմանճեան եւ զաւակները, Անահիտ եւ Շաքէ Պոտուչեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Պոտուչեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր

ՏԻԿԻՆ ԹԱԳՈՒՀԻ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 14ին, 92 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Դեկտ. 18, ժամը 14.15ին Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Ջաւարեան կոմիտէն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, կիրակի առաւօտ (Դեկտ. 21) ժամը 11ին, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, Ամբոխս Պուրկէն, ողբացեալ բոլոր ընկերներուն յիշատակին:

Այս առթիւ, կը հրաւիրուին ընտանեկան պարագաները եւ ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

Հոգեհանգիստէն ետք Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ տեղի կ'ունենայ հոգեճաշ մը:

Եղիա Մինասեան, Ներսէս Գըշըգեան, Երուանդ Ատանալեան, Դաւիթ Զօլաքեան, Յովհաննէս Ազատեան, Բենօ Նալչաճեան, Նշան Դարբինեան, Երուանդ Ըմբիտեան, Գաբրիէլ Պալըգեանեան, Սամուէլ Գանտիլեան, Սիմոն Տէր-Մերուխեան, Աղապապ Պարսամեան, Սարգիս Օհանեան, Սմբատ Աւետիսեան, Մկրտիչ Սէֆէրեան, Օհանիկ Մինասեան, Ստեփան Մինասեան, Դանիէլ Պօղոսեան, Հրանդ Մինասեան, Յակոբ Թոմայեան, Բարթող Սարգօչեան, Արշակ Դանիէլեան, Երուանդ Ուզունեան, Աբգէն Տէրտէրեան, Վահան Զաւրքեարեան, Երեմիա Ալեքսանեան, Ոսկիան Սարգօչեան, Յովսէփ Գալուստեան, Պետրոս Եսայեան, Մուշեղ Սերոբեան (վերջին երկուքը Նոր Սերնդական):

×

Մեսրոպ Տէր-Գրիգորեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները, Տէր եւ Տիկին Ղազար Տէր-Գրիգորեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Պուա Քոլոմպ), այրի Տիկին Մանուկեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Անիէռ), Պապիկեան ընտանիքը (Անիէռ), այրի Տիկին Հայկանոյշ Տէր-Գրիգորեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), այրի Տիկին Սալվարմէնեան, Տէր-Գրիգորեան, Ին-գլիզեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Նիգար-մենեան Ղարամուրատեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), Սարգիս Աւետիսեան, զաւակներն ու թոռները (Երեւան), այրի Տիկին Սիրոյշ Բաղդասարեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), Գասպար Աւետիսեան ընտանիք, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Պետրոս Ղուկասեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Թիֆլիս), Տէր եւ Տիկին Թրընգակ Յովսէփ, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Պաթում), ինչպէս նաեւ Ղարամուրատեան ընտանիքը, Պաղտասար, Գուրգէն, Միքայէլ իրենց զաւակներով, թոռներով եւ ծոռներով (Երեւան) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Դեկտ. 21ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ Սալնաճորի նահանգի համայն ննջեցեալոց յիշատակին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՑԱԿՈԲ – ԳՐԻԳՈՐ

պիտի ստորագրէ իր գիրքը՝

« Les Arméniens connus et inconnus »

ՇԱԲԱԹ ԴԵԿՏ. 20 ժամը 16էն սկսեալ

ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

9, rue de Trévise — 75009 Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Մշակոյթի Տունը:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները կիրակի Դեկտ. 21, ժամը 15ին, Ս. Հարոնեան ակումբը: Ներկայ կ'ըլլան կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՑԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑԹ

Լիոնի Հայ Ազգ. Միութիւնը յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպած է, եկեղեցւոյ երէց քահանաներէն Տէր Թորգոմ Քահանայ Փոսթէեանի, եւ վաստակաւոր կրթական մշակ Օր. Ստեփանեանի ի պատիւ Դեկտեմբեր 21 կիրակի կէսօրէ յետոյ Ազգ. Տան մէջ: Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել զանոնք:

(Իրենց մեկնումին առթիւ):

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԴՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Նոր գիրքերու քննարկում
(Առաջին մաս)

Նախագահութեամբ
ԳԵՂԱՄ ՔԷՐԻՍԹՃԵԱՆԻ

Զարեհ Որբունիի « *Սովորական օր մը* »
Վարդան Եղիշէեանի «*Խորչն Խորվիրապին երկրորդ մահը*»
Սերովբէ Մխիթարեանի «*Հայ լեզուն եւ Սփիւռքը*»
Տիրան Ոսկերիչեանի «*Արճակազէնի մը Ցուշերը*»

գործերուն մասին կը խօսին՝

Ա.Ւ. Ալիխանեան, Հրանդ Գույումճեան, Յակոբ – Գրիգոր եւ Յակոբ Վէզիրեան

Խօսք կը տրուի նաեւ հեղինակներուն:

Ուրբաթ Դեկտ. 19 ժամը 20.30ին Հ. Բ. Ը. Մ.ի «Ալեք Մանուկեան» մշակութային կեդրոնը 118, Ռիւ տը Քուրսէլ, Մէթրօ Քուրսէլ:

Մուտքը ազատ է

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ
ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԻ
նախաձեռնութեամբ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

118, Քուրսէլ փողոց — Փարիզ 17րդ
Շաբաթ, Դեկտ. 20, ժամը 20.30ին
Նկարչուհի ՎԱՎԱ ՍԱՐԳԻՍ
կը ներկայացնէ
Մեծատաղանդ նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեանի կեանքի եւ երիտ շրջաններու արուեստին գործունէութիւնը

(Տիափոներու ցուցադրութիւն)

կը ցուցադրուին նաեւ 2 ժապաւէն՝

— Վավա Սարգիսի վերջին ցուցահանդէսը Երեւանի մէջ

— Նկարչուհիին կեանքին նուիրուած ժապաւէն մը՝ պատրաստուած Քոլոմպիայի համալսարանին կողմէ:

Դեկտեմբեր 20 Դեկտեմբեր 20

ՏՕՆԱԾԱՌԸ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
(կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի)

ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ ՊԻՒՖԷ

Գեղարուեստական յայտագիր

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն վարժարանի երգչախումբը, թատերախումբն ու պարախումբը:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԳԻՇԵՐ

NUITEE DANSANTE

animée par l'orchestre « SAYAT NOVA » avec un concours primé de Katchari.

Organisée par le Théâtre d'Expression Arménienne et la Chorale « ACHOUR » de Lyon

Le Samedi 20 Décembre, Salle de l'Eglise Arménienne, 295 rue Boileau, Lyon

ՏՕՆԱԾԱՌ

Կապոյտ Խաչի Սէն-Մօրիսի դպրոցի տօնածառը Դեկտ. 21 կէսօրէ վերջ ժամը 3էն սկսեալ Սէն-Մօրիսի Կաթողիկէ եկեղեցւոյ սրահը: Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ պապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով:

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի աշակերտներուն կողմէ: Երգ, պար, արտասանութիւն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ. ժողովը կիրակի (Դեկտեմբեր 21) ժամը 15ին, դպրոցի սրահը: Օրակարգ՝ զեկուցում Շրջ. ժողովի մասին, մասնաճիւղի գործունէութեան եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներուհիներէն ներկայ պտնուիլ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Մանուկներու օրը, նախաձեռնութեամբ Լիոնի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին, Դեկտ. 21 կիրակի ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահէն, 295 Ռիւ Պուալօ:

Երգ, արտասանութիւն եւ պար տեղւոյն դպրոցի աշակերտներուն կողմէ եւ Կաղանդ պապան իր նուէրներով:

ՆՈՐ ՁԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ

"Chez Perrette"

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e
Tél. 770 85 81

Ֆրանսական խնամուած աւանդական ճաշեր նաեւ հայկ. ապրանքներ
— Տաք մթնոլորտ —
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ, ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷՆ
Անգամ մը այցելեցէք, գոհ պիտի մնաք

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ
ԵՒ
ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

1926 — ԿԻՍԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ — 1976

Կը շնորհաւորէ իր յարգոյ բարեկամ եւ յաճախորդներուն Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը, եւ այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ, այս տարի եւս ճոխ պտուղներու, միրգերու, անուշեղէններու եւ ըմպելիներու այլազան տեսակներով պատրաստ է սպասարկելու եւ զարդարելու իրենց Ամանորի սեղանները:

ՀԱՍՑԷ.—

N. NIGOGHOSSIAN

121, Ave. Henri-Barbusse — 95400 — ARNOUVILLE-LES-GONESSE
Tél. : 985-04-46

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կը չարունակէ իր կազմակերպած դասախօսութեանց շարքը նուիրուած Հայոց պատմութեան եւ մշակոյթին սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը

Ուրբաթ 19 Դեկտեմբեր — *Արտաշէսեան Հարստութիւն*

ԲԱՆԱԽՕՍ

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊԱՉՏԻԿԵԱՆ

« *ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ* » *ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ սրահին մէջ*, 118, *Ռիւ տը Քուրսէլ*
75017 *ՓԱՐԻԶ*

Նիւթ՝ Արտաշէսեան Հարստութիւն

— Արտաշէսի առասպելական կեանքը — Արտաւազդ Ա. — Մեծն Տիգրան — Տիգրանի պատերազմները — Պատերազմ Հռոմի դէմ — Տիգրան դաշնակից Հռոմի — Արտաւազդ Բ. — Վերջ Արտաշէսեան Հարստութեան:

ԾԱՆՕԹ.— Դասախօսութիւններէն տեղի կ'ունենան հարց – պատասխանի ձեւին տակ:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
18
JEUDI
18 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.467

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.467

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՒՎԱՅՈՑՋ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

— o —

Տասնեակ տարիներէ ի վեր անփոփոխ կը մնայ այս խորագիրը:

Արեւելքը, — Ծայրագոյն ու Մերձաւորը — երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր չատ քիչ անգամ հանդարտ օրեր ապրած է: Ու մինչ Ծայրագոյն Արեւելքը տարիներով ռազմադաշտ դառնալէ ետք, վերջերս սկսած է խաղաղիլ, Մերձաւորը կը շարունակէ պահել իր «խռովայոյզ» վիճակը:

Արաբեւիսրայելեան վէճն է բուն պրիւրը այս կացութեան:

Մերձաւոր Արեւելք իր խաղաղութիւնը կորսնցուց այն օրը, երբ հոգատար Անգլիոյ վերջին գինուորը հեռացաւ Պաղեստինի ափերէն 1948 Մայիս 14ին եւ ստեղծուեցաւ Իսրայէլի անկախ Պետութիւնը, համաձայն ՄԱԿի 1947 Նոյեմբեր 29ի որոշման, որով երկուքի կը բաժնուէր Պաղեստին:

Քառորդ դար անցաւ անկէ ի վեր: Պաղեստինի Արաբները դաղթական դար – ձան՝ անհամբեր կը սպասեն վերադառնալ հրենց հայրենի տուները, որոնք դարաւոր ձան են Իսրայէլի բանակներուն կողմէ: Զորս պատերազմներ չկրցան լուծում մը տալ այս ցաւոտ հարցին, որուն տրխուր անդրադարձը դժոխային վիճակի մը վերածած է հարեւան Լիբանանը, ուր ամիսէ ի վեր:

Մայրիներու երկիրը՝ ազատութեան ու խաղաղութեան խորհրդանշան, կազդուրիչ ովասիս մը խռովայոյզ Արեւելքի ծոցին մէջ, վերջ էր մնացած Իսրայէլի եւ չրջանի արաբական երկիրներու — եգիպտոս, Սուրիա եւ Յորդանան — յաղորդական կռիւներէն: Անխախտ պահած էր իր ժողովրդավարական ազատ վարչաձեւը եւ իր հիւրընկալ ծոցին մէջ ընդունած էր Պաղեստինցիներէն ետք նաեւ եգիպտոսէն եւ Սուրիայէն հեռացող գաղթականները: Բնակարան եւ զործ հայթայթելով բոլորին:

Այս սքանչելի երկիրն է ահա՛, որ Ապրիլէն ի վեր ռազմադաշտ է դարձած: Եղբայրասպան կռիւները աւերներ կը զործեն՝ մարդկային ու նիւթական անհաշուելի զոհեր ու վնասներ պատճառելով երկուստեք:

Աւելի քան երեք տասնեակ տարիներէ ի վեր խաղաղ մթնոլորտի մէջ եղբայրաբար ապրող իսլամներն ու քրիստոնեաները մէկ օրէն միւսը ոխերիմ թշնամի դարձած՝ զիրար կը կոտորեն անխնայ, հազարներով, աւերակի կը վերածեն մեծաքանակ արժէք հոյակապ չէնքեր, կը կողոպտեն խանութներ ու հարուստ վաճառատուններ, մոխիրի վրայ նստեցնելով հազարաւոր մարդիկ, զործազրկութեան եւ թշուառութեան մատնելով հարիւր հազարաւոր ամէնազդի զործաւորներ, արհեստաւորներ եւ միջակ դասակարգի մանր առեւտրականներ:

Կառավարութիւնը անզօր է վերահաստատելու խաղաղութիւնն ու բնականոն վիճակը: Թշնամին դուրսէն զէնքով չէ, որ կը յարձակի Լիբանանի վրայ: Սա – կայն տարակոյս չկայ, որ արտաքին մութ ուժեր են եղբայրասպան կռիւները հրահրողներն ու զէնք հայթայթողները:

Աշխարհի ճակատագիրը վարող երկու մեծերը անտարբեր հանդիսատես են, եթէ ոչ մեզապուխտ Լիբանանի դէպքերուն, ամէն մէկը իրեն յատուկ չահերու բերումով:

Անդին անլոյծ կը մնայ նաեւ կիպրոսի

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԻՐԱՒՈՐ ԼԻԲԱՆԱՆԸ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՈՒՄԻ ԿՈՂՄՆԱԿԻՑ ԿԸ ԹՈՒԻՆ

— o —

Թիէրի Տէժարտէն, Ֆիկառոյի աչխատակիցը հոգիով ու սրտով կապուած է Լիբանանի, ու իր ամէն մէկ տողին մէջ զգալի է իր վիշտը ի տես երկրի մը որ ամէն օր քիչ մը աւելի կը սպաննուի: Լրագրողը առանձին է օգնաւուին մէջ որ վինքը Գահիրէէն Պէյրութ կը տանի, մեծ ձըմպոններ, որոնք սակայն ծայրէ ծայր կը լեցուին վերադարձին. Լիբանանցին կը մեկնի, դա՞ղթ թէ աքսոր, հարց կուտայ Ֆրանսացի լրագրողը: Երբ կը հասնի պարապ օդակայանը, մէկ թաքսի կայ, ու վարորդը կը յայտնէ թէ երեք պանդոկ մնացած է միայն՝ «Պրիսթոլը, Քոմոտորը եւ Հիլտընը», արդարեւ Հիլթընը անզործածելի ըլլալով քանի կարելի ալ չէ հոն երթալ, հնարամիտ Փիւնիկեցին իր փոքրիկ պանդոկը մկրտեր է Հիլտըն, ու դիր մը փոխելով զործ կը տեսնէ, ժպիտ մը ստեղծելով այս ողբերգութեան մէջ: Լրագրողը կ'ըսէ թէ եթէ քրիստոնեայ Լիբանանցի մը ըլլար, կայան մը պիտի տարուէր, զուցէ վար զրուէր 2–3 օր, եւ փոխանակուէր պատանդ մահմետականի մը հետ կամ զնդակահարուած կ'ըլլար: Ամէն կողմ քաղաքազօրքեր ու վարորդն ալ այլեւս չի գիտեր թէ նասրակա՞ն խըմբակներ են, պաղեստինեա՞ն, ձախա – պա՞չտ, Ձոմպլաթի՞ թէ ուրիշ:

Աւելի քան 35 հազար հոգի կոտուած են փողոցէ փողոց, հրաձգունդ, ձեռնառումբ, հրացանաձգութիւն ու նաեւ կամայական զնդակահարութիւններ, արձակագէններ եւ կազմակերպուած ջարդեր: Բայց ուրկէ՞ կուգան այս զէնքերը: Մահմետական կաններուն համար պարզ է՝ Սուրիա եւ Պաղեստինցիք: Քրիստոնեաներու համար աւելի բարդ է, քաղաքին հիւսիսը իրենց ձեռքն է, զէնքով բեռնաւոր նաւեր կրնան զալ բայց ո՞վ է վճարողը, որքան ալ հարուստ ըլլայ Լիբանանեան սփիւռքը, չի կրնար վճարած ըլլալ այդ բոլորը: Ուրեմն, ո՞վ հարց կուտայ լրագրողը, եւ պատասխանը անխուսափելի է՝ Սէ. Ի. Ա. եւ նոյնիսկ Իսրայէլ: Հարկ է որ պիտի օր մը, թէ ո՞վ է Լիբանանը սպանողը:

Ու Տէժարտէն կը յայտնէ թէ քրիստոնեան կողմնակից է բաժանման, կ'ե – րազէ «մանրալիբանան մը հարիւր առ հարիւր քրիստոնեայ», բայց մահմետական կանը չուզեր նման լուծում մը որ վերջ պիտի դնէր լիբանանեան հրաշքին:

Երեք օր է Լիբանանը համեմատաբար հանդարտ է:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ. 8)

ՃԱՏՐԱԿԻ ԱՒՈՑԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑԱՇԱՐԸ

Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճը չափաթէ մը աւելի է, որ թատերավայրը զարձած է Մոր. Միւթեան 43րդ ախոյենական մրցաշարքին: Դահլիճը միշտ լեցուն է ճատրակի սիրահարներով: Երբ առաջին երեք խաղերէն ետք ախոյենութեան մրցակիցները փոխադրուեցան Հայաստանի ճատրակի կեդրոնական Տունը, պարզուեղաւ, որ այս գեղեցիկ չէնքը փոքր կուգայ, որով որոշուեցաւ մրցումները շարունակել Հայֆիլհարմոնիայի մեծ սրահին մէջ:

Հանդիսականները յատկապէս ուշադրութեամբ կը հետեւին աշխարհի նախկին ախոյեան Տիգրան Պետրոսեանի եւ երեւանցի գրոսմայստէր Ռաֆայէլ Վահանեանի մրցումներուն: Արդէն վեց խաղ տեղի ունեցած է եւ առաջին դիրքի վրայ կը գտնուի մոսկուացի Բորիս Գուլիօ, որ վեց կէտերէն հինգը չահած է:

Երկրորդ դիրքի վրայ կը գտնուի Տիգրան Պետրոսեան, որ ունի 4,5 կէտ՝ 3 խաղ չահած է եւ 3 խաղի մէջ ալ հաւասար ելած է:

Ռ. Վահանեան ցարդ երեք կէտ ապահոված է:

×

ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ԳԻՐՔ Ա.Ի. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուայի «Զնանիէ» հրատարակչութիւնը թիւնը ռուսերէն լոյս ընծայեց Ա.Ե. Իսահակեանի նուիրուած Յովհաննէս Ղանալանեանի դիրքը: Հոն յստակ կ'երեւան բանաստեղծին զրական ուղիին փուլերը եւ ստեղծագործութեան հոլովոյթը:

×

ՀԱՅ ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մալթայի մայրաքաղաքին Լա Վալէթի մէջ յաջողութիւններ արձանագրեց Հայաստանի Ֆիլհարմոնիայի լարային քառեակը: «Իքսելսիոր» սրահին մէջ եւրաժշտասէր հասարակութիւնը զոհունակութեամբ ունկնդրեց Պեթհովէնի, Շուպէրի, Տըպիւսիի, Շոստակովիչի եւ այլ երգահաններու ստեղծագործութիւնները:

Մալթայէն եռք լարային քառեակը Հռոմ պիտի այցելէ:

×

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Ակադեմիայի հանդիսասրահին մէջ, Մոսկուա, Արամ Խաչատուրեանի ստեղծագործութիւններով կազմուած յայտագրով նուագահանդէս մը տեղի ունեցաւ: Ունկնդիրները Ակադեմիայի անդամները եղած են, ինչպէս նաեւ օտար այցելուները արտասահմանէն:

Արամ Խաչատուրեան երկու տարիէ ի վեր դասախօս է Մշակոյթի Ժողովրդական համալսարանին մէջ:

×

ԼՈՒՐԵՐ ԿԻԵՒԷՆ

Հայաստանի, Երեւանի հետ կապուած չատ բաներու կարելի է հանդիպիլ Կիեւի մէջ, ինչպէս, օրինակ, ճաչարանի մը անունը, մեթրոյի «Հայկական դահլիճը», «Երեւան» սրճարանը, հինաւուրց «Երեւանեան» փողոցը, «Թումանեան» փողոցը եւայլն: Վերջերս քաղաքին փողոցներէն մէկը Ա.Ե. Իսահակեան անունով մըկրտուեցաւ:

— Կիեւի մէջ նուագահանդէս մը տրուած է Հայաստանի սենեկային նուագախումբը՝ ղեկավարութեամբ Կոնստանտին Բաղդասարեանի: Նուագած է Մոցարթ, Սթամեց եւ այլ հեղինակներու ստեղծագործութիւններ:

— «Հայֆիլմ»ի պատրաստած «Քառոս» ժապաւէնը յաջողութեամբ ցուցադրուած է «Կոսմոս», «Լենինգրադ», «Դովժենկո», «Սլաւա» չարժանկարի սրահներուն մէջ:

— «Լիտերատուրնա Ուկրայինա» թերթը բանաստեղծ Գրիգոր Զակոբեանի կարգ մը բանաստեղծութիւնները լոյս ընծայած է. ասոնք են՝ «Իմ լուսաբացը», «Դնեպրի ափին», «Թուխ է ինձ», «Մահեր եմ լսել, զաւեր եմ տեսել»:

Ուկրաներէնի «Սուզորիա» («Համաձայնութիւն») տարեգիրքին այս տարուան թիւին մէջ հայ զրականութեան նուիրուած բաժինը կը բացուի Գր. Զակոբեանի երկու բանաստեղծութիւններով: Նոյն բաժնին մէջ տեղ զտած են նաեւ Ա.Ե. Իսահակեանի, Թաթուլ Հուրեանի, Գէորգ Էմինի, Ս. Խանզադեանի ստեղծագործութիւնները:

Բանաստեղծ Գրիգոր Զակոբեան համալսարանին Բ. պատերազմին սպանուած է Ուկրանիոյ ճակատին վրայ:

Քանի մը տողով

ՀԻՒՍԻՍ – ՀԱՐԱՒ ժողովը բացուեցաւ առջի օր ժխտքար տ'Իսթէնի կողմէ: Ամէնէն երկար ելոյթն ունեցաւ Քիսինկէր, որ 10ի տեղ 30 վայրկեան խօսեցաւ եւ յիշեցուց այն առաջարկները զորս ըրած է «երրորդ աշխարհ»ի ի նպաստ, ՄԱԿի 7րդ նստաշրջանին եւ չեչտեց թէ քարիւղի նուազ բարձր դին մը տնտեսական վերականգնում մը թոյլ պիտի տար ամբողջ աշխարհի մէջ: Նոյն իրիկունը Քիսինկէր մտերիմ ճաշի հրաւիրած էր Էլիզէ:

ՌՈՆ–ՓՈՒԼԷՆՔ մեծ հաստատութեան կերպասեղէնի ճիւղը (18 հազար բանուոր, 17 գործատուն) պաչտօնազրկումներ պիտի կատարէ, դրամական մեծ վնասներ կրած ըլլալով այս տարի: Զեռք առնուելիք միջոցին տարողութիւնը ծանօթ չէ տակաւին:

ի նպաստ Լիբանահայ ադէտեալներու

Բ. ՑԱՆԿ

Տ. և Տ. Զարուհի Միւթէվէլեան	10.000
Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Պետրոսեան	10.000
Պ. Արմէն Մելոյեան	200
Տէր եւ Տիկին Մեսրովբ Մարանձեան	100
Պ. Գրիգոր Հատրմեան	1.000
«Զարաջ»ի միջոցաւ (արդէն յայտարարուած)	950
Ս. Ընտրիկեան	200
Եկեղեցւոյ վճարուած (27 անձեր, ցանկերը՝ յետագային)	35.480
Նախորդ ցանկ	57.930
Գումար	115.430

COMITE DE SECOURS AUX SINISTRES ARMENIENS DU LIBAN
c/o Eglise Arménienne
15, Rue Jean-Goujon
75008 PARIS

ՏՕՀՈՒՆ ՂԵՒՈՍՅՈՑ

Ա. ԵՂԻԱԶԱՐԻ ՎԱԿԱՏԸ

Ն.Ճնշուտաչափարի եւ Բրջանիարի.— Գալը-Եօղունչեն ափ-Նաւթը տնտիլներ,— Գալը-Եօղունչեն ափ-հարի դէպի հս., — Նաւթահորդ ճանապարհ - հարթ, — Հեռեսող, — Կայ մի կիսաչափարձան չլլալ, — Կեռացած պաճերը պահած են, — Կիրճը մի տեսակ Ծոպոտ:

Ինչպէս կը նշմարէք, Տօրոնի ծոցը, ափամերձ նաւթի առաջնակարգ իր եւրեվնեքտըն, ափերը իր ձորերը կիչ, իր ափամերձ ժայռերը ուշադրութիւն իր հաւաքում մեր տարեկան հանգիստ՝ ամառանոցները։ Կիչ... իր կոզին եղեր, պատահ, իր ափամերձ ու ապառաժներն ի վեր, իր հարաւ, իր մշտապէս շէնցած ս - վեր հարաւ, ինչու եւ ոչ, իր ափերն ալ նաւթ հանէ, պլլուէ աշխատանքներ ու հաստատութիւններ ունենայ։ Ամէն տեսակ ճամբորդներ, զբօսաշրջիկներ, ամառանոցներ, հանգստեան տներ, հիւրանոցներ, ամառնային ճաշարաններ, ամառնային ռեսթորաններ, ամառնային պարահանդէսներ, ամառնային ներկայացումներ, ամառնային համերգներ, ամառնային ներկայացումներ, ամառնային համերգներ, ամառնային ներկայացումներ, ամառնային համերգ

ՎՂՎՈՍՉՂՈՒՓ ԺՈՂՂԸ

ԲՈՒԲՎԴ ՕՏԵՐԸ

ՎՂՂԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՂՈՂՈՒԺՈՒՆԻՎՈՂՈՒՆ

ՎՂՂՎՈՍՉՂՈՒՓ ԺՈՂՂԸ

Ը.

Կիա, 30 Դեկտեմբեր 1910

Նոա ան ղեկեղոնո լարտաշ գրեմեղ ան եղիր օր եսյը մչ: Ցեսաղ իմ Հասղ որ ենիր ձեպեսղ ան ենիր ղեմեն նողաստաչ ձեմեր ան ենիր ձեպեսղ ան ենիր ղեմեն նողաստաչ ձեմեր եր ա՛ն, ան ենի

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

deux soirées dansantes, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

NOEL

24 DECEMBRE à partir de 22 heures

avec les chanteurs guitaristes

FERDI LUDOVIC

S^T SYLVESTRE

31 DECEMBRE à partir de 22 heures

même ambiance et

exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

Օրիորդ Շուշանիկ Տէօլէնեան, Պ. Պ. կաթո եւ Յակոբ Երանեան, այրի Տիկին Զարուհի Երանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Աննա Երանեան եւ զաւակները, Տիկին Ռըճէ Ռեյնիէ, Տէր եւ Տիկին Ռոպէռ Ռեյնիէ, Պ. Հ. Պաղտասարեան եւ համայն բարեկամները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, սանին եւ ազգականին՝

ԿԱՐՊԻՍ ՏԷՕԼԷՆԵԱՆԻ

(Պարտիզակցի)

յանկարծական մահը որ պատահեցաւ Դեկտ. 12ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ Դեկտ. 19ին, ժամը 14·15ին Պանեոյի Սէն-Հեմելեան եկեղեցին ուր-կէ մարմինը կը փոխադրուի Պանեօ - Քոմիւնալ գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբանը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Հաղորդ. միջոց.— Փորտ տ'Օռլէանէն 128 թիւ օթոպիւսը առնել եւ իջնել Փլաս Տանփիէռ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Գ. Մոսոիչեան եւ զաւակները (Սան-Փաւլօ), Տէր եւ Տիկին Գարնօ Գ. Մոսոիչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Գ. Մոսոիչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տիրան Գ. Մոսոիչեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ (Դեկտ. 21) Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին՝

Աջրի Տիկին ՓԵՐՈՒԶ Գ. ՄՈՍՏՋԵԱՆԻ մահուան Բ. տարելիցին ինչպէս նաեւ իրենց հօր՝

ԳԷՈՐԳ ՄՈՍՏԻՋԵԱՆԻ

յիշատակին:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

×

Իր զաւակները՝

Տիկիններ Էրնա, Արաքսի եւ Պ. Աբմիկ Ջամալեան,

Իր թոռները՝

Սեդա եւ Էվլիթա,

Իր ծոռները՝

Թալի, Տիգրան, Սեդրիկ

կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի

ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Դեկտ. 21, ժամը 12·45ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, նախագահութեամբ Կաթող. Պատուիրակ՝ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Մեսրոպ Տէր-Գրիգորեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները, Տէր եւ Տիկին Ղազար Տէր-Գրիգորեան, զաւակները, թոռները ու ծոռները (Պուա Քոլոմպ), այրի Տիկին Մանուկեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Անիէռ), Պապիկեան ընտանիքը (Անիէռ), այրի Տիկին Հայկանոյշ Տէր-Գրիգորեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), այրի Տիկին Սալվարմէնեան, Տէր-Գրիգորեան, Ինգլիզեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Նիգար-մենեան Ղարամուրատեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), Սարգիս Ալանեան, զաւակներն ու թոռները (Երեւան), այրի Տիկին Սիրոյշ Բաղդասարեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), Գասպար Աւետիսեան ընտանիք, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Պետրոս Ղուկասեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Թիֆլիս), Տէր եւ Տիկին Թրընդապ Ցովսէփ, զաւակները, թոռներն ու ծոռները (Պաթում), ինչպէս նաեւ Ղարամուրատեան ընտանիքը, Պաղտասար, Գուրգէն, Միքայէլ իրենց զաւակներով, թոռներով եւ ծոռներով (Երեւան) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Դեկտ. 21ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ Սալնաճորի նահանգի համայն ննջեցելոց յիշատակին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Իմի.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, կիրակի առաւօտ (Դեկտ. 21) ժամը 11ին, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, Ավընիւ Պուրկէն, ողբացեալ բոլոր ընկերներուն յիշատակին:

Այս առթիւ, կը հրաւիրուին ընտանեկան պարագաները եւ ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

Հոգեհանգիստէն ետք Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ տեղի կ'ունենայ հոգեճաշ մը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ. ժողովը կիրակի (Դեկտեմբեր 21) ժամը 15ին, դպրոցի սրահը: Օրակարգ՝ զեկուցում Շրջ. ժողովի մասին, մասնաճիւղի գործունէութեան եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՏԻԿՆԱՆՑ ՑԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ

ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԻ

ընախաձեռնութեամբ

ԲԱՆԱԿՈՄՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

118, Քուրսէլ փողոց — Փարիզ 17րդ

Շաբաթ, Դեկտ. 20, ժամը 20·30ին

Նկարչուհի ՎԱՎԱ ՍԱՐԳԻՍ

կը ներկայացնէ

Մեծատաղանդ նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեանի կեանքի երեք շրջաններու ալուեստին գործունէութիւնը

(Տիափօներու ցուցադրութիւն)

կը ցուցադրուին նաեւ 2 ժապաւէն՝

— Վաղա Սարգիսի վերջին ցուցահանդէսը Երեւանի մէջ

— Նկարչուհիին կեանքին նուիրուած ժապաւէն մը՝ պատրաստուած Քոլոմպիայի համալսարանին կողմէ:

ՁԱՇ - ԽՆՋՈՅՔ

Համախմբերդեցիական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը կը տեղեկացնէ իր կազմակերպած ճաշ - խնջոյքը, Զորեքշաբթի Դեկտ. 24, երեկոյեան ժամը 9·30էն մինչեւ առաւօտ, Փալէ տը լա Ֆուար, Ավընիւ տը լա Մարն, Վալանս:

Ջերմութեամբ վերակենդանացնող «կռունկ» նուագախումբին եւ ԺԱՖ ՔՈԺԱԻ ու իր կիթառի մասնակցութեամբ:

Հարազատ Խաբերդցի եւ հաճելի մթնոլորտի մէջ:

Հայկ. ժողովրդական պարեր եւ ֆրանսական պարահանդէս:

Բոլոր հայրենակիցները հրաւիրուած են այս երեկոյթին:

Մուտք 65 ֆր.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Տիկին Փասմանեանի մահուան տխուր առթիւ.— Տէր եւ Տիկին Վահէ Զիլինկիրեան 200 ֆր., Տիկիններ Աճէմեան եւ Ջաքրճեան 50ական ֆր.:

ՑԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑԹ

Լիոնի Հայ Ազգ. Միութիւնը յարգանքի երեկոյթ մը կազմակերպած է, եկեղեցւոյ երէց քահանաներէն Տէր Թորգոմ Խահաճայ Փոսթէեանի, եւ վաստակաւոր կրթական մշակ Օր. Ստեփանեանի ի պատիւ Դեկտեմբեր 21 կիրակի կէսօրէ յետոյ Ազգ. Տան մէջ: Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել զանոնք:

(Իրենց մեկնումին առթիւ):

Դեկտեմբեր 20 Դեկտեմբեր 20

ՑՈՒՆԱՉՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի)

ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ *ՊԻՒՖԷ*

Գեղարուեստական յայտագիր

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն վարժարանի երգչախումբը, Թատերախումբն ու պարախումբը:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԳԻՇԵՐ

NUITEE DANSANTE

animée par l'orchestre « SAYAT NOVA »
avec un concours primé de Katchari.
Organisée par le Théâtre d'Expression Arménienne et la Chorale « ACHOUR » de Lyon
Le Samedi 20 Décembre, Salle de l'Eglise Arménienne, 295 rue Boileau, Lyon

FNAIM *Membre O.R.P.I. Sud*

ETUDE RIVE GAUCHE

Adminstration de biens
Transaction Immobilière
Directeur Jacques TORANIAN
Cartes Professionnelles Too 69 Goo45
122, Boulevard Raspail, 75006 Paris
544-19-46 — 544-11-25
222-70-63 — 548-67-61

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տունը:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կեդր. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր չորեքշաբթի բոլոր ընկերները կիրակի Դեկտ. 21, ժամը 15ին, Ահարոնեան ակումբը: Ներկայ կ'ըլլան կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:

×

ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր-ընկերուհիները Շաբաթ Դեկտ. 20, երեկոյեան ժամը 8·30ին, Գ. Իփէքեան ակումբը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ներկայ կ'ըլլայ կ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Հայ ուսանողական տունը կը հրաւիրէ բոլոր երիտասարդ - երիտասարդուհիները հաճելի ժամանցի մը Դեկտ. 20, Շաբաթ դիշեր ժամը 21էն սկսեալ

Maison Arménienne Marie-Nubar
57, Bld. Jourdan — Paris (14e)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Մանուկներու օրը, նախաձեռնութեամբ Լիոնի Կաթ. Խաչի մասնաճիւղին, Դեկտ. 21 կիրակի ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահէն, 295 Ռիւ Պուալօ:

Երգ, արտասանութիւն եւ պար տեղւոյն զբօսոյ աշակերտներուն կողմէ եւ կաղանդ պապան իր նուէրներով:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Կապոյտ Խաչի Սէն-Մօրիսի զպրոցի տօնածառը Դեկտ. 21 կէսօրէ վերջ ժամը 3էն սկսեալ Սէն-Մօրիսի Կաթողիկէ եկեղեցւոյ սրահը: Ներկայ կ'ըլլայ կաղանդ պապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով:

Գեղարուեստական բաժին, զպրոցի աշակերտներուն կողմէ: Երգ, պար, արտասանութիւն:

ՑԱԿՈԲ - ԳՐԻԳՈՐ

պիտի ստորագրէ իր գիրքը՝

« Les Arméniens connus et inconnus »

ՇԱԲԱԹ ԴԵԿՏ. 20 ԺԱՄԸ 16ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

9, rue de Trévise — 75009 Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՈՒՐԲԱԹ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
19
VENDREDI
19 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·468

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.468

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ

— o —

Դարաւոր անապահովութեան մէջ, ցրտամբ ենթակայ, հաւաքական կրթութեան եւ զարգացման հնարաւորութենէ զուրկ՝ հայ ժողովուրդը ճակատագրօրէն մատնուած է ընկերային այն տհասութեան, որուն մէջ կ'ապրին նկատելի զանգուածները :

Հեռաւոր անցեալէն մինչեւ այսօր աշխարհակալ ուժերու հետ շփման մէջ, հիմնովին տարբեր ու յաճախ հակադիր ըմբռնումներով ապրող ազգերու ղրկից՝ բնակո՞ն էր որ ենթարկուէինք խորթ բարքերու, անհաչտ գաղափարաբանու – թեանց եւ իրերամերժ ձգտումներու ազդեցութեան :

Անմխիթարանութիւն, վիճասիրութիւն, սուր տարակարծութիւններ, ու մանաւանդ հաւաքական գործի անընդունակութիւն՝ հայուն ազգային խառնուածքին պէտք չէ վերագրել միայն, այլ բացառապէս աշխարհաքաղաքական այն պայմաններուն, որոնց ենթակայ եղած են բնաշխարհի եւ տարաշխարհի իր թեւերը :

Երբեմն նեղմտութեան հասնող պահպանողականութիւն, յաճախ այլամերը – ժուժեան յանդուգն լինքնահաւանութիւն, բայց մանաւանդ աւանդապաշտութիւնը մինչեւ յամառ ու քարացած նախապաշարում տանելու տրամադրութիւն, — մեզի յատուկ հասարակաց թերութիւններ են, բայց կարեւոր չափով հետեւանք՝ արտաքին եւ յարաբերական ազդակներուն :

Իրրեւ ազգ եւ իրրեւ մարդկային ընկերութիւն ի՞նչպէս կրնայինք բնականոն զարգացում ու վերելք արձանագրել՝ երբ հայութիւնը փիզիքական միաւթիւն մը չէր, ու կ'ապրէր քառասուն ափերու վրայ, քառասուն ծագի տակ…

Քննադատութեան չատ նախնական, խոպան ըմբռնում մը ունեցած ենք առհասարակ : Աւելի խծբծանք, ըսի–ըսաւ, չհասնելու եւ բամբասելու մարմաջ՝ քան ըմբռնելու, վերլուծելու, տուեալ որեւէ գործ կամ արարք ղրկական ու բացասական իր կողմերով ներկայացնելու փորձ : Մինչեւ այսօր ալ չենք հասած բնաւ – կամի եւ դատումի (այսինքն՝ քննադատութեան) այն որակին, զոր կը պարտադրէ քաներորդ դարավերջի կեանքը՝ մտաւոր եւ դիտական իր յառաջընթացով :

Հոս, ա՛յս մարդին մէջ ալ մենք զոհն ենք մեզի վերապահուած կեանքին ու պայմաններուն :

Կ'ըսենք այս բոլորը, դիտել տալու համար թէ մեր ժողովուրդի անհանդուրժողութիւնը՝ հանդէպ նոր գաղափարներու, յեղաշրջական եւ յեղափոխական չարժումներու, քննադատութեան եւ հաստ խօսքի, հետեւանք են դարերու ընթացքին սերունդէ սերունդ փոխանցուող նեղմտութեանց, անհատասէր զարգացումի, ծայրայեղ զգացականութեան՝ հետեւաբար սխալ ըմբռնուած արժանապատուութեան ու ընկերային դաստիարակութեան պակասի :

Ստեփան Ոսկան, որուն դառնութիւնները՝ Հայութեան հանդէպ՝ խորհրդածութեանց մեկնակէտ դարձուցած ենք առնէ մը ի վեր, միակը չէր անտարբերութեան առարկայ կամ ժողովրդային ընդհանուր հալածանքի ենթակայ : 1840–1870ական թուականներու մտաւորական ընտրանին, արեւմտեան թէ արեւելեան ճակատներու վրայ, առաւել կամ նուազ չափով նոյն վերաբերումին առարկայ եղած է :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՊԱՆԻՈԿՆԵՐԸ ՊԱՐՊԵՑԻՆ ԲԱՅՑ ԿԻԻԻՆԵՐԸ ՉԵՆ ԴԱԴԻՐ

— o —

ԵՐԿՈՒ ՀԱՑ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ
ՊՈՒՐՃ–ՀԱՄՈՒՏ

Երեքշաբթի օրուան Օռիան – Լը Ժուռը իր առաջին էջը լեցուցած է դեսպանատուներու կոչերով — Դանիա, Ֆրանսա, Պելժիա, Զուիցերիա, Պրազիլ կոչ կ'ը – նեն իրենց այն հպատակներուն, որոնք զործ չունին Լիբանան, մեկնիլ ամիջապէս : Դանիական դեսպանատունը պայմանաժամ կուտայ նոյնիսկ մինչեւ Դեկտ· 19, անկէ ետք դեսպանատունն իսկ կրնայ առժամապէս փակուիլ : Անկէ անդին կացութիւնը չի բարելաւուիր : Քարամէ եւ Շամուն համաձայնած են որ «արտակարգ միջոցներ» ձեռք առնեն կռիւները վերսկսելու պարագային : Քարամէ նոյնիսկ լաւատես է եւ կը դտնէ թէ «զրական եւ քաղաքական արդիւնքներ կան եղած դիմումներուն մէջ վերջնական հրադադարի մը համար» :

Ճիշդ է որ ապահովութեան ուժերը պարպած են մեծ պանդոկներն ու աշտարակները, որոնք իւրաքանչիւր կողմի բերդի վերածուած էին եւ մեծ պանդոկներու թաղը իր հանդարտութիւնը վերադտած է : Սէն–Ժորժ, Ֆենիսիա (մահմեդական – յառաջդիմական) եւ Հոլիտէյ Ին (ֆալանժ) պարպուած են եւ ապահովութեան ուժերը տեղ դրաւած, թէեւ անցքպետ մը գոյութիւն ունեցած է ՄՏՓԻ – ԳՐՕՅԻ ՄԱՐԴՈՑ ու ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԶԱՆԳՈՒԱԾՆԵՐՈՒ միջեւ :

1850ական թուականներուն յանուն զած է, որովհետեւ մտաւոր ու հոգեկան պատրաստութեան տեսակէտով հսկայ մտքի ազատութեան պայքարող Ստեփան Ոսկան՝ «կրօնամոլ սեւ ոգիի եւ տեսակ մը Հայերու» բռնութեան մասին կը խօսի, «իմաստակներու սուտումեուտ պոռվեստը եւ անամօթ չողոքորթութիւնը» կը ձաղկէ· եւ երբ կը տեսնէ որ «ամէնքը ապերախտ կը դտնուին իրեն հանդէպ» եւ ոչինչ կը փոխուի կեանքի մէջ՝ «ՈՒՒՆ ՏԵՑԻ, ԱՏԵԼ, ԻՆՉ ՈՐ ՍԻՐԱՄ ԷԻ» կ'ըսէ, ու կը հեռանայ հայկական բեմէն :

Նախ կը հրատարակէ «Արեւելք»ը, յետոյ՝ «Արեւմուտք»ը· կը տոկայ բոլոր դժուարութեանց, մինչեւ 1865 : Բայց երբ կը հաստատէ անզօրութիւնը մաքի ազատութեան իր պայքարին, վերջնապէս կը լքէ դերքերը ու կ'ապաւինի օտարին· — Ամբողջ 34 տարի, անխափան կը հրատարակէ «Լա Ռէֆորմ» (Բարեկարգութիւն) ֆրանսերէն թերթը ու 1898ին կ'ըսէ բանասեղծ Ռուբէն Որբերեանին·

— Երեսունեինգ տարիէ ի վեր հայերէն քառ մը գրած չեմ, ոտանաւոր կարգ մը տապանագիրներէն զատ· ամէնէն սպերախտ գտնուեցան ու ես, զգուած բռնութենէ, ուխտեցի ատել՝ ինչ որ սիրած էի անցեալի մէջ : Իմ ցեղակիցներս զիս անօթի թողուցին, ես ալ սկսայ փրանսերէն գրել, հացս օտարներէն շահիլ» :

Հարց պէտք է դնել հիմա·

Ստեփան Ոսկանի «զզուանք»ին բուն աղբիւրը, իսկական պատճառը ո՞վ է, ի՛նչ է :

Քէչ հրապարակագիրը կրցա՞ւ «ատել» իսկապէս ա՛յն՝ ինչ որ սիրած էր անցեալի մէջ,

«Հաց շահելու» մղձաւանջին էութիւնն ու կարեւորութիւնը ի՛նչ չափով ու ի՛նչ իմաստով ըմբռնուած է մեր ժողովուրդին կողմէ՝ 1850ական թէ 1950ական թուականներուն,

Եւ վերջապէս, — Ստեփան Ոսկա՞նը դատապարտել թէ հայ իրականութեան մասին ողբալ՝ երբ ան ձեռնթափ կը դառնայ Հայութեան հանրային կեանքի բեմերուն վրայ ու կը դիմէ «օտարներուն», ինչպէս ինք կ'ըսէ :

Պիտի փորձենք հպանցիկ այս քանի մը կէտերուն անդրադառնալ, նախ անցեալ, ապա մեր դարու ընկերային խոցերը աւելի մօտիկէն ճանչնալու, մինչեւ ներկայ մեզ ազգովին վիրաւոր պահող կարգ մը երեւոյթներ եւ իրողութիւններ պարզելու համար :

Օգուտ չունենայ հաւանօրէն, — սա – կայն առնուազն լուսաբանէ մեզ՝ մեր ինքնաճանաչումի ճիգերուն մէջ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ս. ԶԻԼՈՑԵԱՆ ՄԵՌԱԾ

Երեւանի մէջ 35 տարեկանին մեռած է բանաստեղծ եւ թարգմանիչ Սլաւիկ Զիլոյեան : Երեւանի պետական համալսարանին մէջ հետեւած է բանասիրական ճիւղի ոսման – գերման բաժնի դասընթացքներուն եւ ուսումնասիրած է հին ֆրանսերէնն ու լատիներէնը, որպէսզի քնա – գիրէն հայերէնի թարգմանէ «Ռոլանի երգը» : Ծրագիրը իրագործած է : Այնուհետեւ Ա· Զիլոյեան թարգմանած է Ռաբինի «Եսթեր» եւ «Անգրմաքէ» չափածոյ ողբերգութիւնները, Վիքթոր Հիւկոյի, Ռեմպոյի, ժաք Պրէվի եւ Պորիս Վիանի երգերն ու բանաստեղծութիւնները :

1971ին «Հայաստան» հրատարակչու – թիւնը Ս· Զիլոյեանի թարգմանութեամբ լոյս ընծայած է Պորիս Վիանի ստեղծագործութիւններու հատընտիր : Մահէն երկու չաբաթ առաջ կը պատրաստուէր թարգմանել Պուալոյի «Աբուեստ քեր – Թուեան»ը :

Քանի մը տողով

ՀԻԻՍԻՍ – ՀԱՐԱՒ ժողովին Պարսկաստան, Ալժերիա եւ Իրաք պատասխանե – լով Քիսինկէրի դիտել տուին, թէ տնտեսական տագնապը յառաջ եկած է ճարտարարուեստականացած աշխարհին կողմէ եւ պահանջեցին, որ բնական աղբիւրներու գիները սահմանուին, որպէսզի պաշտպանուի թերաճ երկիրներու գնման կարողութիւնը : Քիսինկէր Հիւսիս–Հարաւ ժողովին, առջի օր, չեշտած էր, թէ քրիւղի նուազ բարձր գին մը պատճառ կրնայ դառնալ, որ տնտեսական վերականգնում մը արձանագրուի ամբողջ աշխարհի մէջ :

ՄԱՒՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ուժերը օրերէ ի վեր կը փորձեն գրաւել Լա Կուեռա քաղաքը, սպանական Սահարայի Բ· մեծ քաղաքը, որու տէր դարձած է Փոլիզարիօ Ազատագրական Ճակատը : Այս վերջինը սպանական Սահարայի անկախութիւնը կը պահանջէ եւ դէմ է, որ չորսը երկուքի բաժնուելով մէկ մասը անցնի Մարոքի, իսկ մնաց մասը Մաւրիտանիոյ դերիչխանութեան տակ : Փոլիզարիոյի զօրավիզ կը կենայ Ալժերիա :

ՎՐԻՊԱԿ

Լիբանահայ ադէտեալներու Բ· ցանկին մէջ՝ նախորդ ցանկի (տես «Ցառաջ» Դեկտ· 10) գումարը պէտք է ըլլայ 57·500 եւ ոչ՝ 57·930 որ Բ· ցանկի գումար է : Ընդհ· գումարը չի փոխուիր :

ԲԱՑ ԵՍ ԻՄ ԴԵՑԱՐԱՆ...

(ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՈՒՐԻՇ ՊԱՏՄԱԳՐԻՑ)

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ

10 - 14 ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

(ԿԱՌՈՒՑՈՂ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐ,

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ)

Ա. ԲԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՎԵՐԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԿԱՆ

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՎԵՐԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԿԱՆ

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ԿՈՂՄՆՈՐԴ ՎԱՀԱՆ

ԲՈՒՀԱՎԱՐ ՕՏԵՐԸ

ՎԱՀԱՆ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Ե.

Վաղ, 30 Նոյեմբեր 1910

— Հաւատո՛ք, որ ձեր որոշումը եւ նախընտրութիւնը միայն իմ անձին համար չեն, այլ ամբողջ ընտանիքիս համար, որ ինձ պէս ուրախ է ձեր ընտրութեան համար։ Մենք ամենքս ալ գիտենք, որ դուք միայն ձեր անձին համար չէիք ուզում ապրել, այլ ուզում էիք ապրել ձեր ընտանիքի, ձեր ազգի եւ ձեր հայրենիքի համար։ Ես ձեզ ասում եմ, որ ձեր որոշումը ինձ համար ամենամեծ ուրախութիւնն է։

Տիգրան ոտքի կանգնեց եւ ուզեց դուրս գալ, բայց Վահանը նրան ետ կանչեց։

— Նստեցէք, ես ձեզ հետ շատ բան ունեմ խօսելու։

Տիգրանը նստեց։

— Ես ձեզ հետ պիտի խօսեմ ոչ թէ իբրեւ ապագայ պատգամաւորի հետ, այլ իբրեւ ընկերոջ հետ։ Ես ձեզ ասելիք ունեմ, որ ինձ համար շատ կարեւոր է

Օրիորդ Շուշանիկ Տէօլէկեան, Պ. Պ. Կարօ եւ Յակոբ Երանեան, այրի Տիկին Զարուհի Երանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Աննա Երանեան եւ զաւակները, Տիկին Ռընէ Ռեյնիէ, Տէր եւ Տիկին Ռոպէռ Ռեյնիէ, Պ. Հ. Պաղտասարեան եւ համայն բարեկամները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, սանին եւ ազգականին՝

ԿԱՐՊԻՍ ՏԷՕԼԷԿԵԱՆԻ
(Պարտիզակցի)

յանկարծական մահը որ պատահեցաւ Դեկտ. 12ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ Դեկտ. 19ին, ժամը 14.15ին Պանեոյի Սէն-Հերմէլանա եկեղեցին ուր կէս մարմինը կը փոխադրուի Պանեէօ - Քոմիւնալ գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Հաղորդ. միջոց.— *Փորտ տ'Օռլէանէն 128 թիւ օթոպուսը առնել եւ իջնել Փլաս Տանփիէռ։*

ՏՕՆԱԾՈՒՌ

կազմակերպուած

ԷՍԱՆԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ԿՈՂՄԷ

Դեկտ. 24, ժամը 21էն միչեւ առաւօտ Բարեգործականի սրահներուն մէջ, 118 Ռիւ տը Ռուբսել

(Մեթրօ՝ Ռուբսել)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ՔՈԹԻԶՈՆ

առհասարակ մթնոլորտ՝ կիթառներու հնչիւններով, զանազան անակնկալներ, խաղեր։

կաղանդի աւանդական ճաշատեսակ

ՄՈՒՏՔ 30 ՖՐ.

Սեղանները ապահովել հեռախօսելով 842-08-57 ամէն օր ժամը 18էն վերջ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Վերժին Կէօվճիեանի մահուան տխուր առթիւ, Տիկին Պէօրեկեան 100 Ֆր. կը նուիրէ Լիբանանի աղէտեալներուն։ (Տոանալ «Յառաջ»էն)։

Դեկտեմբեր 20 Դեկտեմբեր 20

ՏՕՆԱԾՈՒԸ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
(կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի)

ԿԷՍՕՐԻԱՆ ՃԱՇ ՊԻՖԷ

Գեղարուեստական յայտագիր
իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն վարժարանի երգչախումբը, Թատերախումբն ու պարախումբը։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Մշակոյթի Տունը։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— կեդր. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր չբաղձանի բոլոր ընկերները կիրակի Դեկտ. 21, ժամը 15ին, Ա.հարոնեան ակումբը։ Ներկայ կ'ըլլան կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։

×

ՎԻԵՆ.— Հ. Յ. Դ. Ան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր-ընկերուհիները Շաբաթ Դեկտ. 20, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Գ. Իփէքեան ակումբը։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ. ժողովը կիրակի (Դեկտեմբեր 21) ժամը 15ին, դպրոցի սրահը։ Օրակարգ՝ զեկուցում Շրջ. ժողովի մասին, մասնաճիւղի գործունէութեան եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերներուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

L'ARCHE DE NOE

42, RUE DESCARTES, 75005 PARIS - Tél 326 31 37

Venez Déjeuner

Venez Diner

OU MIEUX

Après le théâtre

Venez Souper

DES SPECIALITES ARMENIENNES
UN AIR DE FLAMENCO

MENU SPÉCIAL POUR RÉVEILLONS

BONNE AMBIANCE

180 Fr., champagne compris

×

Vous trouverez tous les produits orientaux à des prix imbattables chez

CHIRAG

PRIX SPÉCIAUX POUR LES FÊTES

Entièrement rénové

26 Rue de Trévise — 75009 Paris — Téléphone 770-38-63

Livraison à domicile à partir de 150 Fe

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

ԵՒ

ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

1926 — ԿԻՍԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ — 1976

Կը շնորհաւորէ իր յարգոյ բարեկամ եւ յաճախորդներուն Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը, եւ այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ, այս տարի եւս ճոխ պատուհաններու, միրգերու, անուշեղէններու եւ ըմպելիներու այլազան տեսակներով պատրաստ է սպասարկելու եւ զարդարելու իրենց Ամանորի սեղանները։

ՀԱՍՑԷ.—

N. NIGOGHOSSIAN

121, Ave. Henri-Barbusse — 95400 — ARNOUVILLE-LES-GONESSE
Tél. : 985-04-46

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Ամերիկահայ ծանօթ դաշնակահարուհի՝
ԼԻԻՍԻ ԻՇԽԱՆԵԱՆ
կը նուագէ այս Շաբաթ, Դեկտ. 20, ժամը 23.30ին հեռատեսիլի Անթէն 2 կայանէն (կերշուին, Տէլօժոյօ եւ Խաչատրեան)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Հայ ուսանողական տունը կը հրաւիրէ բոլոր երիտասարդ - երիտասարդուհիները հաճելի ժամանցի մը Դեկտ. 20, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն սկսեալ

Maison Arménienne Marie-Nubar
57, Bld. Jourdan — Paris (14e)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

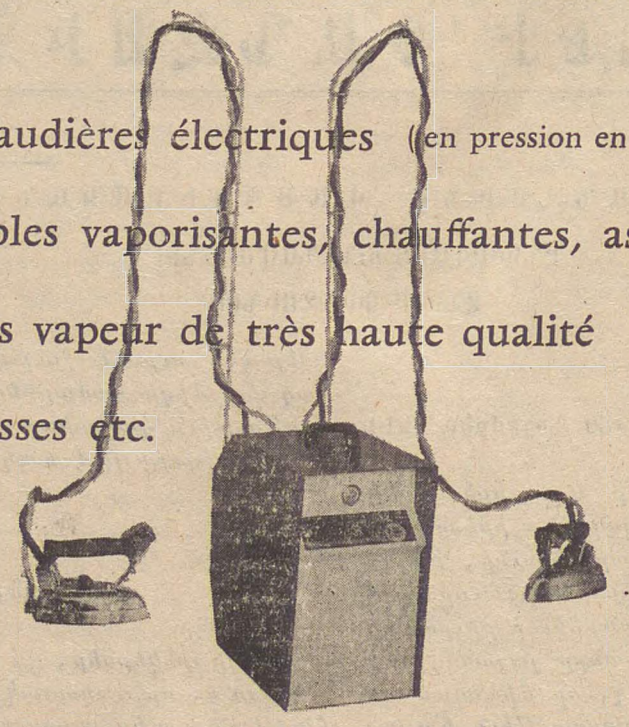
Մանուկներու օրը, նախաձեռնութեամբ Լիոնի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին, Դեկտ. 21 կիրակի ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահէն, 295 Ռիւ Պուալօ։

Երգ, արտասանութիւն եւ պար տեղւոյն դպրոցի աշակերտներուն կողմէ եւ կաղանդ պապան իր նուէրներով։

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL

Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. APPREX 61 rue de Chabrol 75010 Paris
téléphone : 770. 70.89 — 824. 68.26 — 523. 23.04

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՆՈՐ ՀԱՅԱՐԱՆ ՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ

"Chez Perrette"

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e
Tél. 770 85 81

Ֆրանսական խնամուած աւանդական ճաշեր նաեւ հայկ. ապրանքներ
— Տաք մթնոլորտ —
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ, ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷՆ
Անգամ մը այցելեցէք, գոհ պիտի մնաք

ՇԱԲԱԹ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
20
SAMEDI
20 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·469

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.469

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՃՈՄՊԼԱԹ ՖՐԱՆՃԻԷԻ ՀՐԱԺԱՐՈՒՄԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

— o —

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ ԻՐ ԴՌՆԵՐԸ ԿԸ ՓԱԿԷ

Առջի օրուան բախումներէն, կրկին մօտ երեսուն հոգի մեռած է եւ ինչպէս դրած էինք, ամէնէն ծանր բախումները տեղի ունեցած են Տրիպոլիս, ուր «Զղրըթայի ընտանիքներու համախմբումը» (քրիստոնեայ մարոնի) յայտարարած է որ Զղրըթայի ուժերը ստիպուած եղած են «մաքրել շրջանը» եւ վռնտած են «բոլոր օտարականները»։

Կամալ Ճոմպլաթ, որ պարագլուխն է լիբանանեան ձախին Զորեքշաբթի օր նախագահ Ֆրանճիէի հրաժարումը պահանջած է։

Ֆրանս – Սուտափ մէջ, կապրիէլ Տատօ ողբերգական պատկեր մը կը պարզէ Պէյրութի։ 8000է աւելի մեռեալ, 25·000 վիրաւոր (երեք միլիոնի հասնող բնակչութեան մը վրայ) եւ մայրաքաղաք մը որ կորնցուցած է իր բնակչութեան կէսը։ Եւրոպայէն զատ, Դամասկոս (25·000 Լիբանանցի), Գահիրէ 15·000), դեռ Ցունաստան, Քուէյթ, ուր կը սպասեն լաւագոյն օրերու հայրենիք վերադառնալու համար եւ ծայրէն սկսելու իրենց փճացած գործերը։ Նախ եւ առաջ ճաշփոնիք որ ամէնէն վերջը կը տեղաւորուէին Պէյրութի չուկան, առաջինները եղած են քաշուելու, ամերիկացի, վերման, զուիցերացի եւ սքանտինաւ նոյնը ըրած են։ Դեկտ· 31ին ամերիկեան Համալսարանը, որ մօտ հարիւր տարեկան է, իր դուռները կը փակէ։ Բժշկութեան Ֆրանսական Ճաքիւթէն, Օթէլ–Տիէօ որ Ֆրանսի եւ Գրականութեան Բարձրագոյն Վարժարանի միջեւ կռիւները սաստիկ եղած են։ Ֆրանքեւլիբանանեան Լիսէն որ 2000 աշակերտ ունէր, այսօր դռնապանի մը ձեռքը մնացած է։ Տնտեսական ամբողջ զօտին — 27 գործատուն, 3622 առեւտրական հաստատութիւններ, փճացած գործազրկութեան դատապարտած են հարիւր հազարաւոր աշխատաւորներ։ Պանդոկներու եւ ճաշարաններու փակուիլն ալ աշխատանքէ զրկած է 16 հազար պաշտօնեայ։

Հասկանալի է որ զերմանական Լուփթանզա օդանաւային ընկերութիւնը դադրեցնէ իր թռիչքները դէպի Պէյրութ եւ եթէ ուրիշներ ալ հետեւին, Լիբանանը բոլորովին կը կղզիանայ։

× Ֆալանժներու պարագլուխը՝ Ճէմայէլ յայտարարած է թէ տրամադիր է Արաֆաթին հանդիպելու, չեշտելով հանդէպ թէ «400 հազար Պաղեստինցիներ ունինք որոնք չհամագործեցին Լիբանանի ընծայած հիւրասիրութիւնը։ Պէտք է որ Լիբանանը իր տան մէջ իր տերն ըլլայ»։

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՅՈՅՑԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

— o —

ԴՈՐՇԱԴՈՒՆԵՐԸ ՇԱՏ ԶԳԱԼԻ ԶԷՒՆ

Հինգշաբթի օր Զախի զանազան հատանքներ մէկ կողմէ եւ քաղերը միւս կողմէ գրաւած էին փարիզի զանազան թաղերը։ Եթէ ձախերու ցոյցերը նորութիւն չէին, նուազ սովորական բնոյթ ունէր սակայն fատրերու ցոյցը, քանի 1968էն ի վեր չէին ըրած։ Ատոնք, որ կը բողոքէին էնվալիտի հրապարակը, դժգոհ են որ Ելմտական նախարարը Ընկերային Ապահովութեան բացը գոցելու համար, ուրիշ ելք չէ գտած քան մասնակի ապահովանախիկոմը սակերու։

Շուրջ վեց հազարէն եօթը հազար քաղեր հաւաքուած էին եւ անդադար վարդոգոյն, կապոյտ կամ նարնջագոյն թռուցիկներ կը նետուէին, ուր բողոքողները իրենց պահանջները կը յայտնէին։ Ընդհ· Համագործակցութեան նախագահը ձաղկեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը որու տեւական զոհն է «չրջապատող պաշտօնէութիւնը» (fատր)։ Վերջերս մանաւանդ՝ ձերբակալութիւններ աշխատանքի արկածներու ատեն, արգելափակումներ գործադուլներու ատեն բանուորներու կողմէ, եւն·, եւն·, այլեւս չատ եկած են։

Անդին ձախն էր, կամ աւելի ճիշդ ձախերը, որովհետեւ թէ՛ մասնակցողներու եւ թէ նպատակներու զանազանութիւն կար։ Պասթիլիէն Ռեփիւպլիք, երեք տողանցքներ եղան փորձելով ցոյց տալ միացեալ ճակատ մը։ Մէկ թափօրին կը լուսին էին՝ Ֆրանսուա Միթերան, Ժորժ Սեգի, Խոմոն Մէռ, Ռոլան Լըռուա, Ռոպէր Ֆաւր բայց ասոնց եռին եղող ցուցարարները իրենց նշանախօսքերուն մէջ չունէին ոչ մէկ ակնարկ բանակին։ Ընդհանուր խօսքերն էին «Փոնիա՛, ֆաշիստ», «Փոնիա, հրաժարում», եւայլն, եւայլն։ Անդին Սէ· Էֆ· Տէ· Թէ·ի անդամները ուրիշ հոգեր ունէին եւ կը ծանրային առաւելաբար բանակին վրայ «Սենտիքուլ ազատութիւն գործատան եւ բանակի մէջ», «Ազատ արձակեցէք մեր ընկերները» եւայլն, եւայլն։ Ատոնց արձագանգ կը հանդիսանային նաեւ Փէ· Էս· Իւ·ն եւ ծայրայեղ ձախը։

Ուրեմն ընդհանուր տպաւորութիւնը այն էր որ երեք տողանցքներ կային — մէկը՝ հասարակաց ծրագրի Ձախը իր եռին ունենալով Սէ· ժէ· Թէ·ն, Սէ· Էֆ· Տէ· Թէ·ն, իրեն հետ ունենալով Ազգ· Կրթութեան Դաշնակցութիւնը եւ վեր – Ջապէս՝ ծայրայեղ ձախը։

Փոքր միջադէպեր պատահած են, առանց հետեւանքի։

Քանի մը տողով

ՀԱՒԱՆԱՑԻ մէջ բացումը կատարուեցաւ Փուպայի Համայնավար կուսակցութեան առաջին համագումարին։ Ժողովին պիտի վաւերացուի երկրին Սահմանադրութիւնը եւ առաջին հնգամեայ ծրագիրը։ Ութսուն երկիրներէ Համայնավար կուսակցութիւններու պատուիրակութիւններ կը մասնակցին համագումարին։

ԻՒՆԵՍԿՈՅԻ « Տեղեկատուութեան միջոցներու օգտագործման » մասնագէտներու խորհրդաժողովէն հեռացան 12 երկիրներ, որովհետեւ, արաբ երկիրներու եւ խորհրդային ճակատի պնդումով, բանաձեւին մէջ մտած է Ազգաժողովին Նոյեմբեր 10ի բանաձեւը, որով Սիոնականութիւնը կը դատապարտուի իբրեւ ցեղապաշտական երեւոյթ։ Խորհրդաժողովին իբրեւ բողոքի արտայայտութիւն հեռացող երկիրներն են՝ Մ· Նահանգները, Իսրայէլ, Քանատա, Աւստրալիա եւ Հասարակաց Շուկայի ութ երկիրները (ինչերօրդը՝ Լիւքսէնպուրկ չէր մասնակցեր խորհրդաժողովին)։

ՍԷՆ ՊՐԻՒՕՑԻ Աբդարութեան Պալատը հրոյ ճարակ եղած է Հինգշաբթիէն Ուրբաթ լուսնալիք գիշերը։ Կը կարծուի, որ ոճրային արարք մըն է։

ՄՈՋԱՄՊԻՔԻ մայրաքաղաքին Լորենսօ Մարքէսի մէջ զինուորական ըմբոստութեան մը առաջքն առնուած է։ Ըմբոստներէն մէկը մեռած եւ ուրիշներ վիրաւորուած են։ Նորանկախ Մոզամպիքի բանակը կը բաղկանայ 10·000 զինուորէ, որոնք նախկին արձակապէններ են։ Նախագահը՝ Սամօրա Մաշէլ, բանակին եւ պետական անճնակազմին մէջ մաքրագործումներ կը կատարէր՝ պայքարելու համար կաշառակերութեան դէմ։ Ըմբոստները դժգոհներ են, ըստ դէտերու։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ իր հինգերորդ արուեստական արբանեակը արձակեց յաջողութեամբ։ Չինացիները այս տարուան ընթացքին երեք արուեստական արբանեակներ արձակեցին։

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄԻ Ինտոնեզիոյ հիւպատոսարանը միշտ պաշարուած կը մնայ։ Հարաւ· մոլուքցի ահաբեկիչները երկու չաբաթէ ի վեր 25 պատանդներով հիւպատոսարանը կը գտնուին եւ կը մերժեն յանձնուիլ։

ԵԳԻՊՏՈՍ առեւտրական պայմանագիր մը կնքեց Մ· Նահանգներու հետ։ Այս վերջինը 100 միլիոն տոլարի վարկ կը յատկացնէ գիւղատնտեսական եւ ճարտարուեստական ծրագիրներու իրագործման համար։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը վեց ամսուան համար արգիլեց, որ Քոնքորտ օդանաւը որեւէ էջք կատարէ ամերիկեան օդակայանները, ի բաց առեալ Ուաշինկթընի օդակայանէն։

ՄՈՍԿՈՒԱ տրամադիր է քննութեան առնելու Մ· Նահանգներու եւ Ատլանտեան Ուխտի ապագինման նոր առաջարկը։ Մ· Նահանգները, համաձայն առաջարկին, պատրաստ են 1200 հիւլէական ռումբեր հեռացնելու Արեւմտ· Եւրոպայէն։ Փոխարէն՝ Մոսկուա պիտք է 1700 հրթռայլ քաշէ Արեւելեան Եւրոպայէն։ Ուաշինկթընը 29·000 զինուոր ալ կը հեռացնէ, եթէ Խորհ· Միութիւնը 68·000 զինուոր պարպէ Արեւելեան Եւրոպայէն։

ԿՐԻՕՆԼԻՆՏ, որ 50·000 բնակիչ ունի եւ որուն աւելի քան կէսը 15էն վար է, 34 միլիոն չիշ գարեջուր եւ 345·000 լիթր գինի սպառած է այս տարի։

ՎԵՆԵԶՈՒԵԼԱ մերժեց դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատել Պաղեստինի Ազատագրութեան Կազմակերպութեան հետ։ Առաջարկը եկած էր այս վերջինէն։

ԱՆԳԼԻԱ վերահաստատեց դիւանագիտական յարաբերութիւնը Ուկանտայի հետ։ Երկու երկիրներու յարաբերութիւնները խթարուած էին 1972ին, երբ Ուկանտայի նախագահը երկրէն արտաքսեց կէս միլիոն ասիացիներ, որոնցմէ շուրջ 30·000 անգլիական անցագիր ունէր։ Այս վերջիններուն մեծ մասը Անգլիա հաստատուեցաւ։

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՑ ուժերը արեւելեան Թիմորի մէջ առժամեայ կառավարութիւն մը հաստատեցին։ Քաղաքական շրջանակներու համոզումով ասիկա նախաքայլն է կղզիին այդ մասին կցումին՝ Ինտոնեզիոյ։

ԱԼՄԵՐԱՑԻ զօրանոցին մէջ վեց սպանցի զինուոր մեռաւ, եօթը զինուոր ալ ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ ռումբի պայթումի մը հետեւանքով։

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ բանաստեղծուհի Նատալիա Գորբանեվսկայա, 39 տարեկան, իր երկու զաւակներուն հետ վիէննա ժամանեց, արտօնութիւն ստացած ըլլալով հետեւանելու Խորհ· Միութենէն։ Երկու տարի հոգեբուժարանի մը մէջ բանտարկուած էր, որովհետեւ բողոքած էր խորհրդային ուժերու Չեխոսլովաքիա բռնի մուտքին դէմ։

ԱՆԿՈԼԱՑԻ մէջ կռիւները կը շարունակուին ներքին հակամարտ ուժերու միջեւ։ Անկոլայի ժողովրդական ազատագրութեան շարժումը, որուն գլխաւոր եւ ռազմամթերքով զօրավիգ կը կենայ Մոսկուա, չորս Հարաւ· Աֆրիկէի զինուոր դերի բռնած են։ Հակառակորդ ճակատն ալ կ'ամբաստանէ, թէ 2000 Քուպացիներ կը կռուին համայնավարասէր ուժերու կողքին։

h ևպաս Ս. ՂԱԶԱՐԻ

Բ· ՅԱՆԿ

Որբերեան ընտանիք	1·000
Գր· Ադամեան	1·000
Տէր եւ Տիկին Զօհրապ Մուրատեան	500
Անահիտ Դարբինեան	300
Օննիկ Նաշալեան	300
Բարգէն Պօտոսեան	200
Կապ· Խաչի Պանեէոյի մասնաճիւղ	200
Աւետիս Սրապեան	100
Տիկին Է· Այվազեան	100
Ֆ· Ա·	100
Տէր եւ Տիկ· Թաթուլ Ինճէեան,	100
Պ· Հ· Պաղտասարեան	50
Գումար	3·950
Նախկին գումար	28·000
Ընդհանուր գումար	31·950

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԻ ՓԱՓԱԽՈՒԹԻՒՆ

«Սով· Հայաստան» օրաթերթը Դեկտեմբեր 13ի թիւով Ա· էջին վրայ հրապարակած է Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան հետեւեալ « Հրամանագիրը »։

«Հայկական ՍՍՀ Գերագոյն Սովետի նախագահութիւնը որոշում·է·

«Ընկ· Համլետ Գարեգինի Նաւասարդեանին նշանակել գիւղատնտեսական տեխնիկայի, պահեստամասերի, հանքայինի պարարտանիւթերի եւ նիւթատեխնիկական այլ միջոցների վաճառման, կոլտնտեսութիւններում ու սովխոզներում մեքենաների նորոգման եւ օգտագործման կազմակերպման՝ Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների սովետի հանրապետական միաւորման (Հայգիւղտնտեխնիկա) նախագահ»։

Օրաթերթին նոյն թիւին չորրորդ էջին վրայ «Խրոնիկա» խորագրին տակ հաղորդուած է, թէ վերոյիշեալ մարմնին նախկին նախագահը՝ Ստեփան Յովհաննէսի Աւանեան «ազատած» է նախագահի պաշտօնէն «այլ աշխատանքի անցնելու կապակցութեամբ»։

ԽՄԲ·— Ստեփան Աւանեան 1974 Դեկտեմբեր 8ին փոխարինած էր Յոզակ Խաչատրեանը, որ պաշտօնազրկուած ու կեդր· կոմիտէի կազմէն դուրս հանուած էր։

Ս. ՂԱԶԱՐ, ՍԻՐԵԼԻՍ

(ՏՊԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀՐԴԵՀԷՆ ԵՏՔ)

Ա.

Այդ կղզին սկիզբ մըն է թերեւս, զոր Աստուած լեցուցած է ամբրոսիայով, աշխարհին հաղորդելու համար բանաստեղծութեամբ եւ երաժշտութեամբ թրթռուն ժողովուրդի մը արթշռանքին խորհուրդը:

Ցամաքի այդ կտորը կը կոչուի Մեծն Մխիթարի կղզի:

Շ. Ն.

Որքան տխուր է Վենետիկը, ձմեռը: Սաւանի գոյն երկինք մը զիս կը դիմաւորէ Շաբաթ օր, երբ երեկոն դեռ բոլորովին չէ իջած: Մարքօ-Փօլօ օդակայանը ամայի է, Դեկտեմբերի այս ցուրտ ժամերուն: Թափօտա մթնոլորտ մը զիս կը շրջապատէ: Ես ալ տխուր եմ: Մոթոսքաֆոյի վարորդը զարմացած կը նայի այս անսպասելի յաճախորդին, որ իբրեն կուտայ տարօրինակ հասցէ մը՝ Սան Լազառօ Իզոլա տէլի Առմէնի: Գուցէ կը մտածէ «Ի՞նչ գործ ունի հոս այս առանձին կինը, որ ելեր վանքի մը հասցէն կուտայ իբրեւ ուղղութիւն»: Ճիշտ է, ի՞նչ գործ ունի:

Արագօրէն ճամբայ կ'ելլէ: Իրիկունը կը սկսի իջնել, ուշ մնացած եմ, մշուշոտ էր իտալական երկինքը ու օդանաւային յապաղումները իրարու յաջորդեցին: Բայց վերջապէս հասայ:

Դժուար է Վենետիկ երթալ ձմրան այս օրերուն, երբ տրամադրելի ժամանակը կարճ է ու հարկ է ապաւինիլ օդանաւերու: Նախ՝ Միլան, ապա միայն Վենետիկ ու դեռ կայ երկինքներու քմահաճ տրամադրութիւնը: Կը բաւէ որ մշուշը վարագուրէ Միլանը, որ ամէն ինչ տակն ու վրայ ըլլայ: Այդպէս ալ եղաւ, ու հասայ չնախատեսուած օդակայան մը, հին ու անհրապոյր, ուր մնացի չորս ժամ, գիտնալու համար թէ ե՞րբ եւ ո՞ւրկէ պիտի մեկնի վենետիկ դացող օդանաւը:

×

Մալիճնա: Միլանոյի այս անբաղձալի օդակայանը սպասումի անախորժ վայր մըն է:

Սպասեցի երկար, համբերութեամբ, ականջս աղջկան մը ձայնին, որ պիտի ըսէր «Փարքէնցա փեռ Վենեցիա, ուշիքա՜...»: Ըսաւ, երկա՜ր, երկա՜ր ժամեր: Ճամբորդներ տարաւ Հոմ, ճամբորդներ տարաւ Պուէնոս – Այրէս, ճամբորդներ տարաւ Պրիւսէլ եւ դեռ ուրիշներ՝ «Փարքէնցա փեռ Լոնտրա, ուշիքա տօտիչի», «Փարքէնցա փեռ. Ճենեվրա, ուշիքա սէյ», ու ես մնացի անծանօթ ամբոխի մը մէջ, կողք կողքի նստած մարդոց հետ, որոնցմէ սակայն շատ հեռու էի, ու աւելի կը հեռանայի վայրկեանէ վայրկեան, երբ մտածում – ներս զիս ետ կը տանէին, շատ ետ:

Տարիները անցած էին: Շուտ, շուտ, աճապարանքով ու երիտասարդութիւնս յանկարծ եղած էր՝ անցեալ: Այո՛, երէկ էր: Ո՛չ, հապա քիչ առաջ էր: 1947, Հոկտեմբեր, «Բազմավէպ»ի հարիւրամեակին կ'երթայի, Վենետիկ: Գաղթականի անցագրերը Տէր-Յակոբեանի, Նալպանտեանի ու Զօպանեանի պատճառ եղած էին որ չարժանանայի իտալական վիզայի, ու ինձի կը վիճակուէր փարիզեան «պատգամաւոր»ի դեր մը, զոր ձեռնհասութիւնը չունէի տանելու:

Հայկական դիպուածով ծնած Փարիզ, դեռ նոր չրջանառութիւն Ֆրանսական վարժարանէ, միտքս խճողած էին Տէքարթ, Ռասին, Մալարմէ, Վալերի, Էլիւառ ու հազիւ անուններ էին Ալիչան, Բագրատունի, Վարուժան, Զալիկեան: Սիրտիս աւելի կը խօսէր Վերլէնի անձրեւը քան Մեծարենցի երկունքը ու Վենետիկ երթալը ուրիշ բան չէր քան հաճելի ճամբորդութեան մը հեռանկարը: Երիտասարդ էի ու անհոգ, հայր ունէի, պատրիկ կը սիրէի ու Իտալիան կը քաշէր զիս:

«Փարքէնցա փեռ Փարիճի, ուշիքա ինքերնացիոնէ ֆուաքրօ», ո՛չ, այս մէկին ալ ինձի համար չէ, դեռ լուր չկայ Վենետիկի օդանաւէն:

Երբ առաջին անգամ, 1947ի այդ աշնան գեղեցիկ օրը, ոտքս դրի Ս. Ղազար, ցնցումը մեծ եղաւ: Եւ ինչո՞ւ չխոստովանիլ թէ Հայու իմ առաջին ապրումս Ս. Ղազարը տուած է ինծի: Ու այդպէս ալ մնացած է տասնեակ տարիներ ետք, երբ այլեւս երիտասարդութիւնս անցեալ է, անհոգ չեմ ու հայր չունիմ, ու նոյնքան կը զգամ Մեծարենցի հիւղը որքան Վերլէնի ջուխտակին երկար հեծկլտանքները:

Երէկ էր: Ո՛չ, քիչ առաջ էր, Ուլուհաճեան Աբրահօր անոյշ ժպիտը ինծի «Բարի՛ եկար» կ'ըսէր, Հայր Վահանի ջերմ ընդունելութիւնը զիս կը քաշէր ու Հայր Ղեւոնդ Տայեանը կը սկսէր պատրաստել վանքը:

Կը մտնէինք եկեղեցին, մութ ու տպաւորիչ, գեղեցիկ խորանով: Աջին՝ աւանդատունը, լեցուն ճոխութեամբ, չուքառներ թանկագին, սկիհներ, քշոցներ, խորանի ծածկոցներ: Ամէն մէկ չուքհառն իր պատմութիւնն ունէր, նման իր ժողովուրդին պատմութեան, ամէն մէկ աւետարան իր աղօթքն ունէր ըսելիք: Շուրջ՝ պատառոններ, որմնանկարներ մեծ վարպետներէ ու ես ապշած, մտիկ կ'ընէի Հայր Ղեւոնդը: Կը շարունակէինք այցելութիւնը: Կը հասնէինք Մխիթար Աբրահօր գրադարանը ու հին ձեռագրատունը, ճիշդ վրան աւանդատան, ու ես հիացած, կը զգայի ամբողջ ժողովուրդի մը ոգիականը ու պարզ վանականի մը՝ Մեծն Մխիթարի հանճարը: Հազարաւոր ձեռագրեր, թանկագին մատեաններ, նախատիպեր, եպիսկոպական հազուագիւտ մոմիա մը 3500 տարուան: Եւ ինչէ՛ր: Անգլիացի բանաստեղծը եկեր էր հոս, հայերէն սորվելու, դարերու ընթացքին հաչակաւոր ու անհաչակ այցելուներ իրարու յաջորդեր էին ու բոլորն ալ զարմացեր՝ փոքրիկ ժողովուրդի մը այս մեծ դանձին:

Ես ալ տեսայ ու լուռ հիացայ: Հպարտութեամբ լեցուեցայ ու երբեք չմոռցայ ինչ որ Ս. Ղազարը տուաւ ինծի, այդ անհոգ ու անտարբեր աղջկան, տարիներ առաջ, աշնան պարզ օր մը:

×

«Փարքէնցա փեռ Վենեցիա, ուշիքա թրետիչի»: Վերջապէ՛ս, կարգը եկած է Վենետիկի օդանաւին: Կը մեկնինք ու երբ կէս ժամ ետք, կը հասնիմ Վենետիկ, օրը սկսած է «մնաք բարով» ըսել:

×

Մոթոսքաֆոն կ'անցնի Վենետիկի յատկամուրջներուն տակէն: Մեր չուրջը պարապ է: Կ'երթամ Ս. Ղազար, բայց ուրախութիւն չկայ սրտիս մէջ, հրդեհ ծագած է հոն, աւեր գործած, իտալացի լրագրողները փութացած են կղզին հայոց ու ես ալ լրագրող եմ, եւ աւելին՝ Հայ:

Վանքին մեղմ լոյսերը հեռուէն կը սկսին երեւնալ, մութ է այլեւս երբ կը հասնիմ կղզի:

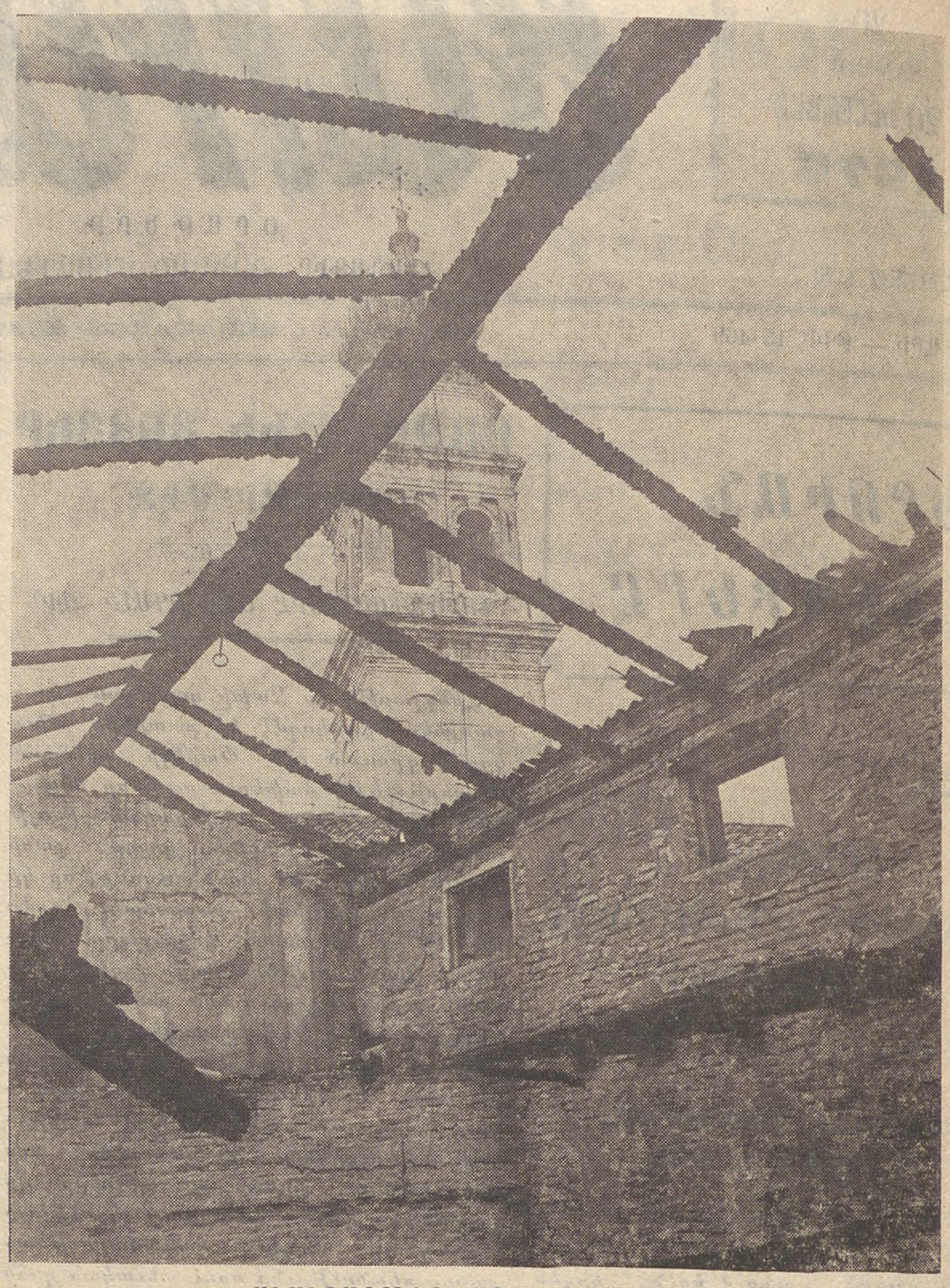
Հոն են արդէն Միլանի հայ գաղութի անդամներ՝ Օննիկ Մանուկեան, Հրանդ Բամպակեան, Տոքթ. Տօնապետեան, Տոքթ. Մ. Խանպէկեան: Աբրահօր աչքերուն մէջ դեռ կը կարծեմ տեսնել բոցերու սարսափը, Հայր Սերովբէն յանկարծ ծերացած կը թուի ինծի, հաւանաբար աղէտին այդ դիչերը ծերացաւ, ու Հայր Վահանը կը մտահոգուի որ տաք բան մը խմեմ: Բայց բոլորին, բայց բոլորիս դէմքին վրայ կայ անսահման տխրութիւն մը, սպաւորներու կը նմանինք:

Ուշ է արդէն, կարելի չէ բան մը տեսնել ու կը վերադառնամ Վենետիկ: Յաջորդ առաւօն, կիրակի է, կանուխ կուգամ ու կը տեսնեմ այրած կղզիս:

×

Վենետիկի ձմրան այս դիչերը պաղ է: Սան-Մարքոյի հրապարակը պարապ է, անցորդ չկայ: Մեղրալուսնի այս քաղաքը այրի է կարծես: Առանձնութեան քաղաք չէ Վենետիկը, ու ես առանձին եմ, այս դիչերը, կորսուած անցորդ մը, քնարելու պատրաստ քաղաքի մը մէջ, որ սիրահարած ամուլներու կարօտն ունի: Ինք ալ առանձին մնացած է: Կամուրջներուն տակ սեւ ջուրերը կը սկսին մրափել: Ու ես կը սպասեմ առաւօտին, որ զիս Ս. Ղազար պիտի տանի:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱԻԱՆԴԱՏՈՒՆԸ, ԱՌԱՆՑ ՏԱՆԻՔԻ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ, ՀՐԴԵՀԷՆ ԵՏՔ

ԿԱՐԻՔ ՉՔԱՑԱՆՔ ՎՂՎՀԱՑՈՂ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

ՎՂՋՈՒՆՈՒՂ ՂՈՒԿՈՒՅՆԵՂԿՈՒՆ

ԿՈՒՅՐ ՓՈՂՈՑՈՎ ՎՂՎՀԱՑՈՂ

ԲՈՒՅՐ ՕՏԵՐՔ

ԴՈՑԵՏ ՎԱԴՈՒՓՈՒՐ

Ուշագնաց ԲԱՆՁ

ՂՈՒՄԱՅՈՒՄՆ ԳԼՈՒԽՈՎ

— ՕՐԱԹԵՐ —

(Ի. Եր. վերջ)

Մաղաքական ասպարեզի վրա նաեւ ներկայ ժամանակներս մեծ շարժում կը նկատուի: Ընտրութիւնները մօտենալուն հետ՝ ամէն կողմ ընտրական ժողովներ կը գումարուին, ուր թեկնածուները կը ներկայանան ընտրողներուն եւ կը ներկայացնեն իրենց ծրագիրները: Ընտրական պայքարը ամէն տեղ սաստիկ է:

Շաւիլէն Տէր եւ Տիկին Պ. Քիւլչէհան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Քիւլչէհան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Քիւլչէհան եւ զաւակները եւ Օր. Նատին Քիւլչէհան ինչպէս նաեւ Պետիկեան եւ Կիւրինեան ընտանիքները կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ հօր, մեծ – հօր եւ ազգականին՝

ՄՈՎՍԷՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ

(92 տարեկան, Աշուշեցի)

մահը, որ պատահած է Նոյ. 24ին Տիթրոյթի մէջ (Ամերիկա):

Յուղարկաւորութիւնը եւ թաղումը տեղի ունեցած է Նոյեմբեր 29ին:

×

Այս տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Պ. Քիւլչէհան փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 25ական Ֆր. Մշակոյթի Տան եւ «Ցարա՛յ»ին:

Նոյն տխուր առթիւ Շաւիլի Հ. Ց. Դ. «Արշալոյս» խումբն եւ կապ. Խաչի ընկերը – ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն Քիւլչէհան ընտանիքին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Վերժին Կէօվճեանի մահուան առթիւ.—

Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Զաւուրօֆ եւ զաւակները Ժան–Լիւք եւ Մարի–Անժ Լրենց քրոջ եւ մօրաքրոջ յիշատակին 350 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Միհրդատ Ալթունեան իրենց սիրելի նիէսին յիշատակին 250 Ֆր., Պ. Գրիգոր Պարտիզպանեան իր ազգականին յիշատակին 100 Ֆր.:

ՁԱՇ - ԽՆՋՈՅՔ

Համախաբրեբդչական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը կը տեղեկացնէ իր կազմակերպած ճաշ – խնջոյքը, Զորեքշաբթի Դեկտ. 24, երեկոյեան ժամը 9·30էն մինչեւ առաւօտ, Փալէ տը լա Մուզար, Աւընիւ տր լա Մարն, Վալանս:

Ջերմութեամբ վերակենդանացնող «կռունկ» նուագախումբին եւ ԺԱՔ ՔՈԺԱԼ ու իր կիթառի մասնակցութեամբ:

Հարազատ Խարբերդցի եւ հաճելի մթնոլորտի մէջ:

Հայկ. ժողովրդական պարեր եւ ֆրանսական պարահանդէս:

Բոլոր հայրենակիցները հրաւիրուած են այս երեկոյթին:

Մուտք 65 ֆր.

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Արամ Աւետիսեանի եւ ընտանիքին Արամ Աւետիսեանի մահուան առթիւ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՆԵԼՕ – ԲԱՇԱՆ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը 200 Ֆր. կը նուիրէ «Ցարա՛յ»ի յիսնամեակին առթիւ:

ԱՐՔԻՕՑ.— Տիկին Քնար Կեռէն 50 Ֆր. կը նուիրէ շնորհաւորելով յիսնամեակը եւ մաղթանքներով:

ՊԱԶԻՆՎԻԼ.— Պ. Գ. Նորսիկեան 30 Ֆ.

ՇԱՒԻԼ.— Տիկին Տ. Գանթարճեան 30 Ֆրանք:

ՄԷՕՏՈՆ.— Պ. Ա. Սրապեան 30 Ֆր.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Սիրարփի Մերտինեան, զաւակներն ու թոռները, այրի Տիկին Ասրլին Պօյաճեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Ալէն Լօրան եւ զաւակները, այրի Տիկին Նուարդ Բապուճեան եւ զաւակները (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Պետրոս Մերտինեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ԲԱՐՍԵՂ ՄԵՐՏԻՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, որ պատահեցաւ Հոկտ. 14ին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Հոկտ. 17ին, Սէն–Ժերման:

ՏՈՆԱԾԱՌ

Կապոյտ Խաչի Սէն–Մօրիսի դպրոցի տոնածառը Դեկտ. 21 կէսօրէ վերջ ժամը 3էն սկսեալ Սէն–Մօրիսի Կաթողիկէ եկեղեցւոյ սրահը: Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդպապան իր ճոխ եւ զանազան նուէրներով:

Դեղարուեստական բաժին, դպրոցի աշակերտներուն կողմէ: Երգ, պար, արտասանութիւն:

ՏՈՆԱՃԱՌ

կազմակերպուած

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ԿՈՂՄԷ

Դեկտ. 24, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ Բարեգործականի սրահներուն մէջ, 118 Ռիւ տը Քուրսէլ

(Մեթրօ՝ Քուրսէլ)

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ, ՔՈՓԻՑՈՆ տոհմիկ մթնոլորտ՝ կիթառներու հնչիւններով, զանազան անակնկալներ, խաղեր:

Կաղանդի աւանդական ճաշատեսակ

ՄՈՒՏՔ 30 ՖՐ.

Սեղանները ապահովել հեռաձայն – լով 842–08–57 ամէն օր ժամը 18էն վերջ:

ԱՄԱՆՈՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

REVEILLON DU JOUR DE L'AN

31 Décembre de 21 h. à l'aube

PALAIS DE LA FOIRE

Avenue de la Marne — Valence

Organisée

par la F. R. A. Daschnakzoutiun et le Nor Séround

Soirée dansante avec un menu spécial arménien

Orchestre :

Les « ANONYMES » de Lyon

Chaude ambiance arménienne

COTILLONS

Prix d'entrée 25 Fr.,

repas compris 100 Fr.

Réservetion :

Tél. Ekmekdjian 59-02-93

Mlle Katchadjian,

38, Rue de La Belle-Image

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

deux soirées dansantes, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

NOEL

24 DECEMBRE à partir de 22 heures

avec les chanteurs guitaristes

FERDI LUDOVIC

St SYLVESTRE

31 DECEMBRE à partir de 22 heures

même ambiance et

exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

ARMÉNIE 1975 ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Départs chaque mois :

à partir 2580 F

Demandez nos brochures détaillées

Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS Sonia Coumryantz

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE Dicran Cazarian

61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19

Licence Voyages : A. 721.

Disques Vogue

Musique Religieuse

La Grande Messe Arménienne

Par les chœurs de l'Eglise Arménienne de Paris

No 451 (Transcription selon R. P. Komitas)
No 442 (Transcription selon M. Ekmalian)
No 454 Trésors de la liturgie Arménienne Volume I
No 547 Trésors de la liturgie Arménienne Volume II
(*Cantiques de Pâques, de Noël et divers*)

Musique Folklorique

No 526 Chants du Caucase et d'Arménie
No 527 Arménie
No 516 Reflets d'Arménie
No 199 Arménie Immortelle
No 517 Soirée Arménienne
No 596 Promenade en Arménie
No 182 Le Caucase
No 409 Le Tar
No 30211 Danses Arméniennes
No 30152 Chants Romantiques Arméniens
No 30240 Légendes d'Arménie

Pour chœurs, solo et orchestre
Chaque disque contenant 10 *à* 15 *morceaux*

Oeuvres Symphoniques

No 20176 Oeuvres symphoniques
No 714 Au Fil des Songes
Par l'Orchestre des Concerts Colonne
No 790 Deux Trios pour Flûtes, Clarinettes, Piano et Harpe

Direction : ARA BARTEVIAN

Disques Vogue : 14, Rue Petit Paris 75019, Tél. : 208-99-22
Prix 30 F. 30 cm. — Envoi contre remboursement

ԿԻՐԱԿԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
21
DIMANCHE
21 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.470

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.470

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՅԱՆ...

— o —

Նոր դիրքերու առաուելութիւնը ակներեւ է դաղութներու մէջ, վերջին քանի մը տարիներուն:

Հայրենակցական միութիւնները, անհատ դրօղները, մշակութային դրադէտները, բանաստեղծները եւ առհասարակ մտքի ու դրչի մարդիկ՝ յուշադրական եւ ստեղծադործական իրենց էջերով լիցած են սպարէզ, — դէպի ընթերցող հասարակութիւն:

Երեւոյթը կը մղէ մեզ հիմնական քանի մը իրողութիւններ մատնանշելու:

Հրատարակուած դործերու քանակը անհամեմատօրէն աւելի է՝ բաղդատած 1940ական եւ 1950ական թուականներուն: Աւելի քան կրկնապատիկը:

Բացորոշ է որ երէք ազդակները դեր ունին հունձքի առատութեան մէջ:

Նախ՝ տարիքն ու ժամանակը: — Հետզհետէ լուծարքի ենթարկուող հայրենակցականները, ինչպէս նաեւ իրենց ալեւոր միութիւնը ապրող դրիչներ կ'աճապարեն հետք մը ձդել. անցեալը պատմութեան փոխանցել կամ տարիներո՛ւ վաստակ մը թողուլ յետնորդներուն:

Երկրորդ՝ նիւթական բարօրութիւնը. — Յարաբերաբար 1930–1950 տասնամեակներուն, նիւթական աւելի ձեռնտու պայմաններու մէջ կ'ապրին դրող կամ դրասէր մարդիկ: Հրատարակչականներու առատութեամբ՝ տպագրական ծախքերը չատ աւելի հանդուրժելի դարձած են համեմատաբար մարդոց եկամուտներուն: Գիրք մը ունենալու, հեղինակ մը դառնալու մարդկային տրամադրութիւնը չէ տուած է աւելի քան երբեք:

Երրորդ՝ գրական մրցանակներու հաստատումը. — Գրական, բանասիրական, պատմագրական եւ առհասարակ ստեղծագործական արժէք ներկայացնող հեղինակութիւնները քաջալերելու նպատակով՝ վերջին քանի մը տարիներուն հատուցեցան գրական մրցանակներ, — Մելիտինեցի, Սերէնկիւլեան, Ուզունեան, Ալեք Մանուկեան, եւայլն:

Տասնամեակներ ամբողջ 1920–1960, երբ վաւերական դէմքեր իսկ իրենց դործերը լոյս ընծայելու նիւթական հնարաւորութիւններէն զրկուած էին, մտմտալ ու լապտերով մեկենասներ կը փնտռուէին՝ բայց գրեթէ չէին գտնուեր: Այսօր, մըրցանակաբաշխ յանձնախումբե՛րն են որ... թեկնածու կը փնտռեն յայտարարուած մրցանքներուն եւ յատկացուած նուէր – ներուն համար՝ սակայն միշտ չեն գտներ արժանաւորները:

Ամէն պարագայի, մտմտալները կը թափանցին ու հրատարակուած գործերու առատութիւնը, իր քանակական կշիռով, զարմանք կը պատճառէ դրասէր հասարակութեան:

Տարբեր հակադրութիւն մը ակնբախ դարձած է «ընթերցող հասարակութեան» մասին վրայ:

Բաղդատաբար 1930–1940ական թուականներուն՝ երբ մարդիկ աւելի տրամադիր ու ծարաւի էին ընթերցումի, գիրք եւ հանդէս կը փնտռէին կարդալու համար, նուազած է թիւը հայ ընթերցողներու: Ի հակառակին՝ աւելցած է համբանքը դիրքերու:

Հրատարակութեանց բանակական բազմապատկումը ենթադրել պէտք չէ տալ անշուշտ, որ որակի գոհացուցիչ մակարդակի մը վրայ են անոնք՝ բոլորն ալ:

Զենք ուզեր դաժան ըլլալ, մէկ չուրով լուալու համար տասնեա՛կ ու տասնեակ լոյս ընծայուող հատորները, — երբեմն աստուածաշնչական ծաւալով, չքե՛ղ տպագրութեամբ ու բարձրորակ թուղթի վրայ... Սակայն մեղանչած կ'ըլլանք իրականութեան դէմ՝ եթէ դիտել չտանք թէ հազուագիւտ են գրական արժէք կամ հրատարակութեան իրաւունքի արժանատուրքիւն ներկայացնող դործերը:

Մեր ժողովուրդի անկերպարան պատկերը գաղութէ գաղութ, բայց մանաւանդ դրական քննադատութեան բացակայութիւնը չրջաններէ չատերուն մէջ՝ համբաւակութիւն տուած է ամեմ–չամեմին հրապարակ իջնելու եւ դրող ու հեղինակ դառնալու...

Գաղութահայ իրականութեան մէջ արուեստի եւ դրականութեան նուիրուած լուրջ պարբերականներ գոյութիւն ունէին մինչեւ 1950ական թուականները, եւ առօրեայ մամուլն ալ փոյթը ցոյց կուտար հետեւելու իմացական մեր կեանքին եւ իրագործումներուն՝ առնուազն կապ դառնալու համար գրողին եւ հանրութեան միջեւ, երբեմն նաեւ արժեւորելու համար տաղանդն ու խոստումը:

Այսօր, բացի Պէյրութի «Բագին»էն, չունինք պարբերականներ կամ թերթեր՝ որոնք հակակշռելու դերի մը մէջ ուզէին ըլլալ ու մնալ, հեղինակօրէն գնահատել կամ քննադատել:

Մեր այս աղքատութիւնն ալ, բնականաբար, կ'ունենայ իր բացասական դերը տիրող ընդհանուր անհոգութեան մէջ:

×

Սեղմօրէն ներկայացուած ընդհանուր այս պատկերին մէջ՝ կ'ուզենք ընդգծել նաեւ դրական եւ ոգեւորիչ երեւոյթներու գոյութիւնը:

1) Անհետացող սերունդին տեղ՝ արժանաւոր նորերու եւ նորագոյններու փաղանգ մը իջած է ասպարէզ, մասնաւորաբար Միջին Արեւելքի մէջ (Լիբանան) ու Պոլիս:

2) Լոյս տեսնող անհատական գործերուն շարքին՝ չեն պակսիր գործեր, որոնք մնայուն արժէք են կամ, առնուազն, ապահով խոստում:

3) Կը հրատարակուին յուշադրական, դրապատմական, պատմագրական, բանասիրական եւ հասարակական – քաղաքական առումով հեղինակութիւններ՝ որոնք առաղձ ու նպատակ ըլլալու կոչուած են մօտաւոր ապագայի համար:

4) Գլխաւորաբար « Համազդային »ի նախաձեռնութեամբ հանրութեան մատչելի կը դարձուին որակաւոր ու վաւերական էմքերու հին գործերը՝ նոր տպագրութեամբ:

Թիրքը Փիրխէ (*որու Ֆրանսայի ճիւղը կը կոչուի՝ Աւետարանական Գործունէութիւն Լուսթեան Եկեղեցւոյ համար*) կազմակերպութեան կեդրոնը, թղթակիցի մը կողմէ, որու անունը գաղտնի կը պահուի եւ ապա յանձնուած Փօլ Կրավինա անուն, ծագումով Լաթվիացիի մը, որ կ'աշխատի վերոյիշեալ ընկերութեան համար:

Երբ այս փաստանկարը ցոյց տրուեցաւ, Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութիւնը անմիջապէս յայտարարեց թէ եթէ Խորհ. Միութիւնը որեւէ հերքում չընէ, այն ատեն ինք «իր խոր զարմանքը եւ ամէնէն վճռական դատապարտումը» կ'արտայայտէ: Ցաւակ է: Հին օրերը անցած են եւ արտասահմանի Համայնավար կուսակցութիւնները կարծիք ու տեսակէտ ունին: Եթէ այս առընչութեամբ Իտալիոյ կուսակցութիւնը միշտ ցոյց տըւած է իր անհատականութիւնը, աւելի զարմանալի է Ֆրանսականին համար: Բայց պէտք չէ անտեսել թէ Մառչէ ընկերվարական եւ արմատական ընկերներ ունի, յետոյ նաեւ կարեւոր է ժողովուրդին կարծիքը, ժողովուրդ մը որ պէտք է համոզուի, որ ի՛ր երկրին Համայնավար կուսակցութիւնը չի ղեկավարուիր Կրեմլինէն:

Խորհրդային պատասխանը ի վերջոյ լոյս տեսաւ յօդուածի ձեւով Պրաւդայի մէջ, ուր Վ. Ալեքսէյեւ կը գրէ թէ Ֆրանսական հեռատեսիլը այս օրերս հակահորհրդային ֆանատ մը ցոյց տուած է: Պրաւդայի համար ամէն ինչ չինծու է, կեղծ եւ հակախորհրդային գրգռութիւն (ամէն մարդ քալ գիտէ որ Խորհ. Միութեան մէջ քաղաքական բանտարկեալներու արգելակայանի հոսն իսկ չկայ եւ ամէն մարդ ազատ կարծիքը կ'արտայայտէ, չատ չատ երբեմն կրնայ խենթ նկատուիլ եւ «լիմարանոցի մէջ դարմանուիլ» կամ քիչ մը աւելի հեռու օդափոխութեան ղրկուիլ...): Ու Պրաւդա կը դատապարտէ նաեւ Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութիւնը երբ կը նկատէ որ «աւելի զարմանալի է այն իրողութիւնը որ ոմանք ընդմէջ անոնց որոնք միշտ արժանավայել պատասխան մը բերած են հակախորհրդային եւ հակահամայնավարներու դէմ հաւատք ընծայած են հակախորհրդային – ներու եւ հակահամայնավարներու դէր –

ՀԱՅՆ ԵՐԳ

Պիեղ մը չոր լաւանտի շիւղ
այլ ոչ մէկ գոյն, այլ ոչ մէկ բոյր
ձեռքերուն մէջ մեռնող աշնան,
ոչ ափսոսանք այլ ոչ մէկ լաց,
ով ցաւած է՝ արդէն լացած,
ով սիրած է՝ սիրով սորված
օրէնքը հուսկ հրաժեշտի.
այլ ոչ աւա՛ղ, ոչ երանի՛,
հին երգն է որ կը կրկնուի.
կեանքը սկիզբ ու վերջ չունի,
այլ ծաղիկներ ամէն գարնան
կը զարդարեն լեռներն Ալպեան,
մենք պահեցինք, նման աշնան,
ինչ որ կրցանք խաղել միայն
պիեղ մը չոր լաւանտի շիւղ,
պիեղ մը անոյշ սիրտ,
կարծես, արդէն իսկ, ի յիշատակ:

×

Գիրքի մը մէջ, սիրուած
ետքնուածի մը կողքին
պահուած չորցած լաւանտ
կամ սիրտ՝ ի յիշատակ,
անցեալն, օր մը, յանկարծ
վերապրելով ներկան
պիտի ըսէ մեզի. —
Ես եմ, ե՛ս եմ միայն
անսկիզբ ու անվերջ
ես որ էի՝ ու կամ,
ե՛ս՝ յաւտնեալը միակ
եւ որոնումն որ կայ,
ուրիշ ոչ մէկ երազ,
ուրիշ չկա՛յ արբայ,
ինչ գրեցին՝ գրեցի՛
խաչափայտին վրայ:

ԶՈՒԼԱԼ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԵՐԲ «ԻՄԱՆԻԹԷ» ԴԱՍ ԿՈՒՏԱՅ «ՊՐԱՒԴԱ»Ի

— o —

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԸ, ԿՈՒԼԱԿՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ՝ ՄՈՍԿՈՒԱ ԹԷ ՓԱՐԻԶ...

Բանավէճը այլեւս բացայայտ է եւ Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութիւնը այս առթիւ կը չեշտէ թէ չափահաս է ու որեւէ ձեւով հլու հպատակ չէ Մոսկուայի: Դեռ անշուշտ որոշ ժպիտ մը կրնայ յառաջ բերել Ժորժ Մառչէի առջի օրուան լեզուավրէպը երբ հեռատեսիլէն յայտարարեց. «Ֆրանսայի վերաբերող բոլոր որոշումները չեն կրնար տրուիլ այլուր քան Մոսկուա...» անմիջապէս ճշդելով թէ փարիզ կ'ուզէր ըսել ի տարկէ, եւ ոչ ոք արդէն կասկած ունեցած էր այդ մասին: Բայց այս անգամ հարցը լուրջ է: Քանի մը օր առաջ, Ֆրանսական հեռատեսիլի Ա. կայանը թէ. էֆ 1, լուրերու բաժնին մէջ կը ներկայացնէր փաստանկար մը, ամէն ապահովութիւն տալով անոր վաւերականութեան մասին: Կը տեսնէինք աշխատանքի արգելակայան մը, ուր անբաղձալի կեանք մը կը տանին քաղաքական բանտարկեալներ: Այս փաստանկարը ներկայացուած էր արդէն անգլիական հեռատեսիլէն (Պի. Պի. Սի.) եւ խորհրդային իշխանութիւնները ձայն չէին հանած: Ըստ քննուած աղբիւրնե – րուն, քաշուած է գաղտնաբար խորհրդային քաղաքացիի մը կողմէ, 1975 Օգոստոսին, Ռիկա եւ արգելակայանի վայրն ալ՝ կրուցփիլց էլիլա է: Սեպտեմբերին ֆիլմը յանձնուած է Հիլֆգաֆզիոն Մառ –

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԵՐԵՒԱՆ

Ս. ՂԱԶԱՐ, ՍԻՐԵԼԻՍ

(ՏՊԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀՐԴԵՀԷՆ ԵՏՔ)

(Բ. եւ վերջ)

Առաւօտը հասաւ: Խոնաւ առաւօտ մը: Կ'անձրեւէ Վենետիկի վրայ: Կ'երթամ կրկին դէպի կղզիս, սիրտս ծանրացած է: Ի՞նչ պիտի տեսնեմ:

Աթոռակալ վարդապետը, Հայր Սեբովբէ զիս կը դիմաւորէ ու կ'առաջնորդէ ընծայարանի մատերիմ մատուռը, ուր Աբբահայրը կը պատարագէ: Հոն միայն կարելի է պատարագել, քանի եկեղեցին քարուքանդ է: Որքա՜ն տպաւորիչ է սա փոքրիկ մատուռը, ուր ոչինչ կայ չքեղ, բայց կը զգաս թէ «Դէպի երկինք բարձրացող զաղանի ճամբայ մը ունի...»: Երկու ժառանգաւորներ կը սպասարկեն Աբբահօր: Առաջին անգամն է, որ կը լսեմ մեր պատարագը, վանական այս մերկութեան մէջ: Ոչ մէկ պատարագ զիս այսքան տպաւորած է: Պարզութիւնը միայն կը բերայ այսքան թափանցել հոգիէն ներս:

Գրաբարը երբեք այսքան յստակ չէր հասած իմ ականջներուս: Աղօթք կը ներչնչէ մթնոլորտը, աղօթք կը պարտադրեն Հայր Պօղոսի աչքերը, որ դեռ հրդեհ կը տեսնեն ու սա պատանին, որ այնքան լաւ աւետարան կը կարդայ եւ որ կրնայ վաղը Մխիթարի յաջորդն ըլլալ, երկիւղածութիւն կը ներչնչէ ինծի: Ես կ'աղօթեմ Հայր Պօղոս Իսպէնեանի հոգւոյն: Մարդը չկայ այլեւս, չտեսաւ իսկ իր հոյակապ ձեռագրատան բացումը, բայց աւելի քան երբեք օրհնեալ է իր յիշատակը: Հայ մը-չակոյթի 4000 անգնահատելի ձեռագրերու փրկութիւնը, այսօ՛ր, իր գործն է:

Պատարագէն ետք, կ'երթանք աւերակները տեսնելու: Կրակէն ետք, ջուրն ալ իր աւերը գործած է ու փրկուած հարիւրաւոր գիրքեր փռուած են ամէն կողմ, թաց լաթերու նման, որպէսզի չորնան: Ինչ որ փրկուած է կրակէն, վնասուած է՝ ջուրէն: Ներքնոցքներու երկայնքին հատորներ ու հատորներ, անգին պատառներ, տարօրինակ պատկեր մը կը պարզեն: Կ'անդրադառնամ յանկարծ թէ ի՛նչ հսկայ աշխատանք կը սպասէ վանականներուն երբ ժամը գայ զարմանելու, պահպանելու, տեղաւորելու:

Եկեղեցին հայկական: Սիրտս ուժով կը սեղմուի: Հրդեհ չկայ այլեւս բայց թափած է իր հոտը: Շուրջս ածխացած, սեւցած առարկաներ: Առանք ոսկի էին, առնուք արծաթ, թանկագին կտորներ, հիմա թէթեղի կտորներու կը նմանին: Այլեւս դուռ չկայ որ զիս աւանդատուն առաջնորդէ: Աւանդատո՞ւնը: Չկայ, բայց երկինքի մը տակ, փլատակներ, փլատակներ որոնք ամերիկեան ռմբակոծութիւնները կը յիշեցնեն: Այս փլատակներուն տակ թաղուած կը մնան գանձեր, ու նաեւ 700 – 800 հատոր հայերէն հին գիրքեր 18 –19րդ դարերու: Անսահման վշտի մէջ, ուրախութիւն մը կը ծնի յանկարծ երբ Հայր Ներսէս կ'ըսէ թէ քանի մը շաբաթ առաջ ձեռագրատուն փոխադրուած էին հայերէն հազուագիւտ նախատիպեր ու նաեւ 1481ի այն լատին ժամագիրքը, որմէ միայն այս մէկ օրինակը կայ աշխարհի վրայ: Ջեմ գիտեր թէ ուրէք հայ գիտակցութիւնն ունի՞ թէ մշակութային ի՛նչ հարստութիւն է, Ս. Ղազարը: Քանի մը այլ հազուագիւտ հատորներ ալ փրկուած են վանդի Հայր Ներսէս աշխատութիւն մը կը պատրաստէ Ներսէս Շնորհալիի վրայ ու իր մօտ առած էր այդ գիրքերը:

Կը բարձրանանք վեր, Մխիթար Աբբահօր գրադարանը, ուր խելօք մնացած են գիրքեր, հրաշքով բոցերը իրենց չեն մոտեցած, մինչ ձեղունը չկայ ու ամէն կողմ աւեր է: Հոս էր հին ձեռագրատունը, հոս էին բոլոր ձերագրերը: Զորս հազար հազուագիւտ ձեռագրեր, որոնք փըրուած են, որովհետեւ ազնիւ մարդ մը՝ Պօղոս Իսպէնեան, առանց ձայնի ու թըմբուկի, հինգ տարի առաջ, հրաշալի ձեռագրատուն մը չինել տուած է, արդիական բոլոր յարմարութիւններով, յատկանշա փրկելու համար ինչ որ Թանկագին է: Եթէ եղած չըլլար այս մարդը: Եթէ մտածած չըլլա՛ր թէ ամէն վտանգէ հեռու պէտք է մնան այս ձեռագրերը, եթէ... եթէ...: Ու այսօր Աբբահօրմէն սկսեալ, բոլոր Հայրերը, իրենց անհուն ցաւին մէջ, կ'ուրախանան որ չնորհիւ այդ մեծ Հայուն, անգարմանելին չէ պատահած: Ես զգացի թէ Աբբահայրը, հըրդեհին օրն իսկ մեռած կ'ըլլար, եթէ մէկ հատիկ հայկական ձեռագիր կորսուած ըլլար:

Ու ինծի կը պատմեն թէ ինչպէ՛ս այդ պատանի ժառանգաւորները, նետուելով բոցերու մէջ, հասկնալի անխոհեմութեամբ, դարակները չալկած են, փրկած են ինչ որ կրցած են:

Առաւօտեան մէկին բոցերու լոյսն է որ արթնցուցած է հայրերը, մինչ պահակ չունը կը հաղէր երկու–երեք ժամէ ահազանգ հնչեցնելով: Հրշէջները հասած են հապիւ քառորդ ժամ ետք ու ողողած կղզին: Վարդապետները ջուրերու ու բոցերու մէջ, վազած են աջ ու ձախ, հոս չուրջառ մը փնտռելով, հոն գիրք մը, անգին հին աւետարան մը, մինչ պատերը կը փլէին, ու աւանդատան տանիքին հետ անորոշ ծանրութիւն մը կ'իյնար: Հրշէջ մըն էր, որ յանկարծ փլատակներու տակէն կ'ելլէր, հրաշքով ազատած:

Իւնչպէս պատմել իւնչ որ տեսայ: Իտալացի լրագրողին համար 3500 տարուան եգիպտական մոմիան արժէք ունէր ու փրկուած էր, ինծի համար աւելի կարեւոր էր հայկական գաւառներու ամէն մէկ չուրջառը, զոր վարդապետ մը բերած էր իրեն հետ ու այնուհետեւ մկրտուած էր իր անունով:

Եւ իւնչպէս չյուզուիլ ի լուր հասած ցաւակցական հեռագրերուն: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն մինչեւ Վենետիկի պապուին սա իտալացի աշակերտին գըրած տողերը: Մաշտոց Մատենադարանի տնօրէն՝ Լեւոն Խաչիկեանի հեռագրէն մինչեւ վանքին սպասաւորին ցաւը, որ իր աշխատավարձէն լումա մը կ'ուզէ տալ հայրերուն: Հայր Ներսէս իտալացի դըպրոցականներու նամակները կը կարդայ: Այդ աշակերտները ամիս մը առաջ վանք այցելած են ու մին կը գրէ թէ ըսած է իր հրշէջ հօրը, որ չուտ երթայ կրակը մարէ, որպէսզի փրկուի Մխիթարեան գանձը:

×

Ու կ'անցնինք ձեռագրատունը: Մեակ վայրն է, ուր հրդեհին հոտն անգամ չկայ: Այս հրաշալի առանձնատունը, կարծես բնաւ կապ չունի պատահած ոճիրին հետ: Որքան յիշուի, որքան կրկնուի Պօղոս Իսպէնեանի անունը, քիչ է: Ոչ մէկ բարերարութիւն սա՛յս դերը կատարած է: Հայր Սեբովբէ ցոյց կուտայ ինծի 1481ի լատին ժամագիրքի այդ մեակ օրինակը, որու ձեռագիրն ալ հոգ է, ուրախութեամբ եւ դողալով ձեռքս կ'առնեմ: Ու կը նայիմ չուրջս, անհամար, անգնահատելի ձեռագրեր, որ պատկառելի ու անխօս վկաներն են մեր մշակոյթին:

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

×

Արդիւնած է աւանդատան փլատակներու մէջ երթալ, եւ սակայն երիտասարդ վարդապետներ գացած են գիրքեր փնտռելու: Աբբահայրը պէտք չէ լուր ունենայ բայց վարդապետները գիտեն թէ միայն իրենք կրնան աւերակներու տակէն հատորներ հանել: Հրշէջին փոյթը չէ: Ու հանած են արդէն տասնեակ մը հատորներ, սեւցած ու ածխացած, ներքին փոքրիկ մաս մը՝ անվնաս:

Վանքին ջեռուցումը ապահովող կաթսային մօտ փռուած են չուրջառներու կըտորներ, ածխացած, ապա՝ թաց: Պէտք է չոր պահել աչքերը ու խորհիլ թէ կայ՝ վաղը:

Վաղը՝ պէտք է, որ նման ձեռագրատան, արդիական չքեղ ու անվտանգ գըրատուն մը կառուցուի Ս. Ղազար: Պէտք է, որ հոն ղրկուին ինչ որ Թանկագին է ու ցրուած հոս ու հոն: Պէտք է, որ գոյացած բացը գոցուի: Հռոմի Անարատ Ղազութիւն Հայ Քոյրերը անմիջապէս վանքին նուիրած են իրենց ամէնէն Թանկագին չուրջառը, ու պէտք է որ մխակը չըլլայ այս նուէրը: Նման մեր տարապիր ժողովուրդին, պէտք չէ որ մեր մշակոյթն ալ Սփիւռք գառնայ, ու ով որ ինչ ունի հազուագիւտ ու Թանկարժէք, տայ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան: Աւելի քան երկու դար է որ Սեբաստիոյ այս հեռատես վարդապետը փրկած է արեւմտահայ մեր մշակոյթը եւ իր յաջորդները նուիրեալ պահակները եղած են անոր:

×

Մեկնումի ժամը եկած է այլեւս: Անձրեւը չէ դադրած: Ալիքներու փրփուրներուն մէջ, կը հեռանամ Ս. Ղազարէն, վերջին անգամ ակնարկ մը նետելով: Քանի մը վայրկեան դեռ կը տեսնեմ Հայր Սեբովբէն, Հայր Ներսէսը, Հայր Կոմիտասը: Կ'երթամ դէպի օդակայան ու հետզհետէ անդունդ կը նուաղի: Կը զգամ որ նոր վաղորդայն մը պիտի ծնի վանքին համար:

Լոյս ու հաւատք ներչնչեցին ինծի Մխիթարեան մեր հայրերը, յոյս ներչնչեցին ինծի ժառանգաւորները: Ո՛չ, վաղը մը-ռայլ չէ այնքան, քանի կան նման մարդիկ, որոք անհուն պահակներն են մեր Տիպ ու Տառին: Վաղը՝ մռայլ չէ այնքան, քանի կը հաւատամ, որ երբ կրկին գամ, այլեւս աւերակ պիտի չտեսնեմ: Որմնադիրները կ'աշխատին արդէն, ու հայրերը կը վկայեն թէ Իտալացին երբեք այսքան արագ չէ աշխատած...:

Կղզին կը փոքրանայ երթալով, մինչ ես կը հեռանամ: Օրը, քիչ ետք, պիտի մեռնի բայց հոգս չէ, գիտեմ որ վաղը, պիտի ծագի կրկին՝ առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար, ու ես պիտի վերադառնամ Մխիթարի կղզին՝ Ս. Ղազար, Սիրելիս:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

ԱՒԱՆԴԱՏՈՒՆԸ և ՀԻՆ ՁԵՌԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԲԻՒՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ

—o—

Տաղը ծեր է, շատ ծեր: Բայց ձայնը զինդուն է:

— Է՛, հոգի՛ս, մի ժամանակ...

Նրա ասած այդ մի ժամանակը առնուազն ութսուն տարի առաջ էր:

— Մի ժամանակ...

Նրանց տունը հին քաղաքի հին թաղում է եւ այնքան է հին, որ քարէ պատերը կանգուն են մնում դերան յենակների օգնութեամբ:

— Վաղո՞ւց են այդ յենակները, տա՛տ:

— Ես որ ծնուել եմ, կային:

— Ձեր թաղի աղբիւրն էլ է հի՞ն:

— Է՛, յիսուն սերունդ է մեռնուել նրա ջրով:

Հին թաղը կամար աղբիւր ունի՝ քարեը թաց մամուռով նախշուած, մամուռի տակ զրեր՝ «Ես մահտեսի Պաւղոս չինեցայ ակս վարարս թէրն ՈԿ»: Այս «ՈԿ»ն, ինչպէս բացատրում է տատը, նշանակում է յիսուն տարի է նշանակում:

— Իմացի՛ր, մահտեսի Պաւղոսը իմ պապս էր եղել:

Այժմ է կամար աղբիւրը անապատ ու անվերջ: Ջուրլ Ջուր է գալիս քարէ թասից, լցնում քարէ նովերը:

×

Ծաղկաւոր չորով մի աղջնակ կուլան ուսին մօտեցաւ կամար աղբիւրին: Ահ առաւ աղջնակը կամարի սուսերից եւ խշացող ջրից: Առաջին անգամն է եկել ջրի: Բայց երբ իր պատկերը տեսաւ նովի ջրի մէջ, զարմացաւ – զմայլուեց ինքն իրենով:

Մի քեռի ձին բերեց ջրելու: Ախտ բերէր ունի քեռին, իսկ ձին ահռելի մեծ է եւ ահա ամբակները սպառնալի խփում է խոնաւ սալերին: Քեռին վերցրեց աղջնակի կուլան՝ ջուրը գլխին քաշեց:

— Ուխ՛յ... Ո՞ւմն ես, աղջիկս:

— Մահտեսի Պաւղոսանց:

— Հա՛... Ձեր աղբիւրն է:

Քեռին ձին եա քաշեց, որ աղջնակը չվախենայ:

— Ողորմի ապուպապիդ: Խս աղբիւրը նա է վինել:

Աղջնակի ուսը զովանում է կուլայի թաց լանջից, բոբիկ ոտքերը ցօղւում են ջրով:

×

Իր պատկերը աւելի չքնաղ տեսաւ ջրի մէջ, երբ արդէն հարս էր:

Վաղո՛ւց, վաղուց էր...

Տատը յիշում է՝ ահա այսպէս, այսօրուայ նման նա ջրի է եկել իրենց աղբիւրը, երբ մի մատ աղջնակ էր, երբ հարս էր, ապա մայր ու տատ եւ հիմա էլ, երբ վաղուց մայր է մտել իր կանաչ-կարմիր արեւը: Մի մեծ կեանք է սպառել նա աղբիւրի ճանապարհին, աղբիւրի խշշոցն ու անցած – հեռացած տարիների կանչը հոգու մէջ, իր պատկերի թրթռոցը ջրի հայելում: Շատ կժեր են ջարդուել այս քարերին, շատ արցունք ու ժպիտ է տատը թողել այս ջրերի մէջ, բայց իր պատկերը, իր հրաշք պատկերը միշտ էլ նոյնն է տեսել ջրի մէջ՝ ջրի հետ խաղտալիս:

×

Հին թաղը քանդեցին: Տատի ծոռները բնակարան ստացան իրենց տան տեղը կառուցուած մի չէնքում, չէնքի վերին յարկում: Ծոռներն ասացին.

— Դէ՛, մե՛ծ տատ, պրծար աղբիւր դնալ-գալու տառապանքից: Ահա ջուրը մեր տան մէջ է:

Տատը ծորակը բացեց ոչ այնքան ջուր խմելու, որքան իր պատկերը տեսնելու ջրի մէջ: Ծորակը մրթմրթաց, աղմկեց: Տատը վախեցաւ, նրան թուաց, թէ աշխարհը ղլխի վրայ չրջուեց, թուաց՝ ինքը ծերացաւ: Ծորակի ջրից օտար ձայն ու համ էր գալիս: Ծորակի ջրի մէջ տատը չգտաւ իր պատկերը՝ ինքն իրեն: Վերցրեց հին կուլան, վերելակով իջաւ բակ:

Իրենց հին տնից ու այգուց մնացել էր բունը ճոթռած մի թթենի ու մաշուած – քանդուած սալայատակի մի պատառիկ: Ոչոր չէնքերը խեղդել էին իրենց բակը, եւ աշխարհն արդէն ուրիշ էր... Տատը սարսռաց: Անծանօթ մարդիկ էին անցուդարձում իրենց հին բակում:

Իսկ աղբիւրը կար: Կար մամռած քարերով, կամարը վեհ, դերը հարազատ: Ո՛չ Ջրի ձայնն էր նուազել, ոչ էլ նովի Ջրի կապոյտը խուսնացել: Տատն իր պատկերը տեսաւ Ջրի մէջ՝ իր կանաչ-կարմիր օրերի զուարթութեամբ: Մեծ աշխարհը փոխուել է, բայց ահա անփոփոխ կեանդանի է իր ապուպապ մահտեսի Պաւղոսի թուին ՈԿ վինած աղբիւրը:

Տանը ծոռներն ասացին.

— Ա՛յ տատ, ինչի՞ ես գնացել աղբիւրը: Ջուրը ահա մեր տանն է:

Տատը զարմացաւ՝ ինչպէս թէ: Ինքը գնացել է իրեն՝ իր Ջահելութիւնը տեսնելու: Տան ծորակի ջուրը աղմկարար չար է, Ջրի թասը՝ անզոյն: Իրեն սպիտակած զառամ է ցոյց տալիս այս թասը: Ինքը չի մօտենայ այս փակ-բանտուած Ջրին, որ հոգի չունի եւ յիշատակներ չունի, ոչինչ չունի եւ միայն մրթմրթում է: Ինքն իր Ջահելութիւնը չի տեսնում տան Ջրի մէջ:

×

Երբեմն վերելակը չի աշխատում: Բայց մի եւնոյն է, տատը ոտքով է իջնում բակ ու ետ գալիս: Գալիս է ուրախ, Ջրի կուլան ձեռքին:

— Խօր աղբիւրի մօտ իմ քրոջ Թոռանը տեսայ, — ասում է տնեցիներին: — Ծերացել է խեղճը:

— Խօր աղբիւրի մօտ...

Տատը չի հաւատում, թէ կը կորչի իր աշխարհը՝ հին թաղն ու իր հրեղէն պատկերը: Աղբիւրի մօտ նա գտնում է իր աշխարհի փշրանքներն ու նշխարները:

— Ես ի՛նչ լաւ մարդիկ են մեր քաղաքը չինողները: Մեր աղբիւրը չեն քանդել:

Ասում է՝ թաց կուլան կրծքին սեղմած:

— Ուխ՛յ... Էս Ջրից խմեցէք, զաւակներս:

×

Հէնց որ լոյսը ծագում է, տատը վերցնում է կուլան:

— Գնամ մեր աղբիւրից Ջուր բերեմ:

Հէնց որ արեւը մայր է մտնում, տատը վերցնում է կուլան:

— Գնամ մեր աղբիւրից Ջուր բերեմ:

Գնում է՝ իր Ջահելութեան պատկերը տեսնելու իր աղբիւրի Ջրի մէջ, իր աշխարհի նշխարներով հաղորդուելու:

Ս. ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

—— o ——

Տարուան այս օրերուն իւրաքանչիւր կը յաղորդեն այլեւս աւանդութիւն դարձած Տօնածառի հանդիսութիւնները, քիչ մը ամէն տեղ:

Շաբաթ, Դեկտեմբեր 13ին, ժամը 18ին, Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին բեմի վարագոյրը բաց – ուեցաւ եւ տպաւորիչ պատկեր մը պարզուեցաւ սեղաններու շուրջ բոլորուած խուռներամ բազմութեան աչքին առջեւ: Դպրոցի աշակերտներու քառաձայն երգեչախումբը կարգապահ անշարժացած էր: Մոմերը վառած, իրենց խմբավար Եան – պէկեանի ձեռքի չարժումին ընդառաջե – լով կ'երգեն Փրկչին գալուստը աւետող երգեր, ասոնց կողքին նաեւ՝ հայրենա – սիրական բնոյթի երգեր:

Վարագոյրին բացումէն քիչ առաջ, վարժարանին տեսուչը՝ Հ. Մորէն Տիլիքեան կարճ խօսքով բարի գալուստ մաղթեց ներկաներուն եւ այս առթիւ ներկայացուց Տիկնանց Մնամակալութեան նորընտիր կազմը, որ արդէն իսկ աշխատանքի է լծուած կազմակերպելով Տօնածառի հանդիսութիւնը:

Անհասկնալի մնաց մեզի, թէ ի՛նչպէս տեսուչ–վարդապետը ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրաւ Ս. Ղազարի աղէտին մասին, ինչ որ տարրական պարտականութիւն մըն էր նման պարագայի...

«Սեւան» նուագախումբին առաջնոր – դութեամբ ներկաները ջերմ եւ խանդավառ մթնոլորտի մէջ մինչեւ գիշերուան 11 ղուարթ պահեր անցուցին:

Կաղանդ պապան ճշդապահ գտնուեցաւ եւ նուէրներով բեռնաւոր, տնքալով եկաւ բեմ բարձրացաւ: Ժպիտով ու ուրախութեամբ նուէրներ բաշխեց բոլոր մանուկներուն:

ՇԻՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ԶՕՀԱՐ ԳԱԼՈՒՍԹԵԱՆ

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆԻՍ.— Նիսի Հայկական Մշակոյթի կեդրոնը, գործակցութեամբ Քաննի Հայ Տիկնանց Միութեան, գրական – գեղարուեստական յերեկոյթ մը կազմակերպեց, նուիրուած Ա.ւ. Իսահակեանի ծննդեան հարիւրամեակին:

Կիրակի, Նոյեմբեր 23ին, խուռներամ բազմութիւն մը լեցուցած էր Արթիւթիքի սրահը: Օր. Փաթրիսիա Յակոբեան, ցերեկոյթին բացումը կատարելով, սեղմ դիծերով քերթողին լրիւ կենսագրականը ներկայացուց: Ապա յաջորդեցին երգեր, արտասանութիւններ եւ պարեր, որոնց դերակատարներն եղան դեռատի երիտասարդներ, անդամներ Հայկ. Մշակոյթի կեդրոնի եւ Քաննի հայ վարժարանի: Այս դպրոցին աշակերտուհիներէն Օր. Ե. Մէտեան յաջողութեամբ արտասանեց «Մնացի կարօտ, իմ հայրենիք» բանաստեղծութիւնը: Օրիորդներ Մելիքեան եւ Ա. Թակչեան, նոյնպէս յաջող արտասանութիւններ կատարեցին՝ « Արարատ » եւ « Պանդուխտ որդի »ն:

Ահա նաեւ երգի ու երաժշտութեան բաժինը, որուն փայլ տուին Գր. Իքէճեան եւ Յակոբ Տաքչեան իրենց զեղեցիկ ձայնով երգելով «Օտար ամայի ճամբով» եւ «Արագիլը»: «Երեւան – Էրեբունի» երաժշտական կտորն ալ ներկայացուց «Սարդարապատ» խումբը, ղեկավարութեամբ Արթիւր Էքէճեանի: Այս բաժինը վերջ գտաւ Օր. Փ. Յակոբեանի յուզիչ արտասանութեամբ («Մայրիկիս»):

« Կայծակ » պարախումբին պարերը խանդավառութիւն ստեղծեցին, որոնց յաջորդեցին երիտասարդ դաշնակահարներ Օր. Սոֆի Յովակիմեան եւ Քրիստինան Փափազեան:

Տարօն վարդապետ ճէրէճեան վերլուծեց բանաստեղծին գլխաւոր ստեղծագործութիւնները, ապա Հրաչ Զարդարեան, հակիրճ ձեւով ներկայացուց Ա.ւ. Իսահակեանի դիմաքիծը, գրականութիւնը՝ յատկանշական գրուագներու յիշատակումով:

Ցերեկոյթը վերջ գտաւ ժապաւէնի մը ցուցադրութեամբ: Երեւանն ու իր շրջակայքը պատկերացնող այս ժապաւէնը պատրաստած էր Յակոբ Յակոբեան: Գեղեցիկ տեսարանները, յուշարձանները, բնութիւնը մեր հայրենիքին չքեղութիւնը ցոլացուցին:

Ք. ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻՆԻՑ

Թ.

Վան, 20 Դեկտ· 1910

Ի· եկեղեցական ասպարէզը՝ նմանապէս բաց կիներու համար, որով կարելի ըլլայ ունենալ կին–վարդապետ, կին–վանա – հայր, կին–եպիսկոպոս եւ կին–առաջ – նորդ:

Ընկեր Սարսափունի կ'ուզէր ծրագրի մէջ անպայման մացնել նաեւ կին–ղինուորի պահանջքը· բայց ես խոհեմութիւն համարեցի առ այժմ լուռ անցնել այդ մասին: Զգէտք է խրտչեցնել մեր յետապիմականները:

Այս կոչին կը յաջորդէ մի հսկայ միթինգ, եկեղեցու մէջ, ծրագիրը դնելու համար գործնական հողի վրայ:

Թ.

Վան, 10 Յունուար 1910

Սիրելի ընկերներ,

Մթինգը Վասպուրականի հայ կիներու Էմանսիպացիայի (ազատագրութեան) մասին, որ իմ նախորդ նամակով ծանուցած էի, կայացաւ, բայց անորոշ արդիւնաբերութեամբ:

Ծնունդի Ութման պիշերը, երբ եկեղեցին լիքն էր կիներու եւ տղամարդոց բազմութեամբ, որոնք ջերմեռանդ ուշադրութեամբ կը հետեւէին երգեցողութեան՝ յանկարծ՝ խորանի կողքին՝ վեր կանգնեցաւ ընկեր Սարսափունի եւ հանալի թափով մը պոչեց·

— Վասպուրականի հայուհի՛ր, Ազատութեան ժամը հնչեց ձեզի համար· թօթափեցէ՛ք ձեր շղթաները եւ թռո՛ղ...

Հաւնիւ թէ այս ցնցող խօսքերը արտասանած էր մեր ընկերը՝ մի աննկարագրելի իրարանցում տեղի ունեցաւ եկեղեցիին մէջ:

Յետադիմական, շէրիաքնի տարրը յանկարծ պղուխ բարձրացուց, «դո՛ւրս, դո՛ւրս» պոռչտուքներ արձակելով, մինչ դասին ու խորանին վրայ գտնուղ կղերականութիւնը, հաւատարիմ իր անարդ դերին, կը փորձէր յարձակիլ կնոջական Էմանսիպացիայի առաքեալին վրայ եւ լռեցնել նորա ճշմարտախօսութեան չեփորը:

Ներկայ կիները անգամ, առանց որոշ դիտակցութիւնը ունենալու իրենց իրականի չահերու մասին, նախատինքներ ու յանդիմանութիւններ կ'ուղղէին մեր արիասիրտ ընկերոջ:

— Տղե՛րք, հասէ՛ք, գոչեցէք, տեսնելով որ բռնի ուժը կ'ուզէր խեղդել ճշմարտութեան եւ ազատութեան ձայնը:

Բայց մեր անձնուէր չարքերէն ո՛չ ոք երեւան կուգար: Ցետոյ իմացայ որ մեր գործօն ընկերներէն չատեր մի հակակշռական ցոյց ընելու համար որոշեր են նոյն գիշեր չի գալ եկեղեցի:

Մի ընկերուհի միայն որ կիներու մէջ կեցած էր, ձայն բարձրացուց եւ գոչեց·

— Թողէ՛ք որ խօսի, ան մեր դասը պիտի պաշտպանէ:

Բայց կիներու մոլեռանդ ամբոխը նորա ձայնը խեղդեց:

— Մենք հոս դաս տեսնելու չեկանք, աղօթք ընելու եկանք, կ'ուզայինք այդ ջատուկները յարձակելով մեր անպաշտպան ընկերուհոյ վրայ:

— Կիներու Էմանսիպացիան մի հարց է որ ծագում առած է նախապատմական շրջաններէն ի վեր, երբ կինը կլանների հասարակական ստացուածքը կը համարուէր, եւ երբ զաւակը չէր ճանաչէր իր հայրը, եւ սերնդական յաջորդութիւնը ընդունակ էր միայն մօրենական արենակցութեան վրայ... կը չարունակէր դիտել տալ ընկեր Սարսափունի, պնդօրէն կառչած խորանին վրայ դրուած գրականին, որմէ գինքը զատել կ'ուզէին աւազերէցն ու լուսարարը:

— Մենք հոս աղօթք ընելու եկանք, ճառ մտիկ ընելու չեկանք, թո՛ղ երթայ ուրիշ տեղ իր ճառը խօսի, հոս եկեղեցի է՝ լսարան չէ, վա՛ր առէք խորանին վրայէն, դո՛ւրս նետեցէք, կը պոռար մոլեռանդ ու կոյր ամբոխը, հեռահետ զրդռուած:

(Շար·)

Այբի Տիկին Անիճա Սարաֆեան, այբի Տիկին Խաչատուրեան եւ զաւակները, այբի Տիկին Տէլանեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՏԻՐԱՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 17ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Երկուշաբթի (Դեկտ. 22) ժամը 10·45 ին Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կապ. Խաչի Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Կարպիս Տէօլէնեանի մահուան առթիւ ողբացեալին ընտանիքին եւ փոխան ծաղկեպսակի 200 Ֆր. կը նուիրէ Ս. Ղազարի։

×

Տէր եւ Տիկին Զրբաչեան 300 Ֆր. կը նուիրեն Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին, Տիկին Սիրարփի Մուրատեանի մահուան առթիւ։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Սեվրանէն Այբի Տիկին Իշմիրլեան իր ամուսնոյն մահուան 9րդ տարելիցին ի յիշատակ 100 Ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանի նոր չէնքին եւ նոյն տխուր առթիւ նաեւ 100 Ֆր. Սեվրանի դպրոցին։ (Տառնալ «Ցառաջ»էն)

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒ

Պ. Օննիկ Նաշալեան 500 Ֆր. կը նուիրէ Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանին եւ 500 Ֆր. Հայ Կարմիր Խաչին։ (Տառնալ «Ցառաջ»էն)։

ՁԱՆ - ԽՆՋՈՑՔ

Համախարբերդցիական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը կը տեղեկացնէ իր կազմակերպած ճաշ – խնջոյքը, Շաբաթ Դեկտ. 24, երեկոյեան ժամը 9·30էն մինչեւ առաւօտ, Փալէ տը լա Ցուար, Ավընիւ տը լա Մարն, Վալանս։

Ջերմութեամբ վերակենդանացնող «Կռունկ» նուագախումբին եւ ժԱՔ ՔՈԺԱԼ ու իր կեթառի մասնակցութեամբ։

Հարազատ Խարբերդցի եւ հաճելի մթնոլորտի մէջ։

Հայկ. ժողովրդական պարեր եւ ֆրանսական պարահանդէս։

Բոլոր հայրենակիցները հրաւիրուած են այս երեկոյթին։

Մուտք 65 ֆր.

ՏՕՆԱԾՈՒՄ

կազմակերպուած

ԷՍԱՅԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ԿՈՂՄԷ

Դեկտ. 24, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ Բարեգործականի սրահներուն մէջ, 118 Ռիւ տը Փուրսէլ

(Մեթրօ՝ Փուրսէլ)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ՔՈՓԻԳՈՆ

տոհմիկ մթնոլորտ՝ կեթառներու հնչիւններով, զանազան անակնկալներ, խաղեր։

Կաղանդի աւանդական ճաշատեսակ

ՄՈՒՏՔ 30 ՖՐ.

Սեղանները ապահովել հեռախօսելով 842–08–57 ամէն օր ժամը 18էն վերջ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Նոր տարւան առթիւ «ՑԱՌԱՋ» կը նուիրուի

Տէր եւ Տիկին Հայկազ Պետրոսեան մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրեն Տիկին Շահրիկեանի (Փարիզ)։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

ՖՐԱՆՕԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Հինգշաբթի Դեկտ. 25, ժամը 9·30ին Ս. կայէնէն (Թէ–Էֆ–1) Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին այցելութիւնը.– Իսկ, Ալեք Մանուկեան Մշակութային Կեդրոնի բացման եւայլն։

×

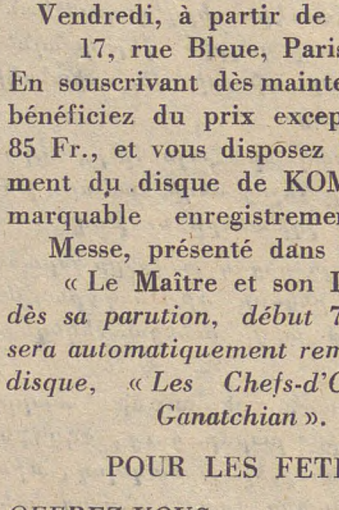
Կիրակի, Դեկտ. 28, ժամը 9·30ին Ս. կայանէն, Հայկ. ճարտարապետութիւնը, կը մասնակցին.— Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Թիէբի, Հայր Տալմէ, Ժերար Տէտէեան, Ռուբէն Մելիք։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը կը յայտնէ իր խոր ցաւակցութիւնները Տիկ. Նիկողոսեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն ընկ. Ցարութիւն Նիկողոսեանի մահուան առթիւ։

×

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկ. Ղազար Տէրտէրեանի. Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տէրտէրեանի, ինչպէս նաեւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց թոռան, զաւկին, եղբօր, տարաբախտ կարօ Տէրտէրեանի դառնաղէտ մահուան առիթով։

La Messe de KOMITAS

(disque S. K. 3000, déjà paru)

Les chefs-d'œuvre de

GANATCHIAN

(disque S K 5000, à paraître début 76)

EN SOUSCRIPTION

auprès des Choristes, et les Mardi et Vendredi, à partir de 20 h. 30
17, rue Bleue, Paris (9e)

En souscrivant dès maintenant, vous bénéficiez du prix exceptionnel de 85 Fr., et vous disposez immédiatement du disque de KOMITAS, remarquable enregistrement de la Messe, présenté dans l'album « Le Maître et son Disciple »

dès sa parution, début 76, il vous sera automatiquement remis le 2ème disque, « Les Chefs-d'Oeuvre de Ganatchian ».

POUR LES FETES,

OFFREZ-VOUS
OFFREZ A VOS AMIS

L'ALBUM
LE MAITRE & SON DISCIPLE
(Couverture de CARZOU)

enregistré par la Chorale
Sipan-Komitas
Solistes
Sonia NIGOGHOSSIAN — Mezzo
Meguerditch BOGHOSSIAN—Ténor
René MARTAYAN — Ténor
Mario HANIOTIS — Basse
direction
Garbis Aprikian
(33 T. 30 cm. Stéréo-Compatible)

L'ARCHE DE NOE
42, RUE DESCARTES, 75005 PARIS - Tél 326 31 37

Venez Déjeuner
Venez Diner
OU MIEUX
Après le théâtre
Venez Souper

DES SPECIALITES ARMENIENNES
UN AIR DE FLAMENCO

MENU SPÉCIAL POUR RÉVEILLONS
BONNE AMBIANCE
180 Fr., champagne compris

×

Vous trouverez tous les produits orientaux à des prix imbattables chez

CHIRAG
PRIX SPÉCIAUX POUR LES FÊTES
Entièrement rénové
26 Rue de Trévise — 75009 Paris — Téléphone 770-38-63
Livraison à domicile à partir de 150 Fe

le voyage en grèce

Mayda BERBERIAN
6, rue de l'Echelle PARIS 1
tél 260 30 20 et 260 67 34
de 9 h. à 19 h. tous les jours

DEPART CHAQUE SAMEDI
Paris - Athènes - Paris
A partir de
850 Fr.
Week-End et séjours de moins d'un mois
INTERROGEZ-NOUS POUR D'AUTRES CHARTERS
DEPARTS SPECIAUX POUR NOEL ET PAQUES
ՁԵՐ ԱՌԱՔՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
Դիմեցէ՛ք ՄԱՑՏԱ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ
LE VOYAGE EN GRECE
Ամէն օր ժամը 9էն 19

Exigez
de votre fournisseur habituel
les délicieux
halva lokoum tahin
Bongoût
USINE A St. MENET - 13011 MARSEILLE - TEL (91) 43 12 53 - 43 04 07

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
23
MARDI
23 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.471

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — No 13.471

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՑՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԻՆ

(1375 – 1975)

— o —

Ա.

ՋՈՑԳ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐՈՒ ԿՈՆԴԱԿՆԵՐԸ

Ս. Էջմիածնի գահակալ Վազգէն Ա. 1974 Մարտ 18ի համար 767 կոնդակով 1975 թուականը կը հռչակէր Ցոբելեանական տարի, իբրեւ վեցհարիւրամեակ Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան անկումին (1375), միաժամանակ առիթ կը նկատէր պատմական այդ դէպքը՝ ոգեկոչելու համար Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան Կիլիկեան շրջանի պատմութեան փառքի յիշատակը։

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ներսէն Ա. իր կարգին նոյնմասն կոնդակ մը կը հրատարակէր 1975 Օգոստոս 20ին։

Վազգէն Կաթողիկոս հրաւէր կ'ուղղէր Հայութեան 1975 տարին նուիրել Կիլիկիոյ յիշատակին։ Հայաստանեայց բոլոր եկեղեցիներուն մէջ կատարել գոհաբանական մաղթանքի արարողութիւններ։ Կենդանի խօսքով ոգեկոչել մանաւանդ «այն մեծանուն հայրապետներն ու վարդապետները, հոգեւոր մշակներն ու պիտուելեան եւ արուեստի վարպետները, որոնք կերտած են հայ ոգեկանութեան արծաթեայ դարը»։ Ջերմապէս կը յանձնարարէր նոյնպէս, որ այս նուիրական յիշատակի պանծացման մասնակցին նաեւ մեր եկեղեցական – մշակութային կազմակերպութիւնները ու հայ մամուլը, կիլիկեան շրջանի հոգեւոր մշակոյթի արժէքները լայնօրէն ծանօթացնելու համար հայ նոր սերունդին եւ այլազգի ժողովուրդներուն, հայերէն եւ օտարալեզու հրատարակութիւններով։

Ներսէն Կաթողիկոս չեչտը կը դնէր հայ եկեղեցիին վրայ։ «Վեց հարիւր տարիներ թէեւ մնացինք զուրկ թագէ ու թագաւորէ եւ քաղաքական ազատ ու անկախ կեանքէ, բայց կանգնուն ու անխորտակելի մը նայ Հայոց հոգեւոր թագաւորութիւնը... Հայոց Ս. Եկեղեցին, որ իր ուսերուն առաւ նաեւ Հայոց քաղաքական իշխանութիւնը, վերցուց հայ թագաւորներուն ինկած եւ կոտրած մականը, վերազօրեց պայ ու դարձաւ խորհրդանիշը ազգային միութեան ու հայապահպանման»։ Ու կոչ կ'ուղղէր անխտիր բոլոր Հայերուն ազգովին բոլորուիլ «մեր Մայրենի Եկեղեցիին չուրջ»։ «... Օր մը անպայման, օր մը մօտաւոր ապագային վերակերտելու համար հայաշունչ, ազատ ու ամբողջական հայրենիքը մեր»։

Տարին վերջանալու վրայ է, եւ, որքան դիտենք, «յոբելեանական» տիտղոսը արդարացնող ո՛չ մէկ ձեռնարկ կատարուեցաւ հայրենիքի թէ սփիւռքի մէջ։ Անխոնջ աշխատակից մը — Հ. Ցարութիւն Վրդ. Պզտիկեան, Ցառաջի յաջորդական քանի մը թիւերուն մէջ որոշ տեղեկութիւններ տուաւ Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան մասին, որ գրեթէ երեք դար՝ 1080էն 1375՝ Հայուն անունը պանծացուց Տաւրոսեան լեռներէն մինչեւ Միջերկրականի ափերը։

×

Իրական հրաշքի համազօր երեւոյթ մըն էր, Սելճուկներու եւ Բիւզանդացիներու ճնշումին տակ, Բագրատուիներու թագաւորութեան կործանումէն (1064) տարիներ ետք, Կիլիկիոյ մէջ Հայկական նոր իշխանապետութեան մը ստեղծումը 1080ին։

Պարսիկներու, Արաբներու եւ Թուրքերու հալածանքներէն փախչելով զանազան ժամանակներու Հայաստանէն Կիլիկիա գաղթած Հայեր կարեւոր թիւ մը կը կազմէին։ Գագիկ Բագրատունիի ազգականն յանդուգն իշխանի մը՝ Ռուբէնի առաջնորդութեամբ Հայերը Ցոյներու ձեռքէն դրաւեցին երկրի լեռնային անմատչելի շրջանը, Բարձրբերդէն սկսեալ։ Այսպէս սով հիմը դրուեցաւ Ռուբինեան հարբուտութեան։ Ռուբէնի յաջորդները հետզհետէ տիրեցին նաեւ Կիլիկիոյ դաշտային շրջանին։ Ցոյներ, Թուրքեր, Արաբներ, Ասորիները, Ֆրանկներ եւ այլ ազգեր հպատակեցան հայկական իշխանութեան։ Ռուբէն մեռաւ 1095ին, 15 տարի իշխելէ եւ նորանոր յաղթանակներ տանելէ ետք։

Ռուբէնի որդի Պարոն Կոստանդինի (1095–1099) իշխանութեան օրով — 1096ին — Կիլիկիա կը մտնէր Խաչակիրներու առաջին խումբը, որ Եւրոպայէն ճամբայ ելած էր անհաւատներու ձեռքէն դրաւելու համար Սուրբ Երկիրը։ Կիլիկիոյ Հայերը եղբօր պէս ընդունեցան զանոնք։ Տեղւոյն անծանօթ էին, ճամբայ ցոյց տուին անոնց եւ կերակրեցին սովածներու բանակը։ Կոստանդին իշխան նոյնիսկ իր զինուորներով խաչակիրներուն օգնութեան փութաց Անտիոքի ուխտամարտի (1097–1098 Յունիս 3) պաշարման առեն։ Սակայն անոնք երախտամոռաց եղան։

Եօթանասուն տարի Հայոց մայրաքաղաքն եղաւ Վահկայ, — Սիսի եւ Հաճընի միջեւ բերդաքաղաք մը, — նախ քան Սիս փոխադրուիլը։

Կոստանդին Ֆրանկներէն ստացաւ կոմսութեան պատիւ եւ մարքիզութեան տիտղոս։ Խաչակիրները խնամիական կապեր հաստատեցին Հայերու հետ։ Հայոց արքունիքին մէջ մտցուցին արեւմտեան օրէնքներն ու սովորութիւնները։ Մասամբ նաեւ լեզուն։ Կոստանդին մեռաւ 1099ին։ Իրեն յաջորդեց երէց որդին Թորոս Ա. 1099–1129։

Խաչակիրները չորս իշխանապետութիւններ հաստատեցին արեւելքի մէջ, — Ա.) Երուսաղէմի թագաւորութիւնը։ Բ) Անտիոքի իշխանապետութիւնը, Գ) Եդեսիոյ կոմսութիւնը, Դ) Տրիպոլիսի կոմսութիւնը։ Աւելի ետք, 1191ին Անգլիոյ թագաւոր Ռիչըրտ Ա. Աքքիան եւ Կիպրոսը գրաւելով կազմեց Աքքիայի կոմսութիւնն ու Կիպրոսի թագաւորութիւնը։ Այս վերջինը ծախեց նախ տաճարականներուն, յետոյ՝ Երուսաղէմի գահաղուրկ թագաւոր Գուիտոն Լուսինեանի։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՏԱՆԴԻ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԷՋ՝ 11 ՆԱԽԱՐԱՐ ԵՒ 50 ՀՈԳԻ...

ԱԽՍՏՐԻՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՏԵՂԻ ՏՈՒԱՒ

ԱՀԱՐԵԿԻՉՆԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ԳԱՑԻՆ

Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ էր այս անգամ որ տեղի ունեցաւ պատանդի անհնարին պատմութիւն մը։ Օփէրի (քարիւղ արտածող երկիրներու կազմակերպութիւն) ժողովին էր, Վիէննա, որ պատահեցաւ ինչ որ ոչ ոք կրնար կանխատեսել։ Կիրակի, ժամը 11·40 է, Օփէրի 13 անդամ երկիրներու պատուիրակներ ժողովի նստած են։ Վեց անծանօթ, որոնց մէջ մէկ կին չէնքէն ներս կը մտնեն եւ ըստ երեւոյթին չատ դիւրութեամբ կը հասնին մինչեւ ժողովասրահ, նոյնիսկ ճամբան հարցնելով պաշտօնեայ աղջկան մը...։ Քանի մը վայրկեան ետք, հրացանաձգութիւնը կը սկսի։ Ժողովասրահին մէջ 11 նախարար կայ (Սաուտի Արաբիոյ Քարիւղի նախարարը, Ալժերիոյ Ճարտարարուեստի նախարարը՝ Ապտեսելամ, Պարսկաստանի Ներքին նախարարը, եւն., եւն.)։ Հրացանաձգութենէն անմիջապէս ետք կը պարզուի որ սպաննուած են երկու ոստիկան եւ վիրաւորուած է ահաբեկիչներէ-

բու խմբակին պետը։ Յետագային կ'ըսուէր թէ այս մէկը նշանաւոր կարլոսն է, զոր Ֆրանսական ոստիկանութիւնը կը փնտռէ Յունիսէն ի վեր երբ Փարիզի մէջ, վախուստի պահուն սպաննեց երկու դաղտնի ոստիկան։

Այս ահաբեկումը տարողութիւն մը ունի որ կարելի չէր իսկ երեւակայել։ Մէջազգային ժողով մը, 11 նախարարներ եւ պատանդներ որոնք կը ներկայացնեն աշխարհի հարստութիւնը։ Ահաբեկիչները յայտարարեցին թէ կը գործեն յանուն «արաբական յեղափոխութեան բազուկին», որ ցարդ անծանօթ կազմակերպութիւն մըն է։ Անոնց նպատակը միայն քաղաքական էր, կը դատապարտեն հրապարակաւ Սիոնականութիւնը եւ աշխարհակալութիւնը եւ կ'ուզեն աշխարհի ուշադրութիւնը հրաւիրել արաբական աշխարհի դէմ գործուած անարդարութեան վրայ ու նաեւ վախցնել արաբական այն երկիրները, որոնք հաշտարար ոգի կը ցուցաբերեն Իսրայէլի նկատմամբ։

Արաբքէն քիչ ետք, ահաբեկիչները կը պահանջէին որ իրենց վիրաւորուած ղեկավարը բերուի, բայց հիւանդանոցին բժիշկները որոնք երեքուկէս ժամուան դործողութիւն մը կատարած էին, կ'ըսէին թէ փոխադրելի չէ։ Ահաբեկիչները այն ատեն կը պահանջէին որ օդակայան փոխադրուին օթոքառով մը եւ 31 պատանդներով ու օդանաւ մը պիրէնք Ալժերիա տանի։ Մէջնորդի դերը կը կատարէր արդէն Ալժերիոյ Ճարտարարուեստի նախարարը։ Ի վերջոյ Աւստրիոյ վարչապետը տեղի կուտար եւ երկուշաբթի առտու ժամը 7·30ին օթոքառ մը հինգ ահաբեկիչները եւ 31 պատանդները կը փոխադրէր օդակայան, ուր կը սպասէր ՏԷ·ՍԷ· 9 օդանաւ մը։ Անոր մէջ փոխադրուած էր արդէն ահաբեկիչ խմբակին վիրաւոր պարագլուխը երբ կը հասնէին միւսները։ Օդանաւը կը մեկնէր Ալժերիա։

Պաղեստինեան ազատագրական ճակատը թէ «Սեւ Սեպտեմբեր»ը կը դատապարտեն այս արարքը եւ կը հաստատեն թէ ոչ մէկ կապ ունին այս արարքին հետ եւ թէ ծանօթ չեն նման կազմակերպութեան մը։

Ամէն պարագայի մէջ, արարք մը որ բացարձակ յաջողութիւն մըն էր սկիզբէն իսկ քանի ելքը այնքան կարեւոր չէր որքան կատարուածին կարեւորութիւնը եւ յանդգնութիւնը։ Երբեք այս ծաւալով ահաբեկում չէր կատարուած եւ աշխարհի մեծերը կրնան երկար խորհրդածել եղածին վրայ։

Քանի մը տողով

ՓԱՍՏԱԲԱՆ ՌԸՆԷ ՖԼՕՐԻՕ, որ Ֆրանսայի փաստաբանական կաճառի մեծ բէնոռը կը նկատուէր, մեռաւ երկուշաբթի օր Փարիզի ամերիկեան հիւանդանոցը, ուր, Օգոստոսին, գործողութեան ենթարկուած էր։ 73 տարեկան էր, 15 հազար դատ վարած էր, առաւելաբար իբրեւ պաշտպան փաստաբան։ Ծանօթ դէմքերէն էր նաեւ «ամբողջ Փարիզի» ընտանի դէմք մը, որ կը տեսնուէր թատրոնի, սինեմայի, որսի մոնտէն հաւաքոյթներուն։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻի սակերը 8 առ հարիւր յաւելում պիտի կրեն Ցունուար վեցէն սկսեալ մեծ գիծերու վրայ։ Ցաւելումի ենթակայ չեն փարիզեան արուարձանները։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ 20րդ հրադադարը նորութիւն մը չէ բերած։ Հիւսիս. Լիբանանի կառավարիչ՝ Տիւրզի Քասըմ էլ Իմատ սպանութիւնը նոր լարուածութիւն մը բերած է։ «Լաւագոյն պարագային» ինչպէս էր Շաբաթ օր, պաշտօնապէս քսան մեռեալ կար...։

ԱԼԵՔՍԷՑ ԿՈՍԻԳԻՆ, քանի մը օրէն պաշտօնական այցելութիւն մը կը կատարէ Անգարա, ուր խօսակցութիւններ պիտի ունենայ Սիւլէյման Տէմիրէլի հետ։

ՖՈՐԴ յայտարարեց, թէ Վարշ. Միութեան զինուորական օժանդակութիւնը եւ Ռուսական զինուորական միջամտութիւնը Անկոլայի ներքին քաղաքացիական պատերազմին, «կը վնասեն» խաղաղ համակեցութեան պահպանման եւ յարաբերութիւններու բարելաւման Ռուսիոյ եւ Մ. Նահանգներու միջեւ։ Ֆորտ այս յայտարարութիւնը ըրաւ, երբ ամերիկեան Ներկայացը քուէարկութեամբ արգիլեց, որ Ուաշինկթըն զինուորական յաւելեալ օժանդակութիւն ընէ Անկոլայի հակահամայնավար ուժերուն։ Ամերիկա ցարդ Սէ· Ի· Ա·ի միջոցով 27 միլիոն տոլար արժողութեամբ զէնք եւ ռազմամթերք ղրկած է Անկոլա։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ մէջ Եւրոպայի Համայնավար կուսակցութիւններու պատուիրակները, չորս օրուան խորհրդակցութենէ ետք, Հայաստանի համար ձայնիլ օրակարգի կազմութեան չուրջ, դումարելու համար Եւրոպայի Համայնավար կուսակցութիւններու համագումարը։ Որոշուած էր, որ համագումարը տեղի ունենար այս ամառ։

ՀԻՒՍ. ԻՐԼԱՆՏԱՑԻ Հարաւային Ափրիկէ քաղաքին մէջ չորս հոգի մեռաւ ռումբի պայթումի հետեւանքով։ Բողոքական դաղտնի կազմակերպութիւն մըն է, որ կատարեց ահաբեկչական արարքը։

ՄԱՒՐԻՏԱՆԻԱ տասը օրուան բուռն կռիւներէ ետք գրաւեց սպանական Սահարային Լա Կուէրա քաղաքը, որ պաշտպանուած էր չորեքի Փոլիսարիոյ ուժերու կողմէ։ Այս վերջին կազմակերպութիւնը սպանական Սահարայի անկախութիւնը կ'ուզէ եւ դէմ է չորեքի բաժանման Մարոքի եւ Մաւրիտանիոյ միջեւ։

ՍՈՒՐԻՈՑ նախագահը՝ Ասատ, Դեկտեմբեր 28էն 31 Պարսկաստան պիտի այցելէ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵՆԵՐԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՎԱՂԱՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԺԱՄԱԿԱՑ

ԿԱՂՄՎԱԾ ՄՐՑՈՒՅԹԻ ՎԱՂՎԱՆԿՅԱՆ ՄԵԿ

ՎԱՂՎԱՆՑՈՒՄ ՂՈՒԿՈՅՈՒՆԻԿՅԱՆ

ԿԱՂՎԱԾՔՈՎ ԺՈՂՈՎ

Ա.

Կ. Պոլիս, 10 Յունուար 1910

Մի պատմութիւն, որուն ականատես եղած է Վաղարշապատի հասարակութիւնը, մեզի կը պատմէ հետեւեալը։

— Օրիորդ Գիտնի, ինչո՞ւ համար ես ամուսնացած չես։

Այս հարցումը կատարեց Վաղարշապատի ամենահարուստ ու ամենաազնիւ երիտասարդներէն մին՝ Տիգրան Ղազարեան, որ ամէն կիրակի կու գար Գիտնիի տունը, ուր ընդունելութիւն կ՚ունենային Վաղարշապատի ամենաընտիր ընտանիքները։

Գիտնի, որ ամէն կիրակի կը տեսնէր Տիգրանը, ինքն ալ կը սիրէր զայն, ինչպէս կը սիրէր ամէն մարդ, որ կը ճանչնար զայն։ Տիգրան Ղազարեան ազնիւ, բարի, ուրախ, հոգեկան, ինչպէս նաեւ ֆիզիքապէս գեղեցիկ երիտասարդ մըն էր։ Ան ունէր ամէն ինչ, որ կրնայ ցանկալի ընել մարդը։ Ունէր հարստութիւն, ունէր ազնուական ծագում, ունէր գեղեցկութիւն, ունէր ուրախ բնաւորութիւն։ Ամէն ինչ ունէր, որ կրնայ երջանիկ ընել մարդը։ Ինչո՞ւ համար Գիտնի չէր ուզեր ամուսնանալ Տիգրանի հետ։ Ինչո՞ւ համար Գիտնի կը մերժէր Տիգրանի ամէն մէկ առաջարկը։ Ինչո՞ւ համար Գիտնի կը խուսափէր Տիգրանի հետ միայնակ մնալէ։ Ինչո՞ւ համար Գիտնի կը ձգտէր միշտ ուրիշներու ներկայութեան մէջ գտնուիլ, երբ Տիգրան կ՚ուզէր միայնակ մնալ իր հետ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Տօն Ծննդեան Տ· Մ· Յ· Ք·ի

Դեկտ· 24, Հորեքշաբթի: Սկիզբն ժամերգութեան ժամը 17·30, սկիզբ պատարագի ժամը 18:

Դեկտ· 25, Հինգշաբթի ճայնաւոր պատարագ ժամը 11ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Ալիս Սէֆէրեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Սէֆէրեան, Օր· Ան–Մառի Սէֆէրեան իրենց խորին շնորհակալու – թիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որ իրենց ներկայութեամբ, պրաւոր, ծաղ – կեպահով կամ փոխան ծաղկեպահի նուիրատուութեամբ իրենց ցաւը յայտ – նեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն եւ հօր՝

ԱԼՊԻՒՌ ՍԷՖԷՐԵԱՆԻ

դառնակսկիծ եւ յանկարծական մահուան տխուր առթիւ:

Ի ԾԻՇԱՏԱԿ

Իրենց սիրելի բարեկամուհիին մահ – ուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Օհաննէս Ա– ճէմեան 100 ֆր· կը նուիրեն Կապ· Խաչի օզափ· կայանին, Օր· Էլմոնէ Ճիվէլէկ – եան 50 ֆր· նոյն նպատակին:

(Առանձ «Ճառաջ»էն):

×

Այրի Տիկին Ճուլիանէ Մխալիճեան (Լիոն) իր հանգուցեալ մօր Տիկին Աղաւնի Փափազեանի յիշատակին (ծնեալ Փա – փազեան) ինչպէս նաեւ նորոգ հանգուց– եալ քեռայրին Մուշեղ Կարապետեանի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուի– րէ 200 ֆր· Լիոնի Կապոյտ Խաչին եւ 50 ֆր· «Ճառաջ»ին (առանձ «Ճառաջ»էն):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· Կոմիտէն իր շրջանի բոլոր ընկերներու կողմէ խոր ցաւակցութիւններ կը յայտէ ընկերուհի Մարի Սաղըրեանին իր հօրեղբօր՝ Հայ– կազ Սաղըրեանի (մահացած Պոլիս) կը– կծալի մահուան առթիւ:

×

Լիոնի Հայ Ազգ· Միութիւնը իր եւ գա– ղութին անունով կուգայ իր ցաւակցու – թիւնները յայտնել գաղութի ծանօթ ազ– գայիններէն Պր· Նափոլէոն Պիւլիւքեանի եւ իր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն իրենց գառն կորուստին առթիւ, յանձին Տիկնի Ն· Պիւլիւքեանի:

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

deux soirées dansantes, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

NOEL

24 DECEMBRE à partir de 22 heures

avec les chanteurs guitaristes

FERDI LUDOVIC

Sᵗ SYLVESTRE

31 DECEMBRE à partir de 22 heures

même ambiance et

exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Գեղամ Ծ· Վ· Զաքարեան իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Լիոնի Հայ Ազգ· Միութեան վարչութեան, Տէ– սինի եկեղեցական վարչութեան եւ բոլոր այն ազգայիններուն որոնք անձամբ, հե– ռաձայնով, հեռագրով եւ մամուլով յա– ւակցութիւնները յայտնեցին իր եղբօր՝

ՅԱԿՈԲ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ

(Պէյրութի մէջ զոհ՝ արձակազէնի դնդա– կին) դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Խաչի Լիոնի վարչութիւնը շնոր– հակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Զաքմաքեանէ 1000 ֆր· իրենց անդրանիկ զաւկին՝ Ռիչարի ծննդեան առթիւ:

Նոյնպէս՝ այրի Տիկին Եաղուպեանէ 50 ֆր· իր ամուսնոյ մահուան 9րդ տարե– լիցին առթիւ:

×

Կապ· Խաչի Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստա – ցած է Պ· Մեսրոպ Տէր–Գրիգորեանէ 100 ֆր· իր կնոջ Մարգարիտ Տէր–Գրիգոր – եանի մահուան քառասունքին առթիւ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Հինգշաբթի Դեկտ· 25, ժամը 9·30ին Ա· կայքէնէն (Թէ–Լի–1) Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին այցելութիւնը.— Իսի, Ալեք Մանուկեան Մշակութային Կեդրոնի բա – ցում եւայլն:

×

Կիրակի, Դեկտ· 28, ժամը 9·30ին Ա· կայանէն, Հայկ· ճարտարապետութիւնը, կը մասնակցին.— Տէր եւ Տիկին Տոքթ· Թիէրի, Հայր Տալմէ, Ժերար Տէտէեան, Ռուբէն Մելիք:

ՆՈՐ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ

"Chez Perrette"

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e

Tél. 770 85 81

Réveillon de Noël

DINER - DANSANT

TOUT COMPRIS 100 F

Saumon fumé, boudin blanc truffé, dinde aux marrons, buche de Noël Vin, champagne et service compris.

Ֆրանսական խնամուած աւանդական ճաշեր նաեւ հայկ· ալանգերներ

— Տաք մթնոլորտ —

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ, ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷՆ

Անգամ մը այցելեցէք, գոհ պիտի մնաք

ՏՕՆԱՒԱՃԱՌ

Կազմակերպուած

ԷՍԱՒԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ԿՈՂՄԷ

Դեկտ· 24, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ Բարեգործականի սրահներուն մէջ, 118 Ռիւ տը Քուրսել

(Մեթրօ՝ Քուրսել)

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ, ՔՈՓԻՇՈՆ տոհմիկ մթնոլորտ՝ կիթառներու հնչիւններով, զանազան անակնկալ– ներ, խաղեր:

կաղանդի աւանդական ճաշատեսակ

ՄՈՒՏՔ 30 ՖՐ·

Սեղանները ապահովել հեռախօսե – լով 842–08–57 ամէն օր ժամը 18էն վերջ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլ.— Ալֆորվիլի Հայ Մշա – կոյթի Տան թատերական խումբը կը ներ– կայացնէ, Շաբաթ Յունուար 24ին Ջար– շըլը Արքին Աղան:

×

Փարիզի Ս· Խաչ Ընկերակցութեան տա– րեկան պարահանդէսը Փետր· 8ին:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

ԵՒ

ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

1926 — ԿԻՍԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ — 1976

Կը շնորհաւորէ իր յարգոյ բարեկամ եւ յաճախորդներուն Նոր Տարին եւ Ս· Ծնունդը, եւ այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ, այս տարի եւս ճոխ պատուղներու, միրգերու, անուշեղէններու եւ ըմպելիներու այլազան տե– սակներով պատրաստ է սպասարկելու եւ զարդարելու իրենց Ամանորի սեղանները:

ՀԱՍՑԷ.—

N. NIGOGHOSSIAN

121, Ave. Henri-Barbusse — 95400 — ARNOUVILLE-LES-GONESSE

Tél. : 985-04-46

Camp d'Hiver de Bellefontaine

Du 25 Décembre 75 au 3 Janvier inclus

ORGANISÉ PAR L'UEAE

— 10 jours de fête arménienne

— 10 jours de réflexion et d'échanges d'idées autour des thèmes concernant notre jeunesse et son rôle dans la lutte de libération nationale Arménienne (diapositives - films débats)

— Avec, pour la première fois, la participation et la présence de délégations d'organisations d'étudiants arméniens du monde et d'Associations estudiantines étrangères.

FRAIS d'inscription : 30 F.

PRIX journalier : 25 F.

— Départ du collectif le 25 Décembre au matin — Frais de transport : 110 F. A.R.

Inscriptions : 17 Rue Bleue — Tél. : 824-63-89

Tous les Lundis de 19 à 21 h.

Mercredi de 19 à 21 h.

Jeudis de 19 à 21 h.

Vendredi de 18 à 21 h.

(demander le responsable de l'UEAE)

Ou se renseigner auprès de Mr. HAIG TOUFANIAN 657-29-07

ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
24
MERCREDI
24 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·472

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.472

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՑՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԻՆ

(1375 – 1975)

— o —

Բ.

ԼԵՒՈՆ Ա· ՄԵԾԱԳՈՐԾ

Մեր նպատակը չէ տալ ամբողջական պատմութիւնը Կիլիկիոյ հայկական Պետութեան, որ իր գոյութիւնը պահեց երեք դար, փոխն ի փոխ ապրելով յաղթանակի եւ պարտութեան օրեր: Պար – զապէս վեցհարիւրամեակին առթիւ կ'ուզենք ոգեկոչել զլխաւոր կարգ մը զէրուագներ:

Ռուբինեան եւ Հեթումեան հայ թագաւորներուն պիտի յաջորդէր Ֆրանսական Լուսինեան (Լիւզինեան) տոհմը, խնամիական ժառանգութեամբ:

Մեծ քաջութիւն էր Հայերուն համար միջնադարեան խառնաշփոթ այդ օրերուն ստեղծել եւ ոտքի վրայ պահել անկախ Պետութիւն մը, որուն սահմանները մերթ կը լայնային՝ բովանդակելով լեռնային եւ դաշտային Կիլիկիան, հասնելով մէկ կողմէ Մարաշ, միւս կողմէ մինչեւ Միջերկրական — Այաս, Կոռիկոս և Սելեւկիա, մերթ կը նեղնային՝ սահմանափակուելով լեռնային շրջանին մէջ:

Կը փոխուէր նաեւ մայրաքաղաքը, Վահկայէն փոխադրուելով Սիս, երբեմն նաեւ Տարսոն:

Քաջութիւնը բաւական չէր: Պէտք էր ունենալ նաեւ դիւանագիտութիւն:

Շրջապատուած քրիստոնեայ եւ իսլամ թշնամի տարրերով, որոնք պարբերաբար կ'արշաւէին երկրին վրայ, երբեմն յաղթելով, մերթ պարտուելով, Կիլիկիոյ իշխաններն ու թագաւորները առաջին օրէնքն սկսեալ պարտաւոր էին դիւանագիտական քաղաքականութիւն վարել, բանակական դաշինքներ կնքելով անոնց հետ:

Թշնամիներու առաջին չարքին վրայ էին Բիւզանդիոնի Յոյները, որոնք պատճառ դարձեր էին — դաւադրութեամբ — Բագրատունեաց Թագաւորութեան կոր – ծանումին: Կոստանդինի որդին Թորոս Ա· իշխանը լուծեց Գագիկ Բ·ի վրէժը՝ կիլիսեցա բերդին մօտերը մահուամբ պատժելով Մանդալէի արքայասպան երկու զաւակները:

Թշնամի դարձան նաեւ ապերախտ Խաչիկները, Հայերու աջակցութեամբ իրենց դիրքերը ամրացնելէ ետք դրացի հողամասերու վրայ:

Երբ քրիստոնեաները իրենց սեփական շահերուն համար թշնամական դիրք կը բռնէին յաճախ հայկական փոքր Պետութեան հանդէպ, պէտք չէ զարմանալ, որ Արեւեան իսլամ Պետութիւնները — Իկոնիոնի (Գոնիա) սելճուքեան Թուրքերը, Հալէպի իսլամ Արաբները եւ Եգիպտոսի Մէմլուքները ամէն առիթ կ'օգտագործէին՝ Կիլիկիոյ վրայ արշաւելու եւ ահռելի աւերներ գործելու համար:

Արտաքին այս թշնամիներուն վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ ներքին մրցակցութիւնները ու հակառակութիւնները, որոք երբեմն կը յանդէին եղբայրասպանութեան:

Կիլիկիոյ Թագաւորներու շարքին նշանաւոր է Լեւոն Ա· թագաւորը (1187–1219), որ արժանացաւ Մեծագործ տիտղոսին եւ հայ անունը բարձրացուց յաչս օտարներուն: 1187ին սուլթան Սալահէտտին Էյուպի Երուսաղէմը գրաւած ըլլալով, Եւրոպացիները կազմակերպեցին երրորդ Խաչակրութիւնը (1189–1192), գլխաւորութեամբ Գերմանիոյ Ֆրիդրիխ Շիկամօրուս կայսեր (1152–1190) եւ մասնակցութեամբ Ֆիլիպ – Օգիւստի եւ Ռիչըրտ Առիւծասիրտի: Լեւոն այս արշաւանքի միջոցին օգնութեան նամակներ ստացաւ Ֆրիդրիխ կայսրէն եւ կղեմէս Գ· Պապէն (1187–1191): Ֆրիդրիխ կը խոստանար իր ձեռքով Հայոց թագաւոր պսակել Լեւոնը: Սակայն կայսրը Սելեւկիայի առջեւէն անցնող կալիկադնոս գետին մէջ լուացուած ատեն խեղդուելով չկրցաւ իրագործել իր խոստումը:

Ու երբ Լեւոն անոր որդի եւ յաջորդ Հայնրիխ Զ·ին (1190–1197) ու Հռոմի կեղեստինոս Գ· Պապին (1191–1198) կը յիշեցնէր կայսեր խոստումը, Բիւզանդիոնի Ալեքսիս Գ· կայսրը (1195–1205) լսելով Լեւոնի համբաւը, զայն սիրաշահելու եւ Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան մշտական բարեկամութիւնը վայելելու համար, մեծարժէք նուէրներ եւ թանկագին քարերով զարդարուած ոսկեայ թագ մը ղրկեց Լեւոնի, որ 1196ին Տարսոնի մէջ Հայոց թագաւոր պսակուեցաւ:

Միւս կողմէ գերման կայսեր ղրկած դառնային Ալժէ ուր ազատ կ'արձակուէին պատանդները եւ ահաբեկիչները կը յանձնուէին:

Պէյրութի մէջ, պարենտինեան կազմակերպութիւնները չատ խիստ են այս յարաբերին նկատմամբ: Երեքշաբթի դեռ չատ ծանօթ չէր այս մարդոց ինքնութիւնը, բայց կը կարծուէր թէ կարլոսը չէ:

ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԿՐԿԻՆ ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱԽՈՑԵԱՆ

—o—

« Ինթըրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն » Դեկտեմբեր 23 թուականով թոյլ կը հաղորդէ Երեւանի մէջ տեղի ունեցած Խորհ· Միութեան ճաւորակի 43րդ ախոյենական մրցաշարքին արդիւնքին մասին: Աշխարհի նախկին ախոյեան Տիգրան Պետրոսեան Դեկտեմբեր 22ին, չորրորդ անգամ ըլլալով, Խորհ· Միութեան ախոյեան դարձաւ: Երեւանի մէջ Պետրոսեան 15 կարելի կէտերէն տասը կէտ ապահովեց: Զորս խաղացողներ 9,5ական կէտերով երկրորդ տեղը զրաւեցին՝ Ռաֆայէլ Վահանեան, Միքայէլ Տալ, Բորիս Գուլկօ եւ Օլեգ Ռոմանիշին: Երեւանի մրցաշարքին չմասնակցեցան աշխարհի այժմու ախոյեանը՝ Անատոլի Կարպով եւ աշխարհի նախկին ախոյեան Բորիս Սպասկի:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԾՆՈՒՆԴԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐԸ՝ ՄՏԱՀՈԳ

Լիբանանի պատկերը միշտ մռայլ է եւ վախ կայ նաեւ որ Ծնունդի առթիւ քրիստոնեաները «հակաջարդի» ենթարկուին քանի մահմետական ամէնէն չափաւոր թագը Կոնրադ Վիտելսբախ արքեպիս – կոպոսի ձեռքով տարուեցաւ Տարսոն, ուր Ս· Սոփիա եկեղեցիին մէջ 1199 Յունուար 6ին՝ հայկական Ծնունդի օրը Լեւոն օծուեցաւ Հայոց Թագաւոր: Օծումը կատարեց Գրիգոր Զ· Ապիրատ կաթողիկոսը (1194–1203):

Լեւոն Տարսոնէն կրկին Սիս փոխադրեց մայրաքաղաքը եւ իր օրով տպուած հայկական դրամներուն վրայէն «ժառանգ» բառին տեղ դրաւ «Թագաւոր Հայոց» մակդրութիւնը: Լեւոն Մեծագործ երկու անգամ յաղթական կռիւներ մղեց Հալէպի Ղայասէդդին Ղազի սուլթանին դէմ եւ իրեն հարկատու դարձուց զայն:

Լեւոն Ա· 32 տարի կառավարեց երկիրը խմաստութեամբ, փայլուն էջեր արձանագրելով կիլիկիոյ հայկական Պետութեան տարեգրութեանց մէջ:

Տ

Հ· Ղեւոնդ Ալիշան 1885ին Վենետիկի մէջ հրատարակեց Կիլիկիոյ ընդարձակ պատմութիւնը՝ Սիսուան կամ համադրութիւն Հայկական Կիլիկիոյ եւ Լեւոն Մեծագործ, մեծադիր 592 էջ, գունաւոր պատկերներով եւ քարտէսներով: Հոյակապ գործ մը, որուն Ֆրանսերէն թարգմանութիւնը լոյս տեսաւ 1899ին, Լեւոն Մեծագործը՝ առանձին հատորով, Léon le Magnifique.

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ի նպաստ Ս. ՂԱԶԱՐԻ

Գ· ՑԱՆԿ

Տէր եւ Տիկին Հրանտ Սամուէլեան	2·500
Փրոֆ· եւ Տիկին Ֆ· Ֆէյտ	500
Տէր եւ Տիկին Միսաք Միսաքեան	500
Տիկին Քէշիշեան եւ զաւակը Ստեփան (Ալֆորվիլ)	500
Ալէքս Մանուկեան	500
Յակոբ Երանեան	350
Վազգէն Անդրէասեան	200
Կարապետ Գույումճեան (Սամուէլ Մուրատեան վրժ·ի աշակերտ)	200
Պ· Տոպրուքա	100
Տիկին Ա· Գեւոնեան	100
Տիկին Ժ· Վիքէն Թորոսեան	50
Հ· Տէր–Անդրէասեան	30
Mme Madeleine Chadelle	20
Գումար	5·550
Բ· ցանկի գումար	31·950
Ընդհ· գումար	37·500

Նկատուած պարագրւթիները «ճիհատ»ի կոչ կ'ընեն: Այսպէս չիի համայնքի պետը՝ իմամ Մուսա Սատր, որ «իմաստուն»ի տեղ կ'անցնի, կոչ մը ըրած է ուր կ'ըսէ.— «Փրկութիւնը պէնքին մէջ է: Պատերազմի դիմելը նոյնքան նուիրական պարտականութիւն մըն է որքան Գուրանի կապուիլը»:

Ըստ Ֆիկառօի աշխատակցին (Թիէրի Տէժարտէն), որ լաւ կը ճանչնայ Լիբանանը, ու սրտով կապուած է անոր, կ'ըսէ թէ անիշխանութիւնը, ատելութիւնը, կողոպուտը, թալանը ծայր աստիճանի հասած են: Արձագանգ կը հանդիսանայ քրիստոնեայ մեծահարուստ Լիբանանցիի մը խօսքերուն, որ վերադարձած է Պէյրութ մահմետական Ջարդելու համար, Զղրծացի որ կ'ըսէ «Արտասահմանի բոլոր Լիբանանցիները պիտի գան, մէկ միլիոն, երկու միլիոն: Փոխադրանաւերու կազմակերպութեան ձեռնարկած ենք եւ դաս մը պիտի տանք այս չուն Արաբներուն եւ համայնավարներուն: Պիտի տեսնէք կոտորածը: Քրիստոնեային իւ'նչ ըլլալը չեն պիտեր, պիտի սորվին»:

Ֆիկառօի Թղթակիցը կ'ըսէ նաեւ թէ մէկ թէ միւս կողմի կատարած վայրագութիւնները նոյնն են եւ կ'աւելցնէ թէ Թուրքերու եւ Յոյներու կամ Իրլանտայի կաթողիկէներու եւ բողոքականներու ատելութիւնը բան մը չէ ասոր կողքին: Ու ոչինչ կայ որ կասեցնէ այս ատելութիւնը, ոչ բանակ, ոչ Պետութիւն եւ Լիբանանի բաժանումը իրողութիւն մըն է հողին վրայ, քանի այլեւս քրիստոնեայ եւ մահմետական գօտիներ կան:

Երկուշաբթի օր մեռեալներու թիւը (պաշտօնակա՛ն) 37 էր: Կացութիւնը վատթարացած է Զահլէ, ուր կատաղի բախումներ կան:

Քանի մը տողով

ՍԱՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻՈՑ Թագաւորը՝ Խալէտ, աշխարհի ամէնէն երկար եւ հզօր կնքնաշարժը գնեց: Գինը չէ յայտարարուած, կ'ըսուի միայն թէ սովորական գինէն, որ 14·000 տոլար է, «քանի մը անգամ աւելի է»: Ասիկա Քատիլյաք մըն է, որ ամէն բան ունի, բայց ըմպելարանէ, քանի մահմետական ըլլալով խմիչք չի գործածեր:

ՏՕՀՈՒԼՑԻ ԱՂՋԻԿ

Ա. ԱՂՋԻԿ ՎԱՀԱՆԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Ամեն անգամ որ հիշում եմ մեր տան մեջ տեղի ունեցած այդ ողբերգական դեպքը, ինձ միշտ թվում է, թե ես ինքս եմ մեղավոր այդ ամենի մեջ, որովհետև ես էի ամենից մեծը մեր եղբայրների մեջ, ես էի նրանց հոգատարը, ես էի նրանց խրատողը, ես էի նրանց ուսուցիչը։ Ես էի, որ պետք է հոգ տանեի նրանց ապագայի մասին, ես էի, որ պետք է նրանց ճանապարհ դնեի կյանքում։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամուսնացնեի, ես էի, որ պետք է նրանց տներ կառուցանեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի ցանկությունը կատարեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի կարիքը հոգայի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի վիշտը մխիթարեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի ուրախությունը կիսեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հաջողությունը ուրախանայի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի անհաջողությունը տխրեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հիվանդությունը բուժեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի մահը սգայի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հարսանիքը նշեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի ծնունդը տոնեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի կյանքը ապրեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի մահը մեռնեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հարությունը տեսնեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի դատաստանը կրեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի դատավճիռը լսեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի պատիժը կրեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի մեղքը քավեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի անօրենությունը ներեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հանցանքը թողության արժանացնեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի մեղքը սրբագործեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի անմաքրությունը մաքրեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի պղծությունը սրբեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի պիղծը մաքրեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի ապականությունը վերացնեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի կործանումը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի ոչնչացումը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի մահը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի դժոխքը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական կորուստը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական մահը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական դատաստանը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական դատավճիռը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական պատիժը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական մեղքը քավեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական անօրենությունը ներեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական հանցանքը թողության արժանացնեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական մեղքը սրբագործեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական անմաքրությունը մաքրեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական պղծությունը սրբեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական պիղծը մաքրեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական ապականությունը վերացնեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական կործանումը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական ոչնչացումը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական մահը կանխեի։ Ես էի, որ պետք է նրանց ամեն մի հավիտենական դժոխք

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՔՐԱՀԱՍԱԿ

ԳԱՂԱՓԱՐ ՕՏԱՐԸ

Ա.

Վան, Յունուար 1911

Մայոր Հիսնիկեանը օրն է որ նա անա-
կնկալ կերպով եկաւ Ղաղափար գիւղը –
տուն, տեղ, տէր ու տնօրէն, պարտէզ-
պատուհան, յուշերը անցած են թռչու-
նի պէս, եւ շուտով պիտի կատարեն
նոյն:

Իրենց մէջ ամբողջ մի թշնամութիւն
ունէին մայոր Հիսնիկեանն ու Ղաղա-
փարի տէրը, որ ոչ ոքի կը ներէր եւ
ոչ ոքի կը մոռնար: Ամբողջ մի կեանք
անոնք իրարու դէմ կռուեցան, ամբողջ
մի կեանք անոնք իրարու դէմ ատեցին:
Ղաղափարի տէրը ամբողջ մի կեանք
ինքզինքը պատրաստեց այդ օրուան հա-
մար, երբ պիտի կարենար վրէժ լուծել
իր թշնամիէն, եւ ահա այդ օրը եկած
էր:

Այրի Տիկին Աբշալոյս Նալպանտեան եւ իր զաւակները՝ Վարդան եւ Գէորգ, այրի Տիկին Հայկուհի Նալպանտեան, Տէր եւ Տիկին Պերճ Նալպանտեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մակնել Մարսէլ եւ զաւակները (Ամերիկա), ինչպէս նաեւ Յակոբեան, Վարդանեան (Հայաստան), Տիգրանուհի Սապունճեան, Սապունճեան Նուարդ, Տընկոյեան Աչխէն, Շըտիկեան Տընկոյեան Եդուարդ, Տընկոյեան Մարիամ ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին, եղբօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՅԱԿՈԲ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 21ին, 45 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Դեկտ. 26, ժամը 14·15ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէոնի գերեզմանատունը։

4, Square de Verdun, 75010 Paris

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Այրի Տիկին Եսթեր Իշխալացեան, Օր. Օր. Լօրա եւ Լիտիա Իշխալացեան, Տէր եւ Տիկին Հմայեակ Իշխալացեան եւ զաւակները (Պորտօ), Տիկին Սիւզան Միաս, Տէր եւ Տիկին Անմահեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց տպդրոջ, հօրեղբօր եւ եղբօր՝

ՎԱՀԷ ԻՇԽԱԼԱՑԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 21ին Սէն-Ռաֆայէլ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մաերիմ շրջանակի մէջ։

Կը խնդրուի ներկայս իբրեւ մահազդ ընդունիլ։

ՅԱՒԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Ե. Իշխալացեանի, Օրիորդներ Իշխալացեանի եւ Իշխալացեան ընտանիքին (Պորտօ)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոն.— Գեղամ Ծ. վարդապետ Զաքարեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհան-պատեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի (Դեկտ. 28) Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ իր եղբօր՝

ՅԱԿՈԲ ՉԱՔԱՐԵԱՆԻ

զոհ կորսուած գնդակի մը, ի Պէյրութ, մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

L'ARCHE DE NOE

42, RUE DESCARTES, 75005 PARIS - Tél 326 31 37

Venez Déjeuner

Venez Diner

OU MIEUX

Après le théâtre

Venez Souper

DES SPECIALITES ARMENIENNES
UN AIR DE FLAMENCO

MENU SPÉCIAL POUR RÉVEILLONS

BONNE AMBIANCE

180 Fr., champagne compris

×

Vous trouverez tous les produits orientaux à des prix imbattables chez

CHIRAG

PRIX SPÉCIAUX POUR LES FÊTES

Entièrement rénové

26 Rue de Trévise — 75009 Paris — Téléphone 770-38-63

Livraison à domicile à partir de 150 Fe

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

Տօն Ծննդեան Տ. Մ. Յ. Ք.ի

Դեկտ. 24, Ջորեքշաբթի: Սկիզբն ժամերգութեան ժամը 17·30, սկիզբ պատարագի ժամը 18։

Դեկտ. 25, Հինգշաբթի ձայնաւոր պատարագ ժամը 11ին։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— ՍԷՆԹ - ՄԱՐԿՐԻԹ

Այս Կիրակի (Դեկտ. 28) Մնունդի տօներու առթիւ պատարագ կը մատուցուի եւ Ջրօրհնէք կը կատարուի։ Կը պատարագէ

ՇԱՀԱՆ ՔՀՆԾ. ՏԻՏԷԵԱՆ

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Սողոմոն Թէհլեեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Դեկտ. 26) ժամը 9ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

REVEILLON DU JOUR DE L'AN

31 Décembre de 21 h. à l'aube

PALAIS DE LA FOIRE

Avenue de la Marne — Valence

Organisée

par la F. R. A. Daschnakzoutiun et le Nor Séround

Soirée dansante avec un menu spécial arménien

Orchestre :

Les « ANONYMES » de Lyon

Chaude ambiance arménienne

COTILLONS

Prix d'entrée 25 Fr.,

repas compris 100 Fr.

Réservetion :

Tél. Ekmekdjian 59-02-93

Mlle Katchadjian,

38, Rue de La Belle-Image

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Կիրակի, Դեկտ. 28, ժամը 9·30ին Ա. կայանէն, Հայկ. ճարտարապետութիւնը, կը մասնակցին.— Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Թիէբի, Հայր Տալմէ, Ժերար Տէտէեան, Ռուբէն Մելիք։

La Messe de KOMITAS

(disque S. K. 3000, déjà paru)

Les chefs-d'œuvre de

GANATCHIAN

(disque S K 5000, à paraître début 76)

EN SOUSCRIPTION

auprès des Choristes, et les Mardi et Vendredi, à partir de 20 h. 30
17, rue Bleue, Paris (9e).

En souscrivant dès maintenant, vous bénéficiez du prix exceptionnel de 85 Fr., et vous disposez immédiatement du disque de KOMITAS, remarquable enregistrement de la Messe, présenté dans l'album « Le Maître et son Disciple » *dès sa parution, début 76, il vous sera automatiquement remis le 2ème disque, « Les Chefs-d'Oeuvre de Ganatchian ».*

POUR LES FETES,

OFFREZ-VOUS
OFFREZ A VOS AMIS

L'ALBUM

LE MAITRE & SON DISCIPLE

(Couverture de CARZOU)

enregistré par la Chorale

Sipan-Komitas

Solistes

Sonia NIGOGHOSSIAN — Mezzo
Meguerditch BOGHOSSIAN—Ténor
René MARTAYAN — Ténor
Mario HANIOTIS — Basse

direction

Garbis Aprikian

(33 T. 30 cm. Stéréo-Compatible)

10 JOURS A PALMA

DU 11 AU 21 FEVRIER

De Lyon 840 Frs. de Marseille, 740 Frs. de Paris 1000 Frs.

10 JOURS EN GRECE

avec 2 jours à Rome

DU 12 AU 21 MARS 1976

de Lyon 1850 Frs, de Marseille 1850 Frs, de Paris 1950 Frs.

organisé par sevan voyages - lyon

accompagné par Monsieur SARKISSIAN Varoujan

—Les prix comprennent : le transport aérien A/R, le transfert aéroport — hôtel - aéroport, logement, pension complète dans hôtel 1ère classe, en chambre double/bain.

— Vu le succès obtenu ces dernières années, nous organisons aussi en cette période hivernale, d'agréables séjours dans des pays plus cléments.

Inscrivez-vous et faites inscrire vos parents auprès :

sevan voyages

50, Cours de la Liberté
69003, LYON
Téléphone : (78) 60-13-66

— Նախորդ տարիներու յաջողութենէն քաջալերուած եւ եղող դիմումներու գոհացում տալու համար, մանաւանդ մեր երէց սերունդին կողմէ, Վարուժան Սարգիսեան լաւագոյն պայմաններով պեղեցիկ առիթը կուտայ ձեզի Փալմա եւ Յունաստան (երկու օր Հռոմ) կազմակերպուած այս ճամբորդութիւններով։

Արձանագրուեցէք եւ արձանագրել տուէք ձեր բարեկամները ձեր նախասիրած ճամբորդութեան եւ կ'ունենաք մեր կողմէ բոլոր պէտք եղած մանրամասնութիւնները։

Licence BR 72056
Licence COR. A. 529

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

ԵՒ

ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

1926 — ԿԻՍԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ — 1976

Կը շնորհաւորէ իր յարգոյ բարեկամ եւ յաճախորդներուն Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը, եւ այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ, այս տարի եւս ճոխ պատուհաններու, միրգերու, անուշեղէններու եւ ըմպելիներու այլազան տեսակներով պատրաստ է սպասարկելու եւ զարդարելու իրենց Ամանորի սեղանները։

ՀԱՄՑԷ.—

N. NIGOGHOSSIAN

121, Ave. Henri-Barbusse — 95400 — ARNOUVILLE-LES-GONESSE

Tél. : 985-04-46

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
25
JEUDI
25 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·473

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.473

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՑՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԻՆ
(1375 – 1975)

— Ο —

Գ·

ՀԵԹՈՒՄ Ա· ԵՒ ՅԱՋՈՐԴՆԵՐԸ

Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան պատմութեան մէջ յիշատակելի դէմք մըն է Հեթում Ա·։

Լեւոն Մեծագործ արու զաւակ չունենալով, դահը ժառանգեց իր 12 տարեկան աղջիկը Զապէլ (1219–1252), որ երկիրը կառավարեց Լեւոնի քեռորդի եւ Հայոց սպարապետ Կոստանդին Պայլի հովանաւորութեամբ։ Զապէլի (Իզապէլ) մայրն էր Լեւոնի երկրորդ կինը՝ Սիպիլ, դուստր Կիպրոսի թագաւոր Ամօրի Լուսինեանի եւ Իզապօ Փլանթաժընէի։ Գահ բարձրանալէ երեք տարի վերջ՝ 1222ին Զապէլը ամուսնացուցին Անտիոքի Պետ – մունդ Դ· լատին իշխանին տղուն՝ Ֆիլիպի հետ, որ ընկերացաւ թագուհիին իբրեւ օգնական։ Շատ չանցած Ֆիլիպ դոյնը դուրս տուաւ։ Հակառակ իր խոստումին, ուզեց լատինական ծէսեր մտցնել հայ եկեղեցիին մէջ եւ սկսաւ կողոպտել պետական գանձը։

Պալատական աւազանին եւ հայ իշխանները զիւերանց ձերբակալեցին Ֆիլիպը եւ թունաւորելով սպաննեցին զայն 1225ին։ Զապէլ ամուսնացաւ Կոստանդին Պայլի տղուն Հեթումի հետ, 1226ին։ Այդ թուականէն սկսեալ Հեթում Ա· ձեռք առաւ իշխանութիւնը իբրեւ օգնական եւ գահակից Զապէլի։

Շինարար եւ դիւանագէտ թագաւոր մը եղաւ Հեթում։ Մէկ կողմէ բարգաւաճ վիճակի հասցուց երկիրը, միւս կողմէ մնայուն խաղաղութիւն հաստատելու համար բարեկամական դաշինքներ կնքեց հարեւանական թշնամիներու եւ ամէնէն առաջ Իկոնիոնի (Գոնիա) սելճուկ թագաւորներ Ալա'էտտին Քայքոպատ Ա·ի (1219–1236) եւ Ղայասէտտին Քայխոսրով Բ·ի (1236–1246) հետ։ Նոյնիսկ առաջինին հետ միասնաբար երկլեզուեան դրամներ տպեցին մէկ երեսը արաբական տառերով Քայխոսրէվի որդի Քայքոպատ, միւսը՝ հայերէն Հեթում թագաւոր մականունով։

Երբ Մորազմի Ալա'էտտին Մուհամմէտի որդին Ջալալէդդին Մեծ Հայաստանի նահանգները ասպատակելէ ետք սկսաւ սպառնալ Սելճուկեաններուն, Հայերն ու Լատինները այս վերջիններուն միանալով փախուստի մատնեցին զայն։ Սակայն ձիւնկիզիանի յաջորդ Ուխթայ խանի նախընթաց Զարմաղանի Մեծ Հայքի մէջ կատարած վայրագութիւններէ ետք, 1242ին մոնկոլ սուլթան Բաչու դրաւելով կրակի տուաւ Կարինը, որ կը պատկանէր Սելճուկներուն։ Ղայասէտտին Քայխոսրով Բ· ուզելով դիմադրել Բաչուի, պարտուեցաւ եւ ընտանիքը ղրկեց Սիս — Հեթումի մօտ, ի պաշտպանութիւն։ Ու երբ Բաչու Կիլիկիոյ սահմանները հասաւ, Հեթում փութաց պատգամաւորութիւն մը ղրկել Թաթար խանին մօտ՝ հպատակութիւն յայտնելու համար։ Հայոց թագաւորը սիպհուեցաւ ընդունիլ Բաչուի ծանր պայմանները եւ բարեկամական դաշինք կնքեց Մոնկոլներուն հետ, զանոնք հեռացնելով Կիլիկիոյ սահմաններէն։ Հեթում վրէժ լուծելու համար Սելճուկները քանի մը անգամ յարձակեցան Կիլիկիոյ վրայ, սակայն ետ մղուեցան։

Հեթում դիւանագիտական լայն ծրագիր ունէր։ Տեսնելով որ կեդրոնական Ասիոյ մէջ ծնունդ առած է Մոնկոլներու մեծ ու հզօր նոր կայսրութիւնը, ուզեց սիրաշահիլ զայն։ 1248ին Ուխթայ խանի յաջորդ Կույուք խանի մօտ ղրկեց իր եղբայրը՝ Սմբատ սպարապետը թանկարժէք նուէրներով՝ չնորհաւորելու համար անոր գահակալութիւնը։ Իսկ Զապէլ թագուհիի մահէն ետք Հեթում անձամբ գնաց Քարաքորում, Մոնկոլներու նոր թագաւորին՝ Մանգու խանի մօտ, որուն հետ դինակցութեան եւ բարեկամութեան դաշինք կնքեց։ Վերադարձին ետ առաւ Սելճուկներու գրաւած հողերը։

Ընդարձակ բաժին յատկացուած է սփիւռքի հայ գրողներու երկերուն։ Պիտի հրատարակուի Վահրամ Մավեանի

թումէն վրէժ լուծելու համար Սելճուկները քանի մը անգամ յարձակեցան Կիլիկիոյ վրայ, սակայն ետ մղուեցան։

Հեթում դիւանագիտական լայն ծրագիր ունէր։ Տեսնելով որ կեդրոնական Ասիոյ մէջ ծնունդ առած է Մոնկոլներու մեծ ու հզօր նոր կայսրութիւնը, ուզեց սիրաշահիլ զայն։ 1248ին Ուխթայ խանի յաջորդ Կույուք խանի մօտ ղրկեց իր եղբայրը՝ Սմբատ սպարապետը թանկարժէք նուէրներով՝ չնորհաւորելու համար անոր գահակալութիւնը։ Իսկ Զապէլ թագուհիի մահէն ետք Հեթում անձամբ գնաց Քարաքորում, Մոնկոլներու նոր թագաւորին՝ Մանգու խանի մօտ, որուն հետ դինակցութեան եւ բարեկամութեան դաշինք կնքեց։ Վերադարձին ետ առաւ Սելճուկներու գրաւած հողերը։

Ընդարձակ բաժին յատկացուած է սփիւռքի հայ գրողներու երկերուն։ Պիտի հրատարակուի Վահրամ Մավեանի պատմուածքներու երկրորդ գիրքը, որ պիտի բովանդակէ հայրենիքէն դուրս հայրենիքին յառած հայ մարդոց կեանքը պատկերացնող գրութիւններ։ Բենիամին Նուրիկեանի «Հայրենիքին կարօտը» գիրքն ալ լոյս պիտի տեսնէ։

Առաջին անգամ ըլլալով Հայաստանի մէջ պիտի տպուին պուլկարահայ բանաստեղծ Յովհաննէս Պարսկունիի ստեղծագործութիւնները։

Առանձին հատորով պիտի հրատարակուին Վահէ Քաջայի պատմուածքները՝ «Արարչութեան ութերորդ օրը», «Գաւազանը», «Գիշատիչներու խրախճանքը», «Ակն ընդ ական»։

«Գեղեցիկի աշխարհում» մատենաշարով պիտի տպագրուի «Աղնաւուրը Ազնաւուրի մասին» գիրքը, ուր անուանի երգիչը կը խօսի իր կեանքին եւ ստեղծագործական գործունէութեան մասին։

«Զուգահեռ ճանապարհներ» խորագիրը կը կրէ բանաստեղծ Վահագն Դաւթեանի ուղեգրութիւններու, յուշերու, ակնարկներու, գրականագիտական եւ հրապարակային յօդուածներու հատորը։ Ներկայացուցած է իր հանդիպումները Ու· Սարոյեանի հետ, իր ճամբորդութիւնները Ֆրանսայի մէջ։ Բանաստեղծը կերտած է նաեւ Պետրոս Դուրեանի, Կոմիտասի, Դ· Վարուժանի, Մեսաք Մեծարենցի գրական դիմագիծերը։

Լոյս պիտի տեսնէ Ս· Կապուտիկեանի ճամբորդական նոթերը պարունակող գիրքը։ Բանաստեղծուհին կը խօսի Մ· Նալպանդեան եւ Քանասա կատարած իր ճամբորդութիւններուն մասին։

Պիտի տպուին նաեւ Վազգէն Գաբրիէլեանի եւ Ե· Պետրոսեանի մենագրութիւնները։ Առաջինը ուսումնասիրած է սփիւռքի հայ հեղինակներու երկերը, երկրորդը ներկայացուցած է Դ· Վարուժան, Ռուբէն Սեւակ, Ռուբէն Զարդարեան, Թլկատինցի եւ այլ արեւմտահայ գրագէտներ։

×

«ԴՈՒԻՆ» ՊԱՆԴՈԿԻՆ
ՆԵՐՔԻՆ ՅԱՐԴԱՐՈՒՄԸ

Քանի մը օտար ընկերութիւններ իրենց ծառայութիւնը առաջարկած են Երեւանի նոր պանդոկին կահաւորումին համար, որ հին հայկական մայրաքաղաքին անուանով կոչուած է «Դուին»։ 15 յարկանի չէնքը մեծ կոթողի մը նման վեր խոյացած է կոնդի բարձունքին, ուրկէ կ'երեւի Հրազդան գետի ձորին գեղատեսիլ չորքսակայքը, կը բացուի քաղաքին լայն համայնապատկերը։

Ֆիննական «Ասքօ» ընկերութիւնը մտադիր է պատրաստելու հատկանշական կարասիներ։ Աւստրիական ընկերութիւններէն մէկը պիտի մատակարարէ լուսաւորութեան սարքերը։ Օտար այլ ընկերութիւններ ալ ապսպրանքներ ստացած են։

550 տեղնոց պանդոկին մէջ արդիական ոճով պիտի կահաւորուին «լիւքս» եւ «կիսալիւքս» սենեակները, ինչպէս նաեւ մէկ ու երկու տեղնոց սենեակները։

Ի տարբերութիւն այդ կարգի ուրիշ հիւրանոցներու, նախատեսուած է զուտ հայկական ազգային ոճով սենեակներ ունենալ։ Պանդոկը պիտի ունենայ նաեւ դինիի մառան մը, որ իր ինքնատիպութեամբ միակը պիտի ըլլայ Հանրապետութեան մէջ։

Պանդոկի մուտքին առջեւ մօտաւորապէս 500 քառակուսի մեթր տարածութեան վրայ պիտի հիմուի ջրաւազան մը՝ շատրուաններով։ Այցելուները հոնկէ կրնան երթալ յուշանուէրներու խանութները, նիստերու սրահը, սրճարաններն ու ճաշարանները։ 400 տեղնոց ամէնէն մեծ ճաշարանը չորրորդ յարկին վրայ պիտի

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քանի մը տողով

ԹԻՒՐՔՄԵՆԻՍՏԱՆԻ վարչապետը Օրազ Մուխամեդով, պաշտօնազրկուած է «անչնորհք ընթացքի» համար եւ փոխարինուած Բալի Եազկուլիեվի կողմէ, որ ցարդ Թուրքմէնիստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահ էր։ Այս վերջինին տեղը կը գրաւէ Աման Տուրտիեւ։ Միւս կողմէ Վրաստանի վարչապետը՝ Ճիվլի Ճավախիշվիլի արտօնութիւն ստացած է հանգստեան կոչուելու եւ պինքը կը փոխարինէ Ջուրաւլ Պատարիձէ։

ԼԻԲԱՆԱՆ աւելի հանդարտ էր երեք – շաբթի օր, բայց ամէնէն հանդարտ օրերն ալ քանի մը տասնեակ մեռեալ կայ։ Երկուշաբթի իրիկուն Քարամէն կարճ այցելութիւն մը կատարած էր Դամասկոս։ Այս առթիւ իր երախտագիտութիւնը յայտնած էր Սուրիոյ, իր բերած «եղբայրական օժանդակութեան համար»։ Վերջին լուրերու համաձայն կռիւները կը տարածուին երկրին արեւելեան կողմը։ Ներքին նախարար Շամուն յայտարարած է թէ «օտար տարրեր» միջամտած են ծանրացնելու համար արեւելեան Լիբանանի կացութիւնը։ Նախարարը կ'ակնարկէր Եարմուքի զօրագունդին, որ 3000 զինեալ մարդ կը հաշուէ եւ կազմ ու պատրաստ է Պեքայի հովիտը, Զահլէի մօտ 1973ի պատերազմէն ի վեր։ Պաղեստինցիք հերքեցին թէ ասոնք ըլլան Զահլէն ռմբակոծողը։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ մէջ 7000 քաղաքական բանտարկեալ կայ, որոնց մասին չատ չի խօսուիր։ Ասոնց մասին խօսք եղաւ երբ փրկագինի փոխարէն ազատ արձակուեցան 500 բանտարկեալ, բոլորն ալ ժիժիկ։ Թէեւ բնական է որ ասոնց մասին չխօսուի քանի ամէն մարդ պիտէ որ «ընկերվարական» վարչակարգերու տակ քաղաքական բանտարկեալ չկայ, ասոնք միայն Ֆաշիստներու մնացնաշունչն են։ Արեւմտեան Գերմանիոյ բանտարկեալներու թիւը 465 է։

ՍՊԱՆԻՈՑ Դեմոկրատ պինուորական միութիւնը, իր կարգին (քաղաքական կուսակցութիւններէն ետք) ընդհ· ներում կը պահանջէ։ Այս չարժումը կազմած են շուրջ 150 սպաներ (30 հազարի վրայ, որոնք մաս կը կազմեն սպանական բանակին)։

ԱԹԻՆԻ փողոցի մը մէջ երեք անծանօթներու կողմէ սպաննուած է ամերիկացի դիւանագէտ մը։

ՀԵՐՊԵՐԹ ՖՈՆ ԳԱՐԱՑԵԱՆ վերբառժական ծանր գործողութեան մը ենթակուեցաւ առջի օր, ողնայարէն։

Ծնունդի տօնին առթիւ, « Յառաջ » վաղը լոյս չի տեսներ։ Մեր յաջորդ թիւը՝ Շաբաթ Դեկտ· 27։

զետեղուի, ճմեռուան պարտէզին կողքին։ Գարնէրատուն մըն ալ պիտի հաստատուի։

Այժմ աւարտած են չնարարական աշխատանքները եւ սկսած է չէնքին ներքին յարդարումը։

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

ՆԻԿՈՂՈՍ ՍԱՐԱՖԵԱՆ

(1905–1972)

— o —

Մոռնանք մեծ միտքերն որ կը յուզեն մեզ,
Լքենք հոգեկան բաւիղները քարդ,
Ըլլանք պարզ՝ մեր պարզ ժողովուրդին պէս
Եւ ոչ թէ լարի վրայ ճախրող գերմարդ:

Կ'անցնինք օր մը մենք, կ'ապրի ազգը մեր·
Գոյութիւնն իր՝ միակ իմաստն է կեանքին·
Ըլլանք գոյութեան բեղնաւոր սերմեր···

Ն· Ս·

Մահուան երրորդ տարելիցն է, ժամանակակից հայ գրականութեան արուեստ – տպչէտ – խմացապաչտ մշակներէն Նիկողոս Սարաֆեանի, Սփիւռքեան կեանքը եւ սփիւռքի մարդը իր բոլոր ներքին տագնապներուն մէջ վերլուծօրէն երգող բանաստեղծ – արձակագրին՝ որ քերթողութեան մէջ ղեկացականութեան հետ եղբայրացուց մտածումը եւ իր ստեղծագործութիւնները վերածեց թելադրական ներգօրութեամբ հարուստ մտածական թրթռումներու:

Մեր այս անմիջական հաստատումով իսկ՝ կ'ուզենք Նիկողոս Սարաֆեանի վաստակին քանի մը հիմնական առանձնայատկութիւնները ստորագծել·

1·— Բացառապէս Սփիւռքեան Հայուն իմացական սուզումներն ու հոգեկան մակընթացութիւնները կան իր արձակին թէ քերթուածին մէջ: Ամբաստախիլ Հայը (մանաւանդ Ֆրանսահայ մտաւորականն սերունդը) իր ցնումէն ետք ինկաւ բոլորովին նոր միջավայրի մէջ, քաղաքակրթական եւ մշակութային նոր կլիմաներու տակ, ընկերային ու մարդկային տարբեր մակարդակով երկիրներու յարաբերական պայմաններուն ենթակայ, ազգային իր խառնուածքին ու տոհմական պատիարակութեան հակադրուող մթնոլորտի մէջ: Սարաֆեանի արձակն ու քերթուածը «կը պատմեն» սփիւռքի հայ մարդուն հոգեկան տագնապանքը, ներքին այդ ցնցումէն թելադրուող իմացական սուզումները, — խորհրդածելու, մտածելու, վերլուծելու մղումով չեչտուած:

Արեւմտեան քաղաքակրթութեամբ ու հետզհետէ մեքենայացող կեանքով մը յատկանշուող միջավայրներու մէջ՝ յետեղեռնեան մեր սերունդը զգացական ժառանգական արամադրութիւններու կոչքին իմացական – մտածական հակումներով յատկանշուեցաւ· զգալու եւ մտածելու իր կարելիութիւնները հետզհետէ ներդաշնակեց իրեն տահմանուած նոր կեանքի մը ապրումներուն հետ: Սարաֆեան բաֆեան եւ Շահնուր՝ այս տեսակէտով դարձան կարկառուն երկու դէմքերը «սփիւռքեան» վերադիրով յայտնի մեր նոր գրականութեան:

2·— Մորպէս Հայ մնալով հանդերձ ոդիին մէջ՝ Սարաֆեան իմացապաչտ քերթողի մը մտածական ճառագայթումներ – րով որակ տուած է իր արձակին թէ քերթուածին: Պեղումի, որոնումի խոբացման արամադիր մարդն է՝ որուն ստեղծումները միտածալ ուղեղներու համար մարթեալի տեւեռումներ չեն ընդհան – րապէս, ոչ ալ զգացական ծայրայեղու – թիւններով (սանթիմանթալիզմ) տարուող հոգիներուն ընտանի բիւրեղներ: Հարիւ է ապրած ըլլալ, առակ՝ սուզումի:

Ոմանք Վալերիի, Ապոլինէրի, Մալարմէի եւ Ֆրանսացի տարբեր մեծութիւններու անունով կը միտին քնորոշել իր ստեղծագործութիւնները: Այս բնութագրումը անտեղի չնկատելով հանդերձ, կ'ուզենք ընդգծել որ Սարաֆեան բացառապէս հայկական հոգեխառնութիւն ունի:

Գլխաւոր իր գործերն են «Անջրպետի մը գրաւումը» (1927), « 14 Քերթուած » (1933), « Իշխանուհիին » (1934), « Տեղատուութիւն եւ մակընթացութիւն » (1939), « Միջնաբերդ » (1946) եւ « Մի-ջերկրական » (1971): Գրական պարբեր – րականներու մէջ ցրուած են եւ անկատ հատորներու մէջ մկկեզումի կը կարօտին արձակագրային իր բարձրորակ էջերը:

Ծնած է Վառնայի մէջ (Պուլկարիա)՝ Լճեցի ծնողքէ, որոնք 1896ին գաղթած են դէպի Պալքաններ: Ցաճախած է տեղւոյն ձիւերճեան, ապա նաեւ ազգային եւ Քոլեճական (Սէն Միշէլ) երկրորդական վարժարանները: Համաշխարհային Ա· պատերազմի օրերուն (1915) կը մեկնի նախ Ռումանիա, ապա Ռուսիա, եւ վերջապէս (1919) Պոլիս՝ ուր կը յաճախէ Կեդր· Վարժարան: Ընթացքը ընդհատուցած, հարկադրաբար կը հեռանայ Պոլսէն, կ'անցնի Պուլկարիա, Ռումանիա ու Փարիզ (1923)՝ ուր պիտի ապրէր մօտ յիսուն տարի, իրրեւ «բանուոր», առօրեայ մեքենայի մը առջեւ...

Իրրեւ սոսկական քաղաքացի մարդ ապրեցաւ կծկուած, ինքնամփոփ, բարդոյթներու ենթակայ: Հոգեպէս զգայուն՝ «որբացած», անտեսուած, երբեմն նաեւ ուրացուած մարդու տպաւորութիւն ունէր — դժգոհ ու դառնացած Հայու տրամադրութիւն: Այս հակումները գինք անկասկած մղեցին շատ աւելի մեծ կերպով ապաւինելու իր ենթաշխարհին: Ինքզինք խուզարկեց չարունակ, ու այդ ճամբով ալ հասաւ կեանքի մակընթացութիւններն ու տեղատուութիւնները իր իսկ ընդմէջէն ճանչցող մտաւորականի մը տիպարին:

Ժամանակակից մեր գրականութեան որակաշատ մշակներուն մէջ կուգայ առանձին դիրքերու վրայ:

Մ· Թ·

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

Հայ բառարանագրութեան ակունքները դարերու խորք ունին: Հայոց լեզուին առաջին տպագիր բառարանը աւելի քան երեքուկէս դարու պատմութիւն ունի, իսկ մեզի ծանօթ ձեռագիր բառարանը՝ հազարամեակի հնութիւն: Հայ բառարանագրութիւնը չափազանց հարուստ է եւ արժէքաւոր թէ՛ իր հնութեամբ եւ թէ իր ստեղծած բազմապիսի բառարաններով, որոնցմէ չատ չատերը, անկասկած, իրենց արժանի եւ մնայուն տեղն ունին ընդհանուր բառարանագիտութեան եւ համաշխարհային մշակոյթի պատմութեան մէջ:

Արդարեւ, միայն առանձին տպագրուած բառարաններու թիւը կը հասնի չուրջ 350ի: Այժմ նոր բառարան մըն ալ հրատարակուեցաւ, որուն հեղինակները են բանասիրական գիտութիւններու թեկնածուներ Հրանտ Պետրոսեան, Սերգէյ Գալստեան եւ Թերեզա Ղարագիւլեան: Բառարանը լոյս ընծայեց Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Լեզուի հիմնարկութիւնը:

Լեզուագիտութիւնը գիտական աւանդութիւններով հարուստ, բազմակողմանի կերպով զարգացած գիտութիւն մըն է: Ներկայիս ալ կը զարգանայ, կը կազմաւորուին լեզուաբանական նոր ճիւղեր, ուղղութիւններ եւ հոսանքներ:

Հայերէն լեզուաբանական գրականութիւնը չափազանց հարուստ է, եւ բառարանագիտութեան նման բազմաթիւ գործերու պատմութիւն ունի:

Նոր բառարանին մէջ տեղ գտած են հայ քերականական – լեզուաբանական ղրեթէ բոլոր տարեշրջանները՝ սկսեալ Ե· դարէն մինչեւ նորագոյն ժամանակները: Համառօտ տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ աշխարհի լեզուներու եւ գիրերու տեսակներու մասին:

Տարեշրջաններուն մեծ մասը ունի ռուսերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, մասամբ նաեւ լատիներէն եւ յունարէն համարժէքները կամ թարգմանութիւնները:

Բառարանը կազմողները, գլխաւորէն եօք արձանագրած են Ե· դարէն մինչեւ ԺԹ· դարերու կէսերը հայ լեզուաբանական – քերականագիտական գրականութեան մէջ տեղ գտած տարապին առաջին (համեմատաբար հին) գործածողին անունը՝ սկսեալ Դիոնիսիոս Թրակացիի քերականութեան հայ թարգմանիչին ըստեղծած կամ գործածած տարաշներէն: Յօդուածին մէջ բացատրուած է լեզուաբանական տարազը եւ, անհրաժեշտութեան պարագային, ըսուած է թէ ո՛ր լեզուներուն յատուկ է այս: Սահմանումի մը յաճախ կը հաստատուի օրինակներով: Լեզուներուն անուանումներուն վերաբերեալ յօդուածներուն մէջ բնութագրուած է տուեալ լեզուն, նշուած են այդ լեզուով խօսող ժողովուրդին անունը, այն հողամասը, ուր այդ լեզուն կը խօսին, յայտնի բարբառները, խօսողներու թիւը, գիրը:

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակած չուրջ 50 մամուլ – նոց «Լեզուաբանական բառարանը» մասամբ հանրագիտական բնոյթ ունի եւ կրնայ օգտակար հանդիսանալ թէ՛ մասնագէտներու, թէ՛ ալ լեզուաբանական հարցերով զբաղողներուն:

«Լեզուաբանական բառարան»ին մասին աւելի պարզ պատկերացում կազմելու համար իրրեւ նմոյշ ստորեւ կը ներկայացնենք բարբառ բառին բացատրութիւնը:

Բարբառ (դիալեկտ, մունդարի) տերմորիալ բարբառ: Տեղային բարբառ, տեղական բարբառ, գաւառաբարբառ, գաւառական բարբառ, գաւառական լեզու, ժողովրդական բարբառ:

Լեզուի ճիւղաւորումը հանդիսացող համակարգ, որ իր իւրայատկութիւններով ընդհանուր է տուեալ հասարակութեան որոշակի հատուածի համար: Եւ քանի որ տուեալ լեզուի բարբառային ճիւղաւորումը կատարուում է որոշակի տերիտորիայում, այդ պատճառով յաճախ ասում են տեղային կամ տերիտորիալ բարբառ: Բարբառները եղել են նաեւ ցեղային, էթնիկական լեզուների պայմաններում: Ազգային լեզուների զարգացումը աստիճանաբար տանում է դէպի բարբառների վերացում: Հայերէնում բարբառ ասելով երբեմն հասկացել են խօսք, լեզու, խօսուածք (ժողովրդական բարբառ) նոյն – իսկ՝ ձայն, հնչիւն (համեմատիր՝ երկբարբառ եւ Թրակացու քերականութեան հայերէն թարգմանութեան մէջ պատահող այլ բառեր, օրինակ, բարբառակիցք, որ գործածուած է կրկնակ բաղաձայն – ների կազմիչ հնչիւնները նշելու համար: Իբր նաեւ՝ հնչիւնակից· նման հնչիւն – ներ ունեցող, լծորդ հնչիւններ):

Այնուհետեւ յիշատակուած են բարբառներու տեսակները·— Հայահունչ, արեւելահայ, արեւելեան, արեւմտահայ, արեւմտեան, դրական, դրոց, դասակարգային, ընտանեկան, կենդանի, Հայոց, հասարակաց, մայրենի, մանկական, միջմայրին, միջճիւղային, ռամկական, ռուսահայ, սոցիալական, տաճկահայ, հայահունչ:

Ապա ներկայացուած են հայերէնի բոլորովին մեքենայացող կեանքով մը յատկանշուող միջավայրներու մէջ՝ յետեղեռնեան մեր սերունդը զգացական ժառանգական արամադրութիւններու կոչքին իմացական – մտածական հակումներով յատկանշուեցաւ· զգալու եւ մտածելու իր կարելիութիւնները հետզհետէ ներդաշնակեց իրեն տահմանուած նոր կեանքի մը ապրումներուն հետ: Սարաֆեան բաֆեան եւ Շահնուր՝ այս տեսակէտով դարձան կարկառուն երկու դէմքերը «սփիւռքեան» վերադիրով յայտնի մեր նոր գրականութեան:

2·— Մորպէս Հայ մնալով հանդերձ ոդիին մէջ՝ Սարաֆեան իմացապաչտ քերթողի մը մտածական ճառագայթումներ – րով որակ տուած է իր արձակին թէ քերթուածին: Պեղումի, որոնումի խոբացման արամադիր մարդն է՝ որուն ստեղծումները միտածալ ուղեղներու համար մարթեալի տեւեռումներ չեն ընդհան – րապէս, ոչ ալ զգացական ծայրայեղու – թիւններով (սանթիմանթալիզմ) տարուող հոգիներուն ընտանի բիւրեղներ: Հարիւ է ապրած ըլլալ, առակ՝ սուզումի:

Ոմանք Վալերիի, Ապոլինէրի, Մալարմէի եւ Ֆրանսացի տարբեր մեծութիւններու անունով կը միտին քնորոշել իր ստեղծագործութիւնները: Այս բնութագրումը անտեղի չնկատելով հանդերձ, կ'ուզենք ընդգծել որ Սարաֆեան բացառապէս հայկական հոգեխառնութիւն ունի:

Գլխաւոր իր գործերն են «Անջրպետի մը գրաւումը» (1927), « 14 Քերթուած » (1933), « Իշխանուհիին » (1934), « Տեղատուութիւն եւ մակընթացութիւն » (1939), « Միջնաբերդ » (1946) եւ « Միջերկրական » (1971): Գրական պարբեր – րականներու մէջ ցրուած են եւ անկատ հատորներու մէջ մկկեզումի կը կարօտին արձակագրային իր բարձրորակ էջերը:

Ծնած է Վառնայի մէջ (Պուլկարիա)՝ Լճեցի ծնողքէ, որոնք 1896ին գաղթած են դէպի Պալքաններ: Ցաճախած է տեղւոյն ձիւերճեան, ապա նաեւ ազգային եւ Քոլեճական (Սէն Միշէլ) երկրորդական վարժարանները: Համաշխարհային Ա· պատերազմի օրերուն (1915) կը մեկնի նախ Ռումանիա, ապա Ռուսիա, եւ վերջապէս (1919) Պոլիս՝ ուր կը յաճախէ Կեդր· Վարժարան: Ընթացքը ընդհատուցած, հարկադրաբար կը հեռանայ Պոլսէն, կ'անցնի Պուլկարիա, Ռումանիա ու Փարիզ (1923)՝ ուր պիտի ապրէր մօտ յիսուն տարի, իրրեւ «բանուոր», առօրեայ մեքենայի մը առջեւ...

Իրրեւ սոսկական քաղաքացի մարդ ապրեցաւ կծկուած, ինքնամփոփ, բարդոյթներու ենթակայ: Հոգեպէս զգայուն՝ «որբացած», անտեսուած, երբեմն նաեւ ուրացուած մարդու տպաւորութիւն ունէր — դժգոհ ու դառնացած Հայու տրամադրութիւն: Այս հակումները գինք անկասկած մղեցին շատ աւելի մեծ կերպով ապաւինելու իր ենթաշխարհին: Ինքզինք խուզարկեց չարունակ, ու այդ ճամբով ալ հասաւ կեանքի մակընթացութիւններն ու տեղատուութիւնները իր իսկ ընդմէջէն ճանչցող մտաւորականի մը տիպարին:

Ժամանակակից մեր գրականութեան որակաշատ մշակներուն մէջ կուգայ առանձին դիրքերու վրայ:

Մ· Թ·

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ՏՕՐՈՍԷՆ ԱՆՑՔ

Ա· ԵԼՔԸ ԴԷՊԻ ԿԻՐՃԸ

Անհատականութիւն եւ երջանկութիւն· — Առաջին տեսիլներ, — Գզըլ–Եօգուշէն ակնարկ դէպի ետ, — Նախահարց նախահարք, — Հեղեղատը, — Կայք մը կրնայ ժամավաճառութիւն չըլլալ, — Լեռնային բաները կը սկսին, — Կիրճը կը տեսնուի, — Իրիկունն ի Մոպսուկրին:

Ու նոյնիսկ, — քանդի անցեր էին այն տարիներն ուր փարատանք նուաստացուցիչ մակղիրներով կ'որակէին Քեռացիները, — Ռամկօս կնոջ – թեան խնդրեց Ծաղկատարուի աղջիկը, եւ իր աներն հրաւիրեց իր արքունիքն այցելելու յԵղիպատոս, ուր այդ այցը մեծահանդէս տօնուեցաւ:

Դաշինք ու խնամութի՛ւն Ռամկօս Երկրորդի հետ· կը բաւէն ատոնք վկայելու Ծաղկիներու մեծութեան: Սակայն ԺԴ· դարուն (Ք· Ա·) արդէն իր բարձրակէտին հասած այս ցեղը՝ Ռամկօս Գ·ի առեն հիւսիսէն իջնող արիական ազգերու ա – մեհի արշաւանաց տակ ընկճեցաւ· եւ ԺԲ· դարուն սկիզբը՝ Թագղաթփաղասար Ա· կրցաւ հարկատու ընել Քեռացի Թագաւորութիւնն ինչպէս տիրեր էր այլոց: Անիկա վճռացած չէր տակայն որեւէ իշ – խանութեան պէս· վասնզի Ասորեստան՝ յանձին Ասուրպելքալայի՝ դեռ կրցաւ յաղթուիլ Ծաղկիներէն:

Բայց մինչդեռ Փոքրասիացին զէպի Կիլիկիա ու Սուրիա կ'իջնէին արիական ցեղէ ժողովուրդներ՝ Ծաղկիք ծաւալեցան յայնկոյս Տօրոսի, ամէն ուղղութեամբ, ու հաւանօրէն զացին հաստատուիլ նաեւ զէպ յՈւրարտու: Իսկ ի Փռիւգիա խառնուեցան հռչակաւոր Բեբրուկներուն, — Փռիւգացւոց, հետզհետէ այն աստիճան անծանօթ դառնալով՝ որ իրենց արարքները, ինչպէս կ'ըսէ Մասբէռօ, վերագրուեցան ապա Եգիպտացւոց որոց հետ դաշնակցած էին կանխաւ, եւ Աստեհանգստոց, որ յետոյ տիրեցին անոնց երկրին: Եւ վեցերորդ դարուն, երբ Կապադովկիա Մար Պետութեան վիճակեցաւ, հոն կար Ծաղկիներու եւ Փռիւգացիներու խառնուրդ մը որ Հայերն էին եւ որ Փոքր Հայքը կազմած էին Աբածանիի եւ Եփրատի արեւմտեան կողմերը, մինչեւ տակաւ տարածուեցան արեւելք, Աբարատեաններու (Հերոդոտոսի Ալարոդեանց) երկիրը:

Ուրեմն այս Տօրոսեան ժողովուրդը մին է մեր սկզբնական նախահայրերէն: Եւ արդարեւ, քանի որ Ուրարտու Ասորեստանեայց Պետութիւնն ամէն պատեհ կացուց իրեն, քանի որ Փռիւգացիք, — Տիւրե – նական Պելասգեաններուն նշանաւոր ճիւղերէն մին — Փոքրասիոյ հնագոյն քաղաքակրթութիւնն արտադրեցին, եւ քանի որ Ծաղկիք ունեցան ուրոյն ինքնատիպ քաղաքակրթութիւն, եւ կարող եղան ակնածելի ըլլալու Եգիպտոսի, անոր մեծագոր ժամանակներն, ուրեմն այն տարաբախտ Ազգին որ իր համակերպող հպատակութիւններո՛վ մանաւանդ պանծալու չափ տարկային կը թուի՝ — ըսել կ'ուզեմ մեզ, Հայոց — կրնանք խորապէս հեռաւոր ու մեծ պաղնուազարմութիւն մը ընծայել համաթակօրէն···:

Մնաք բարո՛վ, կապուտակ դաշտեր, երկի՛ր Քուրի, մեր նախահարց նախահայրերուն բարեբաստիկ օրօրան: Իրնչպէս զեղեցիկ է տուընջեան պայծառու – թիւնը որ անգայտ գոլորշիներով քաղցրահառնուած՝ կը թուի ըլլալ ճշդիւ անցեալն զիցախառն գարերուն լոյսը:

Սակայն մեր կառքը միչտ կը չարունակէր բարձրանալ:

Ուղտերու կարաւան մը, ճամբուն մէկ ոլորը զառնալով կ'երեւէր զառիվերէն, յամրաւէտ ու ղօղանջուն, ինչպէս անչուչտ վաղնջական օրերու մէջ:

Զախ կողմը, գարեւանդն ի վար կը տարածուէր հեղեղատ մը, խիճերով լի, ու բոլորովին սակաւաջուր, եւ ծաղկեալ մեծամեծ գափնեվարդերով պճնուած, եւ որ կը հետանար կը կորսուէր բլուրներու ետին, զէպի Դաչտը· Կիւղնոսի մէկ ճիւղն էր ան:

Կարելի չէ՛ր այլեւս տեսնել Տարսոնի Գետը··· որու ջրվէժին առջեւ երկարօրէն կեցած էինք չատ օրեր առաջ, ապառաժ կղզեակներու վրայ ուր նոյն այս գափ – նեվարդերը կը ծաղկէին, կեցած էինք հիացած ու զարհուրածին, գահավիժող մեռաղափայլ զանգուածին ահագին թընդունին ու ժխորին մէջ: Ա՛լ կարելի չէր մեզի, ոչ իսկ այս բարձունքներէն, Ալէյեան Դաչտերուն մէջ վերջին անգամ մը տեսնել սողոսկումն ազնուական Գետակին, ուր լոգանք ըրեր, ու լողացեր էր Աղեքսանդր, ու նաւեր էր Կղէոպատրա···: Թագուհւոյն տարօրէն զիցային նաւակը, նաժիշտներով լի, ծաղկայեալ ու խնկաբոյր, սահեր էր ջուրերուն վրայ իր արծաթափայլ թեւաձկներով, Թագուհին տանելու Անտոնիոսի տարփալի գիրկըն, ի Տարսոն, եւ հոնկէ՝ մահուա՛ն ծոցը···:

ԻՆՏՐԱ

(Շար· – 6)

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 10ՐԴ ՀՆԳԱՄԵԱՅ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

—o—

Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի մշակած 10րդ հնգամեայի (1976–1980) ծրագրին նախագիծը, որ վաւերացուելու համար պիտի ներկայացուի կուսակցութեան 25րդ համագումարին, 1976 Փետրուար 24ին, Հայաստանի համար կը նախատեսէ հետեւեալը.

«Հայկական ՍՍՀում արդիւնաբերական արտադրանքի ծաւալը մեծացնել 43–47 տոկոսով: Շարունակել արդիւնաբերու – թեան ճիւղային կառուցուածքի կատարելագործումը՝ բարձրացնելով աշխատատար արտադրութիւնների բաժինը: Նախատեսել մեքենաշինութեան ոչ մետաղատար ճիւղերի՝ էլեկտրոնային, ռատիոէլեկտրոնիկական, էլեկտրատեխնիկական, հաստոցագործիքաշինական արդիւնաբերութեան եւ սարքաշինութեան զարգացում: Ապահովել էլեկտրաէներգիական, քիմիական, թեթեւ եւ սննդի արդիւնաբերութեան յետագայ աճը: Իրագործել ձեռնարկութիւնների տեղաբաշխումը մինչեւ ոչ մեծ քաղաքներում:

«Աւարտել Հայաստանի առաջին եւ երկրակայանի առաջին հերթի եւ Մարս–Նուռնուս երկաթուղագծի կառուցումը, արագացնել Իջեւան – Հրազդան երկաթուղագծի կառուցումը:

«Գիւղատնտեսութեան համախառն արտադրանքի տարեկան միջին ծաւալը մեծացնել 22–25 տոկոսով: Ապահովել խաղողի, մրգի եթերաիւղային կուլտուրաների, անասնապահութեան արտադրանքի արտադրութեան աճը: Շահագործման յանձնել 20 հազար հեկտար ոռոգելի հող, ջրաբերացնել 60 հազար հեկտար արօտավայր: Միջոցառումներ նախատեսել Արարատեան դաշտավայրի աղուտների դիւրատնտեսական իւրացման ուղղութեամբ»:

Ներկայ նախագիծով Հայաստանի սահմանուած արդիւնաբերութեան արտադրութեան աճի տոկոսը, որ, ինչպէս կը տեսնուի՝ 43–47 է, Մոլոտովիայէն եւաք (45–49) երկրորդ տեղը կը զբաւէ խորհրդային 15 Հանրապետութիւններու մէջ, ինչ որ Հայաստանի տնտեսութեան զարգացման համար լայն հեռանկարներ կը բանայ:

Նոյնն է նաեւ գիւղատնտեսութեան մաղին մէջ, քանի Հայաստանի համար սահմանուած 22–25 աճի տոկոսը, Մոլոտովիոյ համար ճշդուած 35–38 տոկոսէն եաք երկրորդ տեղը կը զբաւէ:

Միւս կողմէ սակայն, 10րդ հնգամեակի ծրագրով ճշդուած աճի տոկոսները թէ՛ արդիւնաբերութեան, թէ՛ գիւղատնտեսութեան մէջ, զգալի նուազում կ'արձանագրեն նախորդ հնգամեային բաղդատմամբ: Այսպէս, 9րդ հնգամեակի նախագիծով Հայաստանի արդիւնաբերութեան արտադրութեան աճ սահմանուած էր 60–63 տոկոս, մինչդեռ յառաջիկայ հինգ տարիներուն համար աճի տոկոսը 43–47 է, այլ խօսքով 16–17 տոկոս նուազ:

Հայաստանի գիւղատնտեսութեան ընդհանուր արտադրութեան համար, 9րդ հնգամեակին, աճի տոկոս սահմանուած էր 32 տոկոս (տարեկան միջինը), մինչդեռ այժմ՝ 22–25ի իջած է, այսինքն՝ 7էն 10 տոկոս նուազած է:

Ասիկա միայն Հայաստանի սահմանուած երեւոյթ չէ, քանի ըլլայ ընդհանուր Խորհ. Միութեան, ըլլայ Հանրապետութիւններէն իւրաքանչիւրին համար արդիւնաբերութեան եւ գիւղատնտեսութեան նոր ծրագիրները իրաւես մօտէն յումի ենթակայ դարձած են, որովհետեւ նախորդ 9րդ հնգամեակի ծրագիրները, ընդհանրապէս չեն իրականացած:

Ժ. Մ.

(*) «Սով. Հայաստան», Դեկտ. 14:

ԼՈՍՓՈՍ ՊՈՍԹՓՓՔ

Փարիզի Ժերսիփ յուշասրահը (8 Ռիւ Պուալօ) կը ներկայացնէ կարգ մը պատառներ՝ Վաղուան մեծ վարպետները, որոնց կարգին՝ Բաֆֆիի գործերը:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Դեկտեմբեր 20, Շաբաթ կէսօրին հետզհետէ կը լեցուի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի սրահը, ուր տեղի կ'ունենար Տօնածառի հանդէսը:

Սեղանները զարդարուած են տօնական օրերու ճոխութեամբ, ներկաները կը ճաշակեն բազմազան ուտեվիքներ: Ներկայ էին Արեւմտ. Եւրոպայի Հայոց Հայրապետական Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեան, Սեւրի Սեմուէլ – Մուրատեան վարժարանի փոխ–տեսուչ եւ ուսումնապետ Հ. Վարդան Վրդ. Քէշիշեան եւ Հ. Ռափայէլ Անտոնեան:

Ժամը 15·30ին կը սկսի գեղարուեստական յայտագրին դործադրութիւնը: Վարժարանի երգչախումբը, ղեկավարու – թեամբ Գէորգ Եանպէկեանի, երկձայն ու ներդաշնակ, կը հնչեցնէ Ծնունդի և Ամանորի երգեր, որոնց կը յաջորդեն էրե – բունին ու Սարգարապատը՝ խլելով արժանի ծափեր ներկաներէն: Մէջ ընդ մէջ հաճելի էր լսել հայերէն գողարիկ արտասանութիւններ:

Վարժարանի տեսչուհի Օր. Հռիփ. Գաբրաչեան, օրուան առթիւ չնորհաւորական խօսքեր ընելէ եաք, մաղթեց ու յառաջիկայ տարին ըլլայ աւելի ուրախալի եւ բարեբեր տարի մը ամբողջ Հայութեան համար: Ապա յայտնեց որ ընթացիկ ուսումնական տարեշրջանին վարժարանը ունեցած է նոր ուժ մը եւս յանձին Օր. Հերմինէ Գալուստեանի, Կ. Պոլսոյ էսքեան վարժարանի նախկին տնօրէնուհի, որ կը վարէ վարժարանի էլեմտական դործերը:

Այնուհետեւ, աշակերտուհիներ՝ Լենա Պայանտրեան, Թալին Վրթանէսեան, Սթելլա Համբարձումեան եւ Գլօտիա Զաւրեճեան, յաջող խաղարկութեամբ ներկայացուցին Փախուկը թատերկը, որմէ եաք պարախումբը էնգելի եւ Տարօն պարերով բարձրացուց ներկաներու տրամադրութիւնը:

Թիւ 12 յարկաբաժինը Ֆրանսերէն բեմադրութիւնը ներկայացուեցաւ աշակերտուհիներ Վերոնիք Մարգարեանի, Մելէն Գուզուլաշեանի, Կարինէ Պէրպէրեանի, Մանուշակ Գասպարեանի եւ Ալիս Դանիէլեանի խաղարկութեամբ:

Խօսք տրուեցաւ օրուան հանդէսի հովանաւոր Սերովբէ Արքեպիսկոպոսին, որ անդրադառնալով 1975ի երկու ազգային աղէտներուն ըսաւ. «Լիբանանի մեր հայ քոյրերու եւ եղբայրներու վիճակը, ինչպէս նաեւ Վենեսուէլի Մխիթարեան վանքի հրդեհը ցնցեց ամբողջ Հայութիւնը: Մշակութային թանկագին գոհարներ զոհ գացին հուրին: Մեր գաղութի հայկական զոյգ վարժարաններու հայ աշակերտները հայապահպանութեան մեր ճիգերուն դոհարներն են, պէտք է մեր բոլորին խնամքին ու հոգածութեան առարկան դարձնենք: Մեր առօրեայ ուրախութիւններուն մէջ պէտք չէ մոռնանք զանոնք եւ օդնենք»:

Ցայտագրի վերջաւորութեան պարախումբը ներկայացուց հայկական Նազպար եւ Ձանապարհին պարերը: Գնահատելի եւ չնորհաւորելի է պարուսոյց Մարիամ Ասլանեան:

Կաղանդ պապան իր առատաձեռն նուէրներով՝ վարժարանի աշակերտուհիներն ու սրահէն ներս ներկայ մանուկները ուրախացնելով վերջ տուաւ յայտագրի ընծայաբերութեան, որմէ եաք ներկաներ երկար չամենալէ եաք սրահին մէջ, հեռացան՝ տօնական օրերու հրճուանքով:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ԶԵԿՈՅՑ

Հ·Բ·Ը·Մ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Ե· ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ
ՑԵՏԱՋԳՈՒԱԾ

—o—

Ներկայիս կը հաղորդենք ի դիտութիւն, որ Հ·Բ·Ը·Միութեան Ե· Համաշխարհային Պատգամաւորական Խորհրդակցական ժողովն ու Հ·Ե·Ը·Ընկերակցութեան Թ·Նաւասարդեան Փառատօնը, որոնք տեղի պիտի ունենային 1976ի Ս·Զատկի շաբթուան ընթացքին Պէյրութի մէջ, Լիբանան, յետաձգուած են:

Դժբախտաբար, հակառակ մեր յոյսերուն եւ ակնկալութեանց, վերջին ամիներուն սաստկացաւ Լիբանանեան տագնապը: Զինեալ բախումներ, սպանութիւնները եւ աւերածութիւններ ստեղծեցին անապահովութեան ծանր մթնոլորտ մը, որ հաշմեց երբեմնապէս բարօր Լիբանանը, անոր բոլոր համայնքներուն եւ նաեւ Հայութեան անհատական – ընկերային եւ ազգային – մշակութային կեանքը:

Լիբանանի մեր եղբայրներուն եւ քոյրերուն վիճակը կը կարօտի մեր բոլորին զգայուն ուշադրութեան եւ փութեռանդն աջակցութեան: Այս պատճառաւ կեդր· Վարչ· ժողովը իր վերջին նիստին որոշեց անորոշ ժամանակաւ յետաձգել Ե· Խորհրդակցական Համաժողովն ու Թ· Նաւասարդեան Փառատօնը:

ԴԻՒԱՆ
ԿԵԴՐ· ՎԱՐՉ· ԺՈՂՈՎԻ

Նիւ Եորք, Ն· Ե·
1975 Դեկտ· 8

զուարճ հայկական զոյգ վարժարաններու հայ աշակերտները հայապահպանութեան մեր ճիգերուն դոհարներն են, պէտք է մեր բոլորին խնամքին ու հոգածութեան առարկան դարձնենք: Մեր առօրեայ ուրախութիւններուն մէջ պէտք չէ մոռնանք զանոնք եւ օդնենք»:

Ցայտագրի վերջաւորութեան պարախումբը ներկայացուց հայկական Նազպար եւ Ձանապարհին պարերը: Գնահատելի եւ չնորհաւորելի է պարուսոյց Մարիամ Ասլանեան:

Կաղանդ պապան իր առատաձեռն նուէրներով՝ վարժարանի աշակերտուհիներն ու սրահէն ներս ներկայ մանուկները ուրախացնելով վերջ տուաւ յայտագրի ընծայաբերութեան, որմէ եաք ներկաներ երկար չամենալէ եաք սրահին մէջ, հեռացան՝ տօնական օրերու հրճուանքով:

ՇՐՋ· ԹՂԹԱԿԻՑ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ

ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ ԸՆԿԵՐ ՓԱՆՋՈՒՆԻԷ

ԺԱ·

Վաճ, 25 Յունուար 1911

Ցամենայն դէպս հարկ էր մի բան սարքել բռնի ուժի այդ վայրագ ու գաղանային արարքի դէմ, վերահաստատելու համար մեր արդէն վտանգուած պրեստիժը: Մի ցնցող գործունէութեամբ պէտք էր ժողովրդի լարուած դրութիւնը մի տարբեր հողի վրայ դարձնել եւ ջնջել տիրող վատ տպաւորութիւնը:

Այս մասին երկար խորհրդակցեցանք ընկեր Սարսափունիի հետ: Եթէ լռիկ մնայինք մեկնէինք Վանէն, ես դէպի Պոլիս եւ նա դէպի Պարսկաստան, այդ կը լինէր դասալքութիւն, փախուստ, պապանձում եւ մահացու հարուածը կուտար մեր ազդեցութեան եւ միաժամանակ բարոյապէս կը մահացնէր մեր գործօն շարքերու եռանդը:

— Ներանց գլխին պէտք է բանալ մի փորձանք որու մէջէն սատանան ալ չկարենայ դուրս չպրտիլ, կ'ըսէր ընկեր Սարսափունի յաճախ, մեր խորհրդակցութեան միջոցին:

Արդարեւ մեզի համար միակ դարմանն էր այդ փորձանքը ստեղծել պատուով դուրս գալու համար մեր կրնտի – քական կացութենէն:

Մեր ընկերներէն Գիժ Մակար, որ մի հնարամիտ ու յանդուգն տղայ է, մի երեկոյ, երբ ինքն ալ ներկայ էր խորհրդակցութեան, յանկարծ մի առաջարկ ըներաւ սեղանի վրայ:

— Վանէն վեց ժամ հեռաւորութեամբ, ըսաւ, Բճխճ գիւղի մօտերը, մի վանք կայ, Սուրբ Վարդանայ վանք անունով, ուր ամէն տարի, Վարդանանց տօնին, եկեղեցական հանդէս կը կատարուի ու Վանէն ու շրջակայ գիւղերէն բազմաթիւ ուխտաւորներ կ'երթան: Վանքին մէջ միայն վանահայր մը, երկու վարդապետ եւ մէկ քանի մշակներ կան: Մթէ կարելի չէ՞ Վարդանանց հանդէսի օրը երթալ այդ վանքը գրաւել իբրեւ մի հակացոյց Թմման գիշերի դաւադրութեան:

— Դա արդարեւ, մի լուրջ հարց է, վճռեց ընկեր Սարսափունի, եւ յամենայն դէպս ցնցող տպաւորութիւն կրնայ գործել մեր ընկերներու վրայ եւ ժողովրդի մէջ յառաջ բերել մի որեւէ շարժում:

— Գրաւել վանքը, վարդապետները դուրս հանել, մատակարարութիւնը յանձնել մեր ընկերներէն կազմուած Թնամականութեան մը, ուղղակի մեր Կուսակցութեան կոնտրոլի տակ, եկեղեցին վերածել լսարանի, վանական խուցերը փոխել աշխատանքի տան, անպէտ անօթները վաճառել, վաճառել եւ գրշաղիր մատեանները, եւ անոնց տեղ հաստատել ժողովրդական գրադարան, բանալ մի ընթերցարան, վարժարան, ժողովրդական ակումբ, մի միջկուսակցական խմբատեղի, հողերու մշակութիւնը յանձնել մի գիւղատնտեսագէտ ընկերոջ, եւ վերջապէս փոխանակ Վարդանանցի՝ տօնել այնտեղ Խանասորի Արշաւանքի տարեդարձը, այդ ամէնքը մէկ քանի օրուան խնդիր է:

Այսպէս խօսեցաւ մեր ընկեր Գիժ Մակար:

Միայն թէ կար մի կարեւոր հարց: Եթէ մեր արշաւանքը կատարէինք Վարդանանց տօնի օրը, երբ շրջակայ ժողովուրդը լեցուած կ'ըլլար վանքի մէջ, մեր յարձակումը կրնար պատահիլ լուրջ ընդդիմութեան, եւ այն աստէն վերջինն չար քան զառաջինն կարող էր ըլլալ: Ուստի հարկ էր վանքի գրաւման ձեւ – նարկել՝ երբ տակաւին ժողովուրդը չէր եկած հոն:

— Բայց մենք պէտք է վանքին տիրենք յանուն ժողովրդին, դիտել տուաւ ընկեր Սարսափունի:

— Ի հարկէ այդպէս պէտք է անենք, ըսաւ Գիժ Մակար, մենք պիտի գործենք Վասպուրականի Հայութեան անունով:

(Շար·)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Գեղանոյշ Ֆէլլահեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի Դեկտ. 28ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր

ՍՈՒՐԻՆ ՖԷԼԼԱՀԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ եւ չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին անոր մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Տիրուհի Պեռոյեան, զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, հեռաձայնով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԵՆՏՈՒՀԻ ՄԽԱԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

×

Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները եղած են.— Այրի Տիկին Տէր–Սահակեան եւ զաւակները (Տէրսին) կը նուիրեն 100 Ֆր. Անտիլիի հանգստեան տան, Կէվկէլեան ընտանիքը 100 նոյն նպատակին, Տէր եւ Տիկին Ա–լէքսանեան (Պանէօ) 50, Տէր եւ Տիկին Մուրատեան 30 Ֆր. նոյն նպատակին, այրի Տիկին Տիրուհի Պեռոյեան եւ զաւակները 200 Ֆր. Անտիլիի եւ 50 Ֆր. «Յառաջ»ին։ (Տատնալ «Յառաջ»էն)։

×

Այրի Տիկին Բերկրուհի Տեմիրճեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ թէ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ պզտկանին՝

ԼԵՒՈՆ ՏԵՄԻՐՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ազատ Ալեքսեանի *մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Խոմեն Զօրաբաբեկեան 100 Ֆր. կը նուիրեն «Հայաստան»ի (տատնալ «Յառաջ»էն եւ 100 Ֆր. «Յառաջ»ի։*

×

Պ. Յակոբ Երանեան փոխան ծաղկեպսակի կարպիս Տէօլէեանի մահուան առթիւ կը նուիրէ 100 Ֆր. Հայ Դատի Յանձնախումբին, 50 Որբերու Օգն. Մարմնին (տատնալ «Յառաջ»էն) եւ 50 Ֆ. «Յառաջ»ին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ

ՄԱՆՑԻ ԱՓԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

օդափոխութեան կայանին մէջ

14, Սէնք–Օնորին–տէ–Փէրթ

կը նախագահէ ԳԷՈՐԳ ՊԱԳԼՐՃԵԱՆ

կը հրաւիրուին Հայ Կարմիր Խաչի անդամները եւ համակիրները։

Մեկնում կառ Սէն Լազարէն, Շաբաթ Յունուար 10, ժամը 9ին։ Վերադարձ նոյն կայարանը, Կիրակի Յունուար 11 ժ. 22ին

Այցելութիւններ

Cathédrale de Bayeux, Aromanches et Port en Bessin

Սովորական ճոխ սեղան երկու օրուան ընթացքին, շամփուրով խորոված, անուշապուր եւայլն։

Արձանագրուիլ կարմիր Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել 985–36–53

Ժամադրավայր, ժամը 8·30ին

Devant les tableaux de Grandes Lignes, Train No 3905

Ծախքերու մասնակցութիւն

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Պր. Ռուբէն Հիւրմիւզեան կը նուիրէ 45 Ֆր. Հայ Կարմիր Խաչի օգափ. կայանին ննջարանները արդիականացնելու նպատակին՝ նոր տարուան առթիւ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը 500 Ֆր. կը նուիրէ։

×

ՄԱՐՍԷՑԼԷՆ Պ. Նահապետեան 100 Ֆր. իբրեւ հաւաստիք յիսնամեայ «Յառաջ»ի, յարատեւութեան յոյսով։

×

Սեբաստէն Տիկին Իզմիրլեան 100 Ֆր. կը նուիրէ Թերթին յիսնամեակին առթիւ, երկար կեանք մաղթելով։

×

ՊՈՐՏՕ.— Տէր եւ Տիկին Գոնեալեան 30 Ֆր. Ամանորի առթիւ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Սողոմոն Թէհլերեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ (Դեկտ. 26) ժամը 9ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս Կիրակի, Դեկտ. 28, Ս. Սահակ–Նոսի ժողին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի եկեղեցւոյ վար–ճանեալ դպիրներու յիշատակին։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— ՍԷՆԹ – ՄԱՐԿՐԻԹ

Այս Կիրակի (Դեկտ. 28) Մնունդի ժողներու առթիւ պատարագ կը մատուցուի եւ ջրօրհնէք կը կատարուի։ Կը պատրաստէ

ՇԱՀԱՆ ՔՀՆԾ. ՏԻՏԻԵԱՆ

ՇԱՒԻԼԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի առաւօտ պատարագ կը մատուցուի։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

REVEILLON DU JOUR DE L'AN

31 Décembre de 21 h. à l'aube

PALAIS DE LA FOIRE

Avenue de la Marne — Valence

Organisée

par la F. R. A. Daschnakzoutiun et le Nor Séround

Soirée dansante avec un menu spécial arménien

Orchestre :

Les « ANONYMES » de Lyon

Chaude ambiance arménienne

COTILLONS

Prix d'entrée 25 Fr.,

repas compris 100 Fr.

Réservetion :

Tél. Ekmekdjian 59-02-93

Mlle Katchadjian,

38, Rue de La Belle-Image

FNAIM *Membre O.R.P.I. Sud*

ETUDE RIVE GAUCHE

Adminstration de biens

Transaction Immobilière

Directeur Jacques TORANIAN

Cartes Professionnelles Tɔo 69 Goo45

122, Boulevard Raspail, 75006 Paris

544-19-46 — 544-11-25

222-70-63 — 548-67-61

Imprimé sur les Presses

DU JOURNAL «HARATCH»

83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՆՈՐ ԱՋԱՐԱՆ ՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ

"Chez Perrette"

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e

Tél. 770 85 81

Réveillon de la Saint-Sylvestre

DINER - DANSANT

TOUT COMPRIS 200 F

Saumon fumé, boudin blanc truffé, caviar gris (un verre de vodka), cuisseau de chevreuil grand veneur, omelette norvégienne
Vin, champagne et service compris.

Թրանսական խնամուած աւանդական ճաշեր նաեւ հայկ. ալանգերներ

— Տաք մթնոլորտ —

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ, ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷՆ

Անգամ մը այցելեցէք, գոհ պիտի մնաք

ՎԱՐԶՈՒՀԻ Է

Հայ կնոջ մը մօտ, վարձու է սենեակ մը, առանձին կնոջ մը կամ ուսանողի մը համար, ամէն յարմարութիւններով եւ խոհանոցի կարելիութեամբ։ Դիմել ամէն առաւօտ ժամը 8·30էն 12·30 Տիկին Եսայեանի,

202 Ave. Victor Hugo

Fontenay s/Bois

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

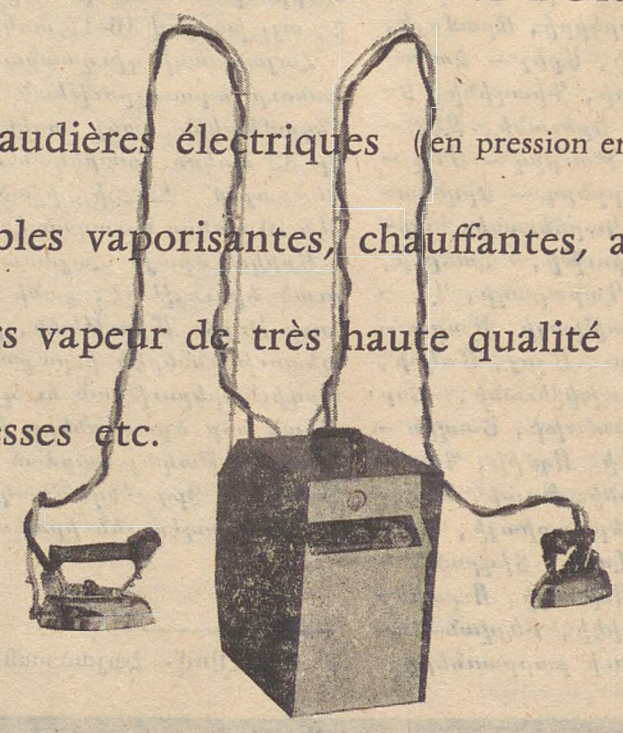
ՖՐԱՆՕԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Կիրակի, Դեկտ. 28, ժամը 9·30ին Ա. Կայանէն, Հայկ. ճարտարապետութիւնը, կը մասնակցին.— Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Թիէբի, Հայր Տալմէ, Ժերար Տէտէեան, Ռուբէն Մելիք։

MATERIEL DE REPASSAGE INDUSTRIEL & ARTISANAL

Pour CONFECTIONNEURS & BONNETIERS

- Chaudières électriques (en pression en 8 minutes)
- Tables vaporisantes, chauffantes, aspirantes
- Fers vapeur de très haute qualité
- presses etc.

s.a. APPREX 61 rue de Chabrol 75010 Paris

téléphone : 770. 70.89 — 824. 68.26 — 523. 23.04

Exigez

de votre fournisseur habituel

les délicieux

halva lokoum tahin

Bongoût

USINE A St. MENET - 13011 MARSEILLE - TEL (91) 43 12 53 - 43 04 07

ՇԱԲԱԹ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
27
SAMEDI
27 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.474

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.474

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Ամէնփրէս, Դեկտ. 17–18)

ԵՐԵՒԱՆ (Ամէնփրէս, Դեկտ. 22)

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ ՆՈՐԱԿԱՌՈՑՑ ՇԷՆՔԸ

Շահագործման յանձնուեցաւ Երեւանի «Արմէն Տիգրանեան» երաժշտական դպրոցին նորակառոյց քառայարկ շէնքը: Ուսումնարանի 730 աշակերտները իրենց տրամադրութեան տակ ունին այժմ սքանչելի լողականութեամբ օժտուած 40 յարմարաւէտ դասարաններ, 350 եւ 400 տեղնոց արդիական սրահներ: Դպրոցը հիմնուած է 25 տարի առաջ:

×

«ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԸ ԵՒ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ»

Հունգարական «Կորվինա Պրես» հրատարակչութիւնը անգլերէն լոյս ընծայեց «Հայաստան, բնակավայրը եւ ճարտարապետութիւնը» խորագիրով գիրքը: Նկարագրուած են Էրեբունի – Երեւանը, Գառնին, Էջմիածինը (Վաղարշապատ), Աշտարակը, Զուարթնոցը, Սեւանը, Հաղարծին վանքը, Գօշավանքը, Գեղարդը, Այրիվանքն ու Մատենադարանը: Համառօտ ներածականով մը ներկայացուած է հայ ազգին պատմական անցեալը: 147 սեւ եւ 16 գունաւոր լուսանկարներ կը գեղեցկացնեն ալպոմը:

×

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐՈՒ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

Դասական երաժշտութեան սիրահարները հաճոյքով ղնեցին այն բոլոր 4500 տոմսերը, որոնք նախատեսուած էին Մ. Նահանգներու Սենթ–Փօլ քաղաքի քառեակին նուագահանդէսներուն համար: Երեւանի օփերայի եւ Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճներուն մէջ տեղի ունեցած երեք նուագահանդէսները մեծ հաճոյք պատճառեցին երեւանցի երաժշտասէրներուն:

Ցայտագիրները կազմուած էին Մոցարթի, Շուպերթի, Պախի, Հայտընի, Օն – նեկէրի, Ստրավինսկիի, Ֆիթլէրի ստեղծագործութիւններէ:

×

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

Խորհ. Միութեան աշխարհագրական ընկերութեան 6րդ համագումարին 350 պատգամաւորները, ինչպէս նաեւ Լեհաստանէ, Չեխոսլովաքիայէ, Պուլկարիայէ ժամանած աշխարհագրագէտներ հաւաքուեցան Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի մեծ դահլիճը՝ մասնակցելու համար «Աշխարհագրութիւնը Հայաստանի մէջ» գիտաժողովին: Բացումը կատարեց Հանրապետութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահութեան անդամ Ցովհաննէս Մաղաքեան: Ընդգծեց, թէ աշխարհագրական գիտութիւնն ալ զարգացած է Հայաստանի մէջ, աշխարհագրական ընկերութիւնը ունի 1500 անդամ: Բնութեան, կլիմային, բնական պաղիւրներուն եւ այլ հարցերու շուրջ լուրջ ուսումնասիրութիւններ կը կատարուին:

ԱՐԱԳԱԾԻ ՊԵՌԼԻՏ–

Թալինի շրջանին մէջ շահագործման յանձնուեցաւ Արագածի պեռլիտի գործատան առաջին բաժինը, որուն տարեկան արտադրութիւնը, ըստ նախագիծին, 500 հազար խորանարդ մեթր պիտի ըլլայ: Արագածի գործատունը Խորհ. Միութեան մէջ միակ ձեռնարկութիւնն է, որ պեռլիտը պիտի վերամշակէ: Պեռլիտի պաշարները Հայաստանի մէջ փաստօրէն անսպառ են: Այս գործատունը պէտք է ապահովէ Խորհ. Միութեան բոլոր պահանջները յառաջիկային: Այս հրաբխային նիւթէն Հայաստանի մէջ արդէն կը պատրաստեն առողջապահական նպատակներու ծառայող առարկաներ, ձայնը մեկուսացնող նիւթեր, խողովակներու պատեանները: Պեռլիտը, որ կը փոխարինէ փայտը եւ այն ալ ժամն կերպով, լայն կիրարկում գտած է պատուհանի եւ դուռի շրջանակներու արտադրութեան մէջ:

×

ՆՈՐ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՑԱՆ

Հայաստանի ելեկտրական մեքենաներու գործատան պատրաստած նոր չարժական ելեկտրականը պիտի ներկայացուի Լոնտոնի միջազգային արդիւնաբերու – թեան ցուցահանդէսին:

×

«ՄԻՆԱՍ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ» ՄԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ

Արեւելեան Պերլինի «Կունստ ունդ Գեզելշաֆթ (Արուեստ եւ Ընկերութիւն) հրատարակչութիւնը Հայաստանի պետական պատկերասրահը ղրկած է իր լոյս ընծայած «Մինաս Աւետիսեան» մենագրութիւնը: Հատորին մէջ զետեղուած են անուանի նկարիչին 40 ստեղծագործութիւններու գունաւոր նկարները՝ առանձին ծանօթագրութիւններով:

Տեղ գտած են «Վերջին այցելութիւն Ախթամարին», «Իմ ծնողքները», «Ինծի», «Ջալուռ», «Շէմին մօտ» եւ այլ նկարներ, որոնք կը գտնուին խորհրդային եւ արտասահմանի պատկերասրահները:

Գիրքին հեղինակն է Երեւանի ժամանակից արուեստի թանգարանի տնօրէնը՝ Հենրիկ Իգիթեան, որ բազմաթիւ յօդուածներ գրած եւ ուսումնասիրութիւններ կատարած է հայ արդի նկարչութեան մասին:

Վերջին տարիներուն Մոսկուայի եւ Լենինգրադի մէջ լոյս տեսան «Մինաս Աւետիսեան» մենագրութիւնը եւ չքեղ ալպոմը:

Այժմ Հ. Իգիթեան կը պատրաստէ Մ. Աւետիսեանի ոմանկարներու ալպոմը:

«Կունստ ունդ Գեզելշաֆթ» հրատարակչութիւնը լոյս կ'ընծայէ աշխարհարուեստի նուիրուած մենագրութիւններ եւ ալպոմներ, ինչպէս Միքէլ–Անճելօ, Ռափայէլ, Լէոնարտօ տա Վինչի, Վան Կոկ, Մաթիս, Փիքասօ, եւայլն: Մինաս Աւետիսեան հայ առաջին նկարիչն է, որ տեղ կը գտնէ հրատարակչութեան անուանացանկին մէջ:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՊԻՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

— o —

ՊՕՂՈՍ Զ. ԿՈՉ ԸՐԱՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵՑ ՆԻԻԹԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Թէեւ Ծննդեան գիշերը, երբ կէս գիշերին կը փակէր Ս. տաւուայ Դուռը, Պօղոս Զ. յոգնած ծերունիի մը տպաւորութիւնը կը թողուր, որ քալելու ալ դժուարութիւն ունի, այսուհանդերձ հազիւ քանի մը ժամ ետք, Ծննդեան օրն իսկ, աշխարհին ուղղած իր պատգամով, Պապը ցոյց կուտար թէ դեռ ժիր է ու իր խօսքը աւելի քան երբեք խիստ էր ու աղդարարիչ: «Մլացուցիչ վայնասունը հազար ձայներուն, որոնք կը լեցնեն արդիական կեանքին մթնոլորտը, ընկերային հաղորդակցութեան զօրաւոր բարձրախօսներու նշանաւոր միջոցներով կամ պատկերներու եւ հնչիւններու էնթագիտակցական կախարդանքը որ մտածումի աշխարհին լեզուն կը տեղափոխէ զգայարանքներու աշխարհին, կամ նաեւ քաղաքական քաղաքակրթութեան եւ հանրային կարծիքի որոշ ճնշումի մը անհակակշռելի բայց ահաւոր թմրեցուցիչը, որ անզգալաբար արդելք կը հանդիսանայ որ անձնական ազատութիւնը գործադրուի դրականօրէն անոր տեղ դնելով կրաւորական դիրքաւորում մը, ուրիչին տիրապետութեան տակ, այս ամբողջը դեռ թոյլ կուտա՞ն զանազանելու եւ տեսնելու մտքին իսկական արձագանգը»:

Բացէ ի բաց դատապարտելով ուրեմն նիւթապաշտութիւնը, հաճոյքի եւ սպառումի ընկերութիւնը, Պօղոս Զ. կոչ ըրաւ երիտասարդութեան, որու մէջ բողոքի ձայն մը կը բարձրանայ:

× Բեթղեհէմի մէջ ուխտաւորներու թիւը բոլոր մրցանիշները կոտրած է: 25 հազար հոգի եկած է օդանաւով:

ԼԻԲԱՆԱՆ

Պէյրութ տխուր Ծնունդ մը անցուց, բայց համեմատաբար հանդարտ քանի մայն... 20–30 մեռեալ կայ եւ քանի մը հարիւր քրիստոնեայ ալ առեւանդուած է:

Ֆիկառոյի աշխատակիցը, որ մինչեւ Հինգշաբթի Պէյրութ էր, կը գրէ նոյն օրուան թիւին մէջ, որ էշրէֆիէ տեսակ մը «քրիստոնէական կեթօ» է եւ վախի դիշեր մը ապրած է քանի կը սպասուէր մահմետականներու «պատասխանին» (Պայրամին քրիստոնեաները, չյարգելով մահմետական տօնը չուրջ 300 մահմետական սպանած էին): Յօդուածագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ նոյնիսկ քրիստոնեայ հայմանքը պառակտուած է, աւելցնելով. «... եւ բարեբախտաբար, կարելի է ըսել օրթոտոքսները, Հայերը, կաթողիկէները չէմած են Մարոնիներու ընթացքէն: Կը մերժեն տարուիլ այս հաւաքական նաւաբեկութեան մէջ»: Թիէրի Տէժարտէն, նամակի ձեւով լիբանանցի իր բարեկամէն յօդուած մըն ալ ունէր Ուրբաթ օրուան Ֆիկառոյին մէջ, որու յատկանշական խորագիրն է.— «Այսօր, Պէյրութի մէջ, պառաժներէն անցնելու համար առանց վտանգի պէտք է Հրեայ ըլլալ»:

ԻՏԱԼԻՈՑ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ

Ս. ՂԱԶԱՐ

Օրաթերթերէն եաք, Իտալիոյ պարբերական մամուլն ալ լայն տեղ կուտայ Ս. Ղազարի հրդեհին: Առնց կարգին չհասկան յօդուած մը հրատարակած է ձէնքէ չաբաթաթերթը իր վերջին թիւին մէջ (թիւ 52, Դեկտ. 29), ուր աղէտին վերաբերեալ մանրամասնութիւններէ եւ նկարներէ բացի, տեսակցութիւն մը կայ աթոռակալ վարդապետ՝ Հ. Սերովբէ Ադըլեանի հետ: Ասիկա առիթ մը եղած է որ խօսուի նաեւ հայկ. ջարդերուն մասին, Հայոց պատմութեան եւ Ս. Ղազարու անցեալին ու ներկային ինչպէս նաեւ առօրեայ կեանքին մասին: Հայր Սերովբէ որու նկարին տակ կը յիշուի թէ իր ընտանիքի 51 անդամներէն միայն 9ը վերապրած է թրքական ջարդերէն, բացատրութիւնն ալ կուտայ այդ մասին:

Լրագրողը մանրամասնութիւններ կ'ուզէ նաեւ վանքին մասին եւ աթոռակալ վարդապետը կուտայ կարգ մը տեղեկութիւններ.— Ներկայիս վանքը 15 վարդապետ կայ (ընդհ. թիւը 45 է) եւ 20 ժառանգաւոր: Վանքին օրը կը սկսի առաւօտեան 5ին, քանի այդ ժամուն կ'ելլեն բոլորը եւ մինչեւ իրիկուն՝ ժամերգութիւն, պատարագ, խորհրդածութիւն, դասաւանդութիւն, զանազան պարտաւորութիւններ, ցերեկուան ճաշէն ետք, մէկ ժամ հանգիստ, ապա կրկին աշխատանք մինչեւ 5, մէկ ժամ ժամերգութիւն եւ աշխատանք մինչեւ 8, ճաշի ժամը եւ 10ի առեններ՝ կը քաշուին սենեակ:

Հայր Սերովբէ, որ պատասխանատուն է Ձեռագրատան, կը պատմէ նաեւ Իտալացիին (Լինցօ Ֆապիանի), որ Պօղոս Իպէնեանի նախաձեռնութեամբ եւ անոր որդւոյն՝ Անտոն Իպէնեանի ճարտարապետական յօրինումով շինուած է ձեռագրատունը, որ արժած է 70 միլիոն ու կուտայ նաեւ տեղեկութիւններ հոն գըտնուած ձեռագրերու եւ մատեաններու մասին:

Այս յօդուածին կ'ընկերանան զանազան նկարներ, որոնք ցոյց կուտան հրդեհուած աւանդատունը եւ ածխացած թանկագին եկեղեցական առարկաները փոխուած Աբբահօր եւ Հայր Սերովբէի վշտալից նայուածքին ներքեւ:

Քաւիւ մը տողով

ՊՐԻՒՍԼ – ՎԻՆԹԻՄԻՑ. ճեպընթացը Շալոնի մօտ չատ ծանր արկած մը ունեցաւ Ծննդեան գիշերը: Եօթը կառախումբեր դիծէն ելան ու պատկեցան: 700 ճամբորդներուն մէջ, չորս մեռեալ կայ եւ 32 վիրաւոր, որոնցմէ 13ը ծանրօրէն: Քննութիւն բացուած է բայց արդէն իսկ հաստատուած որ մարդկային սխալ չկայ:

ԱՆԳԱՐԱՑԻ մէջ բախումները վերսկսած են ուսանողներու մէջեւ: Դեկտեմբեր 23–24ի գիշերը, ձախակողմեան ուսանող մը սպաննուած է փողոցին մէջ՝ անծանօթներու կողմէ: Նոյնպէս երկու ուսանողներ դաշունահարուած են փողոցին մէջ անծանօթներու կողմէ, որոնք փախած են: Այս դէպքը կը ծանրացնէ արդէն իսկ ծիրող քաղաքական ճնշումը: Աղգային ժողովը վերընտրած է Քէմալ Կիւվէնը (Հալքեան) իբրեւ նախագահ, 48 անդամ քուէարկութենէ ետք՝ 54 օրուան ընթացքին: Դէտերու կարծիքով Տէմիրէլի դահլիճը երկար չի տեւեր: Էճեվիտի ընկերները կը մտածեն որ պիտի կրնան հաւաքել բաւարար ձայներ տապալելու համար կառավարութիւնը:

ՀՈՐՀՈՐԴ ՊԱՏԳԱՄ

Ս. ԱՂՅԱԼԵՑԻ ՎԱԿԱՀ ՀԱՅՈՑ

Ամեն առավոտ իրարանցում էր տիրում ու իրարանցում էր տիրում նաև ամեն երեկո։ Ամեն առավոտ ու ամեն երեկո ես ականատես էի լինում այդ իրարանցումներին, որովհետև ես էի ամեն առավոտ ու ամեն երեկո ներս մտնում այդ սենյակը, որտեղ ամեն առավոտ ու ամեն երեկո ինձ էին սպասում։

Ամեն առավոտ ու ամեն երեկո ես ներս էի մտնում այդ սենյակը, որովհետև ամեն առավոտ ու ամեն երեկո ինձ էին կանչում այդ սենյակը։ Ամեն առավոտ ու ամեն երեկո ինձ էին կանչում այդ սենյակը, որովհետև ամեն առավոտ ու ամեն երեկո ես էի ներս մտնում այդ սենյակը

ՎԱՂՎԱ ՀՈՒՅՍ

ԳԱԶԵՏ ՕՏԱՐԱԿԱՆ

Ա.Ա.

Երեքշաբթի, 25 Յունուար 1911

— Մերձեցա՛ք, ձեր ինչպես ըլլայ ուրիշ մը չունիք, եղբայրնե՛ր, ըսավ Լիլեանը, ձեռքերը մեր ուսերուն դնելով։ Գիտեմ ձեր կիսատ-պռատ ծրագրերը, ձեր ծրագրերը, որոնք ձեզ կ՚ուզեն դարձնել ինչպէս-որ կ՚ուզեն, ինչպէս-որ կ՚ուզեն։ Ես ձեզ կ՚ըսեմ, որ ձեր ծրագրերը ոչինչ են, ոչինչ, ոչինչ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս կիրակի, Դեկտ. 28, Ս. Ստեփանոսի տօնին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի եկեղեցւոյ վախճանեալ դպիրներու յիշատակին:

Հինգշաբթի Յունուար 1, Կաղանդ եւ Տարեմուտ: Գ. օր. Ծննդեան պահոց:

Ժամը 10ին, պատարագ կը մատուցուի

Երկուշաբթի Յունուար 5, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեանց եւ ընթերցուածներու՝ ժամը 4ին:

Ճրագալոյցի պատարագ ժամը 17·30ին

Երեքշաբթի, Յունուար 6, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8ին: Բազմաձայն պատարագ՝ ժամը 10ին, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Տ. ՍԵՐՈՎԲԻ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի: Պատարագի ա-ւարտին Ջրօհնէք կը կատարուի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը տեղեկացնէ մեզի ժողովուրդին թէ Ս. Ծնունդը կը տօնակատարուի մայր եկեղեցւոյ մէջ, հետեւեալ ժամանակացոյցով.—

Յունուար 3, Շաբաթ — Ճրագալոյցի արարողութիւն եւ պատարագ:

Յունուար 4 Կիրակի — տօնակատարութիւն Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: *Պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ Ծակոբ եպիսկոպոս Վարդանեան:*

Սկիզբ ժամերգութեան 8, պատարագ 9,45, ընթերցում Հայրապետի Շնորհաւորագիրը – պատգամին եւ քարոզ 11, արարողութիւն Ջրօրհնէքի 11,45:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ

ՄԱՆՇԻ ԱՓԵՐՈՒՆ

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

օդափոխութեան կայանին մէջ

14, Սէնք–Օնորիճ–տէ–Փէրք

Կը նախագահէ ԳէՈՐԳ ՊԱԳԼՐՃԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Հայ Կարմիր Խաչի անդամները եւ համակիրները:

Մեկնում կառ Սէն Լազարէն, Շաբաթ Յունուար 10, ժամը 9ին: Վերադարձ նոյն կայարանը, Կիրակի Յունուար 11 ժ. 22ին

Այցելութիւններ

Cathédrale de Bayeux, Aromanches et Port en Bessin

Սովորական ճոխ սեղան երկու օրուան ընթացքին, չամփուրով խորոված, անուշապուր եւայլն:

Արձանագրուիլ կարմիր Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել 985–36–53

Ժամադրավայր, ժամը 8·30ին

Devant les tableaux de Grandes Lignes, Train No 3905

Ծախքերու մասնակցութիւն

ԱՄԱՆՈՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

ՎԱՂԱՆՈՒ ՄԷՋ

REVEILLON DU JOUR DE L'AN

31 Décembre de 21 h. à l'aube

PALAIS DE LA FOIRE

Avenue de la Marne — Valence

Organisée

par la F. R. A. Daschnakzoutiun et le Nor Séround

Soirée dansante avec un menu spécial arménien

Orchestre :

Les « ANONYMES » de Lyon

Chaude ambiance arménienne

COTILLONS

Prix d'entrée 25 Fr.,

repas compris 100 Fr.

Réservetion :

Tél. Ekmekdjian 59-02-93

Mlle Katchadjian,

38, Rue de La Belle-Image

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի միօրեայ վարժարանին տօնածառը կիրակի Յունուար 4ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ ժամը 15ին: Ճոխ գեղարուեստական բաժին մը կը ներկայացուի աշակերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ երէցկին Ս. Նաճարեանի եւ Փրոֆ. Ֆ. Պոլիկեանի:

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները, ընկերներն ու համակիրները: Ինչպէս ամէն անգամ, այս տարի եւս կաղանդ պապան կը ներկայանայ իր նուէրներով:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Անիէռ – Պուա Քոլոմպի Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէն ցաւակցութիւններ կը յայտնէ ընկեր Արամ Աւետիսեանի մահուան առթիւ, ողբացեալին ընտանիքին:

Այս տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Հրաչ Կոթողեան փոխան ծաղկեպսակի 50 Ֆր. կը նուիրեն Լիբանանի հայ աղէտեալներուն (ստանալ «Ծառաջ»էն) եւ 20 Ֆր. «Ծառաջ»ի բարգաւաճման:

×

Լիոնի Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը եւ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը խորապէս կը ցաւակցին Լիոնի հոգեւոր հովիւ Գեղամ Ծ. Վ. Զաքարեանի, իր ողբացեալ եղբօր՝ Ցակոբ Արթին Զաքարեանի մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ամանորի առթիւ Պ. Ցարութիւն Պալեան 50ական Ֆր. կը նուիրէ Իսիի եկեղեցւոյ (ստանալ «Ծառաջ»էն) եւ «Ծառաջ»ին:

×

Իսիէն Պ. Ժերար Դանիէլեան 50 Ֆր. «Ծառաջ»ի:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը Ս. Ծնունդի առթիւ կազմակերպած է տօնածառի հանդէս մը Յունուար 3, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին պետական թատրոնը:

Սիրով կը հրաւիրուի Վալանսի եւ չորջակայքի Հայութիւնը յարգելու եւ քաջալերելու Դաւիթեան դպրոցի սաները:

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

soirée dansante, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

S^T SYLVESTRE

31 DECEMBRE à partir de 22 heures

avec les chanteurs guitaristes

FERDI LUDOVIC

exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

ՆՈՐ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ

"Chez Perrette"

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e

Tél. 770 85 81

Réveillon de la Saint-Sylvestre

DINER - DANSANT

TOUT COMPRIS 200 F

Saumon fumé, boudin blanc truffé, caviar gris (un verre de vodka), cuisseau de chevreuil grand veneur, omelette norvégienne
Vin, champagne et service compris.

Ֆրանսական խնամուած աւանդական ճաշեր նաեւ հայկ. ալանդեներ

— Տաք մթնոլորտ —

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ, ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻՆ

Անգամ մը այցելեցէք, գոհ պիտի մնաք

ARMÉNIE 1975 ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Départs chaque mois :

à partir 2580 F

Demandez nos brochures détaillées

Logement première classe, hôtel ANI ou ARMENIA à Erévan en pension complète et excursions quotidiennes.

Renseignements et Inscriptions

A PARIS Sonia Coumryantz

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 266-50-12 073-32-64

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE Dicran Cazarian

61, rue Paradis — 13 Marseille — Tél. 54 07 51 et 93 36 19

Licence Voyages : A. 721.

La Messe de KOMITAS

(disque S. K. 3000, déjà paru)

Les chefs-d'œuvre de

GANATCHIAN

(disque S K 5000, à paraître début 76)

EN SOUSCRIPTION

auprès des Choristes, et les Mardi et Vendredi, à partir de 20 h. 30

17, rue Bleue, Paris (9e)

En souscrivant dès maintenant, vous bénéficiez du prix exceptionnel de 85 Fr., et vous disposez immédiatement du disque de KOMITAS, remarquable enregistrement de la Messe, présenté dans l'album « Le Maître et son Disciple » *dès sa parution, début 76, il vous sera automatiquement remis le 2ème disque, « Les Chefs-d'Oeuvre de Ganatchian ».*

POUR LES FETES,

OFFREZ-VOUS

OFFREZ A VOS AMIS

L'ALBUM

LE MAITRE & SON DISCIPLE

(Couverture de CARZOU)

enregistré par la Chorale

Sipan-Komitas

Solistes

Sonia NIGOGHOSSIAN — Mezzo

Meguerditch BOGHOSSIAN—Ténor

René MARTAYAN — Ténor

Mario HANIOTIS — Basse

direction

Garbis Aprikian

(33 T. 30 cm. Stéréo-Compatible)

ԿԻՐԱԿԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
28
DIMANCHE
28 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՐԱՇ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·475

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.475

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՑՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԻՆ

(1375 – 1975)

— o —

Դ·

ՀԵԹՈՒՄ Բ· ԵՒ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ

Լեւոն Բ·ի յաջորդեց իր որդիներէն Հեթում Բ·, որ փոթորկալից կեանք եւ եղերական վախճան մը ունեցաւ: Քանիցս գահէն հրաժարեցաւ եւ չորս անգամ վանք մտաւ, յետոյ կրկին ձեռք առաւ իշխանութիւնը: Ընդհատաբար թագաւորեց 1289–93, 1293–96, 1299–1301, 1303–1305: Նոյնպէս ընդհատաբար վանք քաշուեցաւ եղբայր Ցովհաննէս անունով՝ Փրանսիսկեան կրօնաւոր դարձած, առաջին անգամ 1293ին, վերջինը՝ 1305ին:

Եգիպտոսի սուլթան Քէլաւուն առաջին առթիւ Հեթումէն պահանջեց իրեն յանձնել Մարաշն ու Պէհէսնին, որոնք մաս կը կազմէին Կիլիկիոյ, ըստ 1185ին կնքուած դաշնագրին: Հեթում ի զուր օգնութիւն խնդրեց Նիկողայոս Դ· Պապէն եւ Ֆրանսայի թագաւոր Ֆիլիպ Դ·էն: Աջակցութիւնը այլեւս չէր հետաքրքրեր նիւթապաշտ Եւրոպան: Արագոնի եւ Նափոլիի թագաւորներն ու Ձենովայի Հանրապետութիւնը առեւտրական դաշինք էին կնքեր Եգիպտոսի հետ, որ իրարու եռեւէ կործանած էր Եդեսիոյ, Երուսաղէմի եւ Անտիոքի լատինական իշխանապետութիւնները: Տրիպոլիս ինկաւ 1189ին, Ակքա՝ 1291 Մայիս 15ին, Տիւրոս, Սիդոն, Պէյրութ արժանացան նոյն դժբախտութեան: Միայն հայկական Կիլիկիան մնաց կանգուն իբրեւ քրիստոնեայ Պետութիւն:

1292ին Քէլաւունի որդին Մէլիք-Աշրաֆ Խալիլ պաշարեց Եփրատի արեւմտեան ափին վրայ Հռոմկլայ բերդաքաղաքը, ուր Ծովք դղեակէն 1149ին փոխադրուած էր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսական աթոռը Գրիգոր Գ· Պահլաւունիի օրով: Հեթումի մօրեղբայրը Ռէյմոն 33 օր դիմադրեց: Ի վերջոյ Եգիպտացիք գրաւեցին Հռոմկլան, գերի վարեցին Ստեփանոս Դ· կաթողիկոսն ու մի քանիները, հետերնին տանելով Լուսաւորչի աջն ու մասունքները:

1293ին Աթոռը հաստատուեցաւ Սիս, ուր պիտի մնար մինչեւ 1441, երբ կրկին էջմիածին կը դառնար անիկա՝ չուրջ հազար տարի թափառական ըլլալէ վերջ:

Հեթում Մարաշը, Պէհէսնին եւ Թիլ Համտունը յանձնեց Եգիպտացիներուն՝ ուրկէ մեծ աղէտէ փրկելու համար երկիրը:

Պալատական ներքին դաւեր, եղբայրասպան կռիւներ փոթորկեցին կիլիկեան արքունիքը:

Հռոմկլայի գրաւումէն ետք Հեթում դահը յանձնեց իր Թորոս եղբօր, որ նոյն տարին իսկ (1293) հրաժարելով, կրկին Հեթում ստանձնեց իշխանութիւնը: 1296ին Հեթում, իշխանութիւնը իր Սմբատ եղբօր փոխանցելով Թորոսի հետ Պոլիս գնաց իր քոյրը՝ Ռիթթա իշխանուհին տեսնելու համար: Վերադարձին՝ Սմբատ բանտարկեց երկու եղբայրներն ալ՝ երկու տարի: Թորոսը սպաննել տուաւ, իսկ Հեթումը կուրցուց:

1298ի իրենց մէկ եղբայրը՝ Կոստանդին ձերբակալելով բանտարկեց Սմբատը եւ ինք Հեթումի հաւանութեամբ գահ բարձրացաւ: 1299ին Հեթումի աչքերը բացուեցան եւ ժողովուրդը ուզեց, որ անիկա կրկին իշխանութեան գլուխ անցնի: Կոստանդին մերժեց, բանտէն արձակեց Սմբատը՝ անոր օգնութեամբ Հեթումի չյանձնելու համար գահը: Հեթում ձերբակալեց Կոստանդինն ու Սմբատը՝ աջակցութեամբ Տաճարական եւ Ասպնջականաց ասպետներու եւ Պոլիս ղրկեց, խընդրելով կայսրէն, որ մայրաքաղաքէն չհեռացնէ զանոնք:

1299ին Հեթում Բ· կրկին գրաւեց գահը եւ Մոնկոլներու հետ միացած Համսի մօտ յարձակեցաւ Եգիպտացիներու վրայ, ոչնչացուց հողերը ետ առաւ: Ճակատագրական յաղթական արշաւանքներ կատարեցին Հայերը: Զորս տարի ետք Եգիպտացիք փոխ-վրէժ դիմեցին հայեմոնկոլ միացեալ ուժերուն դէմ Համամասկոսի մօտ (1303 Ապրիլ 20ին): Հեթում ապաստանեցաւ Մուսուլ Մահմուտ Ղազան խանի մօտ:

Հեթում Բ· 1305ին Սիսի մէջ թագաւոր պսակել տուաւ Լեւոն Գ·ը՝ իր Թորոս Դ· եղբօր եւ Մարգրիտ Լուսինեանի զաւակը՝ 16 տարեկան, ինք պահեց միայն «մեծ Պարոն» տիտղոսը: Այդ օրերուն մոնկոլ իշխան Բիլարղու Կիլիկիա մտնելով գրաւած էր Անտզարբա (Անաւարզա) բերդաքաղաքը, ուր հրաւիրեց Հեթումը, Լեւոն Գ·ը եւ քանի մը հայ իշխաններ՝ իբր բանակցելու համար: Սակայն դաւադրաբար սպաննել տուաւ բոլորն ալ իր վրանին մէջ (1307 Նոյ· 17ին):

Օշին՝ Հեթումի չորրորդ եղբայրը լմնալով Բիլարղուի դաւաճանութիւնը, փութաց Անտզարբա, Կիլիկիոյ սահմաններէն դուրս քշեց Մոնկոլները եւ 1308ին Տարսոնի մայր եկեղեցիին մէջ թագաւոր պսակուեցաւ (1308–1320):

Մոնկոլները քրիստոնեայ դարձնելու համար նեստորականներու եւ արեւելեան այլ միսիոնարներու ջանքերը ի զուր անցան: Հեթում Ա·ի փայլուն ծրագիրն ալ ջուրն ինկաւ: Մոնկոլները իսլամական կրօնքին յարեցան: Փոխուեցաւ Մերձաւոր Արեւելքի քաղաքական դիմագիծը: Հայերը կորնչուցին իրենց հզօր դաշնակիցները: Մնացին մինակ՝ չրջապատուած մահմետական թշնամի ցեղերով, որոնց միակ նպատակն էր վերջ տալ Կիլիկիոյ քրիստոնեայ Պետութեան, որ կանգուն կը մնար Տաւրոսեան լեռներու եւ Միջերկրական ծովու միջեւ: Աջակիր իշխանապետութիւններէն միայն Կիպրոս կը պահէր իր անկախութիւնը՝ Լուսինեաններու մականին տակ, ենթակայ նեղքին եւ արտաքին մրցակցութեանց:

1320 Յուլիս 20ին Օշինի յաջորդեց իր տասը տարեկան զաւակը Լեւոն Դ· (1320–1342), որուն խնամակալ նշանակած էր հայրը՝ մեռնելէ առաջ՝ Կոռիկոսի կոմս Օշինը, իր առաջին կնոջ Իզապոյի եղբայրը: Ինչպէս Հեթում Բ·, Լեւոն Գ· եւ Օշին, Լեւոն Դ· եւս լատինամիտ էր: Դժգոհ էին ազգայնականները: Ներքին երկպառակութիւնը հեղհեղէ կը սաստկանար: Թագաւորը աւելի կը հետաքրքրուէր քրիստոնեայ կրօնական խնդիրներով քան երկրի պաշտպանութեամբ: Իսլամ դրացիները անպատիժ կը յարձակէին Կիլիկիոյ վրայ, կ'աւերէին ու կը կոտորէին: Հայ իշխանները իրենց ամբոցները քաշուած՝ հակայարձակումի կ'անցնէին փոթորիկն անցնելէ վերջ: Երիտասարդները թռուցիկ խումբեր կազմած կը յարձակէին Եգիպտացիներու վրայ եւ կը ջարդէին զանոնք:

Լեւոն Դ· չարունակ դիմումներ կ'ընէր Պապին՝ օգնութիւն յուսալով: Պարսկաստանի մոնկոլ խանը 1322 Յուլիս 4ին 20 հազարնոց բանակ մը ղրկեց Հայերուն օգնելու համար: Այս տեսնելով, Եգիպտոսի սուլթան Մալէք-էն-Նասըր 15 տարուան համար խաղաղութեան դաշինք կընքեց Հայոց հետ:

Լեւոն Դ· 1329 Յունուար 26ին խնամակալ Օշինն ու սպարապետ Կոստանդինը, չատ չանցած նաեւ իր կինը սպաննեց: Ինք ալ մեռաւ 1342ին:

Վերջ գտաւ Հեթումեաններու հարըստութիւնը:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱՀՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍԻՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

«ՄԵՐ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀՐԱՇԱԼԻ ԵՆ· ՊԻՏԻ Է ԱՒԵԼԻ ՍԵՐՏ ԸԼԼԱՆ»
ԿԸՍԷ ԿՈՍԻԳԻՆ ԱՆԳԱՐԱ ՀԱՍԱԾ ԱՏԵՆ

Կիրակի օր, Կոսիգին ներկայ կ'ըլլայ Իաքէնտէրունի (Ալեքսանտրէթ) մետաղագործական երրորդ համալիրի պաշտօնական բացման: Ասիկա արդէն իրագործուած է չնորհիւ Մոսկուայի թեքնիք եւ դրամական օժանդակութեան (420 միլիոն տոլար):

Կիպրոսի դէպքերէն ասդին, առաջին անգամն է որ խորհրդային ղեկավար մը Թուրքիա կ'երթայ եւ այս այցելութեան նպատակն է սերտացնել երկու երկիրներու յարաբերութիւնները:

«Մեր յարաբերութիւնները հրաշալի են, պէտք է աւելի սերտ ըլլան» ըսած է խորհրդային վարչապետը, երբ Անգարայի օդակայանը ղինքը կ'ընդունէր իր պաշտօնակիցը՝ Սիւլէյման Տէմիրէլ, աւելացնելով· «Կը յուսամ որ այցելութիւնս թոյլ կուտայ այդ նպատակին հասնիլ»: Տէմիրէլ ճչդած է թէ իրենց խօսակցութիւնները առաւելաբար տնտեսական ու նաեւ քաղաքական հարցեր պիտի չօշափեն: Կը սպասուի նաեւ որ Կոսիգին Տէմիրէլի «ոչ-յարձակողական» դաշինքի մը կնքումը առաջարկէ, բայց կը կարծուի թէ Թուրքիա մերժէ նման առաջարկ մը (ընդգծումները՝ մեր կողմէ...):

Այս խօսակցութեանց ընթացքին Կոսիգին կարգ մը մանրամասնութիւններ ալ տուած է 700 միլիոն տոլարի այն վարկին մասին, զոր Մոսկուա բացած է Թուրքիոյ: 42 փորձագէտներ կ'ընկերանան Կոսիգինի այս այցելութեան առթիւ:

Քանի մը տողով

ԱՐԺԱՆԹԻՆի նախագահուհին դիրքը տկարացած է, թէեւ միշտ երկրին գլուխը կը գտնուի: Անցեալ չարաթ օդանաւային ուժեր, ալեակոմեան հակումներով, ըմբոստացան, սակայն հարկադրուեցան դէնքերը վար դնել ցամաքային եւ ծովային ուժերը իրենց միացած չըլլալով: Առջի օր 500ի մօտ ձախակողմեան արձակադէններ վինապահեստանոցի մը վրայ յարձակեցան եւ կարճ ընդհարումէ մը ետք փախուստ տուին: Շուրջ հարիւր հոգի մեռաւ՝ վիրաւոր թէ արձակազէն: Բանակի հրամանատարը՝ Զօր· Եորկէ Վիտելա

Ի ՆՊԱՍՏ Ս. ՂԱԶԱՐԻ

Դ· ՑԱՆԿ

Հայկ Թօփաքեան	2·000
Տիկին Ալին Վանեան	1·000
Ռուբէն եւ Միշէլ Գազանճեան	1·000
Կ· Զ·	1·000
Վահրամ Տէվէճեան	500
Գեղամ Տէվէճեան	500
Տէր եւ Տիկին Ստեփան Տամլամեան	500
Աստղիկ Առաքելեան	200
Մ· Գ·	200
Մարի եւ Ժան Գրիգորեան	150
Գալուստ Մանուկեան	150
Թորգոմ Կասկեան	100
Վարդան Եղիչէեան	100
Տէր եւ Տիկին Գր· Կիւլեան	50
Շաքէ Կիւլեան	50
Գումար	7·500
Նախորդ գումար	37·500
Ընդհ· գումար	45·000

ազգաբարոյական մը ուղղեց Տիկին Փերոնի, որպէսզի կարուկ միջոցներ ձեռք առնէ: Միւս կողմէ ուժգ նախարարներ իրենց հրաժարականը ներկայացուցին:

ՏՐԻՊՈԼԻՍԻ, Զահլէի եւ Պէյրութի միջեւ հաղորդակցութիւնները խզուած են եւ բախումները կը չարունակուին: Քաղաքիս բնակարանը կրկին ռմբակոծուած է Տրիպոլիսի մէջ եւ կացութիւնը աւելի ծանր է Զահլէ: Միւս կողմէ Քրիստոնեութիւնը կը մեծնայ քանի ամիսներէ ի վեր ոչ զօրք կայ, ոչ ալ ուրեմն դրամ: Հանդանակութիւնները սկսած են նաեւ Պէյրութ եւ անոնք որ այլեւս ոչ տուն ունին, ոչ հաց, ապաստան գտած են մայրապետներու մօտ կամ կրօնական վարժարաններու մէջ: Ուրբաթ օր նոր բախումներ եղած են Քարանթինայի թաղը եւ 27 մեռեալի մասին կը խօսուէր: Ամբողջ գիշերը մահմետական եւ քրիստոնեայ սարսափի ժամեր անցուցած են բնակութեան թաղերուն մէջ, հրազունդերու տարափէն: Զայնասփիւռը ըսած է կրկին թէ բոլոր փողոցները վտանգաւոր են եւ թէ Պէյրութ մուտքի հիւսիսի եւ արեւելքի ճամբաները փակուած են: Ասոնց նակը ըսած է· «Առանձին ղինք քաշողներ կան ամէն կողմ եւ կը սպաննեն նոյնիսկ ընտանիքի մայրեր որոնք եկած են հաց առնելու»:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ « Ինթըրնեշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն » օրաթերթի Կիպրոսի թղթակիցը՝ Սթիվըն Ռոպըրթս գրած է, թէ Կիպրոսի Թուրքերը դրաւելէ ետք կղզիին հիւսիսը, կը ջանան ամբապնդել իրենց տիրապետութիւնը դրաւեալ չրջանին մէջ: Ներկայիս, համաճայն օրաթերթին թղթակիցին, միայն 9000 Յոյն մնացած է դրաւեալ չրջանը: Թուրքերը չարաչար կը նեղեն Յոյները եւ օտարները, որպէսզի ստիպեն անոնց թրքական չրջանէն հեռանալ: Վերջերս մերժած են «Նիւ Եորք Թայմզ» օրաթերթի թղթակցին՝ այցելել իրենց չրջանը: Թուրքիայէն ալ կը չարունակեն Թուրք «ներածել» ու հոն տեղաւորել:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ երեք թերթեր կը հաղորդեն, թէ 300 համայնավարներ ձերբակալուած են Սուրիոյ մէջ: Ըստ «Ալ Ահրամ»ի, «Ալ Ախպար»ի եւ «Ալ Կումհուրիա»ի Սուրիոյ Համայնավար կուսակցութեան նախագահը՝ Խալէտ Պէքթաշ, փախուստ տուած է երկրէն: Սուրիա հերքեց եգիպտական մամուլին լուրը:

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆԱՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

•

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐՈՒ 10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ

(ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾԱԼԿՈՒՄԻ ԿԵՒՐՈՆՆԵՐ)

ԳԼԱԿԱՑ (Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ) ԵՒ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ՝ ՄՇՈՑ ՄԷՋ

Մամիկոնեանց աշխարհի հնագոյն եւ անուանի վանական ղպրոցներէն մէկն է եղած Մ. Հոյ Ս. Կարապետը, որ նախապէս Գլակայ անունով տեղ գրաւած է պատմութեան մէջ։

Ամենք մինչեւ հինգերորդ դար կը տանին հիմնադրութիւնը Գլակայ դաստիարակչական ամրոցին։ Սոյգ է ամէն պարագայի որ ան գոյութիւն ունեցած է վեցերորդ դարուն ու մինչեւ 1914 շարունակած է իր ուսումնական սերմնացանութիւնը՝ իբրեւ կեդրոն «քանիմաց վարդապետաց», որոնք իրենց գիմոզ ուսանողութեան կ'աւանդէին ոչ միայն կրօնական գիտութիւններ՝ այլեւ փիլիսոփայութիւն, Հայոց լեզու եւ պատմութիւն, քերականութիւն, երաժշտութիւն։

Մեր պատմիչներէն չատեր կը յիշատակեն Գլակայ վանքը՝ իբրեւ «ուսումնատեղի» մը, որ նաեւ նիւթական ու կալուածային հարստութեան տէր եղած է, հնորհիւ շրջակայ գիւղերէ եւ գաւառներէ ընծայուած մշտական աջակցութիւններուն։ Թովմա Մեծոփեցի եւ Կիրակոս Գանձակեցի « մեծահանդէս մայրաքաղաք » կը կոչեն վանքը՝ հաւանօրէն թարգման ըլլալու համար որքան եռուն կեանքին ու գործունէութեան բայց մանաւանդ այն իրողութեան որ հոն կը գիմէին Տարօնի, Մնուաի, Հարքի, Պիւլխի (Բաղէշ) եւ Պուլանըղի գաւառներէն աշակերտներ։ Կրօնական քոյն մը ըլլալէ առաջ՝ Իննակեան — Ս. Կարապետը հայկական ամրոցի մը դերն է կատարած դարե՛ր ամբողջ, դառնալով խորհրդանիշը Մամիկոնեանց ոգիին, մինչեւ բարբարոսական արշաւանքներու հետեւանքով աւերումը 1914ին։

Իննակեան կամ Ս. Կարապետ վանքի կառուցման եւ սկզբնական շրջանի գործունէութեան մասին մատենագրային հնագոյն վկայութիւնները կուգան «Պատմութիւն Տարօնոյ» անուն ծանօթ գործէ մը՝ որ կը վերագրուի Զենոբ Գլակ եւ Ցովհան Մամիկոնեան անուններով երկու տարբեր եկեղեցականներու։ Այժմու հայ բանասիրութիւնը յանգած է այն եզրակացութեան որ այս երկու հեղինակները հաւանօրէն նո՛յն անձն են, այսինքն տարբեր գրիչներ չեն. իսկ « պատմութիւնը » գրի առնուած է ոչ թէ վեցերորդ կամ եօթներորդ դարուն՝ այլ առնուազն ութերորդ դարուն։

Մեզ հետաքրքրողը, սակայն, գրքին որո՛ւ գործ ըլլալը կամ ե՛րբ գրի առնուած ըլլալը չէ սա վայրկեանիս, այլ այն տեղեկութիւնները, որոնք կը տրուին այնտեղ Ս. Կարապետ վանքի սկզբնական օրերուն, վանահայրերուն, Մամիկոն — հաններու եւ շրջանին յատուկ բարքերու մասին։ (Ողբացեալ մեծ ակադեմական ու դրապատմագէտ Մանուկ Աբեղեան, իր «Հայոց հին գրականութեան պատմութիւն» երկհատոր գործի Ա. գրքին մէջ, էջ 403–427, մանրամասնօրէն կ'անդրադառնայ «Պատմութիւն Տարօնոյ» գործին, զայն նկատելով «ժողովրդական պատմուածք» մը՝ որ «ժողովրդական վիպական ոճի յատկութիւններն ու մթնոլորտը ունի»։ Հետաքրքրուողները կրնան դիմել Աբեղեանի գործին)։

Համաձայն Զենոբ Գլակի (Ցովհան Մամիկոնեան), Ս. Կարապետի վանքը կառուցուած է այն օրերուն՝ երբ Գրիգոր Լուսաւորիչ կեսարիայէն վերադարձած է Հայաստան ու ձեռնարկած է հեթանոսական կռատուներու քանդումին, անոնց տեղ եւ անոնց հողերուն վրայ կանգնել տալով Իննակեան կամ Ս. Կարապետ վանքը եւ վանահայր նշանակելով Զենոբ Գլակ եպիսկոպոսը։

Մատենագրական ու ճեռագրային պըրպտումներ, պատմական եւ բաղդատական ուսումնասիրութիւններ հակասութիւն կը գտնեն այս վկայութեան մէջ ու կը յանգին այն եզրակացութեան թէ Գլակ կամ Ցովհան Մամիկոնեան չի կրնար առաջին վանահայրը եղած ըլլալ Ս. Կարապետի՝ եթէ իսկապէս ան կառուցած է այդքան կանուխ։

Որքան ալ վիճելի կէտերը չատ եղած ըլլան « Պատմութիւն Տարօնոյ » գործին մէջ ու հոն մէկտեղուած վկայութիւնները աւանդական բնոյթ կրեն, ի յայտ կը բերեն սակայն շրջանի բարքերուն եւ Մամիկոնեանց մասին ուշագրաւ տեղեկութիւններ։

Մշոյ երկրորդ յիշատակելի վանական ղպրոցն է եղած (12րդ դարէն սկսեալ) Առաքելոց վանքի ուսումնարանը՝ որուն պատմական փառքին հիմը կը կազմէ այն իրողութիւնը թէ Գլաձորի համալսարանի հիմնադիր Ներսէս Մշեցին իր ուսումը ստացած է նոյն այս դպրոցին մէջ։

Գլակայ թէ Առաքելոց վանքի համբաւաւոր ուսուցիչներէն մէկն է եղած Ցովհաննէս անուն վանականը՝ որ հրաւիրուած է մինչեւ Կիլիկիա, Կիլիկեան Կաթողիկոսարանին մէջ դասախօսութիւններ տալու համար։

Առաքելոց վանքը 15րդ դարու թիւրքմենական արշաւանքի օրերուն եղած է նաեւ Թովմա Մեծոփեցիի ապաստանարանն ու Մեծոփայ ղպրոցէն երկու վարդապետներու եւ «բաղում» աշակերտներու ուսումնարանը։

Անշուշտ որոշ դարերու ընթացքին ընդմիջուած է նաեւ ուսումնական գործունէութիւնը Ս. Կարապետ եւ Առաքելոց վանական ղպրոցներուն. սակայն անոնց դաստիարակչական գերակատարութիւնը տեւած է երկա՛ր դարեր։

Մ. Թ.

ՏԱՂԱՒԱՐ ՏՕՆԵՐՈՒ ԳԻՇՕՎ

ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Թէեւ կ'արժէր, որ Հոգեգալստեան տօնին հետ՝ եկեղեցիի տօներէն մէկն ալ «Տաղաւար Տօն» եղած ըլլար, բարձրացնելով այսպէս մեր մեծագոյն տօները 7 խորհրդաւոր թիւի։ Սակայն այդպէս չէ իրականութիւնը։ Այսուհանդերձ մենք պատշաճ դատեցինք «Տաղաւար» կոչել եալ մեծագոյն հինգ տօներու չարքը վերջաւորութեան բերել եկեղեցիի նուիրուած յիշատակութիւններով։

Հայց. Առաքելական Եկեղեցին իր կրօնական տարուան մէջ ունի մասնաւոր օրեր, որոնք յատկացուած են եկեղեցիի գաղափարին ու փառաբանութեան։ Թուով եօթն են անոնք, որոնցմէ երկուքը կապ ունին Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարին հետ, իսկ մէւսները՝ Ընդհանրական Եկեղեցիի հետ։ Նախ քան ներկայացնելը անոնցմէ իւրաքանչիւրը մի առ մի, մենք պիտի ուզենք անդրադառնալ եկեղեցիի մասին ընդհանրապէս, դուրս բերելու համար անոր էութիւնը եւ մասնայատկութիւնները։

Քրիստոնէական եկեղեցիի ծագումը, կազմակերպութիւնը եւ մինչեւ այսօր գոյութեան պահպանումը հրաշալի երեւոյթ մըն է աշխարհի պատմութեան մէջ։ Ոչ մէկ կրօնական կամ ընկերային չարժում կամ կազմակերպութիւն կրնայ բաղդատուիլ անոր հետ։ Ոչ մէկ մարդկային ընկերութիւն երթակայ եղած է արտաքին այնքան ծանր հալածանքներու, եւ ներքին այնքան քայքայիչ վէճերու եւ բաժանումներու՝ որքան եղած է քրիստոնէական Եկեղեցին։ Այս բոլորով հանդերձ՝ ոչ մէկ կրօնական չարժում այնքան երկար տեւն պահած է իր կրօնական կենսունակութիւնը, առաքելական ոգին եւ տարածուելու եւ ամբողջ մարդկութիւնը իր մէջ առնելու խէսլը՝ որքան ըրած է եւ կ'ընէ քրիստոնէական չարժումը։

Քրիստոնէական եկեղեցիի պատմութեան ամէն դարաշրջան ունեցած է իր հրատապ խնդիրը, որով մասնաւորաբար մտադրաւած են եկեղեցիի վարիչները եւ հաւատացեալները։ Օրինակ, եկեղեցիի սկզբնական շրջաններուն հրատապ հարց էր թէ հեթանոսութենէ դարձող քրիստոնեաները պարտաւո՞ր էին պահել հրէական օրէնքները, կամ Քրիստոսի մարմինը երակա՞ն էր թէ երեւութական։ Իսկ եաքի շրջաններուն՝ Քրիստոս քանի՞ բնութիւն ունէր. պատկերները պէ՞տք է յարգուէին, ո՞րն էր նախապատիւ Աթոռը քրիստոնէական եկեղեցւոյ մէջ եւայլն։ Ներկայ ժամանակներու մեծագոյն կըրթական հարցերը եկեղեցագիտական կամ եկեղեցաբանական են. ի՞նչ է եկեղեցին. ի՞նչ է անոր կազմութիւնը, ի՞նչ իրաւասութիւններ ունի, ուրկէ՞ կը առանայ զօնութ, եւայլն, եւայլն։

Եկեղեցիի ըմբռնումը բոլորովին չփոթուած է մեր ժամանակներուն մէջ, ըլլայ այդ համաքրիստոնէական մարզերու եւ ըլլայ մեր ազգային շրջանակներուն մէջ։ Այսօրուան մեր եկեղեցական խնդիրները եւ վէճերը գրեթէ ամբողջութեամբ հետեւանք են եկեղեցիի՝ անոր յօրինուածքին, անոր իրաւասութեանց եւ նպատակներու մասին տգիտութեան եւ չփոթ տեսակէտներուն։ Հետեւաբար կ'արժէ անդրադառնալ եկեղեցիի մասին եթէ ոչ հանդամանօրէն գէթ համառօտակի, ճանչնալու համար զայն առնուազն իր էութեան մէջ։ Ընդարձակ է նիւթը. ուստի մենք պիտի հարկադրուինք ներկայացնել զայն կարելի ամփոփ գիծերուն մէջ։

1.— ԵԿԵՂԵՑԻ ԲԱՌԻՆ ԻՄԱՍՏԸ ԵՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր լեզուին մէջ ընդհանրացած «եկեղեցի» բառը ազատագեալ եւ ժողովրդականացած ձեւն է յունական «եկկեսիա» բառին, որով սկսաւ կոչուիլ քրիստոնեայ հաւաքականութիւնը առաջին օրերէն։ Վերոյիշեալ յունարէն բառը կը նշանակէ «ժողով» կամ ժողովի համար «կանչուած ժողովուրդ»։ Ուրեմն այդ բառին մէջ գտնուած հիմնական գաղափարը՝ որոշ նպատակի մը համար իրարու կանչուած եւ հաւաքուած բազմութիւնն է։ Բառը իր այս բնական եւ ոչ-կրօնական իմաստով գործածուած է Գործք Առաքելոց Գրքին մէջ, ուր արդարեւ Եփեսոս քաղաքի բնակիչներուն օրինաւոր կամ ընդհանուր ժողովը կը կոչուի «եկկլեսիա», որ մեր մէջ թարգմանուած է «ժողով»։ (Գործք ԺԹ., 39–40)։

« Եկկլեսիա » բառը, իր այս իմաստով բազմիցս գործածուած է նաեւ Հին Կտակարանի մէջ, նշանակելու համար Իսրայէլի ժողովուրդին հաւաքուիլը եւ հաւաքոյթը, որ մեր մէջ, առհասարակ «եկեղեցանալ, եկեղեցուցանել եւ եկեղեցի» բառերով հայացած՝ եւ կամ «ժողով» բառով թարգմանուած են։ Օրինակ Իե. Սաղմոսի 5րդ եւ 12րդ համարներուն մէջ գործածուած մէկ եւ նոյն «եկկլեսիա» բառը՝ առաջին պարագային « ժողով » թարգմանուած է. իսկ երկրորդ պարագային « եկեղեցի »։ Նոյնպէս Ա. Մնացորդաց Գրքի ԻԹ. գլխուն մէջ։ Նոր Կտակարանի մէջ ալ նոյն բառը կը գտնենք ամէն տեղ։ Մատթէոս Աւետարանիչ կ'ըսէ թէ Յիսուս Քրիստոս ըսաւ Պետրոսի. « Ես ալ քեզի կ'ըսեմ թէ դուն Պետրոս ես, եւ այս վէմին վրայ պիտի շինեմ իմ եկեղեցիս »։ Նոյնպէս Գործք Առաքելոց Գրքին մէջ։ Ուր արդարեւ Եփեսոս քաղաքի բնակիչներուն օրինաւոր կամ ընդհանուր ժողովը կը կոչուի «եկկլեսիա», որ մեր մէջ թարգմանուած է «ժողով»։ (Գործք ԺԹ., 39–40)։

« Եկկլեսիա » բառը, իր այս իմաստով բազմիցս գործածուած է նաեւ Հին Կտակարանի մէջ, նշանակելու համար Իսրայէլի ժողովուրդին հաւաքուիլը եւ հաւաքոյթը, որ մեր մէջ, առհասարակ «եկեղեցանալ, եկեղեցուցանել եւ եկեղեցի» բառերով հայացած՝ եւ կամ «ժողով» բառով թարգմանուած են։ Օրինակ Իե. Սաղմոսի 5րդ եւ 12րդ համարներուն մէջ գործածուած մէկ եւ նոյն «եկկլեսիա» բառը՝ առաջին պարագային « ժողով » թարգմանուած է. իսկ երկրորդ պարագային « եկեղեցի »։ Նոյնպէս Ա. Մնացորդաց Գրքի ԻԹ. գլխուն մէջ։ Նոր Կտակարանի մէջ ալ նոյն բառը կը գտնենք ամէն տեղ։ Մատթէոս Աւետարանիչ կ'ըսէ թէ Յիսուս Քրիստոս ըսաւ Պետրոսի. « Ես ալ քեզի կ'ըսեմ թէ դուն Պետրոս ես, եւ այս վէմին վրայ պիտի շինեմ իմ եկեղեցիս »։

ՄՈՒՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ՏՕՐՈՍԷՆ ԱՆՑՔ

Ա. ԵԼՔԸ ԴԷՊԻ ԿԻՐՃԸ

Աճեատականութիւն եւ երջանկութիւն։ — Առաջին տեսիլները, — Գզըլ-Եօգուշէն ակնարկ դէպի ետ, — Նախահարց նախատիպարը, — Հեղեղատը, — կայք մը կրնայ ժամավաճառութիւն չըլլալ, — Լեռնային բաները կը սկսին, — Կիրճը կը տեսնուի, — Իրիկուան ի Մոպսուկրին։

Մոյկապատ ոտքերը վեր առաւ, ծալապատիկ, կոթիներ տեղաւորուեր էր, զօտեւոր փորը կարկառուն, հոն խլրտող կեանքին նայելով հաճոյալի անտարբերութեամբը հանգստաւէտ անկարօտ մարդու, վանդի քանի մը ոսկի ապահոված՝ հիմա ա՛լ փորը կշտացուցեր էր։ Սիկարը շիներ էր վերջապէս եւ անդուցեր էր երկայն ծխամորճի մը որ իր գոց ափէն դուրս կը ցցուէր, ու չէր չատպեր բնաւ վառելու. ինչո՞ւ. — շրթունքներովը լինտերը կը մաքրէր, խոշոր կակուղ ծամածռութիւններով, որոց չէին մասնակցեր իր նայող աչքերը։ Եւ ինչպէսի՛ լրջութեամբ այս կարեւոր դիմախաղութիւնը կ'ընէր։

Կատարելիք ճամբորդութեանը վրայ չէր խորհեր ամենեւին, ոչ թէ որովհետեւ լիուլի վարժ ու կարող էր իր գործին, այլ որովհետեւ խելքէ ու հեռատեսութենէ, ինչպէս հետաքրքրութենէ ու երեւակայութենէ զուրկ էր։ Նախնական յատկութիւններով պատշաճ էր միայն իր գործին սոսկ ընդհանուր դիծերուն. ոչ մէկ պարագայ ու պատահար կանխատեսուած էր իր մէջ, կամ հետք մը թողլով փորձառութիւն չինած։ Զգայնութիւն եւ իմացողութիւն չունէր՝ որպէսզի պարագաներուն ի ճահ շարժելու հարկ զլար, ու խելք, հնարամտութիւն ունենար կամ տենչար ունենալ։ Եթէ վտանգի մը հանդիպէր, իբրեւ իր գործին բոլորովին ապատգոյ, անոր մէջ բոլորովին անապատեալ, ուստի անոր միջոցներով անդարմանելի բանի մը՝ պիտի սարսափէր ու զղար. եթէ դժուարութեան մը պահուն քովը մարդ մը չգտնուէր՝ պիտի զոհանար հայհոյելով, յուսահատօրէն պիտի համակերպէր ի վերջոյ, եւ արկածին վրնասը հետը պիտի առնէր տանէր առանց զայն դոյզն ինչ զարմանած ըլլալու, եթէ պատահածը՝ մինչեւ մարդոց երկնառաք զալուստ մը պինքը ճամբուն վրայ զամոզ ճախողուած մը չըլլար։ Իսկ եթէ մէկը հանդիպէր՝ պիտի նայէր անոր ըսածին այս արջառի աչքերով, առանց հասկնալու թէ ինչպէս ըրաւ, եւ զուցէ առանց զարմանալու։ Կատարելապէս զեղչեալ ու համառօտեալ ճեւով մը պիտէր իր արհեստը. գործին բոլոր այն մասերը որ ձիերը քչելու կամ կեցնելու մէջ չէին կայանար՝ երկրորդական, եկամուտ, օտար, աննախատեսելի եւ անընդունելի, անկարեւոր բաներ պիտի ըլլային իրեն համար, եթէ երբեք խորհէր ատոնց վրայ։ Ճամառաբար՝ զուտ ու լոկ կառապանութիւնը միայն գիտէր, եւ ամենակարող էր։ Ի՞նչպէս կրնար տարակուսիլ ինքն իր մասին, ի՞նչպէս կրնար մտմտալ պատահելիքին, ուստի ընելիքին վրայ։

Կռնակը տուած կոշտ յենարանին, ծխամորճը ձեռքը, ծալապատիկ, իրանը՝ հաստ ու պիրկ զօտիէն անկեցեալ, դլուխը չիտակ՝ տակաւին հանգստաւէտօրէն իր լինտերն ու ակռաները կը մաքրէր չըթունքներովը. երեսը ծալոտուելով կ'ելլեջջէր, կը բացուէր ու ահագին ակռաները կը փայլատակէին. յետոյ կը խաւարէին՝ իջնող պեխուռ շրթունքին տակ. ուռ մը կը պարտէր մէկ այտէն միւսը՝ ծնօտէն անցնելով. ու նորէն կը սկսէր անխոնջ ելեւէջող դիմագիծերուն կատարէ ծամածռումը։ Եւ ճերմակ սիկարը ծխամորճին ծայրը կը սպառէր։

Անհամբեր ալ չէր. անշո՛ւշտ, քանի որ երեւակայութիւն չունէր, եւ հնարամտութեան զէմ յանդիմանութենէն ալ զուրկ էր։ Կ'ուզէր զազարը լեցնել սիկարին քէֆովը։ «Օրը՝ այսօր է, ժամն ալ այս ժամը»։ Անվրդով աներկբայութիւն մը կար ամբողջ իր անձին մէջ, ու լիակատար զոհունակութիւն մը։ Կշտացած ու քիթը բերանը լզոզբառող կենդանիի մը անդրագութեամբ կերակուրին փշուրներն ու հետքերը ժողվելով կարելի բոլոր համ մը կը ծծէր կերածէն. անաստնի մը պէս ագքատ, ու խորտիկներ վայելած փաշայի մը պէս նախանձելի։ Ա՛նքան ծուլաբար ու խորապէս հանգիստ էր, որ կարելի չէր ըսել թէ միայն գազար մը կ'ըներ, թէ մէկ քանի վայրկեանէն անզգայտելի կերպով պիտի ճամբայ ելլէր լեռները մանելու, որոց սեամին վրայ էր ատուքիւ։ Կեանքն՝ իր պարզագոյն ճեւին մէջ՝ կ'ոանձգէր կը տիրէր իր գործին որ իր ամէնէն կնճռատուած էականացած կերպին էր վերածուեր։ Այս կայքերը ոտոց վրայ անշուշտ կը խորհէր ճամբան՝ կը ներկայացնէին ա՛չ թէ գործին մէկ մասը՝ այլ հանգիստը, կեանքն իսկ։

Վանդի այս մարդն էր որ աշխատութիւնը պիտի կեանք նկատէր։ է

ԻՆՏՐԱ.

(Շար. – 7)

ՎԱՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՓՈՒՇԿԻՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՕՏԱՐԱՆ

ՎԱՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ Է ՓՈՒՇԿԻՆ

Ա Ն Ց Ա Ծ Ա Ծ Ն Ե Ր Ի Ն Վ Ա Ղ Վ Ա Ծ Ա Ն Ց Ո Ւ Մ Ի Ց Ի Ց

ՎԱՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՂՈՒԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՀՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՀՈԳԻՆ

Կ Ա Ր Ճ Ե Ր

Ա Ն Ց Ա Ծ Ա Ծ Ն Ե Ր Ի Ն Վ Ա Ղ Վ Ա Ծ Ա Ն Ց Ո Ւ Մ Ի Ց Ի Ց

ՎԱՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՂՈՒԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՀՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՀՈԳԻՆ

Կ Ա Ր Ճ Ե Ր

ԱՆՑԱԾԱԾՆԵՐԻՆ ՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՂՈՒԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՀՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՀՈԳԻՆ

ԿԱՐՃԵՐ

ԱՆՑԱԾԱԾՆԵՐԻՆ ՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՂՈՒԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՀՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՀՈԳԻՆ

ԿԱՐՃԵՐ

ՀՈԳԻ ՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ԱՆՑԱԾԱԾՆԵՐԻՆ ՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՂՈՒԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՀՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՀՈԳԻՆ

ԿԱՐՃԵՐ

ՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ ՓՈՒՇԿԻՆ

ԿՈՂՄՆՈՒ ՎՂՎԱԾԱՆՑՈՒՄ

Այրի Տիկին Վրէժ Թագուորեան եւ զաւակները՝ Սեդա եւ Թագուոր, ընտանեկան բոլոր պարագաները եւ մտերիմ բարեկամները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, ազգականին եւ բարեկամին՝

ՎՐԷԺ ԹԱԳՒՈՐԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 25ին, 56 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երեքշաբթի, Դեկտ. 30, ժամը 15·45ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պեարոս եկեղեցին, կոմիտաս փողոց, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

REVEILLON DU JOUR DE L'AN

31 Décembre de 21 h. à l'aube

PALAIS DE LA FOIRE

Avenue de la Marne — Valence

Organisée

par la F. R. A. Daschnakzoutiun et le Nor Séround

Soirée dansante avec un menu spécial arménien

Orchestre :

Les « ANONYMES » de Lyon

Chaude ambiance arménienne

COTILLONS

Prix d'entrée 25 Fr.,

repas compris 100 Fr.

Réservetion :

Tél. Ekmekdjian 59-02-93

Mlle Katchadjian,

38, Rue de La Belle-Image

ի նպաստ Լիբանանահայ ապետարաններու

Եկեղեցիի վճարուած նուէրներու առաջին ցանկ մը, որուն գումարը՝ 35·480, յայտարարուեցաւ Բ. ցանկին մէջ (Յառաջ՝ Դեկտ. 18 Ա. էջ)։

Տէր եւ Տիկ. Մուշէղ Ճիէրճեան 25·000։

Տիկին Մ. Սաատէթեան 1000, Ս. Սանճեան 1000, Տիկին Հ. Տամլամեան 2000, Տոքթ. Սեդա Թիրեաքեան 2·500։

Տիկին Հերմինէ Քանթար, Պ. Պետեան, Շ. Կարապետեան 500ական, Օ. Արթին Եկէնեան 300, Ա. Զազըճեան, Տէր եւ Տիկին Ն. Մաթոսեան, Գեղամ Յոսբովեան, Մկրտիչ Գազանճեան, Գարեգին Նորսիկեան, Աւետիս Տօնէլեան 200ական, Հ. Պաղտասարեան, Ժաք Մուրատեան, Տոքթ. Փաթրիք Նազարեան, Ժորժ Փեքմէզեան, Օ. Պիլէմճեան, Տիկին Վերոնիք Փափազեան, Օր. Մարի – Թէրէզ Մել – քոնեան, Տիկին Ա. Գեւոնեան 100ական, Տիկին Պ. Հալասեան, Տիկին Բ. Էնքսերկան, Ստ. Պարաւեան 50ական, Հ. Տէր-Անդրէասեան 30։

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐ

Վաղանայ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը Ս. Ծնունդի առթիւ կազմակերպած է տօնածառի հանդէս մը Յունուար 3, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին պետական թատրոնը։

Սիրով կը հրաւիրուի Վաղանայ եւ շրջակայքի Հայութիւնը յարգելու եւ քաջալերելու Դաւիթեան դպրոցի սաները։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

ԵՒ

ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

1926 — ԿԻՍԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ — 1976

կը շնորհաւորէ իր յարգոյ բարեկամ եւ յաճախորդներուն Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը, եւ այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ, այս տարի եւս ճոխ պատուհաններու, միրգերու, անուշեղէններու եւ ըմպելիներու այլազան տեսակներով պատրաստ է սպասարկելու եւ զարդարելու իրենց Ամանորի սեղանները։

ՀԱՍՑԷ.—

N. NIGOGHOSSIAN

121, Ave. Henri-Barbusse — 95400 — ARNOUVILLE-LES-GONESSE

Tél. : 985-04-46

L'ARCHE DE NOE

42, RUE DESCARTES, 75005 PARIS - Tél 326 31 37

Venez Déjeuner

Venez Diner

OU MIEUX

Après le théâtre

Venez Souper

DES SPECIALITES ARMENIENNES

UN AIR DE FLAMENCO

MENU SPÉCIAL POUR RÉVEILLONS

BONNE AMBIANCE

180 Fr., champagne compris

×

Vous trouverez tous les produits orientaux à des prix imbattables chez

CHIRAG

PRIX SPÉCIAUX POUR LES FÊTES

Entièrement rénové

26 Rue de Trévise — 75009 Paris — Téléphone 770-38-63

Livraison à domicile à partir de 150 Fe

ՆՈՐ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ

"Chez Perrette"

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e

Tél. 770 85 81

Réveillon de la Saint-Sylvestre

DINER - DANSANT

TOUT COMPRIS 200 F

Saumon fumé, boudin blanc truffé, caviar gris (un verre de vodka), cuisseau de chevreuil grand veneur, omelette norvégienne

Vin, champagne et service compris.

Ֆրանսական խնամուած աւանդական ճաշեր նաեւ հայկ. ալանդեաներ

— Տաք մթնոլորտ —

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ, ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷՆ

Անգամ մը այցելեցէք, գոհ պիտի մնաք

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE

AGENCE DES INVALIDES

2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides

Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :

ANAHID BOYADJIAN

pour vos voyages d'affaires

et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, ամիսական թէ հաւաքական,

մի՛ վարանիք

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր

ԱՆԱՀԻՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

le voyage en grèce

Mayda BERBERIAN

6, rue de l'Echelle PARIS 1

tél 260 30 20 et 260 67 34

de 9 h. à 19 h. tous les jours

DEPART CHAQUE SAMEDI

Paris - Athènes - Paris

A partir de

850 Fr.

Week-End et séjours de moins d'un mois

INTERROGEZ-NOUS POUR D'AUTRES CHARTERS

DEPARTS SPECIAUX POUR NOEL ET PAQUES

ՁԵՐ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Դիմեցէ՛ք ՄԱՑՏԱ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

LE VOYAGE EN GRECE

Ամէն օր ժամը 9էն 19

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
30
MARDI
30 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·476

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.476

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋԱՆԱՋԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՄԱՐ...

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ, ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ, ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ

—o—

ՊԷՅՐՈՒԹ ՀԱՆԴԱՐՏԱԾ ԷՐ ԿԻՐԱԿԻ

—o—

Շաբաթ եւ կիրակի, Պէյրութ աւելի հանդարտ էր, բայց ոչ ոք պատրանքներ կը սնուցանէ քանի նման «հանդարտու – թիւններ» եղած են քանի մը անգամ եւ ընդհանրապէս ամէն ամսու վերջ, թոյլ տալու համար որ դրամատուները բաց – ուին, աշխատավարձերը վճարուին ա– նոնց որ կ'աշխատին եւ վերջապէս ամէն ոք չունչ մը առնէ:

Ուրբաթ դիշեր սակայն 46 մեռեալ եւ 66 վիրաւոր եղած է Պէյրութ եւ այս թի– ւը «նուազագոյն» կը նկատուի: Կիրակի օր ղօրաւոր փոթորիկ մը պայթած էր քաղաքին վրայ եւ Ռատիօ – Լիպան կը յանձնարարէր բնակչութեան որ չշփոթէ որոտում եւ... հրացանաձգութիւն:

Կը խօսուի նաեւ զանազան ծրագիրնե– րու մասին, մէկը՝ սուրիական, որ կը վայելէ Ֆրանսական եւ Սաուտական Ա– րաբիոյ երաշխաւորութիւնը եւ որ կը նա– խատեսէ յարաւնուականութեան վերացու– մը, հանրային սպասարկութեանց մէջ եւ հաւասար բաշխում խորհրդարանական ա– թոռներու քրիստոնեաներու եւ մահմե – տականներու միջեւ: (Ներկայիս համե – մատութիւնը 6/5 է ի նպաստ քրիստոն – եաներուն), վարչապետին ընտրութիւնը Խորհրդարանին կողմէ, անտեսական բարձրագոյն խորհուրդի մը ստեղծումը

նին չենթարկելու համար կը նախընտրէին երկիրը յանձնել իսլամներու տիրապե – տութեան, դահ բարձրացնելով Պարոն Օչինի որդին եւ Կոստանդին Գ·ի կնոջ եղբայր Աչոտը, որ իսլամացած էր եւ կ'ապրէր Գահիրէ՝ Մէլիք էլ–Աչրաֆ – Շապան սուլթանին (1363–1377) մօտ:

Այս վերջինը հաւատուրաց Աչոտի խնդրանքով Սիսը գրաւելու հրաման տը– ւաւ Թիւրքմէն Ապուպէքրի եւ Հալէպի կուսակալ Էմիր Սէյֆէտտին Ըշըք–Թի – մուրի, որոնք 15·000ական երկու բանակ– ներով պաշարեցին Հայոց մայրաքաղաքը: Լեւոն Թագաւոր քսլաբար դիմադրեց երեք ամիս՝ ներքին եւ արտաքին թշնա– միներու դէմ: Մայրաքաղաքի բնակիչ – ները ապահով վայրեր տեղաւորելէ ետք, իր ափ մը հաւատարիմ զինուորներով բարձրացաւ բերդը եւ անձամբ վարեց անոր պաշտպանութիւնը: Վիրաւորուե – ցաւ Ծնօտէն: Ու երբ արտաքին թշնամի– ներուն միացան նաեւ Հայերը՝ տարա – ներուն մեծ մասը եղաւ պատուաւոր պայմաններով, բերդէն վար իջնելով:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

եւ տառապի գործադրութիւնը պաղես – տինեան – լիբանանեան նախապէս կըն – քուած համաձայնութեանց: Այս ծրա – գիրը շատ տարբերութիւն չունի Ռուվ տը Մի–լիվիլի ամիս մը առաջ գլուխ հանած ծրագրէն եւ որու վախճանը ծանօթ է: Ասկէ զատ, Ռեմոն Էտտէ, որ Ազգային Պլոքի պարագլուխն է եւ չաթնէրէ ի վեր երկրէ երկիր կը պտըտի, Փարիզի մէջ յայտարարեց առջի օր· «եթէ Միաց– եալ Նահանգները չփոխեն իրենց քաղա– քականութիւնը Լիբանանի նկատմամբ եւ կռիւները չարունակուին, կացութիւնը բաժանումի պիտի յանգի»:

Էտտէ, որ տասը օրէ Ամերիկա էր, ըսած է Ֆրանս–Փրէսի որ բաժանումը ա– ռաջին հանգրուանն է ծրագրի մը որ կը ձգտի յետագային նման բաժանումի մը Սուրիոյ, Իրաքի եւ Յորդանի արաբական այլ երկիրներու մէջ: «Ամերիկա գացի, կ'ըսէ Էտտէ, լաւ հասկնալու համար թէ ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ, բայց դժբախ– տաբար բաժանումի մասին մտավախու– թիւններս հաստատուեցան եւ կը խորհիմ թէ իսրայէլեան ծրագրի մը առջեւ ենք, որ ի մէջ այլոց կ'ուզէ Լիբանանի 400 հազար Պաղեստինցիներու հարցը կար – գադրել Իսրայէլի սահմաններէ դուրս»:

ԹՈՒՐՔԵԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «ՄԵՂՐԱԼՈՒՍԻՆ»

Վերոյիշեալ խորագիրը կը պատկանի Քոթիտիէն տը Փարիի, որ կ'ըսէ այս առ– թիւ թէ կիրակի օր Իսքէնտէրունի մե – տաղագործական համալիրին բացումը Տէմիրէլի եւ Կոսիգինի կողմէ, չնորհիւ խորհրդային դրամագլուխներու, խոր – հրդանիշն է մերձեցման մը, որ կը ձգտի աւելի չեշտուելու Խորհ· Միութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ: Արդարեւ, 700 միլիոն տոլարի վարկէն զատ, մշակութային փո– խանակութեանց նոր ծրագիր մը պատ – րաստուած է: Խորհրդային խաղը, կ'ըսէ Ֆրանսական օրաթերթը, պարզ է· — Ա) Շահագործել Թուրքեւամերիկեան յա– րաբերութեանց «պաղութիւնը», Բ) Մոս– կուա, որ ազատ նաւարկութիւն կ'ուզէ Եգէականի վրայ, վախ ունի որ «յունա– կան լիճ» մը դառնայ:

Երեք ամիսէ առաջին անգամ ըլլալով, խորհրդային սուզանաւ մը վտիտը ան– ցած է Սեւ ծով – Միջերկրական ուղղու– թեամբ:

ՆԱՀԱՊԵՏԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

ԿԱՍԹՈՆ ԿԱԼԻՄԱՐ

Ֆրանսական եւ ինչու չէ համաշխար– հային հրատարակչականի մէջ, բացառիկ դէմք մը՝ Կասթոն Կալիմար, մեռաւ քա– նի մը օր առաջ, 94 տարեկանին: 1909ին է որ ժիւռի, Շլումպերժէի եւ Քուիոյի հետ կը հիմնէր Նուվել Ռըվիւ Ֆրանսէզը, որ երկու տարի ետք պիտի ծառայէր իր– րեւ հիմ հրատարակչական այն մեծ տան, որ պիտի կոչուէր Էդիսիոն Էճ· Էռ· Էֆ·, Լիպրէռի Կալիմար, յետագային ըլլալու համար միայն՝ Կալիմար: Հոն հրատա – րակուած երեք առաջին հատորներն էին.— ժիւռի Իզապէլը, Քլօտէլի Օթաժը եւ Շառլ–Լուի Ֆիլիպի Մայրն ու զաւակը: Առաջին յաջողութիւնը սակայն պիտի գար Ռոժէ–Մարթէն տիւ Կառի գործով:

Կասթոն Կալիմառ, ինչ որ ալ պատահի մինչեւ գարուս վերջը, պիտի մնայ 20րդ գարու հրատարակչական մեծ դէմքը:

ԳՂԵՍԷՆ ԵՏՔ

ՅԱՒԱԿՅԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

Դեկտ· 16ի մեր թիւով հրատարակած էինք ցաւակցական հեռագիրներու շարք մը, ուղղուած Մխիթարեան Միաբանու– թեան, հրդեհին առթիւ: Ստորեւ երկու հեռագիր եւս, մէկը՝ Պապին կողմէ, միւ– սը՝ Իտալիոյ նախկին թագաւոր Ումպեր– թոյի:

Վատիկան, 1975 Դեկտ· 13

Հայրաբար մասնակցելով Մխիթարեան Միաբանութեանդ մեծ վշտին, հրդեհին հետեւանքով Վենետիկի Ս· Ղազարու Մայրավանքիդ պատահած ամենածանր վնասներուն համար, Սրբզ· Քահանայա– պետը կը հրաւիրէ ձեր վրայ Մխիթարու– թիւնն աստուածային եւ իր մասնայա – տուկ քաջալերանքը կ'ուղղէ, ապահով – ցնելով աղօթքի իր յիշատակութիւնը, մինչ ի սրտէ կը բաշխէ ձեզի (Աբբահօր) եւ միաբանակիցներուն՝ չնորհաբեր օրհ– նութիւն առաքելական, գրաւական իր անմոռաց բարեացակամութեան:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՎԻՃՕ

×

(Ձիւնաձյան)

Ն· Վ· Աբեայական Տան
Նախարարը

Գրպծ· Ընդհ· Աբբահայր,

Նորին Վեհափառութիւն Ումպերթօ Թագաւորը իր աքսորավայրէն վշտահար կը հեռաձայնէ ինծի, յանձնարարելով որ Ձեր Գնպծ· Հայրութեան, Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեանդ Մեծար– գոյ Հայրերուն, ինչպէս նաեւ բոլոր Հա– յերուն, ուղղեմ Իր ջերմ մասնակցութեան արտայայտութիւնը՝ Ձեր ցաւին, այն մեծ կորուստներուն համար, որոնք տեղի ու– նեցան Ձեր մօտ, հրդեհին հետեւանքով, ներկայ ամսուս 8ին 9ի գիշերը:

Ինչպէս որ Մխիթարեան վանականնե– րուդ պատրաստական նուիրումը յաջո – ղած է փրկել թանկարժէք իրեր, այսպէս անտարակոյս յուսալի է որ այս ցաւագին մոխիրներէն պիտի կանգնի Մխիթարեան վաստակաւոր Հաստատութիւնը, աւելի չքեղ քան առաջ, մեծն «Մխիթարի» ո– գիով, իբրեւ լոյս եւ զօրավիգ հայ ժո– ղովուրդին, ինչպէս նաեւ ամէն անոնց՝ որ կը հաւատան քրիստոնեայ դաւանան– քին յաւերժական արժէքներուն:

Խորին յարգանքներով՝ Ձերդ

ՖԱԼԿՈՆԻՒ ԼՈՒՉԻՖԵՐՕ

Քանի մը տողով

ԴԱՇՆԱԿՑԱՑԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչա– պետը Աթէնքի մէջ առաջարկած է իրա – ւարարի դեր ստանձնել Թուրքեւյոյն տա– րակարծութիւնները լուծելու համար: Ա– սիկա անհրաժեշտ նկատած է «վերահաս– տատելու» համար Ատլանտեան Ուխտի հարաւային ճակատի ապահովութիւնը:

ԵՐԲ ԵՏ ԿԸ ՆՇՅԻՆՔ...

(ԱՆՑՔԵՐ ՈՒ ԱՆՁԵՐ)

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԶԱԿԱՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԸ 10 - 14 ԴԱՐԵՐՈՒՆ

(ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԻ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ)

ԿԱՐՆՈՑ, ՊՈԼՍՈՑ ԵՒ ԽՐԻՄԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Առ ու պատառ տեղեկութիւններ միայն դպրութիւն ունին այս երեք չրջաններու միջնադարեան դաստիարակչական գերակատարութեան մասին, առհասարակ պիտական ամուր առւեալներէ զուրկ. սա – կայն մասնավորային եւ պատմական կոմնակի վկայութիւններ իրաւունք կուտան ենթադրելու թէ եօթներորդէն մինչեւ հասնդհինգերորդ դար վանական դպրոցներ գործած են նաեւ այս վայրերուն մէջ:

Հայրենագրական Արթար Մովսիսեան՝ իր «Ուրուագծեր հայ դպրոցի եւ մանկավարժութեան պատմութեան» աշխատասիրութեան մէջ (էջ 289–291) կը համադրէ կարգ մը վկայութիւններ, որոնք ընդհանուր գաղափար մը կուտան գլխաւոր օճախներու մասին:

ԿԱՐՆՈՑ (Երզրում) վանական եւ գրչադրոցական հաստատութիւնները ինչպէս նաեւ գրքի եւ գրչութեան կեդրոնները առհասարակ գործած են Արծնի չրջանին մէջ: Արիստակէս Լաստիվերտցի եւ Մատթէոս Ուռհայեցի մատենագրային վկայութեանց համաձայն՝ Արծնը եղած է որքան առեւտուրի եւ արհեստներու, նո՛յնքան եւ մտաւոր ու կրթական եռանդեւ կեդրոն մը: Լաստիվերտցի գայն կը նկատէ «բաղաքս մեր ի մէջ ամենայն բարեաց՝ ամենեւին գեղեցիկ, բոլորովին զարդարուն», իսկ Ուռհայեցի կը վկայէ. «Հռչակաւոր եւ բազմամբոխ բաղաք է Հայոց, որ կոչի Արծն. բաղաք անպատրիսպ եւ անքիւ բազմութեամբ լցեալ»:

Տասներորդ դարու ժամանակագրային դէպքերուն եւ հայ կեանքին նուիրուած կարգ մը ձեռագիրներու մէջ կը յիշատակուի անունը Կարինի մօտ գտնուող Հնձուց վանքի, որուն կից գործող գրչադրոցի ուսուցիչներէն Սարգիս անուն վանականի մը մասին կ'լսուի՝ «լցեալ էր ամենայն օրինօք»: Գամիչներ Ստեփանոս Աստղիկ եւ Արիստակէս Լաստիվերտցի, հաստատելէ ետք թէ Սարգիս վանական կանի յաջորդը եղած է Յովսէփ վարդապետ, կը վկայեն որ այս վերջինը եղած է «ուսումնասէր եւ բազում մարդկանց ուսուցանող», ինչ որ ենթադրել կուտայ, բնականաբար, որ դպրոցներ գոյութիւն պէտք է ունեցած ըլլան եօթներորդ դարէն իսկ:

Այս ենթադրութեան ուժ կուտայ նաեւ պատմական այն իրողութիւնը որ Արծնի եւ Կարնոյ չրջանները եղած են հայ հոգեւորականութեան կեդրոններ: 629 թուականին Կարնոյ մէջ գումարուած է եօթներորդ դարու եկեղեցական ընդհանուր ժողովներէն մին, մասնակցութեամբ հայոց եպիսկոպոսներէն հոն խմբած հոգեւորական առաջնորդներու:

ՊՈԼՍՈՑ եւ չրջակայքի Հայոց ուսումնական կեանքին ակնարկող կարգ մը յիշատակութիւններէ կը պարզուի որ կարճատեւ ժամանակով դպրոցներ գոյութիւն ունեցած են հոն՝ 9րդ դարէն սկսեալ: Եթէ այս ուսումնարաններու գործունէութիւնը տեւական չէ եղած, պատճառը այն անհանդուրժողութիւնն է զոր բիւզանդացի կայսրերը ի յայն բերած են Պոլսոյ թէ Երուսաղէմի մէջ, հայկական ուսումնարաններու հակադրելով բիւզանդական դպրոցներ: Այս ուղղութեամբ, յայտնի են մանաւանդ Յուստինիանոս կայսեր կողմէ ի գործ դրուած դաժանութիւնները:

Պատմականօրէն ստոյգ է 856 թուականի անուանի հայ դպրոցի մը գոյութիւնը Պոլսոյ մէջ՝ նախաձեռնութեամբ վարդան Մամիկոնեան անուն եկեղեցականի մը. այստեղ կ'աւանդուէին ուսողական եւ իմաստասիրական գիտութիւններ եւս (երկրաչափութիւն, աստղաբաշխութիւն, փիլիսոփայութիւն, եւայլն):

ԽՐԻՄԻ դպրոցներէն կը յիշատակուի Կաֆայի (Թէոդոսիա) Անտոն անապատի դպրոցը, որ գոյութիւն ունեցած է 1400-ական թուականներուն: Պատմական վաւերականութիւն ունեցող յիշատակութիւններէ կը պարզուի որ Անտոն անապատի դպրոցի չրջանի անուանի ուսումնականներէն մէկն է եղած 1428 թուականին, «բաջ հռետոր բարձունապետ՝ իմաստասէր Սարգիս»ի ուսուցչապետութեան տակ: Համաձայն իմաստասէր Սարգիսի աչակերտներէն Թադէոս Աւրամենցի յիշատակարանային վկայութեան, դպրոցին մէջ կ'աւանդուէին իմաստասիրական գիտութիւններ, — Արիստոտէլի եւ Պորփիւրի գործերուն ուսումնասիրութեամբ:

Ժ-Ե· դարու հայերէն ձեռագրային յիշատարականներէն արտագրելով՝ Արթար Մովսիսեան այս առթիւ կը մէջբերէ Թադէոս Աւրամեանցի հետեւեալ վկայութիւնը·

— «Սկսեալ պՀէ ամի (1428), Նոյեմբերի Լ (30) օրն··· բաջ հռետոր եւ արիւն Տ· Սարգիս դաս տալ եւ ուսուցանել մեզ եղբարցս, տէր Թորոսին եւ տէր Սիմէոնին եւ ինձ՝ յետնեալ փանաճոյս Թադէոսի, որ զգուծմունիճն փոխեցի՝ գամէն աւուր գդասն միայն: Եւ ուշիկէ եւ հանդարտ

ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԵՒ ԿԻՆԸ

Լէօնարտօ Տա Վինչի եւ ձօխունեան

Ամէն մեծ ազգութիւն կը հպարտանայ իր հանճարներով: Ռասլէ, Լա Ֆոնթէն, Տեքարթ, Վաթօ եւ տակաւին չատ չատեր Ֆրանսայի համար· Շէյքսփիր, Միլթոն, Նեւտոն Անգլիոյ համար· կէօթէ, Գանթ, Վակնէր Գերմանիոյ համար ժողովուրդներու մտաւորական հանճարեղ պռոակին մէկ մէկ գոհարներն են:

Ո՞րն է սակայն այն մէկը, որ կրնայ նկատուիլ անվարան ոչ թէ հանճար մը, այլ՝ հանճարներու հանճարը: Ան իսկապէս սիեզերահռչակ եւ համայնագիտ մարդը, որուն լայնօրէն չնորհուած է առեղծագործ ամէն ձիրք եւ տաղանդ:

Կասկած չկայ թէ Լէոնարտօ տա Վինչի մէկն է անանցմէ, որոնց արժանաւորապէս կարելի է տալ վերմարդ մակդիրը:

Կը գործածէ ան վրձինը, քանդակագործի դլուխը, ճարտարապետի կարկինը, դրագէտ է ան, խորհող է, կ'ընէ մաթեմաթիքի պիտեր: Առաջինն է ինք որ կը փորձէ օդը բարձրանալ, կը հնարէ երաժշտական գործիքներ, կ'ուսումնասիրէ լոյսը, երկրի թաւալումը: Ամէն բանի մէջ կը դերազանցէ, կը ստեղծէ եւ ամէն ինչ լուսաւոր կը դառնայ իր ճամբուն վրայ:

Բայց, որովհետեւ կորսուած են անոր գործերը, գրեթէ երբեւ նկարիչ մըն է միայն որ կը ճանչցուի ան այսօր, եւ անոր նկարներուն մէջ ամէնէն աւելի հռչակ ստացած է իր Ձոքոնտան:

Հարկ է խոստովանիլ թէ գաղտնիք մըն է աչխարհի ամենաժողովրդական նկարը եղող այս Ձոքոնտան:

Նախ գաղտնիք մըն է ան իր արտայայտութեան կատարելութեամբ եւ նրբութեամբ: Վազարի, Միքէլ Անճելոյի աչակերտը եւ վերածնունդի արուեստագէտները ներկայացնող միակ աղբիւրը, կ'ըսէ գաղակէր· « Երբ մարդ ուզէ դիտնալ թէ մինչեւ ո՞ւր կրնայ բարձրանալ արուեստը, պէտք է նայի այս դէմքին »:

Իսկ Միշլէ, վերածնունդի մասին իր գլուխգործին մէջ կը խոստովանի· « Այս նկարը կը կանչէ, կը կլանէ, կը բռնագրաւէ զիս: Ակամայ կ'ներթամ դէպի ան, ինչպէս որ օդը կ'ներթայ թռչունին... »:

Ըստ Վազարիի հաւաստումին, այդ նկարը կը ներկայացնէ Մոննա Լիզան, Ֆրանչեսքօ տէլ Ճոքոնտայի կինը: Մոննա Լիզա աղջիկն էր Նափոլիտենի մը, Անթոնիա Մառիօ տէլ Կիոտարտինի եւ տարիքով իսկ չատ մեծ եղող ամուսինը, ուրիչ երկու կիներէ վերջ անոր հետ ամուսնացած էր 1405ին:

Հինգ տարի վերջ Լէոնարտօ կը սկսէր անոր նկարը, որուն վրայ աչխատեցաւ ինչպէս որ սովոր էր աչխատիլ· լքելով, վերսկսելով, անյագ՝ կատարելութեան:

Ամբողջ չորս տարիներ աչխատեցաւ ան այս գործին վրայ եւ չորս տարի վերջ, յուսահատ թողուց գայն անաւարտ, այն վիճակով որ է այսօր Լուվրի մէջ:

Ինչպէս որ ըլլած էր Միլանոյի մէջ նկարած կնոջական ուրիչ նկարներու համար, Լէոնարտօ կանչեց երաժիչտներ, ինքն ալ նուագեց իր հնարած առւիղին վրայ, սէհանները համեմեց երգերով, խօսակցութիւններով եւ նոյնիսկ խեղկատակութիւններով: Կ'ուզէր ան ոգեւորել այդ դէմքը, զոր կը տեսնէր վերստեղծել կտաւին վրայ:

Վրձինը ձեռքին, կը կարծէր տեսնել ան փոխն ի փոխ կնոջ դիմագիծերուն վրայ լոյսեր եւ ստուերներ, յաղթանակի չողեր, հեշտանքի եւ փառքի տեսիլներ, դուրգուրանքի հոսանքներ, սիրոյ խոյանքներ, անպիտութեան փայլատակումներ, փայփայանքի չունչեր, մարդկային բոլոր ցանկութիւնները մարմնական բոլոր ցանկութիւնները:

Վասղի այս ամէնէն է որ կազմուած է Ճոքոնտայի դէմքը, այդ անչափելի դէմքը, որ մչտնջենական խորհուրդ մը կ'ընծայէ կարծես եւ եղած ըլլալ կը թուի այն կենդանի հայելին, որուն մէջ կը ցոլանան տիեզերական երեւոյթները:

Ինչ եղան յարաբերութիւնները այս երկու էակերուն, նկարիչին եւ իր տիպարին որոնք լման չորս տարի դէմ առ դէմ դանուեցան ամէն օր:

Երիտասարդ եւ գեղեցիկ է Մոննա Լիզա, Լէոնարտօ իր ամէնէն առոյգ տարիքին մէջն էր, հպարտ քաւասուն տարեկան: Դժբախտաբար, չկայ զգացական տեսակէտով, աւելի առեղծուածային կեանք մը քան Լէոնարտոյի կեանքը:

Թողած է ան մէկէ աւելի ձեռագիրներ, բոլորն ալ գրուած ձախ ձեռքով եւ հայելիի մը մէջէն միայն ընթեռնլի: Իր օրագիրն է այդ: Ոչ մէկ կնոջական անուն սակայն բացի անունէն իր մօրը Գաթարինայի, խոնարհ գեղկուհի մը, որուն վինչիի քաղքենիներէն մէկուն հետ մեզապարտ յարաբերութեան պտուղն էր ինք:

Ոչ մէկ կնոջական անուն, ոչ մէկ սիրոյ մինչեւ ո՞ւր կրնայ բարձրանալ արուեստը, պէտք է նայի այս դէմքին »:

Իսկ Միշլէ, վերածնունդի մասին իր գլուխգործին մէջ կը խոստովանի· « Այս նկարը կը կանչէ, կը կլանէ, կը բռնագրաւէ զիս: Ակամայ կ'ներթամ դէպի ան, ինչպէս որ օդը կ'ներթայ թռչունին... »:

Ըստ Վազարիի հաւաստումին, այդ նկարը կը ներկայացնէ Մոննա Լիզան, Ֆրանչեսքօ տէլ Ճոքոնտայի կինը: Մոննա Լիզա աղջիկն էր Նափոլիտենի մը, Անթոնիա Մառիօ տէլ Կիոտարտինի եւ տարիքով իսկ չատ մեծ եղող ամուսինը, ուրիչ երկու կիներէ վերջ անոր հետ ամուսնացած էր 1405ին:

Հինգ տարի վերջ Լէոնարտօ կը սկսէր անոր նկարը, որուն վրայ աչխատեցաւ ինչպէս որ սովոր էր աչխատիլ· լքելով, վերսկսելով, անյագ՝ կատարելութեան:

Ամբողջ չորս տարիներ աչխատեցաւ ան այս գործին վրայ եւ չորս տարի վերջ, յուսահատ թողուց գայն անաւարտ, այն վիճակով որ է այսօր Լուվրի մէջ:

Ինչպէս որ ըլլած էր Միլանոյի մէջ նկարած կնոջական ուրիչ նկարներու համար, Լէոնարտօ կանչեց երաժիչտներ, ինքն ալ նուագեց իր հնարած առւիղին վրայ, սէհանները համեմեց երգերով, խօսակցութիւններով եւ նոյնիսկ խեղկատակութիւններով: Կ'ուզէր ան ոգեւորել այդ դէմքը, զոր կը տեսնէր վերստեղծել կտաւին վրայ:

Վրձինը ձեռքին, կը կարծէր տեսնել ան փոխն ի փոխ կնոջ դիմագիծերուն վրայ լոյսեր եւ ստուերներ, յաղթանակի չողեր, հեշտանքի եւ փառքի տեսիլներ, դուրգուրանքի հոսանքներ, սիրոյ խոյանքներ, անպիտութեան փայլատակումներ, փայփայանքի չունչեր, մարդկային բոլոր ցանկութիւնները մարմնական բոլոր ցանկութիւնները:

Վասղի այս ամէնէն է որ կազմուած է Ճոքոնտայի դէմքը, այդ անչափելի դէմքը, որ մչտնջենական խորհուրդ մը կ'ընծայէ կարծես եւ եղած ըլլալ կը թուի այն կենդանի հայելին, որուն մէջ կը ցոլանան տիեզերական երեւոյթները:

Ինչ եղան յարաբերութիւնները այս երկու էակերուն, նկարիչին եւ իր տիպարին որոնք լման չորս տարի դէմ առ դէմ դանուեցան ամէն օր:

Երիտասարդ եւ գեղեցիկ է Մոննա Լիզա, Լէոնարտօ իր ամէնէն առոյգ տարիքին մէջն էր, հպարտ քաւասուն տարեկան: Դժբախտաբար, չկայ զգացական տեսակէտով, աւելի առեղծուածային կեանք մը քան Լէոնարտոյի կեանքը:

Թողած է ան մէկէ աւելի ձեռագիրներ, բոլորն ալ գրուած ձախ ձեռքով եւ հայելիի մը մէջէն միայն ընթեռնլի: Իր օրագիրն է այդ: Ոչ մէկ կնոջական անուն սակայն բացի անունէն իր մօրը Գաթարինայի, խոնարհ գեղկուհի մը, որուն վինչիի քաղքենիներէն մէկուն հետ մեզապարտ յարաբերութեան պտուղն էր ինք:

Ոչ մէկ կնոջական անուն, ոչ մէկ սիրոյ

կապդացած գՊորփիւրն եւ գԱրիստո – տէլն »:

Նոյն վկայութիւնը կուգայ նաեւ Քրիստոսատուր անուն գրիչի մը կողմէ, նոյն թուականին (1428)·

— « Առաջնորդ սուրբ ուխտիս եւ ուսուցիչ մեր Սարգիս », կ'ըսէ գրիչը, «մեր աղաչանքներուն ընդառաչելով մեզի պարգեց դժուարիմաց ճառեր », հեղինէ իմաստասիրական գործերէ վերլուծումի կատարած էջեր վստահօրէն՝ որոնք միջնադարեան բարձրագոյն վարժարաններու դասընթացքներուն միայն մաս կը կազմէին:

Մ. Թ.

ՄՈՌՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ՏՕՐՈՍԷՆ ԱՆՑՔ

Ա· ԵԼՔԸ ԴԷՊԻ ԿԻՐՃԸ

Անհատականութիւն եւ երջանկութիւն· — Առաջին տեսիլներ, — Գզբլ-Եօգուշէն ակնարկ դէպի ետ, — Նախահարց նախահարք, — Հեղեղատը, — կայք մը կրնայ ժամավաճառութիւն չըլլալ, — Լեռնայինն բաները կը սկսին, — Կիրճը կը տեսնուի, — Իրիկունն ի Մոպասկրին:

Հարկադրուած էր ճամբորդել, դրամին համար· ուրեմն իր կեանքը կոտրակելով տրոհելով կը կայկայէր ճամբուն՝ վրայ· միջօրէներու արեւոտ դաղարներուն, իրիկուններու քաղցր օթքերուն, ու ուրիչ փոքր կայքերու մէջ: Մանաւանդ որ այդ պահերուն էր միայն, հանգրուաններուն եւ ոչ թէ ամայի ուղւոյն վրայ, որ պիտի երեւար մարդոց՝ ու չահոգ, փընտռող դանուող, վերազանց մարդ ըլլալը պիտի հասկնէր:

Բայց դեռ կը չարունակէ՛ր, երանելի կերպարանքին այդ կչտացածի ծամածռումները· եւ իջնէջող, աչահեկող դուն – չին ճմռթկումներն ու բացխփումները· եւ երբեմն այս կամ այն ակռան ծծելով հանած ձպրտումներն ալ անչուչտ, զորս չէի կրնար լսել, բարեբա՛խտաբար· ո՛հ, այլեւս անտանելի էր· կը չարունակէ՛ր մչտայայղոյ, մչտայաղթ չինականի կուչտ ու նոյնիսկ յուզի երեւոյթը, զոր կը ցուցադրէր հոնտեղուանքը երեւցողներուն· վասնզի ո՞վ կրնայ ըսել թէ չէր ուզեր իր յաճախորդ ունեցած ու կերակուր կիսած ըլլալը հասկընել իր վաստակարժի մարդոց: Մ'լթէ անափառութիւնը կենսապայքարին անխուսափելի արդիւնքը չէ՞: Ամէն հեռագնացութիւն դիմագրաւելու, սար ու ձոր ընդոստնելու կարող ոահարդի այս հզօր տարազն ընկալած գիւղացին ո՛չ մ'լթէ հարկ էր որ տեւչացած եւ ուշնեցած ստոյգ պատուանիւթերն ալ խրոխտաբար յարդարէր, եւ պարծենալիք ու ճօճելիք ի՞նչ ունէր եթէ ոչ իրեն ու իր վաչին վստահած ու գիւրենք չքաւորող յաճախորդներն, եւ իր առնարար չահած, եւ աղայարար ճարչած ըլլալը, — թէեւ մուրացկանի նուաստութեամբ իր հացն ստացած ըլլար իր կառքը նստող անձնաւորութիւններէն — որովհետեւ առանցմով կրնար արդարացնել, վաւերական ու ակնածելի դարձնել իր արտադրյքը, որուն պատասպարած բոլոր փճութեան ծանօթ կ'երեւար ամէն ոք, եւ որմէ արդէն իսկ ոչ ոք կը պատկառէր: Շահեր ու կչտացեր էր· ասիկա տեսնուելու էր թշուառական անպիտաններէն:

Բարե՛ւ· ա՛րքան իրաւունք ունէր անա – փատութեան···: Վասնզի եթէ զուրկ ըլլար բոլորովին որեւէ արժանիքէ, ի՞նչպէս կարենար ուչադրա՛ւ ըլլալ, մինչեւ հո՛ս պատմուելու չափ: Այդ արժանիքն արդարեւ բացասական չէր· իր դէմքն էր այն· իր թխատիպ դիմագծութիւնը, տըպեղօրէն դեղկացեղ, ու հոն տիրադրոչ – մուած անասնափառօրէն լիակատար առնականութիւնը:

Բայց ես չէի կրնար այլեւս նայիլ թէ սիկարը վառե՞ց վերջապէս, ե՞րբ վառեց, ի՞նչպէս ծխեց զայն: Ուրիչ բանով զբաղեցայ: Անտարակոյս այդ կարեւոր բանն ալ եղաւ կատարուեցաւ, եւ հանգիստ ու բեմն անչուչտ եկաւ մարդը դրաւել իր դիրքը երիվարներուն ու մեր միջեւ, քանի որ ահա կը ցնցուէինք, ու պայտերը կը չաչէին, քանի որ ահաւասիկ ճամբայ ելեր էինք:

Հա՞րկ է պատմել ինչ դժուարութիւն որ յանկարծ անասունները կամ կառապանը յարուցին քիչ հետուն, քարուտ բայց կանոնաւոր ճամբուն վրայ· դժուարութիւն, չեմ դիտեր ինչէն, զոր բառնալու համար լանդէն մարդի փութացին· անո՛նք ի հարկէ՝ զոր Ալի աղան վայրկեան մ'առաջ անտարակոյս ընկճեր էր հեռուէն իր նախանձելի բաներով՝ որոց ոչ մին յարմար էր սակայն ձիերն ու կառքը վերստին կարգի բերելու:

Ա՛լ կ'ներթայինք· արագաբերձ կը վազէր վաչը ոլորուն արահետէն:

Հետզհետէ օրը կը խոնարհէր, պայծառանալով· բայց տեսարանը կը կանդնէր, կը չքեղանար չորս դին· մեր դէմը, մեր չուրջը լեռնայնութիւնը կը սկսէր: Թուստ լեռնաբլուրները տեղի տուեր էին հոս հոն բարձրացած սեպութեանց, թմփուստ ու ծառուստ մեծամեծ ժայռերու, եւ սաղարթալից ու մութ ձորակի մը ոլուն վերի եզրէն կը սողսկէր ճամբան:

Ծորէն կը լսուէր ջուրերուն ձայնը· Կիւղնո՛ան էր··· թէեւ լաւ եւս՝ իր լեռնային ճիւղերէն մին:

Ծորին ու լեռնաչնորհ չչունչով կ'ինչնէր սարերէն, այն օտարոտի ու բուռն աչխարհէն՝ ուր կը մտնէինք, եւ որ քառատարած անտառներով ու առանձին քարալեռներով, եւ դէպի վայրառոյգ ձորեր, դէպի հեռարձակ անկըպեռներ հանող եզքերով կը լուսախառնուէր, անսպառելի իրերով ու աներեւակայելի դէրքերով մէկէն դաչն ու հրաչագիծ բովանդակի մը կը վերածուէր:

Ա՛լ լերան մէջ էինք· պայծառ ու կենդանի արբեցութիւնն սկսեր էր:

ԻՆՏՐԱ.

(Շար· – 8)

ԸՆԿԵՐ ՓԱՇՃԱՆԿ

ԲՈՒՐԺՈՒԱԶԻ ՕՏԱՐԸ

ԿԱՐԴԱՑՈՂ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՎԱՀԱՆ ՏԵՐ-ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ

ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

Կ. Պոլիս, 19 փետրուար 1911

— Ես հին դեր խաղալ չեմ ուզեր, ասաց նա ինձ ձեռքս երբեք չտա նախկին պես։

— Ներողութիւն, պատասխանեցի ես, բայց ես ոչ մի ձգտում չունեմ ձեզ վնասելու։

— Տղե՛ք, նեղ աշխարհ է, տեսնեմ ինչպես մեզ կը հանդիպիք։

Ես չկրցայ պատասխանել նրան։ Ինչ ասել կարող էի ես նրան, որ նա ինձ չհաւատար։ Ես ինքս էլ չգիտէի, թէ ինչ պիտի անէի։ Ես ոչ մի ծրագիր չունէի։ Ես միայն գիտէի, որ ինձ համար ամենից դժուարը այն էր, որ ես ստիպուած էի ինձ համար ոչ մի ծրագիր չունենալ։ Ես ստիպուած էի ինձ համար ոչ մի ծրագիր չունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չէի կարող ունենալ։ Ես ստիպուած էի ինձ համար ոչ մի ծրագիր չունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չէի կարող ունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չունէի։ Ես ստիպուած էի ինձ համար ոչ մի ծրագիր չունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չէի կարող ունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չունէի։

Ես կրկնում եմ ինձ՝ ես ստիպուած էի ինձ համար ոչ մի ծրագիր չունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չէի կարող ունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չունէի։ Ես ստիպուած էի ինձ համար ոչ մի ծրագիր չունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չէի կարող ունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չունէի։

Ես ձգտում եմ ինձ համոզել, որ ես ստիպուած էի ինձ համար ոչ մի ծրագիր չունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չէի կարող ունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չունէի։ Ես ստիպուած էի ինձ համար ոչ մի ծրագիր չունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չէի կարող ունենալ, որովհետեւ ես ոչ մի ծրագիր չունէի։

կը խնդրուի ծանուցանել

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՆԱԶԵԼԻ ՇԷԽԻԿԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 27ին:

Ցուղարկաւորութեան մանրամասնու-թիւնները եւ մահազդը՝ մեր յաջորդ թիւով:

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
SECTION DES DAMES DE PARIS
CENTRE CULTUREL
ALEX MANOOGIAN
118, Rue de Courcelles, 75017 Paris
Tél. : 924-86-71 et 227-12-26
Le Mardi 6 Janvier à 21 h.

Noël Arménien

sous le signe de la tradition familiale
DINER - MUSIQUE

Réservation des places strictement à l'avance. Prière de téléphoner au Centre pour tous renseignements.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կպ. Խաչի միօրեայ վարժարանին տօնածառը կիրակի Ցունուար 4ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ ժամը 15ին: Ճոխ գեղարուեստական բաժին մը կը ներկայացուի աշակերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ երէցկին Ս. Նաճարեանի եւ Փրոֆ. Լ. Պոլիկեանի:

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները, ընկերներն ու համակիրները: Ինչպէս ամէն անգամ, այս տարի եւս Կաղանդ պապան կը ներկայանայ իր նուէրներով:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի Ցունուար 1, Կաղանդ եւ Տարեմուտ: Գ. օր. ծննդեան պահոց:
Ժամը 10ին, պատարագ կը մատուցուի

Երկուշաբթի Ցունուար 5, Ձրագալոյց Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:
Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեանց եւ ընթերցուածներու՝ ժամը 4ին:
Ձրագալոյցի պատարագ ժամը 17·30ին

Երեքշաբթի, Ցունուար 6, Տօն Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:
Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8ին: Բազմաձայն պատարագ՝ ժամը 10ին, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի: Պատարագի ա-ւարտին Ջրօհնէք կը կատարուի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը տեղեկացնէ մեզի Ժողովուրդին թէ Ս. Մննդեան Տօնունդը կը տօնակատարուի մայր եկեղեցւոյ մէջ, հետեւեալ ժամանակացոյցով.—

Ցունուար 3, Շաբաթ — Ձրագալոյցի *արարողութիւն եւ պատարագ:*

Ցունուար 4 կիրակի — *տօնակատարութիւն Ս. Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ Գահոր եպիսկոպոս Վարդանեան:*

Սկիզբ ժամերգութեան 8, պատարագ 9,45, ընթերցում Հայրապետի Շնորհաւորագիր – պատգամին եւ քարոզ 11, արարողութիւն Ջրօրհնէքի 11,45:

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ Ցունուար 3, *Ձրագալոյց Մննդեան, սկիզբ ժամերգութեան 15·30, պատարագ 17:*

Կիրակի Ցունուար 4, Մննդեան *Ցիսուսի Քրիստոսի, սկիզբ ժամերգութեան 8,30, հանդիսաւոր պատարագ 10, քարոզ 11, Ջրօրհնէքի արարողութիւն 11,40:*

Երկուշաբթի Ցունուար 5, *Ցիշատակ Մեռելոց, սկիզբ ժամերգութեան 9, պատարագ 10, հոգեհանգիստ համայն ննջեցելոց 11,40, գերեզմանօրհնէք 14:*

ՄԱՐՍԷՅԼ — ՍԷՆ ԼՈՒ

Շաբաթ, Ցունուար 3, *երեկոյեան ժամը 17ին դիրքերու ընթերցում եւ Ձրագալոյցի պատարագ:*

Կիրակի Ցունուար 4, Ս. Մննդեան, *սկիզբ ժամերգութեան 9, հանդիսաւոր պատարագ 10, Ջրօրհնէք 11,30:*

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Շահան Քհնյ. Տէտէեան:

Ծանօթ.— *Միշտ հաւատարիմ տարի-ներու աւանդութեան, դպրաց դասը պիտի չրջի աւետելու համար Քրիստոսի Ծնունդը:*

L'ARCHE DE NOE

42, RUE DESCARTES, 75005 PARIS - Tél 326 31 37

Venez Déjeuner

Venez Diner

OU MIEUX

Après le théâtre

Venez Souper

DES SPECIALITES ARMENIENNES
UN AIR DE FLAMENCO

MENU SPÉCIAL POUR RÉVEILLONS

BONNE AMBIANCE

180 Fr., champagne compris

×

Vous trouverez tous les produits orientaux à des prix imbattables chez

CHIRAG

PRIX SPÉCIAUX POUR LES FÊTES

Entièrement rénové

26 Rue de Trévise — 75009 Paris — Téléphone 770-38-63

Livraison à domicile à partir de 150 Fe

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը Ցունուար 3, Շաբաթ կէսօրէ յետոյ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը Ս. Մննդի առթիւ կազմակերպած է տօնածառի հանդէս մը Ցունուար 3, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին պետական թատրոնը:

Սիրով կը հրաւիրուի Վալանսի եւ շրջակայքի Հայութիւնը յարգելու եւ քաջալերելու Դաւիթեան դպրոցի սանները:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

soirée dansante, jusqu'à l'aube, avec un menu spécial

St SYLVESTRE

31 DECEMBRE à partir de 22 heures

avec les chanteurs guitaristes
FERDI LUDOVIC
exceptionnellement Djan TATLAN

Réservations tous les jours de 12 h à 21 h

ՆՈՐ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ

"Chez Perrette"

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e
Tél. 770 85 81

Réveillon de la Saint-Sylvestre

DINER - DANSANT

TOUT COMPRIS 200 F

Saumon fumé, boudin blanc truffé, caviar gris (un verre de vodka), cuisseau de chevreuil grand veneur, omelette norvégienne
Vin, champagne et service compris.

Ֆրանսական խնամուած աւանդական ճաշեր նաեւ հայկ. ալանդերներ
— Տաք մթնոլորտ —
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ, ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷՆ
Անգամ մը այցելեցէք, գոհ պիտի մնաք

Disques Vogue

Musique Religieuse

La Grande Messe Arménienne

Par les chœurs de l'Eglise Arménienne de Paris

No 451 (Transcription selon R. P. Komitas)
No 442 (Transcription selon M. Ekmalian)
No 454 Trésors de la liturgie Arménienne Volume I
No 547 Trésors de la liturgie Arménienne Volume II
(*Cantiques de Pâques, de Noël et divers*)

Musique Folklorique

No 526 Chants du Caucase et d'Arménie
No 527 Arménie
No 516 Reflets d'Arménie
No 199 Arménie Immortelle
No 517 Soirée Arménienne
No 596 Promenade en Arménie
No 182 Le Caucase
No 409 Le Tar
No 30211 Danses Arméniennes
No 30152 Chants Romantiques Arméniens
No 30240 Légendes d'Arménie
Pour chœurs, solo et orchestre
Chaque disque contenant 10 à 15 morceaux

Oeuvres Symphoniques

No 20176 Oeuvres symphoniques
No 714 Au Fil des Songes
Par l'Orchestre des Concerts Colonne
No 790 Deux Trios pour Flûtes, Clarinettes, Piano et Harpe

Direction : ARA BARTEVIAN

Disques Vogue : 14, Rue Petit Paris 75019, Tél. : 208-99-22
Prix 30 F. 30 cm. — Envoi contre remboursement

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
31
MERCREDI
31 DÉCEMBRE
1975

LE NUMERO 1.20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 170 Ֆ. Վեցամսեայ 90 Ֆ.
Արտասահման Տար. 200 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.477

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.48

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՑՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԻՆ

(1375 – 1975)

Զ.

ՎԵՐՋԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐԸ

Եօթանասուն տարի առաջ, 14 տարեկան պատանի, Սիսի «Կիլիկեան Դպրոց»ի աշակերտներուս համար մեծ ոմն էր այն օրը, երբ մեր ուսուցիչներու առաջնորդութեամբ, ժայռերու վրայէն մագլցելով կը բարձրանայինք «Լեւոնի բերդը», որ կը տիրապետէր վանքին վրայ, սրտի ճմլումով կ'այցելէինք սուրբ երկրեայ սենեակները, օդը թնդացնելով կիլիկիոյ նուիրուած հայրենաբաղձ երգերով։

Ցուզիչ էր այցելել պատմական այն բերդը, ուր մղուած էին Հայոց դոյա – մարտի վերջին կռիւները, նախ քան կիլիկեան թագաւորութեան վերջնական կործանումը։

Տակաւին կը յիշեմ քանի մը տղերը մոռցուած հին երգի մը՝ ձօնուած Ռուբինեան Լեւոն Թագաւորին։ Այսպէս՝

Շառաւիղ ընտիր տոհմին Ռուբինեան,
Առիւծ անվեհեր, արի ախոյեան,
Ազգիս պարծանք փարելի Լեւոն արքայ.
ո՞ւր ես, տէ՛ր, իմ արքայ պատուական։

Ցուզումնալից ժամեր կ'ապրէինք, ոգեկոչելով մեր պատմութեան յիշատակելի օրերը։

Լեւոն Թագաւորին հետ անձնատուր եղան իր բազմաթիւ հետեւորդները, որոնց չարքին Թագուհին, զաւակները, Պօղոս Ա. կաթողիկոսը, իշխաններ, եւայլն, որոնք տարուեցան Հալէպ։ Մայիս 1ին Լեւոն Հալէպէն ճամբայ ելաւ դէպի Գահիրէ, ուր հասաւ Ցուլիս 9ին։

Վերջին ամիսներու դէպքերը մանրամասնօրէն նկարագրուած ըլլալով Յառաջի 5 եւ 7 Հոկտ. 1975ի թիւերուն մէջ, զանոնք կ'առնենք ծանրանալ անոնց վրայ։

×

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱՐԾԱԹԷ ԴԱՐԸ

Կործանեցաւ կիլիկիոյ հայկական թագաւորութիւնը, որ 1080էն մինչեւ 1375, ամբողջ երեք դար հերոսաբար կուրծք տուած էր չորս կողմէն իր վրայ խուժող մոլեռանդ եւ այլակրօն թշնամիներու դէմ, ապացոյցը տալով Հայուն ազատ եւ անկախ ապրելու անհասան կամքին եւ մշտանորոգ կենսունակութեան։

Հակառակ այն փաստին, որ հայկական կիլիկիան մինչեւ վերջ ռազմադաշտ էր եղած եւ չատ քիչ ժամանակ էր ունեցած ազատ շնչելու, մեր իշխաններն ու թագաւորները երկիրը զարդարած էին մշակոյթի վառարան վանքերով, տաճարներով, եկեղեցիներով, դղեակներով, պալատներով ու ամրոցներով։ Զարկ տուած էին կրթութեան, արուեստներու, գրականութեան, բանաստեղծու – թեան եւ քաղաքակրթական այլ արժէքներու զարգացման։ Նաեւ միջազգային առեւտուրին։

Միջնադարեան այդ խաւարակուռ օրերուն կիլիկիան ԺԱՅն ԺԴ. դար՝ երեք հարիւր տարուան մէջ Հայոց մատենագրութեան, պատմութեան անդաստանին ընծայած է յիշատակելի ղէմքեր, որոնք կը կոչուին՝

Գրիգոր Մագիստրոս, Արիստակէս Լաստիվերցի, Գրիգոր Վկայասէր, Գրիգոր Պահլաւունի, Ներսէս Շնորհալի, Սարգիս Շնորհալի, Ներսէս Լամբրոնացի, Մատթէոս Ուռհայեցի, Սամուէլ Երէց, Մխիթար Հերացի, Գրիգոր Տղայ, Գրիգոր Սկեւռացի, Սմբատ Պատմիչ եւն.։ Ականաւոր հեղինակները, որոնց չատերուն գործերը թարգմանուած են օտար լեզուներու։

Հինգերորդ դարու Ոսկեդարէն ետք կիլիկիոյ մէջ ծաղկեցաւ հայ մշակոյթի Աքծաքէ Դարը։ Ունեցանք Թորոս Ռոսլինի եւ Սարգիս Պիծակի նման արուեստագէտներ։

Ու մինչ Սուրիոյ ու Պաղեստինի մէջ խաչակիրներու կողմէ հիմնուած լատին – նական հարուստ եւ ուժեղ իշխանապետութիւնները իրարու ետեւէ կը կործտէին Սարակինոսներու հարուածներուն տակ, հայկական կիլիկիան կանգուն կը մնար պատնէշի վրայ դեռ երկար տարի։

ԺԳ. դարու վերջին կէսին սուր հանդամանք ստացած դաւանաբանական տարակարծութիւնները ու հայ իշխաններու մրցակցութիւնը զահին տիրանալու՝ ճակատագրական դեր կատարեցին։ Կրօնական մոլեռանդութիւնը անդարմանելի ճեղքեր բացաւ ազգային միասնականութեան ճակատին վրայ։ Եթէ մեր թագաւորները չափազանցուած յոյսեր դրած չըլլային քրիստոնեայ արեւմուտքի վրայ եւ հետեւէին Հեթում Ա.ի քաղաքակա – նութեան՝ բարեկամական յարաբերու – թիւններ մշակելով հարեւան իսլամ թըշնամի ազգերուն հետ, չատ հաւանական է, որ կիլիկիոյ հայկական թագաւորութիւնը դեռ երկար տարի կանգուն մնար։

1096ին սկսած Խաչակրութիւնը ութ փորձերէ ետք վերջ գտաւ 1270ին սնան – կութեամբ, հակառակ հզօր թագաւորներու մասնակցութեան, զինուորական ցամաքային ու ծովային հսկայ ուժերու չարժման մէջ դրուելուն եւ միլիառներու հասնող ծախքերուն։ Խաչակիրներ օգուտ աւելի վնաս տուին Հայերուն։ Մինչեդեռ «հայ ազգը գերազանց եւ մասնաւոր յիշատակութեան արժանի ծառայութիւն մատոյց քրիստոնէական եկեղեցիին», կը գրէր Գրիգոր ԺԳ. Պապը 1384ին իր Էկլէգիա ռոմանա կոնգակին մէջ, եւ կ'աւելցնէր. «էր երբեմն երբ քրիստոնեայ իշխաններն ու բանակները Սուրբ Երկիրը ազատագրելու կ'երթային, ո՛չ մէկ ազգ ու ժողովուրդ Հայերուն չափ պատրաստակամութեամբ ու եռանդով աջակցեցաւ անոնց զինուորներով, ձիերով, պարէնով եւ խորհուրդներով։ Այդ սրբազան պատերազմներուն Հայերը քրիստոնեաներուն օգնեցին ամենամեծ քաջութեամբ եւ հաւատարմութեամբ»։

Հայոց այս բոլոր զոհողութեանց արդիւնքն եղաւ պարզապէս ապերախտութիւն, — ուրացում եւ մոռացում։

×

Լեւոն Ե. եօթը տարի աքսորական մնաց Եգիպտոս։ 1382 Սեպտ. 30ին ազատ արձակուեցաւ Արագոնի եւ Կաստիլայի թագաւորներու միջամտութեամբ։ — Աղեքսանդրիայէն նաւ նստաւ եւ Հռոդոսի ճամբով գնաց Վենետիկ։ Ցետոյ ցամաքի ճամբով հասաւ Ավինեոն, ուր արքայավայել ընդունուեցաւ հակաթոռ Պապ Կղեմէս Է.ի կողմէ, յետոյ անցաւ Սպանիա չնորհակալիքը յայտնելու իր ազատարարներուն։ 1384 Ցունիս 30ին Հայոց վերջին թագաւորը հասաւ Փարիզ, ուր հիւրն եղաւ Կարոլոս Զ. (Շարլ) թագաւորին։ Բնակեցաւ Թուռնէլի պալատին մէջ, ուր մեռաւ 1393 Նոյեմբեր 29 կի – րակի օր։ Մարմինը փոխադրուեցաւ Կեղեսինեանց (Սէլէսթէն) վանքը եւ ամփոփուեցաւ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, ուր մնաց մինչեւ Ֆրանսական Յեղափոխութիւն, երբ աճիւնները տարուեցան Մոնրուժի գեռնադամբան–ոսկրանոցը (քաթաքոնպ)։ Տապանաքարը Փըթի'ը–Օկիւթէնի պատմական թանգարանը պահուելէ ետք փոխադրուեցաւ Սէն–Տընիի մայր–եկեղեցին, Ֆրանսայի թագաւորներու կողքին, ուր կը մնայ ցարդ։

Հայոց վերջին թագաւորին դամբարանը ուխտատեղի է Փարիզ այցելող Հայերուն համար։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁ

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆԸ

—o—

11 ՄԵՌԵԱԼ, 100 ՎԻՐԱՒՈՐ

Երկուշաբթի իրիկուն տեղական ժամով 18·30ին, եղեռնափորձ մը տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի Լա Կուառտիա օդակայանը, որ վերապահուած է ներքին դիծերու։ Այդ ժամուն, մանաւանդ այս տօնական օրերուն, մեծ բազմութիւն մը խռնուած էր երդ ռումբ մը պայթած է։ Պաշտօնական առաջին հաշուեկշիռի մը համաձայն, 11 մեռեալ կայ եւ 100 վիրաւոր։

Երեքշաբթի առտու ոչ ոք պահանջած էր այս արարքին պատասխանատուութիւնը։

«ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ» ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԵՒ ՌՈՒՍԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Կոսիգին չկրցաւ «ոչ–յարձակողական» դաշինքի մը կնքումը ապահովել, բայց եւ այնպէս իր այցելութեան առթիւ հրապարակուած միացեալ զեկոյցը կը յայտնէ որ ի մօտոյ «գործակցութեան եւ բարեկամական յարաբերութեանց» համաձայնութիւն մը պիտի ստորագրուի երկու երկիրներու միջեւ։ Այս համաձայնագիրը որ «քաղաքական փաստաթուղթ» կ'որակուի, միջին ճամբայ մը կը նկատուի եւ այս առթիւ Ֆիկառոյի Անգարայի թղթակիցը կը յիշէ թէ ոչ–յարձակողական եւ բարեկամական դաշինք մը ստորագրուած էր 1925ին Լենինի դրդռմով եւ չեղեալ յայտարարուած 1945ին Սթալինի կողմէ որ Թուրքիայէն կը պահանջէր նեղուցներու եւ արեւելեան նահանգներու հակակշիռը։ Թուրք պատասխանատու մը յայտարարեր է որ Ատլանտեան Ուխտի ոչ մէկ երկիր ոչ–յարձակողական դաշինք ստորագրած է Մոր։ Միութեան հետ, պատճառ չկայ որ առաջինը Թուրքիան ընէ։

Ընդդիմադիր ճակատը բաւական հեղնանքով հետեւած է պահպանողական (եւ յետադիմական իսկ նկատուած) Տէմիրէլի եւ համայնավար Կոսիգինի այս մերձեցման, այնպիսի տեսն մը երբ Տէմիրէլի ընտրական ամբողջ ծրագիրն ալ կեդրոնացած է հակահամայնավար քարոզչութեան վրայ։ Ծանօթ է սակայն որ երբ չահ կայ, գաղափարականը երկրորդ պիծի վրայ կ'անցնի եւ Մոսկուա մասնաւոր «դիւրութիւն» մը ունի մոռնալու երկիրներու ֆաչիստ նկարագիրը (Սպանիա, տեսնին՝ զնդապետներու Յունաստանը, Թուրքիա եւայլն) երբ իր առեւտրական կամ այլ չահերը խնդրոյ առարկայ են։ Ֆիկառոյի թղթակիցը իր յօդուածը կը վերջացնէ ըսելով.— «Ի վերջոյ Սթալինի հոգային պահանջները ոչ միայն վերջ դրած էին այդ բարեկամութեան (իմա' թուրքեւխորհրդային) այլեւ Թուրքիան նետած արեւմտեան աշխարհի գիրկը։

«ՅԱՌԱՋ» 50

Օգոստոսի 2ի մեր թիւով, երբ կը լրանար «Յառաջ»ի յիսնամեակը, կը յայտնէինք թէ ձեռնարկած ենք յիսնամեայ հատորի մը հրատարակութեան, որ պիտի ըլլայ ծաղկաքաղ մը, յիսնամեայ հաւաքածոներէն։ Նոյն առթիւ, յոյս կը յայտնէինք, որ այդ հատորը լոյս կը տեսնէ տարեվերջ։ Բայց դժբախտաբար մեր փափաքը կարելի չեղաւ իրականացնել, օրաթերթի մը հրատարակութիւնը հարկ եղած ժամանակը չթողլով տպագրական այլ գործերու։

Ուրախ ենք սակայն ըսելու թէ հատորը լաւ ճամբու մէջ է, տպագրուած են արդէն տասը պրակ եւ կը խորհինք թէ կարելի պիտի ըլլայ զայն հրապարակ հանել ամէնէն ուշը փետրուարի վերջ։

×

«Յառաջ»ի այս յիսնամեայ տարեգարձին առթիւ, պարտք կը համարինք մեր խորին չնորհակալութիւնները յայտնել բոլոր անոնց, կազմակերպութիւն, միութիւն, աչխատակից, պաշտօնակից թէ պարզ ընթերցող, որոնք բարոյապէս թէ նիւթապէս, ինքնաբուխ կերպով իրենց համակրանքը յայտնեցին թերթին։

Կը վստահեցնենք բոլորը, թէ հաւատարիմ իր կոչումին, «Յառաջ» չանք պիտի չխնայէ տալու համար միշտ աւելի՛ն, իբրեւ անխոնջ ծառայ իրաւազրկուած ժողովուրդի մը իրաւունքներու պահպանման եւ հայ լեզուին ու մշակոյթին տեւականացման։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ՅԱՌԱՋ»Ի

ՏԵՐՈՒՆԻ.– ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԲԱՐՍԵՂ ՇԱՀՊԱԶ

Ցաւով կ'իմանանք, որ Կիրակի օր, Դեկտ. 28ին իր մահկանացուն կնքած է Բարսեղ Շահպազի այրին՝ Տիկին Հրանոյշ Շահպազ։

Ողբացեալը, 80ը անց, ծնած էր Պոլիս, ապա 1910ին եղած էր Ժընեւ, իբրեւ ուսանողուհի Քոնսերվաթուարի եւ հոն նշանուած էր Բարսեղ Շահպազի հետ։

1912ին Հրանոյշ Լուսինեան եգիպտոսի մէջ կ'ամուսնանար Բարսեղ Շահպազի հետ, որ այն տարեվերջ-տնօրէնն էր Վահան Խորասանճեանի առեւտրական հաստատութեան մէջ։ Հոնկէ պիտի անցնէին Փարիզ, ուր կը ծնէր իրենց միակ զաւակը՝ Սիրան։ Վերադառնալէ ետք Պոլիս, 1915ի սեպ. օրը, Բարսեղ Շահպազ կ'աքսորուէր իր մտաւորական ընկերներուն հետ եւ զոհերէն մէկը կ'ըլլար Ապրիլեան Եղեռնին։

Ատեն մը Պուլկարիա մնալէ ետք, Տիկին Շահպազ, աղջկանը հետ կը հաստատուէր Փարիզ 1924ին, ուր 1931ին հանրակառքի արկածի մը հետեւանքով, սրունքը կը վիրաւորուէր եւ անդամահատումի կ'ենթարկուէր։

Այդ թուականէն ի վեր, Տիկին Շահպազ պիտի ապրէր քաշուած կեանք մը մինչեւ իր մահը։

Մեր ցաւակցութիւնները իր աղջկան եւ ընտանեկան պարագաներուն։

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՑԻ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

Ա. ԲԱՂԱՆ ՎԱՀԱՆԻ

ՏՕՀՈՒՆԸ ԱՆՑԱ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ

Ա.ՄՆԱՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԲՐՈՒՑՔԻ. — Գալ-Նօտրէ-Տամ տնտիպը, — Ֆրան-ֆուրթ եւ Մայնց ճամբա, — Նաւթային ճարտարութիւն, — Հնդկաստան չըլլալ, — Նոյեմբեր 11 ի նախընթաց, — Հայր մը ինծի տեսնելը, — Հարիւր տարուան հին ինքնաշարժ մը, — Ինքնաշարժի մը ներքին կազմութիւնը, — Ինչպէս կը տեսնուի, — Ինչպէս կը նայիմ:

Ծոխերը, որոնք մեզմէ խնդրած էին իրենց յաջողութեան ծառայ ընելու համար, իրենց կարծիքին մէջ չէին, իրենց մէջ ինչ-որ մեծութիւն մը կը տեսնէին, ինչպէս մեզ, ինչպէս բոլոր միւս մարդիկը, որոնք կը հաւատան թէ իրենք ալ ունին իրենց մէջ մեծութիւն մը: Ինչ որ կրնայ ըսուիլ այդ ծոխերուն մասին այն է, որ անոնք իրենց մէջ ունէին այդ մեծութիւնը, որ կը գտնուի ամէն մարդու մէջ, եւ որ ամէն մարդ կրնայ զայն գտնել, եթէ ինքզինքը ուսումնասիրելու ժամանակ ունենայ:

Երբեմն ու միտքս կուգայ ըսել — ինչպէս ամէն մարդ կ՚ընէ — թէ ես ալ ունիմ իմ մեծութիւնս, որ ինծի կը պատկանի, եւ որ ոչ ոք կրնայ զայն ինծմէ խլել:

ՎՐԱՀԱՅԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՕՏԱՐԸ

ԳՈՂՈՏԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ

ՎՐԱՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԱՏՐԻԱՐՔ Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԱՊՈՒՃԵԱՆ

ՎՐԱՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԱՏՐԻԱՐՔ Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԱՊՈՒՃԵԱՆ

ՎՐԱՀԱՅԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՕՏԱՐԸ

ԳՈՂՈՏԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ

Ա. ՏԱՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Էսա Տր Կիրակոսեան, Վարդապետ Հոգեւոր Դպրեվանքի Տեսուչ

Ի ՀԱՅՐԱՊԱՏԻ ՀԱՆԳԱՍՏԻ

Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետիկեան եւ զաւակը, Օր· Զապէլ Շեխիկեան–Երանոսեան, Տիկին Գարակէօզեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Քխեան, Պ· Վահան Երանոսեան, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Քխեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Քխեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արամ Երանոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ռընէ Թորոսեան եւ զաւակները, Տատուբեան եւ Գըլըճեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ–մօր, քրոջ, հարսին, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՇԵԽԻԿԵԱՆ–ԵՐԱՆՈՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Նագելի Քխեան)

մահը որ պատահեցաւ Դեկտ· 27ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ Յունուար 2, ժամը 15·45ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Պանեէօ–Փարիզիէնի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՅԱՒԱՋ· — Մեր ցաւակցութիւնները Պետիկեան, Շեխիկեան եւ Քխեան ընտանիքներուն։

Այրի Տիկին Մուշեղ Յակոբեան (ծնեալ Աղաւնի Մոսկոֆեան), Տէր եւ Տիկին Արթաքի Յակոբեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Ժան Պէրպէրեան եւ զաւակները, Օր· Մարի–Ժանն Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Ամայէն եւ մանչը, Տէր եւ Տիկին Յովնան Մինասօղլու եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Վարդան Յակոբեան, ինչպէս նաեւ Յակոբեան (Ֆրանսա, Անգլիա, Ամերիկա), Տէրտէրեան (Ամերիկա), Մոսկոֆեան (Ամերիկա), Մուրատեան (Ֆրանսա) ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՄՈՒՇԵՂ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ· 23ին, 74 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Ուրբաթ Դեկտ· 26ին Մարսէյլ – Սէնթ–Անթուանի Ս· Թադէոս եկեղեցին։

ՅԱՒԱՋ· — Մեր ցաւակցութիւնները ողբացեալին այրիին, Տէր եւ Տիկին Արթաքի Յակոբեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աչխէն Աւետիսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մարտիկ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արամ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միշէլ եւ զաւակները եւ Պ· Պօղոս Աւետիսեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Յակոբեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան Քեհեայեան եւ զաւակները Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Յունուար 4ին, Առաւօտեան Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, աներհօր եւ մեծ–հօր՝

ՎԱՐԴԱՆ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ
(Մշեցի)

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Այս տխուր առթիւ հեռաւոր նուէրները կ'ընէ իր այրին·— 100 Ֆր· «Ցարա»ին, 200 Ֆր· Լիբանանի հայ ազէտաւլներու (տառնալ «Ցարա»էն)։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏՕՆԱԽՕՍ

Մարսէյլի Ս· Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ կրօն· Ընկերակցութեան եւ Հ· Բ· Ը· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութեան հովանաւորած հայերէնի դպրոցի տօնածառը տեղի պիտի ունենայ Յունուար 11 կիրակի օր, կէսօրէն եռքը ժամը 15ին սկսեալ, Օթէլ Սփլանտիտի մասնաւոր մէկ սրահին մէջ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Հերմինէ Պօղոսեանի։

Դպրոցական այս հանդիսութեան իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Պր· Պօղոսեան եւ իր նուագածուներու խումբը։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը տեղեկացնէ մեզի Ժողովուրդին թէ Ս· Ծնունդը կը տօնակատարուի մայր եկեղեցւոյ մէջ, հետեւեալ ժամանակացոյցով·—

Յունուար 3, Շաբաթ — Շրագալոյցի արարողութիւն եւ պատարագ։

Յունուար 4 կիրակի — տօնակատարութիւն Ս· Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան։ Պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ Յակոբ եպիսկոպոս Վարդանեան։

Սկիզբ ժամերգութեան 8, պատարագ 9,45, ընթերցում Հայրապետի Շնորհաւորագիրը – պատգամին եւ քարոզ 11, արարողութիւն Զրօրհնէքի 11,45։

ՊՕՄՈՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Շաբաթ Յունուար 3, Շրագալոյց Մնընդեան, սկիզբ ժամերգութեան 15·30, պատարագ 17։

Կիրակի Յունուար 4, Մնունդ Յիսուսի Քրիստոսի, սկիզբ ժամերգութեան 8,30, Հանդիսաւոր պատարագ 10, քարոզ 11, Զրօրհնէքի արարողութիւն 11,40։

Երկուշաբթի Յունուար 5, Յիշատակ Մեռելոց, սկիզբ ժամերգութեան 9, պատարագ 10, Հոգեհանդիստ համայն ննջեցելոց 11,40, գերեզմանօրհնէք 14։

ԼԻՈՆ Ս. ՅԱԿՈԲ

Շաբաթ Շրագալոյց, Կիրակի Մնունդ։ Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, պատարագ 10ին, Զրօրհնէք 11·30ին։

ՄԱՐՍԷԼ — ՍԷՆ ԼՈՒ

Շաբաթ, Յունուար 3, երեկոյեան ժամը 17ին գիրքերու ընթերցում եւ Շրագալոյցի պատարագ։

Կիրակի Յունուար 4, Ս· Մնունդ, սկիզբ ժամերգութեան 9, Հանդիսաւոր պատարագ 10, Զրօրհնէք 11,30։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Շահան Քհնյ· Տէտէեան։

Ծանօթ·— Միշտ հաւատարիմ տարի – ներու աւանդութեան, դպրաց դասը պիտի չքլի աւետելու համար Քրիստոսի Ծնունդը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Մէսճեանի Նոր Տարուան առթիւ ըրած 100 ֆրանքի նուէրը։

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
SECTION DES DAMES DE PARIS
CENTRE CULTUREL
ALEX MANOOGIAN
118, Rue de Courcelles, 75017 Paris
Tél. : 924-86-71 et 227-12-26
Le Mardi 6 Janvier à 21 h.
Noël Arménien
sous le signe de la tradition familiale
DINER - MUSIQUE
Réservation des places strictement à l'avance. Prière de téléphoner au Centre pour tous renseignements.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ· Խաչի միօրեայ վարժարանին տօնածառը կիրակի Յունուար 4ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ ժամը 15ին։ Ճոխ գեղարուեստական բաժին մը կը ներկայացուի աշակերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ երէցկին Ս· Նաճարեանի եւ Փրոֆ· Է· Պոլիկեանի։

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները, ընկերներն ու համակիրները։ Ինչպէս ամէն անգամ, այս տարի եւս կաղանդ պապան կը ներկայանայ իր նուէրներով։

Ա. Բ. Դ.

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· «Քրիստափոր» խումբի ժողովը Յունուար 3, Շաբաթ կէսօրէ յետոյ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Վալանսի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը Ս· Մնունդի առթիւ կազմակերպած է տօնածառի հանդէս մը Յունուար 3, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին պետական թատրոնը։

Սիրով կը հրաւիրուի Վալանսի եւ շրջակայքի Հայութիւնը յարգելու եւ քաջալերելու Դաւիթեան դպրոցի սաները։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·— Օր· Նուարդ Սարգիսեան (Նիւ Եորք) իր սիրելի ծնողաց յիշատակին՝ Հայր Յարութիւն եւ Տիկին Թագուհի Սարգիսեանի ինչպէս նաեւ իր քոյրերուն եւ եղբայրներուն յիշատակներուն 743,70 Ֆր·, Աւետիս Յակոբեան 500, Պր· Ժան Ապաճեան (Պրիւսէլ) իր մօրը յիշատակին ողբ· Արտեսեակ Ապաճեան՝ մահացած Պէյրութ 500 Ֆր·։ Տիկին Տէր–Ներսէսեան եւ Օր· Տէր–Ներսէսեան ողբ· Օր· Զայեանի յիշատակին 200, Պ· Մել – քոնեան իր հօրեղբօր՝ Պ· Ժամկոչեանի յիշատակին 200, Տէր եւ Տիկին Քէօսթանց, մատրան համար 200, Պ· Համբարձումեան Գաբրիէլ 160, Պ· Գասպար Ապունեան 140, Տէր եւ Տիկին Թաթրիք Տիմոն, Տիկին Նեալ Ճմարտասիօսի յիշատակին 100, Տիկին Լորիս Կարապետեան ի յիշատակ իր քրոջ՝ Նեալ Ճմարտասիօսի 100, Տիկին Մարի Աբրահամեան 100, Տէր եւ Տիկին Քէշիշիկլոնեան իրենց եղբօր՝ Կարապետ Յարութիւնեանի յիշատակին 100, Տիկին Արաքսի Տիրօեան իր ամուսնոյն յիշատակին 100, Պ· Արամ Յակոբեան 50, Արթին Փափազեան (Շաւիլ) իր ծնողաց յիշատակին Ամենայն Սրբոց տօնին առթիւ 50, Մի ոմն 20 Ֆր·։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎ – ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ վիէնի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը, բաժակ մը թէյի չուրջ, այս կիրակի Յունուար 4, ժամը 15ին, Գասպար Իփէքեան սրահը։ Զեկուցում Պատգ· ժողովի եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

KOMITAS
GANATÇHIAN
SIPAN - KOMITAS
GARBIS APRIKIAN

La Messe de KOMITAS
(disque S. K. 3000, déjà paru)

Les chefs-d'œuvre de
GANATCHIAN
(disque S K 5000, à paraître début 76)
EN SOUSCRIPTION

auprès des Choristes, et les Mardi et Vendredi, à partir de 20 h. 30
17, rue Bleue, Paris (9e)

En souscrivant dès maintenant, vous bénéficiez du prix exceptionnel de 85 Fr., et vous disposez immédiatement du disque de KOMITAS, remarquable enregistrement de la Messe, présenté dans l'album « Le Maître et son Disciple »
dès sa parution, début 76, il vous sera automatiquement remis le 2ème disque, « Les Chefs-d'Oeuvre de Ganatchian ».

POUR LES FETES,
OFFREZ-VOUS
OFFREZ A VOS AMIS
L'ALBUM
LE MAITRE & SON DISCIPLE
(Couverture de CARZOU)
enregistré par la Chorale
Sipan-Komitas
Solistes
Sonia NIGOGHOSSIAN — Mezzo
Meguerditch BOGHOSSIAN—Ténor
René MARTAYAN — Ténor
Mario HANIOTIS — Basse
direction
Garbis Aprikian
(33 T. 30 cm. Stéréo-Compatible)

10 JOURS A PALMA
DU 11 AU 21 FEVRIER
De Lyon 840 Frs. de Marseille, 740 Frs. de Paris 1000 Frs.

10 JOURS EN GRECE
avec 2 jours à Rome
DU 12 AU 21 MARS 1976
de Lyon 1850 Frs. de Marseille 1850 Frs, de Paris 1950 Frs.

organisé par sevan voyages - lyon
accompagné par Monsieur SARKISSIAN Varoujan

—*Les prix comprennent : le transport aérien A/R, le transfert aéroport — hôtel - aéroport, logement, pension complète dans hôtel 1ère classe, en chambre double/bain.*

— Vu le succès obtenu ces dernières années, nous organisons aussi en cette période hivernale, d'agréables séjours dans des pays plus cléments.
Inscrivez-vous et faites inscrire vos parents auprès :

sevan voyages
50, Cours de la Liberté
69003, LYON
Téléphone : (78) 60-13-66

— Նախորդ տարիներու յաջողութենէն քաջալերուած եւ եղող դիմումներու գոհացում տալու համար, մանաւանդ մեր երէց սերունդին կողմէ, Վարուժան Սարգիսեան լաւագոյն պայմաններով դեղեցիկ առիթը կուտայ ձեզի փաթա եւ Յունաստան (երկու օր Հռոմ) կազմակերպուած այս ճամբորդութիւններով։

Արձանագրուեցէք եւ արձանագրել տուէք ձեր բարեկամները ձեր նախասիրած ճամբորդութեան եւ կ'ունենաք մեր կողմէ բոլոր պէտք եղած մանրամասնութիւնները։

Licence BR 72056
Licence COR. A. 529